

ఉపనిషద్వైకరము



ఓం ఉపనిషద్వైకరము

అనువాదకులు :

శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వామిలవారు



శ్రీ శుక్రబ్రహ్మశ్రీమము
శ్రీకాళహస్తి.
1986

ఉపనిషద్ త్నాకరము

అనువాదకులు :

శ్రీ శ్రీ విద్యాప్రకాశనందగిరి స్వాములవాచు



శ్రీ శుక బ్రహ్మశ్రమము

శ్రీ కాళహస్తి

విస్తూరు జిల్లా (ఆం. ప్ర)

గ్రంథములు కావలసినవారు ఈ క్రింది అడ్రసుకు
వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

PLACED ON THE SHELF
Date

మేనేజరు,

శ్రీ శుక బ్రహ్మశ్రమము,

శ్రీ శుక బ్రహ్మశ్రమము పోస్టు,

శ్రీ కాళహస్తి (చిత్తూరు జిల్లా) ఆం. ప్ర.

Pin : 517 640

ప్రథమ ముద్రణ - 1000 కాపీలు (1988)

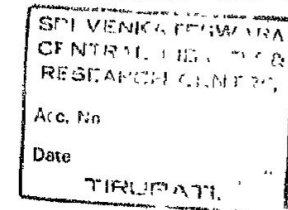
కాపీలు లభిస్తున్నాయి

వెల : రూ.

ముద్రణము:

త్యాగరాజ ప్రింటర్స్,

గిద్దంగిపేటి, తిరుపతి.



ఓమ్

ప్రస్తావన

ఆధ్యాత్మికవాద్యయమన ఉపనిషత్తులు కీర్తిపొందాయల
రారదస్యవి. ఇవి ప్రహ్వవేద్యాప్రతిపాదకములు. ముక్తికోపని
షత్తునందు తెలుపబడినవిధమగ ఉపనిషత్తుల సంఖ్య 169. ఈ
నూటయ్యేమిది ఉపనిషత్తులందు మమతావలంబిత అత్యంతోప
యక్తములై నట్టివయ, సాధకుల నిరంతరము మనఃము కేయలదగి
నట్టివియు సగు కొన్ని ముఖ్యమైన మంత్రములు ఈ గ్రంథమున
పేర్కొనబడినవి. వాన్ భావము తెలియటకై ఆ మంత్రములకు
తెలుగు తాత్పర్యము ఈ ఉపనిషత్తులందు ఉన్నది. పరిమార్చి నిర్దేశములు
ఈ ఉపనిషత్తులందు లెక్కగ వుండి, వాని యర్థమును హృ
ద్గతమొనర్చుకొని, వైవాన్ భూతిని బహసి పరమానందము ననుభ
వించుచు గాక!

ఓమ్

శక్తి

ప్రకాశకులు

ఉపోద్ఘాతము

పరమపవిత్రమగు వైదికవాఙ్మయము విశ్వసాహిత్యమున
ప్రహ్వభాసము నలంకరించి జనులను విజ్ఞాననిధులుగ తీర్చిదిద్దు
చున్నది. వేద గు యొక్క అంతిమభాగమునగల ఉపనిషత్తులు బ్రహ్మ
తత్త్వమును, ఆత్మజ్ఞానమును తెచ్చగ ప్రబోధించు జనులను అస
త్యమునుండి సత్యమునకు మరల్చుచు, బీకటినుండి వెలుగులోనికి
చేర్చుచు, మృత్యువునుండి అమృతత్వమునకు గొనిపోవుచు మహా
త్తరమైన ఉపకృతిని గావించుచున్నవి.

(శ్రీ) శంకరాచార్యులవారు తమ కర్మోపనిషద్భాష్య ప్రారంభ
మున 'ఉపనిషత్' శబ్దమునకు అర్థమును ఈ ప్రకారముగ నిర్వ
చించిరారు—ఉప, ని, అను ఉపసర్గలు ముందుగల 'స' ధాతువు
నకు మూలం అర్థములు కలవు.)1) విశేషణము (నాశము) (2) గతి
(లభించుట), (3) అవసాదనము (శిథిలమగుట). ఉపనిషత్తులు బోధించు
బ్రహ్మవిద్యవలన జరుల అజ్ఞానము నాశనమగుచు, బ్రహ్మసాక్షా
త్కారము లభించుచు, దుఃఖము శిథిలమై పోవును. ఆధ్యాత్మ
విద్యారహస్యములను బోధించునది కావునను అద్వానిని 'ఉపనిషత్తు'
అని కొందఱు చెప్పుదురు.

ఉపనిషత్తులందు పేర్కొనబడిన పరమసత్యములను మననము
చేయుచు చేతను, వైసందినజీవితమునందు వానిని కార్యాన్నిత మొన
ర్చుటచేతను జనులకు అపారమైర్జము, అపరిమితోత్సాహము,
దివ్యమగు అనుభూతి తప్పక కలుగగలవు. కనుకనే (శ్రీ) వివేకా
నందులు ఈ క్రింది విధముగ పేర్కొనియున్నారు—

It is strength and strength that we want is to first step in getting the strength is to uphold the Upanishads and believe that 'I am the Atman.'

'మనకు కావలసినది బలము, బలము. అట్టిబలము ఉపనిషత్ప్రతిపాదకములైన సత్యములను విశ్వసించుటచేతను, 'నేను ఆత్మను' అని తెన్నగ భావించుటచేతను కలుగఁగలదు.'

ఈ ప్రకారముగ జనులు ఆత్మోన్నతికి దోహదమును జేయునవియు, జీవితములను సంస్కరించి బ్రహ్మసందేహములుగ నొనర్చునవియు, నరుని నారాయణునిగ, జేయునవియునగు ఈ ఆత్మోత్తిరణోపనిషత్తులందఱి ఓరమసత్యములను ముముక్షువులు బాగుగ గ్రహించి, ఆచరించి, స్వస్థరూపసాక్షాత్కారమును, ఆత్మానుభూతిని బహుశ కృతార్థు లగుదురు గాక!

ఓమ్

శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు ఈ గ్రంథముద్రణ నిమిత్తము రూ. 5,000 లు (పదువేల రూపాయలు) సహాయము చేసిరి. వారికి మా కృతజ్ఞతలు.

ఇట్లు
ప్రకాశకులు

విషయ సూచిక

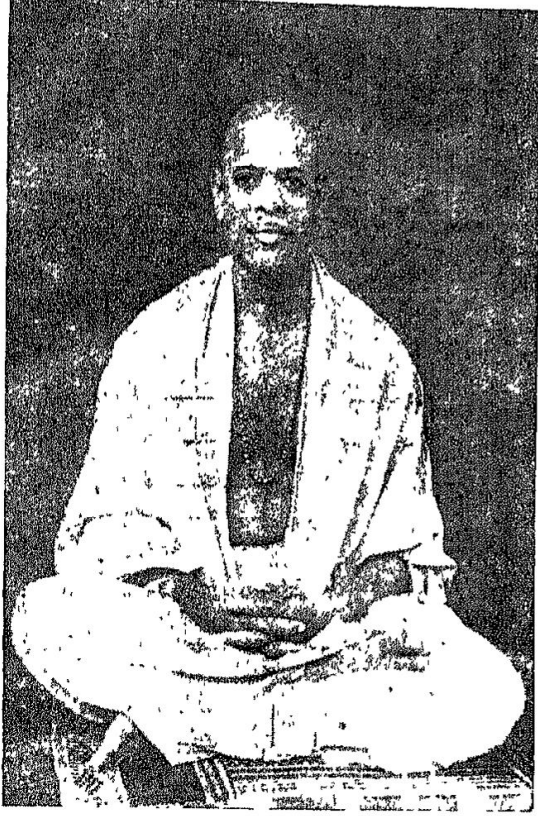
ప. నెం.	ఉపనిషత్తు పేరు	పుటసంఖ్య
	ప్రస్తావన	
	ఉపోద్ఘాతము	
1.	ఈశావాస్యోపనిషత్తు	1
2.	కేనోపనిషత్తు	8
3.	కఠోపనిషత్తు	5
4.	ప్రశ్నోపనిషత్తు	28
5.	ముండకోపనిషత్తు	30
6.	మాండూక్యోపనిషత్తు	39
7.	తైత్తిరీయోపనిషత్తు	41
8.	ఐతరేయోపనిషత్తు	50
9.	ఛాందోగ్యోపనిషత్తు	50
10.	బృహదారణ్యకోపనిషత్తు	59
11.	బ్రహ్మోపనిషత్తు	72
12.	కైవల్యోపనిషత్తు	5
13.	జాబాలోపనిషత్తు	84
14.	శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు	84
15.	హంసోపనిషత్తు	92
16.	ఆరుణికోపనిషత్తు	98
17.	గఢ్యోపనిషత్తు	98
18.	నారాయణోపనిషత్తు	102
19.	షరమహాంసోపనిషత్తు	104

20.	అమృతబిందుపనిపత్తు	106
21.	అమృతనాదోపనిపత్తు	111
22.	అధర్వణిరోపనిపత్తు	116
23.	అధర్వణిరోపనిపత్తు	119
24.	మైత్రాఘ్నాపనిపత్తు	119
25.	కౌషీతక్రీబాహ్మణోపనిపత్తు	127
26.	ఋహజ్ఞాబాలోపనిపత్తు	127
27-1.	నృసింహపూర్వతాపిన్యపనిపత్తు	128
27-2.	నృసింహోత్తరతాపిన్యపనిపత్తు	128
28.	కాలాగ్నిర్మదోపనిపత్తు	130
29.	మైత్రేయోపనిపత్తు	132
30.	సుబాలోపనిపత్తు	143
31.	ఋగిరోపనిపత్తు	145
32.	యజురోపనిపత్తు	146
33.	సర్వసాహోపనిపత్తు	146
34.	నిరాలంబోపనిపత్తు	148
35.	శుకరహస్యోపనిపత్తు	154
36.	వజ్రహస్యోపనిపత్తు	156
37.	శేతోబిందుపనిపత్తు	158
38.	సాదబిందుపనిపత్తు	160
39.	ధ్యానబిందుపనిపత్తు	161
40.	బ్రహ్మవిద్యోపనిపత్తు	167
41.	యోగతత్త్వోపనిపత్తు	171
42.	ఆత్మబోధోపనిపత్తు	177
43.	నారదపర్వవాచకోపనిపత్తు	202
44.	త్రిశిఖ్రాగ్రాహ్మణోపనిపత్తు	234
45.	సీతోపనిపత్తు	235

46.	యోగవర్ణా మధ్యపనిపత్తు	239
47.	నిర్వాహోపనిపత్తు	242
48.	మండలబ్రాహ్మణోపనిపత్తు	243
49.	దక్షిణామూర్త్యుపనిపత్తు	251
50.	శరభోపనిపత్తు	251
51.	సర్వదోపనిపత్తు	254
52.	త్రిపాద్విగ్రహతిమహానిరాయణోపనిపత్తు	257
53.	అద్వయతారకోపనిపత్తు	260
54.	రామరహస్యోపనిపత్తు	261
55.	రామతాపిన్యపనిపత్తు	263
56.	వాసుదేవోపనిపత్తు	265
57.	మృగలోపనిపత్తు	267
58.	శాంఖిలోపనిపత్తు	267
59.	పైశ్చిలోపనిపత్తు	279
60.	భిక్షుకోపనిపత్తు	287
61.	మహాకోపనిపత్తు	288
62.	శారీరకోపనిపత్తు	343
63.	యోగశిరోపనిపత్తు	344
64.	ఋగీయాతీతోపనిపత్తు	356
65.	సన్న్యాసోపనిపత్తు	357
66.	పరమహంసపర్వవాచకోపనిపత్తు	357
67.	అక్షమాల్లికోపనిపత్తు	363
68.	అవ్యక్తోపనిపత్తు	363
69.	అన్నపూర్ణోపనిపత్తు	369
70.	శూరోపనిపత్తు	409
1.	ఏకాశరోపనిపత్తు	410

72.	అశ్వునిపనిపత్తు	411
73.	అగ్నితోపనిపత్తు	415
74.	కుండికోపనిపత్తు	426
75.	సావిత్రినిపనిపత్తు	429
76.	ఆత్మోపనిపత్తు	439
77.	పాశుపత్రబ్రహ్మోపనిపత్తు	482
78.	పరబ్రహ్మోపనిపత్తు	483
79.	అవధూతోపనిపత్తు	485
80.	త్రిపురాతాపిన్ద్రునిపనిపత్తు	488
81.	చేన్ద్రునిపనిపత్తు	440
82.	త్రిపురోపనిపత్తు	442
83.	కళర్పదోపనిపత్తు	442
84.	భావనోపనిపత్తు	444
85.	ద్రుదహృదయోపనిపత్తు	445
86.	యోగకుంఠల్యునిపనిపత్తు	448
87.	భస్మజాబాలోపనిపత్తు	452
88.	రుద్రాక్షజాబాలోపనిపత్తు	453
89.	గణపత్యునిపనిపత్తు	454
90.	దర్శనోపనిపత్తు	455
91.	తారసాగోపనిపత్తు	469
92.	మహావాక్యోపనిపత్తు	470
93.	పంచబ్రహ్మోపనిపత్తు	471
94.	ప్రాణాగ్నిహోత్రోపనిపత్తు	473
95.	గోపాలతాపిన్ద్రునిపనిపత్తు	473
96.	కృష్ణోపనిపత్తు	475
97.	యాజ్ఞవల్క్యోపనిపత్తు	475

98.	వరాహోపనిపత్తు	478
99.	శాట్వాగ్నినిశానాపనిపత్తు	499
100.	హయగ్రీవోపనిపత్తు	501
101.	చత్వార్యోపనిపత్తు	502
102.	గారుడోపనిపత్తు	503
103.	కలిసంతరణోపనిపత్తు	504
104.	జాబాల్మ్యునిపనిపత్తు	505
105.	సౌభాగ్యలక్ష్మ్యునిపనిపత్తు	505
106.	సరస్వతీరహస్యోపనిపత్తు	507
107.	బహ్మహోపనిపత్తు	509
108.	ముక్తికోపనిపత్తు	509



(శ్రీ) (శ్రీ) (శ్రీ) విద్యాప్రకాశసంపాదకస్వామిగారు



1. ఈ శా వా స్మో ప ని ష త్తు

1. ఈ శా వా స్మ మిదం సర్వం యత్కించ జగత్వాం జగత్,
 తేన త్యజేన భుజ్జీతా మా గృధః కస్య స్విద్ధనమ్. 1

ఈ శరావర ప్రపంచమంతయు పరమేశ్వరునిచే (సరమా త్మచే) వ్యాపింపబడియున్నది. అన్యగభావముతో అనుభవింపుము. ఇతరుల భావాదులను కోరకుము.

2. అనుర్యా నామ తే లోకా అన్యేన తమసౌపృతాః,
 తాంస్తే ప్రేత్యాభిగచ్ఛన్తి యే కే చాత్మహనోఽనాః. 2

అనుర సంబంధములగు లోకములు అజ్ఞానరూపముగు అంధ కారముచే వ్యాపింపబడియున్నవి. ఆత్మజ్ఞానము లేనందు అట్టి అనుర లోకములందే జగ్గించుచుండును.

3. తదేజతి తన్నైజతి తద్దూరే తవన్తితే,
 తదన్తరస్య సరస్య తదు సర్వస్వాస్య ఖాహ్యతః. 3

ఆత్మ దృశ్య వచార్యరూపమున శలించును. వాస్తవముగ (అభిప్రాయదృష్టిచే) శలించును. అజ్ఞానులకు అది దూరముగ నుండును. జ్ఞానులకు సమీపముననే యుండును. ఆ యాత్మ ఈ సమస్త జగత్కొమొక్క బాహ్యభంగింపఁబడును గూడ వ్యాపించి యున్నది.

- 4 యస్తు సర్వాణి భూతాన్యాత్మన్యేవానువశ్యతి,
సర్వభూతేషు చాత్మానం తతో న విజగుప్సతే. 6

ఎవడు సమస్త ప్రాణులను తన ఆత్మయందే చూచునో, అట్లే సమస్త ప్రాణులందును తన ఆత్మనే కాంచునో, అట్టివాడు (సర్వాత్మదర్శనము వలన) దేనిని ద్వేషింపడు.

- 5 యస్మిన్సర్వాణి భూతాన్యాత్మైవాభూద్విజానతః,
తత్ర కో మోహః కః శోక ఏవత్వమనువశ్యతః. 7

ఎవడు సమస్త ప్రాణులను తన ఆత్మగనే తెలిసికొనునో, అట్టి ఏకత్వానుభూతిచే అతని కింక మోహ మెవట? శోక మెవట?

- 6 అన్ధం తమః ప్రవిశన్తి యేఽవిద్యాముపాసతే
అవిద్యను ఆశ్రయించువారు అజ్ఞాన మను అంధకారమందే ప్రవేశించుదురు. 9

- 7 విద్యయాఽమృత మక్నుతే. 11

ఆత్మజ్ఞానముచే మనుజుడు అమృతత్వమును (మోక్షమును) బొందుచున్నాడు.

- 8 హిరణ్మయేన సాత్రేణ సత్యస్యాపి హితం ముఖమ్,
తత్త్వం పూషన్నపావృణు సత్యధర్మాయ దృష్టయే. 15

ఓ వరమాత్మా! బంగారుపాత్రచే (మోహకరములగు వదాళములచే) సత్యముయొక్క స్వరూపము కప్పబడియున్నది. కాబట్టి సత్య, ధర్మముల సాక్షాత్కారము కొఱకై అద్దానిని (ధనాద్యపీడిన) తొలగింపుము.

- 9 అగ్నే నయ సువథా రాయే ఆస్మాన్నిశ్వాని దేవ
వయునాని విద్వాన్,
యుయోధ్యస్త్వజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమ
ఉక్తిం విధేమ. 18

ఓ అగ్నిదేవా! నన్ను సన్మార్గమునకు తీసికొని పొమ్ము. నీవు సమస్త జ్ఞానమును, మా కర్మలను తెలిసికొనియున్నవాడవు. మా పాపములను నశింపజేయుము. దానివలన మేము పరిశుద్ధుల మగుదుము. మేము నీయొక్క ఉత్తమ స్తోత్రమును భక్తితో చేయుదుము.

2. కేనోపనిషత్తు

- 1 శ్రోత్రస్య శ్రోత్రం మనసో మనో యద్వాచో
హవాచం స ఉ ప్రాణస్య ప్రాణః
చక్షుషశ్చక్షు రతిముచ్య ధీరాః
ప్రత్యాస్మాల్లోకాదమృతా భవన్తి. 1-2

ఏది శ్రోత్రమునకు శ్రోత్రమో, మనస్సునకు మనస్సో, వాక్కునకు వాక్కో, ప్రాణమునకు ప్రాణమో, నేత్రమునకు నేత్రమో అదియే (అధిష్ఠాన) పరబ్రహ్మ. ధీరులగువారు ఈ జగద్భ్యాంకిని విడిచి ఈ లోకమునుండి (శరీరమానుండి) వెలువడి జననమరణ రహితులు అగుచున్నారు.

- 2 స తత్ర చక్షుర్చక్షతి న వాగ్గచ్ఛతి నో మనో
స విద్యో న విజానీమో యత్రైతదను శిష్యా

దన్యదేవ తద్విదితాదభో అవిదితా దధి
ఇతి శుశ్రుమ పూర్వేషాం యే న స్తద్వ్యాపచక్షిరే.

1-3

ఆ బ్రహ్మము నొద్దకు సేత్రము సోపుటలేదు. నాకు-
పోపుటలేదు. మానస్సు సోపుటలేదు. కాఁబట్టి దానిని (భౌతిక
పన్నువును వలె) ఎఱుంగలేము. ఏ ప్రకారము ఈ బ్రహ్మమును
ఇతరులకు చెప్పవగునో తెలియలేదు. ఆ బ్రహ్మము తెలియఁజూని
ప్రపంచముకంటె ఎఱుంగనే యున్నది. మోక్షం తెలియఁజూని
అవ్యాకృతముకంటెను ఉత్తముయైనది. ఈ ప్రకారముగ ఏ ఆచార్యులు
ఆ బ్రహ్మమును గూర్చి మాకు చెప్పరో, ఆ పూర్వార్థాచార్యుల
వాక్యములను నేఁము నినుచున్నాము.

3 యన్యనసా న మనుతే యేనాశుర్యనో మతమ్
తదేవ బ్రహ్మ త్వం విది నెదం యదిదముపాసతే.

1-5

ఏది మనస్సుచేత మననము చేయఁబడఁజాలదో, దేనిచేత
మనస్సు మననశక్తి గలదిగా చెప్పవలెనో దానిని నీవు బ్రహ్మ
ముగా నెఱుంగుము. ఏ యా (అధ్యస్తమగు) మనస్సును, దాని
అధిదేవతను జనులు ఉపసించుచున్నారో, ఇది బ్రహ్మము కాదు.

4 యస్యామతం తస్య మతం మతం యస్మి న వేద సః
అవిజ్ఞాతం విజానతాం విజ్ఞాత మవిజానతామ్. 2-3

ఎవఁడు బ్రహ్మమును తెలిసికొనఁబడఁజాలనిదిగ ఎఱుంగునో
అతఁడు బ్రహ్మమును గూర్చి తెలిసికొనినవాఁడు. ఎవఁడు బ్రహ్మ
మును (భౌతికపన్నువును వలె) తెలిసికొంటివని యెఱుంగునో అతఁడు
బ్రహ్మము నెఱుంగనివాఁడే యగును. కాఁబట్టి (బ్రహ్మనొక దృశ్య

3. కరోపనిషత్తు

5

పదార్థమును వలె) బ్రహ్మమును తెలిసికొనఁజూని తలంచువారు
ఏమియు తెలియనివా రనియు, బ్రహ్మమును (దృశ్యపన్నువును వలె)
తెలిసికొనఁ జాలవని యెఱుంగువారు తెలిసికొనఁ ర్పడు ఎఱుంగ
నలయును.

5 ఇహ చేదవేదీ దథ సత్య మస్మి
న చేదిహవేదీ స్మహాపీ విసప్తే,
భూతేషు భూతేషు విచిత్రా ధీరాః
ప్రేత్యాస్మాల్లోకా దమృతా భవన్తి.

2-5

ఈ మనుష్యజన్మయందు పరమాత్మను గూర్చి తెలిసికొని
నచో, అతనికి సత్యమైన బ్రహ్మనందము నీర్థిండుచున్నది. ఆ
ప్రకారముగ-ఈ జన్మయందు భగవంతుని గూర్చి తెలిసికొననిచో,
గొప్ప వినాశము సంభవించుచున్నది. ధీరులగువారు సమస్తభూత
కోట్ల యందును అద్వితీయార్థతత్వమును తెలిసికొని ఈ లోకము
నుండి (శరీరమునుండి) వేస్తే జనన మరణ రహిత అగుచున్నాను.

3. కరోపనిషత్తు

1 యే యే కామా దుర్లభా మర్త్యలోకే
సర్వాన్కామాం శృంధతః ప్రార్థయన్తి,
ఇమా రామా స్సరథా స్సతూర్యా
న హిదృశా లంభనీయా మనుష్యైః,
అథి ర్మత్ప్రీత్యాభిః పరిచారయన్తి
న చిరేతో మరణం మాఽనుప్రాప్తీః.

1-25

(యమధర్మరాజు - ఓ పనికేతా!) ఈ మనుష్యలోకమున
ఏ యే విషయభోగములు మానవులకు దుర్లభములై యున్నవో
వాని స్వార్థిని నీ కిచ్చెదను, కోరుకొనుము. రథములు, సంగీత

వాద్యములు, సుందరస్త్రీలు మాసవులకు చాల దుర్లభములు.
నేను నీ కొసంగు వీరిలో నుభిముగ నుండుము. కాని మృత్యువును
గూర్చి మాత్రము మరల అడుగనుము.

2 శోభావామర్త్యస్య యదస్త్రైతత్

సర్వేన్ద్రియాణాం జరయన్తి తేజః,

అపి సర్వం జీవితమల్పమేవ

తవైవ వాహస్తవ సృత్యగీతే.

1-26

(సచి కేతుడా - ఓ యమధర్మరాజా!) మీరు చెప్పినవి నశ్య
రములు. పైగా అవి మానవుని శరీరేంద్రియములలో గల తేజ
స్సును నశింపజేయునవి అయి యున్నవి. మానవుని జీవితముం
తయు అతి స్వల్పము. కావున మీ కొసంగడలందు గుఱిములను
సృత్యగీతములను మీ యెంద్రనే ఉండుననిండు!

3 అతిర్థతామమృతానాముపేత్య

దీర్ఘస్మర్త్యః ర్హధఃస్థః ప్రజాసన్,

అభిధ్యాయన్ పర్వరతి ప్రమోదా

సతిద్ధిశ్చేదితే దోరమేత.

1-28

వివాహములేని అమృతజీవుల యెంద్రజేరి, వారినుండి
ఉత్పన్నమైన ప్రయోజనమును పొందగలనని శాన్తినికొనవ ఏ
సూచనయు సృత్యగీత సుఖములను శాగగ విమర్శించి శాన్తినికొనవ
నగునాతి నాగియందు ఆసక్తియు కావలెనని కోరుకొనును?

4 అస్యచ్చేయోఽస్యదుత్తపప్రేయస్తే

ఉభే నానార్థే పురుషం నినీతః,

తయోః ప్రేయ ఆదదాసస్య సాధు భవతి

హియచేదధాప్య ఉ ప్రేయో వృణోతే.

2-1

లోకములో ఒకటి ప్రేయస్సు నొసంగునది, మఱియొకటి
దానికంటె విలక్షణమైనది ప్రేయస్సు నొసంగునది అని రెండు కలవు.
భిన్నార్థములు కల ఈ రెండును మనుజుని చెంతకు వచ్చి చేరు
చున్నవి. ఇందు ప్రేయస్సును ఆనుసరించువానికి శుభము కలు
గును. ప్రేయస్సును వాంఛించువాడగు మృగస్థానమును పొందఁ
జాలఁడు.

5 ప్రేయశ్చ ప్రేయశ్చ మనుష్యమేతస్తౌ

సంపరీత్య వివిన్తి ధీరః,

ప్రేయో హి ధీరోఽభి ప్రేయసో

వృణోతే ప్రేయో మన్దో యోగక్షేమాద్వృణోతే. 2-2

(యమధర్మరాజ - ఓ సచి కేతుడా!) ప్రేయస్సు, ప్రేయస్సు
అను రెండును మనుజుని సమీపించును. వివేకవంతులీ రెండిటిని
చక్కగ పరీక్షించి ఒకదానినుండి మఱియొక దానిని వేరు చేయు
దురు. అందు ప్రేయస్సును మాత్రమే ధీరులు కోరుకొనును.
మందబుద్ధిగలవాడగు రాగత్వవలకు బోనై ప్రేయస్సునే కోరుకొని
బంధనమందు చిక్కుకొనును.

6 సత్యం ప్రియాన్ద్రియరూపాంశ్చ

కామా నభిధ్యాయన్న చిరేతోఽత్యస్రాక్షిః,

నైతాం స్మృత్వాం విత్తమయీ మవాప్తో

యస్మాన్మం మజ్జన్తి బహవో మనుష్యాః. 2-3

ప్రియరూపములు కలిగియున్నవిగా, కామ్యములును అగు
విత్తములను నిపు శాగగ పరీక్షించి వాని త్యజించితిని. మను
జులు ఏ వ్యూహము ననుసరించి క్రుంగిపోవుచున్నారో అట్టి విత్తమయ
మార్గమును నిపు చేరుట లేదు.

7. దూతమేతే విపరీతే విషాదీ అవిద్యా
యా చ విద్యేతి జ్ఞాతా,
విద్యాభీష్ఠినం సచితేతసం మన్యే
స త్వా కామా బహవో లోలుపస్త.

2-4

విద్య, అవిద్య అను ఈ రెండింటిని సహజమూల్యములు, భిన్న ప్రయోజనకరములును అయి యున్నవి. అనేక శామ్యవస్తువులు నిచ్చెదనని తెలివినను వానికి లాంగకపోవుట వలన సచితేతసం అని విద్యను మనస్సున్నట్టి శోధించునాడని భావించెదను.

అవిద్యాయామస్తరే వర్తమానాః
స్వయం ధీరాః పణ్డీతం మన్యమానాః,
దష్ట్రమ్యమాణాః పరియన్తి మూఢా
అన్యేనైవ నీయమానా యథాన్ధాః

2-5

అవిద్యయందు వసిండును, తామే పండ్లితుల హాని, వివేక వంతుల నుని కలంబుచు గర్వముతో నిండియుండు మూఢులు గ్రుడ్డివానికంటె బోవు గ్రుడ్డివారి వలె తిరుగుచు చున్నారట.

9 స సాంపరాయః ప్రతిభాతి బాలం
ప్రమాద్యస్తం విత్తమోహేన మూఢమ్,
అయంతోతో నాస్తి పర ఇతి మానీ
పునః పునర్వశమాపద్యతే మే.

2-6

ప్రమత్తుడగు అజ్ఞానికి ధవమోహమున ముగ్ధుడై కన్నులు పర లోక మార్గము భ్రాంశింపకుండును. 'ఇదియే వాస్తవముగా లోకము, పరలోకము లేదు', అని తలంచువాడు మరల మరల నా పశ్యమగు చున్నాడు.

10 శ్రవణాయాపి బహుభి ర్యో స లభ్యః
శృణ్వన్తోఽపి బహవో యం స విద్యుః,
అశ్చర్యో వక్తా కుశలోఽస్య లద్ధాఽఽ
శ్చర్యో జ్ఞాతా కుశలానుశిష్టః.

2-7

ఆత్మను గూర్చి వినుటకూడ అనేకులకు లభ్యము కాదు. ఒకవేళ వినిపప్పుటికిని దానిని చక్కగ తెలిసికొన లేదు. దీనిని గుఱించి చెప్పవచ్చును అశ్చర్యవంతుడను. వినవాఁడు అతి సూక్ష్మ బుద్ధి కలవాఁడు. సమర్థుడై ప జ్ఞానిచే ఉపదేశింపబడి దానిని కాగుగ అవగాహన చేసికొనువాఁడు కూడ అశ్చర్యవంతుడే యగును.

11 స సరేణావరేణ ప్రోక్త ఏష
సువిజ్ఞేయో బహుధా చిన్త్యమానః,
అనస్యప్రోక్తే గతిరత్ర నాస్యశీయా
స్త్రితర్క్య మణుప్రమాణాత్.

2-8

ఆత్మానుభవము లేనివాఁడు ఆత్మను గూర్చి వలు విధముల ఆలోచించి ఉపదేశించినను ఆత్మ యెప్పుటికిని కరిగి తెలిసికొనఁ బడజాలకుండును. అట్టివానికంటె విలపింపఁపడ వానిచే ఉపదేశింపబడిన తప్పు దానిని తెలిసికొను మార్గము లేదు. అతఃసూక్ష్మ వస్తువుకంటె సూక్ష్మతమమైన ఈ ఆత్మను గూర్చి తర్కించుటకు పిలువేదు (అది అనుభూతికి సంబంధించిన విషయము కాబట్టి).

12 నైషా తర్కేణ మతిరాపనేయా
ప్రోక్తాన్యేనైవ సుజ్ఞానాయ ప్రేష్ట

2-9

ఈ ఆత్మజ్ఞానము తర్కము ద్వారా పొందఁబడఁజాలదు. మఱియొకనిచే (సద్గురువుచే) ఉపదేశింపఁజినపుడే ఇది సులభముగా తెలియఁబడఁగలదు.

**13 జానామ్యహం శేషధిరిత్యనిత్యం
స హ్యధ్రువైః ప్రాప్యతే హి ధ్రువం తత్. 2-10**

భగము అనిత్యమని నాకు తెలియును. నిత్యమగునది అనిత్యమైన దానిద్వారా పొందఁబడఁజాలదు కదా!

**14 కామస్యాప్తిం జగతః ప్రతిష్ఠాం
క్రతోరానర్త్య మభయస్య పారమ్,
స్తోమం మహదురుగాయం ప్రతిష్ఠాం
దృష్ట్వా ధృత్యా ధీరో నచితోఽత్యస్రాః. 2-11**

కోరిక లన్నిటిని నెఱవేర్చుకొనుట లోకముయొక్క స్వభావము. కర్మ లన్నిటియొక్క శాశ్వతస్థలము, భయరహితమైన తీరము పులింపఁదగినది, అది చాల గొప్పది. మహా విశ్రాంతి స్థానము. జీవితముయొక్క అశ్రయమైన అడ్డానిని సూచి ౬, సచితోఽత్య! సీవు దృఢమైన సంకల్పముతో ప్రాపంచిక విషయములను తిరస్కరించితివి.

**15 తం దుర్దర్శం గూఢ మనుప్రవిష్టం
గుహాహితం గహ్వరేష్టం పురాణమ్,
అధ్యాత్మయోగాధిగమేన దేవం
మత్వా ధీరో హర్షశోకౌ జహతి. 2-12**

దర్శించుట కష్టసాధ్యమైనదియు, నిశాఢమైనదియు, శరీరములో ప్రవేశించియున్నదియు, హృదయ గుహయందున్నదియు,

అనాదియు, అంతర్యామియు అయిన ఆ అధ్యాత్మతత్త్వమును, దేవదేవుని మనసము చేసికొనుచు ధ్యానించు ధీరుఁడు సుఖదుఃఖములను త్యజించివేయుచున్నాఁడు.

**16 సర్వే వేదా యత్పద మామసన్తి
తపాంసి సర్వాణి చ యద్వదన్తి,
యదిచ్ఛన్తో బ్రహ్మచర్యం చరన్తి
తత్రేవదం సంగ్రహేణ బ్రహ్మ్యామిత్యేతత్. 2-13**

వేదము లన్నియు ఏ బ్రహ్మపదమును జీనితపరమావధిగ పేర్కొనుచున్నవో ఏది తపస్సు లన్నిటియొక్క పరమావధిగ చెప్పఁబడుచున్నదో, దేనిని పొందఁదలంచినవారై జనులు బ్రహ్మచర్యశ్రతమును పరిపాలించుచున్నారో, దానిని సంగ్రహముగ 'బ్రహ్మ' (వణవస్థరూప పరబ్రహ్మము) అని నీకు చెప్పుచున్నాను.

**17 ఏతద్ధ్యేవాక్షరం బ్రహ్మ ఏతద్ధ్యేవాక్షరం పరమ్,
ఏతద్ధ్యేవాక్షరం జ్ఞాత్వా యో యదిచ్ఛతి తస్య తత్. 2-16**

అక్షరమైన అదియే బ్రహ్మము. అదియే అన్నిటికంటెను గొప్పది. ఈ అక్షరమగు బ్రహ్మమును తెలిసికొనినవాఁడు దేనిని కోరిన దానిని పొందఁగలఁడు.

**18 ఏతదాలమృనం శ్రేష్ఠమేతదాలమృనం పరమ్,
ఏతదాలమృనం జ్ఞాత్వా బ్రహ్మలోకే మహియతే. 2-17**

ఈ బ్రహ్మము (ఆత్మ) శ్రేష్ఠమైన ఆలంబనము, అది సర్వాత్మస్థమైనది. దానిని తెలిసికొనినవాడు బ్రహ్మలోకమున పూరింపబడును.

19 స జాయతే మ్రియతే వా విపశ్చిన్నాయం

తుతశ్చిన్న బభూవ కశ్చిత్,

అథో నిత్యః శాశ్వతోఽయం పురాణో

స హన్యతే హన్యమానే శరీరే.

2-18

జ్ఞానస్వరూపము ఈ బ్రహ్మము (ఆత్మ) పుట్టుట లేదు. మరణించుట లేదు. ఇది దేనినుండియు ఉత్పన్నమైనది కాదు. దీనినుండి ఏదియు ఉత్పన్నమగుటయు లేదు. ఇది జన్మరహితమైనది, నిత్యమై పది. శాశ్వతమైనది, అనాదియైనది. శరీరము నశించినప్పటికి ఈ ఆత్మ నశించుట లేదు.

20 హస్తా చేన్యన్యతే హస్తం హతశ్చేన్యన్యతే హతమ్,

ఉభౌ తా న విజానీతో నాయం హస్తి స హన్యతే.

2-19

సంఘవాడు తాను సంఘమన్నానని కాని, సంపదకువాడు తాను పనిపోవుచున్నానని కాని తెలంచుచో నా రిపువురకును ఆత్మ యనగా నేనుయో తెలియదు. ఈ ఆత్మ చంపదు. సంపదనదు.

21 అథో రణీయాన్మహతో మహీయా

సాత్మాన్య జన్తో ధిహితో గుహాయామ్,

త మక్రతుః పశ్యతి వీతశోథో

ధాతుః ప్రసాదాన్మహిమాన మాత్మనః.

2-20

ఆత్మ అణువుకంటెను సూక్ష్మమైనది. మహత్తరమైన దాని కంటెను మహత్తరమైనది. అది సమస్త సాగులయొక్క హృదయ మందును ఉన్నది. కోరికలు లేనివాడు దుఃఖరహితుడై ఇంద్రియ శుద్ధి, మనశ్శుద్ధిద్వారా ఆత్మయొక్క మహిమను అనుభవించును.

22 ఆసీనో దూరం వ్రజతి శయానో యాతి సర్వతః.

2-21

ఆత్మ ఒకచోట ఉన్నను దూరముగ పోగలదు. పరుండి యున్నప్పటికి సన్నిహితుల వేళ్లగలదు.

23 అశరీరం శరీరేష్వనపస్తేష్వవస్థితమ్,

మహాన్తం విభుమాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి.

2-22

సర్వరములైన శరీరములలో ఉన్నప్పటికిని ఈ ఆత్మ శరీరము లేనిది. చాల గొప్పది. సర్వవ్యాపి. అట్టి ఆత్మను తెలిసికొని ధీరుడగువాడు దుఃఖించడు.

24 నాయమాత్మా ప్రపచనేన లభ్యో

న మేధయా న బహునా శ్రుతేన,

యమే వైష వృణుతే తేన లభ్య స్తస్యైష

ఆత్మా వివృణుతే తనూం స్వామ్.

2-23

ఈ ఆత్మ ప్రపంచములచేత గా, మేధాశక్తిచేత గా, అధిక శ్రవణము చేతగాని లభించదు. ఆత్మ ఎవని (ఏ సాధకుని) కోరుకొనునో ఆతనికి అది చక్కగా తెలియను. అట్టి వానికి ఆ ఆత్మతన నిజస్వరూపమును అభివ్యక్తము చేయును.

25 నావిరతో దుశ్చరితాన్నాశాన్తో నా సమాహితః,
నాశాస్తమానసో వాపి ప్రజ్ఞానేనై న మాప్నుయాత్.
2-24

దుష్ప్రవర్తనము నుండి విరమించనివారు, శాంతిలేనివారు, సకాగ్రచిత్తము లేనివారు, అశాంతమానసులు ప్రజ్ఞచే వై సమ అత్యను బహయజాలరు.

26 మృత్యుర్యస్యోపసేదనం త ఇథా వేద యత్ర సః.
2-25

దేహికి మృత్యువు ఉపసేదనపదార్థమో (నది మృత్యుభావ నను నిర్మూలించఁ జాలినదో) అట్టి అత్య యెవరున్నదో ఎవరికి తెలియును? (ప్రాపంచిక వస్తుజాలములో చిక్కుకొనిన అజ్ఞానికి అత్యను గుడించి తెలిసికొనుట కష్టమని భావము.)

27 ఆత్మానం రథినం విధి శరీరం రథమేవ తు,
బుద్ధిం తు సారథిం విధి మనః ప్రగ్రహ ఏవ చ.
3-3

ఆత్మ రథిమయైక్య యజమానుఁ... శరీరము రథము, బుద్ధి సారథి, మనస్సు కర్షణుఁ-అని తెలిసికొనుము.

28 ఇన్ద్రియాణి హయానాహుర్విషయాన్దైషు గోచరాన్,
ఆత్మేన్ద్రియ మనోయుత్తం భోక్తృత్యాహుర్మనీషిణః.
3-4

ఇంద్రియములు గృహ్యములు. ఇంద్రియగోచరములగు విషయ ములు హయానము. శరీరము, ఇంద్రియములు, మనస్సు అనువానితో కలిసెయున్న అత్య భోక్తృలుగి విద్యాంసులు మనీషిణులు.

29 యస్త్యవిజ్ఞానవాస్పవ త్యయుర్దేన మనసా సదా,
తస్మేన్ద్రియాణ్యవశ్యాని దుష్టాశ్వా ఇవ సారథేః.
3-5

విజ్ఞానము లేనివాఁడు ను, అయిక్తమగు మనస్సుగలవాఁ ఁ ను అగు వాని కందఁబడుములు సారథియైక్య- చాష్ట గుఱ్ఱములవలె అవశ్యముగాఁ జేయు ను.

30 యస్త్య విజ్ఞానవా స్పవతి యుర్దేన మనసా సదా,
తస్మేన్ద్రియాణి పశ్యాని సదశ్వా ఇవ సారథేః.
3-6

విజ్ఞానము కలవాఁడు ను, అయిక్తమగు మనస్సు కలవాఁడు ను, అగువాని కందఁబడుములు సారథియైక్య- మంచిగుఱ్ఱములవలె తన సదశముగాఁ జేయు ను.

31 య స్త్యవిజ్ఞానవా స్పవత్కమసస్కః సదా శుచిః,
స త తద్వద మాప్నోతి సంసారం చాధిగచ్ఛతి.
3-7

విజ్ఞానము లేనివాఁడు ను, నడు అనవిత్రమైన మనస్సుకలవాఁ ఁ ను అగువానిగుఱ్ఱములు పరిపరచాలించు. అట్టివాఁడు సంసారబంధము నే వదిలిగడను.

32 యస్త్య విజ్ఞానవా స్పవతి సమసస్కః సదా శుచిః,
స త తద్వద మాప్నోతి యస్మాద్భూయో
స జాయతే. 3-8

విజ్ఞానము కలవాఁడు ను, నడు పవిత్రమైన మనస్సు కలవాఁ ఁ ను, అగువానిగుఱ్ఱములు అత్యుపకరణములు పొందుచున్నందున.

33 విజ్ఞానసారథి ర్యస్తు మనః ప్రగ్రహవా న్నరః,
సోఽధ్వనః పార మాహ్నితి తద్విష్టోః పరమం వ

ఏవనిశి విజ్ఞానమను సారథియు, స్వాధీనములలో నున్న మనస్సు అను కల్పమును ఉంచునో, అట్టివాఁడు జీవితమూ యొక్క గమ్యమగు విష్ణుపదమును (పర్యవ్యాపక ఆత్మవదనం బొందుచున్నాఁడు.

34 ఇన్ద్రియేభ్యః పరా హ్యర్థా అర్థేభ్యశ్చ పరం మ
మనస్త పరా బుద్ధి ర్బుద్ధే రాత్మా మహాన్నరః.

3-

35 మహతః పర మవ్యక్త మవ్యక్తా త్పురుషః పరః,
పురుషాన్న పరం తించి త్సా కాష్ఠా సా పరా గః

3-

ఇంద్రియములకంటె పదార్థములు గొప్పవి. పదార్థముల కంటె మనస్సు గొప్పది. మనస్సుకంటె బుద్ధి గొప్పది. బుద్ధికంటె మహత్తరమగు ఆత్మ (హిరణ్యగర్భుఁడు) గొప్పది. మహత్తరమ ఆత్మకంటె అవ్యక్తము గొప్పది. అవ్యక్తముకంటె పురుషుఁడు (మూర్త్య) గొప్పవాఁడు. పురుషునికంటె గొప్పది మఱి ఏదియులే, అదియే అన్నిటికీ పరా కాష్ఠ. అదియే పరమగమ్యము.

36 ఏష సర్వేషు భూతేషు గూఢోఽత్మా స ప్రకాశతే,
దృశ్యతే త్వగ్ర్యయా బుద్ధ్యా సూక్ష్మయా సూక్ష్మై
చర్మభిః. 3-1

సమస్త ప్రాపలందును నిగూఢముగ నుండుటచే ఈ ఆత్మ అందఱకును కనుపించుట లేదు. కాని సూక్ష్మదర్శులగు వారికి తమ సూక్ష్మబుద్ధితో ఈ ఆత్మ కానుపించుచున్నది.

37 యచ్ఛేద్యాజ్ఞానసీ ప్రాజ్ఞస్త ద్యచ్ఛే జ్ఞాన ఆత్మని,

జ్ఞాన మాత్మని మహతి నియచ్ఛే

త్తద్యచ్ఛేచ్ఛాస్త ఆత్మని.

3-13

ప్రాజ్ఞావంతుఁడు వాక్కును మనస్సునందును, మనస్సును బుద్ధియందును, బుద్ధిని మహాగాత్మయందును, మహాగాత్మను శాంత మగు ఆత్మయందును నిమగ్నము చేయవలెను.

38 ఉత్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్య పరాన్నిబోధత,

క్షరస్య ధారా నిశితా దురత్యయా

దుర్గం పథ స్తత్కవయో వదన్తి.

3-14

లెమ్ము! మేలుకొనుము. ఉత్తములగు గురువులను సమీపించి ఆత్మనుగూర్చి తెలిసికొనుము. ఆ మార్గము కత్తియొక్క పదనైన అంచువలె దాటుటకు కష్టమైనదని పెద్దలు చెప్పుదురు.

39 అశబ్ద మస్పర్శ మరూప మవ్యయం

తథాఽరసం నిత్య మగస్తవచ్చ యతో,

ఆనాద్యస స్తం మహతః పరం ద్రువం

నిచాయ్య తం మృత్యుముఖాత్ప్రముచ్యతే. 3-15

ఆత్మ శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు లేనిదియు, అవ్యయమైనదియు, నిత్యమును, అనాదియు, అనంతమును, మహత్తరమగు గొప్పదియు, నిశ్చలమును అయియున్నది. అట్టి ఆత్మను

తెలిసికొనినవాఁడు మృత్యుముఖమునుండి లెక్కగ విడుదల పొందఁ
చున్నాఁడు.

40 పరాశ్చి భానిష్యత్యుణ తస్యయంభూ

స్తస్మాత్పరాబృశ్యతి నాస్తరాత్మన్.

రశ్మి ధీరః ప్రత్యగాత్మాన మైష

దాపృత్తచక్షు రమృతత్వ మిచ్ఛన్,

4-1

గ్రహ్యదేవుఁడు ఇంద్రియములను బయటకు పోవువానిగా
దర్శింపఁజేసెను. కాబట్టి మనుజుఁడు జాహ్మ్యపదార్థములచే
మానఁగల్గుచున్నాఁడు. అంతరాత్మను మాఁజాలకన్నాఁడు. కాని
అమృతత్వమును వాంఛించు ఒకానొక ధీరుఁడు తన శ్రేతములను
లోనికి త్రిప్పుకొని దృష్టిని అంతర్ముఖ మొనర్చుకొని అంతరాత్మను
మాఁజగల్గును.

41 పరాచః కామా ననుయన్తి బాలాస్తే

మృత్యోర్యన్తి వితతస్యపాశమ్,

అథ ధీరా అమృతత్వం వేదిత్వా

ధ్రువ మధ్రువేష్విహ స హ్రోర్థయన్తే.

4-2

బాలురు (అజ్ఞానులు) జాహ్మ్యములగు విషయముఖములను,
పెంబడించును విశాలముగు మృత్యుపాశముతో తగుల్కొను
చున్నాడు. కాని ధీరులగువాడు అశాశ్వత వస్తువుల మధ్య నిశ్చల
మగు అమృతిర్మహిమను (ఆత్మను) తెలిసికొని ఈ ప్రపంచమున
ఏ పదార్థమును కోరికుండును.

42 యేన హపం రసం గస్తం

శ్చక్షాన్స్వర్కాంశ్చ వైఘ్రనాన్,

ఏతేనై వ విజానాతి కిమత్ర పరిశిష్యతే, ఏతద్వైతత్.

4-3

దేనిచే రూపము, రసము, గంధము, శబ్దములు, స్పర్శ,
మైథునము మున్నగున పన్నియు తెలియఁబడుచున్నవో, అట్టి
ఆత్మకు తెలియఁగోనిది ఈ ప్రపంచమున ఏది కలదు? ఇదియే నిన్ను
తెలిసికొనఁగోనినట్టి ఆ ఆత్మ అయియున్నది.

43 స్వప్నాస్తం జాగరితాస్తం చోభౌ యేనానుపశ్యతి,

మహాస్తం విభుమాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి.

4-4

జాగ్రత్స్వప్నదశలందు విషయములు ఏ ఆత్మద్వారా తెలి
యఁబడుచున్నవో, అట్టి సర్వవ్యాపియగు మహత్తైత్వమైన ఆత్మను
తెలిసికొని ధీరుఁడు శోకింపఁడు.

44 యదేవేహ తదముత్ర యదముత్ర తదన్విహ,

మృత్యోః స మృత్యుమాప్నోతి య ఇహ నానేవ

పశ్యతి. 4-10

ఏది (ఏ ఆత్మ) ఇచట (ఈ లోకమున) ఉన్నదో, అదియే
అచటను (పరలోకమునను) కలదు. ఏది అచట కలదో, అదియే
ఇచటను ఉన్నది. ఇచట భేదబుద్ధి ఎవనికి కన్పించునో, అతఁడు
మాటిమాటికి మృత్యువును పొందును.

45 మననైవేదమాప్తవ్యం నేహ నానాస్తి కించన,

మృత్యోః స మృత్యు మాప్నోతి

య ఇహ నానేవ పశ్యతి.

4-11

మనస్సుతో మాత్రమే దీనిని (అత్మను) పొందవలెను. ఇంకా అనేకత్వము ఒకింతైనను లేదు. ఇంత అనేకత్వము ఉన్నట్లైతే ఎవనికి గోచరించునో అతడు ఒక మృత్యువునుండి మతియొక్క మృత్యువును పొందును.

46 అజ్ఞాప్తమాత్రః పురుషో మధ్య ఆత్మని తిష్ఠతి,
ఈశానో భూతభవ్యస్య స తతో విజగుప్సతే

ఏతద్వైతత్ 4-12

బొటనవ్రేలి పరిమాణము గల పురుషుడు శరీరములలో ఉన్నాడు. ఈ పురుషుడు భూతకాల, భవిష్యత్కాలములకు అధిపతి యగుటచే ఇత ఎవనికి భయములేదు. ఈతడే ఆ ఆత్మ.

47 అజ్ఞాప్తమాత్రః పురుషో జ్యోతిరివా ధూమకః
ఈశానో భూతభవ్యస్య స ఏవాద్య
స ఉ శ్వః ఏతద్వైతత్.

4-13

బొటనవ్రేలి పరిమాణము గలిగి భూతభవిష్యత్కాలములకు అధిపతియగు పురుషుడు పొగలేని అగ్నివంటివాడు. ఈవాడు, తేపుగాత శేవరహుడైతే ఈతడే కలదు. ఈతడే ఆ ఆత్మ.

48 యథోదకం శుద్ధే శుద్ధమానిర్తం తాదృగేవ భవతి,
ఏషం మునే ర్విజానత ఆత్మా భవతి గౌతమ.

4-15

(సనికేతాశి) నిర్మలమగు జలము నిర్మలమగు జలమందు పడి దానితో ఏకమగునట్లు జ్ఞానముకల మునియొక్క ఆత్మకు ఈ బ్రహ్మమే యగుచున్నది.

49 పుర మేకాదశద్వార మజన్యావక్రచేతసః,
అనుష్ఠాయ స శోచతి విముత్తశ్చ విముచ్యతే
ఏ తద్వైతత్.

5-1

నిత్యుడు పైతన్యరూపుడు నగు ఈ అజాని పురముపకు పదునొకండు ద్వారములు కలవు. ఈ అజాని ధ్యానించినవారికి ఇత శోకము లేదు. అతడు అజ్ఞానబంధనమునుండి విడుదల నొంది స్వాతంత్ర్యమును పొందును. ఈతడే ఆ ఆత్మ.

50 స ప్రాణేన నాపానేన మర్త్యే జీవతి కశ్చన,
ఇతరేణ తు జీవన్తి యస్మిన్నేతా పుష్పాశితా.

5-5

ప్రాణముచే గాని, అపానముచే గాని ఏ మనుజుడును జీవించుట లేదు. వీనికంటె విలక్షణమై, వీనికి ఆశ్రయమైన దానిచేతనే (ఆత్మచేతనే) జీవించుచున్నారు.

51 య ఏష సుప్తేషు జాగర్తి కామం

కామం పురుషో నిర్మిమాణః,

తదేవ శుక్రం తద్రహ్మ

తదేవామృతముచ్యతే.

తస్మిం ల్లోకాః శ్రితాః సర్వే

తదనాత్మేతి కశ్చన

ఏతద్వైతత్.

5-8

జనులు నిద్రించునపుడు కూడ స్వప్నమందు వివిధ కామ్య పదార్థములను నిర్మించుకొనే మేలుకొనియుండు పురుషుడే శుద్ధమగు బ్రహ్మము. దీనినే అమృత మనియు అందుకు, దీనియందు లోకము లన్నియును ఆధారము కలిగియున్నవి. దీని నెవరును అతిక్రమించ జాలరు. ఇదియే ఆ ఆత్మ.

52 అగ్ని ర్యదైకో భువనం ప్రవిష్టో
రూపం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ,
ఏకస్తథా సర్వభూతాస్తరాత్మా
రూపం రూపం ప్రతిరూపో బహిశ్చ.

5-9

అగ్ని ఈ ప్రపంచమున ప్రవేశించి తాను దహించు వివిధ పదార్థముల ఆకారమునకు అనుగుణముగా రూపములను ధరించునట్లు, తాను ప్రవేశించు ఆ యా భిన్నవస్తువుల కనుగుణముగా సమస్త ప్రాణులలోగల ఒకేఒక ఆత్మ భిన్నభిన్నములైన ఆకారములలో భాసించుచున్నది. వానికంటె వేరుగకూడ ఈ ఆత్మ ఉన్నది.

53 సూర్యో యథా సర్వలోకస్య చక్షు
ర్నభివ్యతే చాక్షుస్సైర్భూహ్య దోషైః,
ఏకస్తథా సర్వభూతాస్తరాత్మా
స లిప్యతే లోకదుఃఖేన బాహ్యైః.

5.1.1

సర్వలోక సేతుడైన సూర్యుడు సేత్రసంబంధములైన బాహ్యదోషములచే కలుషితుడగు కానట్లు, సమస్త ప్రాణులలోగల ఉన్న ఒకేఒక ఆత్మ బాహ్యముగు లోకదుఃఖముచే కలుషితమగుట లేదు.

54 ఏకో వశీ సర్వభూతాస్తరాత్మా
ఏకం రూపం బహుధా యః కరోతి,
త మాత్మస్తం యేఽను పశ్యన్తిధీరా
స్తేషాం సుఖం శాశ్వతం నేతరేషామ్.

5.1.2

సమస్తమును తన వశమందుకొని సమస్త ప్రాణులకును అంతరాత్మ అయియున్న ఆత్మ తన ఏకైకరూపమును అనేకవిధము

లుగ భాసించుచున్నది. తమ ఆత్మయందలి ఈ తత్త్వమును దర్శించు జ్ఞానులకు మాత్రమే శాశ్వతసుఖము కలుగుచున్నది.

55 నిత్యోఽనిత్యానాం చేతనశ్చేతనానా
మేకో బహూనాం యో విదధాతి కామాన్,
తమాత్మస్తం యేఽనుపశ్యన్తి ధీరా
స్తేషాం శాన్తిః శాశ్వతీ నేతరేషామ్.

5.1.3

అనిత్యములలో నిత్యమును, చేతనములలో చేతనమును, ఏకమైనను అనేకములైన కోరికలను నెఱవేర్చువదియు అగు ఆత్మను తమలోనే దర్శించు ప్రాణులకు మాత్రమే శాశ్వతమగు శాంతి లభించగలదు.

56 తదేత దితి మన్యస్తేఽనిర్దేశ్యం పరమం సుఖమ్.

5.1.4

నిర్దేశింప శక్యము గానిదియు, పరమమైనదియు నగు సుఖమును 'ఇదియే ఆ ఆత్మ' అని విజ్ఞులు భావింతురు.

57 స తత్ర సూర్యోభాతి స చంద్రతారకం
నేమా విద్యుతోభాన్తి కుతోఽయ మగ్నిః,
తమేవ భాన్తమనుభాతి సర్వం
తస్య భాసా సర్వమిదం విభాతి.

5.1.5

అక్కడ (ఆ ఆత్మయొద్ద) సూర్యుడు కాని, చంద్రుడు కాని, నక్షత్రములు కాని, మెఱపులు కాని ప్రకాశింపవు. ఇక ఈ అగ్ని విషయము వేరుగ చెప్పవలయునా? ఆ ఆత్మ ప్రకాశించుటవలననే దానిని ఆశ్రయించుకొని తక్కిన వన్నియు ప్రకాశించుచున్నవి. దాని ప్రకాశముచే ఇదియంతయు ప్రకాశించుచున్నది.

58 యదిదం కిం చ జగత్సర్వం
ప్రాణ ఏజతి నిః స్పృతమ్,
మహద్భయం పబ్రసముద్యతం య
ఏతద్విదు రమృతాస్తే భవన్తి.

6-2

ప్రాణమునంటి ఈ ఆత్మనుండియే ప్రపంచమంతయు ఆవిర్భవించుచు, దానియందు చలించుచున్నది. ఎత్తబడిన వజ్రాయుధమువలె ఆత్మ గొప్ప భయమును కలిగించును (ఆత్మసర్వముగ, భయవదముగ నుండును). ఈ ఆత్మను తెలిసికొనవారు జననమరణరహితు లగుదురు.

59 భయాదస్మాగ్నిస్తపతి భయాత్తపతి సూర్యః,
భయా దిన్ద్రోశ్చ వాయుశ్చ మృత్యు ర్ధాపతి పబ్ధమః

6-3

ఈ ఆత్మయొక్క భయమువలననే అగ్ని మండుచున్నది. సూర్యుడు ప్రకాశించుచున్నాడు. ఇంద్రుడు, వాయువు, విదవనాశగు మృత్యువు లమ తమ విధులను చక్కగా నిర్వహించుచున్నారు.

60 ఇహ చేదశకద్విద్ధుం ప్రాకృరీరస్య విస్రసః,
తతః సగ్ధేషు తోతేషు శరీరత్వాయ రల్పతే.

6-4

శరీరము పడిపోకపూర్వమే ఈ ఆత్మను తెలిసికొనువాడగు సంసారబంధమునుండి విముక్తుడగుచున్నాడు. అట్లు తెలిసికొననిచో అతడు మరల శరీరమును భరింపవలసివచ్చును (పునర్జన్మను పొందవలసి వచ్చును).

61 యథాఽదదర్యే తథాఽదత్తని
యథా స్వప్నే తథా పితౄలోకే,

యథాఽపున పరీవదద్యశే తథా

గస్తర్వలోకే ఛాయాతపయోరివ బ్రహ్మలోకే. 6-5

అర్ధమునందు పరివస్తువు స్వప్నముగ గోచరించునట్లు ఈ ఆత్మ తనయందు స్వప్నముగ అనుభూత మగును. ఈ ఆత్మ పితౄలోకమున స్వప్నమందువలెను, గంధర్వలోకమున ఉదకమందగునట్లును, బ్రహ్మలోకమున ఛాయాతపములవలెను అనుభూతి నగును.

62. ఇన్ద్రియాణాం పృథగ్భావ ముదయా స్తమయా చ
యత్,

పృథ గుత్పద్యమానానాం మత్వా ధిరో న శోచతి.

6-6

పరిపరి నిధముల ఉత్పన్నమైన ఇంద్రియముల నేలు నేలు స్వభావములను, వాని వాని ఉదయాస్తమయములను తెలిసికొనిన ధీరుడు దుఃఖింపడు.

63 ఇన్ద్రియేభ్యః పరం మనో మనసః సత్త్వముత్తమమ్,
సత్త్వాదధి మహానాత్మా మహతోఽప్యక్తముత్తమమ్.

6-7

64 అవ్యక్తాత్మ పరః పురుషో వ్యాపకోఽలిప్త ఏవ చ,

యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే జన్తు రమృతత్వం చ గచ్ఛతి.

6-8

ఇంద్రియముల కంటె మనస్సు గొప్పది. మనస్సు కంటె బుద్ధి గొప్పది. బుద్ధికంటె మహత్తత్త్వము గొప్పది. మహత్తత్త్వము కంటె అవ్యక్తము గొప్పది. అవ్యక్తము కంటె పురుషుడు.

వ్యాపకమును, నిష్కలమునగు పురుషులకు (ఆత్మ) గొప్పవాడను.
ఆ పురుషుని తెలిసికొనినవాడగు విముక్తుడై అమృతత్వమును
పొందును.

65 స సందృశే తిష్ఠతి రూపమస్య
స చక్షుషా వశ్యతి కశ్చనైవమ్,
హృదా మనీషా మనసాఽభి ర్భ్రజతి
య ఏతద్విదురమృతాస్తే భవన్తి.

6.9

వృక్షిగోచరములగు (దృశ్య) వస్తువులలో ఆత్మయొక్క
గూఢము లేదు. సేత్రములలో అన్యోని ఎవరైనా చూపలేదు.
ఆ ఆత్మ హృదయముగోచరమున మనస్సును నశము చేసికొనిన ప్రతి
భయను భ్రష్టులచేత తెలిసికొనినవాడు గుర్తుకొని, దాని తెలిసికొనిన
వాడు అమృతు లగుదును.

66 యదా పథ్యాపతిష్ఠన్తే జ్ఞానాని మనసా సహ
బుద్ధిశ్చ స విచేష్ఠతి తామాహుః పరమాంగతిమ్.

6.10

ఎప్పుడు అగు జ్ఞానేంద్రియములు మనస్సుతో గూఢ నిశ్చల
ముగ నుండునో, బుద్ధియు ప్రస్థుత్తము కాక స్థిరముగ నుండునో,
అప్పు థిదిగో పరమాత్మపరివర్తి స్థాయి చెప్పుదును.

67 తాం యోగిమితి మన్యన్తే స్థిరామిద్ధ్రియధారణామ్,
అప్రమత్తస్తదా భవతి యోగో హి ప్రథవాప్య యో.

6.11

3. కరోపనిషత్తు

27

స్థిరమగు ఇంద్రియధారణనే యోగమగు యెంచెదరు. అట్టి
స్థితియందు యోగి అప్రమత్తుడై యుండును. ఈ యోగమును
పొందవచ్చును, (అచాగ్రతచే) పోగొట్టుకొనవచ్చును.

68 నైవ వాచా స మనసా ప్రాప్తుం శక్యో స చక్షుషా,
అస్తీతి బ్రువతోఽన్యత్ర కథం తదుపలభ్యతే. 6-12

ఆత్మ వాక్కుచేతను, మనస్సుచేతను, సేత్రములచేతను
పొందజాలనిది అయియున్నది. 'అది ఉన్నది' అని చెప్పువారి
ద్వారా కాక మఱి ఏ యితరసాధనముచే దీనిని పొందవచ్చును?

69 అస్తీత్యేవోపలభ్యవ్యస్తత్త్వభావేన చోభయోః,
అస్తీత్యేవోపలభ్యన్యతత్త్వభావః ప్రసీదతి 6-13

ఉన్నది, లేదు—అను రెండిటిలోను 'ఉన్నది' అనునది
మాత్రమే తత్త్వభావముతో పొందబడవలెను. ఇట్టి అస్తీత్వమును
అనుభవించు వానికే తత్త్వము అభివ్యక్తమగుచున్నది.

70 యదా సర్వే ప్రముచ్యన్తే కామా యేఽన్య హృది
శ్రితాః
అథ మర్త్యోఽమృతో భవత్యత్ర బ్రహ్మ సమశ్చుతే.
6-14

హృదయమునఁ గల కోరిక లన్నియు ఎప్పుడు పూర్తిగా
తొలగిపోవునో, అప్పుడు మనుజుఁడు అమృతుడై ఇహలోక బ్రహ్మ
మును లెన్నగ పొందుచున్నాఁడు.

71 యదా సర్వే ప్రభిద్యన్తే హృదయస్యేహ గ్రస్తయాః,

అథమర్హిష్టిమృతో భవత్యేతావ దసుశాసనమ్.

6-15

హృదయగ్రంథు లన్నియు ఎప్పుడు ఛేదించబడునో అప్పుడు మనుజుడగు అమృతమృతము అగుదన్నాడు. — అని వేదాంతము బోధించుచున్నది.

72 అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽస్తరాత్మా

సదా జనానాం హృదయే సన్నివిష్టః,

తం స్యాచ్చరీరాత్పరిష్ట హేస్తుజ్ఞాదివేషికాంధైర్యేణ

తం విద్యాచ్చుక్ర మమృతం తం

విద్యాచ్చుక్ర మమృత మితి.

6-17

బొటనవేలి ప్రమాణముగల అంతరాత్మ యను పురుషుడగు సదా ప్రాణుల హృదయములలో ననించును. ముంజగడ్డినుండి దర్భము వేరుచేయువల్లు మనుజుని శరీరమునుండి దీనిని వేరుచేయవలెను. ఇయ్యది శుద్ధము, అమృతము అని తెలిసికొనవలెను.

4. ప్రశ్నోపనిషత్తు

1 భూయ ఏవ తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శ్రద్ధయా

సంవత్సరం సంవత్సరం యథా కామం ప్రశ్నాన్

ప్రప్రచ్ఛథ యది విజ్ఞాస్యామః సర్వం మా వో

వక్ష్యేమ ఇతి.

1-2

మీరు మఱియు ఒక సంవత్సరము వఱకును తపస్సుతోను, బ్రహ్మచర్యముతోను, శ్రద్ధతోను ననినంతగా, తదుపరి మీయిష్ట

4. ప్రశ్నోపనిషత్తు

29

ప్రశ్నారము ప్రశ్నలను అడుగుడు. నే మెఱుంగుదు నేని సర్వమును మీకు వచింపఁగలము.

2 అథోత్తరేణ తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శ్రద్ధయా విద్య

యాత్మాన మన్విష్యాదిత్య మభిజయంత ఏతద్వై

ప్రాణానామాయతన మేతదమృత మభయ మేతత్పు

రాయణ మే తస్మాన్న పునరావర్తం త. 1-10

కొండలు మహాసీయులు ఉత్తరమార్గమును ఆవలంబించి తపస్సు, బ్రహ్మచర్యము, శ్రద్ధ, విద్య — వీనిచేత ఆత్మ నెఱిగి (ఆత్మగూఢ) సూర్యలోకమును జయించుదురు. ఈ ఆత్మగూఢ సూర్యుడే ప్రాణాధారము. ఇది అమృతము భయహితము. అన్నిటికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. ఇచటినుండి మరల తిరిగి వచ్చుట లేదు. పునర్జన్మ లేదు.

3 తమోంకారేణై వా యతనే నాన్వేతి విద్యాన్యత్తచ్ఛా

స్తమజర మమృత మభయం వరం చేతి. 5-7

ఓంకారస్వరూపమును ఏ విజ్ఞుడు తెలిసికొనుచున్నాడో అట్టివాడు శాంతమై, అజరమై, అమృతమై అభయమైనట్టి పరబ్రహ్మమును పొందుచున్నాడు.

4 అరా ఇవ రథనాభౌ కలా యస్మిన్

ప్రతిష్ఠితాః, తం వేద్యం,

పురుషం వేదయథా మావో

మృత్యుః పరివ్యథా ఇతి.

6-6

రథశక్రమందలి ఆకులవలె సమస్త కళలు ఎవనియందు ప్రతి స్థితములై యున్నవో, అట్టి వేద్యుడగు పురుషుని (ఆత్మను) పొందుట. మిమ్ము మృత్యువు బాధింపక యుండును.

5. ముండకోపనిషత్తు

- 1 స్వవాహ్యేతే అదృథా యజ్ఞరూపా
అష్టాదశోర్తమవరం యేష కర్మ,
ఏతచ్ఛ్రేయో యేఽభినన్తన్తి మూఢా
జరా మృత్యుం తే పునరేవాపి యన్తి. 1.2.7

(కర్మకాండసంబంధములైన) యజ్ఞరూపములైన కర్మలు నాశనంబయ్యెనని, నగు నెనిమిదిమంది చేరి చేయు యజ్ఞము జ్ఞాప్తులైనది కాదు. ఈ యజ్ఞము శ్రేష్ఠమని ఎవరు తలంచుదురో వారు జననమరణములను పొందుచుండుదురు.

- 2 ఆవిద్యాయా మస్తరే వర్తమానాః
స్వయం ధీరాః పండితంమన్యమానాః,
జంఘన్యమానాః పరియన్తి మూఢా
అన్యేనైవ నీయమానా యథాన్తాః. 1.2.8

అవిద్యయందును వారును, పండితులమని తమకు తానే పొగసుకొనుచుండువారును, అగు మూఢులు గ్రుడ్డివానికి గ్రుడ్డివాడని నారి నొప్పుపల్లవరించుచున్నట్లు (జనన మరణములను పొందుచుండుదురు).

- 3 అవిద్యాయాం బహుధా వర్తమానా
వయం కృతార్థా ఇత్యభిమన్యన్తి బాలాః,
యత్కర్మిణో స ప్రవేదయన్తి రాగా
త్తే నాతురాః క్షీణలోకాశ్చపన్తే. 1.2-9

అవిద్యయందు పలువిధములుగ (దేవమనుష్యాది రూపములుగ) ప్రవర్తించుచుండు వారును, తాము కృతార్థులమైతి మని తలంచువామను, కర్మను నదలకయుండు వామను అగు అజ్ఞానులు తత్త్వజ్ఞానమును తెలిసికొనజాలక, అ క్కారణమున దుఃఖితులై (స్వర్గాది) లోకములనుండి బాటి పడిపోవుచున్నారు.

- 4 పరిక్ష్య లోరాన్కర్మచితాన్ప్రాహ్మణ్యో
నిర్వేదమాయాన్పాస్త్యకృతః కృతేన,
తద్విజ్ఞానార్థం స గురుమేవాభిగచ్ఛేత్
సమితాహిః శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠమ్. 1.2.12

బ్రహ్మజ్ఞుని కర్మచే గలుగు లోకములయొక్క తారతమ్యమును పరీక్షించి తెలిసికొని, మోక్షము కర్మచేత లభించునని గ్రహించి పైరాగ్యమును పొంది, బ్రహ్మమన నెఱుఁగుటకై, సమీధలు హస్తమందు గలవాడై, శ్రోత్రియుడగును, బ్రహ్మనిష్ఠుడగును అగు గురువును ఆశ్రయంప నలయును.

- 5 తస్మై స విద్వాసుపసన్నాయ సమ్యక్
ప్రశాన్త చిత్తాయ శమాన్వితాయ
యేనాత్మరం పురుషం వేద సత్యం
ప్రోవాచ తాం తత్త్వతో బ్రహ్మవిద్యామ్. 1.2.13

ఈ ప్రకారముగ చనినట్టి శాంత, శమదమూది సద్గుణములు కల శిష్యునకు ఆ గురువు అక్షరమును, సత్యమును, షరమాత్మను తెలిసికొనుటకు సాధనమును అగు బ్రహ్మవిద్యను ఉపదేశింపవలయును.

6 తదేతత్సత్యం, యథా నుదీప్తైత్వాపకాద్విస్ఫులింగాః
సహస్రశః ప్రభవన్తే సరూపాః, తథాక్షరాద్వివిధాః

సోమ్యభావాః ప్రజాయన్తే తత్ర చైవాపి యన్తి. 2-1-1

సామ్యుడవగు ఓ శౌనకుడా! ఆ బ్రహ్మవస్తువు సత్యమైనది. బాగుగా మండుచున్న అన్నినుండి అనేకములైన నిష్కరవల్లులు లేచునట్లు అక్షరపరబ్రహ్మము నుండి వలు విధములగు జీవులు పుట్టుచు మరల ఆ బ్రహ్మమునందే లీన మగుచు నున్నారు.

7 ధనుర్గహీ త్వౌపనిషదం మహాత్మ్రం శరం హ్యుపాసా
నిశితం సద్దీయత, ఆయమ్య తద్భావగతేన చేతసా
లక్ష్యం తదేవాక్షరం సోమ్యవిద్ధి. 2-2-3

ఓ శౌనకుడా! ఉపనిషత్సంబంధమైనట్టి ధనుస్సును పైకొని, ఉపాసనచే తీక్షణ మొనర్చుబడిన గొణమును సంధింపజేసి బ్రహ్మభావన యను వివేకముచే లొగి ఆ అక్షర పరమాత్మ స్వరూపమును గుఱిగా చేసికొని సాక్షాత్కరించుకొనవలెను.

8 ప్రణవో ధనుశ్చరోహ్యత్వా బ్రహ్మ తల్లక్ష్యముచ్యతే,
అప్రమత్తేన వేద్ధవ్యం శరవత్సన్మయో భవేత్.

2-2-4

ప్రణవము (ఓంకారము) ధనుస్సు; జీవులు గొణము; బ్రహ్మము లక్ష్యము అని చెప్పబడుచున్నది. సాధకుడు అప్రమత్తుడై

9. ముందకోసనిషత్తు

ఏకాగ్రచిత్తముతో లక్ష్యమును బ్రహ్మమును సాక్షాత్కరించుకొనవలయును. అప్పుడు జీవులు సాక్షాత్ పరబ్రహ్మమే అగుచున్నాడు.

9 యస్మిన్ ద్యౌః పృథివీ చాస్తరిక్ష మోతం మనః సహ
ప్రాణైశ్చ సర్వైః, తమేవై కం జానథాత్మానమన్యా
వాచో విముంచథ అమృతస్యైష సేతుః 2-2-5

దేవియందు స్వర్గము, భూమి, అంతరిక్షము, నీల ప్రాణము లతోఁ గూడిన మనస్సు గ్రుచ్చుబడియున్నచో, అట్టి ఏకమైన ఆత్మను తెలిసికొనుటకు, ఇతర వాక్యములను వదలివేయుటకు, ఇక్కార్యము అన్మృతత్వమును (ఆత్మసాక్షాత్కారమును) పొందుటకు వారధి అయియున్నది.

10 భిద్యతే హృదయగ్రన్థిశ్చిద్యస్తే సర్వసంశయాః,
క్షీయన్తే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే. 2-2-8

కార్యకారణ స్వరూపముచే పరావర స్వరూపమైనట్టి పరమాత్మను సందర్శించినంతనే జీవులకు (అవిద్యా) హృదయగ్రంథి ఛిన్నమై పోవుచున్నది. సంశయము లన్నియు తొలగిపోవుచున్నవి. కర్మ లన్నియు నశించిపోవుచున్నవి.

11 స తత్ర సూర్యోభాతి స చంద్రతారకం
నేమా విద్యుతో భాన్తి కుతోఽయ మగ్నిః,
తమేవ భాన్త మనుభాతి సర్వం
తస్య భాసా సర్వ మిదం విభాతి. 2-2-10

ఆత్మస్వరూపుడగు ఆ పరబ్రహ్మమునందు సూక్ష్మమును ప్రకాశింపఁడు; అట్లే సుంద్రుఁడు, నక్షత్రములు, మెఱుఁపు, అన్ని ప్రకాశింపవు. ఈ సూర్యుడు అన్నియు ఆ పరమాత్మవలననే ప్రకాశించుచున్నవి. ఆ పరమాత్మ ప్రకాశించుచుండ ఈ సమస్త ప్రపంచము ప్రకాశించుచున్నది.

**12 ద్వా సువర్ణా సయుజా సథాయా
సమానం పృథ్విం పరిషస్వజాతే,
తయోరనన్యః పిష్పలం స్యాద్వద్వ
త్త్యనశ్చ సన్నోఽభిచాకశీతి.**

3-1-1

(జీవుఁడు, ఆత్మ అను) రెండు పక్షులు మంచి గమనము కలవియు ఎల్లప్పుడు కలసియుండునవియు, మిత్రత్వముతో కూడియున్నవియు అయియున్నవి. అవి రెండును ఒకే వృక్షమును (శరీరమును) ఆశ్రయించుకొని కలసిమెలసి యున్నవి. వానిలో ఒకటి (జీవుఁడు) అజ్ఞానము వలన దుఃఖముగతోచు కర్మఫలమును భుజించుచున్నది. మఱియొకటి (ఆత్మ) ఏమియు భుజించక సాక్షిభూతముగ చూచుచున్నది.

**13 సమానే పృథే పురుషో నిమగ్నో
ఽనేకయా శోచతి ముహ్యమానః,
జుష్టం యదా పశ్యత్యన్య మిశ
మన్య మహిమాన మితి పితశోకః**

3-1-2

(జీవ, ఆత్మలకు) సమానమైన పృథ్విమందు (శరీరమందు) ప్రవేశించిన జీవుఁడు మోహమొంది దుఃఖపడుచున్నాఁడు. ఎపుడాతఁడు వేరుగనున్న పరమాత్మను చూచుచున్నాడో, అప్పుడు దుఃఖరహితఁడగుచున్నాఁడు.

**14 ప్రాచోఽప్యేష యః సర్వభూతైర్విధాతి
విజాసన్విద్వాన్సవతే నాతివాది,
ఆత్మత్రీడ ఆత్మరతిః క్రియావా
నేష బ్రహ్మవిదాం పరిష్టః.**

3-1-4

ప్రాణస్వరూపుఁడగు పరమాత్మ బ్రహ్మాది స్తంభపర్యంతము గల సమస్త ప్రాణులందును విరాజిల్లుచున్నాఁడు—ఆ ఆత్మయు, జీవరూపముగనున్న తానును ఏకమే యని తెలిసికొనిన విద్వాంసుఁడు (జ్ఞాని) అతిక్రమించి మాట్లాడఁడు. ఆత్మయందే క్రిశించును. ఆత్మయందే ఆనక్తికలిగి యుండును. జ్ఞాన, భావన, వైరాగ్యాది క్రియలు కలవాడై యుండును. బ్రహ్మవేత్తలతో క్షేపణజై విరాజిల్లును.

**15 సత్యేన లభ్య స్తపసా హ్యేష ఆత్మా
సమ్యగ్జ్ఞానేన బ్రహ్మచర్యేణ నిత్యమ్,
అన్యః శరీరే త్యోతిర్మయో హి శుభ్రో
యం పశ్యన్తి యతయః క్షీణదోషాః,**

3-1-5

సాపము సశించినట్టి యత్నశీలురగు బ్రహ్మగ్రంథులు ఏ ఆత్మ స్వరూపమును చూచుచున్నారో, వేజోపయమైనదియు, పరిశుద్ధమైనదియు నగు ఆ ఆత్మస్వరూపము ఎల్లప్పుడు సత్యముచేతను, తపస్సుచేతను, ఉత్తమ జ్ఞానముచేతను, బ్రహ్మచర్యము చేతను ఈ శరీరమునందే సాంద్రుఁడునున్నది.

**16 సత్యమేవ జయతే నాన్యతం
సత్యేన వన్దా వితతో దేవయానః,**

యేనాశ్రమస్త్రిషయో హ్యోష్టకామా
యత్ర తత్సత్యస్య పరమం నిధానమ్. 3-1-6

సత్యమే జయించుచున్నది. అసత్యము జయించుట లేదు. సత్యమునకు స్థానభూతులైన ఆశాఠహితులగు ఋషులు ఏ మార్గము (దేవయానము) ద్వారా మోక్షమునకు పోవుచున్నారో, ఆ మార్గము సత్యమునకు శ్రేష్ఠమైన స్థానము అయియున్నది.

17 స చక్షుషా గృహ్యతే నాపి వాచా

నాన్యైర్దేవై స్తపసా కర్మణా వా,

జ్ఞానప్రసాదేన విశుద్ధ సత్త్వ

స్తతస్తు తం పశ్యతే నిష్కలం ధ్యాయమానః.

3-1-8

ఆ బ్రహ్మము నేత్రములచేగాని, వాక్కుచేగాని, ఇంద్రియములచేగాని, తపస్సుచేగాని, కర్మచేగాని గ్రహింప సాధ్యము కానిది. ఆత్మజ్ఞానముచేత పరిశుద్ధమైన అంతఃకరణము కలనాడై, ఆ పిదప బ్రహ్మమును అవయవరహితముగా ధ్యానించువాఁడు మాత్రమే అద్వానిని తెలిసికొనుచున్నాఁడు.

18 యం యం లోకం మనసా సంవిభాతి

విశుద్ధసత్త్వః కామయతే యాంశ్చ కామాన్,

తం తం లోకం జయతే తాంశ్చ కామాం

స్తస్మాదాత్మజ్ఞం హ్యర్చయేద్భూతికామః. 3-1-10

పరిశుద్ధమైన అంతఃకరణము కలవాఁడు మనస్సుచేత ఏ యో లోకములను సంకల్పించుచున్నాఁడో, ఏ లోకాలను కోరుచున్నాఁడో

5. ముండకోపనిషత్తు

37

ఆ యా లోకములను, ఆ యా లోకాలను పొందుచున్నాఁడు. కాబట్టి విశ్వర్యాభిలాష కలవాఁడు ఆత్మజ్ఞానిని పూజింపవలయును.

19 నాయమాత్మా ప్రపచనేన లభ్యో

న మేధయా బహునా శ్రుతేన,

యమేవైష వృణుతే తేన లభ్య

స్తస్త్రిష ఆత్మా వివృణుతే తనుం స్వామ్. 3-2-3

ఈ ఆత్మ ప్రపచనములచేతఁ గాని, మేధాశక్తిచేతఁ గాని, ఎక్కువగా శ్రవణము చేయుటచేతఁగాని పొందఁబడదు. ఎవఁడు ఆ పరమాత్మను పొందవలయునని అభిలషించుచున్నాఁడో, అయిచ్ఛ చేతనే అతఁడు పరమాత్మను పొందుచున్నాఁడు. అట్టివానికి ఈ ఆత్మ తన స్వరూపమును ప్రకాశింపఁ జేయుచున్నది.

20 నాయమాత్మా బలహినేన లభ్యో

న చ ప్రమాదాత్ప్రసో హ్యలింగాత్,

ఏతై రుపామై ర్యతతే యస్తు విద్వాం

స్తస్త్రిష ఆత్మా విశతే బ్రహ్మధామ. 3-2-4

ఈ ఆత్మ బలహీనునిచేత (జ్ఞానదార్శ్యము లేనివారిచేత) పొందఁబడదు. అట్లే ప్రమత్తతచేఁ గాని (సోమరితనముచేఁ గాని, అజాగ్రతచేఁ గాని), త్యాగరహితమగు తపస్సుచేఁ గాని పొందఁ బడదు. ఏ విద్వాంసుఁడు (జ్ఞాని) ఈ ఉపాయములచేత (జ్ఞానదార్శ్యము, అప్రమత్తత, విషయసంగ పరిత్యాగము, త్యాగపూర్వకమైన తపస్సు-అను వానిచేత) ప్రయత్నించుచున్నాఁడో, అతఁడు బ్రహ్మస్వరూపమును పొందుచున్నాఁడు.

12 సంప్రాప్త్యైవ మృషయో జ్ఞానతృప్తాః

ర్మతాత్మానో వీతరాగాః ప్రశాంతాః,

తే సర్వగం సర్వతః ప్రాప్య ధీరా
యుర్దత్తానః సర్వమేవా విశన్తి.

3-2-5

ఆత్మదర్శనము గల ఋషులు ఈ ఆత్మస్వరూపమును పొంది ఆత్మజ్ఞానముచేత తృప్తిని పొందిన వారును, ఆత్మస్వరూపులును, రాగరహితులును, ప్రశాంతులును అగుచున్నారు. అట్టి ఆత్మజ్ఞానము కల మహాత్ములు సర్వవ్యాపక మగు పరబ్రహ్మమును అంతట పొంది, ధీరులును, ఏకాగ్రచిత్తులును అయి సమస్తమును పొందుచున్నారు (లేక అన్నిటియందును ప్రవేశించుచున్నారు).

22 వేదాంతవిజ్ఞాన సునిశ్చితార్థాః

సంన్యాస యోగాద్యతయః శుద్ధసత్త్వాః,

తే బ్రహ్మలోకేషు పరాస్తరాతే

పరామృతాః పరిముచ్యన్తి సర్వే.

3-2-6

వేదాంతవిజ్ఞానముచే ఆత్మను నిశ్చయముగ ఎఱిగినవానిను త్యాగముచే శుద్ధాంతరంగులైనవారును అగు యత్నశీలులైన మహాసీయు లందఱును బ్రహ్మస్వరూపము పై కర్మలై నిమగ్తులగు చున్నారు.

23 యథా సద్య స్సర్విస్తమానా స్సముచే

అస్తం గచ్ఛన్తి నామరూపే విభావయ,

తథా విద్యాన్నామరూపాద్విముక్తః

పరాత్పరం పురుషమువైతి దివ్యమ్.

3-2-8

ప్రవహించు నదులు తమ నామరూపములను వదలి సముద్రమునం 'కైలస' మిగిలిన మగుచున్నవో, అట్లే ఆత్మజ్ఞాని నామరూప

ములనుండి విముక్తులై పరాత్పరుడగు దివ్యపురుషుని (బ్రహ్మమును) పొందుచున్నాడను.

24 స యో హ వై తత్పరమం బ్రహ్మ వేద

బ్రహ్మైవ భవతి నాస్యో బ్రహ్మవిత్కులే భవతి,

తరతి శోకం తరతి పాపిన్యం

గుహ్యగ్రన్థిభ్యో విముక్తీమృతో భవతి.

3-2-9

ఎవఁడు శ్రేష్ఠమగు పరబ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాడో అట్టివాఁడు సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ స్వరూపుడే అగుచున్నాఁడు. బ్రహ్మవేత్తయొక్క వంశమందు బ్రహ్మవేత్త కానివాఁడు జనింపఁడు. బ్రహ్మజ్ఞుని దుఃఖమును నాటుచున్నాఁడు. పాపమును నాటికేయుచున్నాఁడు. హృదయమందలి అజ్ఞానగ్రంథులు విచ్ఛిన్నములైన నాఁడై అమృతస్వరూపుఁడు అగుచున్నాఁడు.

6. మాండుక్యోపనిషత్తు

1 ఓమిత్యేతదక్షరమిదం సర్వం తస్యోపవ్యాఖ్యానభూతం
భవద్భవిష్యదితి సర్వమోంకార ఏవ, యచ్చాస్య
త్రికాలాతీతం తదప్రకీర్ణంకార ఏవ.

ఈ సమస్త ప్రపంచము 'ఓమ్' అను అక్షరిము (హ్రస్వము) ఓంకారము నాశరహిత పరబ్రహ్మము. భూతభవిష్యద్వర్తమానము లన్నియు ఓంకారము. త్రికాలములను నాటియుండునదియు ఓంకారమే.

2 సర్వం హ్యే తద్బ్రహ్మైవయమాత్మా బ్రహ్మ సోఽయ
మాత్మా చతుష్పాత్.

2

ఓంకార మని చెప్పబడిన ఈ నమస్త ప్రపంచముబ్రహ్మమే. అంతయు బ్రహ్మమే. ఈ జీవుడును బ్రహ్మమే. అట్టి ఈ ఓంకారము (బ్రహ్మము, ఆత్మ) నాలుగుపాదములు కలిగియున్నది.

3 ఏష సర్వేశ్వర ఏష సర్వజ్ఞ ఏషోఽంతర్యామ్యేష,
యోనిః సర్వస్య ప్రభవావ్యయా హి భూతానామ్. 6

ఈ ఆత్మయే సర్వేశ్వరుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వాంతర్యామి, నమస్త ప్రాణులయొక్క ఉత్పత్తి వినాశములందు అన్నిటికిని అదియే కారణభూతమై యున్నది.

4 నాస్త్యప్రజ్ఞం న బహిఃప్రజ్ఞం నోభయతః ప్రజ్ఞం న
ప్రజ్ఞాన ఘనం న ప్రజ్ఞం నాప్రజ్ఞమ్, అదృష్టమవ్యవ
హార్య మగ్రాహ్య మలక్షణ మచింత్య మవ్యవదేశ్య
మేకాత్మ్య సత్యయసారం ప్రపంచోపశమం శాంతం శివ
మద్వైతం చతుర్థం మన్యంతే స అత్మా స విజ్ఞేయః. 7

ఈ ఆత్మ అంతఃప్రజ్ఞ (తేజసుడు) కాదు. బహిఃప్రజ్ఞ (నిర్గుణుడు) కాదు. ఈ రెండింటికిని మధ్య నుండినదియు కాదు. ప్రజ్ఞానఘనము కాదు; ప్రజ్ఞ కాదు; అప్రజ్ఞయు కాదు; అది అదృశ్యము, వ్యవహరించుటకు వీలులేనిది; ఇంద్రియములకు అందనిది. తలంచుటకు సాధ్యము కాదు. ఇట్టిదని నిర్ణయించి చెప్పుటకు సాధ్యము కానిది. ఏకాత్మ యనెడి ఏకత్వము సారముగ గలది. లోకవ్యాపారము లేనిది. శాంతమైపది. మంగళకరమైపది. ఏకమై పది. ఈ ఆత్మయే తెలిసికొనుటకు తగినది. ఇది నాలుగవపాదము.

5 ఆమాత్రశ్చతుర్థోఽవ్యవహార్యః ప్రపంచోపశమః
శివోఽద్వైత ఏవ మోంకార ఆత్మైవ సంవిశత్వాత్మ
నాత్మానం య ఏవం వేద య ఏవం వేద. 12

ఓంకారమును అకారాది మాత్రలును విశ్వాది పాదములును తెలిసి నమస్త వైత్తోపశమము కల మంగళస్వరూపముగ తెలిసి కొనినవాడే తత్త్వవేత్త, యోగి అయియున్నాడు. మఱియొకడు కాదు.

7. తెత్తి రీయోపనిషత్తు

1 అహం వృక్షస్యరేదివా కిర్తిః పృష్ఠం గిరేదివ ఊర్ధ్వ
పవిత్రోవాణినీప స్వమృత మస్మి ద్రవిణగ్ం సపర్చ
సమ్. సుమేధా అమృతోక్షితః. ఇతి త్రిశ్చోర్వై
దానువచసమ్. 1-10

నేను సంసారపృథ్వుముయొక్క అంతర్యామ్యాత్మ రూప మున ప్రేరకుడను. నా కిర్తి పర్వత శిఖరమువలె ప్రసిద్ధమై యున్నది. నేను పరిశుద్ధమైన జ్ఞానము (బ్రహ్మము) ముఖ్య కారణముగ కలవాడను. సూర్యునియందలి పవిత్ర ఆత్మతత్త్వమువలె నేను పరిశుద్ధమైన ఆత్మతత్త్వమై యున్నాను. దీప్తిగల ధన్యమై (జ్ఞానమై) యున్నాను. పరిశుద్ధ బుద్ధిగలవాడనై యున్నాను. మరణము లేనివాడను, అక్షయుడను అయి యున్నాను. అమృత ముచే తడుపబడినవాడనై యున్నాను—అని త్రిశంకు మహర్షి యొక్క వేదానువచనము.

2 వేదమనూచ్యాచార్యోఽన్తేవానిన మనుశాన్తి, సత్యం
పద, ధర్మం చర, స్వాధ్యాయా న్మా ప్రమదః, అచా
ర్యాయ ప్రియం ధన మాహృత్య ప్రజాతస్తుం మా వ్యవ
చ్ఛేత్సీ. సత్యా న్న ప్రమదితవ్యమ్, ధర్మా న్నప్రమ

దితవ్యమ్, కుశలా న్న ప్రమదితవ్యమ్, భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్, స్వాధ్యాయ ప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, దేవపితృకార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ, ఆచార్యదేవో భవ, అతిథిదేవో భవ, యా న్యనవద్యాని కర్మాణి తాని సేవితవ్యాని, నో ఇతరాణి, యే కే చాస్మచ్చేయాం నో బ్రాహ్మణాః తేషాం త్వయాఽఽననే న ప్రశస్యసి తవ్యమ్, శ్రద్ధయా దేయమ్, అశ్రద్ధయాఽ దేయమ్, శ్రియా దేయమ్, హియా దేయమ్, భియా దేయమ్, సంవిదా దేయమ్. ఏష ఆదేశః, ఏష ఉపదేశః ఏషా వేదోపనిషత్, ఏత దనుశాసనమ్, ఏవ ముపాసితవ్యమ్, ఏవము చైతదుపాస్యమ్, స్వాధ్యాయ ప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, తాని త్వయోపాస్యాని విచికిత్సా వా స్యాత్తేషు పరేరన్ సప్త చ. 1-2

వేదాధ్యయనానంతరము గురుదేవుని శిష్యుని కీర్తిని బోధించు చున్నాడని సత్యమును నలుకుము. ధర్మము నాచరింపుము. అధ్యయనము తప్పక చేయుదుము. గురువునకు దక్షిణ నొసంగి వారి యొద్ద సేలవుకొని గురువరి గృహస్థధర్మమును పరిపాలింపుము (లేక, గురు శిష్యసంఘము కానరాదు). సత్యమునుండి మరలకుము. ధర్మమునుండి మరలకుము. అత్ర సంవత్సరముండి మరలకుము. స్వాధ్యాయప్రవచనములనుండి మరలకుము.

దేవ విత్తుకర్మలనుండి మరలకుము. తల్లి, తండ్రి, గురువు, అతిథి—అను నీవిని దైవసమూహులుగ తలంచి పూజింపుము. త్వజిం

పదగని (నింద్యములు కాని) కర్మలను చేయుదుము. తిరిగిరహులై న వానిని చేయరాదు. శ్రేష్ఠులై నవారికి నలయు ఉపహారము లను చేయుము. వారి కిచ్చు దానిని శ్రద్ధతో నిమ్ము. అశ్రద్ధతో నీయకుము. ధనముతోను, లబ్ధితోను బిసంగుము. భయముతోను, ప్రేమతోను ఇమ్ము.

ఏ వృత్తియందుఁగాని, ఏ కర్మమునందుఁగాని నీకు సంతోషము కలుగుచో, నీ ప్రాంతమునం దాసమయమున నిర్దిష్టకాలమున బ్రాహ్మ నిష్ఠు లెవరు ఉండురో, వారి ఆచరణ ప్రకారము నీ నాశరింపుము. నీవు చేయు కర్మమునం దేదేని దోష మున్నచో, సద్గతి నడిగి వెలిసి కొని వారు చెప్పినట్లు ఆచరింపుము. ఇదియే ఉపదేశము. ఇదిగో వేదోపనిషత్తు. ఇదియే అనుశాసనము. ఈ బ్రాహ్మణులకు నగు చేయవలెను. ఇదియే ఉపాస్యము.

3 బ్రహ్మవిదాహ్నితీ పరం, తదేషాఽధ్యుతై సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ. యో వేద నిహతం గుహాయాం పరమే వోమన్. సోఽహుతే సర్వాన్ కామాన్ సహ బ్రహ్మణా విపర్జితేతి. తస్మాద్వా ఏతస్మా దాత్మన ఆరాశ స్సంభూతః, ఆరాశాద్వా యుః, వాయో రగ్నిః, అగ్నే రావః, ఆద్యుః పృథివీ, పృథివ్యా ఉషధ మః, ఉషధీభ్యోఽన్నమ్. అన్నార్చు దుషః. 2-1

బ్రాహ్మణు. నెత్తేనవాఁడు బ్రాహ్మణునే సొంతమన్నాడు. (బ్రాహ్మమే యగుచున్నాడు). ఆ బ్రాహ్మణు సర్వమై నది, జ్ఞాన స్వరూపమైనది, అనంతమైనది — అన్న మిక్కిల — చెప్పాచున్నది. అదియే పరమవస్తువు.

ఆ బ్రహ్మమును తన హృదయము దెవఁ జెలుచునో, అతఁడు బ్రహ్మస్వరూపుడై, సమస్త భోగ్యముల ననుభవించును. అట్టి ఆత్మ బ్రహ్మము) నుండి ఆకాశము కలిగెను. ఆకాశమునుండి నాయువు, వాయువునుండి అగ్ని, అగ్నినుండి జలము, జలమునుండి పృథివి, పృథివినుండి అన్నము, అన్నమునుండి పురుషుఁడు (దేహము) కలిగెను.

4 యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసా సహ,
ఆనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్ స విభేతి కదాచనేతి.

2-4

స బ్రహ్మమును తెలిసికొనఁజాలక వాక్కు, మనస్సు వెనుకకు మరలినవో, అట్టి బ్రహ్మముయొక్క ఆనందము నెఱిగినవాఁడు దేనికిని భయపడఁడు.

5 అసన్నేప స భవతి అసద్రూపేతి వేద చేత్, అస్తి
బ్రహ్మేతి చేద్వేద, సంత మేనం తతో విదురితి.

2-6

బ్రహ్మము లేదనువాఁడు లేనివాఁడే యగును. బ్రహ్మము కలదనువాఁడు ఉన్నవాఁడే యగును.

6 యదా, హ్యే వైష ఏతస్మి న్నదృశ్యేనాత్మ్యేన
నిరుర్తేన నిలయనే ఒభయం ప్రతిష్ఠాం విందతే, అథ
సోఒభయం గతో భవతి. యదా హ్యే వైష ఏతస్మి
స్సుదర మంతరం పరుతే, అథ తస్య భయం భవతి,
తత్తేవిప భయం విదుషోఒమన్వానస్య. 2.7

ఎప్పుడు సాధకుఁడు కనబడనిదియు, శరీరము లేనిదియు, ఇట్టి దని గుర్తించి చెప్పుటకు వీలుకానిదియు, గుర్తించుటకు అవకాశము లేనిదియు నగు ఆత్మయందు ధైర్యముతో తన్ను పొందించుకొనునో అప్పుడతఁడు అభయమును పొందును. ఎప్పుడు తానికి తాను వేఱనియు, ఆత్మ వేఱనియు భద్రబుద్ధి కలుగుచున్నచో అతనికి భయము కలుగును. అతఁడు తెలిసినవాఁడై యున్నప్పటికిని, భద్రబుద్ధి కలిగియుండినచో అతనికి భయము కలుగును.

7 భీషాఽస్మాద్వాతః పవతే, భీషోదేతి సూర్యః.

భీషాఽస్త్యై దగ్నిశ్చేంద్రశ్చ, మృత్యుర్ధావతి పంచమ

ఇతి.

2-8

ఆ పరమాత్మ యెడల భయముచే గాలి పీచుచున్నది. సూర్యుఁడు ఉదయించుచున్నాఁడు. అగ్ని, ఇంద్రుఁడు, మృత్యువు తమ తమ కార్యముల నొనర్చుచున్నారు.

8 వైషాఽనందస్య మీమాంసా భవతి-యువా ప్యా
త్సాధు యువాధ్యాయకః, అశిష్టో ద్రఢిష్టో బలిష్ఠః,
తస్యేయం పృథివీ సర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్యాత్, స
ఏకో మానుష ఆనందః శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య.

తే యే శతం మానుషా ఆనందాః, స ఏకో మనుష్య
గంధర్వాణామానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య, తే యే శతం మనుష్య గంధర్వాణా మానందాః,
స ఏకో దేవగంధర్వాణా మానందః శ్రోత్రియస్య

చాకామహతస్య, తే యే శతం దేవగంధర్వాణా
మానందాః, స ఏకః పితౄణాం చిరలోకలోకానా
మానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే
శతం పితౄణాం చిరలోకలోకానా మానందాః, స ఏక
ఆజానజానాం దేవానామానందః శ్రోత్రియస్య చాకా
మహతస్య, తే యే శత మాజానజానాం దేవానామా
నందాః, స ఏకః కర్మదేవానాం దేవానా మానందః,
యే కర్మణా దేవా సపియన్తి, శ్రోత్రియస్య
చాకామహతస్య, తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవా
నామానందాః, స ఏకో దేవానామానందః శ్రోత్రియస్య
చాకామహతస్య, తే యే శతం దేవానామానందాః, స
ఏక ఇంద్రస్యానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య,
తే యే శతమింద్రస్యానందాః, స ఏకో బృహస్పతే
రానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే శతం
బృహస్పతే రానందాః, స ఏకః క్రజాపతేరానందః
శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే శతం క్రజా
పతే రానందాః, స ఏకో బృహస్పతే రానందః శ్రోత్రి
యస్య చాకామహతస్య, స యశ్చాయం పురుషే
యశ్చాసౌ వాదిత్యే స ఏకః

స య ఏవం విత్ అస్త్రాల్లోకాల్వేత్రిత్యేవ త మన్నమయ
మాత్మాన ముపసంక్రామతి ఏతం ప్రాణమయమాత్మాన
ముపసంక్రామతి ఏతం మనోమయ మాత్మాన ముప
సంక్రామతి ఏతం విజ్ఞానమయమాత్మాన ముపసంక్రా
మతి ఏత మానస్సమయమాత్మాన ముపసంక్రామతి. 2.8

ఇత్యుక్తు ఆనందము విచారించుచున్నది—

యావనము, సాధుత్వము, వేదాధ్యయనము, పరిజనము, శరీర
దృఢత్వము, ధైర్యము, బలము, భూతలమంతయు ఏలునట్టి శక్తి,
సంపూర్ణధనము మొదలైనవి కల ఒక మనుష్యుని ఆనందము ఒక
మనుష్యానందమని చెప్పబడును. ఇట్టి ఆనందము వేదార్థపఠింప
శ్రోత్రియుడగును, కామరూపియుడగును అగు బ్రహ్మచేత్తరును కూడ
కలదు.

ఇట్టి మనుష్యానందమునకు నూలురెట్లు కలది మనుష్య
గంధర్వానందము. దానికి నూలురెట్లు కలది దేవగంధర్వానందము.
దానికి నూటింతలు కలది పితౄదేవతలయొక్క ఆనందము. దానికి
నూలురెట్లు కలది ఆజానజ దేవతలయొక్క ఆనందము. దానికి
నూటింతలు కలది కర్మదేవతల ఆనందము. దానికి నూలురెట్లు
కలది దేవానందము. దానికి నూలురెట్లు కలది ఇంద్రానందము.
దానికి నూటింతలు కలది బృహస్పతి ఆనందము. దానికి నూలు
రెట్లు కలది క్రజాపతి ఆనందము. దానికి నూలురెట్లు అధికమైనది
బ్రహ్మానందము. ఆ బ్రహ్మము మనుజుని హృదయమందున్నది.
ఈ ఆనందము లన్నియును వేదార్థపఠింప శ్రోత్రియునగును, కామ
రూపియునగును కూడ కలవు. మనుజుని యందలి ఈ ఆనందరూప
బ్రహ్మమేది కలదో, సూక్ష్మగ్రహం దే బ్రహ్మము కలదో, ఆ
రెండును ఒకటియే. ఇట్లు తెలిసికొనినవాడగు విషయములందేవే
తేనీవాడై అన్న మయకోశమును దాటుచున్నాడు. (ఆత్మకంఠె
అది వేఱని తెలిసికొనుచున్నాడు). అట్లే మనోమయ, విజ్ఞానమయ
ఆనందమయకోశములను కూడ ఆత్మకాదని యెఱుఁగుచున్నాడు.

- 9 యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ,
ఆనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్ స విశేతి కుతశ్చనేతి
ఏతం హ వాప స తపతి, కి మహం సాధు నాకరవం,
ఏ మహం పాపమరపమితి. 2.9

దేనినుండి వాక్కు, మనస్సు తెలియజాలక వెనుకకు మరలు
చున్నచో అట్టి బ్రహ్మమును తెలిసికొనిన విజ్ఞానపరమగు దేనిని
భయపడకు. 'నేను పుణ్యకార్యమును వల చేయలేదు? పాప
కార్యమును వల చేసితిని'—అను నిట్టి చింత ఇట్టి బ్రహ్మచేత్తను
తపింపజేయజాలదు.

- 10 యతో వా భూతాని జాయంతే, యేన జాతాని
జీవంతి, యత్రప్రయన్త్యభిసంవిశంతి, తద్విశిష్టానన్వ
తద్రుహేతి, స తపో ఒతవ్యత. 3.1

బ్రహ్మాది స్తంభవర్ణంతము కల ఈ సమస్త ప్రాణులు
దేనినుండి ఆవిర్భవించినచో, దేనిచే జీవించుచున్నచో, దేనియందు
లయించుచున్నచో అదియే బ్రహ్మము. అట్టి బ్రహ్మమును ఎఱుంగ
వలయును. (అగ్ని ఈ ప్రకారముగ తండ్రియగు నరుణుడు భృగువు
నకు ఉపదేశింపగా) అంతటి భృగువు తపస్సు నొనరించెను.

- 11 అన్నం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్- 3.2

(భృగువు) అన్నమును బ్రహ్మముగా తెలిసికొనెను.

- 12 ఆనందో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్, ఆనందాద్భేద విద్వి
మాని భూతాని జాయంతే, ఆనందేన జాతాని జీవంతి,

ఆనందం ప్రయంత్యభిసంవిశంతి, సైషా ఛార్గవీ
వారుణీ విద్యా, పరమే వ్యోమన్ ప్రతిష్ఠితా, స య
ఏవం వేద ప్రతిష్ఠితీ. అన్నవాసన్నాదో భవతి,
మహాన్ భవతి ప్రజయా పశుభి ర్భ్రహ్మవర్చసేన
మహాస్కీర్త్యై. 3.6

ఆనందమునుండియే ఈ సమస్త ప్రాణులు వృద్ధి చెందుచు
ఆనందముచేతనే జీవించుచున్నవి, ఆనందమునందే లయించుచున్నవి,
కావున ఆనందమే బ్రహ్మమని (భృగువు) తెలిసికొనెను.

ఈ సుప్రసిద్ధమైన బ్రహ్మవిద్యను నలుమూల భృగువును నువ
దేశించెను. ఇది శ్రేష్ఠమైన హృదయాశాశమందు ప్రతిష్ఠింపఁ
బడినది. ఎవఁడు ఈ విధముగా తెలిసికొనునో అతఁడు (బ్రహ్మము
నందు) సుప్రతిష్ఠితుఁడగుచున్నాఁడు. అన్నము కలవాఁడు అగు
చున్నాఁడు. అన్నమును భవజించుటకు వలసిన దీర్ఘ కాలవాఁడుగు
చున్నాఁడు. మఱియు అతఁడు మహావీర్యుఁడను, ప్రజలు, పశువులు,
క్షీర్తి మున్నగువానితో కూడినవాఁడును అగుచున్నాఁడు.

- 13 అన్నం స నింద్యాత్, తద్వ్రతమ్..... 3.7

అన్నమును నిందింపరాదు. అది వ్రతముగా చెప్పఁబడు
చున్నది.

- 13 అన్నం ఐహు కుర్వీత, తద్వ్రతమ్..... 3.9

అన్నమును విస్తారముగాపొంది, దానిని వినియోగించవలెను.
అది వ్రతముగా చెప్పఁబడినది.

- 15 అహమన్న మహమన్న మహమన్నమ్, అహమ
న్నాదోహ మన్నాదోహ మన్నాదోహ మన్నాదోహ. 3.10

నేను అన్న స్వరూపుడను అగుచున్నాను. నేను దీప్తవర్ణుఁగా జరగాన్ని కలవాడను అగుచున్నాను.

8. ఐ త రే యో ప ని ష త్తు

- 1 ఆత్మా వా ఇదమేక ఏవాగ్ర ఆనీత్ నాన్యత్కించ
స మిషత్, స హతత లోకాన్ము సృజా ఇతి. 1-1. 1

ఈ ప్రపంచము సృష్టికి పూర్వము ఒకే ఆత్మగా ఉండినది. ఆ ఆత్మతప్ప వేరొకటి ఏదియును లేదు. ఆ ఆత్మ లోకములను సృష్టించువలయునని ఆలోచించెను.

- 2 యత్కించేదం ప్రాణి జంగమం చ పతత్రి చ యచ్చ
స్థావరం సర్వం తత్ప్రజ్ఞానేత్రం ప్రజ్ఞానే ప్రతిష్ఠితం
ప్రజ్ఞానేత్రో లోకః ప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠా ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ. 3-3

స్థావరజంగమాత్మికముగు ప్రపంచ మంతయు బ్రహ్మనే. శిలొది స్థావరములు, పక్షులు, ఇంకను సమస్త పాములు ఆ బ్రహ్మ ముగనే యున్నవి. సమస్తము ప్రజ్ఞానేత్రము. సమస్తము ప్రజ్ఞాన మనందు స్థాపితమై యున్నది. లోకమంతయు ప్రజ్ఞానేత్రము. ప్రజ్ఞయే ప్రతిష్ఠించి యున్నది. ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము.

9. ఛాం దో గ్యో ప ని ష త్తు

- 1 ఓమిత్యే తదక్షర ముద్గీర్ణముపాసిత... 1-4-1

9. ఛాందోగ్యోపనిషత్తు

ఓమ్ అను అక్షరమును ఈ పంచనలమున ఓమ్ అని గానము చేయవలెను.

- 2 స య ఏతదేవం విద్వానక్షరం ప్రదోత్యైత దేవాక్షరం
స్వరమమృతమభయం ప్రవిశతి తత్ప్రవిశ్య యద
మృతా దేవా స్తదమృతో భవతి. 1-4.5

ఏ విద్వాంసుడును ఈ ప్రపంచముగ అనిరిస్తే, అమృతమై, అభయమై యుండు ఓంతారమును ఉపాసించునని ఓమ్, అతడు దేవతలవలె అమృతత్వమును పొందును.

- 3 సర్వం ఖర్విదం బ్రహ్మ తల్లలానితి శాస్త్ర ఉపాసిత... 3-14.1

నామగూపాత్మికముగు ఈ ప్రపంచమంతయు బ్రహ్మనే అయి యున్నది. ఈ జగత్తు దానినందియే కలిగినది. బోధించే లయ మగుచున్నది. దానియందే ప్రతిస్థితమై యున్నది. కావున శాంతమై బ్రహ్మమును ఉపాసించ వలయును.

- 4 యథా సోమ్యైకేన మృత్విందేన సర్వం మృణ్మయం
విజ్ఞాతం స్యా ద్వాచారమృణం వికారో నామధేయం
మృత్తికే త్యేవ సత్యమ్. 6.1.4

(ఉద్దాలకుడు) - సామ్యుచునగు ఓ శ్వేతశ్రేణు! మృత్తికా మయములైన ఘటాది పదార్థము లన్నియు మృత్తికయే యనియు, నామగూపములు మాత్రమే నేతనియు, మృత్తిక మాత్రమే సత్య మనియు ఎఱుంగవలెను (అట్లే ఈ ప్రపంచము బ్రహ్మమయమై యున్నది. ఆ బ్రహ్మమే సత్యమైనది).

5 సదేవ సోమ్యేద మగ్ర ఆసీ దేః మేవాద్వితీయం ...

6-2-1

నామరూపాదులతోఁ గూడిన ఈ జగత్తు ఉత్పన్న మగుటకు పూర్వము సత్త్వగా ఏకమై, అద్వితీయమై యుండినది.

6 స య ఏషోఽఽఽఽ మై తదాత్మ్యమిదం సర్వం తత్స త్వం స ఆత్మా తత్త్వమసి శ్వేతశేతో..... 6-9-4

ఓ శ్వేతశేతా! ఈ సమస్త ప్రపంచము పరమాత్మచే పరిపూర్ణమై యున్నది. ఆ పరమాత్మయే సర్వము. అదియే ఆత్మ. అదియే నీవై యున్నావు.

7 ఆచార్యవాన్ పురుషో వేద తస్య తావదేవ చిరం యావన్న విమోక్ష్యే. 6-14-3

ఆచార్యుడైన మనుజుఁడు బ్రహ్మమును తెలిసికొని వెంటనే మోక్షమును బహయించునాఁడు.

8 సోఽహం భగవో మంత్రవిదేవాన్య నాత్మవిత్. బ్రుతం హ్యేవ మే భగవద్భ్యశేభ్య స్త రతి శోక మాత్మవిదితి సోఽహం భగవశ్శివామి తం మా భగవాన్ శోకస్య పారం తార యత్వితి 7-1-3

(నారదుఁడు సనత్కుమారునితో-) మహాత్మా! నేను మంత్ర శేత్తుగా నున్నాను. ఆత్మశేత్తు కానేను. ఆత్మశేత్తుయే శోకము నుండి విడిపడి ముక్తుఁడగునని స్మరింపలని వినయున్నాను. నేను శోకము నొంది యున్నాను. నన్ను శోకసముద్రమునుండి దరిఁ దేర్చ ప్రార్థన.

9 యో వై భూమా తత్పుణం నాలేప సుఖమన్తి భూమైవ సుఖం భూమాత్వేవ విజిజ్ఞాసితవ్య ఇతి భూమానం భగవో విజిజ్ఞాస ఇతి. 7-23-1

(సనత్కుమారుఁడు-) భూమి (గొప్పది, బ్రహ్మము, ఆత్మ) అనునదియే సుఖము. అల్పమైన దానియందు సుఖము ఉండుదు. కావున గొప్పదియే సుఖము. ఆ గొప్పది యగు ఆ ఆత్మనే తెలిసికొనవలయును.

10 యత్ర నాన్యత్పశ్యతి నాన్యచ్ఛృణోతి నాన్యద్విజానాతి స భూమాఽథ యత్రాన్యత్పశ్యత్యన్యచ్ఛృణోత్యన్యద్విజానాతి తదల్పం యోవై భూమా తదమృత మథ యదల్పం తస్మర్త్యం. 7-24-1

దేనియందు (ఆత్మయందు) దానికంటె వేరైనది ఏదియు కనఁబడుటలేదో, వినఁబడుట లేదో, తెలియఁబడుట లేదో, అదియే భూమి. దీనికంటె వేరైనది అంతయు అల్పము. భూమా స్వగూఢ మగు ఆత్మ (బ్రహ్మము) నాశరహితమైనది. అల్పమైన దానికి నాశము కలదు.

11 స ఏవాధస్తా త్స ఉపరిష్ఠాత్స పశ్చాత్స పురస్తాత్స దక్షిణస్స ఉత్తరతస్స ఏ వేదం సర్వ మిత్యథాతోఽహం రాదేశ ఏవాహ మేవాధస్తాదహ ముపరిష్ఠాదహం పశ్చాదహం పురస్తాదహం దక్షిణతోఽహ ముత్తరతోఽహ మే వేదం సర్వమితి. 7-25-1

ఆ భూమి (ఆత్మ) క్రింద, పైన, వెనుక, ముందు, ప్రక్కల అంతటను నిండియున్నది. ఈ కనిపించు ప్రపంచ మంతయు అదియే. అదియే నేను. నేనే క్రింద, పైన ఎల్లెడల ఉన్నాను. అంతయు నేనుగా ఉన్నాను.

12 అథా త ఆత్మాదేశ ఏవాత్మైవాధస్తా దాత్మోపరిష్ఠా దాత్మా పశ్చాదాత్మా పురస్తాదాత్మా దక్షిణతః ఆత్మో

త్వరత ఆత్మైవేదం సర్వమితి స వా ఏష ఏవం వశ్య
స్నేహం మన్వాస ఏవం విజాన న్నాత్మరతి రాత్మక్రిద
ఆత్మమిథున ఆత్మానంద స్స స్వరాధృవతి తస్య
సర్వేషు తోలేషు కామచారో భవతి, అభయేన్యథా
ఓత్పాదిదు రన్యరాజాన స్తే కయ్యలోకా భవన్తి తేషాం
సర్వేషు లోకే ష్వవామచారో భవతి. 7-25.2

(కీందా సై సు, అగ్ని ర్నోస్తిను ఆర్మియోనిండియన్నది. అంతయు
ఆత్మయే. ఈ విధము గ చూచుచును. తలంచుచును. 'శిల్పినికొనువాడు' -
ఆత్మయందే క్రిడించుచును. ఆత్మ తనయందే ఉన్నదని ఆనంద
మొందుచుండును. తానే రాజై యుండును. సమస్త లోకములందును
తన యుష్టప్రకారము వర్తించుచుండును. ఎవడు ఆత్మను మఱియొక
విధముగ ఎఱుంగునో అట్టి అజ్ఞాని ఇతర రాజుకు లోబడియుండును.
నాశముకల లోకములను పొందును. లోకము లన్నిటియందును
తన యుష్టప్రకారము సంవర్తించుటకు అతనికి సాధ్యపడదు.

13 తదేష ధ్లోకః ... స పశోన్య మృత్యుం వశ్యతి స రోగం
నోతదుఃఖితాం, సర్వం హవశ్యఃవశ్యతి సర్వమాప్నోతి
సర్వక ఇతి, స ఏకధా భవతి త్రిధా భవతి పంచధా
సప్తధా సపథా చైవ పునశ్చైకాదశః స్మృతః, శతం
చ దశచైకశ్చ సహస్రాణి చ వింశతిః, ఆహారశుద్ధా
సత్త్వశుద్ధిః సత్త్వశుద్ధా ధ్రువాస్మృతిః, స్మృతిలమేష
సర్వగ్రంథినాం విప్రమోక్షః తస్మైమృదిత కషాయా
య తమసః పారం దర్శయతి భగవాన్ సనత్కుమార
స్తం స్కన్ధ ఇత్యాచక్షతే తం స్కన్ధ ఇత్యా చక్షతే.

7.26.2

ఈ ప్రకారము ఆత్మను 'శిల్పినికొనువాడు' స్వస్వప్రకారము
చూడడు; రోగమును పొందడు; దుఃఖము నొంద . సమస్త
మును ఆత్మగా చూచును. సమస్తమును స్వస్వస్వప్రకారముగా అను
చున్నాడు. సృష్టికి పూర్వము ఆ ఆత్మయే (బ్రహ్మ) యున్నది.
తరువాత అదియే మూర్తై, వస్త్రై, వస్త్రై, సాన్నిధ్యై, సాన్నిధ్యై, కంఠై
అనేకమైనది.

'మొట్టమొదట ఆహారము తుష్కముగా నుండునట్లే. ఇంకాచే
అంతఃకరణ శుద్ధి కలుగును. ఇంకాచే స్వస్వస్వప్రకారముగా ఆహారము
అజ్ఞానగ్రంథం లన్నియు కన్నములై పోవును. అలాగే గోషములు
తొలగిపోవును. మనుష్యుడు తపస్సును పోగొట్టుకొనుట - అని
భగవంతుడుకు సనత్కుమారుడు సాన్నిధ్యమును సాన్నిధ్యము.

14 స బ్రూయా న్నాన్య జర యైత నిర్వృతి స పశేనా
న్య హస్యత, ఏత త్వత్వం బ్రహ్మపుర మస్మిన్
కామా స్సమాహితా ఏష ఆత్మాన్యహర పాప్మావి
జరో విమృత్యుర్నిరోధో విజిఘ్నోపపాసన్నత్య
కామస్సత్య సంకతో యథా హ్యేవేహ ప్రహ అనాన్య
విశంతి యథానుశాసనం యం యదుస్త మధివామూ
భవన్తి యం జనపదం యం శేత్రధాగం యం తమే
వోవశీవన్తి 8.1-5

ఈ దేహమునకు ముగిలినప్పుడు కలిగిన బ్రహ్మమునుకు
(ఆత్మకు) అట్టి ముగిలినప్పుడు కలుగదు. దేహమును కెల్ల
తగిలినను బ్రహ్మమునకు తగులదు. ఈ బ్రహ్మమును కెల్ల
దేహము సత్యము కాదు. బ్రహ్మమునందు ఉన్నవా గుణములు
అశ్రయించియున్నవి. ఈ ఆత్మ (బ్రహ్మము) పాపహరమైనది.
దీనికి ముగిలినప్పుడు, మరణము, శోకము, ఆడలి, దుఃఖము, ఇది

సత్యకామమై యున్నది. (అది తలంచిన ప్రకారము జరుగును). సత్యసంకల్పమై యున్నది. ఇట్టి ఆత్మను తెలిసికొనవలయును. దానిని తెలిసికొననిచో ఈ లోకమున రాజయొక్క ఆజ్ఞానుపద్ధతై అనుసరించువారు ఏ యే ఫలమును, ఏ యే ప్రదేశమును కోరుదురో, దానినే పొందుదురుకాని సమస్తమును పొందనట్లు, సమస్తమును స్వేచ్ఛగా పొందలేరు.

15 స వా ఏష ఆత్మా హృది తస్యైతదేవ నిరుత్తం హృద్యయమితి తస్మాద్ధృదయ మహరహర్వా ఏవంవి త్స్వర్గం లోకమేతి. 8-3-3

ఈ ఆత్మ హృదయమునందే కలదు. దానికి ఇది శబ్దార్థము హృది=హృదయమందు, అయిష్=ఈ ఆత్మ. ఈ ప్రకారము తెలిసికొనినవాఁడు ప్రతిదినము స్వర్గమును (బ్రహ్మమును) పొందును.

16 అథ య ఏష సంప్రసాదోఽస్మాచ్ఛరీరాత్సముత్థాయ పరంక్షోతి రుపసంపద్య స్వేన రూపేణాభినిష్పద్యత ఏష ఆత్మేతి హోవాచైత దమృత మథయ మేతద్రృష్టేతి తస్యహ వా ఏతస్య బ్రహ్మతో నామసత్యమితి. 8-3-4

ఈ ప్రకార మెఱిగినవాఁడు సంప్రసాదం పనలును, అట్టి వాఁడు (బ్రహ్మనుగ్రహము నొందినవాఁడు) దేహాత్మ భావాది అజ్ఞానమునుండి తొలగి పరాజ్యోతి స్వరూపమును (ఆత్మను) ఆశ్రయించి దాంతో ఐక్యమొందుచున్నాఁడు. కనుక జీవునకు ఆత్మ యున్నది సేవ వర్సిడినది (ఆవార్త అని). ఆ ఆత్మ బహుత్వమై, అథ యమై, బ్రహ్మమై యున్నది. ఆ బ్రహ్మమునకు సత్యమని సేవ.

17 తాని హవా ఏతాని త్రిణ్యక్షరాణి సతీయ మితి తద్యత్స త్తదమృత మథ యత్తస్మర్త్య మథ యద్యం తే నోభే యచ్ఛతి యదనే నోభే యచ్ఛతి తస్మాద్ద్యమహ రహర్వా ఏవం విత్స్వర్గం లోకమేతి. 8-3-5

‘సత్యమ్’ — అను మూడక్షరములకును ఇవట అర్థము చెప్పబడుచున్నది — ‘స’ అనగా అమృతము, ‘తి’ అనగా మర్త్యము. ‘యమ్’ అనగా ఆ చెందితిని ఏకముగా చేయునది. ఈ ప్రకారము తెలిసికొనినవాఁడు ప్రతిదినము స్వర్గమును (ఆత్మను) పొందుచున్నాఁడు.

18 అథ య ఆత్మా స సేతుర్విధృతిరేషాం లోకానామ సమ్పేదాయ నైతం సేతు మహోలాతే తరతో న జరా న మృత్యు ర్న శోకో న సుర్వతం న దుష్కృతం నర్షే పాపానోఽతో నిప ర్తస్తేఽపహతపాపా హ్యేష బ్రహ్మలోకః. 8-4-1

ఈ ఆత్మ సేతువు (గట్టు) వంటిది. సర్వమును భరించుచున్నది. ఈ ఆత్మ కాలపరిచ్ఛేదము లేనిది. దానికి ముసలితనము, మృత్యువు శోకము, సుకృతి దుష్కృతములు లేవు. కావున ఆత్మయందు సనుష్ట పాపములు నశించిపోవుచున్నవి. ఆత్మలోకము పాపసంబంధము లేనిది. కావున సదా ఆత్మను ఈ ప్రకారముగ ఉపాసించు వాఁడు స్వర్గమును (ఆత్మపదమును) పొందుచున్నాఁడు.

19 తస్మాద్వా ఏతం సేతుం తీర్తాఽస్థ స్సన్నసన్దో భవతి విధస్సన్నవిధో భవత్కుపతాపీ సన్ననుపతాపీ భవతి తస్మాద్వా ఏతం సేతుం తీర్తాఽస్థి సత్తమహ

రేవాభినిష్పద్యతే సకృద్విభాతోహ్యైవైష బ్రహ్మ
లోకః. 8.4.2

ఈ ఆత్మను తెలిసికొనినచో అంధుడగు (అజ్ఞానము కలవాడు) అంధత్వము లేనివాడగును. శరీరమున్నపుడే అజ్ఞాని జ్ఞానియగును. శరీర మున్నపుడు, తత్ఫరీకార్యములచే దుఃఖమొందినవాడు సుఖమొందును. సంకటము నొందినవాడు సంకటము లేనివాడగును. ఆత్మను పొందిన వానికి రాత్రి పగ లగుచున్నది. అతడు ఎల్లప్పుడు (జ్ఞాన) ప్రకాశముకలవాడై ఆత్మైక్యము నొందును.

20 అథ యద్యజ్ఞ ఇత్యాచక్షతే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్వృ
హ్మచర్యేణ హ్యేవ యో జ్ఞాతా తం విస్తతేదథ
యదిష్టమిత్యాచక్షతే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్వృహ్మ
చర్యేణ హ్యేవైష్టాత్తాన మనువిస్తతే. 8.5.1

యజ్ఞ మనునది బ్రహ్మచర్యమే. జ్ఞానియగువాడు బ్రహ్మచర్యము వలన యజ్ఞ ఫలమును పొందుచున్నాడు. దేవపూజాదులును బ్రహ్మచర్యమే. బ్రహ్మచర్యముచే మనుజుడు ఆత్మను పొందుచున్నాడు.

21 తదేషల్లోకః—శతం చైకా చ హృదయస్య నాద్యస్తా
సాం మూర్ధాన మభినిస్సృతైకా, తయోర్ధ్వమాయ
స్సమృతత్వ మేతి విష్యజ్ఞస్యా ఉత్క్రమణే భవ
స్త్రిత్రమణే భవన్తి. 8.6.6

హృదయమునందు నూటబక్క నాడులు కలవు. వానిలో బక్కనాడి (సుషుమ్న) మూర్ధమునకు పోవుచున్నది. దానిద్వారా

జ్ఞాని ఊర్ధ్వమునకేగి అమృతత్వమును పొందుచున్నాడు. ఇతర నాడులు అష్టముగా అంతట పెట్టుచున్నవి.

22 య ఆత్మాపహత పాస్తా విజరో విమృత్యుర్విశోకో
విజిఘతోఽపిపాస స్సత్యకామ స్సత్య సంకల్పసోఽ
ఽన్వేష్టవ్య స్స విజిజ్ఞానీతవ్య స్స సర్వాంశ్చ లోకా
నాహ్నితి సర్వాంశ్చ కామాన్యస్తమాత్వా న మను
విద్య విజానాతీతి హ ప్రజాపతి రువాచ. 8.7.1

ఆత్మ పాపహితమైనది. వార్ధక్యము లేనిది, మరణములేనిది, శోకములేనిది, ఆకలిదప్పికలు లేనిది. అది సత్యకామమును, సత్య సంకల్పమును అయియున్నది. ఇట్టి ఆత్మను బాగుగ నెడకీ తెలిసికొనవలెను. అట్లు తెలిసికొనినవాడు సమస్తలోకములను, సమస్త అభిలాషలను పొందుచున్నాడని ప్రజాపతి చెప్పెను.

10. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

1 ఏతాని జపేత్, అసతో మా సద్గమయ, తమసో మా
ఙ్మోతిర్గమయ, మృతోర్మామృతంగమయేతి...
1-3-28

ఈ మంత్రములను జపించవలెను—

1) అసతో మా సద్గమయ—

(అసత్తునుండి సత్తునకు గొనిపోమ్ము)

2) తమసో మా ఙ్మోతిర్గమయ—

(తమస్సునుండి జ్యోతిలోనికి తీసికొని పోమ్ము)

3) మృత్యోర్మాఽమమృతం గమయ—

(స్మృత్యుక్తమండి అమృతత్వమును పొందింపజేయుము)

2 ఆత్మైవేద ముగ్ర ఆసీత్..... 1.4.1

సృష్టికి పూర్వము ఆత్మ ఒకటియే కలదు.

3 ద్వితీయాద్వైత భయం భవతి 1.4.2

రెండవ సమస్య 'కాని వ్యక్తి కాని యున్నచో' భయము కలుగును (ఆత్మ తప్ప మరేమిటక వస్తువుకాని, వ్యక్తి కాని ఈ ప్రపంచమున నేనెందున భయ భయముల కలుగును? కలుగదని భావము).

4 తదేత త్వేయః పుత్రా త్వేయో విత్తా త్వేయోఽన్యస్మా త్వర్వస్మా దంతరతరం యదయమాత్మా స యోఽన్య మాత్మనః ప్రియం బ్రువాణం బ్రూయాత్ ప్రియం రోత్స్యతీ తీక్ష్ణరో హ తదైవ స్యాదాత్మాన మేవ ప్రియ ముపాసీత స య ఆత్మానమేవ ప్రియ ముపాస్తే స హస్యప్రియం ప్రమామకం భవతి.

1.4.8

ఆత్మ మిక్కిలి ప్రీయమైనది, పుత్రునికంటెను, భవముకంటెను ఆత్మ ప్రీయమైనది. ఇంకను ఏదో పదార్థముల శ్రేష్ఠములైనవి కలవో వానికంటెను ఆత్మ ప్రీయమైనది. ఆత్మ మన నమీచ మంచే మన స్వగూఢమై యున్నది. ఆనాత్మను ప్రీయమని చెప్పిన మరొకటి, ఆత్మకు 'బ్రహ్మ! మీకు ప్రీయమని తలంచు సుత్రాదులు నశించినవి కదా!' అని చెప్పెను. ఈ సత్యమును తెలుపుటకు అతడు 'కదే నమస్కం, అనాత్మగూఢమైన దానికి అస్తిత్వము లేదు, అనిష్టనే ఉన్నట్లు కనిపించును. కావున ఆత్మ

10. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

61

యను ప్రియవస్తువునే ఉపాసించవలయును. ఆత్మను ప్రియమని ఉపాసించువాని ఆనందము ఎప్పటికిని నశించదు.

5 బ్రహ్మ వా ఇద ముగ్ర ఆసీ త్తదాత్మాన మేవావైత్ అహం బ్రహ్మస్మితి తస్మా త్వర్వ మభవత్.....

1.4.10

సృష్టికి పూర్వము ఈ ప్రపంచము బ్రహ్మముగా నుండెను. బ్రహ్మము 'నేనే బ్రహ్మమునై యున్నాను' అని తలంచెను. కావున అది సమస్తమును అయినది.

6 అథ యోఽన్యం దేవతా ముపాస్తేఽన్యోఽసావన్యోఽహ మస్మితి స స వేద యథా పశు..... 1.4.10

ఎవడు తన ఆత్మకంటె వేరైన దేవత కలదనియు, అది వేఱు, కాను వేఱు అనియు భావించి అన్యదేవత పాసన చేయు చున్నాడో అతడు అనిశ్చి.

7 అథ యో హ వా అస్మాల్లోకా త్వస్విం లోక మధృష్ట్యా పైతి స ఏన మవిదితో స భునక్తి యథా వేదోవా ఽలనసూక్తో ఽన్యవ్యా కర్మాకృతం యదిహ వా అప్య నేవం వి స్మహాత్పుణ్యం కర్మ కరోతి తద్ధాస్యాస్తతః క్షీయత ఏవాత్మానమేవ లోక ముపాసీత స య ఆత్మానమేవ లోక ముపాస్తే స హస్య కర్మ క్షీయతే అస్మా ధ్యేవాత్మనో యద్యత్కామయతే తత్త త్వస్మితే.

1.4.15

ఎవరక్షి ప్రపంచమున తన స్వరూపమే అయియున్న ఆత్మ నెఱుంగక మృతినొందునో, అతనిని ఆత్మ (బ్రహ్మము) రక్షించదు.

అధ్యయనము చేయఁబడని వేదము మనుజుని రక్షింపనట్లు ఆత్మ అతనిని రక్షింపదు. కాబట్టి ఆత్మ నెఱుంగని వాఁడెట్టి మహత్తర పుణ్య మొనరించినప్పటికిని అది ఫలానుభోగాంతమున నశించిపోవును. కావున ఆత్మను తన ప్రపంచమని ఉపాసించవలయును. అట్టివానికి కర్మము అంటదు. ఇట్టి ఆత్మజ్ఞుని ఏదేని ఇచ్చగించునో, అదంతయు ఆత్మచే ప్రాప్త మగును.

8 అత్మై వేద మగ్ర ఆసీ దేక ఏవ 1.4-17

అదియందు (మొదట) ఆత్మ ఒకటియే కలదు.

9 కామ స్సంకలోపి చిదితాన్ శ్రద్ధాశ్రద్ధా భృతిరభృతి ర్నిర్ధీర్ధీ ర్నిర్ధీత్యే తత్సర్వం మన ఏవ. 1.5-3

కామము, సంకల్పము, సంశయము, శ్రద్ధ, అశ్రద్ధ, శ్రద్ధాభృతి, అశ్రద్ధాభృతి, అజ్ఞానము, అజ్ఞానము—ఇవి అన్నియు మనస్సే (మనో గూఢములే) అందునవి.

10 న వా అరే పత్యః కామాయ పతిః ప్రియో భవ త్యాత్మ త్మనస్తు కామాయ పతిః ప్రియో భవతి, న వా అరే జాయామై కామాయ జాయా ప్రియా భవ త్యాత్మ త్మనస్తు కామాయ జాయా ప్రియా భవతి, న వా అరే పుత్రాణాం కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవ త్యాత్మ త్మనస్తు కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవన్తి, న వా అరే విత్తస్య కామాయ విత్తం ప్రియం భవ త్యాత్మ త్మనస్తు కామాయ న విత్తం ప్రియం భవతి, న వా అరే బ్రహ్మణః కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవ త్యాత్మ త్మనస్తు

కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవతి, న వా అరే క్షత్ర స్య కామాయ క్షత్రం ప్రియం భవ త్యాత్మ త్మనస్తు కామాయ క్షత్రం ప్రియం భవతి, న వా అరే లోకా నాం కామాయ లోకాః ప్రియా భవ త్యాత్మ త్మనస్తు కామాయ లోకాః ప్రియా భవన్తి. న వా అరే దేవా నాం కామాయ దేవాః ప్రియా భవ త్యాత్మ త్మనస్తు కామాయ దేవాః ప్రియా భవన్తి.

న వా అరే భూతానాం కామాయ భూతాని ప్రియాణి భవ త్యాత్మ త్మనస్తు కామాయ భూతాని ప్రియాణి భవన్తి. న వా అరే సర్వస్య కామాయ సర్వం ప్రియం భవ త్యాత్మ త్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి. అత్తా వా అరే ద్రవ్యస్య శ్రోతవ్యో మస్తవ్యో నిదిధ్యాసి తవ్యో మైతే య్యాత్మనో వా అరే దర్శనేన శ్రవ ñేన మత్వా విజ్ఞానే నేదం సర్వం విదితమ్. 2-4-5

(యాజ్ఞవల్క్యుఁడ.—ఓ మైతేగూ!) భార్య తన భర్త యొక్క ప్రయోజనము నిమిత్తము ప్రియుడైనాడని అభీను. తన ఆత్మయొక్క ప్రయోజనము నిమిత్తము ప్రయముగా నున్నది. అట్లే భర్త తన భార్యయందును, తండ్రి కుమారుని యందును, ఒకఁడు భవతుండును, మఱియొకఁడు బ్రాహ్మణునియందును, ఒకఁడు శూద్రునియందును, ఒకఁడు లోకులయందును, మఱియొకఁడు దేవతయందును, ఒకఁడు ప్రాణులందును, వేదకర్త సమస్తము నందును ప్రీతి కలిగియుండుచున్నాఁడు. సమస్తమును ఆత్మకొఱకే

కాని వేఱకాదు. ఆత్మయే చూడదగినది; ఆత్మయే వినుదగినది; ఆత్మయే తలంపదగినది; ఆత్మయే ధ్యానింపదగినది; ఆత్మయొక్క దర్శనముచేతను, శ్రవణముచేతను, స్మరణముచేతను, ధ్యానముచేతను సమస్తము బోధపడును.

11. యత్ర హి ద్వైత మివ భవతి తద్దితర ఇతరం పశ్యతి, తద్దితర ఇతరం జిఘ్రతి, తద్దితర ఇతరం శృణోతి, తద్దితర ఇతర మభివదతి, తద్దితర ఇతరం మనుజే, తద్దితర ఇతరం విజానాతి. యత్ర వా అన్య సర్వ మాత్మైవా భూ త్తత్కేన కం జిఘ్రే త్తత్కేన కం పశ్యే త్తత్కేన కం శృణుయా త్తత్కేన క మభివదే త్తత్కేన కం మన్వీత తత్కేన కం విజానీయాత్, యేనేదం సర్వం విజానాతి తం తేన విజానీయాత్ విజ్ఞాతారమరే తేన విజానీయాదితి. 2-4-14

శేదభావముచే ఒకడు ఇతర వస్తువును చూచుచున్నాడు; వాసన చూచుచున్నాడు; వినుచున్నాడు; మాట్లాడుచున్నాడు; తలంచుచున్నాడు. తెలిసికొనుచున్నాడు, అతనికి సమస్తము ఆత్మగా తోచి అన్వేషణము కలిగినయెడల అప్పుడు ఎవడు దేనిచే దేనిని చూచుచున్నాడు? వినుచున్నాడు? వాసన చూచుచున్నాడు? తలంచుచున్నాడు? తెలిసికొనుచున్నాడు? మనుషుడు దేనిచే నీనిసంతయు తెలుగుచున్నాడో అది దేనిచే తెలుగుచున్నాడు? తెలిసికొనువానిని దేనిచే తెలిసికొనగలడు? (చూచునాడు, వేఱలేదు, చూడబడు వస్తువు వేఱలేదు. అంతయు ఆత్మయే. ఆత్మ మతీయొకదానిచే చూడబడదు).

12 స వా ఆయు మాత్మా సర్వేషాం భూతానా మధిపతి స్సర్వేషాం భూతానాం రాజా, తద్యథా రథనాథౌ చ రథనేహౌ చారాః సర్వేసమర్పితా ఏవమే వాస్మిన్నాస్మి త్మని సర్వే ప్రాణా స్సర్వే లోకా స్సర్వే దేవా స్సర్వాణి భూతాని సర్వ ఏత ఆత్మాన స్సమర్పితాః. 4-3-15

ఆ ఆత్మయే (విశ్వాత్మయే, బ్రహ్మయే) ఈ ఆత్మ (జీవాత్మ). అది సమస్త ప్రాణులకును అధిపతి. బండిచక్రముయొక్క నాభి యందు అరములు (అకులు) గ్రుచ్చబడియున్నట్లు ఈ ఆత్మయందు సమస్తప్రాణములు, సమస్తలోకములు, సమస్త దేవతలు, సమస్త భూతములు గ్రుచ్చబడియున్నవి.

13 సలిల ఏకో ద్రష్టాద్రైష్టవో భవ త్యేష బ్రహ్మలోక స్సమాదితి హైన మసుశశాస యాజ్ఞవల్క్య ఏషాస్య పరమా గతి రేషాస్య పరమా సంప దేషోఽస్యపరమో లోక ఏషోఽస్య పరమ ఆనస్త ఏతస్యైవానస్త స్యాన్యాని భూతాని చూత్రా ముపతీవన్తి. 4-3-32

ఆత్మ జలమువలె స్వచ్ఛమై ఏకమై, ద్రష్టయు, ద్రైష్టమై యున్నది. అదియే బ్రహ్మలోకము, అనగా పరబ్రహ్మస్థానము. అదియే జీవులకు ఉత్తమగతి. అదియే సమస్త సంపదలకంటెను శ్రేష్ఠమైనది. అదియే పరమానందము. ఈ ఆనందముయొక్క ఒక్క అంశమును ఆధారపడి చూచిన సమస్తప్రాణులును జీవించియున్నవి.

14 స యో మనుష్యాకాం రాష్ట్ర సమృద్ధో భవ త్యన్యేషా మధిపతి స్సర్వై రామన్తైర్ లోకై స్సంపన్నతమ

స్స మనుష్యాణాం పరమ ఆనందోఽథ యే శతం
మనుష్యాణా మానందా స్స ఏకః పితౄణాం జిత
లోకానా మానందోఽథ యే శతం పితౄణాం జిత
లోకానా మానందా స్స ఏకో గంధర్వలోక ఆనందో
ఽథ యే శతం గంధర్వలోక ఆనందాః స ఏకః తర్క
దేవానామానందో యే తర్కణా దేవత్వ మభిసంపద్య
స్తే, అథ యే శతం తర్కదేవానామానందా స్స ఏక
అజానదేవానా మానందో యశ్చ శ్రోత్రియోఽప్యజ్ఞ
నోఽకామహతోఽథయే శతం ప్రజాపతి లోక ఆనందా
స్స ఏకో బ్రహ్మలోక ఆనందో యశ్చ శ్రోత్రియో
ఽప్యజ్ఞనో ఽకామహతో ఽత్రైవ ఏవ పరమ ఆనందః
ఏవ బ్రహ్మలోక స్సమ్రాడితి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః.

4-3-33

మనుజులలో ఎవఁడు అవయవము లన్నియు చక్కఁగా కలిగి
యున్నాడో, నవ స్త ఉపకరణములు నమ్మద్దిగఁ గలిగియున్నాడో,
మనులఁ జనుభవించఁగల భోగములలో ఏదియు కొఱతలేక
యున్నాడో, అందఱికిని గుణమూనుడై యున్నాడో, అట్టివాని
ఆనందము ఒక్క. మనుష్యానందమని చెప్పఁబడినది. దానికి నూఱు
కొల్లు కలది ఒక పిఠియల ఆనందము. దానికి నూఱుకొల్లులు గలది ఒక
గంధర్వానందము. దానికి నూఱుకొల్లు కలది ఒక తర్కదేవతల
ఆనందము. దానికి నూఱుకొల్లులు కలది ఒక అజానదేవతల ఆనందము.
సోదాధ్యయనము చేసినవాఁడు, పాపరక్షితుఁడు, కోరికలు లేని
వాఁడు అజానదేవతల ఆనందముతో సమానమైన ఆనందము కల
వాఁడై యుండును. ఆ ఆనందమునకు నూఱుకొల్లుగఁగొనెనది ఒక
ప్రజాపతి ఆనందము. దానికి నూఱుకొల్లుగఁగొనెనది బ్రహ్మనందము.

10. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

87

శ్రోత్రియఁడును, అకాముఁడును, పాపరక్షితుఁడు ను అగు మను
జుఁడు అట్టి బ్రహ్మనందమును అనుభవించును. అదియే
పరమానందము. ఈ పరమానందమే బ్రహ్మలోకము (పరబ్రహ్మ
స్థానము) - అని యాజ్ఞవల్క్యుఁడు జనకమహారాజునకు బోధించెను.

15 సాధుకారీ సాధు ర్భవతి పాపకారి పాపాః భవతిపుణ్యః
పుణ్యేన దర్శణా భవతి పాపః పాపేన, అథో బల్వా
హః కామమయ ఏవాయం పురుష ఇతి స యథా
కామో భవతి తత్కర్మతుర్భవతి యత్కర్మతుర్భవతి
తత్కర్మ కురుతే యత్కర్మ కురుతే త దభిసంపద్యతే.

4-4-5

జీవులలో సాధుకార్యము చేయువాఁడు సాధువై యుండును,
పాపము చేయువాఁడు పాపివై యుండును. పుణ్యము చేయువాఁడు
పుణ్యశాలివై యుండును. కావున జీవుఁడు పుణ్యపాపములకు తగిన
శరీరమును గ్రహించుటకు కారణమైనవాఁడుగా నున్నాఁడు. ఎపు
డాతనికి ఒక నంకల్పము కలుగునో అప్పుడు ఒక విశ్వయబద్ధి కలుగు
చున్నది. ఎప్పుడు విశ్వయబద్ధి కలుగునో, అప్పుడు కర్మము చేయ
నారంభించును. తదవధి ఆ కర్మఫలము అనుభవించవలసియున్నది.

16 మోఽకామో నిష్ఠామ ఆప్తకామ ఆత్మకామో న తస్య

ప్రాణా ఉక్తామన్తి బ్రహ్మైవ సన్ బ్రహ్మేష్ఠి,

4-4-6

జ్ఞాని అకాముఁడు, నిష్ఠాముఁడు, ఆప్తకాముఁడు, ఆత్మ
కాముఁడు (ఆత్మకంఠ వేటుగ మంతాకదానిని కోరనివాఁడు). అట్టి
వాని ప్రాణములు ఎవటికిని పోవుటలేదు. అతఁడు ఇహలూకే బ్రహ్మ
స్వరూపుఁడగుచున్నాఁడు.

17 యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేఽన్య హృది
శ్రితాః, అథ మర్త్యోమృతో భవ త్యత్ర బ్రహ్మ సమ
భుతే. 4-4-7

ఎప్పుడు జీవుని హృదయమందగుల కోరిక లన్నియు నశించి
పోవునో, అప్పుడు మనుషుడు అమృతమును పొందును. ఇతడు సే
బ్రహ్మమును పొందును.

18 అంధం తమః ప్రవిశంతి యేఽవిద్యా మసౌసతే.
4-4-10

అనిద్యను (అజ్ఞానమును) ఉపాసించువారు తమన్నును (అంధ
కారబంధులను) సంపాదింతులు పొందుదురు.

19 అసందా నామ తే లోకా అస్థితమసౌ వృతాః,
తాంస్తే ప్రేత్యాభిగచ్ఛ స్త్రవిద్యాంసోఽబుధా జనాః.
4-4-11

అజ్ఞానులు తమస్థితముగాడిన లోకములను పొందుదురు.

20 ఆత్మావం చే ద్విజానీయా దయమస్మీతి పూరుషః,
ఓ మిచ్ఛస్కన్ధ కామాము శరీర మనుసంస్మరేత్.
4-4-12

‘ఈ ఆత్మను స్వేచ్ఛువానిని’ అని తెలిసికొనవలయును. ఇత
డేనికీ అని శరీరమును కన్యకావలసిన పనిలేదు. దుఃఖము
నలసిన పనిలేదు. (అందుకీ ఏ కోరికయు లేదు కాబట్టి).

21 స విశ్వకృ త్సహ సర్వస్య కర్తా తస్య లోకః స ఉ
లోక ఏవ. 4-4-13

అత్మసాక్షాత్కారమును బుద్ధినివాడు విశ్వకృత్తు. అనగా
జగత్సృష్టి చేసినవాడు. సర్వమును సృష్టించినవాడు. సమస్తము
అతని లోకమే (సమస్త లోకములు అత్యయందు కల్పింపబడి
యుండుటవలన).

22 ఇహైవ సన్తోఽథ విద్య స్త ద్వయం
స చేదవేదీ ర్మహతి వినష్టిః,
యే తద్విదు రమృతాస్తే భవ
స్త్వథేతరే దుఃఖమేవాపియన్తి. 4-4-14

ఈ ప్రపంచమున మనము సాధనచే బ్రహ్మత్వమొందినాము.
లేనియెడల మహాకష్టము కలుగును. బ్రహ్మవిద్యచే మోక్షము కలు
గును. అదిలేనిచో దుఃఖము కలుగును.

23 య దైత మనుపశ్య త్యాత్మానం దేవ మంజ
రశానం భూత భవ్యస్య స తతో విజుగుప్సతే.
4-4-15

కలిగియున్నట్టియు, కలుగజూపునట్టియు సమస్తమునకు అధి
పతియైన పరమాత్మను ఎప్పుడు జీవుడు సాక్షాత్కరించుకొన
చున్నాడో అప్పుడు ఇత డేనిని భయపడవలసిన పనిలేదు.

24 ప్రాణస్యప్రాణ ముత చక్షుః
శృణో రుత శ్రోత్రస్యశ్రోత్రమ్,
మనసో యే మనో విదుః
తే నివిక్య రప్రిహ్మ పురాణ మగ్ర్యమ్. 4-4-18

ఎవరు బ్రహ్మమును ప్రాణమునకు ప్రాణముగను, శ్లేతమునకు శ్లేతముగను, శ్రోత్రమునకు శ్రోత్రముగను, మనస్సునకు మనస్సుగను ఉన్నదని తెలిసికొనుచున్నారో, వారు ఆ బ్రహ్మమును శ్రేష్ఠవస్తువుననియు, పూర్వమే యున్నదనియు ఎఱుగఁచునారు.

25 మననైవానుద్రష్టవ్యం నేహ నానాస్తి టింఛన,
మృత్యో స్స మృత్యు మాహ్నితి య ఇహ నానేవ
పశ్యతి. 4-4-19

నిర్మలమైన మనస్సుచేతనే ఆ బ్రహ్మము చూడఁదగినది (సాక్షాత్కరింపఁ దగినది). ఇచట అనేకత్వము ఒకింతైనను లేదు, సమస్తము బ్రహ్మమే. ఎవఁ డిచట అనేకత్వమును చూడఁగో, అతఁడు ఒక మృత్యువునుండి మఱియొక మృత్యువును పొందఁగో (జనన మరణరూప సంసారమునఁ దగ్గులొందును).

26 ఏకదైవానుద్రష్టవ్య మేత దప్రమేయం ద్రువమ్,
విరజః పర ఆకాశా దజ అత్మా మహార్థివః.
4-4-20

ఈ బ్రహ్మమును ఏకముగ చూడవలెను. అది అప్రమేయమైనది; ధ్రువమైనది; నిత్యమైనది; మాలిన్యరహితమైనది, ఆకాశము కంటె సూక్ష్మమైనది. జన్మములేనిది, సర్వశ్రేష్ఠమైనది. సాశ్వతమైనది.

27 తమేవ ధీరో విజ్ఞాయ ప్రజ్ఞాం కురీష్విత బ్రాహ్మణి,
నానుద్ధాయాదృహా భృద్దాన్వాచో విగ్ధావసం హి
తదితి. 4-4-21

ఇట్టి ఆత్మను (బ్రహ్మమును) ధీరుఁడు బ్రహ్మజ్ఞుని ఎఱిగి ప్రజ్ఞను బడయువలెను. అనేక శబ్దములను గ్రాహింపరాదు. నీల యనిన అధికశబ్దములు వాక్కునకు శ్రమయే యగును.

28 తదేతద్బ్రహ్మైత్యుక్తమ్—ఏష నిర్వోచి మహిమా
బ్రాహ్మణస్య స పర్థవే కర్మణా నో ఓనీయాన్,
తస్యైవ స్యాత్పదవిత్తం విదిత్వా స లిప్యతే కర్మణా
పాపతేనేతి, తస్మా దేవంవి చ్చాస్తో చాస్త ఉపరత
స్తితితః సమాహితో భూర్వాఽత్మనేచాత్మానం ప
శ్యతి సర్వమాత్మానం పశ్యతినైసం పాప్మా తరతి
సర్వం పాప్మానం తరతి, నైసం పాప్మా తపతి,
సర్వం పాప్మానం తపతి విపాహో విరథో లివిచిత్
బ్రాహ్మణో భవత్యేష బ్రహ్మలోకః సప్రమాదేనం ప్రా
పితోఽనీతి హోవాచ యాజ్ఞపల్ల్యః సోఽహం భగవతే
విదేహానో దదామి మాం చాపి సహ దాస్యా యేతి.
4-4-23

ఇట్టి ఆత్మనుగూర్చి వేదముక్కుచే స్పష్టముగా చెప్పఁబడి యున్నది. ఆ ఆత్మ నిత్యమైనది. బ్రహ్మచేత్యైవైక్య మహిమలయి యున్నది. అది పుణ్యకర్మచే వృద్ధినిగాని, పాపకర్మచే క్షీణత్వమును గాని పొందుటలేదు. దాని మహిమ నెఱిగినవాడే 'పదవిత్' అనఁబడును. ఆ మహిమ నెఱిగిన వాని కింక కర్మముతో సంబంధము లేదు. అతఁడు శాంతుఁడు, ఇంద్రియనిగ్రహము కలవాఁడు, ఉపరతుఁడు, లిలికింపు, ఏకాగ్రచిత్తుఁడు. ఇట్టి స్వస్థునిములతోఁ గూడి ఆ మహనీయుఁడు తనయందే ఆత్మను దర్శించుచున్నాఁడు. సమస్తమును ఆత్మగా చూచుచున్నాఁడు. అతనిని పుణ్యపాపములు అంటవు. అతఁడు పుణ్యపాపములను దాటుచున్నాఁడు. అతనిని

కృతాకృత కర్మలు గాఢించవు. అట్టి కర్మల నతఁడు భస్మమునై చుచున్నాఁడు. అతఁడు పాపరహితుడై, విరజాడై, ఇచ్ఛాఛరతుడై, సంశయవర్జితుడై, బ్రహ్మము నెఱిగినవాడై యుండును ఇదియే బ్రహ్మలోకము—అని యాజ్ఞవల్క్యుఁడు జనకమహర్షి నకు బోధించెను.

అప్పుడు జనకుఁడు యాజ్ఞవల్క్యునితో మహాత్మా ! మీ నా కీ అమూల్యమైన ఉపదేశము చేసినందులకు నా రాజ్యము నా కొనంగిలిని. నేను మీ నానుచున్నాఁటిని—అని చెప్పెను.

29 స వా ఏష మహా నజ ఆత్మా ఒజరో ఒమరో ఒమ్నో ఒభయో బ్రహ్మభయం వై బ్రహ్మభయం హి బ్రహ్మ భవతి య ఏవం వేద. 4-4-

ఈ ఆత్మ మహా శక్తియైనది, జన్మరహితమైనది, వార్ధక్య లేనిది, మరణము లేనిది, అమృతమైనది, అభయమైనది— ఇట్లెఱుంగువాఁడు ఆ అభయ బ్రహ్మమే (ఆత్మయే) అగుచున్నాఁడు.

30 అమృతత్వస్య తు నాశాన్తి విశేషేతి. 4-5

ధనముచేత (సంపదలచేత) అమృతత్వము (మోక్షము) చదు. లభించునను ఆశ వ్యర్థమ.

11. బ్రహ్మోపనిషత్తు

1 య దక్షరం పరం బ్రహ్మ తత్సూత్రమితి ధారయేత్

నాశరహితమగు పరబ్రహ్మనేది కలదో దానిని యజ్ఞాః ముగ ధరించవలెను.

2 యేన సర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ.

తత్సూత్రం ధారయే ద్యోగీ యోగవి త్తత్త్వ

దర్శివాన్. 11

ఈ ప్రపంచమంతయు దారమునందు మణులవలె దేవతా గ్రుచ్చబడియున్నదో, అట్టి బ్రహ్మసూత్రమును యోగశీత్యము, పరబ్రహ్మతత్త్వము తెలిసినట్టియు నగు యోగి ధరించును.

3 ఏకో దేవ సర్వభూతేశు గూఢః

సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాంతరాత్మా,

కర్మాధ్యక్షః సర్వభూతాధివాస

స్సోషీ చేతా తేవతో నిర్గుణశ్చ.

19

అద్వితీయుఁడగును, స్వయంప్రకాశుఁడగును అగు పరమాత్మ సమస్తప్రాణులందును నిగూఢముగ నున్నవాఁడగును, సర్వవ్యాపకుఁడగును, సర్వభూతాంతరర్థియగును ఆత్మస్వరూపమును, సర్వాధ్యక్షుఁడగును, సర్వప్రాణులందును అధివసించి యున్నవాఁడగును సోషియు, వైతన్యరూపుఁడగును, నిర్గుణుఁడగును కాయున్నాఁడు.

4 ఏకో వశీ సర్వభూతాంతరాత్మా

ఏకం భూషం బహుధా యః కరోతి.

తమాత్మస్థం యే ఒనుపశ్యన్తి ధీరా

స్తేషాం సుఖం శాశ్వతం నేతరేషామ్.

20

అద్వితీయుఁడగును, సమస్తమును స్వాధీనపరచుకొనియుండువాఁడగును, సర్వభూతాంతరర్థియు అగు ఏ పరమాత్మ ఒక్కరొక మునే అనేక రూపములుగ చేయునో, అట్టి హృదయమునందుండు

పరమాత్మను ఏ ధీరులు దర్శించుదురో వారికే శాశ్వతముగు శాంతి లభించును గాని తదితరులకు కాదు.

5 ఆత్మాన మరణం తృత్యా ప్రణవం చోత్తరారణిమ్,
ద్యాన నిర్మథనాథ్యాసా ద్వేవం పశ్యేన్నిగూడవత్

21

మనస్సును క్రిందికట్టగను, ఓంకారమును పైకట్టగను చేసి,
ధ్యానాభ్యాసమును మధనమును గావించి నిగూఢముగనున్న ఆత్మ
దేవుని దర్శించవలయును.

6 తితేషు తైలం దధిసీవ పర్వి
రావ స్రోత స్వరణీషు చాగ్నిః,
ఏవ మాత్రాత్మని జాయతేఽసౌ
సత్యేన తపసా యో ఽనుపశ్యతి.

22

మనస్సులయందు నూనెవలెను, పెరుగులో వెన్నవలెను,
ప్రవాహమునందు జలమువలెను, కొయ్యలందు అగ్నివలెను ఆత్మ
అంతఃకరణమున నిగూఢముగ నున్నది. సత్యముచేతను, తపస్సు
చేతను, ధ్యానాభ్యాసముచేతను అట్టి ఆత్మస్వరూపమును మన
జాణు సాక్షాత్కరించుకొనుచున్నాము.

7 యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ,
ఆనంద మేత జ్ఞీపస్య యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే బుధః. 25

నాక్కు, మనస్సు, ఏ పరబ్రహ్మమును చేరలేక వెనుకకు
మరలుచున్నచో, విజ్ఞానము దేనిని తెలిసికొని ముక్తుడగుచున్నాడో,
అదియే జీవుని సరమాఖ ఆనందము.

8 సర్వవ్యాపిన మాత్మానం క్షీరే సర్పిరివార్పితమ్,
ఆత్మవిద్యా తపోమూలం తద్రుహోఽపనిషత్పదం
తద్రుహోఽపనిషత్పదమితి. 26

బ్రహ్మవిద్యాజ్ఞాన తపస్సులే మూలముగాగల పరమాత్మను
పాలయిండు నేయివలె సర్వవ్యాపిగా బ్రహ్మనే తల్లు తెలిసికొను
చున్నారు.

12. తై వ ల్యో ప ని ష త్తు

1 ఆథాశ్వలాయనో భగవన్తం పరమేష్ఠినం పరిసమేత్యో
వాచ. 1

సాధనసత్సప్తయనంపత్తిని పొందినతిరువార ఆశ్వలాయనుడు
భగవంతుడైన బ్రహ్మదేవునియొద్దకు వెళ్ళి ఇట్లుడిగెను—

2 అధీహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం పరిష్ఠాం
సదా సద్ధి స్సేవ్యమానాం నిగూఢామ్,
యయాఽచిరా త్వర్వపాపం ప్యపోహ్య
పరాత్పరం పురుష ముపైతి విద్వాన్. 1

మహాత్మా! శ్రేష్ఠమైనదియు, ఎల్లప్పుడు సజ్జనులచే ఉపా
సించు దగినదియు, నిగూఢమైనదియు, దేనిచేతి జ్ఞాని సమస్త పాప
ములను పోగొట్టుకొని పరాత్పరుడగు పరమాత్మను పొందునో,
అట్టిదియును అగు బ్రహ్మవిద్యను ఉపదేశించు.

3 తస్మై స హోవాచ పితామహశ్చ
శ్రద్ధాభక్తిధ్యానయోగా ద్వై హి,

న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన

త్యాగే నైతే అమృతత్వ మానశుః. 3

అది విని బ్రహ్మచేస్తుడు ఆశ్వలాయనునకు ఇట్లు బోధించెను :
నీవు శ్రద్ధ, భక్తి, ధ్యానము, యోగము అనువానిద్వారా భగ
వంతుని తెలిసికొనుము. కర్మచేతగాని, సంతానముచేతగాని,
ధనముచేతగాని మోక్షము కలుగదు. త్యాగమును ఒక్కదాని
చేతనే జ్ఞానము మోక్షమును పొందితి.

4 పరేణ నాకం నిహితం గుహాయాం

విభ్రాజతే యద్యతయో విశన్తి, 3

వేదాస్తవిజ్ఞాన సునిశ్చితార్థా

స్సన్నాప్తినయోగా దంతయ శ్శుద్ధసత్త్వాః. 4

స్వగృహకంటె శ్రేష్ఠమైనదియు, హృదయగుహయందు
ఉండునదియు, ప్రకాశించునదియు అగు ఆ పరబ్రహ్మమును, వేదాంత
విజ్ఞానముచే గాగుగ నిశ్చయింపఁబడియుండు అర్థమును తెలిసికొనిన
వానిను, సన్నాప్తినయోగముచేత శుద్ధమైనట్టి అంతఃకరణము కల
వాయును అగు యోగులు పొందుచున్నారు.

5 తే బ్రహ్మలోకేషు పరాస్తకాలే

పరా మృతా త్పంచముచ్యన్తి సర్వే. 4

ఆ యోగు లందఱును చివరిజన్మయొక్క అంతమందు బ్రహ్మ
లోకములందు పరమాత్మను పొంది విముక్తులగుచున్నారు (పున
ర్జన్మరహితమగు మోక్షమును పొందుచున్నారు).

6 వివిర్దేశే చ సుఖాననస్థ

శ్శుచిస్సమగ్రివ శిరశ్శరీరః,
అత్యాశ్రమస్థ స్సకలేన్ద్రియాణి,
నిరుభ్య భక్త్యా స్వగురుం ప్రణమ్య

7 హృత్పుండరీకం విరజం వీశుద్ధం,

పిచిన్త్య మధ్యే విశదం విశోకమ్,

అచిన్త్య మవ్యక్త మనంతరూపం

శివం ప్రశాస్త మమృతం బ్రహ్మయోనిమ్,

8 తదాదిమధ్యాస్త విహీన మేకం

విభుం చిదానంద మరూప మద్భుతమ్,

ఉమాసహాయం పరమేశ్వరం ప్రభుం,

త్రిలోచనం నీలకంఠం ప్రశాస్తమ్

ధ్యాత్వా ముని ర్గచ్ఛతి భూతయోనిం

సమస్తసాక్షిం తమసః పరస్తాత్.

5, 6, 7

ఏకాంతప్రజేశమున సుఖాననస్థుడై, నిర్మలమనస్కుడై
కంతము, శిరస్సు, దేహము అను నీనిని సమముగ నుంచుకొనిన
వాడై, ఆశ్రమధర్మములకు అతీతుడై, ఇంద్రియము లన్నిటిని
నిగ్రహించి, భక్తితో గురువునకు నమస్కరించి, హృదయమల
మును రక్షింపఁగూరహితముగను, పరిశుద్ధముగను భావించి, ఆ హృదయ
కమల మధ్యమున నిర్మలముడగు, దుఃఖరహితమగు, చింతింపవలవి
శానిమైనను, అగోచరమైనను, అనంతరూపుడగు, మంగళకరు
డగు, ప్రశాంతుడగు, అమృతస్వరూపుడగు, మాయకు కారణ

భూతులను, ఆదిమధ్యాంతరహితులను, అద్వితీయులను, సర్వ వ్యాపియు, చిదానందస్వరూపులను, రూపరహితులను, ఆశ్చర్య కరులను, ప్రభువును, త్రినేత్రులను, నీలకంఠులను, శాంతస్వ భావులను, పార్వతీసహితులను అగు పరమేశ్వరుని ధ్యానించి ముని యగువాడు సర్వసాక్షియు, అజ్ఞానమునకు అన్యమైనదియు, సమస్త ప్రాణులకును ఆదికారణమైనదియు నగు పరమాత్మను పొందుచున్నాడు.

9 స బ్రహ్మ స శివ స్సేంద్రః

సోఽక్షరః పరమ స్స్విరాట్,

స ఏవ విష్ణు స్స ప్రాణ

స్స కాలోఽగ్ని స్స చంద్రమాః.

8

ఆ పరమాత్మయే బ్రహ్మజేవుడు, ఆతడే శివుడు, ఇంద్రుడు, నాశరహితుడు, ఉత్తముడు, స్వయంప్రభువు, విష్ణువు, ప్రాణము, కాలము, అగ్ని, చంద్రుడు అయి యున్నాడు.

10 స ఏవ సర్వం యద్భూతం యచ్ఛ భవ్యంసనాతనమ్,

జ్ఞాత్వాతం మృత్యుమత్యేతి నాన్యః పంథా విముక్తయే

9

భూత, భవిష్యత్తులందును సమస్తము ఆ పరమాత్మయే, అతడు శాశ్వతుడు. ఆ పరమాత్మను తెలిసికొని జ్ఞాని మృత్యువును దాటుచున్నాడు. మోక్షమును పొందుటకు ఇంతకంటే నేరైన మార్గము లేదు.

11 సర్వభూతస్థ మాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని,

సంపశ్యన్ బ్రహ్మపరమం యాతి నాన్యేన హేతునా.

10

12. కై వల్యోపనిషత్తు

79

సమస్తప్రాణులందును తనను, తనయందు సమస్త ప్రాణులను చూచువాడు పరబ్రహ్మమును పొందుచున్నాడు. ఇతర కారణములచే పొందుటకు వీలులేదు.

12 అత్మాన మరణం కృత్వా ప్రణవం చోత్తరారణిమ్,

జ్ఞాన నిర్మథనాభ్యాసా త్పాశం దహతి పండితః. 11

తన మనస్సును క్రిందికట్టగను, ఓంకారమును మైకట్టెగను చేసికొని జ్ఞానమును మథనము ద్వారా అభ్యాసము ద్వారా జ్ఞాని అజ్ఞానపాశమును దహించివేయుచున్నాడు.

13 స ఏవ మాయా పరిమోహితాత్మా

శరీరమాస్థాయ కరోతి సర్వమ్,

త్రున్నపానాది విచిత్రభోరై

స్స ఏవ జాగ్రత్పరితృప్తి మేతి.

12

ఆ పరమాత్మయే (జీవగుపమున) మాయచే మోహింపఁబడిన అంతఃకరణము కలవాడై, శరీరమును పొంది కార్యము లన్నిటిని చేయుచున్నాడు. ఆతడే జాగ్రత్తునందు శ్రీ. అన్నము పానము మొదలైన విచిత్రములగు భోగములచే పరితృప్తిని పొందుచున్నాడు.

14 స్వప్నే తు జీవ స్సుఖదుఃఖభోక్తా

స్వమాయయా కల్పిత జీవలోకే,

సుషుప్తికాలే సకలే విలీనే

తమోఽభిభూత స్సుఖరూప మేతి.

13

స్వప్నమందు జీవుడు తనయొక్క మాయచేత కల్పించఁబడిన సమస్త లోకములందును సుఖదుఃఖములను అనుభవించు

చున్నాడను. సుషుప్తికాలమున సమస్తము లయమొంది యుండగా నపుడు అజ్ఞానముచే ఆవరింపబడినవాడై సుఖగూఢమును పొందగ చున్నాడను.

15 పునశ్చ జన్మాంతర కర్మయోగా

తస్య వివ జీవః స్వపితి ప్రబుధః,
పురత్రయే క్షిడతి యశ్చ జీవ
స్తతస్తు జాతం సకలం విచిత్రమ్.

14.

మరల జన్మాంతరకర్మ సంబంధముచే ఆ జీవుడే మేల్కొని తిరిగి సుషుప్తిని పొందుచున్నాడను. ఈ ప్రకారముగ మూలపథలం దుందును మూల విధములైన దేహములను ధరించి క్షిణించుచుండు జీవునినుండి విచిత్రమైన సమస్త ప్రపంచము కలుగుచున్నది.

16 ఆధార మానంద మఖండబోధం

యస్మిన్ లయం యాతి పురత్రయం చ. 14

సమస్తమునకు ఆధారమును, ఆనందగూఢమును, అఖండ బోధస్వరూపమును అగు పరమాత్మయందు మూలం దేహములకు లయ మొందుచున్నది.

17 ఏతస్యా జ్ఞాయతే ప్రాణో మన స్సర్వేంద్రియాణి చ.

ఖం వాయు ర్ద్యౌతి రావః పృథివీ విశ్వస్యధారిణీ. 15

ఆ పరమాత్మనుండి ప్రాణము, మనస్సు, సమస్త ఇంద్రియములు, ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, సర్వమును ధరించు యం ధోని కలుగుచున్నది.

12. తై పత్యోపనిషత్తు

81

18 యత్పరం బ్రహ్మ సర్వాత్తా విశ్వస్యాయతనంమహత్,
సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరం నిత్యం స త్వమేవ త్వమేవ తత్

16

సర్వస్వగూఢము, ప్రపంచమునకు ముఖ్యస్థానమును, సూక్ష్మముకంటె సూక్ష్మమును అగు పరబ్రహ్మమేది కలదో అదియే నీవు, నీ నీ అది.

19 జాగ్రద్విప్లవ సుషుప్త్యాది ప్రపంచం యత్ప్రకాశతే,
తద్రూప్తహమితి జ్ఞాత్వా సర్వబద్ధై ప్రముచ్యతే. 17

జాగ్రత్, స్వప్నము, సుషుప్తి మొదలగు వానియందు ఏ ప్రపంచము గోచరించుచున్నదో, అది బ్రహ్మమే. 'ఆ బ్రహ్మమే నీను' అని తెలిసికొనువాడు. సమస్త బంధములనుండియు విముక్తుడగును.

20 త్రిషు ఛామసు యదోగర్థం

ధోర్తా ధోగశ్చ యద్వచేత్,
తేధోర్వి విలక్షణ స్సౌక్షీ
చిన్మాప్రోహం సదాశివః.

18

అనుభవం ఆనందం అనుభవించుట, అనుభవించుట, అనుభవం - అనుభవం చేసి కలవో వానికంటె నిలుచుకొనుట, అనుభవం, అనుభవం అగు సదాశివుడనే నీవు.

21 మయ్యేర్విప సరలం జాతం మయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్,

మయి సర్వం లయం యాతి తద్రూప్తద్వయ మసత్త్వ
హమ్. 19

నాయం దే (అత్మయం దే) సమస్తము కలుగుచున్నది; నాయం దే సమస్తము లయించుచున్నది. అట్టి అద్వయ బ్రహ్మమునే నేను అయియున్నాను.

22 అణో రణీయా సహమేవ తద్వ

స్తహానహం విశ్వమహం విచిత్రమ్,
పురాతనోఽహం పురుషోఽహ మిశో

హిరణ్మయోఽహం శివరూప మస్మి. 20

నేను అణువుకంటెను సూక్ష్మముగను, మహత్త్వకంటెను మహత్తరమయ్యు డున్నాను. విచిత్రమైన ఈ ప్రపంచము నేనే. పురాతన స్వరూపుడను నేనే. ఈశ్వరుడను నేనే. నేను జ్యోతి స్వరూపుడను, మంగళరూపుడను అయియున్నాను.

23 అపాణి పాదోఽహ మచిన్త్యశక్తిః,
పశ్చా మ్యచక్షు స్స శృణో మ్యకర్ణః,
అహం విజానామి విచిత్తరూపో

స చాస్తి వేత్తా మమ చిత్తదాహమ్. 21

నేను చేతులు, కాళ్ళు లేనివాడను; చింతింపవలవికాని శక్తి కలవాడను; నేను కన్నులు లేకయే చూచుచున్నాను; చెవులు లేకయే వినుచున్నాను. నేను సమస్తమును ఎఱుగుచున్నాను. నేను ఒకేవిధమైన రూపము కలవాడను. ఎన్ను తెలిసికొనువాడం లేను. నేను నా చిత్తాత్మకును.

24 వేదై రనేతై రహమేవ వేద్యో
వేదాస్తకృ ద్వేదవిదేవ చాహమ్,

స పుణ్యపాపే మమ నాస్తి నాశో
స ఐస్వ దేహేంద్రియబుద్ధి రస్తి. 22

ఆ నీక వేదములుచే తెలియఁబడవచ్చునను నేనే. వేదాంత ప్రవర్తితుడను నేనే. నేదవేద్యుడను నేనే. నాకు పుణ్యపాపములు లేవు. నాకు ఐశ్వర్యము లేదు. నాకు జన్మము, దేహము, ఇంద్రియములు, బుద్ధి లేవు.

25 స భూమి రాపో స చ పహ్నిరస్తి
స చానిలో మేఽస్తి స చాంబరం చ,
ఏవం విదిత్వా పరమాత్మరూపం
గుహ్యతయం నిష్కళ మద్విత్తీయమ్. 23

నాకు భూమి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము అను పంచభూతములు లేవు. హృదయగుహయందున్నదియు, రూపరహితమైనదియు, అగ్నితీయమైనదియు, సమస్తమునకు సాక్షియు, సత్యమైనదియు, పరిశుద్ధమైనదియు పగు పరమాత్మ స్వరూపమును తెలిసికొని లేవు. అట్టి పరమాత్మ స్వరూపమును పొందు చున్నాను.

26 సమస్తసౌక్షిం సదసద్విహీనం ప్రయాతి శుద్ధం పర
మాత్మ రూపమ్, య శ్చ తరుద్రీయ మథితే సోఽగ్ని
పూతో భవతి, తస్మాద్విముక్త మాత్రితో భవతి,
అత్యాశ్రమీ సర్వదా సవృద్ధా జపేత్. 24

శతగుణము (యజుర్వేదము)తో శరణు ఈ ఉపనిషత్తును ఎవఁడు అధ్యయనము చేయునో అతఁడు అగ్నివలె పరిశుద్ధుడగును. మాంసమును, క్షిరమును త్యజింపఁగలఁడు. వాణియు బంగారమును వొంగిలింపఁ

దోషమునుండియు, మద్యమును త్రాగిన పాతకమునుండియు, బ్రహ్మ
హత్యాపాపమునుండియు, చేయదగిన దానిని చేయక పోయిన
దోషమునుండియు, చేయదగని దానిని చేసిన దోషమునుండియు
విడివడి శుద్ధుడగును. కాబట్టి దోషములనుండి విముక్తుడగుటకు
దీనిని ఆశ్రయించవలెను. అత్యాశ్రయముగనునాడు. దీనిని ఎల్లప్పుడు
గాని, లేక ఒకప్పుడుగాని జపించవలెను.

27 అనేన జ్ఞాన మాప్నోతి సంసారార్థవ నాశనమ్,
తస్మా దేవం విదిత్వైసం తైపల్లం పదమశ్నుతే,
తైపల్లం పద మబ్జుత ఇతి. 28

కాబట్టి ఈ పరమాత్మను తెలిసికొని జీవుడు సంసార
సముద్రమును వశించి శాశ్వత జ్ఞానమును పొందుచున్నాడని,
గానిచే మోక్షమును పొందుచున్నాడని, శాశ్వతసుఖమును పొందా
చున్నాడని.

13. జా బా లో ప ని ష త్తు

1 యదహరేప విరజే త్తదహరేప ప్రప్రజేత్. 4
ఎవడు, ఎప్పుడు, సంసారమునందు శీఘ్ర విరక్తిని జెందునో,
అతడు అప్పుడే సద్బ్రహ్మసింహులగును.

14. శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు

1 జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్చ్యతే సర్వపాపైః 1-8

పరమాత్మను గూర్చి తెలిసికొనినపుడు జీవుడు సమస్త పాప
ములనుండియు విడివడుచున్నాడని.

14. శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు

2 జ్ఞాత్వా దేవం సర్వపాపహానిః,
క్షిప్తైః శ్చైతే ర్జస్తమృత్యు ప్రహాణిః. 1-11

పరమాత్మను తెలిసిన యెడల జీవునకు అవిద్యాది పాపములు
తొలగిపోయి, శ్చైతన్యము జయించి బ్రహ్మ మరగాది దుఃఖములు
వశించును.

3 ఏతజ్జేయం నిత్యమేవాత్మ సంస్థమ్,
నాతః పరం వేదితవ్యం హి కించిత్. 1-12

తనయందున్నట్టి పరమాత్మను ఎల్లప్పుడు తెలిసికొనవలెను.
ఎవరిగలదగిన వస్తువు నీరకం? నోరుగ మనోనియను లేదు.

4 స్వదేహ మరణం కృత్వా ప్రణవం చోత్తరారణిమ్,
ధ్యాననిర్మథనాభ్యాసోద్దేవం పశ్యేన్మిగూఢవత్. 1-14

తన దేహమును క్రిందికట్టగను, ఓంకారమును పైకట్టగను
చేసికొని ధ్యానాభ్యాసమును మనము గావించి నిగూఢమైయున్న
ఆత్మదేవుని దర్శించవలయును.

5 సర్వవ్యాపిన్ మాత్మానం క్షిరే సర్పిరివార్పితమ్,
ఆత్మవిద్యా తపోమూలం తద్రుచ్యోపనిషత్పరం,
తద్రుచ్యోపనిషత్పరమితి. 1-16

ఆత్మవిద్యకు, తపస్సునకు మూలభూతమైన పరబ్రహ్మమును
పాలయించు నేలవలె, సమస్త జగత్తునందును వ్యాపించియున్నట్లు
తెలిసికొని జీవుడు బంధరహితం యగుచున్నాడని.

6 త్రిదున్నతం స్థావ్య సమం శరీరం
హృదీంద్రియాణి మనసా నివేశ్యై.

బ్రహ్మోడు పేన ప్రతరేత విద్వాన్
స్రోతాంసీ సర్వాణి భయాపహాని. 2-8

శిరస్సు, కంఠము, శరీరము—అను ఈ మూడింటిని తిన్నగా నిలిపి, ఇంద్రియములను, మనస్సును హృదయమందు స్థాపించి, బ్రహ్మ మనెడి జెప్పచేత భయభావములైన జననమరణాది సంసారమను ప్రవాహమును జీవుడు దాటవలెను.

7 దుష్టాశ్చయ్యుర్త మివ వాహమేనం, విద్వాన్
స్మనో ధారయే తాప్రమత్తః. 2-9

చెళ్ళగొట్టములు కల రథమును సారథి బహుభాగదూకుడై సహించునట్లు, సాధకుడు అప్రమత్తుడై మనస్సును జయించ వలెను.

8 న తస్య రోగో న జరా న మృత్యుః,
పాప్రప్తస్య యోగాగ్నిమయం శరీరమ్. 2-12

యోగాగ్నిమయమైన శరీరము కలనానికి రోగము జరా, వ్యాధియు కాని, మరణము కాని ఉండును.

9 బహుత్వ మారోగ్య మలోలుపత్వం
వర్జప్రసాదం స్థిరసౌష్ఠ్యవం చ,
గంధబుధి మూత్రపురీష మల్పం,
యోగప్రవృత్తిం ప్రథమాం వదన్తి. 2-13

యోగాగ్నిసమందు ప్రవర్తించిన వానికి శరీరము తేలికగా నుండును. ఆరోగ్యవంతముగా నుండును. ఆశలు లేకుండును. శరీరము ప్రకాశమునై యుండును. కంఠద్వారా స్పష్టముగా నుండును.

14. శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు

87

శరీరగంధము సువాసనగా నుండును. మూత్ర పురీషములు అల్పముగ నుండును—అని పెద్దలు చెప్పుదురు.

10 యథైవ వింబం మృదయోపలిప్తం
తేజోమయం భ్రాజతే తత్సుదోతమ్,
త ద్వాత్మతత్త్వం ప్రసమీక్ష్య దేహీ
ఏకః కృతార్థో భవతే వీతశోకః. 2-14

బంగాను నిగ్రహములు మొదలైనవి మొదట మట్టి మొదలైన వానిచే పూయబడి పిదప అగ్ని మొదలైన వానివలన తేజోమయమై ప్రకాశించునట్లు, సాధకుడు ఆత్మతత్త్వమును దర్శించి అద్వితీయుడగును, ధన్యుడగును, దుఃఖరహితుడగును అగుచున్నాడగు.

11 అజం ధ్రువం సర్వ తత్త్వైర్విద్వభుద్ధం
జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాపైః. 2-15

జన్మరహితమై, నిశ్చలమై, నిశుద్ధమైనట్టి ఆత్మజేవుని తెలిసి కొని జీవుడు సమస్త పాపములనుండియు విడివడుచున్నాడగు.

12 వేదాహమేతం పురుషం మహాస్త
మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్,
తమేవ విదిత్వాతిమృత్యు మేతి
సాన్యఃపంథా విద్యతే యనాయ. 3-8

ఆ పరమపురుషుని (పరమాత్మను) మహాస్మరణుడగును, ప్రకాశస్వరూపుడగును, రమస్సునకు ఆవలనున్నవాడగును నేను ఎఱుగుచున్నాను. అతని నెఱిగి జీవుడు మృత్యువును దాటుచు న్నాడగు. మోక్షమునకు ఇంతకంటె వేఱుమార్గము లేదు.

13 యస్మాత్సరం నాపరమస్తి కించిద్యస్మా
న్నాచీయో న జ్యాయోఽస్తి కశ్చిత్,
పుత్ర ఇవ స్తద్భో దివి తిష్య త్యేక
స్తేనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్. 3-9

దేనికంటె శ్రేష్ఠమైనదికాని, వేరేదికాని, పెద్దదికాని
చిన్నదికాని ఏదియులేదో, ఏది వ్యక్తమువలె ఆకాశమందు నిలబడి
యున్నదో, అట్టి బ్రాహ్మణుడేతె ఈ సమస్త ప్రపంచము పరిపూ
ర్ణమై వ్యాప్తమై యున్నది.

14 తతో యదుత్తరతరం త దరూప మనామయమ్,
య ఏతద్గమ్య రమ్యతా స్తే భవస్త్వభేతరే దుఃఖ
మేవాపియన్తి. 3-10

ఈ జగత్తుయొక్క కార్యకారణములకంటె వేరైనదియో,
రూపరహితమైనదియో, తాపత్రయవర్జితమైనదియనగు బ్రహ్మమనఁ
పెరింగినవారు మరణరహితు లగుచున్నారు. తదితరులు దుఃఖము ను
పొందుచున్నారు.

15 సర్వాసపశిరోగ్రీవ సర్వభూత గుహశయః,
సర్వవ్యాపి స భగవాన్ తస్మాత్సర్వగత శ్శివః. 3-11

ఆ భగవంతుడు సమస్త ప్రాణులయొక్క ముఖములునూ,
శిరస్సులును, కంఠములును గలవాడై యున్నాడు. సర్వ జీవలయొక్క
హృదయగుహలందు నివసించుచున్నాడు. అతడు సర్వగ
నానా. మంగళిన్యకాండ. అయినాన్నాడు.

16 అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽతరాత్మా
సదా జనానాం హృదయే సన్నివిష్టః,

హృదా మనీషీ మససాఖ్యహ్నిః
య ఏతద్విదు రమృతా స్తే భవన్తి. 3-12

పరమాత్మ అంగుష్ఠమాత్ర పరిమాణముతో హృదయగుహ
యందు వెలయుచున్నాడు. అతడు పరిపూర్ణుడు, సమస్త ప్రాణుల
హృదయములందు మనస్సుచే కప్పబడి యున్నాడు. అతడు
జ్ఞానమునకు ప్రధాను. ఈ ప్రకార మెఱుంగువారు మరణము లేనివా
రగుచున్నారు.

17 సవద్వాచే పురే దేహీ హంసో లేలాయతే బహిః,
వశీ సర్వస్య లోకస్య ధౌవరస్య చరస్య చ. 3-13

ఆ దేవుడు సవద్వాచములకల శరీర మను కట్టణమందు
ఆత్మరూపమున వెలయుచు, స్థావరజంగమాత్మకమైన సకల ప్రపం
చమును స్వాధీనము చేసికొని బయటకును సంచరించుచున్నాడు.

18 మాయాం తు ప్రకృతిం విద్యా
న్మాయినం తు మహేశ్వరమ్,
తస్మాదయప భూతైస్త
వ్యాప్తం సర్వ మిదం జగత్. 4-10

ప్రకృతి మాయ యనియు, ఆ మాయకు అనిపతి ఈశ్వరుడనియు
తెలియదగినది. ఆ ఈశ్వరునియొక్క ఆవయవరూపములగు వదా
ర్థములచే ఈ జగత్తు వ్యాప్తమై యున్నది.

19 యో యోనిం యోని మధితిష్ఠ త్యేరో
యస్మిన్నిదం సం చ విచైతి సర్వమ్,
త మీశానం వరదం దేవ మీద్యం
నిచాయ్యేమాం శాన్తి మత్యన్త మేతి. 4-11

ఆ ఈశ్వరుడు ప్రకృతియగు మాయయందు వసించియున్నాడు. అతడు అద్వితీయుడు; ఈ ప్రపంచమంతయు ఆతనియందే లయమగుచున్నది. ఆతడే ముక్తి నొసంగువాడు, స్తుతింపఁబడువాడు, దేవుడు. అట్టి ఈశ్వరుని గొనుగ విచారించి తెలిసికొనువాడు పరమ శాంతిని (మోక్షమును) పొందుచున్నాడు.

20 సూక్ష్మాతీసూక్ష్మం తలినస్య మధ్యే

విశ్వస్య స్రష్టార మనేకరూపమ్,

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా శివం శాంతి మత్యస్త మేతి. 4-14

ఈ ప్రపంచమునందు సూక్ష్మాతీసూక్ష్మమై సెలయువాడును, జగత్తుయొక్క సృష్టికర్తయు, అనేక రూపములు కలవాడును, అద్వితీయును, ప్రపంచమంతయు వ్యాపించియున్నవాడును, మంగళస్వరూపుడును అగు పరమేశ్వరుని తెలిసికొని మనుజుడు పరమశాంతిని పొందుచున్నాడు.

21 స ఏవ కాలో భువనస్య గోప్తా

విశ్వాధీప స్సర్వభూతేషు గూఢః,

యస్మిన్మూక్తా బ్రహ్మర్షయో దేవతాశ్చ

తమేషం జ్ఞాత్వా మృత్యుపాశాం శ్చింతి. 4-15

ఆ పరమాత్మయే కాలస్వరూపుడును, లోకమును సంరక్షించువాడును, జగత్పరిపాలకుడును, సమస్త ప్రాణులందును నిగూఢముగ నున్నవాడును, బుద్ధులు, దేవతలు ధ్యానించునట్టి దేవదేవుడును అయియున్నాడు. అతని నెఱిగి జనులు మృత్యు పాశమును ఛేదించివేయుచున్నారు.

22 ఘృతాత్పరం మణ్డమివాతి సూక్ష్మం

జ్ఞాత్వా శివం సర్వభూతేషు గూఢమ్,

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాతైః 4-16

ఘృతముకంటెను అతి సూక్ష్మమైనవాడును, సమస్త ప్రాణులందును నిగూఢముగ నున్నవాడును, అద్వైత రూపుడును, ప్రపంచమంతయు వ్యాపించియున్నవాడును అగు ఆత్మదేవుని ఎఱిగి మనుజుడు సమస్త పాపములనుండియు విడిపడుచున్నాడు.

23 నైవత్రి స పుమా నేష నైవ చాయం నపుంసకః,

యద్యచ్ఛరీర మాదత్తే తేన తేన స యుజ్యతే. 5-10

ఆ పరమాత్మ (శ్రీ) కాదు, పురుషుడు కాదు, నపుంసకుడు కాదు. ఏ యే దేహములం దాతడు ప్రవేశించునో, ఆ యా శరీరములతోగూడియుండును.

24 యదా చర్మవదాకాశం వేష్టయిష్యన్తి మానవాః,

తదా శివ మవిజ్ఞాయ దుఃఖస్యాన్తో భవిష్యతి. 6-20

ఆకాశమును చర్మమువలె చూచుచున్న శక్త్యము కాదో అట్లే పరమాత్మ నెఱుంగక దుఃఖముయొక్క నాశము కానేరదు.

25 యస్య దేవే పరాభక్తి ర్యథా దేవే తథా గురౌ,

తస్యైతే తథితా హ్యధ్ధాః ప్రకాశన్తే మహాత్మవః 6-23

ఎవనికి భగవంతునియందు విశేషభక్తి కలదో, అట్లే గురువు నందును కలదో, అట్టి మహాత్మునకు ఉపదేశింపఁబడిన ఈ బోధలన్నియు చక్కగా ప్రకాశించును. (అనుభవమునకు వచ్చును.)

15. హంసోపనిషత్తు

1 బ్రహ్మచారిణి శాస్త్రాయ దాస్త్రాయ

గురుభక్తాయ హంస హంసేతి.

'హంస, హంస' అని వరమహాన స్వరూపమును (భగవత్స్వరూపమును) సదా ధ్యానించునట్టియు, ఇంద్రియ నిగ్రహము గలిగినట్టియు, గురుభక్తయైన అగు బ్రహ్మసింహునకు జ్ఞానము బోధించుచున్నది.

2 సర్వేషు దేహేషు వ్యాప్యవర్తతే, యథా హ్యగ్నిః.

రాష్ట్రేషు తిలేషు తైల మివ విదిత్వా న మృత్యు మేతి-
కొయ్యయందు అగ్నివలెను, నువ్వులందు నూనెవలెను, సమస్త దేహములందును వ్యాపించియున్న పరమాత్మను తెలిసి కొనినవాఁడు మృత్యువును (జనన మరణములను) పొందఁడు.

3 తస్మి స్మనో విలీయతే మనసి గతే సంకల్ప వికల్పే దధే పుణ్యపాపే సదాశివః శక్త్యాత్మా సర్వత్రా పస్థితః స్వయంత్యోతిః శుద్ధో బుద్ధో నిత్యోవిరజ్జానః శాస్త్రః ప్రకాశత ఇతి వేదప్రపచనమ్, వేదప్రపచనమ్.

జ్ఞానముచేత మనస్సు లయింపఁబడఁగా, మనస్సునందలి సంకల్పవికల్పములు తొలగిపోఁగా, పుణ్యపాపములు (జ్ఞానాన్ని చేత) దగ్ధములు కాఁగా, సర్వశక్తిస్వరూపుఁడగు, సర్వత్ర వెలయుచుండు వాఁడును, స్వయంజ్యోతి స్వరూపుఁడును, శుద్ధుఁడును, బుద్ధుఁ

డును, నిత్యుఁడును, నిరంజనుఁడును, శాంతుఁడును అగు సదా శివుఁడు (పరమాత్మ) ప్రకాశించుచున్నాఁడు (అనుభూతుఁ డగు చున్నాఁడు)

16. ఆరుణికోపనిషత్తు

1 ... ఔషధపదకనమాచరే దౌషధపదకనం ప్రాశ్చియా దృఢాలాభ మగ్నియాత్ బ్రహ్మచర్య మహింసాం చాపరిగ్రహం చ సత్యం చ యత్సేన హే రక్షత హే రక్షత ఇతి.

3

ఔషధమును స్వీకరించునట్లు భోజనమును (మితముగ) భుజింపవలెను. బ్రహ్మచర్యమును, అహింసను, అపరిగ్రహమును, సత్యమును ప్రయత్నపూర్వకముగ తప్పక రక్షింపవలయును (అపలంబించవలెను).

2 ... రామక్రోధహర్షలోభమోహమదమాత్సర్య దంభ దర్పేచ్ఛాసూయా ఘమత్వాహంకారాదీ నపి పదిత్యజేత్.

4

కామము, క్రోధము, హర్షము, లోభము, లోభము, మోహము, మదము, మాత్సర్యము, దంభము, దర్పము, ఇచ్ఛ, అసూయ, ఘమత్వము, అహంకారము మున్నగువానిని పరిత్యజించవలెను.

17. గరోపనిషత్తు

1 ఋతుకాలే సంప్రయోగత ఏకరాత్రోషితం కలలం భవతి.

2 సప్తరాత్రోపితం బుద్బుదం భవ త్యర్థమాసాభ్యస్తరేణ
పిష్టితో భవతి. మాసాభ్యస్తరేణ కఠినో భవతి. మాస
ద్వయేన శిరః కురుతే మాసత్రయేణ పాదప్రదేశో
భవత్యథ చతుర్థే మాసే జఠరరతిప్రదేశో భవతి.
పంచమే మాసే పృష్ఠపంశో భవతి. షష్ఠేమాసి
నాసాక్షి శోత్రాణి భవన్తి. సప్తమే మాసే టీపసంయుక్తో
భవ త్యష్టమే మాసే సర్వసంపూర్ణో భవతి. నవమే
పిపతే.

ముత్యకాలమున నుండు నానంతరము బిక్కరాత్రియుండెనని
(శుక్లశోణిత పదార్థము) ముగ్ధ అగుచున్నది. ఏడురోజులు ఉండి
నవో బుగ్గ అగుచున్నది. పదునైదు దినములకు పింఠమగుచున్నది.
బిక్ నెలగు గట్టియగుచున్నది. రెండు నెలలకు కాళ్ళ కలుగు
చున్నవి. నాలుగు నెలలకు కడుపు, నడుము కలుగుచున్నవి. ఐదవ
నెల జెన్నెముక కలుగుచున్నది. ఆఠవనెల ముక్కు, కన్నలు,
చెవులు కలుగుచున్నవి. ఏడవనెల ప్రాణము కలుగుచున్నది. ఎని
మిదవనెల శరీరముయొక్క అవయవములన్నియు సంపూర్ణముగ
కలుగును. తొమ్మిదవనెల సంపరించుచున్నది.

3 పశ్చాత్తకస్సమర్థః పశ్చాత్తక తేజసాధి గర్భరసశ్చ
సమ్యజ్ఞానాధ్యానాదక్షర మోంకారం చింతయతి తదేవ
వై కాక్షరం జ్ఞాత్వాహౌ ప్రకృతయః షోడశ వికారా
శ్చరీరే తస్యైవ దేహినోఽథ నవమే మాసే సర్వలక్షణ
జ్ఞానరణ సంపూర్ణో భవతి. పూర్వజాతిం స్మరతి
కుభాశుభం చ కర్మ విందతి.

గర్భస్థమగు శిశువు పంచభూతస్వరూపుఁడును, సమర్థుఁడును
అగుచున్నాఁడు. పంచేంద్రియములతోఁగూడి అతఁడు గంధరసాదు
లను ఎఱుఁగుచున్నాఁడు. మంచి జ్ఞానముచేతను, ధ్యానముచేతను
ఓంకారమును ఎఱుఁగుచున్నాఁడు. పరబ్రహ్మ స్వరూపమైన ఆ
ఏకాక్షరమును (ప్రణవమును) తెలిసికొనుచున్నాఁడు. ఈ శరీరము
నందు ఎనిమిది ప్రకృతులును, పదునాఱు వికారములును కలవు.
శోష్మదవ నెలయందు అన్ని లక్షణములును పూర్తియగుచున్నవి.
అత్తతీ జీవుఁడు తన పూర్వపుజాతిని, పూర్వకర్మను, చేయఁజూపు
కర్మను, మంచికర్మను, చెడ్డకర్మను తెలిసికొనుచున్నాఁడు.

4 నానాయోని సహస్రాణి దృష్ట్యాచైవ తతో మయా,
అహారా వివిధా భుక్తాః పీతాశ్చ వివిధాః స్తనాః.

(అప్పుడు గర్భస్థజీవుఁడు ఈ ప్రకారముగ చింతన చేయు
చున్నాఁడు—) నేను అనేక (స్త్రీ) యోనులను చూచినాను. అనే
కములైన ఆహారములను భుజించితిని. అనేక స్తనములవ్వాదా
శ్రీరమును పానము చేసితిని.

5 జన్మభూమిర్ని సర్వాభూ శ్చృశాసమపి మే పురా,
చతురశీతి లక్షేషు యోనిభేదేషు చాభవమ్.

నాకు సమస్త భూమియు జన్మభూమియే. సమస్తభూమియు
శ్చృశాసమే. నేను ఎనుబదినాలుగు లక్షల యోనిభేదములందు
జన్మించితిని.

6 జాతశ్చాస్మి మృతశ్చాస్మి సంసార్యస్మి పునః పునః,
జన్మమృత్యౌ పునర్జన్మ పునర్మృత్యుః పునర్జన్మః.

ఎన్ని యోసార్లు పుట్టితిని, ఎన్ని యోసార్లు చచ్చితిని, ఎన్ని యోసార్లు సంసారివై యుంటిని. పుట్టుట, చచ్చుట, మరల పుట్టుట, చచ్చుట ఈ ప్రకారముగ నా కాలము గడచిపోయినది.

7 గర్భవాసే మహద్దుఃఖం మోహో దుఃఖం చ జన్మసు, బాల్యే దుఃఖం తథా శోఠః పారపశ్యం చ మూఢతా

గర్భవాసము మహాదుఃఖకరమైనది—జన్మల నెత్తుటయందలి మోహము మహాదుఃఖకరమైనది. బాల్యమునందు నూఱుము, శోకము పరపశ్యము, మూఢత్వము కలుగుచున్నవి.

8 హితాకరణ మాలస్య మహితాచరణం తథా, యావనే విషయాసక్తి స్తాప్రత్యనిపీడితః,

యోవనమునందు హితకార్యములు చేయక పోవుటయు, సోమరితనము, అహితకార్యముల నాచరించుట, విషయాసక్తి, తాపత్రయముచే గాఢింపఁబడుట సంభవించుచున్నవి.

9 చిన్తారోగశ్చ వార్థశ్యే మరణే తు మహద్భయమ్, అశయా చాభిమానేన కామక్రోధాది సంకటే, అత్యుత్కటే మహద్దుఃఖ మస్వతంత్రశ్చ దుఃఖితః

స్వాకస్యమునందు చింతయు, గోగములు కలుగుచున్నవి. మరణమునందు మహాభయము జూచుచున్నది. అశయతనము, అభిమానముచేతను అధిక్తన కామక్రోధాదుల సంకటమునందు తగుతొక్కునుటచేతను, అస్వతంత్రతచేతను మిక్కిలి దుఃఖము కలుగుచున్నది.

10 దుఃఖబీజవిదం జన్మ దుఃఖరూపం చ దుస్సహమ్, నిష్ప్రతిభరో నోపాత్తో న యోగజ్ఞానసాధనమ్.

ఈ జన్మము దుఃఖమునకు కారణమైయున్నది. దుఃఖరూపమైనది. యిటుల సహింపరానిదై యున్నది. నేను నిష్ప్రతిభుడని

మును ఏమియు చేయలేదు. యోగము యొక్క గాని, జ్ఞానము యొక్క గాని సాధన నేమియు చేయలేదు.

11 అహో దుఃఖోపధౌ మగ్నో న పశ్యామి ప్రతి డియోమ్,

ధిగజ్ఞానం ధిగజ్ఞానం ధిక్కామక్రోధసంకటమ్.

అహో! దుఃఖసముద్రమున నేను మునిగియున్నాను. దీనికి ప్రతీకార నేమియు ఎఱుగక యున్నాను. అజ్ఞానమునకు, మరల మరల ధిక్కారమగుగాక! కామక్రోధసంకటమునకు ధిక్కారమగుగాక!

12 సంసారశృంఖలం ధిగ్ధి గాచార్యా జానమాపుయోమ్

యది యోనాః ప్రముంచామి సాంఖ్యం యోగం సమాశ్రయే.

సంసారమును గొలుసునకు ధిక్కారమగుగాక! ఈ గర్భము నుండి బయటకు వచ్చినదివలె నద్వైతము ఆశ్రయించి జ్ఞానస్థుని జొందెదను. ఈ యోగి ద్వారమునుండి వెలువడినచో నేను సాంఖ్య యోగమును లెక్కగ ఆశ్రయించెదను.

13 అకుభతయకర్తారం ఫలముక్తిప్రదాయకమ్.

మోన్యై యది ప్రముంచామి తం ప్రపద్యే మహేశ్వరమ్.

ఈ యోగి ద్వారమునుండి, నేను బయటకు వచ్చినచో, అకుభతమును తొలగించువాడవు. మోక్షఫలము నొసంగువాడవు అగు మహేశ్వరుని శరణుజొందెదను.

14 అశుభక్షయకర్తారం పురుషార్థప్రదాయినమ్,
యది యోన్యాః ప్రముంచామి ప్రపద్యే
జగదీశ్వరమ్.

ఈ యోనిద్వారము నుండి నేను బయటకు వచ్చినచో, అశుభమును తొలగించువాఁడును, పురుషార్థముల నొసంగువాఁడును అగు జగదీశ్వరుని శరణుఁబొందెదను.

15 సర్వశక్తిం చిదాత్మానం సర్వకారణకారణమ్,
యది యోన్యాః ప్రముచ్యేయం ప్రపద్యే పరమే
శ్వరమ్
గర్భం పశుపతిం రుద్రం మహాదేవం జగద్గురుమ్.

ఈ యోని నుండి నేను బయటకు వచ్చినచో, సర్వశక్తి మంత్రుఁడును, సర్వకారణములకును కారణభూతమైనవాఁడును, భర్తఁ ఁడును, పశుపతియు, రుద్రుఁడును, మహాదేవుఁడును, జగద్గురువును అయిన పరమేశ్వరుని శరణుఁబొందెదను.

16 యోనిబద్ధా త్ప్రముచ్యేయం యది తస్మై మహాత్తపః
ఈ యోని బంధమునుండి వెలువడినచో గొప్పతపస్సు నాచ రించెదను.

17 గర్భవాసా త్ప్రముచ్యేయం యది విష్ణుం భజే హృది
అమృతపద మానందం నారాయణ మనామయమ్.

ఈ గర్భవాసమునుండి బయటకు వచ్చినచో అమృతత్వమును మోక్షమును కలుగఁజేయువాఁడును, ఆనందరూపుఁడును, అనా నియుఁడును, నారాయణుఁడును అగు విష్ణువును హృదయ మందు న్యాసించెదను.

17. గర్భాపనిషత్తు

99

18 మాతృకుక్షే నిబద్ధోఽస్మి ముచ్యే యద్యద్య బన్ధనైః,
వాసుదేవం ప్రతోష్యామి భగవన్త మనన్యధీః.

నేనిపుడు తల్లిగర్భమందు బంధింపఁబడి యున్నాను. ఈబంధన ములనుండి విడుదలయైనచో భగవంతుఁడు వాసుదేవుని అనన్య చిత్తముతో భజించి సంతోషపఱచెదను.

19 పురా పరజనస్యార్థే కృతంకర్మ శుభాశుభమ్,
ఏకాగ్రీ తేన దహ్యామి గతాస్తే ఫలభాగినః.

పూర్వము నేను ఇతరులకొఱకై కర్మలనుచేసితిని. ఇప్పుడు ఒంటరిగ నే గాఢపఱచుచున్నాను. ఫలమును బొందినవారందఱును వెఱలిపోయిరి.

20 నాస్తీశ్యేన భయం త్యర్త్వా పాపా న్యకరవం పురా.
ధుంజామి తత్ఫలం హృద్య భవిష్యా మ్యాస్తీక స్తీతః.

పూర్వము నేను నాస్తీభుజ్యుడై భయమును వదలి అనేకపాప ములను చేసితిని. ఇప్పుడు నా పాపఫలమును అనుభవించుచున్నాను. ఇంక మిఁదను నేను అస్తీభుజ్యుడై యుండెదను.

21 ఏవం నానావిధా నర్థా స్ఫురిచిస్త్య ముహుర్ముహుః,
శశ్వత్సాంసారికం దుఃఖం స్మృత్వా నిర్వేద మావ్య చ.

అవిద్యారామకర్మాద్యై ర్ముహ్యతే జన్తు రాంతరః.

ఈ ప్రకారముగ అనేకవిధములైన అనర్థములను గుఱించి మాటి మాటికి చింతనచేసి, జనన మరణరూప సంసారదుఃఖమును వలుమాన్లు సంస్కరించి గర్భమందలి జీవుఁడు వైరాగ్యమునుబొంది

అజ్ఞానము, కామము, కర్మము మున్నగువానిచే మోహము నొందు చున్నాడు.

22 స వై జంతుః స్త్రియోనిశతం గత్వా యోనిద్వారముపే త్య ముముక్షుర్యతతే, తత్రాశక్తో యంత్రేణపిద్యతే మహతా దుఃఖేన ద్విశ్యతి పిష్యతే చ ప్రసూతివాతేన, జాతమాత్రస్తువైష్ణవేన వాయునా సంస్పృశ్యతే, తద్దా న స్మరతి నైవ కించన పారత్రికం నా పరోక్షదృ గృవతి.

ఆ జీవుడు వందలకొలది స్త్రీల యోనిద్వారములను సొంది యున్నాడు. ఇప్పుడు ఆ యోని ద్వారమునుండి విడుదల పొందుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడు. అట్లు విడుదలపొందుటకు శక్తి లేనివాడై యంత్రము నందు తగుల్కొనినట్లు పీడింపబడుచున్నాడు. దుఃఖాతి శయముచే శ్లేశము నొందుచున్నాడు. ప్రవనవాయువుచేత పీడింపబడుచున్నాడు. జనన మొందినవెంటనే అతడు వైష్ణవవాయువుచే వ్యాపింపబడుచున్నాడు. అ త్తటి అతడు పరలోకసాధనను జేసిని న్మరిందుటలేదు. అందు అపరోక్షజ్ఞానము లేక యుండును.

23 భూమి సంస్పర్శనా జ్ఞస్తు రుగ్రదృ రాప్సమరో భవేత్ జలసంస్పర్శనాదూర్ధ్వం దృష్టోష స్తస్య సశ్యతి.

భూమియొక్క స్పర్శలయిన వెంటనే జీవుడును క్రూరదృష్టి కల వాఁడగును, పామరుడగును అగుచున్నాడు. జలముచే కడుగఁ బడిన తగునాత అతనికి ఆ దృష్టిబోవము తొలగుచున్నది.

24 స హ వై జాతస్య జన్మమరణ కర్మ శుభాశుభసాధన స్పృశ్చిర్వాసనాశ్చ నీగూహితా భవన్తి.

జీవుడు పుట్టిన తరువాత అతనికి జననము, మరణము, కర్మము, శుభాశుభ సాధనములు అనల త ప్రాంతములైన నిమిషము తెల్వీయను గోచరింపరా లేదు. అతనికి వాసనలు అన్నియు గూఢ ముగై యుండును.

25 తస్మిన్ లోమా ముష్ణో ర్ఘాయ స్త్వశీతి సస్థి శతం సపస్నాయు శతాని ద్భూదయ వలాన్యత్యై ద్భూదశ ఏతా తిహ్యే పిత్రం ప్రస్తుం కఫశ్చాధరం భువం కుడివం మేదః ప్రస్థౌ ద్యౌ సర్వం సశ్చరం విజ్ఞాయ యథా గర్భగ సుషుమ్నా ప్రతిష్ఠితో భూయా జ్ఞస్తు ర్వివేరి ముచ్చతే స పుసశ్చరీరం ప్రాప్నోతి.

ఈ శరీరమంగు ఎనిమిదిగొట్ల నీ నాళులు, ఎనిమిదివందల కంఠులు, ఆ పుష్కరికవందల నరములు కలఁగు, గుండె ఎనిమిదివలములు, నాలుక వందల వలములు, ఏ క్షేపకాంతిపడి, కఫము బిక్కనము, పుష్కము పెద్ద పుష్కములు, క్రొవ్వల పెద్ద పుష్కలములు, అన్నము పశింపుపవి యగు అనినకొని గర్భవంబలి జీర్ణావశ సుషుమ్న యంగు గూహగూహి నివేశనంబుల ము ౧ గూహవతేను. అట్లొక యొక గూహము నొందగల సేగు.

26 అన్యథా త్వల్లసృ సంహరిణ చహరపః క్రిచివత్త మూత్రపురీషయో వాసం యథా నరే తద్వదిహైవ శరీరే.

27 ఉదేత త్పరిమూలం పరిజ్ఞాయ నిర్విద్యా దితి హైవ లాటం మోక్షశాస్త్రం పరిసమాప్తం, హైవలూటం మోక్షశాస్త్రం పరిసమాప్త మిత్యపనిషత్.

అట్లుగాక, ఆజ్ఞానముచే సంసారమును పొందువానికి కీటకమునకువలె నరకముతో సమానమైన ఈ దేహమందు, మూత్రపురీషపానము చేయు దుఃస్థితికలుగును. ఈరత్నము నాటికినచో శివుడు విరక్తిజెందును—అని విష్ణులాద మహర్షి చెప్పెను.

18. నారాయణోపనిషత్తు

- 1 అథ నితోన్యనారాయణః, బ్రహ్మోనారాయణః, శివశ్చ నారాయణః, శక్రశ్చ నారాయణః, ద్యౌవా పృథివ్యో చ నారాయణః, కాలశ్చ నారాయణః దిశశ్చ నారాయణః, శిశిర్వం చ నారాయణః, అథశ్చ నారాయణః, అంతర్బహిశ్చ నారాయణః, నారాయణ ఏ వేదం సర్వం యద్భూతం యచ్ఛత్రవ్యం, నిష్కళంతో, నిరంజనో, నిర్వికల్పో నిరాభ్యాతశ్చుద్ధో దేవ ఏకో నారాయణః స ద్విశియోఽస్తి కశ్చిత్, య ఏవం వేద స విష్ణురేవ భవతి, స విష్ణురేవ భవతి. 2

నారాయణుడు నిత్యుడు. బ్రహ్మదేవుడు నారాయణుడే, శివుడు నారాయణుడే, ఇంద్రుడు నారాయణుడే, భూమ్యాకాశములు నారాయణుడే, కాలరత్నము నారాయణుడే, దశదిక్కులు నారాయణుడే, ఊర్ధ్వభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, అధోభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, మధ్యభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, బాహ్యభ్యంతరములయందున్నదంతయు నారాయణుడే. ఈ సమస్తము నారాయణుడే, భూతభవిష్య ద్దర్శమానము లన్నియు నారాయణుడే, నారాయణుడు

నిష్కళింకుడు, నిరంజనుడు, నిర్వికల్పుడు, వాక్కు చే నిర్వచింప శక్యము కానివాడు, శుద్ధుడు, దేవుడు, అద్వితీయుడు, అతడు రస్మ మరణముకలదు ఎవడును లేడు—ఈ ప్రకారముగ తెలిసికొను వాడు విష్ణువే (నారాయణుడే) యగు చున్నాడు.

- 2 ఓమిత్యగ్రే వ్యాహరేత్, సమ ఇతి పశ్చాత్, నారాయణాయేత్యుపదిష్టాత్, ఓమిచ్చేకాక్షరం, సమ ఇతి ద్వే అక్షరే, నారాయణాయేతి పంచాక్షరాణి, ఏతద్వై నారాయణస్యాష్టాక్షరం పదం. యోహపై నారాయణస్యాష్టాక్షరం పదమధ్యేతి, అనప్రస్తుప స్పర్శ మాయురేతి, విందతే ప్రాణాపత్యగ్ం రాయస్సోషం గౌపత్యం తతోఽన్యుతత్వ మశ్నురే తతోఽన్యుతత్వ మశ్నుత ఇతి, య ఏవం వేద.

3

మొదట 'ఓమ్' అని ఉచ్చరించవలెను. తరువరి 'సమో' అని ఉచ్చరించవలెను, పిమ్మట 'నారాయణాయ' అని ఉచ్చరించవలెను. 'ఓమ్' అను అక్షరము ఒకటి 'సమో' అను అక్షరములు రెండు, 'నారాయణాయ' అను అక్షరములు ఐదు. ఇదిచేత శ్రీనారాయణ అస్సానోర మహామంత్రము, ఎనిమిది అక్షరములుకల ఈ మంత్రమాను ఏవడు భక్తి శ్రద్ధలతో, ప్రీతితో, నిశ్వాసమంత స్మరణము చేయునో అతడు దీర్ఘాయుస్సు కలవాడగును; ప్రాణాపత్యమాను బొందును, స్వర్గాధిపత్యమాను బడయును, భవభావాది విశ్వకర్మ మాను, సంపదను బొందును, ఎవడు దీని సలుచునో అతడు అమృతత్వమును (మోక్షమును) బడయుచున్నాడు.

- 3ప్రత్యగానందం బ్రహ్మపురుషం ప్రణవస్వరూపమ్ అరార ఉరారో మరార ఇతి తా అనేకధా సమ

భవత్తదేతదోమితి యముక్త్వా ముచ్యతే యోగీ జన్త్ర సంసారబంధనాత్. ఓం సమోనారాయణాయేతి మం త్రోపాసకః వైకుంఠభువనం గమిష్యతి.

బ్రహ్మణోదేవీపుత్రో బ్రహ్మణోమధునూ దసః, బ్రహ్మణ్యః పుండరీకాక్షో బ్రహ్మణో విష్ణు రచ్యుత ఇతి. సర్వభూతస్థమేతం వై నారాయణం కారణ పురుష మకారణం పరంబ్రహ్మే. 4

'అ'కార, 'ఉ'కార 'మ'కారములను ఈ మూడక్షరములను కలిసి 'ఓమ్' అను ప్రణవ మగుచున్నది. ఈ ప్రణవమునకు అర్థము ప్రత్యగ్భూతదస్యభూషమగు పరబ్రహ్మము. ఈ ఓంకారమును అర్థ యుక్తముగా స్మరణచేయు యోగి జనన మరణ రూప సంసారబంధ నము నుండి విడిచిపెట్టు చున్నాడు. 'ఓమ్ సమో నారాయణాయ' అను అష్టాక్షర మంత్రమును ఉపాసించువాడు వైకుంఠలోకమును బొందుచున్నాడు. సర్వవ్యాపకమగు ఆ పరబ్రహ్మ హృదయ పుండ రీకమందు విజ్ఞానశుభ్రమై, అంతర్భావముగా, అంతరాత్మగా ప్రకాశించు చున్నది. అది మొత్తమంత్ర ప్రకాశమౌనమైంది. పరబ్రహ్మ స్వరూపమై యగు నారాయణుడు బ్రహ్మణ్యుడు. దేవీపుత్రుడు, మధుసూద నుడు, సమస్తప్రపంచములందు ఒక్కడే నారాయణుడు అంతర్భావ మయై వెలుగొందుచున్నాడు. అతడు సర్వవ్యాపియై 'ఓం సమస్తస్థ ప్రపంచమునకు కారణభూతుడై, తనకు నేతాకారకణమేదియు లేనివాడై వెలుచున్నాడు.

19. పరమహంసోపనిషత్తు

1 యచ్చిత్తం తత్పదా మయ్యేవాపత్తిస్తే తస్మా దహం చ తస్మిన్నేవాపత్తియతే.

పరమహంసయగువాఁడు తనచిత్తమును నాయుండే (భగవం తుని యుండే) స్థాపించును. కాబట్టి కేనును అతనియందు ఉండు నన్నాను.

2 సర్వకర్మాణి సస్వప్నస్థాయం బ్రహ్మిణ్ణం చ హిర్వా...

పరమహంస సమస్తకర్మలను త్యజించి గ్రహస్థింహమును (బ్రహ్మాంహభావనను) కూడ వదలివైచి (ఆత్మసర్వాయుగై) యుండును.

3 స్వవపుః కుణప మివ దృశ్యతే

పరమహంస తనదేహమును శవము మాడ్కి... (బహుముగ) చూచును.

4 సర్వా నామా స్పృశ్యజ్య అద్వైతే చరమే స్థితిః.

పరమహంస కోరిక లన్నింటిని త్యజించివైచి అద్వైతపరి మాత్మయందు మనస్సును స్థాపించుచుండును.

5 జ్ఞానదండో ధృతో యేన ఏకదండి స ఉచ్యతే.

జ్ఞానదండమును ఎవఁడు ధరించునో అతడు 'ఏకదండి' నన్నానని యనఁబడును.

6 కాష్ఠదండో ధృతో యేన సర్వాశిజ్ఞానవరితః

తితిజ్ఞానవైరాగ్యశమాదిగుణవరితః

భిజ్ఞమాత్రేణ యోజీవే త్స పాపీ యతివృత్తిహః.

ఎవఁడు కేవలము కాష్ఠదండమును మాత్రము గ్రహించిన వాఁడు, ప్రాపంచిక భోగము లన్నింటిని అనుభవించువాఁడు, అధ్యాత్మిక జ్ఞానము లేనివాఁడును, తితిజ్ఞ (ఓర్పు), జ్ఞానము, వైరా

గృహము, శమదమాదిగుణములు లేనివాడగును, భిక్షాచరణ మాత్రే ముతో శాలమును గడపువాడగును అయియుండునో అతడగు పాపియు యత్యాశ్రమపవృత్తిని వశింపఁజేసినవాడగును అగును.

20. అమృతబిందూపనిషత్తు

1 ఓమ్ మనోహి ద్వివిధం ప్రోత్తం శుద్ధం చాశుద్ధమేవ చ
అశుద్ధం కామసంరత్నం శుద్ధం కామవివరితమ్. 1

మనస్సు శుద్ధ మ్మాయ, అశుద్ధ మ్మాయ కెండువిధములుగా చెప్పఁబడినది. కోరికలుకల మనస్సు అశుద్ధమును, కోరికలులేని మనస్సు శుద్ధమును అగును.

2 మన ఏవ మనుష్యాణాం కారణం బద్ధమోక్షయోః,
బద్ధాయ విషయసూత్రం ముక్త్యై నిర్విషయం స్మృతమ్. 2

మనుజుల మోక్షబంధ, మోక్షములకు కారణము మనస్సే అయి యున్నది. విషయములందు ఆసక్తమైయున్న మనస్సు బంధమగును, విషయరహితమైన మనస్సు మోక్షమును పొందును.

3 యతో నిర్విషయస్యాస్య మనసో ముక్తి రిష్యతే,
అథో నిర్విషయం నిత్యం మనఃకార్యం ముముక్షుణాం. 3

విషయాశక్తముకాని మనస్సునకు మోక్షము కలుగునని చెప్పఁబడినందువలన ముముక్షువు నిత్యము తన మనస్సును విషయ రహితముగా చేయవలయును.

4 నిరస్తవిషయాసంగం సంనిరుద్ధం మనోహృది,
యదాయాత్మాత్మనో భావం తదా తత్త్వరమంపదమ్. 4

విషయములందలి ఆసక్తిని వదిలి హృదయమందు చిత్తము నిరోధింపఁబడి ఎటులా మనస్సు నడుం ఆత్మస్వరూపమును పొందునో అపు డది ఉత్తమమైన పదము (సాపము) అందులగు.

5 తావదేవ నిరోధవ్యం యావద్భృది గతం త్తయమ్,
ఏతజ్జానం చ భ్యాసం చ శేషో న్యాయశ్చ విస్తరః 5

హృదయమందలి సంకల్పములు పోయి మోక్షసంపదమునకు మనస్సును నిరోధింపవలయును. ఇదిగో భ్యాసము; ఇదిగో 'యోగము, అక్లిష్ట న్యాయము (వాక్యము) లన్నియు విస్తరము కావలవు.

6 తదేవం నిష్కళం బ్రహ్మ నిర్విరల్పం నిరంజనమ్,
తద్బ్రహ్మహమితి జ్ఞాత్వా బ్రహ్మసంపద్యతే ధ్రువమ్ 6

ఆ బ్రహ్మము నిష్కళమై, నిర్వికల్పమై, నిరంజనమై యున్నది. ఆ బ్రహ్మమే 'నేను' అని 'జెలిసికొనిన' యెవని మన జాడ సత్యముగా బ్రహ్మమే యగుచున్నది.

7 నిర్విరల్ప మనస్తం చ హేతుదృష్టో ప్రపద్ధితమ్,
అప్రమేయ మనాద్యం చ యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే ముఖః. 7

నిర్వికల్పమై, అనంతమై, కారణవర్జితమై, దృష్టాంతరహితమై
అప్రమేయమై, అనాదియైనట్టి ఆ బ్రహ్మమును తెలిసికొని జ్ఞాని
బంధమునుండి విడివడు నున్నాడని.

8 న నిరోధో న చోత్పత్తిర్న బద్ధో న చ సాధకః,
న ముముక్షు ర్నవై ముత్త ఇత్యేషా పరమార్థతా. 10

నిరోధము లేదు, ఉత్పత్తిలేదు, బద్ధుడను లేడు, సాధకుడను
లేడు, ముముక్షువు లేడు, ముత్తుడు లేడు—ఇదియే పరమార్థ
తత్త్వము.

9 ఏక ఏవాత్మా మత్తవ్యో జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిషు
స్థానత్రయవ్యతీతస్య పునర్జన్మ న విద్యతే. 11

మననము చేయఁదగిన ఆత్మ జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తులందు
ఒక్కటే అయియున్నది. ఆ జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తులను మూడవ
అవస్థలను చాటివేసినట్టి పునర్జన్మము లేదు.

10 ఏక ఏవ హి భూతాత్మా భూతేభూతే వ్యవస్థితః,
ఏకథా బహుధాచై వ దృశ్యతే జలచంద్రవత్. 12

ప్రాణులకు ఆత్మయైనది ఒక్కటే. అది సమస్తప్రాణులందును
కలదు. ఆ ఆత్మ నీటి యందు చంద్రునివలె ఒకటిగాను, అనేకము
గాను కనఁపబడుచున్నది.

11 ఘటసంభృతమారాశం ద్రియమానే ఘటే యథా,
ఘటో ద్రియేత నారాశం తద్దర్శిణో నభోపమా. 13

కుండను తీసికొని పోవునపుడు, కుండలి ఆరాశమును తీసికొని
పోవుట లేదు. కుండను మాత్రమే తీసికొని పోవుచున్నాడు. అట్లే

20 అమృతభింబూపనిషత్తు

జీవుడు ఆ ఆరాశముతో సహాసముగా నున్నాడని. (అతఁడు చిదా
రాశిస్వ రూపుఁడు).

12 ఘటప ద్వివిధాకారం భిద్యమానం పునఃపునః,
తద్భగ్నం న చ జానాతి స జానాతి చ నిత్యశః. 14

కుండపతే శరీరమా వివిధములైన ఆకృతులు కలిగి యున్నది.
మరల మరల నాశనము నొందునట్టి శరీరము తన నాశనమును
తెలిసికొనుట లేదు. ఆత్మ మాత్రము నదా తెలిసికొనుచున్నది.

13 శబ్దమాయావృతో వైవ తమసో యాతి పుష్కరే,
భిన్నేతమసి చైకత్వ మేక ఏవానుపశ్యతి. 15

శబ్దాది ప్రపంచరూపమాయచే ఆవరింపఁబడి యుండువాఁడు
ఆ మాఁడుడుగు అంధకారము నుండి ప్రకాశమునకు వచ్చుట లేదు.
(ప్రకాశరూప బ్రహ్మమును తెలిసికొనుట లేదు.) ఆ అంధకారము
తొలగినచో ఏకత్వస్థితిని ఒక్కఁడుగానే చూచుచున్నాడు.

14 శబ్దాక్షరం పరంబ్రహ్మ తస్మిన్నీదే యదక్షరమ్,
తద్విద్వాసక్షరం ధ్యాయే ద్యదీచ్ఛే చ్ఛాంతిమాత్మనః 16

ప్రణవశబ్దమునందు నాశరహితమైన శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మము
కలదు. ఆ ప్రణవశబ్దము లయించుగా వ అక్షర పరబ్రహ్మము శేషిండు
నున్నచో, ఆ నాశరహితమగు పరబ్రహ్మమును ఆత్మ శాంతిని కోరు
ట్లని నెఱిగి గాల్గొనింపఁజేను.

15 ద్యౌ విద్యే వేదితవ్యే తు శబ్దబ్రహ్మపరం చ యత్,
శబ్దబ్రహ్మణి నిష్ఠాతః పరంబ్రహ్మధి గచ్ఛతి. 17

లెండువిద్యలను కూడ తెలిసికొనవలెను—శబ్దబ్రహ్మమును గూర్చి పరబ్రహ్మమును గూర్చి; శబ్ద బ్రహ్మమును చక్కగా తెలిసికొనిన వాడు పరబ్రహ్మమును పొందుచున్నాడు.

16 గ్రంథ మభ్యస్య మేధావీ జ్ఞానవిజ్ఞాన తత్పరః,
పలాతి మివ ధాన్యార్థి త్యజేద్గ్రంథ మశేషతః. 18

బుద్ధిశాలి వేదశాస్త్రాది గ్రంథములను బాగుగ అభ్యసించి జ్ఞాన, విజ్ఞానములందు తత్పరుడై, ఆ తదుపరి—ధాన్యమును కోరు వాడు పొట్టును వదలివేయునట్లు—ఆ గ్రంథముల నన్నిటిని వదలి వేయవలెను.

17 గవా మనేకవర్ణానాం క్షీరస్యాప్యేకవర్ణతా,
క్షీర పత్పశ్యతే జ్ఞానం లింగినస్తు గవాం యథా. 19

ఆవులు పలురంగులు కలవి అయియున్నను, నాని యొక్క—పాలు ఒకేవర్ణము కలిగియుండు చున్నది. ప్రపంచమందలి బహు విధరూపములు ఆవులు, జ్ఞానరూపమగు ఆత్మ పాలవంటిది.

18 ఘృతమివ పయసి నిగూఢం
భూతేభూతే చ వసతి విజ్ఞానమ్,
సతతం మనసి మన్మయతత్వం
మనోమంతాన భూతేన. 20

పాలయందు నేయి నిగూఢముగ నుండునట్లు ప్రతిపాణి యందును విజ్ఞానరూపమగు ఆత్మ నిగూఢముగ నున్నది. సదా మనస్సును మణించి ఆ ఆత్మయను సమస్తమును వెలువరింపవలెను.

19 జ్ఞాననేత్రం సమాదాయ చోద్ధరేద్వహ్నిప త్పరమ్
నిష్ఠలం నిర్మలం శాస్త్రం తద్రుప్తహవితి స్మృతమ్. 21

మనుగణా భ్జాసశేత్రిము కలవాడై మనస్సును మణించి 'నిష్కలమై, నిర్మలమై, శాంతమైపట్టి బ్రహ్మ మే నేను' అని భావించి ఆ బ్రహ్మమును అనుభూత 'సాధనస్సకొనవలెను.

20 సర్వభూతాధివాసం చ యద్భూతేషు పసత్యపి, సర్వా
నుగ్రాహరత్యేన తదస్మృతౌం వాసుదేవ స్తదస్మృతౌం
వాసుదేవ ఇత్యుపనిషత్. 22

'సమస్తప్రాణులకు ఆధారముగ నున్నవాడై, సమస్తప్రాణులందు వసించుచు, సమస్తప్రాణులను సంరక్షించుచున్న ఐహిక దేవుడే నేను, ఆ వాసుదేవుడే నేను.'

21. అమృతనాదోపనిషత్తు.

1 ఓం శాస్త్రాజ్ఞాధీత్యమేధావీ అభ్యస్య చ పునః పునః
పరమం బ్రహ్మవిజ్ఞాయ ఉత్తాప తాన్యథోత్సృజేత్. 1

బుద్ధివంతులైన శాస్త్రములను బాగుగ అభ్యయనము చేసి, అందలి ధర్మములను మరల మరల అభ్యసముచేసి పరబ్రహ్మమును తెలిసికొని, ఆ సిద్ధప గోరినవివర వానిని ఇట్లుగిదివేయవలెను.

2 ఓంకారరథమారుహ్య విష్ణుం తృత్యాభ పారథిమ్,
బ్రహ్మతోపదాన్వేషీ రుద్రారాధన తత్పరః. 2

ఓంకారమును రథమొనగ్గి, విష్ణు మూర్తిని పారథిగాడగిసి గోరి పరబ్రహ్మలోకస్థమును వెదకుటకు సులభమైన సతతస్మృత్యుద్ధృతి అందును అను.

3 తావ ద్రథేన గస్తవ్యం యావద్రథపథిస్థితః,

స్థితా రథపథిస్థానం రథముత్సృజ్య గచ్ఛతి. 3

బ్రహ్మలోక యాత్రాపనుడైన సాధకుడు రథమార్గమున్నంతవఱకు రథములోపోయి, తదుపరి రథమును వీడి బ్రహ్మలోకమున కేగవలెను.

4 శబ్దాదివిషయా స్పృంశ మనశ్చైవాతి చంచలమ్,

చింతయే దాత్మనో రశ్మిప్రప్త్యాహారస్స ఉచ్యతే. 5

శబ్ద స్పర్శాది విషయము లైదు, అతిచంచలమగు మనస్సు అను వర్గములను వశమందుంచుకొని, సంయమశీలుడైన యంగుడు ప్రత్యాహార మనబడును.

5 ప్రత్యాహార స్తథా ధ్యానం ప్రాణాయామోఽథధారణా తర్కశ్చైవ సమాధిశ్చ షడంగో యోగ ఉచ్యతే. 6

ప్రత్యాహారము, ధ్యానము, ప్రాణాయామము, ధారణా సత్య విచారణ, సమాధి-అను ఆఱు అంగములు యోగమని చెప్పబడును.

6 యథా పద్వతదాతూనాం దహ్యంతే ధమనాస్తలాః,

తథేన్ద్రియ కృతా దోషాదహ్యంతే ప్రాణధారణాత్. 7

పద్వత(గైరిక) ధాతువులను కొలిమిలో పెట్టి ఊడుటవలన, వానియందలి మూలికలు తొలగి పోవునట్లు, ఇంద్రియములకు చెందిన దోషములు ప్రాణాయామముచే నశించిపోవు చున్నవి.

7 ప్రాణాయామై ర్దహే ష్ఠోషా ధారణాభిశ్చ తిల్పిషమ్, ప్రత్యాహారేణ సంసర్గాన్ ధ్యానేనానీశ్వరా న్మనాన్. 8

21. అమృతవాదోపనిషత్తు

ప్రాణాయామముచే మనస్సునందలి దోషములను నశింపజేయవలెను. ధృతిశీలత¹¹ పాపమును నశింపజేయవలెను. ప్రత్యాహారముచే సంసర్గదోషములను నశింపజేయవలెను. ధ్యానముచే అనాస్త్మిత్వములైన ప్రాకృతగుణములను నశింపజేయవలెను.

8 తిల్పిషం హి స్తవ్యం నీత్వా రుచిరం చైవ చింతయేత్.

9

పాపమును నశింపజేసికొని ఉత్తమమైన ఆత్మను నూర్చి చింతన చేయవలెను.

9 సవ్యాహృతిం న ప్రణవాం గాయత్రీం శిరసా సహ,

త్రిః పఠేదాయతస్రాణః ప్రాణాయామస్స ఉచ్యతే 11

సావ్యాహృతితో కూడినదియు, ఓంకారసహితమైనదియు పగు గాయత్రీమంత్రమును శిరస్సుతో నూన ప్రాణాయామశీలుడైన సాధకుడు మూడుసార్లు పఠించవలెను. అయ్యది ప్రాణాయామ మనబడును.

10 అస్తవ త్వశ్య రూపాణి శబ్దం బధిరపచ్ఛుణు,

కాష్ఠప త్వశ్య వై దేహం ప్రశాస్తస్యేతి లక్షణమ్. 15

గ్రంథివానివలె రూపములను చూడనూ, చెవిటివానివలె శబ్దములను వినుము. దేహమును కొయ్యవలె చూడనూ, ఇదియే ప్రశాంతుని యొక్క లక్షణమై యున్నది.

11 మనస్సంకల్పకం గ్యాత్వా సంక్షిప్త్యాత్మని బుద్ధిమాన్,

ధారయిత్వా తథాఽఽత్మానం ధారణా పరిక్రితా. 16

సంకల్పరూపమైన మనస్సును విచారణచే గాగుగ తెలిసికొని
బుద్ధిమంతుడగు తన యా మనస్సును ఆత్మయందు స్థాపించి, భావన
శీలుడై యుండుట భారణ యవలబడును.

12 అగమస్యావిరోధేన ఊహనం తర్క ఉచ్యతే,
సమం మనోత యల్లభ్యా స సమాధిః ప్రకీర్తితః. 17

వేదములకు అనుగుణ్యముగ ఊహించుట తర్కమని చెప్పవల
బడును. దేనిని పొంది సర్వత్ర సమముగా నున్న పరబ్రహ్మమందు
నిలుకడకలిగి యుండునో అది సమాధియని చెప్పవలడును.

13 భూమా దర్శననే రమ్యే సర్వదోషవివర్జితే,
కృత్వా మనోమయా మృత్యౌ జప్తైవై రథమండలే.

18

పరిశుద్ధమై, దోషవర్జితమైనట్టి భూమిపై దర్శనసముపేది
కొని కూర్చుండి, మంత్రమార్గిని మనస్సుతో భావించుచు, రథ
మండలమున ఓంకారమును జపించవలయును.

14 పద్మరం స్వస్తిరం వాపి భద్రాసన మథాపి వా,
బద్ధా యోగాసనం సమ్యగ్గుర్తరాభిముఖః స్థితః. 19

సాధకుడు భ్యాసమునకు అనుకూలమైనట్టి పద్మకము
స్వస్తికము, భద్రము మున్నగు యోగాసనములలో దేనిపైన వేసి
కొని ఉత్తరదిక్కున కళిముఖముగా ఉపవిష్టుడై భ్యాసించవలెను.

15 ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ ఓమిత్యేతేన రేచయేత్,
దివ్యమంత్రేణ బహుధా కుర్యా దామలముక్తయే. 21

ఏకాక్షరమును, బ్రహ్మస్వరూపమును అగు ఓంకారముతో
బ్రహ్మభ్యాసపూర్వకముగ రేచము నలువలెను. ఈ ప్రకార

ముగ నివ్యమంత్రముతో అనేక పర్యాయములు రేచకాదులను
నలుపుచు, మనస్సునందలి దోషములెల్ల నశించిపోవువఱకు ఆ ప్రకా
రము జపభ్యాసాదులను గావించుచుండువలెను.

16 తిర్యగూర్ధ్వ మదో దృష్టిం విహాయ చ మహామతిః,
స్థిరస్థాయీ వినిష్కంపః సదా యోగం సమభ్యసేత్

23

అడ్డముగాను, నిలువుగాను, క్రిందుగాను ప్రసరించునట్టి
దృష్టినివీడి భ్యాసశీలుడగు తైర్యము కలవాడై, నిశ్చల శరీరుడై
సదా యోగమును తస్యగ అభ్యాసము చేయవలెను.

17 భయం క్రోధమథాలస్య మతిస్వప్నాత్తిజాగరమ్,
అత్యాహారమనాహారం నిత్యం యోగీ వివర్ధయేత్ 28

భ్యాసపరుడైన యోగి భయమును, క్రోధమును, సోమరి
తనమును, అతినిద్రను, అతిజాగరణమును, అధికాహారమును, అహా
రము లేనిది, సదా వర్ధించవలెను.

18 అనేన విధినా సమ్యక్స్మిత్య మభ్యస్యతే క్రమాత్,
స్వయ ముత్పద్యతే జ్ఞానం త్రిభి ర్భూమై ర్న సంశయః

29

ఈ ప్రకారముగ క్రమముగ భ్యాసమును సదా అభ్యసించు
చుండినచో మూలము నెలలలో స్వయముగ జ్ఞానము తప్పక కలుగఁ
గలదు.

22. అధర్వశిరోపనిషత్తు

1యస్మాదుచ్చార్థమాణ ఏవ ప్రాణా నూర్ధ్వ
ముత్క్రామ యతి తస్మాదుచ్యతే ఓంకారః. 4-1

ఉచ్చరింపంగనే శరీరముపలనకు స్థితి శేషణీయును కాబట్టి
ఓంకారము అని చెప్పబడుచున్నది.

2యస్మాదుచ్చార్థమాణ ఏవ ఋగ్యజుసామా
భర్త్యాభిరసం బ్రహ్మబ్రాహ్మదేభ్యః ప్రణామయతి
నామంబుతి చ తస్మాదుచ్యతే పృణవః. 4-2

ఉచ్చరింపంగనే ఉచ్చరిండు బ్రహ్మనిష్ఠులకు ఋగ్యజుసామా
భర్త్యాభిరసంబేదములను, పడంగములు మున్నగు నావిని బహుభిక్షము
నందు బ్రహ్మయను పొందింపజేయును. కావున ఓంకారము ప్రణా
మంబు అని చెప్పబడుచున్నది.

3యస్మాదుచ్చార్థమాణ ఏవ గర్భజన్మవ్యాధి
జరామరణసంహర మహద్భూతసంతారయతి తస్మా
దుచ్యతే తాదమే 4-3

ఉచ్చరింపంగనే గర్భజ, జన్మ, జరామరణరూప సంతారము
గమింప జూరకనుహించి తరింపజేయును. కావున ఓంకారము
తాదమే అని చెప్పబడుచున్నది.

4యస్మాదుచ్చార్థమాణ ఏవ బృహతి బృంహ
యతి తస్మాదుచ్యతే పరంబ్రహ్మ. 4-9

ఉచ్చరింపంగనే వృద్ధిని పొందుటవలన జరిగియున్న వానిని
(జ్ఞానాదులను) వృద్ధిని పొందింపజేయుటవలన ఓంకారము 'పరం
బ్రహ్మ' అని చెప్పబడుచున్నది.

22. అధర్వశిరోపనిషత్తు

117

5 య స్పర్శాన్ భావా నీక్షత్వాత్మజ్ఞానం నిరీక్షయతి.
యోగం గమయతి తస్మాదుచ్యతే భగవాన్. 5

నమస్త పదార్థములను చూచుచుండుటవలనను, అత్యుజ్జాన
మును కలుగజేయుటవలనను, యోగమును (జీవబ్రహ్మైక్యమును)
పొందింపజేయుటవలనను, పరమాత్మ 'భగవాన్' అని చెప్పబడు
చున్నాడు.

6 ఏకో హి దేవః ప్రదిశో ను సర్వాః
పూర్వో హ జాతః స ఉ గర్భే అస్త. 6

స ఏవ జాతః స జనిష్యమాణః

ప్రత్యక్షానాన్త్యతి సర్వతో ముఖః. 5-1

ఓ జనులారా! ఈ ఏకరూపుడై స్వయంప్రకాశుడైన
దేవుడు సమస్త దిక్కులను, అవాంతర దిక్కులను వ్యాపించియు
న్నాడు. అతడే సర్వలకు పూర్వుడుగా ఉదయించెను. మఱియు
బ్రహ్మాండ గర్భములో అతడే పుట్టినవాడు, అతడే పుట్టబోవు
వాడు. అతడు ప్రత్యగార్థస్వరూపుడు, సర్వతోముఖుడు అయి
యున్నాడు.

7 వాలాగ్రమాత్రం హృదయస్య మధ్యే
విశ్వం దేవం జాతవేదం వరేణ్యమ్,
తమాత్మస్తం యేఽను పశ్యన్తిధీరా
స్తేషాం శాంతి శ్యాశ్వతి నేతరేషామ్. 5-8

కేశాగ్రభాగ (నూత్తు) పరిమాణము కలిగియున్నవాడును,
హృదయమందుండువాడును, విశ్వస్వరూపుడును, స్వయంప్రకా
శుడును, వేదమునకు ఉత్పత్తిస్థానమైనవాడును, శ్రేష్ఠుడును,

అంతఃకర్మామున ఉన్నవాడను అగు పరమాత్మను ఏ ధీరులు సూచుచున్నారో అట్టివారికే శాశ్వతమగు శాంతి కలుగునుగాని ఇతరులకు కాదు.

8 యోగ్యోనిం యోని మధితిష్ఠత్యేకో,
యేనేహం పూర్ణం పంచవిధం చ సర్వమ్,
తమీశానం పురుషం దేవనిాడ్యం
నిది ధ్యానయాత్తారం శాంతి శుత్యస్త మేతి. 5-9

ఒక్కడగు ఏ పరమాత్మ ప్రతి శరీరమందను మోక్షముచున్నాడో, ఎవనిచే ఈ పంచవిధమైన సకల భ్రష్టపథము స్థితిని జ్ఞాంచి యున్నాడో, సర్వనియంతయు, - పరిపూర్ణమును స్వయంప్రకాశుడను, స్థితిపడగినవాడను అగు అట్టి పరమాత్మను ధ్యానింపవలయును. అట్టి ధ్యానముచే సంసారతారకమగు మహత్తరశాంతిని మనుజుడగు చక్కగా పొందుచున్నాడు.

9 అగ్నిరితి భస్మ, వాయురితి భస్మ, జలమితి భస్మ, స్థలమితి భస్మ, వోష్మమేతి భస్మ, సర్వం హ వా ఇదం భస్మ, మన జత్యేతాని చక్షాంషి భస్మాని, అగ్నిరిత్యాదినా భస్మ గృహీత్వా విమృశ్యాంగాని సరస్వైకే తస్మా ద్రవ్యత మేత త్పాకుపతం పకుపాశ విమోక్షయ. 5-10

అగ్నియే భస్మము. వాయువే భస్మము, జలమే భస్మము, స్థలమే భస్మము, ఆకాశమే భస్మము, ఈ సమస్తము భస్మము. మనస్సు, ఈ నేత్రాది ఇంద్రియములును భస్మమే. 'అగ్నిరితిభస్మ' ఈ మున్నగు ఏకమంత్రములచేత భస్మమును గ్రహించి, దేహము

నకు పూసికొని శిరస్సు మొదలగు అవయవములను శాశవలెను. అందుచేత ఈ వ్రతము 'పాశుపతము' అవయవమున్నది. ఇది అజ్ఞానులగు శివులయొక్క అజ్ఞాన, తత్కార్యములయొక్క విమోక్షణము కొరకు అయియున్నది.

23. అధర్వశిఖోపనిషత్తు

1 శివ ఏకోధ్యేయ శ్శివంకర స్సర్వ మస్య త్పరిత్యజ్య. 3

ఇతరమైన సమస్తమును పరిత్యజించి శివశివమైన (మోక్షము నొసంగువాడైన) శివునే (శుభప్రచుడైన, పరమాత్మను) ఒక్కనినే ధ్యానించవలెను.

24. మైత్రాయణ్యపనిషత్తు

(బృహద్రథుడను రాజు శాకాయన్యుడను ఋషి నిట్లు ప్రశ్నించెను).

1 భగవన్న స్థి చర్మ స్నాయుమణ్ణామాంసశుక్లఘోణిత శ్లేష్మోక్త్రుదూషితే విణ్మూత్రవాతపిత్తకఫసంఘాతే దుర్గణే నిస్సారేన్ద్రియం చ్చరీరే కిం కామోపభోగైః. 1-2

(బృహద్రథుడను రాజు శాకాయన్యుడను ఋషిని ఇట్లుడిగెను).

మహాత్మా! ఎముకలు, చర్మము, నరములు, మజ్జా, మాంసము, శుక్లము, శోణితము, క్షేష్ణము, కన్నీరు—నీనిచే దూషితమైనదియు, మలమూత్రములచే వారితీ తీక్ష్ణములచే 'దుర్బంధమైనదియు, సారహీనమైనదియు నగు ఈ శరీరమునందు కామభోగములచే జనులకు కలుగు లాభమేమి?

2 కామక్రోధలోభమోహభయవిషాదేర్వైష్ణవియోగా నిష్ఠసంప్రయోగఘృత్విపాసా జరామృత్యురోగశోకా ద్యైరభిహతేఽన్తిం చ్చురీరే పిం కామోపథోగై: 1-3

మహాశయా! కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, భయము, విషాదము, ఈర్ష్య, ఇష్టజనవిరహము, అనిష్టపాపీ, ఆశలీ, దక్షిణ, ముసలితనము, మరణము, రోగము, శోకము మొదలైన వానిచే అభిహతమైన ఈ శరీరమునందు కామభోగములచే జనులకు కలుగు లాభమేమి?

3 సర్వ చేదం క్షయిష్ఠ పశ్యామో యథేమేదం శమశకాదయ స్త్రణవన్నశ్యతయోద్భూత ప్రధ్వంసిన: 1-4

ఈ దృశ్యజగత్తు అంతయు నాశనంతుగా శనఃశుభుచున్నది ఈ ఈగలు, దోమలు మొదలైన కీటములు పచ్చగడ్డివలె పుట్టుచు, గట్టుచు, నశ్వరములై యున్నవి.

4 అథ కిమే తైర్వా పరేఽన్యే మహాధనుర్ధరాశ్చక్రవర్తినః కేచిత్పుద్యుమ్నేంద్రద్యుమ్న కువలయాశ్వ యౌ పనాశ్వ పథియాశ్వాశ్వపతిః శశిబిందుర్హరిశ్చంద్రోఽంబరీషో ననూత్తస్త్వయా తిర్యయాతిరనరణ్యోక్ష సేనోత్తమరుత్తథరత ప్రభృతయో రాజానో విషతో

బన్ధువృన్ధ మహతీం శ్రియం త్యక్త్వాస్తాల్లోకా దముంతోకం ప్రయాన్తి . 1-5

గొప్ప ధనుర్ధారులైన చక్రవర్తులు కొందఱు కలరు. వారు సుద్యుమ్నయు, ఇంద్రద్యుమ్నయు, కువలయాశ్వయు, యశావనాశ్వయు, అపభ్యాసశ్వయు, అశ్వపతి, శశిబిందువు, హరిశ్చంద్రయు, అంబరీషయు, అననూత్తయు, స్వయాతి, యయాతి, అనరణ్యయు, అక్షసేనుడు అనువారు. బహుసంఖ్యాకములైన ధనసంపదలను వారు త్యజించివేసి ఇహలోకమునుండి పరలోకమునకు పోయిరి.

5 అథ కిమే తైర్వాన్యానాం శోషణం మహార్ణవానాం శిఖరిణాం ప్రపతనం ప్రవస్య ప్రచలన మస్థానం వా తరూడాం నిమజనం పృథివ్యాః స్థానాదవసరణం సురాణాం సోఽహమిత్యే తద్విధేఽన్తి న్నంసారే పిం కామోపథోగైరైశ్చ రేవా శ్రితస్యాసకృదిహ వర్తనం దృశ్యత ఇత్యుద్ధర్తు మర్హ సీ త్యన్తోదపానస్థో భేరణవా హమన్తిన్నంసారే భగవం స్త్వం నోగతి స్త్వం నోగతితి . 1-7

మహాసముద్రములు ఎండిపోవుచున్నవి, పర్వతములు కూలి పోవుచున్నవి, ధ్రువనక్షత్రము సంచలించుచున్నది. చెట్లు నిలుచుట లేదు. భూవలయము మునిగిపోవుచున్నది. దేవతలు స్థానభ్రష్టులగుచున్నారు. ఇట్టి సంసారమునందు కామభోగములచే కలుగు లాభమేమి? కామభోగాశ్రయమైన జీవుడీ లోకమున అనేక జన్మలను బొందుచుండుట కానబడుచున్నది, పూజనీయ! నేలవించు మూకే మాకు దిక్కు !

6 య ఏష సంప్రసాదోఽస్మాచ్ఛురీరాత్సముత్థాయ పరం జ్యోతిరుపసంపద్య స్వేనరూపేణాభినిష్పద్య త ఏష

అత్యంత హోవాచై తదమృతమభయమే తద్రుహేతి.
2-2

(రాజగిని ప్రశ్నకు ఋషి యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొనఁగెను) రాజా ! పరిశుద్ధమైన జీవుఁడు ఈ శరీరమునుండి నిష్క్రమించి పరంజ్యోతిని తరి పరంజ్యోతిగా రూపొందును. ఇదియే ఆత్మ. ఇది అదృశ్యమైనది. అభయమైనది. ఇదియే బ్రహ్మము.

7 న వా ఏష శుద్ధః స్థిరోఽచలశ్చాలేషోఽవ్యరో నిస్సృజ్య హః ప్రేక్షతవదవస్థితః, స్వస్య చరితః గుణమయేన పతే నాత్మాన మంతర్గాయాపస్థిత ఇత్యవస్థిత ఇతి.

2-11

పరమగు ఈ ఆత్మ పరిశుద్ధమైనది, స్థిరమైనది, నిస్సృజ్యమైనది, అసంగమైనది, అవ్యగ్రమైనది, నిస్సృజ్యమైనది, నాటకమునుగొంచు ప్రేక్షకుని భంగి యుండునది. గుణమయమైన వస్త్రముచే తన స్వరూపమును ఆచ్ఛాదించుకొనియుండునది అయియున్నది.

7 అథాన్యత్రా ప్యుర్తం - శరీరమిదం మైథునా దేవో ద్యూతం సంవిద్య్యేతేతం నిరయ ఏవ మూత్రద్వారేణ నిష్క్రంత మస్థిభిశ్చితం మాంసే నామలిప్తం చర్మ కావబద్ధం విణ్మూత్రపిత్త కఫ మణ్ణ మేదో పసాభి రన్యైశ్చ మలై ర్బహుభిః పరిపూర్ణం కోశ ఇవ ధనే నేతి.

3-4

ఈ శరీరము మైథునమువలన కలిగినది. జ్ఞానహీనమైనది. సరకసదృశమైన యోనినుండి నెలువడినది. ఎముకలతో కూడినది. మాంసయుక్తమైనది. చర్మముతో కప్పబడినది. మలమూత్రములు, పిత్తము, కఫము, మజ్జ, మేదస్సు, క్రొవ్వు, తదితరములైన

24. మైత్రాయణ్యవనివత్తు

123

యెన్నియో మలములతో నిండినదై ధనముతో నిండిన కోశాగా రమువలె నున్నది.

9 శబ్దస్పర్శాదయో యేఽర్థా అనర్థా ఇవ తే స్థితాః, యేషాం సత్తస్తు భూతాత్మా న స్మరేచ్ఛ పరంపదమ్.

4-2

శబ్దము, స్పర్శము మొదలైన విషయములు మనుష్యులకు అనర్థములవలె నున్నవి. అనర్థకరములైన అట్టి విషయములందు ఆసక్తిగల జీవుడు పరంధామమైన మోక్షమునుగూర్చి తలంచుట లేదు.

10 తపసా ప్రాప్యతే సత్త్వం సత్త్వాత్సంప్రాప్యతే మనః, మనసా ప్రాప్యతే త్వాత్మా హ్యేత్యాప్త్యా ననివర్తత ఇతి.

4-3

తపస్సుచే సత్త్వగుణము కలుగును. సత్త్వగుణముచే పరిశుద్ధమైన మనస్సు ఏర్పడును. అట్టి పరిశుద్ధ మనస్సుద్వారా ఆత్మ లభించుచున్నది. ఆత్మిలాభముచే జీవునకు పునరావృత్తిరహితమైన లభ్యము సంప్రాప్తించుచున్నది.

11 యథా నిరింధనో వహ్నిస్స్వయోనా పుపశామ్యతి, తథా వృత్తిక్షయో చ్చిత్తం స్వయోనా పుపశామ్యతి.

4-4

కట్టెలు లేని అగ్ని తనయందే తాను ఉపశమించునట్లు, చృత్తలు (సంకల్పములు) నశించుటచే మనస్సు తనయందే తాను ఉపశమించుచున్నది.

12 చిత్తమేప హి సంసారస్తత్ప్రయత్నేన శోధయేత్,
యచ్చిత్త స్తన్మయో భవతి గుహ్యమేత త్పనాతనమ్.
4-6

చిత్తమే సంసారము. చిత్తమును ప్రయత్నపూర్వకముగ శుద్ధి మొనర్చవలయును. చిత్తిము ననుసరించి స్వభావము, చేష్టలు, అభ్యాసములు కలుగుచుండును. ఇది పురాతనమైన రహస్యము.

13 చిత్తస్య హి ప్రసాదేన హన్తి కర్మ శుభాశుభమ్,
ప్రసన్నాత్మాత్మని స్థిత్యా సుఖమవ్యయ మశ్नुతే.
4-7

చిత్తముయొక్క నిర్మలత్వముచే జీవుడు కర్మలను నశింపజేయుచున్నాడు. పరిశుద్ధ మనస్సుకలవాడు ఆత్మయందు స్థితిపై అత్యుసుఖ మనుభవింపుచున్నాడు.

14 సమాసక్తం యథా చిత్తం జన్తో ర్విషయగోచరే,
యద్యేవం బ్రహ్మణీసార్థ త్ తోక్తేన ముచ్యతే
బ్రహ్మణా. 4-8

చిత్తము విహితవిషయభోగములందు ఆసక్తమైనట్లుగ, పర బ్రహ్మమందు ఆసక్తమగుచో, అప్పు డిదిక ఎవడు బంధమునుండి విముక్తుడు కావలెను?

15 మనో హి ద్వివిధం ప్రోతం శుద్ధం చా శుద్ధమేవ చ,
అశుద్ధం కామసంకల్పం శుద్ధం కామ విపర్జితమ్ 4-9

మనస్సు శుద్ధమని, అశుద్ధమని రెండు విధములుగా చెప్పబడినది. కామసంకల్పములతో కూడినది అశుద్ధమనియు, కామవర్జితమైనది శుద్ధ మనియు ఎఱుంగవలయును.

16 లయవిక్షేప రహితం మనః కృత్వా సునిశ్చలమ్,
యదా యాత్యమనీభావం తదా తత్పరమం పదమ్.
4-10

మనస్సును లయ, విక్షేపరహితముగను, మహానిశ్చలముగను గావించి ధ్యానశీలుడగు అమనస్కభావమును ఎప్పుడు పొందునో, అప్పుడు పరమాత్మపదమును బహయును.

17 తావదేవ నిరోధవ్యం హృది యావత్తయం గతమ్,
ఏతజ్ఞానం చ మోక్షం చ శేషాస్తు గ్రన్థవిస్తరాః 4-11

సాధకుడు తన హృదయమందలి సంకల్పములు నిశ్చేషముగా వశించిపోవునంతకు మనస్సును నిగ్రహించవలయును. సంపూర్ణ మనోనిగ్రహమే జ్ఞానము. అదియే మోక్షము. ఇతర తక్కిన బోధలన్నియు గ్రంథవిస్తారమే యగును.

18 సమాధినిర్ధూత మలస్య చేతనో
నివేశితస్యాత్మని యత్సుఖం భవేత్,
స శక్యతే పర్యయతుం గిరా తదా
స్వయం తదంతఃకరణేన గృహ్యతే. 4-12

నిశ్చలసమాధినిష్ఠుడైన మనోమాలినస్యము తొలగిపోగా, అట్టి నిర్మల మనస్సు ఆత్మయందు ఉంచబడినపుడు కలుగు సుఖమును వాక్కుతో వర్ణించుటకు శక్యము కాదు. ఆ సుఖము స్వయముగ తన అంతఃకరణముద్వారానే అనుభవించబడగలదు.

19ఏ తదేవాక్షరం పుణ్యమే తదేవాక్షరం జ్ఞాత్వా
యో యదిచ్చతి తస్య తత్. 5-1

ఈ అక్షరపరబ్రహ్మము మహా పనిత్రమైనది. దీని నెఱిగిన వాడు ఏది కోరునో అది వానికి లభించును.

20 ... యత్ర ద్వైతీభూతం విజ్ఞానం తత్ర హి శృణోతి
పశ్యతి జిఘ్రీతి రసయతే వైవ స్పర్శయతి,
సర్వమాత్మాజానీతేతి యత్రాద్వైతీభూతం విజ్ఞానం
కార్యకారణనిర్ముత్తం నిర్వచన మనాపమ్యం నిరు
పాఖ్యం ణిం తదజ్ఞవాచ్యమ్. 5-7

బుద్ధి యెప్పుడు ద్వైతభావము కలిగియుండునో, అప్పుడు మన
జుడు వినును; చూచును; వాసన చూచును; రుచి చూచును;
స్పృశించును; సమస్తము నెఱుంగును. ఎప్పుడుబుద్ధి అద్వైతభావము
కలిగియుండునో, కార్యకారణరహితము, అనిర్వచనము, అనుపమ
నము నగు అట్టి బుద్ధిని గుఱించి యేమి చెప్పవచ్చును? (అట్టి బుద్ధి
ద్వైతభావము లేకయుండును).

21 ... సర్వభూతేభ్యోఽభయం దత్వారణ్యం గత్వాథ
ఐహికా కృతేర్నియాత్మాన్వయశరీరాదుపలభతేఽనైవ
మితి. 5-8

తీవ్ర చైతన్యశాలియగు సాధకుడు సర్వజీవులకును అభయ
మొసంగి, ఏకాంతమునకు గోయి శబ్దాది విషయములను తననుండి
బహిష్కరించి పరమజ్ఞాత్మయై, తన శరీరమునుండియే (అంతరంగ
మందు) పరమాత్మను పొందును.

25. కాపీతక్కి బ్రాహ్మణోపనిషత్తు

1 విద్వాన్ సర్వేషాం భూతానాం తైష్యం
స్వారాజ్యమాధిపత్యం వశ్యేతి. 4-20

విజ్ఞానగుహుడు (ఆధ్యాత్మిక సాధనలవ్వారా) సమస్తపదార్థ
ములకంటెను శ్రేష్ఠమైనట్టి స్వారాజ్యమును (మోక్షమును), అన్ని
సామ్రాజ్యాధిపత్యమును పొందుచున్నాడు.

26. బృహజ్జాబాలోపనిషత్తు

1 ... యత్ర న సూర్యస్తవతి యత్ర న వాయుర్వాతి
యత్ర న చంద్రమా భాతి యత్ర న నక్షత్రాః భాన్తి
యత్ర నాగ్నిర్దహతి యత్ర న మృత్యుః ప్రవిశతి
యత్ర న దుఃఖాని ప్రవిశన్తి, సదాసందం పరమా
నందం శాంతం శాశ్వతం సదాశివం బ్రహ్మాదీనందితం
యోగిధ్యేయం పరంపదం యత్ర గత్వా సనివర్తన్తే
యోగినస్తదే తదృచాభ్యుక్తమ్. 8.6

ఎచట సూర్యుడు నెఱుంగునో, ఎచట వాయువు నీగినో,
ఎచట చంద్రుడు నెఱుంగునో. ఎచట నక్షత్రములు భాన్తి నో,
ఎచట అగ్ని దహించినో, ఎచట మృత్యువు ప్రవేశించినో, ఎచట
దుఃఖములు ప్రవేశింపనో, ఏది సదాసందమై, పరమానందమై,
శాంతమై, శాశ్వతమై, సదా మంగళశివరూపమై, బ్రహ్మాదీనంద
నందితమై యోగిజన్మయ్యున్నా యున్ననో, అది నీ పొంది జనులు
తిరిగి జన్మను బహుళో అదియే పరమాత్మస్థాయి.

27-1. నృసింహపూర్వతాపిన్యపనిషత్తు

1 ... ఏష సర్వేశ్వర ఏష సర్వజ్ఞ ఏషోఽంతర్యామీష
యోని స్సర్వస్య ప్రభవాప్యయో హి భూతానామ్.4

ఈ పరమాత్మ సర్వేశ్వరుడు, సర్వజ్ఞుడు, అంతర్యామి, సమస్త జగత్తునకు జన్మస్థానమైనవాడు. ప్రాణికోల్లయెక్క జనన మరణములకు ఆధారభూతుడు.

27-2. నృసింహోత్తరతాపిన్యపనిషత్తు

1 నిత్యానందం సదేకరసం హేవ చక్షుషో ద్రష్టా శ్రోత్రస్య ద్రష్టా వాచో ద్రష్టా మనసో ద్రష్టా బుద్ధేర్ద్రష్టా ప్రాణస్య ద్రష్టా తమసో ద్రష్టా సర్వస్య ద్రష్టా తతస్సర్వస్త్వా దన్యో విలక్షణ శ్చక్షుష స్సాక్షీ శ్రోత్రస్య సాక్షీ వాచ స్సాక్షీ మనసస్సాక్షీ బుద్ధే స్సాక్షీ ప్రాణస్య సాక్షీ తమసస్సాక్షీ సర్వస్య సాక్షీ తతోఽవిక్రియో మహాచైతన్యోఽస్మా త్సర్వస్మా త్ప్రియతమ ఆనందఘనం హేవమస్మాత్సర్వస్మా త్పురత స్సువిభాత మేకరస మేవాజర మమృత మభయం బ్రహ్మైవ..... 2

ఆత్మ నిత్యానందస్వరూపమైనది. సత్యమైనది. ఏకరసమైనది. సత్వేంద్రియమునకు ద్రష్టయైయున్నది. అగ్నే శ్రోత్రేంద్రియమునకు, వాసింద్రియమునకు, మనస్సునకు, బుద్ధికి, ప్రాణమునకు, తమస్సునకు, సమస్తమునకు ద్రష్టయై యున్నది. కావున ఆత్మ సర్వమున

27-2. నృసింహోత్తరతాపిన్యపనిషత్తు

139

కంటె విలక్షణమైనది. ఆత్మ శ్రోత్రమునకు సాక్షి. అగ్నే శ్రోత్రమునకు, వాక్కునకు, మనస్సునకు, బుద్ధికి, ప్రాణమునకు, తమస్సునకు, సమస్తమునకు సాక్షియైయున్నది. కావున అది అవికారమైనది. మహాచైతన్యస్వరూపమైనది. ఈ సమస్త జగత్తుకంటెను అత్యంత ప్రీయమైనది. ఆనందఘనమైనది. ఈ సమస్త ప్రపంచమునకు ఎదుట మిగుల భాసించునది, ఏకరసమైనది, అజరమైనది, అమరమైనది, అభయమైనది, బ్రహ్మస్వరూపమైనది అయియున్నది.

2అవికలో హ్యయమాత్మాఽద్వితీయత్వా దవికలోహ్యాయమోంకారోఽద్వితీయత్వాదేవ చిన్మయో హ్యయమోంకార శ్చిన్మయో హ్యయమోంకార శ్చిన్మయ మిదం సర్వం తస్మా త్పురమేశ్వర ఏవైక మేవ తద్భవత్యవికలోఽపి నాత్ర కాచన ఖిదాస్తి నైవ తత్ర కాచన ఖిదాస్త్యతహి ఖిదామివ మన్యమాన శ్చతథా సహస్రధాభిన్నోమృత్యో స్స మృత్యు మాప్నోతి తదే తదద్వయం స్వప్రకాశం మహాసందమాత్మై వై తదమృత మభయ మే తద్బ్రహ్మ భయం వై బ్రహ్మభయం హి వై బ్రహ్మభవతి య ఏవం వేదేతి రహస్యమ్. 8

అద్వితీయ మగుటచే ఈ ఆత్మ వికల్పరహితమైనది. ఈ ఓంకారము వికల్పరహితమైనది. ఈ ఓంకారము జ్ఞానస్వరూపమైనది. ఈ సమస్త జగత్తు వాస్తవముగ జ్ఞానస్వరూపమే యగును. ఆత్మ వికల్పరహితమైనది. ఇందు ఎంతమాత్రమును భేదము లేదు. ఆత్మ

యందు భేదమును గొంచువాఁడు నూలు ఖండములుగాను, వేయి ఖండములుగాను ప్రక్కలై మృత్యువుపా లగుచుండును. ఈ జగత్తు ఆత్మస్వరూపమే యగును. ఆ ఆత్మ అద్వైతము, స్వప్రకాశము, మహానందము, అమరము, అభయము నగు బ్రహ్మమే యగును. అభయమైన బ్రహ్మము నెఱుంగు వేఱఁడు బ్రహ్మస్వరూపుడే యగును. ఇది పరమరహస్యమైనది.

3 ... అద్వయ ఏవాయమాత్మా సన్మాత్రో నిత్యః శుద్ధో బుద్ధః సత్తో ముక్తో నిరంజనో విభురద్వయానందః పరః ప్రత్యగేకరసః ప్రమాణైరేతై రవగతః సత్తా మాత్రిం.....అత్తా హి స్వమహిమస్థో నిరపేక్ష ఏక ఏవ సాక్షి స్వప్రకాశః ... 9

అద్వయమైన ఈ ఆత్మ సన్మాత్రిస్వరూపమైనది. నిత్యమైనది, శుద్ధమైనది, బుద్ధమైనది, సత్తామైనది, ముక్తమైనది, అనంగమైనది, వ్యాపకమైనది. అద్వైతానందస్వరూపమైనది. పరత్వమైనది. ఏకరసమైన ప్రత్యగేకమైనది. ఈ ప్రమాణములచే నెఱుంగఁబడని సన్మాత్రిస్వరూపమైనది. ఆత్మ స్వీయ మహిమయందుండునది. నిష్కామమైనది. స్వయంప్రకాశస్వరూపమైన ఏకైక సాక్షి. అయియున్నది.

28. కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు

1 అథ సనత్కుమారః ప్రవచ్చ ప్రమాణ మన్య త్రిపుం ద్రధారణస్య త్రిధా రేఖా భవత్యాలలాటా దా చక్షుః.

ఇో రామూర్ధ్వి రాభువోర్మధ్యతశ్చ యాస్యప్రథమా రేఖాసా గార్హ పత్య శ్చాకారో రజో భూర్లోకః స్వా త్మా క్రియాశక్తి ర్భగ్వేదః ప్రాతస్సవనం మహేశ్వరో దేశతేతి, యాస్య ద్వితీయా రేఖా సా దక్షిణాగ్నిరు కారస్తత్త్వ మస్తరిక్ష మస్తరాత్మేచ్ఛాశక్తి ర్మణ ర్వేదో మాధ్యం దినం సవనం సదాశివో దేవతేతి, యాస్య తృతీయారేఖా సాఽహవసీయో మకారస్తమో ద్యౌర్లోకః పరమాత్మా జ్ఞానశక్తి స్సాన్మవేదస్తృతియ సవనం మహాదేవో దేవతేతి, ఏవం త్రిపుండ్రం విధిం భన్య నా కరోతి యో విద్వాన్ బ్రహ్మచారి గృహీ వానప్రస్థో యతిర్వా స మహాపాతకోప పాతకేభ్యః పూతో భవతి, సర్వేషు తీర్థేషు స్నాతో భవతి సర్వా న్వేదానధితో భవతి, స సర్వాన్ దేవాన్ జ్ఞాతో భవతి స సతతం సకల రుద్రమస్త్రజాపీ భవతి, స సకల భోగాన్ భుజ్జీ, దేహం త్యక్త్వా శివసాయుజ్యమేతి స స పునరావర్తతే స పునరావర్తత ఇత్యాహ భగ వాన్ కాలాగ్ని రుద్రః.

సనత్కుమారఁడు త్రిపుండ్రధారణ యొక్క వివరమును గూర్చి భగవంతుడగు కాలాగ్నిరుద్రుని యగుఁగా వా రిట్లు చెప్పిరి — త్రిపుండ్రధారణ లలాటముపై భ్రూమధ్యము గుండా మూఁడు రేఖలతోఁ గావించఁబడును. అందు మొదటిరేఖ గూర్ధ పత్యాగ్నిని, ఆకారమును, రజోగుణమును, భూలోకమును, స్వా

త్మను, క్రియాశక్తిని, ఋగ్వేదమును, ప్రాతర్వజ్ఞమును, మహేశ్వరదేవతను సూచించును. దెహవ రేఖ దక్షిణాగ్నిని, ఉతారమును, సత్త్వగుణమును, అంతరిక్షమును, అంతరాత్మను, ఇచ్ఛాశక్తిని, యజుర్వేదమును, మాధ్యంధిసయజ్ఞమును, సదాశివదేవతను సూచించును. సూర్యవ రేఖ ఆహవస్విగూర్చిని, మతారమును, తమోగుణమును, ఋగ్వేదమును, పరమాగ్నిని, జ్ఞానశక్తిని, సామవేదమును. తృతీయాయజ్ఞమును, మహాదేవదేవతను సూచించును. ఈ ప్రకారముగ త్రిపుండ్రవిధిని భస్మముతో చేయువాఁడు విద్యార్హుడైనను, బ్రహ్మచారియైనను, గృహస్థుడైనను, వానప్రస్థుడైనను, సన్న్యాసియైనను మహాపాపములనుండి విముక్తుడై పనిత్రయమును; సమస్త శ్రీశ్రీములందు స్నానముచేసిన వాఁడగును; వేదము లన్నిటిని అధ్యయనము చేసినవాఁడగును. శాసనలందఱిని ఎఱచిన వాఁడగును (ఘృతించినవాఁడగును), సదా సమస్త దృఢమంగళములను జపించిన వాఁడగును. సమస్త భోగములను అనుభవించినవాఁడగును. దేహమును వదలిన పిదప అతఁడు శివసాయుజ్యమును పొందును. అతఁడు తిరిగి ఈ సంసారమునందు జన్మింపఁడు.

29. మైత్రేయోపనిషత్తు

ఉద్ధర్తు మర్షసీత్యన్తోదపానస్తో ఖేక ఇవాహమస్మి న్సంసారే భగవం స్త్వం నో గతిరీతి. 1.2

(శిష్యులు:— గురువుతో నిట్లునెను—) మహాత్మా! చెఱివు యోని గ్రుడ్డికప్పవలె నేను ఈ సంసారము దున్నాను. నన్ను ఉద్ధరింపుఁడు. ఈ ప్రపంచమున నాకు మీరే దిక్కు.

2 సమాన క్తం యదా చిత్తం జన్తోర్విషయగోచరే, యద్యేవం బ్రహ్మాణి స్యాత్త త్క్లౌ న ముచ్యేతజన్తనాత్.

1.7

(గురువు:—) మనుజునకు దృశ్యవిషయములందు మనస్సు ఏ విధముగ ఆసక్త మగుచుండునో, ఆ ప్రకారముగ బ్రహ్మమునందు ఆసక్త మగుచో, అన్య షిఁక ఎవఁడు బంధమునుండి విడిపడకుండును?

3 హృత్పుండరీక మధ్యే తు ఖావయేత్పరమేశ్వరమ్, సాక్షిణం బుద్ధిపృత్తస్య పరమప్రేమ గోచరమ్. 1-8

బుద్ధిపృత్తులకు సాక్షియు, పరమప్రేమమూర్తియు నగు పరమేశ్వరుని హృదయకమల మధ్యమందు భావనచేయవలెను.

4 ఆనందాద్భిర్యత్పర స్పోఽహ మస్మి ప్రత్యగ్ధాతుర్నాత్ర సంశీతి రస్తి. 1-11

మనుజునకు ఏది ఆనందసముద్రమో ఆదియే నేను. ఆ ఆనంద సముద్రము మనోబుద్ధులకంటె పరమైనది. ఇందు సంశయములేదు.

5 ఆనందమంతర్నిజమాశ్రయంత మాశా పిశాచీ మపమానయన్తమ్, ఆలోకయన్తం జగదింద్రజాల మాప త్కథం మాం ప్రవిశే దసంగమ్. 1.12

అంతరంగమున ఆనందమును ఆశ్రయించువా ఁడు, అతఁడును పిశాచమును ఆపమానపరిచువాఁడను, ఈ జగత్తును ఇంద్రజాలము (గారడీ) వలె గాంచువాఁడను, అసంగుడను, అగు నాకు ఆపదయొట్లు కలుగఁగలదు?

6 దేహో దేవాలయః ప్రోక్ష స్స జీవః కేవల శ్శివః,
త్యజే దజ్ఞాననిర్మల్యం సోఽహంభావేన పూజయేత్.

2.1

దేహము దేవాలయమని చెప్పబడినది. జీవుడు కేవలము శివుడే అయియున్నాడు. అజ్ఞానమును నిర్మల్యమును తొలగించి 'సోఽహం' భావనచే (ఆ పరమాత్మయే నేను' అను భావనచే) పూజించవలెను.

7 అభేదదర్శనం జ్ఞానం ధ్యానం నిర్విషయం మనః,
స్నానం మనోమలత్వాగ శ్శౌచమిన్ద్రియ నిగ్రహః.

2.2

అభేదదర్శనమే జ్ఞానము. మనస్సును నిర్విషయముగ (విషయసంకల్పము లేవ్వయులేక) నుంచుటయే ధ్యానము. మనస్సు, సందలి మాలిన్యమును, అపవిత్రతను తొలగించుటయే స్నానము. ఇంద్రియనిగ్రహమే శౌచము.

8 బ్రహ్మమృతం పితే దైవిక్ష మాచరే ద్దేహ రక్షణే,
వసే దేకాన్తికో భూత్వా చైకాన్తే దైవితవర్జితే.
ఇత్యేవ మాచరేద్ధిమాన్ స ఏవం ముర్తి మాపుయాత్

2.3

బ్రహ్మసంపదమను అమృతమును బ్రతాపవలెను. దేహ సంరక్షణ కొరకు భిక్షాటన మానరింపవలెను. దైవితవర్జితమగు ఏకాంతమున వసించవలెను. ఈ ప్రకారముగ బుద్ధిమంతుడు ఆచరించి ఎచో మోక్షమును బహులంగలడు.

9 జాతం మృతమిదం దేహం మాతాపితృమలాత్మకమ్,
సుఖదుఃఖాలయామేధ్యం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే,

2.4

ఈ దేహము పుట్టునదియు, చచ్చునదియు అయియున్నది. ఇది మాతాపితృ మలస్మరూపమైనది. సుఖదుఃఖములకు నిలయమైనది. అపవిత్రమైనది. దీనిని తాకినచో స్నానము చేయవలెను.

10 ధాతుబద్ధం మహారోగం పాపమన్దిర మద్రువమ్,
వికారాకారవిస్తీర్ణం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.5

చర్మము, మాంసము, ఎముకలు మొదలైన ఏడు విధములైన ధాతువులతో కూడినదియు, మహారోగగ్రస్తమైనదియు, పాప నిలయమైనదియు, అస్థిరమైనదియు, వికారములతో కూడిన ఆకారము కలదియు నగు ఈ దేహమును తాకినచో స్నానము చేయవలయును.

11 సపద్వారమలస్రావం సదాకాలే స్వభావజమ్,
దుర్గంధం దుర్మతోషితం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే.

2.6

సదా స్వభావముగనే తొమ్మిది రంధ్రములనుండి మలమును ప్రసరించునదియు, దుర్గంధముతోను, దుర్మలములతోను కూడినదియు నగు ఈ శరీరమును తాకినచో స్నానము చేయవలెను.

12 మాతృసూతకసంబద్ధం సూతకే సహ జాయతే,
మృతసూతకజం దేహం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే.

2.7

మాతృసూతకముతో సంబంధము కలదియు, సూతకముతో పుట్టినదియు, మృతసూతకమును కలుగఁజేయునదియు నగు ఈ దేహమును తాకినచో స్నానము చేయవలెను.

13 అహం మమేతి విజ్ఞాత్రతేవగద్ధాది మోచనమ్,
శుద్ధశౌచమితి ప్రోక్షం మృజ్జలాభ్యాం తు తాపికమ్.

2-8

'నేను, నాదియను జ్ఞానమువలన అశౌచమును తొలగించుకొనుట శుద్ధశౌచమని చెప్పబడినది. కేసలము మట్టితోను, నీటితోను కలుగఁజేసికొను శౌచము తాపికశౌచమే యగును.

14 చిత్తశుద్ధికరం శౌచం వాసనాత్రయ నాశనమ్,
జ్ఞానవైరాగ్య మృత్తోయైః జ్ఞానా చ్ఛౌచ ముచ్యతే.

వాసనాత్రయమును (లోకవాసన, దేహవాసన, శాస్త్రవాసన అను మూడింటిని) పోగొట్టుకొనుట యను శౌచము చిత్తమును శుద్ధ మొనర్చును. జ్ఞానమును మృత్తికతోను, వైరాగ్యమును జలముతోను కలుగుటవలన అది శౌచ మనఁబడుచున్నది.

15 అద్వైతభావనా తైక్ష మభిక్ష్యం ద్వైతభావనమ్,
గురుశాస్త్రోక్త భావేన భిక్షో రైక్షం విధీయతే.

2-10

అద్వైతభావనయే భిక్ష్యము (భోజనము). ద్వైతభావన భిక్ష్యముకాదు. గురువు, శాస్త్రములు చెప్పిన భావము ప్రకారము సాధకుడైన భిక్షువునకు భోజనము విధింపఁబడుచున్నది.

16 విద్వాన్ స్వదేశ ముత్సృజ్య

సన్న్యాసానంతరం స్వతః,

కారాగార వినిర్ముక్త

చోరవ ద్ధూరతో వసేత్.

2-11

22. మైత్రీయోపనిషత్తు

157

బుద్ధిమంతుఁడు సన్న్యాసానంతరము స్వస్థానమును విడచి, కారాగారమునుండి విడువఁబడిన చోరునివలె స్వతః దూరముగ నివసించవలెను.

17 అహంకారసుతం విత్తభ్రాతరం మోహమన్దిరమ్,
అశాపత్నీం త్యజే ద్యావ త్తాపస్మక్తో న సంశయః.

2-12

ఎప్పుడు మనుజుఁడు అహంకారమును కుమారుని, ధనమును సోదరుని, మోహమును ఇంటిని ఆశయను భార్యను ఎదలివేయునో అపు డాతఁడు నిస్సంశయముగ ముక్తి నొందును.

18 మృతా మోహమయీ మాతా జాతో బోధమయస్సుతః
సూతకద్వయ సంప్రాప్తౌ కథం సంధ్యాముపాస్మహే.

2-13

మోహమును తల్లి పనిపోయినది. జ్ఞానమును కుమారుఁడు జన్మించినాఁడు. ఈ ప్రకారముగ రెండు సూతకములు సంభవించి నందువలన ఇతఁడు సంధ్యవాచ్ఛుట ఎట్లు?

19 హృదాకాశే చిదాదిత్యస్పదా భాసతి భాసతి,
నాస్త మేతి న చోదేతి కథం సంధ్యాముపాస్మహే.

2-14

హృదయాకాశమునందు చిదాత్మయను సూర్యుఁడు సదా ప్రకాశించుచున్నాఁడు. ఆతఁడు అస్తమించుట లేదు, ఉదయించుట లేదు. కాబట్టి ఇతఁడు సంధ్యవాచ్ఛుట ఎట్లు?

20 ఏకమేవాద్వితీయం య ద్గురో ర్వాక్యేన నిశ్చితమ్,
ఏత దేకాస్త మిత్కుర్తం న మతం న వనాస్తరమ్.

2-15

గురునాకృములచే 'అద్వితియమగు పరమాత్మ యొకటియే కలదు' అను నిశ్చయము కలిగియుండుటయే ఏకాంతమని చెప్పఁ బడినది కాని, మరయుగాని, వనాంతరముగాని ఏకాంతములు కావు.

21 అసంశయవతాం ముక్తి స్సంశయావిప్ల చేతసామ్,
న ముక్తి ర్తస్మ జన్తాన్తే తస్మాద్విశ్వాస మాపుయ్యాత్ .
2-16

సంశయరహితులైనవారికే మోక్షము కలుగును. సంశయ గ్రస్తులైనవారికి జన్మజన్మాంతరమందును మోక్షము కలుగదు. కాబట్టి గురుశాస్త్రాదులందు విశ్వాసము కలిగియుండువలెను.

22 కర్మత్యాగా న్న సన్న్యాసో ప్రేక్షోచ్ఛారణేన తు,
సంధౌ జీవాత్మనో రైవ్యం సన్న్యాసః పరిక్షీర్తితః .
2-17

కర్మత్యాగము సన్న్యాసము కాదు. ప్రేక్షోచ్ఛారణమును సన్న్యాసము కాదు. జీవాత్మలయొక్క చిక్కమే సన్న్యాసమని చెప్పబడినది.

23 పమనాహారవద్యస్య తాతి సర్వేషణాదిభు,
తస్యాధికార స్సంన్యాసే త్యక్తదేహాభిమానినః . 2-18

సమస్తములైన విషయభోగములందు ఎవనికి పమనాహారము (నాంలి అన్నము) నందువలె పేయభావము కలుగునో, దేహాభిమానరహితుడైన అట్టివానికే సన్న్యాసమునందు అర్హత కలదు.

24 యదా మనసి వైరాగ్యం జాతం సర్వేషు పశుషు,
తదైవ సంన్యసే ద్విద్వా సన్యథా పతితోభవేత్ 2-19

సమస్తపదార్థముల యెడల ఎప్పుడు మనస్సునందు వైరాగ్యము కలుగునో, అప్పుడు మాత్రమే బుద్ధిమంతుడగు సన్న్యసింపవలయును. లేకున్న పతితుడగు కాంగలడు.

25 ద్రవ్యార్థ మన్నపస్పృగ్ధం యః ప్రతిష్ఠార్థ మేవ చ,
సంన్యసే దుభయభ్రష్ట స్స ముక్తిం నాప్నుయ్యతి. 2-20

ద్రవ్యకొఱకుఁగాని, అన్నపస్త్రములకొఱకుఁగాని, ప్రతిష్ఠకొఱకుఁగాని, సన్న్యసింపినచో ఉభయభ్రష్టుడగు కాంగలడు. అట్టివాఁడు మోక్షమును పొందుటకు తగఁడు.

26 ఉత్తమా తత్త్వచింతైవ మధ్యమం శాస్త్రచింతనమ్,
అధమా మస్త్రీచింతా చ తీర్థభ్రాంత్యధమాధమా 2-21

(బ్రాహ్మ) తత్త్వచింతనము ఉత్తమమైనది. శాస్త్రచింతనము మధ్యమమైనది. మంత్రచింతనము అధమమైనది. తీర్థయాత్ర అధమాధమమైనది.

27 అనుభూతిం వినా మూఢో బృహ్మణి మోదతే,
ప్రతిబింబిత శాఖాగ్రఫలాస్వాదన మోదవత్ . 2-22

మూఢుఁడు అనుభూతిలేకయే బ్రహ్మమునుగూర్చి వాచాచర్మలు సాగించి సంతోషించుచుండును. అట్టివాఁడు నీటిలో ప్రతిబింబించిన కొమ్మ చివరిపండ్లను భుజించి సంతోషించువానివలెనే ఉండును.

28 స త్యజేచ్చ దృతి ర్ముక్తి యో మాధుకరమాతరమ్,
వైరాగ్యజనరం శ్రద్ధాకలత్రం జ్ఞాననన్దనమ్. 2-23

యతి మాధుకరము (భిక్షుటనము) అను తల్లిని, వైరాగ్య

మను తండ్రిని, శ్రద్ధయను భార్యను జ్ఞానమను కుమారుని వదలి
‘పెట్టినిచో’ ముక్తుడగును.

29 ధనవృద్ధా వయోవృద్ధా విద్యావృద్ధా స్తథైవ చ.

తే సర్వే జ్ఞానవృద్ధస్య ఠింకరా శ్శిష్యఠింకరాః. 2-24

ధనవృద్ధులు, వయోవృద్ధులు, విద్యావృద్ధులు అందఱును
జ్ఞానవృద్ధునకు శృత్యులే యగుదురు. ఇంతియే కాదు, అతని శిష్యు
లకును శృత్యులే యగుదురు.

30 మన్మాయయా మోహిత చేతసో మా

ఘోత్యాన మాపూర్ణ మలబ్ధవన్తః,

పరం విదగ్ధోదరపూరణాయ

భ్రమన్తి కాకా ఇవ సూరయోఽపి. 2-25

కొందఱు పండితులైయున్నను నా మాయచేత మోహిత
మైన చిత్తముకలవారై, అంతట నిండియున్న ఆత్మనకు నన్ను
పొందఁజాలక కేవలము ఉదరమును నింపుకొనుట కొఱకై కాకుల
వలె అచ్చటచ్చట సంపరించుచున్నారు.

31 పాషాణలోహమణి మృణ్మయ విగ్రహేషు

పూజా పునర్జనన భోగకరీ ముముక్షోః,

తస్మాద్యతి స్వప్నహృదయా ర్చనమేవ కుర్యా

ద్వాహ్యోర్చనం పరిహరే దపునర్భవాయ. 2-26

యతి శిలామయములును, లోహమయములును, మణిమయ
ములును, మృత్తికామయములును అగు విగ్రహములను కాక తన
హృదయమందలి పరమాత్మనే అర్చించువలెను. మోక్షముకొఱకై
బాహ్యోర్చనమును విడిచిపెట్టవలెను.

29. మైత్రేయోపనిషత్తు

141

32. అంతఃపూర్ణో బహిఃపూర్ణో పూర్ణకుంభ ఇవాదృవే,

అంతఃశూన్యో బహిఃశూన్యో శూన్యకుంభ ఇవాంబరే.

2-27

సముద్రమునం దుంచఁబడిన నిండకుండవలె పరమాత్మ
లోపల, వెలుపల పరిపూర్ణమైనది. మఱియు ఆకాశమునం దుంచఁ
బడిన శూన్యకుండమువలె లోపల, వెలుపల (వృశ్య) శూన్య
మైనది.

33 మా భవ గ్రాహ్యభావాత్మా గ్రాహకాత్మా చమా భవ,

భావనామఖిలాం త్యక్త్వా యచ్ఛిష్టం తన్మయో భవ.

2-28

నీవు గ్రాహ్యపదార్థము కావలదు. గ్రాహకపదార్థమున్ను
కావలదు. నమస్తభావనలను విడనాడి వది శేషించునో, అట్టి
ఆత్మతో తన్మయడగవై యుండుము.

34 ద్రష్టృదర్శన దృశ్యాని త్యక్త్వా వాసనయా సహ,

దర్శన ప్రభుమా భాసమాత్మానం కేవలం భజ. 2-29

ద్రష్ట, దర్శనము, దృశ్యము—అను త్రిపుటిని వాసనలతోఁ
గూడ విడనాడి, సర్వదా ప్రకాశమానమైనట్టి కేవలము ఆత్మనే
భజింపుము.

35 సంశాస్త సర్వసంకల్పా యా శిలావదపస్థితిః,

జాగ్రన్నిద్రా వినిర్ముక్తా సా స్వరూపస్థితిః పరా. 2-30

సమస్త సంకల్పములు నిశ్శేషముగ శేషించినట్టియు, శిల
వంటి స్థితిని పోలినదియు, జాగ్రద్గత, నిద్రాదత లేనిదియు నగు ఏ
స్థితికలదో, అదియే శ్రేష్ఠమైన (ఆత్మ) స్వరూపస్థితి అయియున్నది.

36 నానాత్వ భేదహీనోఽస్మి హ్యఖండానంద విగ్రహః,
నాహమస్మి న చాన్యోఽస్మి దేహాదిరహితోఽస్మ్యహమ్
3-8

నేను అనేకత్వ భేదము లేనివాడను; అఖండానందస్వరూపుఁడను, అహంకారము లేనివాడను; నేను ఇతిరుడను కాను (లేక దృశ్యవదార్థమునుకాను), నేను దేహాదిరహితుడను అయియున్నాను.

37 సర్వపూర్ణస్వరూపోఽస్మి సచ్చిదానంద లక్షణః,
సర్వతీర్థస్వరూపోఽస్మి పరమాత్మాస్మిహం శివః.
3-12

నేను సర్వత్ర పరిపూర్ణమైన స్వరూపము కలవాడను; సచ్చిదానందస్వరూపుడను; సర్వతీర్థస్వరూపుడను, పరమాత్మను, శివ (మంగళ) స్వరూపుడను అయియున్నాను.

38 అఖండాకాశరూపోఽస్మి హ్యఖండాకార మస్మ్యహమ్
ప్రపంచముత్త చిత్తోఽస్మి ప్రపంచరహితోఽస్మ్యహమ్
3-20

నేను అఖండాకాశస్వరూపుడను, అఖండాకారరూపుడను, ప్రపంచరహితచిత్తుడను, ప్రపంచరహితుడను అయియున్నాను.

39 సర్వప్రకాశరూపోఽస్మి చిన్మాత్రత్యోగిరస్మ్యహమ్,
కాలత్రయ విముక్తోఽస్మి కామాదిరహితోఽస్మ్యహమ్
3-21

నేను సర్వప్రకాశరూపుడను, చిన్మాత్రత్యోగిస్వరూపుడను, కాలత్రయవర్జితుడను, కామాదిరహితుడను అయియున్నాను.

40 గస్తవ్యదేశహీనోఽస్మి గమనాదివివర్జితః,
సర్వదా సమరూపోఽస్మి శాస్తోఽస్మి పురుషోత్తమః 3-23

నేను గస్తవ్యమగు ప్రదేశము లేనివాడను, గమనాది రహితుడను, సదా సమరూపుడను, శాంతుడను, పురుషోత్తముడను అయియున్నాను.

41 ఏవం స్వానుభవో యస్య నోఽహమస్మి న సంశయః,
య శ్శృణోతి సత్పద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం
బ్రహ్మైవ భవతి స్వయమిత్యవనిషత్ 3-24

ఈ ప్రకారముగ స్వానుభవ మెవనికి కలిగియుండునో అతఁడు నేనే అయియున్నాను. ఇట్ల సంశయము లేదు. దీనిని ఒక సారి అయినను ఎవఁడు వినినో అతఁడు స్వయముగ బ్రహ్మమే యగుచున్నాఁడు.

30. సుఖాలోపనిషత్తు

1 అస్త శ్శరీరే నిహితో గుహయా మజ ఏకో నిత్యో యస్య
పృథివీ శరీరం యః పృథివీ మస్తరే సంచరన్ యం
పృథివీ న వేద, యస్యాపః శరీరం యోఽపోఽస్తరే
సంచరన్యమాపో న చిదుః 7

శరీరము లోపల హృదయగుహయందు అజయు, నిత్యుడు, అద్వితీయుఁడు నగు పరిమాతృ కలఁడు. అతనికి పృథివి శరీరము. ఆతఁడు పృథివిలో సంచరించును. కాని ఆతనిని పృథివి ఎఱుంగ నేరదు. అట్లే ఆతనికి జలము శరీరము. అతఁడు జలమునందు సంచరించును. కాని జల మాత్రనిని ఎఱుంగనేరదు.

2 శాన్తోదాస్త ఉపరత ని తిక్ష సమాహితో భూత్వాఽత్మ
స్వేవాత్మానం పశ్యతి సర్వస్యాత్మా భవతి య ఏవం
వేద. 9

ముముక్షువు శాంతుడగు, దాంతుడగు, ఉపరతుడగు, తిక్షితువు,
సమాధినిష్ఠుడగు నయి తన అంతరాత్మయందే పరమాత్మను దర్శిం
చుచున్నాడగు. ఆ పరమాత్మ నెఱిగి పశ్యించు సర్వముయొక్క
ఆత్మయగుచున్నాడగు.

3 మహత్పదం జ్ఞాత్వా పృక్షమూలే పనేత కుచే
లోఽసహాయ ఏకాక్షి సమాధిస్త ఆత్మకామ ఆప్త
భామో నిష్టామో జీర్ణకామో హస్తిని సింహే దంశే
మశలే సకులే సర్పరాక్షసగన్ధర్వే మృత్యో రూపాణి
విదిత్వా న విభేతి తుతశ్చనేతి పృక్ష మివ తిష్టాసే
ఛైర్ద్యమానోఽపి న కుప్యేత న కంపేతో తల్పమివ
తిష్టాసే చ్చిద్యమానోఽపి న కుప్యేత, న కంపేతాకాశ
మివ తిష్టాసే చ్చిద్యమానోఽపి న కుప్యేత న కంపేత
సత్యేన తిష్టాసే తృప్తోఽయమాత్మా 13

బ్రహ్మనిష్ఠుడు మహత్తరమగు ఆత్మపదము నెఱిగినవాడై
సృష్టుముగ్రింద నివసించవలయును. నైరాగ్యశీలుడగు, వివేకవం
తుడగు, ముముక్షువునగు ఆ విజ్ఞుడగు పరిమితవస్త్రియును ధరించిన
వాడై, అన్యసహాయము లేనివాడై, ఏకాక్షియై, సమాధినిష్ఠుడై,
ఆస్యకాముడగు, ఆచ్ఛకాముడగు, నిష్కాముడగు, జీర్ణకాముడగునై
సనుగనునందును, సింహమునందును, ఈగయందును, దోమయం
దును, ముంగియందును, సర్పమునందును, రాక్షసునియందును,
గంధర్వనియందును భగవంతునియొక్క రూపములను వెలిసికొని

కీచివలనను భయముఁజెందనివాడై యుండును. ధైర్యవంతుడగుచున్న
వాడై నను అతడు వృక్షములై క్షునాశీలుడై కోపముఁజెందక
యుండునలెను. కలువపువ్వులై నుండునలెను. ఆకాశమునలె కోపము
ఁబడక, కంపము నొందక యుండునలెను. సత్యశీలుడై యుండు
నలెను. పరమాత్మ సన్నిధిగూపమైపది.

31. క్షురికోపనిషత్తు

నిశ్శబ్దం దేశ మాస్థాయ తత్రాసన మవస్థితః, 2
కూర్మోఽంగానీవ సంహృత్య మనో హృది నిరుధ్య చ
మాత్రా ద్వాదశయోగేన ప్రణవేన శ్వనైః 3
పూరయేత్సర్వమాత్మానం సర్వద్వారం నిరుధ్యచ. 4

సాధకుడగు నిశ్శబ్దముగనున్న ప్రదేశమున సముచితమైన
సనము వేసికొని కూర్చుండి తాబెలు తన అవయవములను ఉప
ంహరించుకొనునట్లు సర్వేంద్రియములను విషయములనుండి మర
చించి, మనస్సును హృదయమునందు నిశ్చలముగా నిలిపి, కంఠం
కాత్రలుగల ప్రణవమంత్రముతో మెల్ల మెల్లగా సర్వాత్మను
గూర్చింపవలెను.

తపో విజిత చిత్తస్తు నిశ్శబ్దం దేశ మాస్థితః
నిస్సంగ స్సాంగయోగజ్ఞో నిరపేక్ష శ్వనై శ్వనైః. 21
పాశం ఛిత్వా యథా హంసో నిర్విశంకం ఖముత్పతేత్
ఛిన్నపాశస్తథా జీవస్సంసారం తరతే నదా. 22

ఇంద్రియము లన్నిటిని నిగ్రహించి, విజితచిత్తుడై, నిశ్శబ్ద
ప్రదేశ ఏకాంతవాసమునందు సంగరహితుడై, సాంగయోగము

నెఱిగినవాడై, నిరవేయుడై, మెల్ల మెల్లగా పాశమును త్రొవచుకొని ఆకాశమున ఎగిరిపోవు హంసవత్త్వవలె జీవుఁడు ఛిన్నపాశుడై సంసారమునుదాటి మోక్షధామమును జేరి సుఖించును.

6 అమృతత్వం సమాప్నోతి యదా రామాత్సముచ్యతే
సర్వేషణా వినిర్ముక్త శ్చిత్తాన్త తతా న్న బధ్యత
ఇత్యుపనిషత్, 25

రామబంధనమునుండి విముక్తుడైన వెంటనే జీవుఁడు సర్వకామనారహితుడై, సంసారపాశములను ఛేదించి అమృతత్వమును (మోక్షమును) పొందును. మరల అతఁడు బంధనమును పొందఁడు.

32. మన్త్రికోపనిషత్తు

1 తమేక మేవ పశ్యంతి పరిశుభ్రం విభుం ద్విజాః,
యస్మి సర్వ మిదం ప్రోతం బ్రహ్మ స్థావరజ్జలమమ్.
తస్మిన్నేవ లయం యాన్తి సప్తస్థిః సాగరే యథా.
17

ఎవనియందు ఈ గరావర జగత్తు కూర్చుంటియున్నదో, ఆ పరిశుభ్రమైన, సర్వవ్యాపకమైన, అద్వితీయమైన పరమాత్మను బ్రహ్మనిష్ఠులు దర్శించుచుందురు. 'మఱియు సదులు సముద్రము నందువలె ఆతనియందే లయమును బొందుచుందురు.

33. సర్వసారోపనిషత్తు

1 టీపః అనాత్మనాం దేహాదీనా మాత్మత్వే నాభిమన్యతే
సోఽభిమాన ఆత్మనోబిధః, తన్నివృత్తిర్మోక్షః,

యా తదభిమానం కారయతి సా అవిద్యా, సోఽభి
మానో యయా నివర్తతే సా విద్యా.

జీవుఁడు అనాత్మరూపములగు దేహదులను ఆత్మగా తలంచుచు అభిమానించుచున్నాఁడు. ఆ దేహాభిమానమే ఆత్మకుబంధము. అది తొలగింపబడే మోక్షము. అట్టి అభిమానమును కలుగఁజేయునది అవిద్య. అట్టి అభిమానము దేనిచే తొలగిపోవునో అదియే విద్య.

2 అప్రాణో హ్యమనాః శుభ్రో బుద్ధ్యాదీనాం హి సర్వదా
సాక్ష్యహం సర్వదా నిత్యశ్చిన్తాతోఽహం న సంశయః

నేను వాణరహితుడను, మనోరహితుడను, పరిశుద్ధుడను. బుద్ధి మొదలైనవానికి నదా సాక్షిగృహుడను. నేను నదా నిత్యుడను, చిన్తాత్రితుడను, ఇటు సంశయ మేమియును లేదు.

3 స్థాణు ర్నిత్యః సదానన్దః శుద్ధో జ్ఞానమయోఽమలః,
అత్మాహం సర్వభూతానాం విభుః సాక్షి న సంశయః.

నేను స్థాణువును (నిశ్చలుడను), నిత్యుడను, సదా ఆనందస్వరూపుడను, శుద్ధుడను, జ్ఞానస్వరూపుడను, నిర్మలుడను. నేను సమస్తప్రాణులయొక్క ఆత్మను, సర్వవ్యాపకుడను, సాక్షిని. ఇందు సంశయము లేదు.

4 బ్రహ్మైవాహం సర్వ వేదాంతవేద్యం
నాహం వేద్యం వ్యోమవాతాదిరూపమ్,
రూపం నాహం నామ నాహం న కర్మ
బ్రహ్మైవాహం సచ్చిదానందరూపమ్.

సర్వవేదాంతవేద్యమగు బ్రహ్మమును నేను. నేను అజ్ఞేయమును. ఆకాశాది పంచభూతములు నేను కాను. నేను నామములను కాను. కర్మలు కాను. సచ్చిదానందమయమైన బ్రహ్మమునే నేను.

- 5 నాహం 'దేహో' జన్మమృత్యూ కుతో మే
నాహం ప్రాణః జుత్విహాసే కుతో మే,
నాహం చేతః శోకమోహా కుతో మే
నాహం కర్తా బంధమోక్ష కుతో మే_బ్రతు్యపనిషత్.

నేను దేహమును కాను. కావున జననమరణములు ఇత నా కెచట? నేను ప్రాణమును కాను. కావున ఆకలిదప్పికలు ఇత నా కెచట? నేను చిత్తమును కాను. కావున శోకమోహములు ఇత నా కెచట? నేను కర్తను కాను. కావున బంధమోక్షములు ఇత నా కెచట?

34. నిరాలంబోపనిషత్తు

- 1 ఓం సమశ్శివాయ గురవే సచ్చిదానంద మూర్తయే,
నిష్ప్రపంచాయ శాంతాయ నిరాలంబాయ తేజసే.

గురుస్వరూపుఁడు, సచ్చిదానందమూర్తియను, ప్రపంచ రహితుఁడును, శాంతుఁడును, ఆధారరహితుఁడును, తేజోరూపుఁడును అగు శివునకు (మంగళశ్లోకరూపమగు పరమాత్మకు) సమస్కారము.

- 2 నిరాలంబం సమాశ్రిత్య సాలంబం విజహాతి యః,
స సంన్యాసీ చ యోగీ చ తైవల్యం పద మశ్నుతే.

నిర్గుణబ్రహ్మమును ఆశ్రయించి సగుణాకారమును ఎవఁడు త్యజించునో అతఁడే సంన్యాసి, అతఁడే యోగి. అట్టివాఁడు మోక్ష పదము నొందును.

- 3 అద్వితీయ మఖిలోపాధి వినిర్మూర్తం తత్సకల శక్తుః
పబ్బంహిత మనాద్యంతం శుద్ధం శివం శాంతం నిర్గుణ
మిత్యాది వాచ్య మనిర్వాచ్యం చైతన్యం బ్రహ్మ.

అద్వితీయమైనదియు, సకలోపాధివినిర్మూర్తమైనదియు, సర్వ శక్తిసంపన్నమైనదియు, ఆదిఅంతములు లేనిదియు, శుద్ధమైనదియు, మంగళకరమైనదియు, శాంతమైనదియు, నిర్గుణమైనదియు, అనిర్వచనీయమైనదియు సగు వైతన్యమే బ్రహ్మము.

- 4 సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కించన.

ఈ సమస్తము బ్రహ్మమే. ఇచట అనేకత్వ మొకింతైనను లేదు.

- 5 దేహేంద్రియ నిగ్రహ సద్గురూపాసన శ్రవణమనననిది
ధ్యాననై ర్యద్యద్భద్రద్భుశ్య స్వర్ణావం సర్వాంతరస్థం
సర్వసమం ఘటపటాది పదార్థ మివావికారం వికా
రేషు చైతన్యం వినా కించిన్నాస్తీతి సాక్షాత్కారాను
భవో జ్ఞానమ్.

శరీర, ఇంద్రియ సంశయముచేతను సద్గురూపాసనచేతను, శ్రవణమనన నిదిధ్యానసమయచేతను, దృఢబుశ్యస్వర్ణరూపమైనదంతియును సర్వాంతర్యామియై యున్నది. సర్వసమానమైనది, ఘట పటాదివికారవస్థులందు వికారరహితిమైనది యగు వైతన్యము తప్ప వేరొకటి ఏదియు నిచట లేదను సాక్షాత్కారానుభవమే జ్ఞానము.

6 రజ్జా సర్వత్రాన్తిరివా ద్వితీయే సర్వానుసూతే సర్వ మయే బ్రహ్మణి దేవతీర్యజ్విర స్థావర స్త్రిపురుషషడ్వా శ్రమబన్ధమోక్షోపాధి నానాత్మ భేదకల్పితం జ్ఞాన మజ్ఞానమ్.

త్రాటియందు సర్వభౌతికవల కేవలము సర్వాంతర్యామి సర్వస్వరూపమునగు బ్రహ్మమునందు దేవతలు, పశువులు, మనుష్యులు, స్త్రీలు, పురుషులు, వర్ణాశ్రమములు, బంధమోక్షములు అను అనేక భేదములచే కల్పితమైన జ్ఞానమే అజ్ఞానము.

7 సచ్చిదానందస్వరూపం జ్ఞాత్వా ఉనందరూపావస్థితి రేవ సుఖమ్.

సచ్చిదానంద స్వరూపము వెతింగి అనందస్వరూపముతో నుండుటయే సుఖము.

8 అనాత్మరూపవిషయ సంకల్ప ఏవ దుఃఖమ్.

అనాత్మరూపములైన విషయములయొక్క సంకల్పమే దుఃఖము.

9 సత్సంస్కరస్వర్గః.

సజ్జనుల సాంగత్యమే స్వర్గము.

10 అసత్సంసారవిషయ జననసంసర్గ ఏవ సరకః.

అసత్తైన సంసారములయొక్క విషయములందు ప్రవృత్తులైన అజ్ఞానులతోడి సాంగత్యమే సరకము.

11 అనావృద్ధివిద్యావాసనయా జాతోఽహ మిత్యాది సంకల్పో బంధః పితృమాతృసహోదర చారావత్య గృహ

రామక్షేత్రాది మమతా సంసారావరణసంకల్పో బన్ధః తర్కత్వాద్యహంకారసంకల్పో బన్ధః, అణిమాద్యష్టైశ్వర్యాశా సిద్ధ సంకల్పో బన్ధః, సంకల్పమాత్ర సంభవో బంధః.

అనాదియగు అజ్ఞానముయొక్క వాసవచే 'నేను జన్మించిన వాడను' అను ఈ ప్రకారములైన సంకల్పములు కలిగియుండుటయే బంధము. తల్లిదండ్రులు, సోదరులు, భార్య, బిడ్డలు, గృహము, ఉద్యానము, బోలము మొదలైన వానియందు మమత్వము కలిగి యుండి సుసారముయొక్క ఆవరణమునుగూర్చిన సంకల్పము కలిగి యుండుటయే బంధము.

కర్మత్వాదులు, అహంకారము -- వీనినిగూర్చిన సంకల్పమే బంధము.

అణిమాది షష్టైశ్వర్యములను గూర్చిన ఆశ, వానినిగూర్చిన సంకల్పము బంధము.

కేవలము సంకల్పమాత్రమే బంధము.

12 నిత్యానిత్య వస్తు విచారా దనిత్యసంసారసుఖదుఃఖ విషయ సమస్త జ్ఞేత్ర మమతాబంధక్షయో మోక్షః.

నిత్యానిత్య వస్తువిచారణచే అనిత్యములైన సంసార సుఖ దుఃఖ విషయములగు సమస్త వస్తువులందును మమకారము నశించుటయే మోక్షము.

13 సర్వశరీరస్థ చైతన్యబ్రహ్మప్రాపకో గురు రుపాస్యః.

సర్వజీవుల శరీరములందున్న చైతన్యబ్రహ్మమును పొందించు గురువు ఉపాసించదగినవాఁడు.

14 సర్వాస్తరస్థ స్వసంవిద్రూపవిత్ విద్వాన్.

సర్వస్థల అంతరంగమున ఉన్న చిద్రూపమును (అత్మను) ఎఱిగినవాడే విద్వాంసుడు.

15 కర్తృత్వాది దృఢాంశారభావారూఢో మూఢః.

కర్తృత్వాది అహంశారభావము గూఢిపడినవాడగు మూఢుడు.

16 బ్రహ్మ సత్యం జగన్నిధే త్వపరోక్షజ్ఞానాన్నినా బ్రహ్మ ద్వైశ్వర్యాశానిధ్య సంకల్పవీజసంతాపరూపం తవః.

'బ్రహ్మము సత్యము, జగత్తు నిధి' - అను అపరోక్షజ్ఞాన రూపమును అన్నిచో బ్రహ్మద్వైశ్వర్యవాంఛయొక్క సంకల్పమును సహజముగ దగ్ధమొనర్చుటయే తపస్సు.

17 ప్రాణేంద్రియా ద్యంతఃకరణ గుణాదేః పరతరం సచ్చిదానందమయం సర్మసాక్షికం నిత్యముత్త బ్రహ్మ స్థానం పరమం పదమ్.

ప్రాణము, ఇంద్రియములు మొదలైనవానికంటెను; అంతఃకరణముకంటెను, త్రిగుణములకంటెను, పరమైనదియు, సచ్చిదానంద స్వరూపమైనదియు, సర్వమునకు సాక్షియైనదియు; నిత్యముత్తమైనదియునగు బ్రహ్మముయొక్క స్థానమే పరమపదము.

18 దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేదరాహిత్య చిన్మాత్రస్వరూపం గ్రాహ్యమ్.

దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేదరాహిత చిన్మాత్రస్వరూపమే గ్రహించదగినది.

19 స్వస్వరూపవ్యతిరిక్త మాయామయ బుద్ధీన్ద్రియగోచర జగత్సత్యత్వచింతన మగ్రాహ్యమ్.

స్వస్వరూప వ్యతిరిక్తమైనదియు, మాయామయములగు బుద్ధీంద్రియములకు గోచరమైనదియు నగు జగత్తు సత్యమును చింతనము గ్రహింపదగినది కాదు.

20 సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య నిర్మమో నిరహంకారో భూత్వా బ్రహ్మేష్టం శరణ ముపగమ్య 'తత్త్వమసి', 'అహం బ్రహ్మాస్మి', 'సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ', 'నేహ నానాస్తి చింతన' ఇత్యాది మహావాక్యార్థానుభవజ్ఞానా ద్భవైష్టవాహమస్మితి నిశ్చిత్త్య నిర్వికల్ప సమాధినా స్వతంత్రో యతి శ్చరతి స సంన్యాసి స ముత్తః, స పూజ్యః, స యోగీ, స పరమహంసః సోఽవధూతః, స బ్రాహ్మణ ఇతి.

ప్రాపంచికవిషయముల నెల్ల పరిత్యజించి నిర్మముడగు, నిరహంకారుడై, తన కిష్టముగు బ్రహ్మమును శరణుజొచ్చి, 'తత్త్వమసి అహంబ్రహ్మాస్మి, సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, నేహ నానాస్తిచింతన' మొదలైన మహావాక్యములయొక్క అర్థమును అనుభవమునకు తెచ్చుకొనుటవలన 'నేను బ్రహ్మమునే యగుదును' అని నిశ్చయముగా నెఱిగి నిర్వికల్ప సమాధిలోగూడి స్వతింత్రుడై యతి సంచరించుచుండు. అతడే సన్న్యాసి. అతడే ముక్తుఁడు. అతడే పూజ్యుఁడు, అతడే యోగి, అతడే పరమహంస, అతడే అవధూత, అతడే బ్రాహ్మణుఁడు.

30. శుకరహస్యోపనిషత్తు

1 యేనేక్షతే శ్శణోతిదం జిఘ్రతి వ్యాకరోతి చ,
స్వాద్యస్వాదు విజానాతి తత్ప్రజ్ఞానముదీరితమ్. 3

జీవుఁడు. జేనిని చూచుచున్నాఁడో, వినుచున్నాఁడో, వాఁ
చూచుచున్నాఁడో, మాట్లాడుచున్నాఁడో, రుచిచూచుచున్నాఁడో,
అదియే ప్రజ్ఞానమని చెప్పబడినది.

2 చతుర్ముఖేస్త్రిదేవేషు మనుష్యాశ్వగవాదిషు,
చైతన్య మేకం బ్రహ్మతః ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ మయ్యై.
3-

బ్రహ్మదేవునియందును, ఇంద్రునిదేవతలందును, మనుషు
లందును; గుఱియు, ఆవు మొదలైనవానియందును ఏకమైన బ్రహ్మ
స్వరూపబ్రహ్మము. అందుచే నాయందలి చైతన్యముకూడ బ్రహ్మ
యగును.

3 పరిపూర్ణ పరాత్మాన్మీన్ దేహీ విద్యాధికారిణి,
బుద్ధే సాక్షితయా స్థిత్యా స్ఫుర న్నహ మితీర్యతే
3-

పరిపూర్ణమైన పరమాత్మజ్ఞానమును బొందుటకు యోగ
మైన ఈ మనుష్యశరీరమునందు, బుద్ధికి సాక్షిగా, నిర్వికారమైన
ప్రకాశించుచున్నచైతన్యపరమాత్మ 'అహమ్' (నేను) అను పదము
చెప్పబడుచున్నది.

34. నిరాలంబోపనిషత్తు

155

4 స్వరూపాత్మక పరాత్మాత్మ బ్రహ్మశబ్దేన వర్ణితః,
అస్మి త్రైకలయరామర్క సైన బ్రహ్మ భవామ్యహమ్.
3-4

స్వరూపముగా పరిపూర్ణమైన పరమాత్మ మహావాక్యమునందు
బ్రహ్మమను పదముచే చెప్పబడినది. 'అస్మి' అను పదము జీవ
బ్రహ్మైక్యమును తెలుపుచున్నది. అందుచే నేను బ్రహ్మమునే
అగుదును.

5 ఏక మేవాద్వితీయం న న్నామరూప వివర్జితమ్,
సృష్టేః పురాధునావ్యసృతాదృక్త్యం తదితీర్యతే.
3-5

సృష్టికి పూర్వము నామరూపములు లేనిది, ఏకమైనది అద్వి
తీయమైనది అగు ఏ సద్దృష్టువు కలదో, ఆ సద్దృష్టువునకు ఇప్పుడును
విచారణచే తిప్పదముద్వారా ఆ సద్దృష్టావస్థే చెప్పబడుచున్నది.

6 శ్రోతు ర్దేహేన్ద్రియాతీతం వస్త్రవత్ త్వం పదేరితమ్
ఏరితా గ్రాహ్యతేఽసీతి తదైక్య మనుభూయతామ్.
3-6

జీవునియొక్క శరీర, ఇంద్రియాదులకంటె అతీతమైన సద్దృ
ష్టువు మహావాక్యమునందు 'త్వం' పదముచే చెప్పబడినది. 'అస్మి'
అను పదముచే ఏక్యము గ్రహింపబడుచున్నది. అట్టి తత్, త్వం
పదార్థముల యనుభవమును ముముక్షువు లనుభవించుటకు గాక!

7 సప్రప్రకాశాపరోక్షత్వ మయమిత్యుర్తిరో మతమ్,
అహంకారాదిదేహాంతం ప్రత్యగాత్మేతి గీయతే. 3-7

'అయమ్' అను పదముచే ఆత్మ స్వయంప్రకాశమైన ప్రత్యక్షమైనది. అను అర్థము చెప్పబడినది. అది ఆహంకారం ఆదిగాఁగలిగి స్థూలశరీరము తమముగా గల జగత్తునకుండు విలక్షణమైన ప్రత్యగాత్మయని చెప్పబడుచున్నది.

8 దృశ్యమానస్య సర్వస్య జగత స్తత్త్వ మిర్యతే,
బ్రహ్మశబ్దేన తద్రూపత్వస్వప్రకాశాత్మరూపకమ్. 3

దృశ్యజగత్తునకుల అధిష్ఠానమైన సరత్త్వము 'బ్రహ్మ' శబ్దముచే చెప్పబడుచున్నది. ఆ బ్రహ్మము స్వయంప్రకాశమైన ప్రత్యగాత్మరూపమే యగును.

9 కార్యోపాధి రయం జీవః కారణోపాధిరీశ్వరః,
కార్యకారణతాం హిత్యా పూర్ణబోధో ఒవశిష్టతే. 3

జీవుడు కార్యోపాధి, ఈశ్వరుడు కారణోపాధి కార్యకారణములను వివక్షించునో పూర్ణబోధయే (అర్థమే) శేషించును.

10 అన్యవిద్యాపరిజ్ఞాన మవశ్యం సశ్వరం భవేత్,
బ్రహ్మవిద్యా పరిజ్ఞానం బ్రహ్మప్రాప్తికరం స్థితమ్. 3

ఇతరవిద్యలయొక్క పరిజ్ఞానము అవశ్యము సశ్వరమైన బ్రహ్మవిద్య యొక్క పరిజ్ఞానము బ్రహ్మమును సంప్రాప్తి చేయును.

36. వజ్రసూచితోపనిషత్తు

విశ్వానందరూపాయ సర్వధీపృత్తి సాక్షిణే,
సమో వేదాంత వేద్యాయ బ్రహ్మణే అనంతరూపితే.

సచ్చిదానందస్వరూపమైనదియు, సర్వల బుద్ధిస్పృహలకు సాక్షియైనదియు, వేదాంతవేద్యమైనదియు, అనంతరూపమైనదియు నగు బ్రహ్మమునకు సమస్కారము.

2 యః కల్పిదాత్మాన మద్వితీయం జాతిగుణక్రియా హీనం షడూర్మిషడాపవేత్యాది సర్వదోషరహితం సత్యజ్ఞానానందానంతస్వరూపం స్వయం నిర్వికల్ప మశేషరల్పాధార మశేష భూతాంతర్యామిత్యేన పర్త మాన మంతర్వహిశ్చాకాశవ దనుస్యూత మఖండా నందస్వభావ మప్రమేయ మనుభవైకచేద్య మపరోక్ష తయా భాసమానం కరతలామలకవ త్సాక్షాదపరోక్ష ర్మత్య కృతార్థతయా కామరాగాది దోషరహితశృమ దమాది సంపన్నో భావమాత్సర్య తృప్త్యాశా మోహాది రహితో దంభాహంకారాదిభి రసంస్పృష్టచేతా పర్తతే విప ముక్తలక్షణో యః స ఏవబ్రాహ్మణ ఇతి శ్రుతి స్మృతిపురాణేతిహాసానా మభిప్రాయః. అన్యథా బ్రాహ్మణత్వ నిర్ధిర్వాస్త్యేష, సచ్చిదానంద మాత్మాన మద్వితీయం బ్రహ్మ భావయే దాత్మానం సచ్చిదానందం బ్రహ్మభావయే దిత్యుపనిషత్.

అద్వైతమును, జాతిగుణక్రియాలేనిదియు, స్పృహ, మెద గుట మొదలైన షడాభిసరికారములు లేనిదియు, నిర్దోషమైనదియు, సత్యజ్ఞానానందస్వరూపమైనదియు, సాశరహితమైనదియు, వికల్ప రహితమైనదియు, ఎన్నియో కల్పములకు ఆధారమైనదియు, సర్వ భూతాంతర్యామియు, ఆకాశమువలె లోపల వెలుపల వ్యాపించి నదియు, అనంతానందస్వభావయుక్తమైనదియు, ఊహకు అందని

దియు, అనుభవముచే తెలిసికొనఁదగినదియు, ప్రత్యక్షముగా నోచు రిండునదియు. సగు పరమాత్మను కరతలామలకమువలె సాక్షాత్తుగా నందర్శించి కృతార్థుడగు జెంది కామరాగాది దోషములులేనివాఁడై శమదమాది వైచగుణసంపన్నుడై, మాత్సర్యము, తృష్ణ, ఆశ, మోహము, దంభము, అహంకారము మొదలైన దుష్గుణములు లేని వాఁడై యుండువాఁడే, ఇట్టి పూర్వోక్తలక్షణములు కలిగియుండు వాఁడే బ్రాహ్మణుడని వేద, శాస్త్ర, పురాణ, ఇతిహాసములయొక్క అభిప్రాయము. ఇట్టి లక్షణములు కలిగియుండుచేతప్ప మతియొక విధముగ గ్రాహ్యతత్వము సిద్ధింపదు. సచ్చిదానందమై అద్వయమై ఆత్మరూపమైనట్టి బ్రహ్మమును ధ్యానించవలయును.

37. తేజోబిందూపనిషత్తు

- 1 యతాహారో జితక్రోధో జితసంగో జితేన్ద్రియః,
నిర్ద్వంద్వో నిరహంకారో నిరాశీ రపరిగ్రహః. 1-3

నియమితాహారము కలవాడవై, క్రోధమును జయించిన వాడవై, సంగరహితుడవై, ఇంద్రియజయము కలవాడవై, ద్వంద్వరహితుడవై, అహంకారవర్జితుడవై, ఆశారహితుడవై పరిగ్రహము లేనివాడవై బ్రహ్మమును తెలిసికొనుము.

- 2 పరం గుహ్యతమం విద్ధి హ్యస్తతద్దో నిరాశ్రయః,
1.5

తల్పద్రుతిను (సోమరితనమును) బోగొట్టుకొని, నిరాశ్రయుడవై అత్యంత రహస్యమైన బ్రహ్మమును తెలిసికొనుము.

- 3 ఉపాధిరహితం స్థానం వాఙ్మనోపిత గోచరమ్. 1.7

పరబ్రహ్మముయొక్క స్థానము ఉపాధిరహితమైనది. మతియు వాక్కునకు మనస్సునకు అతీతమైనది. విశుద్ధమైన బుద్ధికి గోచరించునది అయియున్నది.

- 4 అశూన్యం శూన్యభావం తు శూన్యాతీతం హృది
స్థితమ్. 1.10

ఆ బ్రహ్మము శూన్యము కానిది, (దృశ్య) శూన్యమైనది. శూన్యాతీతమైనది. సమస్త ప్రాణుల హృదయమునం దున్నది అయియున్నది.

- 5 యమో హి నియమ స్త్రాగో మానం దేశశ్చ కాలతః,
అసం మూలబద్ధశ్చ దేహసామ్యం చ దృక్ స్థితిః. 1.15

- 6 ప్రాణసంయమనం చైవ ప్రత్యాహరశ్చ ధారణా,
అత్మధ్యానం సమాధిశ్చ ప్రోక్తా న్యంగాని వై క్రమాత్ 1.16

యమము, నియమము, త్యాగము, మానము, దేశము, కాలము, ఆసనము, మూలబంధము, దేహసామ్యము, దృక్ స్వరూపమునందు నిలుకడ, ప్రాణసంయమనము, ప్రత్యాహరము, ధారణ, అగ్రేగ్యాసము, సమాధి - అనునవి క్రమముగ యోగమునకు అంగములుగ చెప్పబడినవి.

- 7 సర్వం బ్రహ్మేతి వై జ్ఞానా దింద్రియగ్రామ సంయమః
యమో ఒయమితి సంప్రోక్తో ఒభ్యసనీయో ముహు
ర్ముహుః. 1.17

‘సమస్తము బ్రహ్మమే’ అను జ్ఞానముచే ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట యమము అని చెప్పబడినది. దీనిని మాటిమాటికి అభ్యసించవలయును.

8 స జాతీయ ప్రవాహశ్చ విజాతీయ తిరస్కృతిః,
నియమో హి పరావర్ణో నియమాత్త్రియతే బుధైః.

1-18

సజాతీయభావప్రవాహము (మనశ్శాంతికి ఉపకరించు భావములు) కలిగియుండి విజాతీయ భావములను (మనశ్శాంతికి భంగకరములైన భావములను) తిరస్కరించుట నియమమని చెప్పబడినది. ఇది పరమానందకరమైనది. విజ్ఞులు నియమముతో దీనిని ఆచరించుదురు.

9 త్యాగః ప్రపంచరూపస్య సచ్చిదాత్మావలోకనాత్,
త్యాగో హి మహతాం పూజ్య స్సద్యో మోక్షప్రదాయకః. 1-19

సచ్చిదాత్మయొక్క అవలోకనముచే ప్రపంచరూపమును నిర్భయగ తలంచి త్యజించివేయుట త్యాగమని చెప్పబడినది. ఇది మహాత్ములకు పూజ్యమైనదియు, తత్త్వజ్ఞమే మోక్షమును కలుగఁ జేయునదియు అయియున్నది.

10 యస్మాద్వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ,
యస్మానం యోగిభి ర్గమ్యం తద్భజే తస్యదా బుధః 1-20

ఏ ఆత్మను చేరలేక వాక్కులు, మనస్సులతోగూడ వెనుకకు మరలుచున్నచో, యోగులు పొందఁదగిన సహాస మేదికలదో, అట్టి సహాసమును విజ్ఞులందఱు సదా సేవించుచుండవలెను.

ఇతి వా తద్భవే స్మానం సర్వం సహజసంజ్ఞితమ్,
గిరా మౌనం తు బాలానామయుర్తం బ్రిహ్మవాదినామ్.

1-22

సహజమైన ఈ ఘోషమే సహాసమగును. వాక్యము శాలు సామాన్యులకే) తగును. అది బ్రహ్మనిష్ఠులకు యుక్తమైనది

అదా వన్తే చ మధ్యే చ జనో యస్మిన్న విద్యతే,
యేనేదం సతతం వ్యాప్తం స దేశో విజనః స్మృతః.

1-23

అదియందును, అంతమందును, మధ్యయందును జనులులేనిది చో, దేవుచే ఈ జగత్తు వ్యాప్తమైయున్నదో, అది నిష్ఠప్రదేశ నెన్నబడినది.

అనా సర్వభూతానాం బ్రహ్మాదీనాం నిమేషతః,
అశక్తేన నిర్దిష్టం హ ఖండానంద మద్వయమ్ 1-24

సమస్త జీవులయొక్కయు, బ్రహ్మాది దేవతల యొక్కయు దేవతే నిమిషకాలములో జనుగదానదో, అట్టి అద్వితీయ ఖండానందరూప ఆత్మ కాలమును శక్తియుచే నిర్దేశించబడినది.

అథైవ భవే ద్యస్మిన్న జన్మం బ్రహ్మచిన్తనమ్,
సంసం తద్విజానీయా దన్యత్సుఖవిదాశనమ్. 1-25

దేవులందు సదా బ్రహ్మభావము సుఖముగా జనుగదో, ఆననము యెఱుంగవగును. దివితరియైన ఆననము సుఖమే యగును.

15 యన్తూలం సర్వలోకానాం యన్తూలం చిత్తబంధనమ్,
మూలబంధ స్సదా సేవ్యో యోగ్యోఽసౌ బ్రహ్మవాది
నామ్. 1.27

సమస్త లోకములకు మూలమైనదియు, చిత్తస్నిగ్ధహమునకు
మూలకారణమైనదియు అగు మూలబంధము సదా సేవించఁదగినది.
ఇది బ్రహ్మనిష్ఠులకు తగినది.

16 అంగానాం సమతా విద్యా తస్మే బ్రహ్మణీ లీయతే,
సో చే నైవ సమానత్వ మృజుత్వం శుష్కవృక్షవత్.
1.28

మనస్సు సమమైన బ్రహ్మమునందు లీనమగుటకు ఉపకరిం
చునదియే అంగసమత్వమని యెఱుంగవలయును. అది లేనిచో సమ
త్వము కలుగదు. కేవలము ఋజువుగా కూర్చునుట శుష్క-
వృక్షముపగిది ఊహను.

17 దృష్టిం జ్ఞానమయీం కృత్వా
పశ్యేద్రవ్యమాయం జగత్,
సా దృష్టిః పరమోదారా
సనాసాగ్రావలోకినీ. 1.29

దృష్టిని జ్ఞానమయముగ నొనర్చి, జగత్తును బ్రహ్మమయ
ముగఁ గాంచవలెను. అట్టి దృష్టియే మహోదారమైనది కాని నాసి
కాగ్రదృష్టి కాదు.

18 ద్రవ్యదర్శనదృశ్యానాం విరామో యత్ర వా భవేత్,
దృష్టి స్తత్రైవ కర్తవ్యా న నాసాగ్రావలోకినీ. 1.30

37. తేజోబిందూవనిషత్తు

163

ద్రవ్య, దర్శనము, దృష్టి అనువానికి నెఱుట విరామము కలు
గునో, అచటనే దృష్టిని నిలుపవలెనుగాని నాసికాగ్రమునందుకాదు.

19 చిత్తాది సర్వభావేషు బ్రహ్మత్వేనైవ భావనాత్,
నిరోధ స్సర్వవృత్తీనాం ప్రాణాయామ స్స ఉచ్యతే.
1.31

చిత్తము మొదలైన సమస్త వగార్థములందును బ్రహ్మత్వ
మును భావించుటవలన, చిత్తవృత్తులెల్ల నిరోధించఁబడుట ప్రాణా
యామమని చెప్పబడును.

20 నిషేధనం ప్రపంచస్య రేచకాఖ్య స్సమీరితః,
బ్రహ్మైవాస్మీతి యా వృత్తిః పూరణో వాయురుచ్యతే.
1.32

జగత్తును నిషేధించుట రేచకమని చెప్పబడినది. 'నేను
బ్రహ్మమును' అను వృత్తి పూరణమని చెప్పబడుచున్నది.

21 తత స్తద్వృత్తి నై శ్చల్యం కుంభకం ప్రాణసంయమః,
అయం చాపి ప్రబుద్ధానా మజ్ఞానాం పూణవీడనమ్.

'నేను బ్రహ్మమును' అను వృత్తి నిశ్చలముగా నిలచుట
కుంభకమను ప్రాణాయామముగ చెప్పబడినది. ఇది నిష్ఠులుకానిచు
ప్రాణాయామము. అజ్ఞానులు చేయునది నాసికాపీఠవహుకాగలదు.

22 విషయేష్వాత్మతాం దృష్ట్వా మనస శ్చిత్త రంజకమ్,
ప్రత్యాహార స్స విజ్ఞేయోఽభ్యసనీయో ముహూర్త్యహుః
1.34

విషయములందును ఆత్మస్వరూపమును గాంచి మనోముద
ముఁజెందుట ప్రత్యాహారమని యెఱుంగవలెను, దీనిని సాధకులు
మాటిమాటికి అభ్యాసము చేయవలెను.

23 యత్ర యత్ర మనో యాతి బ్రహ్మణ స్తతదర్శనాత్
మనసా ధారణం చైవ ధారణా సో పరా మతాః 1-35

మనస్సు ఎచటెచటో సోవునో, అచటచట బ్రహ్మమును
దర్శించుటవలన మనసా బ్రహ్మమును ధరింపుట శ్రేష్ఠమైన ధారణ
యగును.

24 బ్రహ్మైవాస్మీతి సద్వృత్త్యా నిరాలంబతయా స్థితిః,
ధ్యానశబ్దేన విఖ్యాతః పరమానందదాయకః 1-36

‘నేను బ్రహ్మమునే అయి యున్నాను’ అను సద్వృత్తిచే
నిరాధారముగ నుండుట ధ్యానమని ప్రసిద్ధిచెందినది. అది పరమా
నందదాయకమైనది.

25 నిర్వికారతయా వృత్త్యా బ్రహ్మకారతయా పునః,
వృత్తి విస్మరణం సమ్యక్ సమాధి రభిధీయతే. 1-37

వికారములులేని నిశ్చలమనోవృత్తితో ‘నేను బ్రహ్మమును’
అను భావము గల్గి చిత్తవృత్తులు ఏమియు లేకుండుట సమాధియని
చెప్పబడుచున్నది.

26 ఇమం చాకృత్తిమానందం తావత్సాధు సమభ్యసేత్,
లక్ష్మీ యావత్తణాత్పుంసః పరిత్యక్త్యం సదభవే
త్స్వయమ్. 1-38

అపాశ్యతమైన ఈ ఆనందమును బ్రహ్మసాక్షాత్కార మనను
లభ్యము కలుగు వఱకును సాధకుడు లెస్సగా అభ్యసించుచుండవలెను.

27 సమాధౌ క్రియమాణే తు

విఘ్నా న్యాయాన్తి వై ఖలాత్,

అనుసంధానరాహిత్యం

మాలస్యం భోగలాలసమ్.

1-40

28 అయ స్తమశ్చ విజేప ప్రేజః స్వేదశ్చ శూన్యతా,
ఏవం హి విఘ్నబాహుల్యం త్యాజ్యం బ్రహ్మవిశారదైః,
1-41

సమాధిని అభ్యసించునపుడు కొన్ని విఘ్నములు నాటిల్లు
చుండును. అవి దేహి యనిన - అనుసంధానము (ధ్యానము) చేయ
కుండుట, సోమరితనము, భోగలాలసత్వము, నిద్ర, తమోగుణము
కలుగుట, విజేపము, ఉష్ణము, శూన్యత్వము - ఈ ప్రకార
ములైన విఘ్నము లన్నిటిని బ్రహ్మనిష్ఠులు త్యజించివేయవలెను.

29 భావవృత్త్యా హి భావత్వం

శూన్యవృత్త్యా హి శూన్యతా,

బ్రహ్మవృత్త్యా హి పూర్ణత్వం

తయా పూర్ణత్వ మభ్యసేత్.

1-42

భావవృత్తిచే భావము కలుగును. శూన్యవృత్తిచే శూన్య
త్వము కలుగును. బ్రహ్మవృత్తిచే పూర్ణత్వము కలుగును. కావున
బ్రహ్మనిష్ఠుడు పూర్ణత్వమును అభ్యసించవలెను.

30 యో హి వృత్తిం విహాయేనాం

బ్రహ్మభ్యాం పావసీం పరామ్,

వృత్తైవ తే తు జీవన్తి

పశుభిశ్చ సమా సరాః.

1-43

ఎవరు పశులమైన ఈ బ్రహ్మవృత్తిని వదిలి సంసరించు దురో, వారు పశుప్రాయులై వ్యర్థముగ జీవించువారే యగుదురు.

31 యే తు వృత్తిం విజానన్తి జ్ఞాత్వా వై వర్థయన్తి యే,

తే వై సత్పురుషో ధన్యా వన్త్యా సై భువనత్రయే.

1-44

ఎవరు ఈ బ్రహ్మవృత్తిని యెఱుంగుదురో, ఎఱిగి దానిని వృద్ధిపొందించుకొందురో వారే సజ్జనులు. వారే ముల్లోకములందును ధన్యులు. వారే వంద్యులు నగుదురు.

32 యేషాం వృత్తి స్సమా వృద్ధా పరిపూర్వా చ సా పునః,

తే వై సద్రుప్సూతాం ప్రాప్తౌ నేతరే శబ్దవాదిసః.

1-45

ఎవరియొక్క బ్రహ్మవృత్తి సమమై, అభివృద్ధిపొందినదై, పరిపూర్ణమైయుండునో, అట్టివారే సద్రుప్సూతవృత్తమును పొందినవారగుదురు. ఇతరులగు శబ్దవాదులు కాదు.

33 కుశలా బ్రహ్మవాయాయాం వృత్తిహీనాః సురాగిణః,

తేఽప్యజ్ఞాసతయా నూనం పున రాయాన్తి యాన్తి చ

1-46

37. తేజోబిందూపనిషత్తు

187

బ్రహ్మమునుగూర్చి కేవలము పలుకుటయందు నిపుణులును, బ్రహ్మవృత్తి లేనివారును, విషయముల యెడల అధికభాగము కల వారును అజ్ఞానులే యగుదురు. వారు నిక్కముగ జపనమరణములను బొందుచుండుదురు.

34 నిమిషార్థం న తిష్ఠన్తి వృత్తిం బ్రహ్మమయీం వినా,

యథా తిష్ఠన్తి బ్రహ్మద్యాః సనకాద్యాః శురౌదయః.

1-47

బ్రహ్మజేవుడగు మొదలైనవారు, సనకాదులు, శుకాదులు బ్రహ్మమయమగు వృత్తిలేకుండా ఒక్క అర్థనిమిషమైనను ఉండురు.

35 అథ శుద్ధం భవేద్వస్తు యదై వై వాచా మగోచరమ్,

ఉదేతి శుద్ధచిత్తానాం వృత్తిజ్ఞానం తతః పరమ్. 1-49

చిత్తము శుద్ధముగా నున్నవారికి వాక్కులకు అగోచరమగు బ్రహ్మమునుగూర్చిన వృత్తి కలుగును. తదాపరి బ్రహ్మజ్ఞానము, బ్రహ్మానుభూతి కలుగును.

36 భావితం తీవ్రవేగేన యద్యస్తు నిశ్చయతత్కర్మ,

దృశ్యం హృద్యశ్యతాం నీత్యా బ్రహ్మకారేణచిన్తయేత్

1-50

తీవ్రవేగముతో ఏ పస్తువు భావింపఁబడినో, అది నిశ్చయముగ అనుభవితము కాఁగలదు. (కావున బ్రహ్మమును గూర్చి తీవ్రముగ ధ్యానింపవలయును). దృశ్యమును అదృశ్యముగఁగావించి దానిని బ్రహ్మకారముగ చింతింప చేయవలెను.

37 విద్యా నిష్కల్యం నుథే తిష్ఠే ధ్రియా చిద్రసపూర్ణయేతి,

1-51

బుద్ధిమంతుడు చ్చిదనపూర్ణమగు బుద్ధితో గూడి నదా ఆత్మ సుఖమందే నిలుకడ కలిగియుండునాన.

38 అఖండైకరసం సర్వం చిన్మాత్ర మితి ఛావయేత్ .
2-23

ఈ సమస్త జగత్తు అఖండైక రసస్వరూపమైనదియు, చిన్మాత్ర మనియు ఛావన చేయవలెను.

39 పరబ్రహ్మస్వరూపోఽహం పరమానంద మస్మ్యహమ్,
కేవలం జ్ఞానరూపోఽహం కేవలంపరమోఽస్మ్యహమ్.
3-1

నేను పరబ్రహ్మస్వరూపుడను, పరమానందరూపుడను, కేవలము జ్ఞానరూపుడను, కేవలము పరమాత్మస్వరూపుడను అయియున్నాను.

40 దేవభావవిహీనోఽస్మి చిన్తాహీనోఽస్మి సర్వదా,
చిత్తవృత్తి విహీనోఽహం చిదాత్మైకరసోఽస్మ్యహమ్
3-14

నేను దేవభావరహితుడను, చింతావృత్తిరహితుడను, సర్వాధి స్థానరూపుడను, నదా చిద్భవ ఆత్మస్వరూపుడను అయియున్నాను.

41 సర్వదృశ్యవిహీనోఽహం దృశ్యరూపోఽస్మ్యహమేవ హి,
సర్వదా పూర్ణరూపోఽస్మి నిత్యతృప్తోఽస్మ్యహం
సదా. 3-15

నేను సర్వదృశ్యరహితుడను, దృశ్యరూపుడను, నదా పరి పూర్ణ రూపుడను, నిత్యతృప్తి పుడను అయియున్నాను.

42 అహమేవ మహానాత్మా హ్యహమేవ పరాత్పరః,
అహ మస్యవదాభామి హ్యహమేవ శరీరవత్. 3-17

నేను మహాత్మర ఆత్మరూపుడను, పరాత్పరుడను. నేను మతియొకదానివలె తోచుచున్నాను, నేను శరీరమువలె తోచు చున్నాను. (నా ప్రాప్తముగ శరీరమును కాను. నేను అఖండాత్మను.)

43 మయాత్రిచిత్తం యద్యద్వా తత్త న్నాస్తీతి నిశ్చిను,
అహం బ్రహ్మాస్మి సిద్ధోఽస్మి నిత్యశుద్ధోఽస్మ్యహం సదా.
3-20

నాకంటె (ఆత్మకంటె) అన్యమైనది ఏదియు లేదని నిశ్చయించుచు. నేను బ్రహ్మమును, సిద్ధుడను, నిత్యశుద్ధుడను అయి యున్నాను.

44 స్వచైతన్యే స్వయం స్థాస్యే స్వాత్మరాజ్యే నుభేరమే
స్వాత్మసింహాసనే స్థిత్యా స్వాత్మనోఽస్య న్న చిన్తయే
3-25

నేను నా చైతన్యమందు నిలచియుండును, స్వాత్మరాజ్య మందు సుఖముగా శ్రీడింతును. స్వాత్మసింహాసనముపై ఆసీనుడనై స్వాత్మకంటె ఇతరమైనదానిని దేనిని చింతింపను.

45 బ్రహ్మమాత్ర మిదం సర్వం
బ్రహ్మతోఽస్య న్న కించన,
తదేవాహం సదానందం
బ్రహ్మైవాహం సనాతనమ్.
3-31

ఈ సమస్తము బ్రహ్మము మాత్రమే అయియున్నది. బ్రహ్మముకంటె వేరుగ ఇతరు బక్తింజైనను లేదు. సదానందమై, సనాతనమైనట్టి ఆ బ్రహ్మమే నేను అయియున్నాను.

46 దేహత్రయ మన ద్విద్విధి కాలత్రయ మసత్సదా,
గుణత్రయ మనద్విద్విధి హ్యహం సత్యాత్మక శ్శుచిః.

3-49

దేహత్రయము అసత్యమని యెఱుఁగుము. అట్లే కాలత్రయము, గుణత్రయము నదా అసత్యమని తెలిసికొనుము. నేను (ఆత్మ) సత్యస్వరూపుడను. శుచిస్వరూపుడను.

47 స్వాత్మమంత్రం సదా పశ్యేత్

త్వాన్విత్త మంత్రం సదాభ్యసేత్. 3-59

స్వాత్మమంత్రమునే సదా కాంక్షవలెను. స్వాత్మ మంత్రమునే సదా అభ్యసించుటలయును.

48 అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

మృత్యుపాశం వినాశయేత్,

అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

ద్వైతదుఃఖం వినాశయేత్. 3-62

‘అహంబ్రహ్మాస్మి’ (నేను బ్రహ్మమును) అను ఈ మంత్రము మృత్యుపాశమును సశింపఁజేయును. ‘అహంబ్రహ్మాస్మి’ అను ఈ మంత్రము ద్వైతదుఃఖమును సశింపఁజేయును.

49 అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

సర్వవ్యాధీన్ వినాశయేత్,

అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

సర్వశోకం వినాశయేత్. 3-65

‘అహంబ్రహ్మాస్మి’ అను ఈ మంత్రము సమస్త వ్యాధులను తొలఁగించును. అహంబ్రహ్మాస్మి అను ఈ మంత్రము దుఃఖము సంతయు సశింపఁజేయును.

50 ఆనందఘనరూపోఽస్మి

పరానందఘనోఽస్మ్యహమ్

యస్య దేహాదికం నాస్తి

యస్య బ్రహ్మేతి నిశ్చయః,

పరమానందపూర్ణో యః

స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

4-3

నేను ఆనందఘనరూపుడను, సదానందఘనుడను. ఎవనికి దేహాదులభావన లేదో, ఎవనికి తాను బ్రహ్మమను నిశ్చయము కలదో, ఎవఁడు పరమానందపరిపూర్ణుడై యుండు నో, అట్టివాఁడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పఁబడును.

51 స మే దేహః కదాచిద్వా స మే ప్రాణాదయః క్వచిత్

స మే మాయా స మే కామో స మే క్రోధః పరో

ఽస్మ్యహమ్. 4-8

నాకు దేహము ఎప్పుడును లేదు. ప్రాణాదులున్ను ఎప్పుడును లేవు. నాకు మాయగాని, కామముగాని, క్రోధముగానీలేవు. నేను పరమగు ఆత్మను అయియున్నాను.

52 స మే ఋరా స మే బాల్యం స మే యౌవన మణ్వపి,

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం బ్రహ్మాస్మ్యహం బ్రహ్మేతి

నిశ్చయః. 4-29

నాకు వాగ్దేయము లేదు. బాల్యము లేదు. నాకు యౌవనము అణుమాత్రమైనను లేదు. 'నేను బ్రహ్మమును; ముహూర్తానికి నేను బ్రహ్మమును' అను నిశ్చయముకలవాడను అయియున్నాను.

53 స్వయమేవ స్వయం పశ్యే
త్స్విత్పరాజ్యే సుభేషణేత్,
స్వాత్మానందం స్వయం భుక్తు-
న షీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

4-31

స్వయముగనే తన్ను (ఆత్మను) తాను చూచుకొనవలయును. స్వాత్మపరాజ్యమున సుఖముగ ప్రవసింపవలెను. ఎవడు స్వాత్మానందమును స్వయముగ అనుభవించునో అట్టివాడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

54 కేవలః పరమాత్మాహం కేవలో జ్ఞానవిగ్రహః,
సత్తామాత్ర స్వరూపాత్మా నాస్యత్కించి జ్ఞగద్భయమ్
4-45

నేను కేవలము పరమాత్మను. కేవలము జ్ఞానస్వరూపుడను. సత్తామాత్రాత్మాగూఢుడను. నాకు జగత్ప్రపంచము కొంచెమైనను భయములేదు.

55 నిత్యప్రత్యక్షరూపాత్మా నిత్యప్రత్యక్షనిర్ణయః. 4-70

మౌనమైనవాడు నిత్యము గోచరమగు ఆత్మస్వరూపము కలవాడనును, నిత్యము యథార్థమైన నిర్ణయము కలవాడను అయి గుండును.

56 ఆత్మాన మేవ వీక్ష్య ఆత్మానం బోధయ స్వకమ్,
స్వ మాత్మానం స్వయం భుక్తు-
స్వస్థో భవ షడానన
4-80

ఓ ముఖ్యభా! నీవు సత్యము నీ ఆత్మనే కాంచుము. నీ ఆత్మనే యెఱుంగుము. నీ ఆత్మనే అనుభవింపుము. స్వస్థుడవు కమ్ము.

57 అనాత్మేతి జగద్వాపి నాస్తి నాస్తితి నిర్భయః,
సర్వసంకల్ప శూన్యత్వా త్సర్వకార్య విరహాత్.
5-16

ఈ జగత్తు అనాత్మయనియు, ఇది లేదు, లేదు అయి నిశ్చయించుము. నీవు సర్వసంకల్పరహితుడవు, సర్వకార్య నిర్బంధుడవు కమ్ము.

58 విహృతాభావా చ్ఛిన్ననీయం దేహాభావా జ్ఞరా స చ,
పాదాభావా ద్ధతి రాస్తి హస్తాభావాత్త్రియూ స చ,
5-19

చిత్తిరహితమువలన చింతనీయము లేదు. దేహరహితము వలన ముసలితనము లేదు. పాదములు లేనందువలన గమనము లేదు. హస్తములు లేనందువలన క్రియలేదు.

59 మృత్యు రాస్తి జనాభావా
ద్దుర్ధ్వభావా త్సుఖాదికమ్.
5-20

జననము లేకపోవుటచే మృత్యువు లేదు. బుద్ధి లేకపోవుటచే సుఖదుఃఖాదులు లేవు.

60 ఇదం ప్రపంచం నాస్త్యేవ
నోత్పన్నం నో స్థితం క్వచిత్.
5-31

ఈ ప్రపంచము వాస్తవముగ లేదు. ఇది ఉత్పన్నము కాలేదు. స్థితిగల్గియుండులేదు.

61 చిత్తం ప్రపంచ మిత్యాహు రాష్ట్రాన్తి నాస్త్వేవ సర్వదా
న ప్రపంచం న చిత్తాది నాహంకారో న జీవకః 5-32

చిత్తిమే ప్రపంచమను చెప్పబడినది. కావున ప్రపంచము
వాస్తవముగ ఎన్నడును లేనేలేదు. ప్రపంచముకాని, చిత్తాదులు
కాని, అహంకారముకాని, జీవులు కాని లేరు.

62 మాయాకార్యాదికం నాస్తి
మాయా నాస్తి భయం న హి,
తర్తా నాస్తి త్రియా నాస్తి
శ్రవణం మనసం న హి.

5-33

మాయా కార్యాదులులేవు. మాయలేదు. కావున భయము
లేదు. తర్తలేదు, త్రియా లేదు. శ్రవణము లేదు, మనసము లేదు.

63 వాచా వచతి యత్కించి త్సంకల్పైః కల్పితే క్వచిత్
మనసా చిన్తితే యద్వ త్సర్వం మిథ్యా న సంశయః
5-45

వాక్కుచేత చెప్పబడునదియు, సంకల్పములచే సంకల్పం
వలన నుదియు, మనస్సుచేత చింతింపబడునదియు నగు సమస్తము
మిథ్యయే అయియున్నది. ఇటు సంశయము లేదు.

64 అనేకకోటి బ్రహ్మాండం సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను.

5-54

అనేకకోటి బ్రహ్మాండము లన్నియు మిథ్యయని నిశ్చయం
బ్రుము.

65 త్వమేవ పరమాత్మాసి త్వమేవ పరమో గురుః.

5-58

67. శేషో బిందువాసనిర్భర్యు

శివే పరమాత్మ అయియున్నానని. శివే పరమనియున్న అయి
యున్నాను.

66 ఆనందోఽసి పరోఽసి త్వ మేక వివాద్విత్తియకః,
చిద్ధనానన్దరూపోఽసి పరిపూర్ణస్వరూపకః. 5-66

ఆనందమే నీవు. నీవు పరుడవు. నీవు ఏకకావ్యుడవు. అద్వి
తీయుడవు. చిద్ధనానందరూపుడవు. పరిపూర్ణస్వరూపుడవు.

67 దేహోఽహ మితి సంకల్పో మహత్సంసార ఉచ్యతే.
దేహోఽహ మితి సంకల్పం తద్వంధమితి చోఽన్యతే.
5-90

68 దేహోఽహ మితి సంకల్పం తద్దుఃఖమితి చోఽన్యతే,
దేహోఽహ మితి యజ్ఞానం తదేవ సరళం స్వచ్ఛతమ్.
5-91

'నేను దేహమును' అను సంకల్పమే మహాసంసారి మని,
అదియే బంధమని, అదియే దుఃఖమని, అదియే సరికముగ చెప్పబడినది.

69 మన ఏవ జగత్సర్వం మన ఏవ సదా దిహః,
మన ఏవ హి సంసారో మన ఏవ జగత్త్రయమ్. 5-98

70 మన ఏవ మహద్దుఃఖం మన ఏవ జరాదికమ్. 5-99

మనస్సే తే జగత్సర్వం సదా. మనస్సే మహాశక్తిః. మనస్సే
సంసారము. మనస్సే ముక్త్యాకములు. మనస్సే మహాదుఃఖము.
మనస్సే వాగ్ధాన్యములు.

71 జాగ్రత్సృష్ట సుషుప్త్యాది మనోమయ మితీరితమ్.

5-103

జాగ్రత్సృష్ట సుషుప్త్యాదు లన్నియు మనోమయములని చెప్పబడినవి.

72 స సర్వం స భయం ద్వైతం

స వృక్ష స్పృణ పర్వతాః.

6-11

ఈ సమస్తమున్న (దృశ్యము) లేదు. భయము లేదు. ద్వైతము లేదు. వృక్షములు, స్పృణములు, పర్వతములు లేవు.

73 బ్రహ్మైవ సర్వం నానోఽస్తి

విదహం తదహం తథా,

తదేవాహం తదేవాహం

బ్రహ్మైవాహం సనాతనమ్.

6-31

సమస్తము బ్రహ్మమే. మఱియొకటి లేనేలేదు. ఆ బ్రహ్మమే నేను. ఆ బ్రహ్మమే నేను. నేను సనాతనమైన బ్రహ్మమును.

74 బ్రహ్మైవాహం స సంసారి

బ్రహ్మైవాహం స మే మనః.

6-32

నేను బ్రహ్మమునే. నేను సంసారిని కాదు. నాకు మనస్సు లేదు.

75 జీవ ఏవ సదా బ్రహ్మ సచ్చిదానంద మస్మహమ్,

సర్వం బ్రహ్మమయం ప్రోతం సర్వం బ్రహ్మమయం

జగత్. 6-33

జీవుడు సదా బ్రహ్మమే అయియున్నాడు. నేను సచ్చిదానందమును. సమస్తము బ్రహ్మమయమని చెప్పబడినది. ఈ జగత్తంతయు బ్రహ్మమయమే అయియున్నది.

76 స్వయం బ్రహ్మ స సందేహ స్వస్మాదన్యస్స కించన

సర్వమాత్మైవ శుద్ధాత్మా సర్వం చిద్రాత్ర మద్వయమ్

6-39

నేను స్వయముగ బ్రహ్మమును. ఇటు సందేహము లేదు. నాకంటె అన్యముగ ఒకింతైనను లేదు. సమస్తము చిద్రాత్రమై, అద్వయమైనట్టి, శుద్ధాత్మయే అయియున్నది.

77 ఆనందం పరమానంద మన్యత్కించినన్ కించన 6-42

అంతయు ఆనందమే, పరమానందమే. మఱియొకటి ఏదియు ఒకింతైనను లేదు.

78 చైతన్యమాత్ర మోంకారం బ్రహ్మైవ సకలం స్వయమ్

అహమేవ జగత్సర్వ మహమేవ పరం పదమ్. 6-43

ఓంకారము చైతన్యమాత్రమే అయియున్నది. అంతయును స్వయముగ అట్టిబ్రహ్మమే యగును. నేనే ఈ జగత్తంతయును. నేనే పరమగు ఆత్మపదమును.

79 అహమేవ గుణాతీత అహమేవ పరాత్పరః,

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ గురోర్గురుః. 6-44

నేను గుణాతీతుడను. నేనే పరాత్పరుడను. నేనే పర బ్రహ్మమును. నేనే గురోర్గురువును.

80 అత్మనోఽన్యో గతి ర్నాస్తి సర్వమాత్మమయం జగత్
అత్మనో ఽన్యన్న హి క్వాపి అత్మనో ఽన్యత్ప్రణం
న హి. 6.46

ఆత్మ రప్ప వేతాకగతి లేదు. జగత్తంతయు 'అత్మమయమే' అయియున్నది. ఆత్మ కస్యముగ ఎచటను ఏమియును లేదు. అత్మ కంటే వేరుగ త్పా మైనను లేదు.

81 యత్కించిద్దృశ్యతే లోకే యత్కించిద్భాష్యతే జనైః
6.52

యత్కించి దృశ్యతే క్వాపి తత్సర్వ మసదేవ హి.
6.53

ఈ ప్రపంచమున ఏది కనుపించుచున్నదో, జనులచే ఏది మాట్లాడబడుచున్నదో, ఏది భజింపబడుచున్నదో, అదియంతయు అసత్యే (లేనిది) అయియున్నది.

82 సచ్చిదానందమాత్రోఽహ మనుత్పన్న మిదం జగత్
ఆత్మైవాహం చిదానందో నాన్యో స్సంసారదృష్టయః
6.58

నేను సచ్చిదానందమాత్రుడను. ఈ జగత్తు ఉత్పన్నమే కా లేదు. చిదానందస్వరూపముగ ఆత్మనే నేను. ఇతరములగు సంసారదృష్టు లెన్నియను లేవు.

83 అహమేవ హరిస్సౌఖ్య దహమేవ సదాశివః.
శుద్ధచైతన్య భావోఽహం శుద్ధసత్త్వానభావసః. 6.64

నేనే సౌఖ్యాత్మి బారిని. నేనే సదాశివుడను. నేనే శుద్ధ చైతన్యగుండును. శుద్ధ సత్త్వముయొక్క అనుభవము కలవాడను.

84 మత్తోఽన్య దస్తి చేన్మిథ్యా యథా మరుమరీచికా,
వస్థ్యాకుమారపచనే భీతిశ్చే దస్తి కించన. 6.73

నాకంటే వేరుగ ఏదేని ఉండునేని అది ఎంతమాపులవలె మిథ్యయే యగును. గొడ్డాలిగొడుగు మాటయందు భయము కలుగునా?

85 అజ కుక్షే జగన్నాస్తి హ్యత్మకుక్షే జగ న్నహి. 6.99

బ్రహ్మజేవుని ఉదరమునందు జగత్తులేదు. ఆత్మ కుక్షియందు (ఉదరమందు) జగత్తులేదు.

86. మాయాకార్య మిదం భేద మస్తి చేద్బ్రహ్మభావనమ్,
దేహకోఽహమితి దుఃఖం చేద్బ్రహ్మహ మితి నిశ్చయః
6.100

మాయాకార్యముగు ఈ భేదము ఎప్పుడైనను స్ఫురించినచో 'నెంటునే బ్రహ్మభావన చేయవలెను. , 'నేను దేహమును' అను భావనచే దుఃఖము కలుగుచో నెంటునే 'నేను బ్రహ్మమును' అను నిశ్చయమును గావింపవలయును.

87 అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిత్త అహంభావం పరిత్యజ,
సర్వమేవ లయం యాతి సుప్తహస్తస్థ పుష్పవత్ 6.104

'నేను బ్రహ్మమును' అని నిశ్చయించి అహంభావమును పరిత్యజింపుము. అప్పుడు నిద్రించువాని చేతియందలి పుష్పమువలె సమస్తజగత్తు లయించిపోవును.

88 సర్వవ్యాపార ముత్సృజ్య అహం బ్రహ్మేతిభావయ.
6.106

సమస్త కార్యములను వదలి 'నేను బ్రహ్మమును' అని భావించుచుండుము.

38. నాదబిందూపనిషత్తు

1 తేనైవ బ్రహ్మభావేన పరమానంద మశ్నుతే. 20

బ్రహ్మభావనచేతనే పరమానందమును జీవుడునుభవించును.

2 ఆత్మానం సతతం జ్ఞాత్వా కాలం. నయ మహామతే,
ప్రారబ్ధ మఖిలం భుంజి నోద్వేగం రర్తు మర్హసి. 21

ఓ మహామతీ! ఎల్ల వృడు ఆత్మను ఎఱిగి కాలమును గత పుము. ప్రారబ్ధ మంతయు అనుభవించుచు భయమును పొందక యుండుము.

3 అధిష్ఠానే తదా జ్ఞాతే ప్రపంచే శూన్యతాం గతే,
దేహస్యాపి ప్రపంచత్వా త్పారభ్దావస్థితిః కుతః. 22

అధిష్ఠానమగు బ్రహ్మము (ఆత్మ) తెలియబడగా, ప్రపంచము శూన్యత్వమును బొంద, దేహముకూడ ప్రపంచవస్తువే యగునాచే ఇక ప్రారబ్ధమునకు అస్తిత్వ మెచట?

4 "మకరందం పిబన్ భృంగో గంధా న్నాదేక్షతే యథా,
నాదాసత్తం నదా చిత్తం విషయం న హి కాంతతే. 42

పుష్పమునుండిలి పానము గ్రులుచు తృష్ణాద గంధమును అపేక్షించనట్లు చిత్తిము నదా (ప్రవాహ) నాదమునందు లగ్నమై గాహ్యవిషయములను కోరకయుండును.

5 మన సత్త అయం యాతి తద్విష్ణోః పరమం పదమ్.
47

మనస్సు ఎచట లయించునో అదియే విష్ణువుయొక్క- సర్వోత్తమ పదమైయున్నది.

6 సర్వావస్థావినిర్మూర్తః సర్వవిన్దా వివర్జితః-
మృతవత్త్విష్టతే యోగీ న ముక్తో నాత్ర సంశయః. 51

సర్వావస్థా రహితుడగును, సర్వనింతావర్జితుడగును అగు యోగి మృతునివలె నుండును. అట్టివాడు ముక్తు డగును. ఇట సంశయము లేదు.

7 కాష్ఠపజ్జాయతే దేహ ఉన్మన్యావస్థయా ద్రువమ్,
న జానాతి న శీతోష్ణం న దుఃఖం న సుఖం తథా. 53

జీవుడు ఉన్మన్యవస్థను (మనస్సును దాటిన స్థితిని) పొంది నపుడు శరీరము నిక్కముగ కట్టెవలెనవును. అట్టివానికి శీతోష్ణములు, సుఖదుఃఖములు తోచకయుండును.

8 జాగ్రన్నిద్రా వినిర్మూర్తః స్వరూపావస్థతా మియాత్.
55

సాధకుడు (ధ్యానాభ్యాస పరిపక్వతచే) జాగ్రదవస్థ, నిద్రా వస్థలేనివాడై (ఆత్మ) స్వరూపస్థితియం దుండును.

39. ధ్యానబిందూపనిషత్తు

1 యది శైలసమం పాపం విస్తీర్ణం బహుయోజనమ్,
భిష్యతే ధ్యానయోగేన వానోక్తే భేదః కదాచన. 1

పర్వతమంతగాని, బహుయోజనవి సీరమైనట్టిగాని పాప మైనను ధ్యానయోగముచే నశించిపోవును. మఱియుక భేదోపాయ ముతో ననిలేదు.

2 పుష్పమధ్యే యథా గంధః

వయోమధ్యే యథా ఘృతమ్,

తలమధ్యే యథా తైలం

పాపాణేష్యివ కాంచనమ్.

5

3 ఏవం సర్వాణి భూతాని మణౌ స్మృత ఇవాత్మని,

స్థిరబుద్ధి రసమూఢో బ్రహ్మవిద్రవహ్మణీ స్థితః 6

పుష్పములందు గంధమువలెను, పాలయందు నేయివలెను, నువ్వులయందు నూనెవలెను, రాశియందు బంగారమువలెను, మణియందు దాహమువలెను సమస్త ప్రాణులును ఆత్మయందు కూర్చుంటియున్నవి. స్థిరబుద్ధియు, విజ్ఞానమును, బ్రహ్మజ్ఞేత్రియు నగు వాఁడు అట్టి బ్రహ్మమునందు స్థితిగల్గియుండును.

4 తిలానాం తు యథా తైలం పుష్పే గన్ధ ఇవాత్రితః,

పురుషస్య శరీరే తు స బాహ్యభ్యంతరే స్థితః. 7

నువ్వులందు నూనెవలెను, పుష్పమునందు గంధమువలెను, మనుజుని శరీరమందు ఆ పరమాత్మ బాహ్యభ్యంతరములందు వ్యాపించియున్నాఁడు.

5 ఓ మిత్రేకాక్షరం బ్రహ్మ ధ్యేయం సర్వముముక్షుభిః 9

'ఓమ్' అను ఏకాక్షరరూపమైన బ్రహ్మము ముముక్షువు లెల్లరు ధ్యానము చేయదగినది.

6 హ్రస్వో దహతి పాపాని దీర్ఘః సంపత్ప్రదోఽవ్యయః,

అర్థమాత్రాసమాయుతః ప్రణవో మోక్షదాయకః. 17

హ్రస్వమైన ఓంకారము పాపములను భస్మము చేయును. దీర్ఘమైన ఓంకారము సంపదల నొసంగును. అర్థమాత్రతో కూడిన యట్టి ప్రణవము మోక్షమును కలుగఁజేయును.

7 తైలధారా మివాచ్ఛిన్నం దీర్ఘఘంటానినాదవత్,

అవాచ్యం ప్రణవస్యాగ్రం య స్తం వేద స వేదవిత్.

18

తైలధారవలె అచ్ఛిన్నమైనదియు, ఘంటానినాదమువలె దీర్ఘమైనదియు, అనిర్వచనీయమైనదియు నగు ప్రణవముయొక్క అగ్రమును ఎవఁ డెఱుంగునో అతఁడు వేదము నెఱిగిన వాఁడగును.

8 హృత్పద్మకర్ణికామధ్యే స్థిరదీపనిభాకృతిమ్,

అంగుష్ఠమాత్ర మచలం ధ్యాయే దోంకార మిశ్వరమ్.

19

హృదయపద్మమందలి కర్ణికయందు నిశ్చలమైన దీపమువలె శోభిల్లువాఁడగును, అంగుష్ఠమాత్ర ప్రమాణముకలవాఁడగును, నిశ్చలుఁడగును, ఓంకారస్వరూపుఁడగును అగు పరమేశ్వరుని ధ్యానించ వలయును.

9 గమాగమస్తం గమనాది శూన్య

మోంకార మేకం రవికోటిపిండమ్,

పశ్యన్తి యే సర్వజనాన్తరస్థం

హంసాత్మకం తే విరజా భవన్తి.

24

గమనాగమనములం దుండునదియు, వాస్తవముగ గమనాదుట లేనిదియు, కోటిసూర్య ప్రకాశము కలదియు, సర్వ జీవుల హృదయమునం దుండునదియు, హంసస్వరూపమైనదియు, ఏకమైనదియునగు ఓంకారమును ఎవరు కాంచుదురో వాడు రజోగుణ రహితుడై మోక్షభాగు లగుదుడు.

10 ఆసనం ప్రాణసంరోధః ప్రత్యాహరశ్చ ధారణా,
ధ్యానం సమాధి రేతాని యోగాంగాని భవన్తి షట్. 41

ఆసనము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహరణము, ధారణా ధ్యానము, సమాధి—అను ఈ ఆఱును యోగముయొక్క అంగములని చెప్పబడినవి.

11 ద్వాదశారమహాచక్రే పుణ్యపాపనియన్త్రితః,
తావజ్జీవో భ్రమ త్యేవం యావ త్తత్త్వం న విన్తతి. 42

పంచైండు ఆకులుగల చక్రమునందు జీవుడు పుణ్యపాప నియంత్రుడై, బ్రహ్మతత్త్వము తెలిసికొననంతవఱకు తిరుగుచునే యుండును.

12 హతారేణ ఐహిర్యాతి సకారేణ విశేత్పునః,
హంస హంసే త్యముం మంత్రం జీవో జపతి సర్వదా 61

'హ' కారముతో బయల్పడును. సకారముతో లోని కేగును. ఈ ప్రకారముగ శ్వాస, ప్రశ్వాసలతో జీవుడు సదా 'సోఽహం' మంత్రమును జపించుచున్నాడు.

13 శతాని ష డ్ధివారాత్రం సహస్రాశ్శ్లోకవింశతిః,
ఏతత్సంఖ్యాన్వితం మంత్రం జీవో జపతి సర్వదా. 62

జీవుడు అహోరాత్రము ఇరువదియొక్కవేల ఆఱునూలు పర్యాయములు ఈ 'సోఽహం' మంత్రమును సదా జపించుచున్నాడు.

14 అజపా నామ గాయత్రీ యోగినాం మోక్షదా సదా,
అస్యైః సంకల్పమూత్రేణ సరః పాపైః ప్రముచ్యతే 63

అజపాగాయత్రీయను ఈ మంత్రము సదా మోక్షప్రదమైనది. ఈ మంత్రమును స్మరించినంతమాత్రముచే జీవుడు సమస్త పాపములనుండి నిమిత్తుడై ఉండును.

15 యోగైశ్వర్యవణిత్యాగీ క్షీరపానపత స్సుఖీ. 71

కారము, పులుపు, ఉప్పు, వదలివచ్చి పాలుత్రాగి ధ్యానించు సాధకుడు సుఖవంతుడగును. (జిహ్వచాపల్యము లేక మితాహారి యు నేవించువాడని భావము)

16 బ్రహ్మచారీ మితాహారి యోగీ యోగపదాయణః,
అద్ధాద్ధూప్యం భవేద్విద్ధో నాత్ర కార్యా విచారణా? 2

బ్రహ్మచారి, మితాహారి, యోగపరాయణుడు అయిన యోగి సంవత్సర కాలమైన విదవ సిద్ధిని బొందును. ఇన్నిపయమున విచారించ వలసిన సన్నిధి.

17 ... తురీయే కేవలపరమాత్మసంబంధినీ భవతి. నిత్య బోధస్వరూపా భవతి, తదా శనై శ్చనై రుపవశే ద్దుష్ట్యా భృతిగృహీతయా, ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా స

కించిదపి చిన్తయేత్, తదా ప్రాణాపానయో రైక్యం
కృత్వా సర్వం విశ్వ మాత్మస్వరూపేణ లక్ష్యం ధార
యతి. తదా తురీయాతీతావస్థా, తదా సర్వేషా మానస్వ
స్వరూపో భవతి, ద్వంద్వాతీతో భవతి, యావద్దేహ
ధారణా వర్తతే తావత్త్వతి, వశ్నా త్వరమాత్మస్వరూ
పేణ ప్రాప్తి ర్భవతి, ఇత్యనేనప్రకారేణ మోక్షోభవతి
జ్ఞానమేవాత్మదర్శనోపాయం భవతి. 94

తురీయమునందు బ్రహ్మనిష్ఠుని స్థితి పరమాత్మ సంబంధము
గలదియగును. అది నిత్యబోధస్వరూపమైనది. అప్పుడు సాధకుఁడు
దైర్ఘ్యముతోఁగూడిన బుద్ధిద్వారా మనస్సును బ్రాహ్మవిషయముల
నుండి మరలించి అంతర్మఖముచేసి హృదయమునందు నిలిపి ఇతర
చింతనలను వీడి సదా బ్రహ్మమునే ధ్యానించువలెను. అప్పుడు ప్రాణా
పానములను ఏకముచేసి సర్వజగత్తును బ్రహ్మముగాఁ గాంచు
గలఁడు. అదియే తురీయాతీతదశ యగును. అప్పుడు తాను సర్వ
జీవులకును ఆనందస్వరూపుఁడుగా గోచరించును. ద్వంద్వరహితఁ
డగును. శరీరధారణ యున్నంతవఱకును ఇట్లుండును. తదుపరి
(విదేహముక్తి నొంది) పరమాత్మలో లీనుడగును. ఈ ప్రకారముగ
జీవునకు మోక్షము కలుగుచున్నది. పరమాత్మను పొందుట కిదియే
సరియైన ఉపాయము అయియున్నది.

18 కోదండద్వయమధ్యే తు బ్రహ్మరంద్రేషు శక్తిః:104

19 స్వాత్మానం పురుషం పశ్యే నృన స్తత్ర లయంగతమ్
య ఏవం వేద పురుషః సత్తైవల్యం సమశ్నుతే ఇత్సు
పనిషత్. 105

బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు భూమధ్యమందుఁగాని, బ్రహ్మరంద్రమందు
గాని, దృష్టిని కేంద్రీకరించి పరమపురుషుని (ఆత్మను) వీక్షించును.
మనస్సు అందే లయముఁ జెందియుండును. ఏ బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు తన
మనస్సును బ్రహ్మమునందు లీనముచేసి ఆనందించునో అతఁడు
'మోక్షి'మను బడయును.

40. బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్తు

1 రాంస్యఘంటానినాదస్తు యథా వీయేత శాస్తయే,
ఓంకారస్తు తథా యోజ్యః శాస్తయే సర్వమిచ్ఛతా:12

కంఠగంటయొక్క శబ్దము శాంతముగ లయించునట్లు సర్వా
త్మను బొందఁగోరువాఁడు శాంతిఁజూపు ఓంకారమును శాంతముగ
లయింపఁ జూపవలెను.

2 యస్మి స్సంలీయతే శబ్ద స్తత్పరం బ్రహ్మ గీయతే,
ధియం హి లీయతే బ్రహ్మ సోఽమృతత్వాయ
కల్పతే. 13

శబ్దము 'దేనియందు లయించునో, అది పరబ్రహ్మమని చెప్పఁ
బడుచున్నది. ఎవనిబంధి బ్రహ్మమునందు లయించునో అతఁడు
సౌఖ్యమును పొందుటకు అర్హుఁ డగును.

3 సకారం చ హకారం చ టివో జవతి సర్వదా. 16

దీప్తఁడు, సదా 'స' కారమును 'హ' కారమును జపించు
చుండును.

4 హంసవిద్యామృతే లోకే నాస్తి నిత్యత్వసాధనమ్.2-6

హంసవిద్యతస్ప లోకమున నిత్యత్వమును (శాశ్వత మోక్షమును) పొందుటకు వేటసాధనము లేదు.

5 యో దదాతి మహావిద్యాం

హంసాఖ్యాం పారమేశ్వరీమ్,

తస్య దాస్యం సదా కుర్యా

త్రస్త్వియా పరయా సహ.

2-7

హంసయను పేరుగలదియు, పరమేశ్వర సంబంధమైనదియగు మహావిద్యను ఉపదేశించువానికి పరమప్రజ్ఞతో గూడ సదా సేవ చేయవలెను.

6 గురుభక్తిం సదా కుర్యాచ్చైయసే భూయసే నరః,

గురు రేప హరి స్సాక్షా న్నాస్య ఇత్యబ్రవీచ్ఛుతిః.

3-1

పరమశ్రేయమును బడయుటకై గురుభక్తి గుహ కలిగి యగుటలెను. గురువు సాక్షాత్తు హరియే యనియు, మఱియొకడు కాదనియు గ్రహింపవలెను.

7 శ్రుత్వా యదుత్తం పరమార్థ మేవ

తత్సంశయో నాత్ర తత స్సమస్తమ్,

శ్రుత్వా విరోధే న భవత్ప్రమాణం

భవే దనర్థాయ వినా ప్రమాణమ్.

3-2

శ్రుతిచే నది చెప్పబడినదో, అది యంతయు పరమార్థమే యగును. ఇది సంశయములేదు. వేదమునకు విరోధమైనది ప్రమాణము కానేరదు. ప్రమాణము లేనియెడల అనర్థము కలుగును.

40. బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్తు

189

8 తిలేషు చ యథా తైలం పుష్పే గన్ధ ఇవాశ్రితః,
పురుషస్య శరీరేస్మి న్న బాహ్యభ్యంతరే తథా. 35

సుస్థులయందు నూనెవలెను, పుష్పమునందు గంధమువలెను మనసునకు శరీరమందు బాహ్యభ్యంతరముల పరమాత్మ వ్యాపించి యున్నది.

9 శుద్ధజ్ఞానాస్పృతం ప్రాప్య పరమాక్షరనిర్ణయమ్,
గుహ్యద్గుహ్యతమంగోవ్యం గ్రహణీయం ప్రయత్నతః.

4-6

పరమాక్షరమగు ఆత్మస్వరూపమును నిర్ణయించు శుద్ధమైన జ్ఞానాస్పృశమును పొంది మహాశూన్యమై, గోప్యమైనట్టి బ్రహ్మమును ప్రభుత్వసూర్యకముగఁ బడయవలెను.

10 చోదరో బోధకత్వైవ మోక్షదశ్చ పరః స్మృతః,
ఇత్యేషాం త్రివిధో జ్ఞేయ ఆచార్యస్తు మహితతే. 51

ఈ ప్రపంచమున చోదకుఁడు, బోధకుఁడు, మోక్షదకుఁడు—అని త్రివిధములు. మూఁడు విధములుగా వేర్వేరుబడుచున్నాఁడు.

11 చోదరో దర్శయే న్నార్గం బోధకః స్థాన మాచరేత్,
మోక్షదస్తు పరం తత్త్వం యజ్ఞాత్వా పర మశ్నుతే.

5-2

చోదకుఁడు మార్గమును చూపును. బోధకుఁడు స్థానమును చూపును. మోక్షదకుఁడు పరతత్త్వమును చూపును. ఆ పరతత్త్వము నొందగి మనుజుఁడు. మోక్షమును పొందును.

12 ప్రాణినాం దేహమధ్యే తు స్థితో హంసః సదాచ్యుతః

6-0

(ప్రాణులయొక్క) దేహమధ్యమున నాశరహితమైన హంస (పరమాత్మ) సదా స్థితుడై యున్నాడని.

13 సదా సమాధిం కుర్వీత హంసమంత్ర మనుస్మరన్,
నిర్మలస్పటికాకారం దివ్యరూప మనుత్తమమ్. 65

హంసమంత్రమును స్మరించుచు సదా సమాధిని అభ్యసించ వలయును. నిర్మల స్పటికాకృతి గల మహోత్తమ దివ్య స్వరూపుని (ఆగ్ర్యును) సేవింప వలయును.

14 సర్వభూతస్థితం దేవం సర్వేశం నిత్యమర్చయేత్,
ఆత్మరూపం తమాలోక్య జ్ఞానరూపం నిరామయమ్. 77

సర్వజీవులయందున్న పరమేశ్వరుడైన దేవుని సదా పూజించుటలెను. జ్ఞానస్వరూపమును అనామయము నగు ఆత్మ స్వరూపమును అవలోకింప వలయును.

15 బుద్ధోహం భూతపాలోఽహం
భారూపో భగవానహమ్. 101

నేను బుద్ధుడను. జీవులను పాలించువాడను. ప్రకాశస్వరూపుడను. భగవంతుడను.

16 సర్వభూతాంతరాత్మాహ మహ మస్మి సనాతనః,
అహం సర్వద్విభాతోఽస్మి స్వే మహిమ్ని సదా స్థితః
105

నేను సర్వజీవుల అంతరాత్మను. సనాతనుడను. నేను ఒక్కసారిగా భాసించువాడను. స్వీయమహిమయందు సదా నెలకొని యున్నవాడను.

17 సర్వాస్తరః స్వయంత్యోతిః సర్వాధిపతి రస్మ్యహమ్,
సర్వభూతాధివాసోఽహం సర్వవ్యాపీ స్వరాడహమ్. 106

నేను సర్వాంతరాత్ముడను. స్వయంత్యోతిస్వరూపుడను. సర్వాధిపతిని. సర్వజీవులకు నివాసమై నవాడను. సర్వవ్యాపకుడను. స్వయంప్రకాశ స్వరూపుడను. స్వరాట్టును.

18 సమస్తసాక్షి సర్వాత్మా సర్వభూత గుహశయః,
సర్వేంద్రియగుణాభాస స్సర్వేంద్రియవివర్జితః. 107

నేను సమస్తమునకు సాక్షిని. సర్వాత్మరూపుడను. సమస్త ప్రాణుల హృదయగుహయందున్నవాడను. సర్వేంద్రియ గుణాభాసుడను. సర్వేంద్రియ వివర్జితుడను.

19 ఏపం యో వేద తత్త్వేన స వై పురుష ఉచ్యతే—
ఇత్యుపనిషత్. 111

ఈ ప్రకారముగ ఏవఁడు యథార్థముగ నెఱుంగునో అతఁడే మనుజుడని చెప్పబడును.

41. యోగతత్త్వోపనిషత్తు

1 నానామార్గైస్తు దుష్ప్రొపం కైవల్యం పరమం పదమ్,
పతితాః శాస్త్రభాలేషం ప్రజ్ఞయా తేన మోహితాః. 6

హోర్వత్తమపదమగు కైవల్యము (భౌతికములగు) అనెక మార్గములద్వారా పొందరానిది. కొందఱు శాస్త్రజాలములలో పడి ప్రజ్ఞచే మోహతులై పస్తతత్త్వము నెఱుంగనేరక యున్నారు.

2 అనిర్వాచ్యం పదం వత్తుం స శక్యం తైః సురైరపి,
స్వాత్మప్రకాశరూపం తత్కిం శాస్త్రేణ ప్రకాశ్యతే. 7

అనిర్వాచ్యమైన మోక్షపదమును గూర్చి వచించుటకు దేవతలకును సాధ్యముకాదు. స్వాత్మప్రకాశరూపము శాస్త్రముచేత ప్రకాశింపబడునా యేమి?

3 నిష్కలం నిర్మలం శాంతం సర్వాతీతం నిరామయమ్,
తదేవ జీవరూపేణ పుణ్యపావఫలై ర్వృతమ్. 8

నిష్కలమై, నిర్మలమై, శాంతమై, సర్వాతీతమై, నిరామయమైన బ్రహ్మమే పుణ్యపాపఫలములతోఁ గూడి జీవరూపముగ నున్నది.

4 తృష్ణా లజ్ఞా భయం దుఃఖం విషాదో హర్ష ఏవ చ,
విభి ర్దోషై ర్వినిర్ముక్తః స జీవః కేవలో మతః. 13

తృష్ణ, లజ్ఞ, భయము, దుఃఖము, విషాదము, హర్షము— ఈ మున్నగు దోషములనుండి విముక్తుడైన జీవుఁడు కేవలము పరమాత్మగా తలంపబడుచున్నాఁడు.

5 తస్మా ద్దోషవినాశార్థ ముపాయం కథయామి తే,
యోగహీనం కథం జ్ఞానం మోక్షదం భవతి ద్రువమ్. 14

6 యోగోఽపి జ్ఞానహీనస్తు స క్షమో మోక్షకర్తృణి,
తస్మా జ్ఞానం చ యోగం చ ముముక్షు ర్దృఢ మభ్య

సేత్. 15

కాపున దోషముల వినాశము కొఱకు నీకు ఉపాయము చెప్పుచున్నాను. యోగము లేక జ్ఞానము నిశ్చయముగ మోక్ష మెట్లు బసంగఁగలదు? యోగమున్న జ్ఞానములేక మోక్షమొసంగ లేదు. కాబట్టి యోగమును, జ్ఞానమును రెండిటిని ముముక్షువు దృఢముగ అభ్యసించవలయును.

7 అజ్ఞానాదేవ సంసారో జ్ఞానాదేవ విముచ్యతే,
జ్ఞానస్వరూప మే వాదో జ్ఞానం జ్ఞేయైకసాధనమ్. 16

అజ్ఞానమువలననే జీవునకు సంసారము కలుగుచున్నది. జ్ఞానముచేత అతఁడు విముక్తుడగుచున్నాఁడు. కావున మొదట జ్ఞానమును సంపాదించవలెను. జ్ఞానమువ్యాపారమనఁగా జ్ఞేయము నెఱుంగఁ గలఁడు.

8 జ్ఞాతం యేన నిజం రూపం కై వల్యం వరమం పదమ్,
నిష్కలం నిర్మలం సౌఖ్య తృప్తిదానందరూపకమ్. 17

కై వల్యగూఢమై, మహాన్నతపదమై, నిష్కలమై, నిర్మలమై సౌఖ్యాత్మ నచ్చిదానందరూపమైనట్టి నిజ ఆత్మస్వరూపము నెఱుంగుటయే జ్ఞానము.

9 అహ్వహారో యమేష్వేకో ముఖ్యో భవతి నేతరః. 28

‘యమము’ నందు అఘ ఆహారము చాల ముఖ్యమైనది. మఱియొకటి కాదు.

10 అహింసా నియమేష్వేకా ముఖ్యా వై చతురానన. 29

చతుర్ముఖా! ‘నియమము’ నందు అహింస చాల ముఖ్యమైనది.

11 ప్రథమాభ్యాసకాలే తు విఘ్నాః స్యు శ్చతురానన,
అలస్యం కర్థసం భారతగోష్ఠిమంత్రాది సాధనమ్. 30

12 ధాతుప్రీతౌల్యకాదీని మృగతృష్ణామయాని వై,
జ్ఞాత్వా సుధీ స్త్యజే తస్మా న్విఘ్నా న్నుణ్ణి
ప్రభావతః. 31

చతుర్ముఖా! ప్రారంభదశలో అభ్యాసకాలమున కొన్ని విఘ్నములు కలుగును. అవి యేవియనిన - సోమరితనము, ఆత్మ శ్లాఘము, దుష్టులతోడి సంభాషణము, మంత్రాది సాధనములు, సువర్ణము చేయుట, స్త్రీలోలత్వము మున్నగునవి. ఇవి ఎంత మాపులవంటివని తెలిసికొని బుద్ధిమంతుడగు ఆ విఘ్నము లన్నిటిని పుణ్యప్రభావముచే త్యజించివేయవలెను.

13 స దర్శయేచ్ఛ సామర్థ్యం దర్శనం పీఠ్యవత్తరమ్,
స్వల్పం వా బహుధా దుఃఖం యోగీ స వ్యథతే తదా.
56

యోగి తన శక్తి సామర్థ్యములను, మహిమాన్వితమైన వ్యక్తిత్వమును అన్యులకు చూపరాదు. స్వల్పమైననుగాని, అధికమైననుగాని దుఃఖము కలిగినప్పుడు యోగి వ్యథ చెందడు.

14 తతో రహ స్యపావిష్టః ప్రణవం పుతమాత్రయా,
జపే త్పూర్వాద్విధానాం తు పాపానాం నాశపాతవే.
63

యోగి ఏకాంతముగ కూర్చొని పూర్వాభిప్రాయాలైన పాపములను సరింపజేయుట కొఱకై ప్రణవమంత్రమును జపించ వలెను.

15 సర్వవిఘ్నహరో మస్త్రః ప్రణవః సర్వదోషహః. 64

ప్రణవమంత్రము (ఓంకారము) సర్వవిఘ్నములను సరింపజేయునదియు, సమస్తదోషములను తొలగించునదియు అని యున్నది.

16 యద్య త్పశ్యతి చక్షుర్భ్రాం
తత్త దాత్మేతి భావయేత్.
69

41. యోగతత్త్వపనిపత్తు

195

మనుజుడు సేత్రములతో చేనినదేనిని చూచునో, అదియంతయు ఆత్మయే యని భావించవలెను.

17 యద్య చ్ఛృణోతి కర్ణాభ్యాం
తత్త దాత్మేతి భావయేత్.
70

చెవులతో ఏదేది వినునో, అదియంతయు ఆత్మయేయని భావన చేయవలెను.

18 యథా మూఢో యథా మూర్ఖో యథా బధిర ఏవ వా,
తథా వర్తేత లోకిన్య స్వసామర్థ్యస్య గుప్తయే. 77

యోగి లోకమునకు తన సామర్థ్యమును తెలుపక గోప్యముగ నుండుకొనుటకొఱకై మూఢుని వలెను, మూర్ఖుని వలెను, చెవిటివాని వలెను మెలగ నలెను.

19 శిష్యాశ్చ స్వస్వరార్యేషు ప్రార్థయన్తి న సంశయః,
తత్తత్కర్మరవ్యగ్రః స్వాభ్యాసే విస్మృతో భవేత్.
78

శిష్యులు తమ తమ శార్యములకై నిశ్చ-ముగ గురువును ప్రార్థించెదరు. అట్టితటి ఆ యా శార్యక్రమములందు మునింగిసాగో యోగి తనయొక్క యోగాభ్యాసమును మఱచిపోవును.

20 అవిస్మృత్య గురోర్వాక్యమభ్యసేత్తదహ్నిశమ్. 79

గురువుయొక్క వాక్యమును మఱచిపోక రోజులు రాత్రులు బాగుగ అభ్యసించ వలెను.

21 అనభ్యాసపత తైప పృథా గోష్ఠ్యా న సిద్ధ్యతి,
తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన యోగ మేవ సదాభ్యసేత్.
80

అభ్యాసములేనందువలనను, వృధాగోష్ఠులవలనను యోగము సిద్ధింపదు. 'కాబట్టి యోగి సర్వప్రయత్నముతో యోగమునే సజా అభ్యసించవలయును.

22 స్మర న్నారాయణం దేవం చతుర్భుజం కిరీటీనమ్,
శుద్ధస్పటికసంకాశం పీతవాసస మచ్యుతమ్. 89

23 ధారయే త్పంచఘటికాః సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. 90

నాలుగు గొడుపులును, కిరీటుమును కలవాఁడును, శుద్ధ స్పటికమువలె ప్రకాశమానుఁడును, పీతవస్త్రధారియు, అచ్యుతఁ ఁడును, దేవుఁడును అగు నారాయణుని స్మరించుచు ఏడు గడియలు ధారణ యొనర్చినచో యోగి సమస్తపాపములనుండియు విడివడును.

24 సమాధిః సమతాపస్తా జీవాత్మవరమాత్మనోః. 107

జీవాత్మ వరమాత్మల సమత్వస్థితయే సమాధియని చెప్పఁ బడుచున్నది.

25 యస్తనః పూర్వపీత స్తం నిష్పిడ్య ముద మశ్నుతే,
యస్మా జ్ఞాతో భగా త్పూర్వం తస్మిన్నేవ భగే
రమన్. 131

సంసారమున జీవుఁడు పూర్వము తాను పాలుత్రాగిన స్తనమునే మద్దించి సంతోషపడుచున్నాఁడు. తాను పూర్వము వుట్టిన యోనియందే రమించుచున్నాఁడు.

26 యా మాతా సో పునర్భార్యా

యా భార్యా మాతరేవ హి,

యః పితా స పునః పుత్రో

యః పుత్రః స పునః సితా.

ఎవరై పూర్వము తల్లియైయుండెనో, ఆమె మరల భార్య యగుచున్నది. ఎవరై పూర్వము భార్యగా నుండెనో ఆమె మరల తల్లియగుచున్నది. పూర్వము ఎవఁడు తండ్రియైయుండెనో అతఁడు ఇప్పుడు కొడుకుగా అగుచున్నాఁడు. పూర్వము కొడుకుగా నున్న వాఁడు ఇప్పుడు తండ్రియగుచున్నాఁడు.

27 ఏవం సంసారచక్రేణ కూపచక్రే ఘటా ఇవ,
భ్రమన్తో యోనిజన్మాని శ్రుత్వా లోకా న్నమశ్నుతే.

ఈ ప్రకారముగ కూపచక్రమునందు ఘటములవలె సంసార చక్రమునందు జీవుఁడు తగుల్కొని, జన్మలనెత్తుచు పరిభ్రమించుచున్నాఁడు. (కావున యోగాభ్యాసము, అత్మచింతన మున్నగు తరగోపాయముల నవలంబించి ఈ సంసారచక్రమునుండి తప్పించుకొని మోక్షము నొందవలెను)

42. ఆత్మబోధోపనిషత్తు

1 ఓమ్ ప్రత్యగానందం బ్రహ్మ పురుషం ప్రణవ స్వరూపమ్,
అకార ఉకార మకార ఇతి త్ర్యక్షరం ప్రణవమ్,
తదేత దోమితి, య ముక్త్యా ముచ్యతే యోగీ జన్మ
సంసారబంధనాత్. 1

ప్రత్యగానందరూపుఁడు, ప్రణవస్వరూపుఁడు నగు పురుషుడే బ్రహ్మము. అకార ఉకార మకారములను మూఁడు అక్షరముల సంయోగమే ప్రణవము. అదియే ఓంకారము. అట్టి ఓంకారమును ఉచ్చరించి యోగి జన్మసంసారబంధనమునుండి విడివడుచున్నాఁడు.

2 నివృత్తోఽపి ప్రపంచో మే సత్యవ ద్భూతి సర్వదా,
సర్వాదౌ రజ్జసత్తేవ బ్రహ్మసత్తేవ కేవలమ్. 12

ప్రపంచము వాస్తవముగ లేనప్పటికిని ఉన్నదానివలె కాను
పించుచున్నది. సర్వాదులందు రజ్జసత్తవలె కేవలము బ్రహ్మ
సత్తయే ఇవట కలదు.

3 అద్వయబ్రహ్మరూపేణ వ్యాప్తోఽహం వై జగత్త్రయమ్,
బ్రహ్మాదికీటపర్యంతాః ప్రాణినో మయి కల్పితాః. 14

నేను అద్వయ బ్రహ్మరూపమున ముట్టోకములందును
వ్యాపించియున్నాను. బ్రహ్మదేవుఁడు మొదలుకొని కీటమువరకు
గల ప్రాణు లన్నియు నాయందు కల్పింపఁబడినవి.

4 విషయానందవాంఛా మే మా భూ దానందరూపతః,
దారిద్ర్యాశా యథా నాస్తి సంపన్నస్య తథా మమ. 16

ఆనందస్వరూపుడనైన నాకు విషయానంద వాంఛ కలుగ
కుండును గాక ! ధనసంపన్నునకు దారిద్ర్యాశ కలుగనేరదు కదా !

5 బ్రహ్మానందే నిమగ్నస్య విషయాశా న తద్భవేత్. 17

బ్రహ్మానందమునందు నిమగ్నుడైనవానికి విషయాశ కలుగ
నేరదు.

6 విషం దృష్ట్వా ఒమృతం దృష్ట్వా
విషం త్యజతి బుద్ధిమాన్,
ఆత్మాన మపి దృష్ట్వాహ
మనాత్మానం త్యజామ్యహమ్. 17

17

42. అత్మతోభోపనిషత్తు

199

విషమును చూచి, అమృతమును చూచి బుద్ధిమంతుఁడు
విషమును వదలివేయుచున్నాఁడు. అట్లే నేను ఆత్మనుగాంచి అనా
త్మను విడనాడుచున్నాను.

7 ఘటాపభాసతో భాను ర్ఘటనాశే న సశ్యతి,
దేహాపభాసభః సాక్షి దేహనాశే న సశ్యతి. 18

ఘటమును ప్రకాశింపఁజేయు సూర్యుఁడు ఘటము సశించు
టచే సశింపఁడు. అట్లే దేహమును ప్రకాశింపఁజేయు సాక్షియైన
ఆత్మ దేహము సశించుటచే సశింపడు.

8 న మే బంధో న మే ముక్తి
ర్ని మే శాస్త్రం న మే గురుః,
మాయామాత్ర వికాసత్వా
న్మాయాతీతోఽహ మద్వయః. 19

నాకు బంధము లేదు, మోక్షము లేదు, శాస్త్రము లేదు.
గురువు లేడు. ఇది యంతయు మాయావిలాసము. నేను మాయా
తీతుడనైన అద్వయ ఆత్మను.

9 ప్రాణా శ్చలన్తు తద్ధర్మైః కామైర్వాహన్యతాం మనః
స్వభావానందపూర్ణస్య మమ దుఃఖం కథం భవేత్. 20

ప్రాణములు వాని ధర్మములతో చలింపఁ గాక ! మనస్సు
కామములచే హతమగుఁ గాక ! ఆత్మానందపరిపూర్ణుడనైన నాకు
దుఃఖ మెట్లు కలుగును ?

10 ఆత్మాన ఘంజసౌ వేద్మి క్వాప్యజ్ఞానం పలాయితమ్,
కర్తృత్వ మపి మే సజ్జం కర్తవ్యం వాపి స క్వచిత్. 21

21

నేను ఆత్మను వాస్తవముగా తెలిసికొంటిని. అజ్ఞాన మెచటితో పాటిపోయినది. నాకు కర్తృత్వము కూడ నశించిపోయినది. నాకు కర్తవ్య మేదియును లేదు.

11 బ్రాహ్మణ్యం కులగోత్రే చ నామసౌందర్యజాతయః,
స్థూలదేహగతా ఏతే స్థూలాద్భిన్నస్య మే న హి. 22

బ్రాహ్మణత్వము, కులగోత్రములు, నామము, సౌందర్యము, జాతి మొదలైనవి స్థూలశరీరమునకు చెందినవి. స్థూలశరీరముకంటె వేరైన నాకు అవి యేవియును లేవు.

12 జుత్విపాసాస్థాబాధిర్య కామక్రోధాదయోఽభిలాః,
లింగదేహగతా ఏతే హ్యలింగస్య న విద్యతే. 23

ఆకలి, దష్టిక, గ్రుడ్డితనము, చెవులు, కామము, క్రోధము మొదలైనవి సూక్ష్మదేహమునకు చెందినవి. సూక్ష్మదేహ రహితుడైన నా కవి లేవు.

13 జడత్వ ప్రియమోదత్వ ధర్మాః కారణదేహిగాః,
న సన్తి మమ నిత్యస్య నిర్వికారస్వరూపిణః. 24

జడత్వము, ప్రియత్వము, మోదత్వము మొదలైన ధర్మములు కారణదేహమునకు చెందినవి. నిత్యుడను, నిర్వికారుడను అయిన నా కవి లేవు.

14 ఉబాకస్య యథా భాను రస్థకారః ప్రతీయతే,
స్వప్రకాశే పరావన్తే తమో మూఢస్య జాయతే. 25

గ్రుడ్లగుబకు సూర్యుడు అంధకారముగ తోచునట్లు మూఢునకు స్వయంప్రకాశమైన పరమానందము నందు తమస్సు తోచుచుండును.

15 చక్షో ర్ద్వప్తినిరోధే ఽద్రైః సూర్యో నాస్తీతి మన్యతే,
తథా ఽజ్ఞానావృత్తో దేహీ బ్రహ్మ నాస్తీతి మన్యతే 26

మేఘములు క్రమ్ముకొనినపుడు ఆకాశమున సూర్యుడు గోచరింపనికాలమున, సూర్యుడు లేనని అజ్ఞాని తలంచునట్లు అజ్ఞానావృత్తి వలన బ్రహ్మను దేహియగు బ్రహ్మములేదని తలంచును.

16 యథాఽమృతం విషాద్భిన్నం విషదోషై ర్నలిప్యతే,
న స్పృశామి ఐదాద్భిన్నోఽజదదోషా స్పృశాశతః. 27

విషముకంటె వేరైన అమృతము విషదోషములచే అంటఁబడనట్లు, జడముకంటె వేరైన ప్రకాశస్వరూపుడైన నేను జడ గోషములను తాఁకుటలేదు.

17 స్వల్పాపి దీపరణికా బహులం నాశయే త్తమః,
స్వల్పోఽపి టోథో ఽప్యజ్ఞానం బహులం నాశయే
త్తథా. 8

దీపము చిన్నదైనను ఎక్కువ చీకటిని పోగొట్టునట్లు స్వల్పమైన జ్ఞానమున్న బహుళమైన అజ్ఞానమును పోగొట్టును.

18 కాలత్రయే యథా సర్వో రణౌ నాస్తి తథా మయి,
అహంకారాదిదేహాంతం జగన్నాస్త్యహ మద్యయః. 29

కాలములందును క్రాంతి నందు పాములేని విధమున నా యందును అహంకారియు మొదలు దేహము వలకుగల జగత్తు లేదు గను అద్వైతమును ఆత్మను.

19 చిద్రూపత్వాన్న మేజాడ్యంసత్యత్వాన్నాన్యతం మమ,
అసందత్వాన్న మే దుఃఖ మజ్ఞానా ద్భృతి సత్యవత్.

30

జ్ఞానస్వరూపుడ పగుటచే నాకు జడత్వము లేదు. సత్య స్వరూపుడ పగుటచే నాకు అసత్యము లేదు. ఆసందస్వరూపుడనగుటచే నాకు దుఃఖము లేదు. అజ్ఞానపశమున అసత్యమైన జగత్తు సత్యముగ తోచుచున్నది.

43. నారదపరివాజకోపనిషత్తు

1 ... భో భగవన్ బ్రహ్మపుత్ర కథం ముక్త్యపాయో
ఽస్మాకం వత్సవ్య మిత్యాయః ... సాధనచతు
ష్టయ సంపన్నః సర్వసంసారోపరి మనోవాక్కాయ
కర్మభి ర్యథాశానివృత్త స్తథా వాసనైషణోచర్యపి
నిరైష్వరశ్శాంతో దాస్తః సంన్యాసీ పరమహంసాశ్రమే
ణాస్థలితస్వస్వరూపధ్యానేన దేహత్యాగం కరోతి స
ముక్తోభవ తీత్యుపనిషత్.

1

మహాత్మా! బ్రహ్మపుత్రా! మోక్షము నొందుటకు ఉపాయమును మాకు తెలుపుడు—అని మునులు నారదుని ప్రశ్నించిరి.

(నారదుఁ డిట్లు నచించెను—)

సాధనపలుష్టయసంపన్నుడై మనుజుఁడు సంసారమునందు విరక్షుఁడై, మనోవాక్కాయకర్మలచే నిష్కాముడై, ఆశాన్తి తుండై, నానారహితుడై ఈషణలను త్యజించి, సైరభావములేని వాఁడును, శాంతుఁడును, దాంతుఁడును, సన్న్యాసియు అయి పరమ హంసాశ్రమమునందు ఆత్మస్వరూపమును ధ్యానించుచు శరీరమును త్యజించును. అట్టివాఁడు ముక్తుఁడగును.

2 అభయం సమవాప్నోతి స పరివాడితి స్మృతః. 3.1

నిర్భయమును (నిర్భయముగ అత్మను) బొందువాఁడు పరివాట్ అని చెప్పబడును.

3 యదా మనసి సంజాతం వైత్సవ్యం సర్వవస్తుషు.

తదా సంన్యాస మిచ్ఛన్తి పతితః స్యా ద్విపర్యయే

3-11

ఏపుడు మనస్సునందు సమస్త పదార్థములు యెడల వైరాగ్యము కలుగునో అపుడు మనుజుఁడు సన్న్యాసింపవలయును. లేకున్న పతితుఁడగును,

4 యస్యైతాని నుగుప్తాని జిహ్వో వస్థోదరం కరః,

సంస్యసే దకృతోద్వాహా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మచర్య
వాన్. 3.13

జిహ్వోద్రియము, గుహ్యోద్రియము, ఉదరము, హస్తము వశమునందున్న వాఁడు, వివాహము కానివాఁడు, బ్రహ్మచర్యము కలవాఁడు నగు బ్రహ్మనిష్ఠుడు సన్న్యాసింపవలెను.

5 సంసారమేవ నిస్సారం దృష్ట్వా సారదివృక్షయా,

ప్రప్రజస్త్య కృతోద్వాహః పరం వైరాగ్య మాశ్రితాః.

3.14

సంసారమును నిస్సారముగాఁ గాంచి సారము నెఱుంగఁగోరి, అనివాహితులు, తీవ్రవైరాగ్యమును బొందినవారు సన్న్యాసింతురు.

6 పరమాత్మని యో రక్తో విరక్తో ఽపరమాత్మని,

సర్వేషణావినిర్ముక్తః స ఘ్రేక్షం భోక్త మర్హ తి. 3.18

పరమాత్మయందు అనురక్తుడగును, పరమాత్మేనతఃపూర్ణం స
వస్తువులందు నిరర్గుణుడు, సర్వేషామనంతరగును భిక్షాన్నియను
భుజింప నర్హుఁడగును.

7 పూజితో పందితవైచివ సుప్రసన్నో యథా భవేత్,
తథా చేత్రాద్యమానస్తు తదా భవతి ధై యథుర్. 3.19

పూజింపబడినవస్తువులు, వందనము చేయబడినవి, ఎట్టి
ప్రసన్నుడై యుండునో, కొట్టబడినవస్తువులను అట్టి ప్రస
న్నుడై యుండువాఁడు భిక్షాన్నియు భుజింప నర్హుఁడగును.

8 అహమేవాక్షరం బ్రహ్మ వాసుదేవాఖ్య ముద్వయమ్,
ఇతి భావో ద్రువో యస్య తదా భవతి ధై యథుర్. 3.20

నేను అక్షరమైన బ్రహ్మమును, వాసుదేవునియు, అద్వయము
డను, అను భావము నిశ్చయముగఁ గలవాఁడు భిక్షాన్నియను
భుజింప నర్హుఁడగును.

9 యస్మిన్ శాంతిః శమః శాచం
సత్యం సంతోష ఆర్ద్రవమ్,
అదిందన మదంభశ్చ
సైవ ల్యాశ్రమే వసేత్. 3.21

ఎవనికి శాంతి, శమము, శుచిత్వము, సత్యము, సంతోషము,
ముఖ్యము, నిర్దమత్వము, దంభరాహిత్యము - అను సుగుణము
లుం నో, అట్టివాఁడు సైవల్యాశ్రమమునందు వసించుటెను.

10 ధృతిః హమా దమో ఒస్తేయం
శాచ మిన్ద్రియనిగ్రహః,

ధీ ర్విద్యా సత్య మక్రోధో
దశకం ధర్మలక్షణమ్. 3.24

ధైర్యము, ఓర్పు, దమము, చోరత్వము లేకుండుట, శుచి
త్వము, ఇంద్రియనిగ్రహము, బుద్ధి, విద్య, సత్యము, కోపము లే
కుండుట అను ఈ పదియను ధర్మముయొక్క లక్షణములై యున్నవి.

11 అతీతా న్న స్మరేచ్ఛిగా న్న తథానాగతానపి,
ప్రాప్తాంశ్చ నాభిసద్ధే ద్యః స కైవల్యాశ్రమే వసేత్. 3.25

గడచిపోయిన భోగములనుగూర్చికాని, రానున్న భోగము
లనుగూర్చికాని తలంచనివాఁడగును, ప్రాప్తించిన భోగములనుగూర్చి
సంతోషింపనివాఁడగును అగు మనుజుఁడు సైవల్యాశ్రమమునందు
వసించవలెను.

12 ప్రాణే గతే యథా దేహః సుఖదుఃఖం న విస్తతి,
తథా చేత్రాణ్యాయుక్తోపి స కైవల్యాశ్రమే వసేత్. 3.26

ప్రాణము పోయినపుడు దేహము సుఖదుఃఖములను పొంద
నట్లు, ప్రాణము ఉన్నపుడును అట్లు సుఖదుఃఖములను పొందనిచో
అట్టివాఁడు సైవల్యాశ్రమమునందు వసించవలయును.

13 కామః క్రోధ స్తథా దర్శో భోమోహాదయాశ్చ యే
తాంస్తు దోషాన్ పరిత్యజ్య పరివ్రాణ్ణిర్మలౌ భవేత్. 3.27

కామము, క్రోధము, దర్పము, లోభము, మోహములు
అను దోషములను వదలి పరివ్రాజకుడు మమకార రహితుడై
యుండువలెను.

14 రాగద్వేషవియుక్తాత్మా నమలోష్టాశ్చకాంచనః,
ప్రాణిహింసానివృత్తశ్చ మునిః స్యాత్సర్వనిస్సృహః.
3-34

రాగద్వేషములు లేనివాడై, మట్టిగడ్డను బంగారమును
సమముగ గొంచువాడై, ప్రాణిహింసలేనివాడై, సర్వవిషయము
లందును ఆశలేనివాడై, మనసశీలుడై యుండువలెను.

15 దంభాహంకారనిర్మూల్యో హింసాపైశున్యవృత్తః,
అత్మజ్ఞానగుణోపేతో యతి ర్మోక్ష మవాప్నుయాత్.
3-35

దంభము, అహంకారము, హింస, పిశునత్వము లేనివాఁ
డగును, ఆత్మజ్ఞానము, జైవగుణములు కలవాఁడును అగు యతి
మోక్షము నొందును.

16 ఇంద్రియాణాం ప్రసంగేన దోషవృత్త త్యసంశయః,
సంనియమ్య తు తాన్యేవ తతః సిద్ధిం నిగచ్ఛతి. 3-36

సాధకుఁడు ఇంద్రియములను విషయములందు ప్రవర్తించు
తేసినయెడల తప్పక దోషములను బొందును. ఆ ఇంద్రియములను
నిగ్రహించినయెడల మోక్షసిద్ధిని బడయును.

17 స జాతు కామః కామానా ముపభోగేన శామ్యతి,
హవిషా కృష్ణవర్జైవ భూయ వివాభివర్ధతే. 3-37

43. వారదవర్జివాజకోపనిషత్తు

కామమును అనుభవించుచు పోయినయెడల కామము శమిం
చును. కామము అనుభవించిన కొలది నేటిచే అగ్నివలె కామ
వాంఛ ఇంకను అభివృద్ధి నొందును.

18 శ్రుత్వా స్పృహ్యై చ భుక్త్యై చ
దృష్ట్యా పూర్త్యా చ యో సరః,
న హృష్యతి గ్లాయతి వా
న విణ్ణేయో జితేంద్రియః. 3-38

విని, తాఁకి, భుజించి, 'చూచి, వాసనచూచి ఎవఁడు హర్ష
మునుగాని, శోకమునుగాని పొందఁడో, అట్టివాఁడు జితేంద్రియఁ
డని తెలియవచ్చును.

19 యస్య వాఙ్మనసీ శుద్ధే సమ్యగ్గుప్తే చ సర్వదా,
స వై సర్వమవాప్నోతి వేదాంతోపగతం ఫలమ్. 3-39

ఎవనికి వాక్కు, మనస్సు నిర్మలములైయుండునో, 'తెన్నగా'
వశ్యములైయుండునో, అతఁడు వేదాంతశాస్త్రములందు చెప్పఁ
బడిన ఫలములన్నియు బడయును.

20 సన్మానా ద్రాపిహ్మణో నిత్య ముద్విజేత విషాదిప,
అమృతస్యేవ చాకాంక్షే దవమానస్య సర్వదా. 3-40

బ్రహ్మర్షిత్వము లేన కింకరులు చేయు సన్మానమును విషము
వలె సదా భయంకరముగా చూడవలెను. అనమానమును ఎల్ల
ప్పుడూ అమృతమునువలె కోరుదుండువలెను.

21 అతివాదాం స్థితితేత నావమన్యేక కంచన,
స చేమం దేహ మాశ్రిత్య వైరం కుర్వీతకేసరిన్.
3-42

ఎవరైనా తన్ను అధిష్టించినచో ఓర్పుకొనవలెను. ఎవరిని ఏమాత్రము అవమానింపరాదు. ఈ శరీరమును పురస్కరించుకొని ఎవరితోను విరోధమును పెట్టుకొనరాదు.

22 క్రుధ్యంతం స ప్రతిక్రుద్ధే దార్శస్యః కుశలం వదేత్,
సప్తద్వారావక్తిర్ధాం చ స వాచ మస్యతాం వదేత్.

3.43

కోపగించువానిని తిరిగి కోపించరాదు. నిందించువానినిగూర్చి కుశలమును పలుకవలెను, అనగ్యమును పలుకరాదు.

23 అధ్యాత్మరతి రాసీనో నిరపేక్షో నిరాశిషః,
ఆత్మనై వ సహాయేన సుఖార్థీ విచరే దిహ. 3.44

బ్రహ్మమునం దాసక్తి కలవాడై, నిరపేక్షుడై, ఆశారహితుడై, ఆత్మసహాయుడై, అధ్యాత్మసుఖమును కాంక్షించుచు ఈ ప్రపంచమున సంపరింపవలెను.

24 ఇన్ద్రియాణాం నిరోధేన రాగద్వేషక్షయేన చ,
అహింసయా చ భూతానా మమృతత్వాయ కల్పతే.

3.45

ఇంద్రియనిగ్రహము చేతను, రాగద్వేష నాశనము చేతను, జీవిహింసచేయకుండుటచేతను మమకారం అమృతత్వమును (మోక్షమును) సొందుటకు అర్హుడగును.

25 అస్థిహూణం స్నాయుబద్ధం మాంసశోణితలేపితమ్,
చర్మాపబద్ధం దుర్గన్ధిపూర్ణం మూత్రపురీషయోః. 3.46

26 జరాశోకసమావిప్లం రోగాయతన మాతురమ్,
రజస్వల మనిత్యం చ భూతావాస మిమం త్యజేత్.

ఎముకలను స్తంభములు గలదియు, నరములతోఁ గూడినదియు, మాంసముతోను, రక్తముతోను లిప్తమైనదియు, సర్వముతో కప్పబడినదియు, దుర్గంధము కలదియు, మలమూత్రములతోఁ గూడినదియు, ముగిలినమంచేతను, శోకముచేతను ఆవిప్లమైనదియు, రోగములకు స్థానమైనదియు, రజోగుణము కలదియు, అనిత్యమైనదియు నగు ఈ శరీరమునందు మమత్వమును, అభిమానమును విడచి పెట్టవలెను.

27 మాంసాస్పక్ష్మాయ విఖ్యాత

స్నాయు మజ్జాస్థిసంహతౌ,

దేహే చేత్స్త్రితిమా స్మృతో

భవితా నరకేఽపి సః.

3.48

మాంసము, రక్తము, మలమూత్రములు, నరములు, మజ్జ, ఎముకలుగల ఈ దేహమునందు ప్రీతికల మూఢుఁడు నరకమునం నును ప్రీతికలవాడై యుండును.

28 సో కాలసూత్రపపవీ సో మహావీచివాగురా,

సోఽసిపత్రపనశ్రేణి యా దేహోఽహమితి స్థితిః. 3.49

‘దేహమే నేను’ అను భావ మేదికలదో, అదియే కాలసూత్ర సరకమార్గము; అదియే మహావీచినరక మను పల; అదియే అసిపత్రపన మను సరకము.

29 సా త్యాజ్యా సర్వయత్నేన సర్వనాశే లభ్యుపస్థితే,

స్ప్రిష్టవ్యా సాన భవ్యేన స శ్వమాంసేన పుల్కసి.

3.50

ఉత్తముడగు సాధకుడు సర్వనాశము నొభవించినప్పటికిని, సర్వప్రయత్నములతోను దేహభిమానమును, కుక్కుమాంసముతోఁ గూడిన చండాలస్త్రివినలె స్పృశించరాదు. (చరికి చేర్చరాదు).

30. ఏక ఏవ చరేన్నిత్యం సిద్ధర్థమనహయకః. 3-55

సాధకుడు అనహయ్యుడై నను మోక్షసిద్ధినిఁబొందె నదా బంటరిగనే సంపరించవలెను.

31 ఏకో భిక్ష ర్యథోత్త స్యాశ్చి
ద్వావేవ మిథునం స్మృతమ్,
త్రయో గ్రామః సమాభ్యాత
ఊర్ధ్వం తు నగరాయతే.

3-56

32 నగరం న హి కర్తవ్యం గ్రామో వా మిథునం తథా,
ఏతత్త్రయం ప్రతుర్వాః స్వధర్మా చ్ఛ్చవతే యతి.

3-57

33 రాజవార్తాదితేషాం స్యా ద్భిక్షవార్తా పరస్పరమ్,
స్నేహపైశున్యమాత్సర్యం నన్నికర్షా న్నసంశయః.

3-58

పూర్వోక్తములైన ముగ్ధులు కలిగి భిక్షువు బంటరిగనే ధ్యానాదులను నలుచవలెను. ఇరువురు భిక్షువు లున్నచో అది మిథున మనఁబడును. ముగ్గురున్నచో అది గ్రామ మనఁబడును. ఇంకను ఎక్కువమంది ఉన్నచో అది నగర మనఁబడును. భిక్షువు ఏకాకిగా నుండునలెనే కాని మిత్రము, గ్రామము, నగరము కావించరాదు. అట్లు ఆ మూఁగులను చేసినచో యతి స్వధర్మమునుండి బాటిపోవును. యదులు అనేకులు కలిసినచో వారిలో పరస్పరము

రాజవార్తాదులు, భిక్షావార్తలు కలుగును. తద్వారా వారిలో స్నేహము, బోధము, మాత్స్యము, మొదలైనవి తప్పక కలుగఁ గలవు. కావున భిక్షువు ఏకాకిగనే సంపరించుచు ధ్యానాదులను శీలించవలయును.

34 ఏకాశీ నిస్సృహ స్తిష్ఠే న్న హి తేన సహలపేత్,
దద్యా న్నార్దాయణే త్యేవం ప్రతివాక్యం నదా యతిః

3-59

యతి ఏకాశీయై, కోరికలు లేనివాడై యుండునలెను. ఎవరి తోను మాట్లాడరాదు. నదా 'నారాయణ' అని బదులు చెప్పవలెను.

35 అభిహ్వ షండకః పంగు రంధో బధిర ఏవ చ,
ముగ్ధశ్చ ముచ్యతే భిక్ష షడ్భి రేతై ర్న సంశయః.

3-62

సన్న్యాసి నాలుకలేనివాని చందమునను, పుంసకుని చందమునను, కుంటివాని చందమునను, గ్రంథివాని చందమునను, చెవిటివాని చందమునను, కాలకుని చందమునను ఉండునలెను. (జిహ్వది ఇంద్రియములను నిగ్రహించవలెనని భావము) ఈ ఆఱు సాధనలను ఆచరించినచో అతఁడు తప్పక ముక్తి నొందును.

36 ఇదం మృష్ట మిదం నేతి యో ల్లన్నపి న సజతి,
హితం సత్యం మితం వక్తి త మజిహ్వాం ప్రచక్షతే.

3-63

ఎవఁడు భుజించునపుడు 'ఇది రుచి కలిగినది, ఇది రుచిలేనిది అను తలంపు లేకుండునో, హితముగను, సత్యముగను, మితముగను

మాట్లాడునో అతడు 'అజిహ్వః' (జిహ్వలేనివాడు) అని చెప్పబడును.

37 అద్య జాతాం యథా నారీం తథా పోషశ్వార్షకీమ్,

శతవర్షాం చ యో దృష్ట్వా నిర్వికారః స పండకః.

3-64

ఎవడు అప్పుడే పుట్టిన ఆకృష్టును, పదునాఱు సంవత్సరముల ఈడుగల స్త్రీని, నూఱు సంవత్సరముల వయస్సు గలిగిన స్త్రీని సమదృష్టితో చూచునో, వారిని చూచినపుడు నిర్వికారుడై యుండునో, అతడు 'పండకుడు' (నపుంసకుడు) అని చెప్పబడును.

38 భిక్షార్థ మటనం యస్య విఘ్నాశ్రకరణాయ చ,

యోజనా న్న పరం యాతి సర్వథా పంగురేవ సః.

3-65

ఎవడు భిక్షాన్నముకొంటును, మలమూత్రనిస్సృగము కొంటును మూత్రమే పడునో, యోజనము (ఆమడ) కంటె ఎక్కువ దూరము ను నకయుండునో, అతడు అన్నినిధముల 'పంగువు' (కుంటివాడు) అని చెప్పబడును.

39 తిష్ఠతో వ్రజతో వాపి యస్య చతు ర్న దూరగమ్,

చతుర్ముగాం భవం ముక్త్యా పరివ్రాట్ సో ఒన్త

ఉచ్యతే. 3-66

నిలచియున్నప్పుడుకాని, నడచుచున్నప్పుడుకాని ఎవని దృష్టి చాలుగు దూరలకంటె ఎక్కువ దూరము ప్రసరించునో, అట్టి పరివ్రాజకుడు అంధుడని చెప్పబడును.

40 హితాహితం మనోరామం వచ శ్శిరాపహం తు యచ్ఛ్రుత్వాపి స శ్రుతోతివ బధిరః స ప్రకీర్తితః. 3-67

హితమైనదికాని, అహితమైనదికాని, మనఃపార్శ్వపహం, దుఃఖకరమైనదికాని వచనమును వినియును ఎవడు 'శిరాపహం' (చెఱ్ఱముననుండునో), అతడు 'బధిరుడు' (చెవివాడు) అని చెప్పబడును.

41 సాన్నిధ్యే విషయాజాం య స్సమర్థో వికల్పేన్ద్రియః.

సుప్తవ ద్వర్తతే నిత్యం స భిషక్ రుగ్ధ ఉచ్యతే. 3-68

సర్వేంద్రియములు కలవాడయ్యా విషయముల సాక్షాద్య మందు ఇంద్రియరహితునివలెను, నిద్రించువాడైతే సదా సుఖం నర్తించునో, అట్టి భిషక్కు 'ముగ్ధుడు' అని చెప్పబడును.

42 సతాదిప్రేక్షణం ద్యూతం

ప్రమదాం సుహృదం తథా,

భక్ష్యం భోజ్య ముదక్యాం చ

షణ్ణ పశ్యే త్కదాచన.

3-69

సన్నాని సాటకమును, జూడమును, నిత్యస్త్రియ, భక్తియమును, భోజ్యమును, ఋతుమతిని — ఈ ఆశింకెనెన్నడును చూడరాదు.

43 రాగం ద్వేషం మదం మాయాం ద్రోహం మోహం

పరాత్మసు,

షదైతాని యతి ర్నిత్యం మనసాపి స చిన్తయేత్. 3-70

ఇతరులయెడల రాగమును, ద్వేషమును, మదమును, మాయమును, ద్రోహమును, మోహమును — ఈ ఆశింకెని యతి సదా మనస్సుతో నైనను చింతింపరాదు.

- 44 దూరయాత్రాం ప్రయత్నేన వర్ణయే దాత్యచింతకః,
సదోపనిషదం విద్యా మభ్యసే స్మృత్తి హైతుకిమ్.

3-72

యతి ఆత్మచింతన గావించుకొనుచు, దూరయాత్రలను ప్రయత్నపూర్వకముగ వర్ణించవలెను. మఱియు మోక్షసాధనమైన ఉపనిషద్విద్యను సదా అభ్యసించవలెను.

- 45 అపాప మశతం వృత్త మతిహ్యం నిత్య మాచరేత్,
ఇంద్రియాణి సమాహృత్య కూర్మోఽఙ్గానీప సర్వశః.

3-74

సదా పాపరహితుడై, శరత్కములేనివాడై, సంపూర్ణహితుడై, వర్ణించవలెను. తాపాలు తన అవయవములను ఉపసంహరించుకొనులాగున ఇంద్రియములను అన్నివైపులనుండియు ఉపసంహరించుకొని ధ్యానశీలుడై యుండునెను.

- 46 అప్రమత్తః కర్మభక్తిజ్ఞానసంపన్నః స్వతంత్రః. 3-77

సాధకుడు అప్రమత్తుడై, కర్మ భక్తిజ్ఞానములు కలవాడై యుండునెను.

- 47 యేన సర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ,
తత్సూత్రం ధారయే ద్యోగీ యోగవి త్త్వద్వదర్శనః.

3-79

దారమునందు మణులవలె దేనిచే ఈ జగత్తంతయు అనుస్మృతమైయున్నదో, యోగజ్ఞుడు తత్త్వద్వి అయినవాడు అట్టి బ్రహ్మమను సూత్రమునే ధరింపవలయును.

- 48 ... ద్వంద్వసహిష్టం ర్న శీతం న చోష్ణం న నుఖం
న దుఃఖం న నిద్రాం న మానాపమానే చ షడూర్తి
వర్జితో నిందాహంకార మత్సరగర్వ దంభేర్ష్యాసూయే
చ్ఛాద్వేష సుఖదుఃఖ కామక్రోధ లోభమోహాదీ నివి
సృజ్య, స్వవపు శ్శవాకార మివ స్మృత్వా స్వవ్యతి
ర్హిం సర్వమంతర్భూత రమన్యమానః. 3-86

బ్రహ్మనిష్ఠుడు సదా ద్వంద్వసహిష్టుడై, శీతోష్ణములను సుఖదుఃఖములను, (అతి) నిద్రను, మానాపమానములను, షడూర్తిలను త్యజించి, నింద, అహంకారము, మాత్సర్యము, గర్వము, దంభము, ఈర్ష్య, అనూయ, వాంఛలు, ద్వేషము, కామక్రోధములు, లోభమోహములు అను వినివి విడనాడి, తన శరీరమును శవముతో సమానముగ తలంచి, లభ్యకంఠ వ్యతిరేకమైన దాని నంతయు బాహ్యభగ్నంతరములందు తిలంపనివాడై, ఆత్మధ్యాన నిరతుడై యుండునెను.

- 49 లాభాలాభయో స్సమో భూత్వా నిర్మమ శుక్లధ్యాన
పరాయణో ఽధ్యాత్మనిష్ఠ శ్శుభాశుభకర్మ నిర్మూ
లనవర సుస్వస్థస్య పూర్ణానందైకభోధ స్తద్బ్రహ్మ
హమస్మితి బ్రహ్మప్రణవ మస్మరన్ భ్రమరకీటన్యా
యేన శరీరత్రయ ముత్సృజ్య సంన్యాసేనైవ దేహ
త్యాగం కరోతి స కృతకృత్యో భవతీతుష్టపనిషత్

3-86

లాభాలాభములందు సమభావముకలవాడై, మమకారము లేనివాడై, ఆత్మధ్యానపరాయణుడై, అధ్యాత్మ నిష్ఠ కలవాడై, కర్మనిర్మూలనపడుడై, పూర్ణానందైకభోధ కలవాడై, 'నేను

బ్రహ్మమును ' అని భావించుచు, బ్రహ్మగూఢప్రణవమును సంస్కరించుచు భ్రమరకీట న్యాయముతో శరీరత్రయమును వదలి సంన్యాసముతోనే దేహాత్మాగము చేయువాఁడు కృతకృత్యుఁ డగును.

50 త్యక్త్వా లోకాంశ్చ వేదాంశ్చ

విషయా సింద్రియాణి చ,

ఆత్మనైవ స్థితో యస్తు

స యాతి పరమాం గతిమ్.

4-1

లోకములను, వేదములను, విషయములను ఇంద్రియములను వదలి ఆత్మ యందే స్థితిగలిగి యుండువాఁడు ఉత్తమగతియగు మోక్షమును పొందును.

51 నామగోత్రాదిపరణం దేశకాలం శ్రుతం కులమ్,

వయోవృత్తం వ్రతం శీలం భ్యావయే నైవ ప సద్యతిః

4-2

ఉత్తముఁడు యతి తన గోత్రమును, వయసు, దేశకాలములను, నిద్రను, కులమును, వయస్సును, వయసును, వ్రతమును, శీలమును వెల్లడిచేసికొనరాదు.

52 ఆసంభాషేత్ స్త్రియా కాంచి

పూర్వదృష్టాం చ స స్మరేత్,

వభాం చ పర్షయే త్తాసాం

స పశ్యే ల్లిఖితా మపి.

4-3

బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు స్త్రీతో మాట్లాడరాదు. పూర్వముచూచిన స్త్రీని గూర్చి తలంపరాదు. స్త్రీలకథలను వినరాదు. వారి చిత్రములను చూడరాదు.

43. నారదపరివ్రాజకోపనిషత్తు

217

53 ఏత చ్చతుష్టయం మోహాత్ స్త్రీణా మాచరతోయజేః
చిత్తం విక్రియతే ఒపశ్యం తద్వికారా తప్రణశ్నతి.

4.4

ఈ నాలుగింటిని మోహవశమున పలికినచో యానికీ చిత్తము తప్పక వికారమును బొందును. చిత్తివికారముచేత అతఁడు వినాశమును బడయును.

54 జాయాభ్రాతృసుకాదీనాం బస్థూనాం చ శుభాశుభమ్,

శ్రుత్వా దృష్ట్వా స కంపేత శోకహర్షా త్యజే ద్యతిః.

4-9

యతి భార్య, ఆస్థనమ్మాయి, స్వత్రులు, బంధువులు, మొదలైన వారియొక్క శుభాశుభములగు విషయము, చూచిగాని చలించరాదు. శోకహర్షములను విడనాడవలెను.

55 నిర్దవ్వోస్తి నిత్యపత్త్యస్త స్సర్వత్ర సమపర్కసః,

తురీయః పరమో హంస స్యాజ్జన్మాయబో యతిః

4-13

ద్వంద్వరహితుఁడు, నిర్విము ఆత్మయందా స్థిరఁడై యుండువాఁడు, అంతటను సమన్వృత్తికలవాఁడు, తురీయస్థియందుండువాఁడు, సరమహంసయగు యతి సాక్షాత్ నారా రుణుఁడై యగును.

56 అదూషయన్ సతాం మార్గం

ధ్యానయంతో మహిం చరేత్.

4-17

సజ్జనుల మార్గమును దూషింపక యతి భ్యాపశీలుఁడై భూమిపై సంచరించవలెను.

57 ఆత్మవ్యతస్సర్వభూతాని వశ్య నిృత్య శ్చరే నృహీమ్-
అన్తవత్కున్త్యవచ్చైవ బధిరోన్మత్త మూకపత్. 4-22

భిక్షువు సమస్తప్రాణులను తనవలె చూచుకొనుచు భూమిపై
చరించవలెను. అంధునివలె, వికలాంగునివలె, చెవిటివానివలె,
పిచ్చివానివలె, మూఁగవానివలె మెలఁగవలెను. (ఇంద్రియ నిగ్రహం
దులు కలిగియుండువలెనని భావము).

58 త్వష్టాంసరుధిరస్నాయు మజ్జా మేదోస్థి సంహతౌ,
వియోత్రపూయే రమతాం త్రిమీణాం తియదస్త రమ్.
4-26

చర్మము, మాంసము, రక్తము, ఐరములు, మజ్జ, క్రొవ్వు,
ఎముకలు మొదలైనవాని సముదాయమును, మలమూత్రములచే
మలినమును అగు దేహమందు రమించువానికిని, త్రిములకును ఏమి
భేదము?

59 క్వ శరీర మశేషాణాం శ్లేష్మాదీనాం మహాచయః,
క్వ చాన్గోధా సౌఖ్యాగ్ర్యకమనీయాదయో గుణాః.
4-27

శ్లేష్మాదు లన్నింటియొక్క సముదాయమైన శరీర మెచట?
సౌందర్యము మొదలైన మనోహర గుణము లెచట?

60 మాంసాస్పక్వాంయవియోత్రస్నాయుమజ్జాస్థిసంహతౌ
దేహో చేత్త్రితిమా స్మాథో భవితా సరతేఽపి సః.
4-28

49. నారదపరివ్రాజకోపనిషత్తు

219

మాంసము, రక్తము, మలమూత్రములు, సరములు, మజ్జ,
ఎముకలు మొదలైనవాని సముదాయమైన శరీరమునందు త్రితిగల
మాంసమగు సరకమునందును త్రితికలవాడే యగును.

61 శ్రీణా మవాచ్యదేశస్య క్లిన్ననాడీవణస్య చ,
అభేదేఽపి మనోభేదా జ్ఞనః ప్రాయేణ పంచ్యతే.
4-29

శ్రీలయొక్క గుహ్యప్రదేశముపకును, తడిసిన నాచులతో
కూడిన వణమునకును భేదము లేకపోయినను మోహవశమున
జనులు మనోభేదముచే తటచుగా మోసపోవుచున్నారు.

62 చర్మఖండం ద్వీధా భిన్న మపానోద్ధారదూషితమ్,
యే రమన్తి నమ ప్రేభ్యః సాహసం తిమతః పరమ్.
4-30

రెండుగా చీలినదియు, అపానవాయువుచే దూషితమైనదియు
నగు చర్మఖండమునందు రమించువాని కొక నమస్కారము! ఇంత
కంటె సాహసము మఱియేమి కలదు?

63 మునిః తాపీనవాసాః స్యా
న్నగో వా ధ్యానతత్పరతః,
ఏవం ధ్యానపరో యోగీ
బ్రహ్మభూయాయ తల్పతే.
4-32

ముని కాపీనధారియై కాని, తేక దిగంబరుడై కాని యుండి
ధ్యానపరుడై వర్తించవలెను. ధ్యానశీలుడైన యోగి బ్రహ్మత్వ
మును బడయుటకు తల్పము చుగును.

64 తం దృష్ట్వా శాస్త్రమనసం స్పృహయన్తి దివోతసః,
లింగాభావాత్తు తైవల్య మితి బ్రహ్మనుశాసనమితి,
4-37

శాంతచిత్తుడైన ఆ ఋషిని చూచి దేవతలు వాంఛించుదురు.
ప్రకృతిరాహిత్యమువలన అతనికి మోక్షము కలుగునని బ్రహ్మను
శాసనము (ఉపనిషదాగ్రంథం) వేదంతగ న్నది.

65 శాస్త్రజ్ఞానా త్కావపుణ్యలోకానుభవ శ్రవణా త్రప్త
పంచోపరతః క్రోధేర్భాగ్యూయాహంధారానిమానాత్మక
సర్వసంసారం నివర్త్య, దారైషణి ధస్తైషణా లోకై
షణాత్మక దేహవాసనాం, శాస్త్రవాసనాం, లోపివాస
నాం త్యక్త్వా వమనాన్నమివ ప్రౌత్పతికం సర్వమిదం
హేయం మత్వా సాధనచతుష్టయః సంపన్నో
య స్సన్మృత్యుతి స ఏవ జ్ఞానస్సన్నాసీ. 5-1

శాస్త్రజ్ఞానమువలనను, పుణ్యపాపలోకానుభవ శ్రవణము
వలనను లోకమునుండి నిరర్తుడై, క్రోధము, శుద్ధి, అసూయ,
అహంకారము, అగ్రహము మొదలైన సంసారభాసములను వీడి
దాష్ట్యేషణ, ధస్తైషణ, లోకైషణ లను ఈషణత్రయమును వీడి,
దేహవాసన, శాస్త్ర వాసన, లోకవాసనలను త్యజించి ప్రాకృతమైన
ఈ సమస్త జగత్తును వమనాన్నమువలె హేయముగా నెంచి,
సాధనచతుష్టయ సంపన్నుడై సన్మృత్యునించువాడై జ్ఞానస్సన్నాసి
యని చెప్పబడును.

66 యం యం వాపి స్మరన్ భావం త్యజత్యస్తే కలేఖరమ్.
తం తమేవ సమాప్నోతి నాన్యథా శ్రుతిశాసనమ్. 5-1

జీవుడు ఏయేభాసమును తలంచుచు అవసానకాలమున శరీ
రమును త్యజించునో, ఆ యా భావమునే పొందును. ఇది శ్రుతి
శాసనము.

67 తదేవం జ్ఞాత్వా స్వరూపానుసంధానం వినాఽన్యథా
ఽఽచారపరో న భవేత్ జ్ఞానవైరాగ్యసంప
న్నస్య స్వస్మిన్నేవ ముక్తిః 5-1

ఈ ప్రకారముగ వస్తుతత్త్వము నెఱింగిన పిదప బ్రహ్మ
విదుడు ఆత్మానుసంధానపరుడై యుండును. జ్ఞానవైరాగ్యసంప
న్నులకు తన అంతరాత్మయందే మోక్షము కలుగును.

68 తురీయ మక్షర మితి జ్ఞాత్వా జాగరితే నుషప్త్యపస్థా
వన్న ఇవ యద్యచ్ఛృతం యద్యద్వృష్టం తత్తత్సర్వ
మవిజ్ఞాత మివ యో వసే త్తస్య స్వప్నావస్థాయా
మపి తాద్యగవస్థా భవతి, స జీవన్ముర్త ఇతి వదన్తి.
5-1

తురీయస్థితి నాశరకీతమైనదని యెఱింగి జాగ్రదవస్థయందు
నుషప్తునివలెనుండువాడై ఎవడు తాను వినినదాని, కనినదాని
తనకు తెలియనిదానివలె తలంచుచుండునో, అట్టివానికి స్వప్నయం
దును తురీయస్థితియే కలుగును. అతడు జీవన్ముక్తుడని విజ్ఞులు
చెప్పుదురు.

69 స్వరూపానుసంధానవ్యతిరీ క్తాన్యశాస్త్రాభా సై రుష్ట
కుంకుమ భారప ద్వర్జ్యో, న యోగశాస్త్రప్రపత్తి
ర్న సాంఖ్యశాస్త్రాభ్యాసో వ మంత్రతంత్రవ్యాపార

ఇతరశాస్త్రప్రవృత్తి రస్తి తే రస్తి చేచ్ఛవాలంకారప
చ్యుర్మరారపదితి. 5-1

అత్యంతసుఖసంధానముకంటె అన్యమైన శాస్త్రాభ్యాసము ఒంటె
కుంకుమగుంపును మోయుచందమున వ్యర్థమే యగును. అట్లే
యోగశాస్త్రప్రవేశము, సంఖ్యశాస్త్రాభ్యాసము, మంత్రతంత్ర
వ్యాసంగము మొదలైనవి యితి ఉన్నయెడల అవి శపమనకు
చేయు అలంకారమునలె వ్యర్థమేయని యెఱుంగునగును.

70 బాలోన్మత్తపిశాచప స్మరణం జీవితం వా న కాంక్షేత
కాలమేవ ప్రతిక్షేత ... 5-1

యది బాలోన్మత్తమనెను, పిశాచముననెను
మెలగుచు మరణమునుగాని, జీవితమునుగాని కీలక కేవలము
కాలముగే ఎదురగునాహునెను.

71 న దండధారణేన న ముండనేన న వేక్షణ న దంధా
చారేణ ముత్తి. 5-2

కేవలము దండమును ధరించుట చేతగాని, ముండముచేత
గాని, కాండధారణచేతము చేతగాని మోక్షము లభించదు.

72 ప్రతిష్ఠా సూరీవిష్ఠా సమా గీతా మహాభిః,
తస్యా దేనాం పరిత్యక్త కీటప ద్విర్యచే ద్భుతిః. 5-3

కీర్తిప్రతిష్ఠలు పందిమొలకల సమానములని మహాత్ములు
వలెకీరి. కాణట్టి యతి కీర్తిప్రతిష్ఠలను వీడి కీటమునలె సంవరింప
వలయును.

73 స్వప్నేఽపి యో హి యుక్త స్సౌజ్ఞాగ్రతీప విశేషతః
రంభ్యేచ్ఛేష్టస్మైతశ్చైష్టో పరిష్టో బ్రహ్మవాదినామ్. 5-4

ఏ బ్రహ్మనిష్ఠుడు స్వప్నముందును, జాగ్రత్తమున వలె
ధ్యానశీలుడై విచారణశీలుడై యుండుచో అత్యంత బ్రహ్మ
వాదులలో శ్రేష్ఠుడుగా పరిగణింపఁబడును.

74 అద్భవ ధృతమరా దా భవన్తి వివదానయాః,
నియతిం న విముంచన్తి మహాద్వీ ఘస్మిరా భవ. 5-10

నిర్మల హృదయములగు మహానీయులు సంకల్పము వలె
మర్యాదను జాటకయందురు. మహియు సూర్యునివలె సుంతుమును
వదలకయందురు.

75 యథాలద్దోపశీపీ స్యా స్మన్వి ధ్వాద్ జితేంద్రియః. 5-14

జితేంద్రియుడైన యది యాదృచ్ఛకముగా సంపదానితో
జీవనాశ్రయ కోపసాగించును.

76 అభయం సర్వభూతేభ్యో దత్వా చరతి యో మునిః,
స తస్య సర్వభూతేభ్యో భయ ముత్పద్యతే ప్రియితే. 5-16

ఏ ముని సర్వజీవులకును అభయము నొసంగించి చరించునో,
అతనివానికే ఏ జీవివలనను భయము కలంగ నరదు.

77 నిర్మాన శానపాంకారో నిర్దృష్టస్త్వి శ్చిన్నసంశయః,
నైవ క్రుద్యతి న ద్వేష్టి నాన్యతం భాషతే గిరా. 5-17

యది అభిమానము లేనవాడై, అహంకార హృదయై,
ద్వంద్వరహితుడై, సంశయవల్లతుడై, ఏర్పడిన కోపంన, ద్వేషం
పక, అసత్యమాటక యుండును.

78 న కుర్యా న్నపదే త్కించి

న్న ధ్యాయే త్పాధ్వసాధు వా,
ఆత్మారామో ఽనయా పృత్యై
విచరే జ్జడవ న్మునిః.

5-37

మంచి ఏమియు చేయరాదు. ఏమియు పలుకరాదు, మంచి కాని చెడ్డకాని తలంపరాదు. నదా ఆత్మారాముడై బ్రహ్మభావముతో జగదనివలె చరింపవలయును.

79 ఏక శ్చరే న్మహి మేతాం నిస్సంగః సంయతేన్ద్రియః,
అత్మక్రీడ అత్మరతి రాత్మవా న్సమదర్శనః. 5-38

యతి సంగరహితుఁడగును, వశీకృతేంద్రియఁడు, అత్మ యందే రమించువాఁడగును, ఆత్మారాముఁడగును సమదర్శియు. అయి మెలఁగవలయును.

80 జరాయుజాండజాదీనాం వాఙ్మనః కాయకర్మభిః,
యుక్త కుర్వీత న ద్రోహం సర్వసంజ్ఞాంశ్చ పరయేత్
5-39

యోగయుక్తుడైన యతి మనఃశృంగును, సశుష్కక్రిది కీటాదులకును ప్రతరణములతో ఎట్టి ద్రోహమును చేయరాదు. అతఁడు సర్వసంగములను పరిత్యజించవలెను.

81 కామక్రోధా తథా దర్పతోభమోహదయశ్చ యే,
తాంస్తు దోషా న్పరిత్యజ్య పరివ్రా డ్ధృయవృత్తితః
5-40

పరివ్రాజకుఁడు, కామక్రోధములను, గర్వమును, భోధమును మోహమును వదిలి భయరహితుడై ఉండువలయును.

41. నారదపరివ్రాజకోపనిషత్తు

225

82 తైజశనం చ మానిత్వం తపోధ్యానం విశేషతః,
సమ్యగ్జ్ఞానం చ వైరాగ్యం ధర్మోదయం భిక్షరేమతః,
5-41

భిక్షాన్నమును భుజించుట, చానము (పానశీలంబు) అధి కముగా తపోధ్యానాదుల నొనరించుట, సమ్యక్ జ్ఞానము కలిగి యుండుట, వైరాగ్యము కలిగియుండుట, సమ్యగ్సాధుత్వం ధర్మములు.

83 బహిరంతశ్చ సర్వత్ర సంపశ్యన్తి జనార్దనమ్. 5-42

84 సర్వత్ర విచరే త్తానీ వాయువ ద్వీతకల్పషః,
సమదుఃఖ సుఖః జన్తో హస్తప్రాప్తం చ భక్షయేత్.
5-43

మంచి శాస్త్రమున, అభ్యంతరమున అంతఃను జనార్దనుని (పరమాత్మను) గాంచుచు, సుఖదుఃఖములను సమానముగ తలంచుచు, కుమారీలుండై, కరపాత్రమునందు గౌరవి నాగిని భుజించుచు, వాయువువలె నిష్కలమై అంతఃను సంచరింపవలయును.

85 నిర్వైరేణ సచం పశ్యన్తి వజ్రగోఽశ్వమృగాదిషు,
భాపయ న్మనసా విష్ణుం పరమాత్మావ మీశ్వరమ్.
5-44

భిక్షువు వైరములేనివాడై, ద్విజులు, గోవులు, సుక్తిములు, మృగములు మొదలైనవానిని ప్రీతితో, సమదృష్టితో గాంచుచు, మనస్సుతో విష్ణును, ఈశ్వరుని నగు పరమాత్మను ధ్యానించునుండువలెను.

86 చిన్మయం పరమానందం బ్రహ్మవాహ మితి స్మరన్.
5-39

జ్ఞానస్వరూపము, పరమానందము నగు బ్రహ్మమే నేను ' అని యతి సదా స్మరించుచుండవలెను.

87 నావ మతిపట్కం కర్ణధార ఇవ యజ్ఞేవ గజం స్వ
బుద్ధ్యావశీకృత్య, స్వవ్యతిరిక్తం సర్వం కృతకంనశ్వర
మితి మిత్వా విరక్తః పురుష స్సర్వదా బ్రహ్మహమితి
వ్యాహరేత్, నాన్యత్థింబి ద్వేదితవ్యం స్వవ్యతిరేకేణ
జీవన్ముక్తి వసేత్, కృతకృత్యో భవతి. 6-1

నావికుడు నావను, మావటివాడు ఏనుగును లోబఱచు
కొనునట్లు బ్రహ్మనిష్ఠుడు శరీర, ఇంద్రియములను బుద్ధిద్వారా వశీ
కరించుకొని, అత్యుక్తంబై, ఇతరమైనదెల్ల కల్పింపని, నశ్వరమని
తలంచి విరక్తుడై, ఎల్లప్పుడును 'బ్రహ్మహమ్' నేను బ్రహ్మ
మును అని పలుకుచుండవలెను. ఇతరములైన లోకవిషయములను
తెలిసికొనరాదు. ఈ ప్రకారముగ జీవన్ముక్తుడై యుండవలెను.
అపు డతడు కృతార్థుడగును.

88 శరీరాభిమానం త్యజేత్, న శరీరాభిమానీ భవతి, స
ఏవ బ్రహ్మైశ్వర్యచై. 6-1

(శరీరాభిమానముచేత జీవత్వము కలుగును. కావున) శరీ
రాభిమానమును వదలవలెను. దేహాభిమానము లేనివాడే బ్రహ్మ
మగును, అని ఉపనిషత్తు తెలుపుచున్నది.

89 త్యక్తసంగో జితక్రోధో అహ్వహరో జితేంద్రియః,
విధాయ బుద్ధ్యా ద్వారాణి మనో ధ్యానే నివేశయేత్.
6-1

49. నారదపరివ్రాజకోపనిషత్తు

227

బ్రహ్మనిష్ఠుడు సంగ రహితుడై, కోపమును జయించిన
వాడై, స్వల్పాహారమును వైకొనుచు, జీవేంద్రియములను, బుద్ధితో
ఇంద్రియములను వశీకరించుకొని మనస్సును ధ్యానమునందు నిలుప
వలయును.

90 యస్మిన్మహే విశేషేణ లభే ద్విజం చ వాసనాత్,
తత్ర నో యాతి యో భూయః స యతి ర్మేతరః
స్మృతః. 6-8

ఏ యింటియందు భిక్ష అధికముగ నొరకునో, వాసనావశ
మున ఆ యింటికి మరల వెళ్ళని యతియే ఉత్తమయతిగ తలంపఁ
బడుచున్నాఁడు.

91 వర్ణాశ్రమాదయో దేహీ మాయయా పరికల్పితాః,
వర్ణాశ్రమాదులు దేహమునందు మాయచే కల్పింపఁబడినవి.

92 తస్మా దన్యగతా వర్ణా ఆశ్రమా అపి నారద,
అత్య న్యారోపితాః సర్వే భ్రాన్త్యా తేనాత్మవేదినా.
6-14

కాబట్టి మఱియొకదానికి (దేహమునకు) సంబంధించిన వర్ణా
శ్రమాదులు భ్రాంతిచే అత్యయందు ఆగోపింపఁబడినవే యగును.

93 విరజ్య సర్వభూతేభ్య ఆవిరించిపదాదపి,
పుణాం విపాట్య సర్వస్మి న్నత్రమిత్రాదికేష్వపి.
6-16

94 శ్రద్ధాఘ రుక్తి మాగ్నేషు వేదాస్తజ్ఞానలిప్సయా,
ఉపాయనకరో భూత్వా గురుం బ్రహ్మవిదాం ప్రవేత్.
6-17

సాధకుడు బ్రహ్మదేవుని పదము 'మొదలుకొని సమస్త పదములనుండియు, సర్వజీవులనుండియు విరక్తుడై, పుత్త్రిమిత్రాదుల యందు రాగమునుపడలి శ్రద్ధాఖిలై, ముక్తిమార్గములందు వేదాంతజ్ఞానమును బొందకొనివచ్చినట్లై, సతపుష్పఫలాదులను నైకొని బ్రహ్మవేత్తయైన గురువును ఆశ్రయించవలెను.

95 సేవాభిః పరితో వైశ్ఠ్యం చిరకాలం సమాహితః,

సదా వేదాంతవాక్యార్థం శృణుయాత్ సమాహితః.

6-18

గురువును సేవించుటచే సంతోషించుకొని వారియొద్ద చాల కాలము సావధానముగ నిష్క్రింది సత్కారితో వేదాంత వాక్యార్థములను సదా శ్రవణము చేయవలయును.

96 నిర్మమో నిరహంకార స్సర్వసంగవిపరిహే,

సదా శాస్త్రాదియుక్త స్సన్ ఆత్మ న్యాత్మాన మీక్షతే.

6-19

శిష్యుడు - అహంకార, మమకారరహితుడై, సర్వసంగ విపర్జితుడై, సదా శాస్త్రాది సద్గుణములతోఁ గూడియుండి తన హృదయమునందు పరమాత్మును మీక్షించును.

97 సంసారదోషదృష్ట్యైవ విరక్తి ర్థాయతే సదా,

విరక్తస్య తు సంసారా త్సన్యాసః స్యా న్న

సంశయః. 6-20

సంసారమునెవల దోషదృష్టి కలుగుటచేతనే సదా వైరాగ్యము జగించును. విరక్తనకు సంసారమునుండి సన్యాసము (సంగత్యాగము) సంభవించును. ఇట సంశయములేదు.

98 వేదాంతాభ్యాసనిరతః శాన్తో దాన్తో జితేంద్రియః,

నిర్బయో నిర్మమో నిత్యో నిర్దవిష్టో నిష్పరిగ్రహః.

6-23

సాధకుడు వేదాంతాభ్యాసనిరతుడై, శాంతుడై, దాంతుడై, జితేంద్రియుడై, నిర్భయుడై, మమత్వరహితుడై, నిత్యుడై, ద్వంద్వరహితుడై, పరిగ్రహపర్జితుడై యుండువలెను.

99 ద్వావిమా న విరజ్యేతే విపరీతేన కర్మణా,

నిరారంభో గృహస్థశ్చ కార్యవాంత్సేచ ప భిక్షకః.

6-30

లోకమునందు కార్యశీలుఁడుకాని గృహస్థుఁడును, కార్యవంతుడై ప భిక్షువును నైరాగ్యమును బొందఁజాలదు.

100 సంభాషణం సహస్త్రిభి రాలాపః ప్రేక్షణం తథా,

సృతం గానం సహసం చ పరివాదాంశ్చ వర్తయేత్.

6-32

బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు స్త్రీలతో సంభాషణము చేయరాదు. రాగాలాపము చేయరాదు. స్త్రీలను చూడరాదు. సృత్యగానములను, హాసమును, నిందను విడనాడవలయును.

101 సంత్యజే త్సర్వకర్మాణి లోకాచారం చ సర్వశః,

కృమిశీటపతాంశ్చ తథా యోగీ పనస్సపీన్. 6-35

102 న నాశయే ద్దుష్టో జీవ స్సరమార్గమతి ర్యతి,

నిత్య మస్తర్మభః స్వచ్ఛః ప్రశాంతాత్మా స్వపూర్ణః.

6-36

యోగి పరమార్థబుద్ధిగల యతి సమస్త కర్మలను లోకాచారములను వివేచనావలెను. క్షిపికీటకములను, పక్షులను, వృక్షములను, జీవులను నశింపజేయరాదు. నదా అంతర్ముఖుడై, నిర్మలుడై, ప్రశాంతుడై పూర్ణబుద్ధికలవాడై యుండువలెను.

103 అస్త్రఃసంజగతిత్యాగీ లోకే విహర నారద. 6-37

ఓ నారదా! అంతరంగమున సంగరహితుడవై లోకమున విహరింపుము.

104 జ్ఞాతవరదేశం చండాలవాటికా మివ, స్త్రియ మహిమివ, సువర్ణం కాలకూటా మివ, సఖాస్థలం శత్రుకానస్థల మివ, రాజధానిం కుంభీపాక మివ. 7-1

ఆధ్యాత్మికమార్గపురోగాని యగు యతి శైలినిన ప్రదేశమును చండాలవాటికవలెను, స్త్రీని సర్వమువలెను, బంగారమును కాలకూటనివమువలెను, సఖాస్థలమును శత్రుకానవాటికవలెను, రాజధానిని కుంభీపాక సరకమువలెను తలంచవలెను.

105 పదార్థం పునః ప్రాప్త హర్ష ఇవ స్వమానంద మనుస్మరన్, స్వశరీరాభిమాన దేశవిస్మరణం మత్వా స్వశరీరంశవ మివ హేయముపగమ్య, కారాగార వినిర్ముక్త చోరవ త్పుత్రాప్త బిష్ణుభవస్థలం, విహాయ దూరతో వసేత్, అయత్నేన ప్రాప్త మాహరన్ బ్రహ్మప్రణవ ధ్యానానుసన్ధానపరో భూత్వా సర్వకర్మనిర్ముక్తః కామక్రోధ లోభమోహ మదమాత్సర్యాదికం దగ్ధాప్తి త్రిగుణాతీతః షడూర్ధ్వరహితః షడ్భావవికారకూన్యః

సత్యవా క్షుచి రద్రోహీ గ్రామైకరాత్రం, పత్తనే పంచరాత్రం, జ్ఞేతే పంచరాత్రం, తీర్థే పంచరాత్ర మనికేతః, స్థిరమతి రాష్ట్రస్వతవాదీ గిరికందరేషు వసేత్.

7.1

పదార్థమును తిరిగి పొందినపుడువలె యతి హర్షముతో స్వకీయ ఆత్మానందమును స్మరించుచు, దేహభిమానమును వదలి తన శరీరమును శవమువలె హేయముగ భావించి, కారాగృహమునుండి విడువబడిన నొంగవలె పుణ్యభుంధుజనుల ప్రదేశమును వదలి దూరముగ నివసించవలెను. మతీయు అప్రయత్నముగ లభించిన దానిని భుజించుచు ప్రణవధ్యాపపరుడై, బ్రహ్మనుసంధాననిరతుడై, సర్వకర్మరహితుడై, కామక్రోధలోభమోహ మదమాత్సర్యాదులను దహించిపైచి త్రిగుణాతీతుడై, మహర్మిపర్జితుడై, మద్భావ వికారహూన్యుడై, సత్త్వివాక్యశీలుడై, శుచిమంతుడై, ద్రోహపు తలంపులేనివాడై, గ్రామమునందు ఒకరోజు, పట్టణమందు, జ్ఞేత్రమందు, తీర్థమందు ఐదురాత్రులు వసించుచు అనికేతుడై, స్థిర బుద్ధికలవాడై, అసత్యము పలుకక పర్వతగుహలయందు నివసించవలయును.

106 మత్తో స కశ్చిదన్యోఽతిరిక్త జ్ఞత్యాత్మ న్యాయోచ్య సర్వత స్వరూపమేవ పశ్యన్, జీవన్ముక్తి మవాప్య ప్రారణప్రతిభాసనాశపర్యంతం చతుర్విధం స్వరూపం జ్ఞాత్వా, దేహపతనపర్యంతం స్వరూపామసంధానేన వసేత్...

7.1

‘నాకంటే వేరైనది ఏదియును లేదు’ అని నిశ్చయించి యతి సర్వత్ర ఆత్మస్వరూపమునే కాంచుచు జీవన్ముక్తిని బొంది

ప్రార్థనము నశించిపోవువలయు, దేహవతసపర్యంతము ఆత్మస్వరూపాను సంధానమును గావించవలయును.

107 తదే వాత్మాన మిత్యేత ద్రుహ్యశబ్దేన వర్ణితమ్,
తదేత మమృత మజర మనుభూయ తథోమితి. 8.4

ఆ ఆత్మయే 'బ్రహ్మ' శబ్దముచే వర్ణించబడినది. అది అమృతము, అదృశ్యము, అజరము. దాని భ్యాసనిష్పద్వారా అనుభవించువాడు సుఖమును బొందును.

108 సంయుక్త మేతత్తర మక్షరం చ వ్యక్తావ్యక్తం భరతే
విశ్వదాశః అనీక శాస్త్రా బధ్యతే భోర్తృభావాత్
జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాతై 9.7

జీవులు క్షరములు. బ్రహ్మము అక్షరము. జీవులు వ్యక్తములు. బ్రహ్మము అవ్యక్తము. సమస్త జగత్తును పరమేశ్వరుడు పాలించుచున్నాడు. నేను కర్తను, భోక్తను అను తలంపుచేత జీవుడు బంధమును బొందుచున్నాడు. హృదయస్థుడై తేజరిల్లు (ఆత్మ) దేవుని గాంచినయెడల జీవుడు సర్వసంసారబంధములనుండి విడిపిగి ముక్తిని బొందును.

109 ఏతజ్జేయం నిత్యమే వాత్మసంస్థం
నాతఃపరం వేదితవ్యం హి కించిత్,
భోక్తా భోగ్యం ప్రేరితారం చ మత్వా
సర్వం ప్రోక్తం త్రివిధం బ్రహ్మ మేతత్. 9.11

అంతరంగమున సన్మాప్తమైన పరమాత్మయే యెఱుంగదగినవాడు. పరమాత్మకంబు వేఱుగ తెలిసికొనదగినది ఏదియును

లేదు. భోక్త, భోగ్యము, ప్రేరకుడు కనువాని నెఱిగి జీవుడు, ఈశ్వరుడు, జగత్తు అను రూపమున గోచరించుచున్న సమస్తము బ్రహ్మమేయని చెప్పబడినది.

110 ఆత్మవిద్యాతపోమూలం తద్రుహ్యోపనిషత్పురమ్,
య ఏవం విదిత్వా స్వరూప మేవానుపిస్తయన్,
తత్ర కో మోహః క శోక ఏకత్వ మనుపశ్యతః.

9.12

ఆధ్యాత్మవిద్యకును, తపస్సునకును మూలభూతమైనది, ఉపనిషత్ప్రతిపాదికమైనది పరబ్రహ్మమే. ఈ రహస్యము నెఱిగి బ్రహ్మ స్వరూపమును భ్యాసమొనర్చువానికి, సర్వత్ర ఏకత్వమును గాంచు వానికి మోహ మెందు? శోక మెందు?

111 సర్వసంసారం విస్మయ్య చామోహితః పదివ్రాటో
కథం నిర్ధనితః సుఖీ ధనవాన్ జ్ఞానాజ్ఞానో భయాతీతః
సుఖదుఃఖాతీతః స్వయంజ్యోతిః ప్రకాశః సర్వవేద్యః
సర్వజ్ఞః సర్వసిద్ధిదః సరేశ్వరః సోఽహమితి, తద్వి
ష్టోః పరమం పదం యత్ర గత్వా న నివర్తన్తే యోగి
నః, సూర్యో న తత్ర భాతి, న శశాంకోఽపి న స
పునరావర్తతే తత్కైవల్య మిత్యుపనిషత్. 9.20

పదివ్రాజకుడు సర్వసంసారరహితుడై, మోహవర్జితుడై యుండును. అతడు నిర్ధనితుడై యుండును? అతడు జ్ఞానధన సంపన్నుడు; సుఖసంతోషుడు, జ్ఞానాజ్ఞానములకు అతీతుడు. సుఖదుఃఖములకు అతీతుడు. స్వయంజ్యోతిర్భూతానాదుడు. సర్వజ్ఞుడు. సర్వ

సిద్ధిచదులు, సర్వేశ్వరులు, 'ఆ పరమాత్మయే నేను' అని అతడు భావనచేయును. యోగులు ఆ విష్ణుపదమును పొంది తిరిగి వెనుకకురాదు. అచట సూర్యుడు ప్రకాశించును, చంద్రుడు ప్రకాశించును. అనటి కేగినవాడు తిరిగి వెనుకకు (సంసారమునకు) రానేరడు. అదియే మోక్షము.

44. త్రివిధబ్రాహ్మణోపనిషత్తు

1 స వికార స్తథా జీవో నిర్వికార స్తథా శివః. 13

వికారములతో కూడినవాడు జీవుడు. వికారరహితుడగు శివుడు.

2 తస్మా దభ్యాసయోగేన మనఃప్రాణాన్నిరోధయేత్,
యోగీ నిశితధారేణ జురేణివ నికృన్తయేత్. 22

కాపున యోగి అభ్యాసయోగముచే మనస్సును, ప్రాణములను, ఇంద్రియములను నిరోధించవలెను. తీవ్రమగు ధారణచే కత్తికోపలె సంకల్పములను ఛేదించివేయవలెను.

3 దేహేంద్రియేషు వైరాగ్యం యమ ఇత్యుచ్చతే బుధైః,
అనురక్తిః పరే తత్త్వే సతతం నియమః స్మృతః. 28

దేహేంద్రియములందు వైరాగ్యము కలిగియుండుట యమము, సెన్సలచే చెప్పబడుచున్నది. ఎల్లప్పుడు పరమాత్మ తత్త్వమందు ఆసక్తికలిగియుండుట నియమమని చెప్పబడినది.

4 సర్వవస్తుస్యదాసీనభావ మానన ముత్తమమ్,
జగత్సర్వ మిదం విభావప్రతితిః ప్రాణసంయమః 29

44. త్రివిధబ్రాహ్మణోపనిషత్తు

సమస్త దృశ్యవదాన్తములందును తటస్థభావము క్షిప్తిమముగ ఆసనమని వేర్కొనబడుచున్నది. ఈ సమస్త దృశ్యవదాన్త సాధ్యముని తలంచుట ప్రాణాయామ మనబును.

5 చిత్త స్యాన్తర్ముఖీభావః ప్రత్యాహారస్తు సత్తమ,
చిత్తస్య నిశ్చలీభావో ధారణా ధారణం విదిష. 30

మనస్సును అంతర్ముఖముచేయుట ప్రత్యాహార మనబును. మనస్సు నిశ్చలముగా నుండుట ధారణాయగును.

6 సోఽహం చిన్తాత్ర మేవేతి చిన్తనం ధ్యాన ముచ్యతే,
ధ్యానస్య విస్మృతి సమ్యక్ సమాధి రభిధీయతే. 31

'ఆ పరమాత్మయే నేను, నేను చిన్తాత్మకుడనే' అనుచింతన చేయుట ధ్యానమని చెప్పబడుచున్నది. ధ్యానమునకు కృష్ణ పూర్ణ విస్మృతి (అత్యధితి) సమాధియని వేర్కొనబడుచున్నది.

7 అహింసా సత్య మస్తేయం
బ్రహ్మచర్యం దయార్థపమ్,
క్షమా ధృతి ర్మితాహారః
శౌచం చేతి యమా దశ. 32

అహింస, సత్యము, అంగతిసము చేయకుండుట, బ్రహ్మచర్యము, దయ, బుజుత్వము, ఓర్పు, వైర్యము, మితాహారము, శౌచము అను ఈ పది 'యమ' మనబడును.

8 తప స్సద్దుష్ట రాత్రిక్యం దాన మారాధనం హరేః,
వేదాన్తశ్రవణం వైషామ్యైశ్చ జపో ప్రతమ్. 33

తపస్సు, సంత్వోషము, ఆస్తికభావము, దానము, శ్రీహరిని ఆరాధించుట, వేదాంతశ్రవణము, లబ్ధి, నదృష్టి, జపము, వ్రతము-- అనునవి 'నియమము' అనఁబడును.

9 ఆల్పాశీ స్వల్పనిద్రశ్చ తేజస్వీ బలవాన్ భవేత్.

102

స్వల్పాహారము, కైకొనువాడు, స్వల్పనిద్రప్రవాణుడు, తేజోవంతుఁడు, బలవంతుఁడు వగును.

10 యత్ర యత్ర భృతో వాయు రథే రోగాదదూషితే,

ధారణాదేవ మరుత స్తత్త దారోగ్య ముక్నుతే. 112

రోగముచే దూషితమైన ఏ అవయవమునందు ప్రాణనా యుప్పు ధారణచే నిలచునో ఆ అవయవము ఆరోగ్యమునుబొందును.

11 నిశ్శేయసాయ యుభేత జపధ్యాసపరాయణః,

మనసా పరమాత్మానం ధ్యాత్వా తద్రూపతా మియాన్.

127

ధ్యానశీలుఁడు, జపధ్యాసపరాయణుడై పరమ శ్రేయమును మోక్షము కొలుకు ప్రయత్నించవలెను. అతఁడు, మనస్సుతో పరమాత్మను ధ్యానించుచు ఆ పరమాత్మ 'మనము'నే బొందును.

12 ధ్యాయతో యోగిన స్సర్వం మనోవృత్తి ర్విసశ్యతి,

హృత్పంచరీకమధ్యస్థం వైతన్యం జ్యోతిరవ్యయమ్

159

హృదయంపుడరీకమధ్యమున నున్నదియు, జ్యోతిస్వరూపమును, నాశరహితము వగు వైతన్యమును ధ్యానించు యోగి మనోవృత్తి లన్నియు నశించిపోవును.

44. త్రిశబ్దబ్రాహ్మణోపనిషత్తు

237

13 నివాతదీపసదృశ మక్యత్కిమ మణిపృథమ్,

ధ్యాయతో యోగిన స్త్వస్య ముర్తిః పంచతే స్థితా 157

గాలిదీప-చోటనున్న దీపమువంటివాఁడును, అక్యత్కిమమైన మణియొక్క కాంతివంటి కాంతికలవాఁడును అగు పరమాత్మను ధ్యానించు యోగికి మోక్షము కరతలామలకమై యుండును.

14 విశ్వరూపస్య దేవస్య రూపం యత్కించిదేవ హి,

స్థవీయ సూక్ష్మ మన్యద్వా పశ్యన్ హృదయపంకజే

158

15 ధ్యాయతో యోగినో యస్తు సాక్షాదేవ ప్రకాశతే. 159

జగద్రూపుడైన దేవుని స్థూలముగాని, సూక్ష్మముగాని, తదితరముగాని యగు గూఢమును తన హృదయపద్మమునందుఁ గాంచుచు ధ్యానించు యోగికి పరమాత్మ సాక్షాత్కారమునే గోచరించును.

16 జీవాత్మసః పరస్యాపి యద్యేవ ముఖయో రపి,

అహమేవ పరంబ్రహ్మ బ్రహ్మాహమితి సంస్థితః. 160

జీవాత్మకును, పరమాత్మకును, 'నేనే పరబ్రహ్మమును, పరబ్రహ్మమే నేను' అనుస్థితి వ్యవస్థితమై యున్నది.

17 సమాధిః స తు విజ్ఞేయః సర్వవృత్తి విపరితః,

బ్రహ్మ సంపద్యతే యోగీ స భూయ స్సంస్మృతిం వ్రజేత్. 161

సమస్తవృత్తులు నశించి మనస్సు బ్రహ్మాకారమైన స్థితియే సమాధియని యెఱుంగ వలెను. అట్టివశలో యోగి బ్రహ్మమే యగును. అతఁడు మఱిల సంసారమును బొందఁడు.

- 18 ఏవం విశోధ్య తత్త్వాని యోగీ నిష్ప్రహచేతసా,
యథా నిర్దిష్టో వహ్నిః స్వయమేవ ప్రశామ్యతి.

165

యోగి ఈ విధముగా తత్త్వమును పరిశోధించి నిష్ప్రము యై
కట్టెలులేని అగ్నివలె స్వయముగనే శాంత చిత్తుడగును.

- 19 మోహజాలకసంఘాతో విశ్వం పశ్యతి స్వప్నవత్.
సుషుప్తివ ద్య శ్చరతి స్వభావపరినిశ్చలః.
నిర్వాణపద మాశ్రిత్యయోగీ కైవల్య మభ్యుతేజిత్యుః
పనిషత్.

166

మోహజాలసమూహమైన ఈ జగత్తును యోగి స్వప్నవ
వలె గాంచును. అతడు స్వభావముగనే నిశ్చలఁడై, సుషుప్త
యందువలె వర్తించుచు నిర్వాణపదము నాశ్రయించి మోక్షమున
బడయును.

45. సీ తో ప ని ష త్తు

- 1 దేవా హ వై ప్రజాపతి మబ్రువన్ రా సీతా కిం రూప
మితి. స హోవాచ ప్రజాపతిః సా సీతా ఇతి మూఁ
ప్రకృతి రూపత్వాత్ సా సీతా ప్రకృతి స్మృతా, ప్ర
ణవప్రకృతి రూపత్వా త్సా సీతా ప్రకృతి రుచ్యతే.

దేవతలు ప్రజాపతిని 'సీత ఎవరు? ఆమె రూపమేమిది?
అని యడుగగా వా రిట్లు చెప్పిరి—మూలప్రకృతిరూపిణి, ప్రణావ
ప్రకృతిరూపిణి అయియుండుటచే సీత ప్రకృతియని చెప్పబడినది.

- 2 శ్రీరామసాన్నిధ్యవశా జగదానందకారిణీ,
ఉత్పత్తి స్థితిసంహరకారిణీ నర్వదేహినాం
సీతా భగవతీ జ్ఞేయా మూలప్రకృతి సంజ్ఞితా.

శ్రీరామచంద్రుని సాన్నిధ్యవశముచే జగత్తునకు ఆనంద
మును గొల్పునదియు, జగత్తుయొక్క—సృష్టిస్థితిసంహరకారిణియు,
నమస్త ప్రాణులందును అధివసించునదియు అయిన భగవతియగు
సీత మూలప్రకృతియని చెప్పబడినది.

46. యోగచూడామణ్యపనిషత్తు

- 1 ...తావ జ్ఞీవో భ్రమత్యేవం యావ తత్త్వం న విన్దతి.
14

పరమాత్మతత్త్వము నెఱుంగునంతటకు జీవుఁడు సంసార
చక్రమున తగుల్కొని తిరుగుచునే యుండును.

- 2 కట్వల్లలవణత్వాగీ కీరభోజన మాచరేత్. 41

యోగి ఉప్పు, కారము, పులుపు మొదలైనవానిని వదలి
శీ, రాష్నమును భజించవలయును.

- 3 బ్రహ్మచారి మితాహారో యోగీ యోగపరాయణః,
అద్వాదూర్ధ్వం భవేత్సిద్ధి నాత్ర కార్యా విచారణా.
42

బ్రహ్మచారియై, మితాహారమును స్వీకరించుచు, యోగ
పరాయణుడైన యోగి సంవత్సరమునకు పైన సిద్ధిని పొందును.
ఇందు విచారించవలసిన పనిలేదు.

- 4 సుస్మిర్ధమధురాహార శృతుద్ధాంశవివర్తితః,
భుజ్జాతే శివసంప్రీత్యా మితాహారః స ఉచ్యతే. 43

స్నేహాయుక్తమైన మధురాహారమును నాలుగవభాగమును నదలిచేసి భగవత్ప్రీతితో (భగవంతునకు ప్రవేశపెట్టే దైవభావ సత్తో) భుజించినచో అది మితాహారమని చెప్పబడును.

- 5 పద్మాసనం సమారుహ్య సమకాయ శిరోధరః,
నాసాగ్రదృష్టి రేకాస్తే జపే దోంకార మవ్యయమ్ 71
ధ్యానశీలుడైన పద్మాసనము వేసికొని, కుర్చొని, శరీరమును, శిరస్సును సమముగా నిలిపి, నాసికాగ్రమంచు దృష్టిని కేంద్రీకరించి ఏకాంతప్రదేశమున నాశరహితమైన ఓంకారమును జపింపవలెను.

- 6 ఇన్ద్రియై ర్పథ్యతే జీవ ఆత్మా చైవ స విధ్యతే,
మమత్వేన భవే దీవో నిర్మమత్వేన కేవలః. 84

జీవుడు ఇంద్రియములచే బంధింపబడుచున్నాడు. ఆత్మ బంధింపబడుట లేదు. జీవుడు మమత్వముచే జీవుడగును. మమత్వము విడిచివేతనే కేవలము పరమాత్మ యగును.

- 7 శుచి ద్వాప్యశుచి ద్వాపి యో జపే త్ప్రణవం సదా.
స స తివ్యతి పాపేన పద్మపత్ర మివాంభసా. 88

శుచియైనాని, అశుచియైనాని ఎవడు ప్రణవమంత్రమును (ఓంకారమును) సదా జపించుచుండునో అతడు తామరాకు నీటిచే అంటనివిధముగా పాపముచే అంటబడకయుండును.

- 8 యాపద్ధస్త్రీ ర్భువో ర్మధ్యే తావత్ఖాలం భయం కుశః
91

48. యోగచూడామణ్యపనిపత్తు

గ్రహమధ్యమున దృష్టి నిలిచియున్నంతవఱకు ధ్యానము జీలించుచున్నంతవఱకు ఇంక మనుజునకు భగవ మెవడు ?

- 9 బద్ధపద్మాసనో యోగీ సమస్కృత్య గురుం శివమ్,
నాసాగ్రదృష్టి రేకాః ప్రాణాయామం సమభ్యసేత్.
106

యోగి పద్మాసనము వేసికొని కూర్చొని తన గురువునకును, శివునకును (భగవంతునకును) సమస్కృతముచేసి ఏకాంతమున నాసికాగ్రమంచు దృష్టినిలిపి ప్రాణాయామము నిభ్యసించవలయును.

- 10 ప్రాణాయామో భవే దేవం పాతకేష్టసపావకః,
భవో వధియహాసేతుః ప్రోచ్యతే యోగిభిః సదా. 108

ప్రాణాయామము పాపము లనెడి కట్టెలను దహించినేయునట్టి అగ్నివంటిది. సంసారమును సముద్రమునకు మహాసేతువునంటిది అని యోగులు సదా చెప్పుచుండుదురు.

- 11 ఆసనేన రుజం హన్తి ప్రాణాయామేన పాతకమ్,
వికారం మానసం యోగీ ప్రత్యాహారేణ ముంచతి.
109

యోగి ఆసనముచే రోగమును పోగొట్టుకొనును. ప్రాణాయామముచే పాపమును సరింపజేసికొనును. ప్రత్యాహారముచే మనస్సునందలి వికారములను పోగొట్టుకొనును.

- 12 ధారణాభి ర్మనోరథ్యం యాతి చైతన్య మద్భుతమ్,
సమాధౌ మోక్ష మాప్నోతి త్యక్త్వా కర్మ శుభాశుభమ్
110

ధారణచే మనోదైర్యమును, అద్భుతముగ వైతస్యమును బొందును. సమాధిచే శుభాశుభకర్మలను వదిలి మోక్షమును బొందును.

13 చరతాం చక్షరాదీనాం విషయేషు యథాక్రమమ్,
యత్రప్రత్యాహరణం తేషాం ప్రత్యాహరః స ఉచ్యతే
120

బాహ్యవిషయములందు ప్రవర్తించుచున్న చక్షురూది ఇంద్రియములను వివేకపూర్వకముగ వెనుకకు మఱియించి తన వశమునందుంచుకొనుట ప్రత్యాహరణమని చెప్పబడినది.

47. నిర్వాణోపనిషత్తు

1 దైర్ఘ్యక్షణ్ణం, ఉదాసీనకౌపీనమ్, విచారదండః బ్రహ్మోప
తోక్తో యోగపట్టః.

యోగి దైర్ఘ్యమును వస్త్రము, కౌదాసీన్యమును కౌపీనము, విచారణయునెడి దండము, బ్రహ్మోపలోకనమును యోగపట్టమని గలిగియుండును.

2 ... పరమాసందీ, నిర్గతగుణత్రయమ్, వివేకలభ్యమ్.
మనోవాగ గోచరమ్, అనిత్యం జగదృజ్జనితమ్ స్వప్న
జగద్రుగజాది తుల్యమ్, తథా దేహాదిసంఘాతమ్,
మోహగుణజాలకలితమ్, తద్రజ్జనర్పితమ్ తత్కల్పితమ్.

బ్రహ్మము పరమానందమయము, గుణరహితము, జ్ఞాన
గమ్యము, అవాఙ్మానసగోచరము అయియున్నది. అ బ్రహ్మమునందు కల్పించబడిన ఈ జగత్తు అనిత్యమై, స్వప్నజగత్తునందలి

మేఘగజములతో సమానమైనది. ఈ దేహాదిసముదాయము మోహ
జాలముచే కల్పితమై త్రాటియందలి పామువలె తోచుచున్నది.

3 యోగేన సదానందస్వరూపదర్శనమ్, ఆనందభిక్షశీ,
మహాశ్మశానే ఒప్యానందవనే వాసః వికాంతస్థానమా
నంద మతమ్.

యోగముచే సదానంద (అత్మ) స్వరూపదర్శనము కలుగును.
యోగి ఆనందభిక్షాశనుడై, మహాశ్మశానమునందు పైశ్రము ఆనంద
దశనమునందువలె వసించును. ఏకాంతప్రదేశము అతనికి ఆనంద
మతమై గొలుపును.

48. మండలబ్రాహ్మణోపనిషత్తు

1 జ్ఞానయుక్త యమాద్యష్టాంగయోగ ఉచ్యతే. 1.1

జ్ఞానముతో గూడిన యమాదులు అష్టాంగయోగమని
చెప్పబడుచున్నది.

2 శీతోష్ణాహార నిద్రావిజయః, సర్వదా శాంతినిశ్చలత్వం
విషయేర్ద్రియనిగ్రహ తైతే యమాః. 1.1

శీతోష్ణములను, ఆహారనిద్రలను జయించుట, సదా శాంతి,
నిశ్చలత్వము కలిగియుండుట, విషయేంద్రియ నిగ్రహము—ఇవి
యమాలు.

3 గురుభక్తిః సత్యమార్గానురక్తిః సుభాగత పస్త్యనుభవ
శ్చ తద్యస్త్యిస్తుభవేన తుష్టిః, నిస్సంగతా వికాంత
వాస మనోవృత్తిః, ఫలానభిలాషో వైరాగ్యభావశ్చ
నియమాః. 1.1

గురుభక్తి, మోక్షసంబంధ విషయములందు అనుభవము, సత్యమార్గానురక్తి, సంతుష్టి, నిస్సంగత్వము, ఏకాంతవాసమును గూర్చిన మనోవృత్తి, ఫలమును గూర్చిన అనభిలాష, వైరాగ్య భావము - ఇవి నియమములు.

4 సుఖాననవృత్తి శ్చిరావాసా తైప్రవ మానస నియమో భవతి. 1.1

సుఖాననమునందు సుఖప్రవృత్తిన ఆననమునందు ఉండుట ఆనననియమములు అయియున్నవి.

5 పూరక కుంభక రేచక్రైః షోడశచతుష్ట్య ద్వాత్రింశ త్సంఖ్యాయా యథాక్రమం ప్రాణాయామః. 1.1

పూరక, కుంభక, శేవకములతో పదునాఱు, అఱివదిగాలుగు, ముప్పదిరెండు సంఖ్యతో యథాక్రమముగ ప్రాణాయామము నలుపుట ప్రాణాయామ మగును.

6 విషయేభ్య ఇంద్రియాభ్యో మనోనిరోధసం ప్రత్యా హరః. 1.1

విషయములనుండియు, ఇంద్రియములనుండియు, మనస్సును మరలించి అంతర్ముఖ మొనర్చుట ప్రత్యాహార మగును.

7 సర్వశరీరేషు చైతన్యైకతానతా ధ్యానమ్. 1.1

సర్వశరీరములందును గల చైతన్యమును ఏకాగ్రమనస్సతో చింతించుట ధ్యాన మనబడును.

8 విషయవ్యావర్తనపూర్వకం చైతన్యచేతః స్థాపనం ధారణం భవతి. 1.1

ప్రపంచము మనశ్చిత్త మగుటచే బ్రహ్మాన్యైః ఎపుడైన బహిర్గతుడైనను ప్రపంచమిద్యార్థి భావించి నదానందానుభవైకరూపుడగు ఆ బ్రహ్మచేత్తి బ్రహ్మనే యగుచున్నాడని.

15 యస్య సంకల్పనాశ స్సాస్త్రి

త్వస్య ముర్తిః కరేణ్ధితా,

తస్మా ద్భావాభావో పరిత్యజ్య

పరమాత్మధ్యానేన ముక్తో భవతి.

2.3

ఎవనికీ సంకల్పము లన్నియు నశించినప్పుడో అతనికి మోక్షము కరతలామలకమే అయియున్నది. కావున భావాభావములను వదలి సాధకుడగు సగమాత్మను ధ్యానించుటచే ముక్తడగును.

16 స ఏవ సంసారతారణాయ గురు మాశ్రిత్య రామాది

త్వక్త్వా విహితర్హచరన్ సాధనచతుష్టయసంపన్నో

హృదయకమలమధ్యే భగవత్పతామాత్రాన్తర్లక్ష్మరూప

మాసాద్య సుస్పృహస్థాయా ముత్తబ్రహ్మనందస్మృతిం

లభ్యా ఏక ఏవాహ మద్విత్తియః కంచిత్కాల మజ్ఞాన

వృత్త్యా విస్మృత జాగ్రద్వాసనాను ఫలేన వైజసోఽ

స్మృతి. తదుభయనివృత్త్యా ప్రాజ్ఞ ఇదానీ మస్మృత్యహ

మేక ఏవ స్థానభేదా దవస్థాభేదస్య పరం తు నహి

మదన్య దితి జాతవివేకః శుద్ధాద్వైత బ్రహ్మహ మితి

భిదాగర్హం నిరస్యస్వాన్తర్విజృంభిత భానుమండల

ద్వాన తదాకారాకాదిత పరంబ్రహ్మకారిత ముత్తిమా

ర్గమారూఢః పరిచక్షో నహి.

2.4

జీవుడు సంసారమును దాటుటకై గురువు నాశ్రయించి కామూదులను వదిలి విహితకర్మ నాచరించువాడై సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడై హృదయపద్మమునందలి భగవత్స్వరూపమును గాంచి 'నేనే జాగత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థలందు విశ్వైతజనప్రాజ్ఞుల రూపములతో ప్రవర్తిల్లుచున్నానని యెఱిగి శుద్ధావ్యక్తబ్రహ్మమే తానని తెలిసికొని భేదభావనను వీడి స్వాంతర్విజృంభిత ప్రకాశ రూప పరబ్రహ్మకారముగల మోక్షమార్గమున ఆరూఢుడై పరిపక్వహృదయుడై ముక్తినిొందుచున్నాడని.

17 సంకల్పాదికం మనోబంధహేతుః, తద్వియుత్తం మనోమోక్షయ భవతి. తద్వాం శృణురాది బాహ్య ప్రపంచోపరతః విగత ప్రపంచగంధః సర్వజగదాత్మ త్వేన పశ్యం స్మృత్యాహంకారో బ్రహ్మహ మస్మితి చిన్తయన్నిదం సర్వం యదయమాత్మేతి ఛావయన్ కృతకృత్యో భవతి. 2-4

సంకల్పాదులతోఁ గూడియున్న మనస్సు బంధకారణము. సంకల్పాదిరహితమైన మనస్సు మోక్షకారణము. శుద్ధమనస్సు కల వాఁడు చతురాది బాహ్య ప్రపంచమునుండి విరతుడై, ప్రపంచాదిక వాసనలేనివాడై, సమస్త జగత్తును పరమాత్మ స్వరూపముగఁ గాంచువాడై అహంకారము లేనివాడై 'బ్రహ్మస్మి' (నేను బ్రహ్మమును) అని తలంచువాడై కృతార్థుఁ డగును.

18 తచ్చానన్తసముద్రమగ్నా యోగినో భవన్తి. తదపేక్షయా ఇంద్రాదయః స్వల్పానందాః. 2-5

యోగులు బ్రహ్మనందనముద్రమున నిమగ్ను లగుదురు. వారికంటె ఇంద్రాదులు స్వల్పానందము కలవారే యగుదురు.

విషయములనుండి మనస్సును మరలించి సైతస్థమునందు నిలుపుట ధారణ యగును.

9 ధ్యాన విస్మృతిః సమాధిః. 1-1

ధ్యానవిస్మృతి (ఆత్మస్థితి) సమాధి యనబడును.

10 ఏవం సూక్ష్మజ్ఞాని, య ఏవం వేద స ముక్తిభాగ్ భవతి. 1-1

ఈ ప్రకారముగ సూక్ష్మాంగములను ఎఱుగువాఁడు మోక్ష భాగి యగును.

11 దేహస్య పంచదోషా భవన్తి కామక్రోధ నిశ్శాన్తసభయ నిద్రాః, తన్నిరాసస్తు నిస్సంకల్పక్షమా లఘాహారా ప్రమాదతా తత్త్వసేవసమ్. 1-2

దేహమునకు ఐదుదోషములు కలుగును. అవి కామము, క్రోధము, నిశ్శాన్తము, భయము, నిద్ర. అవి క్రమముగ సంకల్ప రాహిత్యము, శుమ, లఘుభోజనము, అప్రమత్తత, తత్త్వసేవసము అనువానిచే నశించిపోవును.

12 నిద్రాభయసకీన్యపం హింసాదితరణం తృష్టావర్తం దారపంకం సంసారవార్ధిం తర్తుం సూక్ష్మమార్గ మప లంబ్య సత్త్వాదిగుణా నతిక్రమ్య తాదక మవలోక యేత్, భూమధ్యే సచ్చిదానందతేజః కూటరూపం తారకం బ్రహ్మ. 1-2

నిద్ర, భయము అనువాములు కలదియు, హింస మొదలైన తరంగములతోఁ గూడినదియు, ఆశయను సుడిగుండము కలదియు,

భార్యయను బురదకలిగియున్నదియు అగు సంసారమను సముద్రమును దాటుటకు సూక్ష్మమార్గము వలంబించి సత్త్వాదిగుణములను దాటి తారకమును గాంచవలయును. భూమధ్యమునందు గోచరించు సచ్చిదానంద తేజోరూపమైన తారకమే బ్రహ్మ మగును.

13 సర్వమాత్మైవ, తల్లక్ష్మం శుద్ధాత్మదృష్ట్యా వా యః పశ్యతి స ఏవ బ్రహ్మనిష్ఠో భవతి, జీవః పంచవింశతః స్వకల్పిత చతుర్వింశతితత్త్వం పరిత్యజ్య షడ్వింశతః పరమాత్మాఽహ మితి నిశ్చయా జ్ఞీపన్ముర్తో భవతి, ఏవ మన్తర్లక్ష్మ దర్శనేన జీపన్ముర్తీదశాయాం స్వయం మన్తర్లక్ష్మో భూత్వా పరమాత్మాశాఽఖండమందతో భవతి.

1-4

‘సర్వమాత్మైవ’ (అంతయు ఆత్మయే) అను వాక్యము వసునరించి పరమాత్మయే లక్ష్యము. ఆ పరమాత్మను ఛర్చించిన బ్రహ్మవిష్ణుశివ జీవన్ముక్తులు. ఇరువదియైదు తత్త్వములుకల షడ్వింశతకల్పితములైన తత్త్వములను వదలి ఇరువదియైదుది యగు పరమాత్మతత్త్వమే తానని నిశ్చయించుకొనునో అది... జీపన్ముర్తీడశగును. జీపన్ముర్తీదశయందు అంతర్లక్ష్మమైన పరిపదియాకాశ స్వరూపమైన పరమాత్మయే తానగును.

14 ... ప్రపంచస్య మనఃకల్పితత్వాత్, తతో భేదాఽభావాత్ కదాచిదృహిర్గతేఽపి మిథ్యాత్వభానాత్, స కృద్విభాత సదానన్దానుభవైకగోచరో బ్రహ్మవిత్తదేవ భవతి.

2-3

19 ఇద మమనస్క మతిరహస్యమ్, యజ్ఞానేన కృతార్థో

భవతి. అఖిలేన్ద్రియ క్షయవశా దమనస్త సుఖబ్రహ్మ సంధ సముద్రే మనః ప్రవాహయోగరూప నివాతస్థిత దీపవ దచలం పరబ్రహ్మ ప్రాప్నోతి... పరమశాన్తిం స్వీకృత్య, మనః ప్రచారశాన్త్యం పరమాత్మని లీనం భవతి, పయస్సనవానస్తరం ధేనుస్తనక్షిరమివ సర్వేన్ద్రియవగ్ధే పరిసృజ్య యోగాశం భవతి, తదే హమనస్కం, తదనునిత్యశుద్ధః పరమాత్మాహమేవేతి తత్త్వ మసి త్కుపదేశేన త్వమేవాహ మహమేవ త్వమితి తారకయోగమార్గే ణాఖండానందపూర్ణః కృతార్థో భవతి.

3-1

ఈ అమనస్కయోగము మిగుల రహస్యమైనది. అమనస్కయోగము నెఱిగిన యోగి కృతార్థుడగును. ఇంద్రియములన్నియు విషయనిష్ఠైర్లము లగుటచే అమనస్కరూపమైన ఆనందసముద్రము నందు మనస్సు గాలి సీమ-చోట ఉంచిన దీపమువలె నిశ్చలమై బ్రహ్మమును బొందును. పరమశాంతిని బొంది ప్రచారశూన్యమగు పరమాత్మయందు లీనమగును. పాలు స్రవించిన పిదప గోవు యొక్క స్పృహనుండలి పాలవలె సర్వేంద్రియ సమాహము విషయరహిత్యనంతనే మనస్సు నశించును, అదియే అమనస్కము. తదనంతరము యోగి ‘నిత్యశుద్ధమైవ పరమాత్మను సేవే’ యగుచు వచ్చి ‘తత్త్వమసి’ వాక్యోపదేశముద్వారా యోగి ‘సీవే సేన, సేవే సీవు’ అను అనుభూతిని బ్రవసి తారకయోగమార్గమున ఆఖండానందపూర్ణుడై కృతార్థుడగును.

20 పరిపూర్ణ ఆకాశమగ్నమనాః ప్రాప్తోన్మన్యవస్థః సంస్థస్త సర్వేంద్రియవర్గః అనేకజన్మార్చిత పుణ్యపుంస

పర్య కైవల్యఫలో లభించానంద, నిరస్తనర్వర్ణేశ
కశ్యతో బ్రహ్మహమస్మితి కృతకృత్యో భవతి, త్వమే
వాహం స భేదోఽస్తి పూర్ణత్వా త్పరమాత్మనః, ఇత్యు
చ్చరన్ సమాల్లిఖ్య శిష్యం జ్ఞప్తి మనీషయత్ 3-2

యోగి పూర్ణమైన చిదాకాశమునందు నిమగ్నమైన మనస్సు
కలవాడై, ఉన్మత్తవర్ణము (మనస్సును దాటిన స్థితిని) పొంది,
సర్వోద్దియ సమూహమును వదిలి బహుజన్మకృత పుణ్యఫలంబు
ముచే ధరించిన మోక్షఫలము కలవాడై, అఖండానందముచే
సంపదించబడిన సమస్తశ్రేయోకళలము కలవాడై, 'బ్రహ్మహం
మస్మి' (నేను బ్రహ్మమునే) అను అనుభవము గల్గి కృతార్థుడై
వగును. "నాయనా! 'నీవే నేను'; పరమాత్మ పరిపూర్ణ మగుటచే
నీకు నాకు భేదము లేదు" — ఈ ప్రకారముగ గురువు పలుకుచు
శిష్యుని చేరదీసికొని జ్ఞానము నొనంగును.

21 సవిషయం మనో బద్ధాయ, నిర్విషయం ముక్తయే
భవతి. 5

విషయాసక్తిగల మనస్సు బంధమును కలుగజేయును.
విషయవిరక్తమైన మనస్సు మోక్షమును కలుగజేయును.

22 తన్మనో విలయం యాతి తద్విష్టిః పరమంపదమ్. 5

మనస్సు ఎచట లయించుచున్నదో, అది విష్ణువుయొక్క
సర్వోత్తమపదము అయియున్నది.

23 బ్రహ్మమృతపానపరాయణో లసౌ సన్న్యాసీ పరమ
హంస అపథాతో భవతి, తద్దర్శనేన సకలం జగత్పరి
త్రం భవతి, తస్మైవాశరో లక్ష్యోఽపి ముక్తౌ భవతి,

తత్కుల మేకోత్తరకతం తారయతి, తస్మాత్పవిత్ర
జాయాఽపత్యవర్గం చ ముక్తం భవతీత్యుపనిషత్. 5

బ్రహ్మమృతపానపరాయణుడగు యోగి పరమహంస, అప
థాత యగును. అట్టివానిని దర్శించుటచేత లోకమంతయు పవిత్ర
మగును. సేవించుటచేత అజ్ఞానము ముక్తమగును. ఆ మహానీ
యుడైన తన కులమందలి నూటబక్క — తరములవారిని తరింపజేయును.
ఆతని తల్లిదండ్రులు, భార్యపుత్రులును ముక్తిని పొందుదురు.

49. దక్షిణామూర్త్యుపనిషత్తు

1 వైరాగ్యతైలసంపూర్ణే భక్తివర్షి నమన్వితే,
ప్రబోధపూర్ణపాత్రే తు జ్ఞప్తిదీపం విలోకయేత్. 15

వైరాగ్యమును నూనెచే నిండినదియు, భక్తియును వర్షికల
దియు అగు ప్రబోధమును పూర్ణపాత్రయందు జ్ఞానమును దీపమును
గాంచవలెను.

2 వైరాగ్య మరణం కృత్వా జ్ఞానం కృత్వాత్తరణిమ్,
గాఢతామిద్రసంశాన్తై గూఢ మర్దం నివేదయేత్. 16

వైరాగ్యమును క్రిందికట్టెగను, జ్ఞానమును పైకట్టెగను చేసి
దృఢమైన అజ్ఞానమును చీకటి సరించుటకై మథించి గూఢమైన
గేదాంతాగ్ధమును జ్యోతిని గ్రహించవలయును.

50. శరభోపనిషత్తు

1 సర్వం సంత్యజ్య మునయో యదృజన్యాత్మరూపతః,
తచ్ఛారంభం త్రిపాద్భుజ్ఞా స్వమాత్ర మపశిష్యతే,

మనులు సర్వసంగములను వదలి దేనిని ఆత్మస్వరూపముగ నేలించుచున్నారో, అదియే మూలపాదములు కల బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మవస్తువే శేషించియున్నది.

2 బహుని పుణ్యాని కృతాని యేన

తేనైవ లభ్యః పరమేశ్వరోఽస్మి.

1

ఈ పరమేశ్వరుడు అనేక పుణ్యములు ఆచరించినవాడో, లభించును.

3, యతో వాచో నిపర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ,

అనందం బ్రహ్మణో విద్వా న్న విభేతి కదాచన. 17

దేనిని చేతలే వాక్కులు మనస్సుతోఁగూడ గ్రహకరు ములు చున్నవో, అట్టి బ్రహ్మసందము నెఱుఁగువాఁడు దేవలనను ఎన్ని గును భీతిఁజెందక యుండును.

4 అణో రణీయా న్మహతో మహీయాన్

అత్మాస్య జస్తో ర్నిహితో గుహాయామ్,

త మత్రతుం పశ్యతి వీతతోఽథో

ధాతుః ప్రసాదా న్మహిమాన మీశమ్.

18

సూక్ష్మములైన నర్వాకంఠెను సూక్ష్మమైనదియు, మహత్తరములైన వానికంటెను మహత్తరమైనదియు పగు ఆత్మ జీవుని హృదయగుహయందున్నది. గొప్ప మహిమతోఁ గూడినట్టియు, సమీపమైనట్టియు ఆ ఆత్మగూఢ పరమేశ్వరుని భగవదనుగ్రహముచే దుఃఖరహితుఁడు కాంచుచున్నాఁడు.

5 వసిష్ఠవైయాససి వామదేవ

విరించిముఖైర్లక్ష్మి ఖావ్యమానః,

సనత్కుజాతాది సనాతనాద్యై

రీడ్యో మహేశో భగవా నాదిదేవః.

19

వసిష్ఠుఁడు, వ్యాసుఁడు, వామదేవుఁడు, బ్రహ్మదేవుఁడు మొదలైనవారిచే హృదయమగుండు ధ్యానింపఁబడఁవాఁడును, సనత్కుజుఁడు, సనాతనుఁడు మొదలైనవారిచే మఠింపఁదగినవాఁడును, గవానుఁడును, అదిదేవుఁడును అగు మహేశ్వరుఁడు జగత్ప్రభునని యెఱుఁగవగును.

సత్యో నిత్యః సర్వసాక్షి మహేశో

నిత్యాస్యన్తో నిర్వికల్పో నిరాఖ్యః,

అచిన్త్యశక్తి ర్భగవా నిరీశః

స్వా విద్యయా తత్త్వతమానభమామిః.

20

సత్యస్వరూపుఁడు, నిత్యుఁడు, సర్వసాక్షియు, మహేశ్వరుఁడును, నిత్యానందస్వరూపుఁడును, వికల్పరహితుఁడును, నామరహితుఁడును, అచింత్యశక్తియుఁడును, భగవంతుఁడును, గిరిశంకుఁడు అగు జగత్ప్రభువు తన మాయచే ఈ జగత్తును కల్పించెను.

అతిమోహచరీ మాయా మమ విష్ణోశ్చ సుప్రత,

తస్య పాదాంబుజధ్యానా ద్దుస్తరా సుతరా భవేత్. 21

సుప్రతా! నా యోక్తయ (బ్రహ్మదేవునియోక్తయ) విష్ణుయోక్తయ మాయ మిగుల మోహింపఁజేయునట్లై యున్నది, స్థూపుయోక్త పాదపద్మములను ధ్యానించుటచేత దుస్తరమైన మాయను దాటుటకు సౌలభ్యము కలుగును.

బ్రహ్మర్పణం బ్రహ్మహవి

ర్బహ్మగౌర్వై బ్రహ్మణా హుతమ్,

బ్రహ్మైవ తేన గస్తవ్యం

బ్రహ్మైవ తేన గస్తవ్యం

26

యజ్ఞమునందలి హోమసాధనములు, హోమద్రవ్యములు, హోమాగ్ని, హోమము చేయువాఁడు, హోమము చేయఁబడినది— అన్నియును బ్రహ్మస్వరూపములే యనెడి ఏకాగ్రభావముతో ఆ యజ్ఞాదికర్తలను చేయువాఁడు బ్రహ్మమునే పొందును.

51. స్కన్ధోపనిషత్తు

1 ఓమ్ అచ్యుతోఽస్మి మహాదేవ తవ కారుణ్యలేశతః,
విజ్ఞానఘన ఏవాస్మి శివోఽస్మి కిమతః పరమ్. 1

మహాదేవా! మీ కరుణాలేశముచేతి నేను అచ్యుతుడనైతిని. విజ్ఞానఘనడనైతిని. శివస్వరూపుడనైతిని. ఇంకేమి కావలయును?

2 న నిజం నిజవ ద్భూతి అంతఃపరణజ్ఞంభణాత్,
అంతఃపరణనాశేన సంవిన్మాత్రస్థితో హరిః. 2

మనోవిబ్రంభణముచే అసత్యమైనది సత్యమైనదిగా తోచుచున్నది. మనోనాశముచే జ్ఞానమాత్ర స్వరూపుడైన హరి ప్రకాశుడు మగుచున్నాఁడు.

3 సంవిన్మాత్రస్థిత శ్చాహ మఙ్గోఽస్మి కిమతఃపరమ్,
పృథితిర్దం జడం సర్వం స్వత్వవచ్చ విసశ్యతి. 3

నేను జ్ఞానమాత్రస్వరూపుడనును, అజడము అయియున్నాను. ఇంకేమి కావలయును? నాకంటె వేరైన ఈ జడజగత్తు స్వప్నమువలె నశించును.

51. స్కన్ధోపనిషత్తు

255

4 విజ్ఞానానాం తు యో ద్రష్టా
నోక్ అచ్యుతో జ్ఞానవిగ్రహః,
స ఏవ హి మహాదేవ
స్స ఏవ హి మహాహరిః. 4

చిత్తు, జ్ఞములయొక్క— ద్రష్ట జ్ఞానస్వరూపుడైన అచ్యుతుడే యగును. అతడే మహాదేవుఁడు. అతడే మహావిష్ణువు.

5 స ఏవ జ్యోతిషాం జ్యోతి స్స ఏవ పరమేశ్వరః,
స ఏవ హి పరంబ్రహ్మ తద్రూపహం న సంశయః. 5

అతడే జ్యోతులకు జ్యోతి. అతడే సరమేశ్వరుఁడు. అతడే పరబ్రహ్మ. ఆ బ్రహ్మమే నేను. ఇటు సంశయము లేదు.

6 జీవ శ్శివ శ్శివో జీవ స్స జీవః తేవల శ్శివః,
తుషేణ బద్ధో బ్రహ్మ స్యాత్తుషాభావేన తండులః. 6

జీవుడే శివుఁడు. శివుడే జీవుఁడు. ఆ జీవుఁడు కేవలము శివస్వరూపుడే యగును. పొట్టుతో కప్పబడినచో నల్లగింజ యగును. పొట్టు ఊడినచో బియ్య మగును.

7 ఏవం బద్ధ స్తథా జీవః కర్మనాశే సదాశివః,
పాశబద్ధ స్తథా జీవః పాశముత్త స్సదా శివః. 7

ఈ ప్రకారముగ బద్ధుడైనవాఁడు జీవుఁడు. (కర్మ) బంధము నశించినయెడల ఆ జీవుఁడు సదాశివుడే యగును. పాశముచే బంధింపఁబడినచో జీవుఁడు. పాశము తొలగినచో సదాశివుఁడు అగును.

8 శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణవే,

శివస్య హృదయం విష్ణోర్విష్ణోశ్చ హృదయం శివః. 8

విష్ణుస్వరూపుడైన శివునకు, శివస్వరూపుడైన విష్ణువునకు నమస్కారము. శివుని హృదయము విష్ణువు, విష్ణువుయొక్క హృదయము శివుడు.

9 దేహో దేవాలయః ప్రోక్తో టీవో దేవ స్సదాశివః,

త్యజే దజ్ఞాననిర్మాల్యం సోఽహంభావేన పూజయేత్.

10

దేహము దేవాలయమని చెప్పబడినది. శివుడు దేవుడైన సదాశివుడే అయియున్నాడు. అజ్ఞానమును నిర్మాల్యమును తొలగించి 'సాహం' (ఆ పరమాత్మయే నేను) అను భావముతో (చరమాత్మను) పూజింపవలయును.

10 అభేదదర్శనం జ్ఞానం ధ్యానం నిర్విషయం మనః,

స్నానం మనోమంత్రాగ శౌచ మింద్రియనిగ్రహః.

11

అభేదదృష్టి కలిగియుండుటయే జ్ఞానము. విషయరహితమైన మనస్సు కలిగియుండుటయే ధ్యానము. మనోమంత్రము తొలగింపబడటమే స్నానము. ఇంద్రియ నిగ్రహము కలిగియుండుటయే శౌచము.

11 బ్రహ్మమృతం పితే ద్వైత మాచరే ద్దేహరక్షణే,

వసే దేకాన్తిరో భూత్వా చైకాన్తే ద్వైతవర్జితే. 12

బ్రహ్మమృతమును త్రాగవలెను. శరీరరక్షణమునకై భిక్షాటనము చేయవలెను. ఏకాంతమున ద్వైతవర్జితమగు పరమాత్మయను ఏకాంతభలమున నివసించవలయును.

12 విరించి నారాయణ శంకరాత్మకం

స్వసింహ దేవేశ తవ ప్రసాదతః,

అచిన్త్య మవ్యక్త మనన్త మవ్యయం

వేదాత్మకం బ్రహ్మ నిజం విజానతే. 13

ఓ స్వసింహదేవేశా! నీయొక్క అనుగ్రహమువలన జనులు బ్రహ్మ విష్ణు శివస్వరూపమును, అచింత్యమును, అవ్యక్తమును, అనంతమును, అవ్యయమును, వేదాత్మకమును, సత్యస్వరూపమును అగు బ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాను.

52. త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణో

పనిషత్తు

1 స దిందిప్తి త్వద్వ్యతిరిక్తం, త్వద్వ్యతిరిక్తం య
శ్చింబి త్ప్రీతియతే తత్సర్వం వాఙ్మతి నిర్మితమ్.

(బ్రహ్మదేవుని మహావిష్ణువుతో) మహత్మా! మీకంటే వేరుగ ఏదీలేదు. మీకంటే వేరేగ ఏదీ లేదునున్నదో అదియంతయు బాధితమే అగు (ప్రేమయోగ) గోచరము.

2 అద్వైతపరమోనందో విభు ర్విత్తో నిష్కళంకో,
నిర్వికల్పో నిరంజనో నిరాశ్వాత శ్శుద్ధో దేవ విరో
నారాయణో న ద్వితీయోఽస్తి కిచ్చి దితి య ఏవం
వేద స పురుష స్తదీయోపాసవయా తస్య పౌయుజ్య
మేత్య సంశయ మిత్యవనిషత్. 1

అద్వైతపరమానందమయుఁడును, విభువును, నిర్మలఁడును, నిష్కలంఠఁడును, నిర్వికల్పఁడును, నిరంజనుఁడును, నిరాభ్యాతుఁడును, శుద్ధుఁడును అగు దేవుఁడు నారాయణఁడొక్కఁడే యగును. రెండువఁడు లేఁడు. ఈ రహస్యము నెఱిగినవఁడు అతని నుపాసించుటచే నారాయణ సాయుజ్యమును తప్పక పడయును.

3 సాకార మనిత్యమ్, 'నిత్యం నిరాకారమ్'. 2

సాకారము అనిత్యమైనది. నిరాకారము నిత్యమైనది.

4 సమస్తావిద్యోపాధి స్సాకార స్సావయవ వివ సావయవ త్వా దవశ్య మనిత్యం భవత్యేవ. 2

అవిద్యోపాధి యంతయు సాకారము, సావయవముహాత్రమే అయియున్నది. సావయవమైనందువలన అది తప్పక అనిత్యమే యగును.

5 అనిష్టమే వేష్ట మివ విభాతి, ఇష్టమే వానిష్ట మివ భాతి అనాదిసంసారవిపరీతభ్రమాత్. 5

అనాది సంసార విపరీత భ్రమవలన జీవునకు ఈ ప్రపంచమున అనిష్టము ఇష్టముగను, ఇష్టము అనిష్టముగను తోచుచున్నది.

6 తస్మా త్సద్గురుకటాక్షతేశవిశేషేణ సర్వసిద్ధయ స్సి ధ్యంతి, సర్వబంధాః ప్రవినశ్యంతి, శ్రేయో విఘ్నా స్సర్వే ప్రలయం యాంతి, సర్వాణి శ్రేయాంసి స్వయమే వాయాంతి, యథా జాత్యర్థస్య స్వరూపజ్ఞానం స విద్యతే తథా గురూపదేశేన వినా కల్పణోటిశతై రపి తత్త్వజ్ఞానం న జాయతే. తస్మా త్సద్గురుకటాక్ష

52. త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణోపనిషత్తు

లేశవిశేషే శాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి, యదా సద్గురు కటాక్షోభవతి, తదా భగవత్కృపా శ్రవణ ధ్యానాదౌ శ్రద్ధా జాయతే, తస్మాద్భృదయస్థితానాదిదుర్వాసనాగ్రన్థి వినాశో భవతి, తతో హృదయస్థితాః కామా స్సర్వే వినశ్యంతి, తస్మాద్భృదయపుండరీకకర్ణికాయాం పరమాత్మావిర్భావో భవతి. 5

సద్గురుకటాక్షలేశ విశేషముచే సమ స్తసిద్ధులు సిద్ధించును. బంధము లన్నియు నశించును. శ్రేయోవిఘ్నము లన్నియు తొలగి పోవును. శ్రేయము లన్నియు స్వయముగా వచ్చిచేరును. జాత్యం భవకు స్వరూపజ్ఞానము లేనట్లు, గురూపదేశము లేనిచో వందల కోట్ల కల్పములైనను తత్త్వజ్ఞానము కలుగదు. కాబట్టి సద్గురు కటాక్షలేశ విశేషముచే తత్త్వజ్ఞానము కలుగును. అప్పుడు భగవత్కృపాశ్రవణ ధ్యానాదులందు శ్రద్ధ జనించును. దానిచే హృదయ మందలి దుర్వాసనలు, కామాదులు నశించును. అత్రతీ హృదయ గుండరీకమందలి పరమాత్మయొక్క సాక్షాత్కారము కలుగును.

7 యస్త్యనేన మార్గేణ సమ్య గాచరతి స నారాయణో భవ త్యసంశయ మేవ. 8

ఎవఁ డీ మార్గము సనుసరించి చక్కగ ఆచరించునో అతఁడు సాక్షాత్ నారాయణుడే యగును. ఇవిష్టవయమున సంశయము లేదు.

8 భర్తీయోగో నిరుపద్రవః, భర్తీయోగా న్ముర్తీః, బుద్ధి మతా మనాయాసే నాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి, తత్కృత మితి, భర్తవత్సల స్స్వయమేవ పర్యేతోఽ

మోక్షవిఘ్నేభ్యో భక్తినిష్ఠాన్ సర్వాన్ పరిపాలయతి
సర్వాభిష్ఠాన్ ప్రయచ్ఛతి, 'మాక్షం దాపయతి. 8

భక్తియోగము నిరూపదమైనది. భక్తియోగముచే ముక్తి లభించును. బుద్ధిమంతులకు భక్తిచే నులభముగ, శీఘ్రముగ తత్త్వజ్ఞానము కలుగును. అది ఎట్లనిన - భక్తవత్సలుడగు పరమాత్మ స్వయముగ సమస్త మోక్షవిఘ్నములనుండి భక్తిస్వరూప లండఱును కాపాడును, అభీష్టము లన్నిటిని వారికి బసంగును. మోక్షమును కలుగజేయును.

9 భక్త్యా వినా బ్రహ్మజ్ఞానం కదాపి న జాయతే. 8

భక్తిలేనిచో బ్రహ్మజ్ఞానము ఎన్నఁగను కలుగదు.

53. ఆద్యయతారకోపనిషత్తు

1 సర్వవిశేషం నేతి నేతీతి విచారయ యదపశిష్యచే తద
ద్వయం బ్రహ్మ.

దృశ్యనస్తుప్ర లన్నిటిని 'నేతి, నేతి' (ఇది ఆత్మకాదు, ఇది ఆత్మకాదు) అని వదలిపెట్టి నది శేషంబునో అట్టి ఆద్యయబ్రహ్మ మును ఆశ్రయించవలెను.

2 ఆచార్యో వేదసంపన్నో విష్ణుభక్తో విమత్సరః.

యోగజ్ఞో యోగనిష్ఠశ్చ సదా యోగాశ్మక శ్శుచిః.

3 గురుభక్తిసమాయుక్తః పురుషజ్ఞో విశేషతః,

విపంలక్షణసంపన్నో గురు రిత్యభిధీయతే.

నేదనే త్రియు, విష్ణుభక్తుఁడు, మూర్త్యర్థము లేకవాఁడును, యోగము నెఱిగినవాఁడును, యోగము నాచరించువాఁడును సదా

యోగస్వరూపుడై యుండువాఁడును, శుచిగలవాఁడును అచార్యుఁ డగును, గురుభక్తియుతుఁడు పరమాత్మను తెన్నగ నెఱిగినవాఁడు - ఇట్టి లక్షణములు కలవాఁడు గురువని చెప్పబడును.

4 గుళబ్ధ స్త్యస్తకార స్సాన్తిత్ రుళబ్ధ స్తన్నిరోధకః,
అస్తకారనిరోధిత్వా ధ్గురు రిత్యభిధీయతే.

'గు' అనగా చీకటి. 'రు' అనగా దానిని పోగొట్టు వాఁడు. చీకటిని (అజ్ఞానమును) పోగొట్టువాఁడు కాబట్టి అతఁడు గురువు అని చెప్పబడుచున్నాఁడు.

5 గురురేవ పరంబ్రహ్మ గురురేవ పరాగతిః,

గురురేవ పరా విద్యా గురురేవ పరాయణమ్.

గురువే పరబ్రహ్మము. గురువే పరమగతి. గురువే పరా విద్య. గురువే ఆశ్రయము.

6 గురురేవ పరాకాష్ఠా గురురేవ పరం భనమ్,

యస్మా త్తదుపదేష్ఠాసౌ తస్మా ధ్గురుతరో గురు రితి.

గురువే పరాకాష్ఠ. గురువే గొప్పధనము. సదుపదేశము చేయువాఁడు కాబట్టి గురువు చాల గొప్పవాఁడు.

54. రామరహస్యోపనిషత్తు

1 రామ ఏవ పరంబ్రహ్మ రామ ఏవ పరం తపః,

రామ ఏవ పరంతత్త్వం శ్రీరామో బ్రహ్మతారకమ్.

(హనుమంతం పాదాది మునుల కిట్లు చెప్పెను) రాముడే పరబ్రహ్మము. రాముడే పరమ తపస్సు. రాముడే పరతత్త్వము. శ్రీరాముడే తారకబ్రహ్మము.

2 రామమంత్రం యో జపేత్ స రామో భవతీతి రామే
తోక్తాః 1-7

రామమంత్రమును జపించువాడు, రాముడే యగునని రాముడు వచించెను.

3 ఏకస్యస్మిపి సర్వమంత్రఫలదో లోభాదిదోషోఽస్తి తః,
శ్రీరామ శ్మరణం మమేతి సతతం మంత్రో ఽయం
మహాక్షరః 2-38

ఒక్క-లే అయినను సమస్త మంత్రముల ఫలమును కలుగఁ జేయునదియు, లోభాదిదోషములు లేనిదియునైన 'శ్రీరామ శ్మరణం మమ' అను అష్టాక్షరమంత్రము సదా శ్రేయస్కరమైనది

4 రామో రమన్తే యత్ర యోగినః..... 5-3

ఎవనియందు యోగులు రమింతురో (ఎవనిని ధ్యానించుదురో) ఆతడే రాముడే అనఁబడుచున్నాడని.

5 సచ్చిదానందరూపో ఽస్య పరమాత్మార్థ ఉచ్యతే, 5-4

రాముడే అనఁగా సచ్చిదానందస్వరూపుడైన పరమాత్మయే అని అర్థము.

6 అద్యో 'రా' తత్పదార్థః స్యాత్
స్మకార స్త్వంపదార్థవాన్,

తయోః సంయోజన మసీ
త్యర్థే తత్త్వవిదో విదుః.

5-12

'రామ' అను పదమునందలి 'మ' అను అక్షరము తత్త్వమున కర్థమైన బ్రహ్మ మగును. సంయోజనము 'మ' అను అక్షరము 'త్వం' పదమునకు అర్థమైన జీవుడగును. బ్రహ్మము యొక్కయు, జీవునియొక్కయు సంయోగమునే 'అసి' అను పదము తెలుపుచున్నదని తత్త్వజ్ఞే త్త తెలుచుదురు.

7 రామమంత్రార్థవిజ్ఞానీ జీవన్ముక్తో న సంశయః, 5-16

రామమంత్రముయొక్క అర్థమును తెలిసికొనిన విజ్ఞుని జీవన్ముక్తుడగును. ఇది సంశయము లేదు.

8 సదా రామోఽహం మస్మితి తత్త్వతః ప్రపదన్తి మే,
స తే సంసారిణో నూనం రామ ఏవ న సంశయః,
ఓం సత్య మిద్యుపనిషత్.

5-17

ఎవరు 'నేను సదా రాముడనై యున్నాను' అని యధార్థముగ పలుకుదురో, వారు సంసారబంధనమునందు తగులక పరు. వారికి నిత్యముగ రామస్వరూపుడే అగును. సంశయము లేదు.

55. రామతాపిస్యపనిషత్తు

1 రమన్తే యోగినో ఽనంతే నిత్యానందే చిదాత్మని,

ఇతి రామపదేనాసౌ పరం బ్రహ్మభిధీయతే.

(పూర్వతాపినీ)

అనంతమై, నిత్యానందమైన చిదాత్మయందు యోగులూ రమించుచుండుదు. కావున 'రామ' పదముచే పరబ్రహ్మమే చెప్పఁ బడుచున్నది.

2 తారకత్వా తారకో భవతి, తదేవ తారకం బ్రహ్మత్వం విద్ధి తదేవోపానితవ్య మితి జ్ఞేయమ్, గర్భజన్మ జరా మరణసంసారమహద్భయం తస్మాత్తారయతీతి తస్మా దుచ్యతే షడక్షరం తారకమితి. (ఉత్తరతాపిన్)

తరింపజేయునది కాబట్టి తారకమని చెప్పఁబడినది. ఆ తారకమే బ్రహ్మమని యెఱుంగుము. దానినే ఉపాసించవలెను. జన్మ మరణ వార్ధక్యాది సంసార మహాభయమునుండి దాటించును కాబట్టి తారకమని పేర్కొనఁబడినది.

3 అకారాక్షర సంభూత స్సౌమిత్రి ధ్విత్యభావనః,
ఉకారాక్షర సంభూత శ్చత్రుఘ్న సైజసాత్మకః.

4 ప్రాజ్ఞాత్మకస్తు భరతో మకారాక్షరసంభవః,
అర్థమాత్రాత్మకో రామో బ్రహ్మనందైకవిగ్రహః.
(ఉత్తరతాపిన్)

'అ' కారము నుండి జన్మించిన విశ్వము లక్ష్యముడని తలంచవలెను. 'ఉ' కారము నుండి జన్మించిన తైజసుడు శత్రుఘ్నుడని యెఱుంగవలెను. 'మ' కారము నుండి జన్మించిన ప్రాజ్ఞుడు భరతుడని తలంచవలెను. బ్రహ్మనంద స్వరూపుడు, అర్థమాత్రాత్మకుడు శ్రీరాముడని భావించవలెను.

5 శ్రీరామసాన్నిధ్యవశా జ్ఞగదాధారకాఠిణీ,
ఉత్పత్తిస్థితిసంహారకాఠిణీ సర్వదేహినామ్.

6 సా సీతా భవతి జ్ఞేయా మూలప్రకృతిసంజ్ఞికా,
ప్రణవత్వా త్ప్రకృతి రితి వదన్తి బ్రహ్మవాదిన ఇతి.
(ఉత్తరతాపిన్)

శ్రీరామునిగన్నిధి యం దుండుటచే జగత్తునకు ఆధారభూతు రాలై నదియు, జీవుల యొక్క స్వప్న, స్థితి, లయములను సలుపునది యునగు మూలప్రకృతి సీతాదేవియని యెఱుంగవలెను. ప్రణవస్వ రూపిణి కావున ప్రకృతియని బ్రహ్మజేత్తులు పలుకుదురు.

7 ఓమ్ యో హ వై శ్రీరామచంద్రః స భగవాన్ అద్వైత పరమానంద ఆత్మా యత్పరం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువ స్తస్మై వై నమో నమః.
(ఉత్తరతాపిన్)

శ్రీరామచంద్రుడు భగవంతుడు. అద్వైత పరమానంద మయమగు అత్య పరబ్రహ్మము, 'భూర్భువస్సువ' స్వరూపమగు పరతత్త్వము. అట్టి శ్రీరామచంద్రునకు నమస్కారము.

8 ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ
అఖండైకరసానంద స్రారకబ్రహ్మవాచకః రామాయేతి
సువిజ్ఞేయ స్సత్యానందవిదాత్మకః. (ఉత్తరతాపిన్)
భగవంతుడగు వాసుదేవునకు నమస్కారము. అఖండైక రసానంద స్వరూపుడు, తారకబ్రహ్మవాచకుడు, సత్యానందజ్ఞాన స్వరూపుడగు శ్రీరాముడు స్వానుభవ పూర్వకముగ 'తస్యగ నెఱుంగఁ దగినవాఁడు.

56. వాసుదేవోపనిషత్తు

(వాసుదేవుడు నారదున కీట్లు చెప్పెను—)

1 తత్త్వప్రదీప్తప్రకాశం సౌత్వానం,
పశ్య నోగీ మత్స్యాయుజ్య మవాపోషితి.

ప్రదీప్త తత్త్వ ప్రకాశరూపమగు తనయొక్క అట్టన
గొందుచోగా నాయొక్క సాయజ్యమును పొందుచున్నాడు.

2 క్రమా దేవం స్వ మాత్మానం

భావయే నాత్మం ఫరం హరిమ్.

ఏదాగ్రమనసా యో మాం

ధ్యాయతే హరి మవ్యయమ్

స్వాత్మంకతే న పావ్యాత్మానం స ముక్త్యో నాత్రసంశయ

ఈ ప్రకారముగ 'ఏవం ఏకాగ్రచిత్తుడై తన హృదయం
కమల మింద్రమున ఉత్కృష్టుడగును, వారియను పాపముల వన్నియు,
పోగొట్టువాడగును, నాశరహితుడగును అగు తనఅత్మగ్రాహ్యనిండు
చునుండు' అర్థము ముక్తిని పొందును. ఇటు సంశయము లేదు.

3 మహాన మద్వయం బ్రహ్మ ఆదిమధ్యాంత వ్యతమ్

స్వప్రపంచం సచ్చిదానందం భక్త్యా జానాతి చావ్యయమ్.

సంపదనీయే దిగు, బ్రహ్మ స్వరూపమగును, ఆదిమధ్యాంత
రహితమైనదియు, స్వయంప్రకాశముగ, సచ్చిదానందమగును, నాశ
హితమును అగు నాయొక్క స్వరూపమును మనుజుడు భక్తి
తేలిగొనుచున్నాడు.

4 ఏకో విష్ణు రనేకేషు జగ్జముస్తావరేషు చ,

అనుస్మాత్తో వసతా త్తా భూతేష్వహ మవస్థితః.

నేను ఒక్కడనై, సర్వవ్యాప్తనై, సమస్త స్థావర జంగమ
పాపములను వ్యాపించి యున్నవాడనై సమస్త భూతములందును
తత్త్వరూపమున వసించుచున్నాను

5 తైలం తిలేషు కాష్ఠేషు పజ్జ్వాః కీరే ఘృతం యథా,
గంధః పుష్పేషు భూతేషు తథాత్మా ఒవస్థితో హ్యహమ్

నువ్వులందు నూనెతలెను, కొయ్యలందు అగ్నితలెను, పోల
యందు నేయివలెను, పువ్వులందు నాసన వలెను నేను సమస్త ప్రాణు
లందును ఆత్మగా వసించుచున్నాను.

57. ముద్గలొపనిషత్తు

1 తస్య హృత్ తాపతయంతితం షట్కోశవినిర్మూర్తం

షడూర్ధ్వవర్ధితం పంచకోశాతీతం షడ్భావవికార

భూవ్య మేవమాది సద్వ్యవితీతం భవతి

4

బ్రహ్మము తాపతయము లేనిదియు, షట్కోశరహితమైనది
దియు, అకలి, ద్విక మొదలైన పంచ రూపము లేనిదియు, పంచ
కోశములకు అతీతమైనదియు, షడ్భావవికార రహితమైనదియు,
కల్యాణి సర్వదృశ్యసమై నిలనైనదియు అయ్యున్నది.

58. శాండిల్యోపనిషత్తు

1 ఓమ్ శాండిల్యో హ వా అథర్వాణం ప్రవచ్ఛ - ఆత్మ

లాభోపాయభూత మష్టాంగయోగ మనుబ్రూహితి,

స హోవాచాథర్వా.

శాండిల్యుడు అథర్వని ఆత్మలాభోపాయమైన అష్టాంగ
యోగమును తెలుపుడని అడిగెను అథర్వమహర్షి యిట్లు జెలికెను.

2 యమ నియ మోసస ప్రాణాయామస్తత్యాహార ధారణా

ధ్యాన సమీధయో ధ్యాంగాని

యమ, నియమ, అసన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యేహార, ధారణా
ధ్యాన సమాధులను ఇది యోగము యొక్క ఎనిమిది అంగములు.

3 తత్రాహింసా సత్వాస్తేయ బ్రహ్మచర్య దయార్హమ
క్షమా ధృతి మితాహార శాచాని చేతి యమా దశ.

అహింస, సత్యము, చోరత్వములేమి, బ్రహ్మచర్యము, దయ,
ఋజుత్వము, ఓర్పు, స్తైర్యము, మితాహారము, శాచము - అర్హ
యమము పది విధములైనది.

4 తత్ర అహింసా నామః మనోవాక్చాయకర్మభి స్సర్వై
భూతేషు సర్వదా ఒత్తేజననమ్.

మనోవాక్చాయ కర్మలచే సర్వజీవులకును సదా ఏవిధమైన
క్షేమమును కలుగజేయకుండుట అహింస.

5 సత్యం నామః మనోవాక్చాయ కర్మభిః భూతహిత
యథార్థాభిభాషణమ్.

మనోవాక్చాయ కర్మలచే ప్రాణులకు హితమైనదియు,
యథార్థమైనదియునగు వాక్యమును వచించుట సత్యము.

6 అస్తేయం నామః మనోవాక్చాయకర్మభిః పరద్ర
వ్యేషు నిస్సృహః

మనోవాక్చాయ కర్మలచే అన్యుల ధనాదులందు వాంఛ
లేకుండుట అస్తేయము (చోరత్వములేమి).

7 బ్రహ్మచర్యం నామః సర్వావస్థాసు మనోవాక్చాయ
కర్మభిః సర్వత్ర మైశున త్యాగః.

సర్వావస్థలందును మనోవాక్చాయ కర్మలచే సర్వత్ర
మైశున త్యాగము బ్రహ్మచర్య మనబడును.

8 దయోనామః సర్వభూతేషు సర్వత్రానుగ్రహః.

సమస్త ప్రాణులందును సర్వత్ర అనుగ్రహము కలిగియుం
డుట దయ.

9 ఆర్ధవం నామః మనోవాక్చాయకర్మణాం విహితా,
విహితేషు జనేషు ప్రవృత్తై నివృత్తై వా ఏకయావ
త్త్వమ్.

మనోవాక్చాయ కర్మలచే సర్వజనులందును ప్రవృత్తి
నివృత్తులందు ఏకరూపత్వము (ఋజుత్వము) కలిగియుండుట ఆర్ధ
వము.

10 క్షమానామః ప్రియాప్రియేషు సర్వేషు తాడన పూజ
నేషు సహనమ్.

ప్రియ, అప్రియములగు పూజన, తాడనాది సమస్త విషయ
ములందును సహనము కలిగియుండుట క్షమ.

11 ధృతిర్నామః అర్థహింసా సేష్టబంధవియోగే తత్రాప్
స్తౌ సర్వత్ర చేతనస్థాననమ్.

ధనము నష్టమైనను, ఇష్టజనులతో ఎడబాటు సంభవించిన
ధనము, ఇష్టజనులు లభించినను, సర్వదశలందును మనస్సును నిశ్చ
లముగా, నిబ్బరముగా నుంచుకొనుట ధృతి.

12 మితాహారం నామః చతుర్థాంశావశేషత సుస్మిర్ధ
మధురాహారః.

నాలుగవభాగము ఖాళీగా ఉండునట్లు స్నేహాయుక్తమగు మధురాహారమును భుజించుట మితాహారము.

13 శాచం నామ:- తద్వివిధమ్, పాహ్య మాంతరం చేతి తత్ర మృజ్జలాభ్యాం పాహ్యం, మనశ్శుద్ధి రాంతరమ్ తదధ్యాత్మవిద్యయా లభ్యమ్.

శాచము రెండు విధములు-శాహ్యమా, ఆభ్యంతరము-అని. మట్టితోను నీటితోను గలుగు శుద్ధి బాహ్యమైనది, అభ్యంతరశుద్ధిచే అభ్యుదయ మనశ్శుద్ధి ఆభ్యంతరమైనది.

14 తప స్సంతోషాస్తి క్య దానేశ్వరపూజన సిద్ధాంత శ్రవణ ప్రామతి జవప్రతాని దశనియమాః.

తపస్సు, సంతోషము, అస్తిక్యము, దానము, గౌరవార్థపు బ్ర, సిద్ధాంతవాక్యములను నినుట, లబ్ధి, మతి, విజయము, ప్రాప్తి, అర్థ, నియమము పది వేద గులు.

15 తత్ర తపో నామ:- విధుర్నైర్వృత్తచైవ బ్రహ్మచర్యే దిధి శ్శరీరభోషణమ్.

శాస్త్రోక్తములైన కృత్య చాంద్రాదులైన ప్రణయము శరీర భోజనము గావించుట తపస్సు.

16 సంతోషో నామ:- యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టిః.

నైవసశమున లభించినదానితో సంతుష్టి నొందుట సంతోషము.

17 అస్తిక్యం నామ:- వేదోక్త ధర్మాధర్మేషు విశ్వాసః.

వేదోక్తములైన ధర్మాధర్మములందు సమ్మతము కలిగి యుండుట అస్తిక్యము.

18 దానం నామ:- న్యాయాద్వితధనధాన్యాదేః శ్రద్ధయా ఒర్థిభ్యః ప్రదానమ్.

న్యాయమార్గమున సంపాదించిన ధనధాన్యాది వస్తువులను శ్రద్ధతో అర్థిజనులకు పంపించుట దానము.

19 రాశ్వరపూజనం నామ:- ప్రసన్నస్వభావేన యథా శక్తి విష్ణురుద్రాదిపూజనమ్.

నిర్మల స్వభావముతో శక్తికొలది విష్ణువు, శివుడు మొదలైన ఇష్టదేవతలను పూజించుట ఈశ్వరపూజనము.

20 సిద్ధాంత శ్రవణమ్:- వేదాంతార్థవిచారః.

వేదాంతార్థమును విచారించుట సిద్ధాంతశ్రవణము.

21 హి రామ:- వేద లౌకిక మార్గ కుత్సిత కర్మణి లజ్జా.

వేద, లౌకికమార్గములయందు కుత్సితములగు కార్యముల యెవల సిగ్గు కలిగియుండుట లజ్జ.

22 మతి రామ:- వేదవిహిత మార్గేషు శ్రద్ధా.

వేదము నిధించిన మార్గములందు శ్రద్ధ కలిగి యుండుట మతి.

23 జపో నామ:- విధిప ధురూపదిష్ట వేదావిరుద్ధ మంత్రా భ్యాసః, స ద్వివిధః వాచికో మానస శ్చేతి.

శాస్త్రోక్త ప్రకారముగ గురువు ఉపదేశించిన ఇష్టమంత్రము నభ్యసించుట జపము. వాచికము, మానసము అని జపము రెండు విధములైనది.

24 ప్రతం నామః. వేదోక్త విధినిషేధానుష్ఠాన నైయత్యమ్.

వేదోక్తములైన విధి నిషేధముల నాచరించుట యందు నియతి కలిగియుండుట ప్రతము.

25 స్వస్తిక గోముఖ పద్మ వీర సింహ భద్ర ముక్త మయూరాభ్యా న్యాసనా న్యస్తో.....

స్వస్తికము, గోముఖము, పద్మము, వీరము, సింహము, భద్రము, ముక్తము, మయూరము అను ఆసనములు ఎనిమిదికలవు.

26 యేనాసనం విజితం జగత్త్రయం తేన జితం భవతి, యమ నియమాభ్యాసయ్యుక్తః పురుషః ప్రాణాయామం చరేత్, తేన నాడ్యః శుద్ధా భవన్తి.

ఆసనమును జయించినవాఁడు ముల్లోకములను జయించగలఁడు. యమ నియమాభ్యాసశీలుడైన సాధకుఁడు ప్రాణాయామము నాచరించవలెను. ప్రాణాయామాభ్యాసముచే నాడులు శుద్ధము లగును.

27 మనసా మన ఆలోక్య శాండిల్య త్వం సుఖీ భవ.

ఓ శాండిల్యా! నీవు మనస్సుచేత మనస్సును గాంచి (అడుపులోనుంచి) సుఖపంతుఁడవు కమ్ము!

28 ఖమధ్యే కురు చాత్మాన మాత్మమధ్యే చ ఖం కురు, సర్వం చ ఖమయం కృత్వా న కించిదపి చిన్తయ.

హృదయకాశమునందు మనస్సును నిలుపుము. మనస్సునందు ఆత్మను నెలకొల్పుము. అంతయు ఆత్మమయముగ నొనర్చి ఇతరమగు దేనిని చింతించవలదు.

58. శాండిల్యోపనిషత్తు

29 బాహ్యచిన్తా న కర్తవ్యా తథై వాస్తరచిన్తా, సర్వచిన్తాం పరిత్యజ్య చిన్తాత్రపరమో భవ.

బాహ్యవిషయములను చింతన చేయరాదు. అట్లే ఆంతర విషయములను కూడ చింతన చేయవలదు. అన్ని చింతనలను వీడి శ్శాన్తిక స్వరూపుఁడవు కమ్ము.

30 కర్పూర మనలే యద్య తైస్సంధవం సలిలే యథా, తథా చ లీయమానం చ మన స్తత్త్వే విలీయతే.

కర్పూరము లగ్నియందు కరగిపోవునట్లును, ఉప్పుకల్లునీటిలో కరగిపోవునట్లును మనస్సు పరతత్త్వమందు (ఆత్మయందు) లయించి పోవును.

31 జ్ఞేయం సర్వప్రతీతం చ తజ్ఞానం మన ఉచ్యతే, జ్ఞానం జ్ఞేయం సమం నష్టం నాన్యః పన్థా ద్వితీయకః

సర్వప్రతీతమగుచున్న దృశ్యము జ్ఞేయము. దానినెఱుఁగ జ్ఞానము మన స్వరూపము. దృశ్యము, మనస్సు రెండును సమముగ తొలగి ఆత్మవస్తువు శేషించువలెను. మోక్షమునకు వేరొక మార్గములేదు.

32 జ్ఞేయవస్తు పరిత్యాగా ద్విలయం యాతి మానసమ్, మానసే విలయం యాతే కైవల్య మవశిష్యతే.

జ్ఞేయ (దృశ్య) వస్తుపరిత్యాగముచే మనస్సు లయించిపోవుచున్నది. మనస్సు లయించుగా కైవల్యము (మోక్షస్వరూపమగు ఆత్మ) శేషించుచున్నది.

33 ద్వౌక్రమా చిత్తనాశస్య యోగో జ్ఞానం మునీశ్వర,
యోగ స్తద్వృత్తిరోధో హి జ్ఞానం సమ్యగవేక్షణమ్.

మునీశ్వరా ! చిత్తము నశించిపోవుటకు యోగము, జ్ఞానము అని రెండు క్రమములు శలవు. చిత్తవృత్తులను నిరోధించుట యోగము; సమ్యక్ దృష్టి జ్ఞానము.

34 తస్మిన్నిరోధితే నూన ముపశాంతం మనో భవేత్,
మనఃస్పృహశాన్త్యా ఓయం సంసారః ప్రవిలియతే.

చిత్తవృత్తులు నిరోధింపబడిన యెడల మనస్సు నిక్కముగ ఉపశమించును. మనఃస్పృహయు శమించుటచే జీవునకు సంసార బంధము తొలగిపోవును (జననమరణాదులు తొలగింపు)

35 సూర్యాలోకపరిస్పృశానై వ్యవహృతి ర్యథా,
శాస్త్ర సజ్జన సంపర్క వైరాగ్యాభ్యాస యోగతః.

సూర్యుడు ఆస్తమించినతోడనే జనుల వ్యవహారము శాంతించునట్లు, శాస్త్రసజ్జనసాంగత్యము చేతను, వైరాగ్య, అభ్యాస యోగములచేతను మనస్సు శాంతించును.

36 అనాస్థాయాం కృతాస్థాయాం పూర్వం సంసారవృత్తిషు
మథాభివాంచిత ధ్యానా చ్చిర మేకత యోదితాత్.

పూర్వపు సంసారవృత్తులందు ఆసక్తిని వదలి చిరకాలము రస యిష్టవైషమ్యమును ఏకాగ్రముగ ధ్యానించుటచేతను మనస్సు శాంతిఁ జెందును.

37 ఏకతత్త్వదృఢాభ్యాసా త్ప్రాణస్థందో నిరుధ్యతే,
పూరకాద్యనిలాయామా ద్దృఢాభ్యాసా దభేదజాత్.

ఏకముగ ఆర్తతత్త్వమును దృఢముగ అభ్యసించుటచేతను, పూరకాది ప్రాణాయామమును నిశ్చింతగ దృఢముగ అభ్యసించుట చేతను మనస్సు శాంతిఁజెందును.

38 ఏకాస్తద్ధ్యానయోగాచ్చ మనఃస్పృహో నిరుధ్యతే,
ఓంకారోచ్చారణప్రాప్త శబ్దతత్త్వానుభావనాత్.

ఏకాంతమున ధ్యానశీలుఁడై యుండుటచేతను, ఓంకారము నుచ్చరించుచు, దాని అర్థమును భావనచేయుటవలనను మనస్సు శాంతి నొందును.

39 సంకల్పే మానసే బద్ధే ప్రాణస్పృహో నిరుధ్యతే.

మానససంకల్పములను బంధించినచో ప్రాణస్పృహయు నిరోధింపబడును.

40 ముహూర్త మపి యో నిత్యం నాసాగ్రే మనసా సహ,
సర్వం తరతి పాప్మానం తస్య జన్మ శతార్జితమ్.

కొద్దిసేపైనను నానికాగ్రమున దృష్టిని నిలిపి మనసా ధ్యానించు సాధకుఁడు నూఁబు జన్మలలో చేసిన పాపము నంతను దాటికేయు చున్నాఁడు.

41 అథ ప్రత్యాహారః, స సంచవిధః విషయేషు విచరతా
మింద్రియాణాం బలా దాహారణం ప్రత్యాహారః
యద్యత్పశ్యతి తత్సర్వమాత్మైతి ప్రత్యాహారః, నిత్య
విహిత కర్మఫలత్వోగః ప్రత్యాహారః సర్వవిషయ
పరాజ్ఞాబల్యం ప్రత్యాహారః, అష్టాదశసు మర్మస్తా
నేషు కర్మమాధారణం ప్రత్యాహారః.

ప్రత్యాహారము ఐదు విధములుగా నుండును. విషయము లందు సంపరించు ఇంద్రియములను బలాత్కారముగ మరలించుట ప్రత్యాహార మనబడును. కనుపించినదంతయు ఆత్మయని భావించుటయు ప్రత్యాహారము. నిత్యవిహిత కర్మల ఫలమును త్యజించుటయు ప్రత్యాహారము. సమస్త విషయముల యొక్కయు పరాబ్ముఖత్వముకూడ ప్రత్యాహార మనబడును. పదునెనిమిది మర్మస్థానములందు క్రమముగ ధారణ యొనర్చుటయు ప్రత్యాహార మగును.

42 అథ ధారణా, సా త్రివిధా, ఆత్మని మనోధారణమ్, దహరాకాశే బాహ్యకాశధారణమ్, పృథివ్యస్తేజోవా య్వారాశేషు పంచమూర్తి ధారణం చేతి.

ధారణ మూడువిధములు 1) ఆత్మయందు మనస్సును నిలుపుట 2) దహరాకాశమునందు బాహ్యకాశమును నిలుపుట 3) పృథివి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశములందు మనస్సును నిలుపుట.

43 అథ ధ్యానమ్, తద్ద్వివిధమ్ సగుణం నిర్గుణం చేతి సగుణం మూర్తిధ్యానమ్, నిర్గుణ మాత్మయాథాత్మ్యమ్.

ధ్యానము రెండు విధములు — సగుణధ్యానము, నిర్గుణ ధ్యానము అని. మూర్తి ధ్యానము సగుణము. ఆత్మయొక్క యధార్థస్వరూపమును ధ్యానించుట నిర్గుణధ్యానము.

44 అథ సమాధిః :- జీవాత్మపరమాత్మైక్యావస్థా త్రిపుటి రహితా పరమానందస్వరూపా శుద్ధచైతన్యాత్మికా భవతి.

జీవాత్మ పరమాత్మల ఐక్యవస్థయే సమాధి. త్రిపుటిరహిత పరమానంద శుద్ధచైతన్యాత్మ స్వరూపమందు స్థితిగలిగి యుండుటయే సమాధి.

45 సత్యం విజ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ, యస్మిన్నిదమోతం చ ప్రోతం చ.

సత్యము, విజ్ఞానము, అనంతము నై నది బ్రహ్మము. ఈ జగత్తు ఆ బ్రహ్మమునందే ఉత్పతయై యున్నది.

46 యస్మిన్నివిజ్ఞాతే సర్వ మిదం విజ్ఞాతం భవతి.

ఆ బ్రహ్మము నెఱిగినచో ఈ సమస్త ప్రపంచము ఎఱుంగఁ బడినది యగుచున్నది.

47 త దపాణిపాద మచక్షః శ్రోత్ర మణిహ్వా మశరీర మ గ్రాహ్య మనిర్దేశ్యమ్, యతో వాచో నిపర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ, యత్కేవలం జ్ఞానగమ్యం, ప్రజ్ఞా చ యస్మాత్ప్రసృతా పురాణీ, య దేక మద్వితీయమ్, ఆకాశవత్సర్వగతం సుసూక్ష్మం నిరంజనం నిష్ప్రియం సన్తాత్రం చిదానందైకరసం శివం ప్రశాంత మమృతం త త్వరం చ బ్రహ్మ, “తత్త్వమసి”, తజానేన హి

విజానీహి య ఏకో దేవ ఆత్మశక్తిప్రధానః సర్వజ్ఞః సర్వేశ్వరః సర్వభూతాంతరాత్మా సర్వభూతాధివాసః సర్వభూతనిగూఢో భూతయోని ర్కౌగైతగమ్యః, యశ్చ విశ్వం సృజతి విశ్వం విభర్తి విశ్వం భుజ్జే స ఆత్మా ఆత్మని తం తం లోకం విజానీహి; మా శోచీ రాత్య విజ్ఞానీ శోక స్సోస్తం గమిష్యతి.

బ్రహ్మము హస్తపాదములు లేనిది. నేత్రములు, చెవులు, జిహ్వ లేనిది. శరీరము లేనిది. అది అగ్రాహ్యమైనది. నిర్దేశించ శక్యముకానిది. బ్రహ్మమును చేరలేక మనస్సుతోఁగూడ వాక్కులు పెనుకకు మరలుచున్నవి. ఆ బ్రహ్మము కేవలము జ్ఞానముద్వారా పొందఁదగినది. బ్రహ్మమునుండియే పురాతనమైన ప్రజ్ఞ నెలువఁగు చున్నది. బ్రహ్మము ఏకమైనది. అద్వితీయమైనది, ఆకాశమువలె సూక్ష్మమైనది. అసంగమైనది. నిష్క్రియమైనది. సన్మాత్రమైనది. జ్ఞానానందైకరసమైనది. శివస్వరూపమైనది. శాంతమైనది. అమృతమైనది. పరమైనది. అదియే నీవు. దానిని జ్ఞానముచేతనే తెలిసి కొనుము. ఏకరూపుఁడగు ఆ దేవుఁడు ఆత్మశక్తి ప్రధానుఁడు. సర్వజ్ఞుఁడు. సర్వేశ్వరుఁడు. సర్వభూతాంతరాత్మ. సర్వభూతము లందును అధిపతియియున్నవాఁడు. సర్వభూతములందును నిగూఢముగ నున్నవాఁడు. జీవులకు కారణమైనవాఁడు. యోగుముచేతనే పొందఁదగినవాఁడు. ఆతఁడే ఈ జగత్తును సృష్టించుచున్నాఁడు, పాలించుచున్నాఁడు, లయమొనర్చుచున్నాఁడు. అతఁడు ఆత్మిస్వరూపుఁడు.

ఆత్మయందు ఆ యా లోకములను గాంచుము. శోకమును దొందకుము. ఆత్మజ్ఞానము కలవాఁడు శోకమును దాఁడగలఁడు.

48 యస్మాచ్చ బృహతి బృంహయతి చ సర్వం తస్మా దుచ్యతే పరంబ్రహ్మేతి.... యస్మా త్సర్వ మా ప్నోతి, సర్వ మాదత్తే సర్వమితి చ తస్మా దుచ్యతే ఆత్మేతి.....

సమస్త జగత్తు దానినుండియే ఏర్పడుచున్నది. కాబట్టి అది పరబ్రహ్మము' అని చెప్పబడుచున్నది. సమస్త జగత్తునుబొందు చున్నది. కాబట్టి అది ఆత్మ అని చెప్పబడుచున్నది.

49 జ్ఞానయోగనిధిం విశ్వగురుం యోగజనప్రియమ్,
భక్తానుకంపినం సర్వసాక్షిణం సిద్ధసేవితమ్.

50 ఏవం యః సతతం ధ్యాయే ద్దేవదేవం సనాతనమ్,
స ముక్తః సర్వపాపేభ్యో నిశ్చేయస మవాపు
యాత్. ఇత్యోం సత్య మిత్యుపనిషత్.

జ్ఞానయోగధియు, జగద్గురువును, యోగజనప్రియుఁడును, భక్తులయెడల దయాకలవాఁడును, సర్వసాక్షియు, సిద్ధజనులచే సేవించబడువాఁడును అగు పరిమాత్మను, దేవదేవుని ధ్యానించువాఁడు సమస్త పాపములనుండియు విముక్తుఁడగును. మోక్షమును బడయును.

59. పైజ్జలోపనిషత్తు

1 సదేవ సౌమ్యే దమగ్ర ఆసీత్ తన్నిత్యముక్త మక్రి
యం సత్యజ్ఞానానందం పరిపూర్ణం సనాతన మేక
మేవాద్వితీయం బ్రహ్మ. (ప్రథమోఽధ్యాయః)

సృష్టికి పూర్వము సద్యస్తువు (అస్తి) ఒక్కటే యుండెను. అది నిత్యము క్తమైనది. నిత్యరూపమైనది సత్యజ్ఞానానందమయమైనది. పరిపూర్ణమైనది, సనాతనమైనది, ఏకమైనది. అద్వితీయమైనది. అదియే బ్రహ్మము.

2 కామకర్తాన్వితా లవిద్యాభూతపేష్టితో జీవో దేహస్తరం
ప్రాప్య లోకాస్తరం గచ్ఛతి, ప్రాకర్మకఫలపారే
నావర్తంతరకీటప ద్విశ్రాంతిం నైవ గచ్ఛతి సత్కర్మ
పరిపాకతో బహూనాం జన్మవా మస్తే నవ్రాణాం మో

క్షేచ్ఛా జాయతే, తదా సద్గురు మాత్రత్య చిరకాః
సేవయా బధ్ధా నోక్తిం కల్పి త్ప్రయాతి, అవిచార
కృతో బ విచారా నోక్తిం భవతి, తస్మా త్సదా
విచారయేత్, అధ్యారోపావవాదత స్వరూపం నిశ్చ
యీకర్తుం శక్యతే, తస్మా త్సదా విచారయే జగజ్జీవ
పరమాత్మనః, దీవభావ జగద్భావ తోదే ప్రత్యగభిన్నం
బ్రహ్మై వావశిష్యతే. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

కామకర్మలతోను, అజ్ఞానముతోను, పంశుశాతములతోను
గూడిన జీవుడు పునర్జన్మనుబొంది లోకాంతరమున కేగుచున్నాడు.
పూర్వకర్మఫల పరిపాకముచే అతడు సుజిగుంజమునందలి పురుగు
వలె వీలైతిలేకయుండును. సత్కర్మపరిపాకముచే బహుజన్మల
అంతమున జనులకు మోక్షేచ్ఛ కలుగుచున్నది. అ త్తతీ మనుజుడు
సద్గురువు నాశ్రయించి చిరకాలము సేవచేసి మోక్షమును బొందును.
విచారణ లేకపోవుటచే బంధము కలుగును. విచారణచే మోక్షము
కలుగును. కావున విజ్ఞానము సదా విచారణ చేయవలెను. అధ్యా
రోప, అపవాదములచే ఆత్మస్వరూపమును నిశ్చయింపవలెను.
విజ్ఞానము జగత్తును, జీవుని, పరమాత్మను గుఱించి సదా విచారింప
వలయును. జీవుని తత్త్వమును, జగత్తత్త్వమును ఎఱిగినయెడల
ప్రత్యక్షస్వరూపమైన బ్రహ్మమే శేషించును.

3 పరజీవోపాధిమాయావిద్యే విహాయ తత్త్వంపదలక్ష్యం
ప్రత్యగభిన్నం బ్రహ్మ, తత్త్వమసీ త్యహం బ్రహ్మ
స్మితి వాక్యార్థ విచారశ్రవణం భవతి, ఏకాంతేన శ్రవ
ణాద్ధామసంధానం మననం భవతి, శ్రవణ మనన నిర్వి
చికిత్సేర్థే పస్తు నైకతానతయా చేత స్థాపనం నిది
ధ్యాననం భవతి. (తృతీయోఽధ్యాయః)

పరమాత్మ, జీవాత్మల ఉపాధులైన మాయ, అవిద్యలను
వదలి తత్త్వంపదలక్ష్యమైన ప్రత్యగభిన్న పరబ్రహ్మమును ఎఱుగ
వలెను. 'తత్త్వమసీ', 'అహంబ్రహ్మాస్మి' అను మహావాక్యముల
అర్థమును విచారించుట శ్రవణము. ఏకాంతమున పరమార్థమును
అనుసంధించుట మననము. శ్రవణమననములచే అనందిగ్ధమైన అద్భ
మందు ఏకాగ్రముగా మనస్సును నిలిపియుంచుట నిదిధ్యాననము.

4 ధ్యాతృధ్యానే విహాయ నివాతస్థితదీపవ ధ్యేయైకగోచ
రం చిత్తం సమాధి ర్భవతి.

5 ఇహానాదిసంసారే సంపితాః కర్మకోటయ అనేనైవ
విలయం యాన్తి, తతో ఽభ్యాసపాటవా త్సహస్రశ
స్సదామృతధావా వర్షతి, తతో యోగవిత్తమాః
సమాధిం ధర్మమేఘం ప్రాహుః, వాసనాజాలే నిశ్శేష
మమునా ప్రవిలాపితే కర్మసంచయే పుణ్యపాపే సమూ
లోన్మిలితే ప్రాకృరోక్ష మపి కరతలామలకవ ద్వాభ్య
మప్రపతిబద్ధాపరోక్షసాక్షాత్కారం ప్రసూయతే, తదా
జీవన్ముక్తో భవతి. (తృతీయోఽధ్యాయః)

ధ్యాతృధ్యానములను వదలి గాలిచనిచోటగల దీపమువలె
ధ్యేయైక గోచరమగు చిత్తము గలిగియుండుట సమాధి యగును.
అట్టి అనాదియగు సంసారమున సంపితములై యున్న కర్మరా
సులు సమాధివలన నశించిపోవును. తదనంతరము అభ్యాస మహి
మచే వేలకొలది అమృతభారలు కురియును. కావున యోగవే
త్తలు సమాధిని 'ధర్మమేఘము' అని అందురు. వాసన లన్నియు
సమాధిచే నశించిపోగా, కర్మసంచయము సమూలముగ వినాశము
కాగా వేదాంతవాక్యము కరతలామలకమువలె అవరోక్ష సాక్షా

తాదరమును కలుగజేయును. అప్పుడు బ్రహ్మనిష్ఠుడగు జీవన్ముక్తుడగును.

6 ఉపాధివిలయా త్పరమాత్మని విలీయతే, విశ్వ మైజన ప్రాజ్ఞః స్వస్వోపాధిలయా త్పర్యాగాత్మని లీయన్తే తతో బ్రాహ్మణ స్సమాహితో భూత్వా తత్త్వంపదైక్య మేవ సదా తుగ్ధాత్, తతో మేఘపాయే ఒంశుమాని వాత్మా ఒవిర్భవతి, ధ్యాత్వా మధ్యస్థ మాత్మానం కలశాస్తరదీపవత్, అంగుష్ఠమాత్ర మాత్మాన మధూ మజ్యోతిరూపకమ్. (తృతీయోఽధ్యాయః)

ఉపాధివిలయముచే జీవుడు పరమాత్మయందు లయించును. విశ్వమైజన ప్రాజ్ఞులున్న, పరమాత్మయందు లయము జెందుచున్నారు. బ్రహ్మనిష్ఠుడు సమాధిస్థితుడై సదా 'తత్త్వం' పదైక్యమును నలువవలెను. పిదప మేఘము తొలగఁగా సూర్యుడు ప్రత్యక్షమగునట్లు ఆత్మ సాక్షాత్కరించును. కాస్తన హృదయము నందు కలశమందు ధూమములేని దీపమువలె శేజిరిల్లు అంగుష్ఠ మాత్రాత్మను ధ్యానించ వలయును.

7 ప్రకాశయన్త మస్తస్థం ధ్యామే త్కూటస్థ మవ్యయమ్ ధ్యాయ న్నాస్తే మునిశ్చైవ వాసుప్తే రామృతే స్తు యః. (తృతీయోఽధ్యాయః)

తనయందు ప్రకాశించుచున్న కూటస్థ, అవ్యయపరమాత్మను ముని ఎల్ల కాలములందు (యావజ్జీవితము) ధ్యానించుచుండును.

8 అమానిత్వాది సంపన్నో ముముక్షుః రేకవింశతి కులం ,తారయతి, బ్రహ్మవిన్మాత్రేణ కులమేకోత్త రశతం తారయతి. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

అమానిత్వాది జ్ఞానలక్షణ సంపన్నుడై స ముముక్షువు యగు పదియొక్క తరములను తరింపజేయును. బ్రహ్మజ్ఞాన మాత్రము చేత మనుజుఁడు నూటయొక్క తరములను తరింపజేయును.

9 తతో నారాయణ స్సాక్షా ద్భద్రయే సుప్రతిష్ఠితః.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

సాక్షాత్ నారాయణుడు జనుల హృదయమునందు సుప్రతిష్ఠితుడై యున్నాఁడు.

10 దగ్ధస్య దహనం నాస్తి పక్షస్య పచనం యథా,

జ్ఞానాగ్ని దగ్ధదేహస్య స చ శ్రాద్ధం న చ క్రియా.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

దహించినదానికి దహనము పనిలేదు. పక్షమైనదానికి పచనముతో పనిలేదు. అట్లే జ్ఞానాగ్నిచే దహింపబడిన శరీరము కలవానికి శ్రాద్ధముగాని, క్రియగాని లేదు.

11 యావ చ్ఛోపాధిపర్యన్తం తావ చ్చుక్రావయే ధ్గురుమ్

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఉపాధియున్నంతవఱకు శుక్రాపాదులచే గురువును సేవించ వలయును.

12 శుద్ధమానసః శుద్ధచిద్రూపః సహిష్ణుః సోఽహ మస్మితి

ప్రాప్తే జ్ఞానేన విజ్ఞానే, జ్ఞేయే పరమాత్మని హృది సంస్థితే, దేహి లబ్ధశాన్తి పదం గతే, తదా ప్రథా మనో బుద్ధిహాన్యం భవతి. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

శుద్ధమనస్సు, శుద్ధ చిద్రూపముగలిగి, సహిష్ణువైన బ్రహ్మ నిష్ఠుడు 'పరమాత్మనే నేను' అను జ్ఞానము ప్రాప్తము కాగా, దానిచే విజ్ఞానము కలుగఁగా క్షేయమైన పరమాత్మను హృదయ మునఁ గాంచి శాంతినిందఁగా అపు డాతఁడు మనోబుద్ధిరహితమగు ఆత్మస్వరూపమే యగుచున్నాఁడు.

13 పిండస్థోఽపి ప్రత్యగత్వా సర్వవ్యాపీ భవతి.
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

శరీరమందున్నను ప్రత్యగత్వ సర్వవ్యాపకమై యున్నది.

14 హృదయం నిర్మలం కృత్వా
చిన్మయత్వా పృథామయమ్,
అహమేవ పరం సర్వమితి
వశ్యే త్వరం సుఖమ్. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

హృదయమును నిర్మల మొనర్చుకొని అనాప యమగు పర మాత్మను ధ్యానించి 'ఆ పరమాత్మ నేనే' అని యెఱిఁగి జీవు డు పరమానందమును పొందవలయును.

15 ఆకాశవ త్సూక్ష్మశరీర ఆత్మా
స దృశ్యతే వాయువ దస్తరూప్తా,
స బాహ్య మభ్యంతర నిశ్చలాత్తా
జ్ఞానోల్లియో వశ్యతి చాంతరూప్తా, (చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆకాశమునలె ఆత్మ సూక్ష్మస్వరూపము కలది. అది వాయువునలె దృష్టికి గోచరముకాదు. ఆత్మ బాహ్యభ్యంతరము లందును నిశ్చలమైనది. జ్ఞానమను దీపముద్వారా విజ్ఞుఁడు అంత రాత్మను దర్శింపచున్నాఁడు.

49. పైకితోచనిషత్తు

16 తపే ద్వర్షసహస్రాణి వికపాదస్థితో నరః,

వితస్య ధ్యానయోగస్య కలాం నార్హతి షోడశీమ్.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

వేలకొలది సంవత్సరములు ఒంటిపాదములై నిలఁబడి తపస్సు చేసినను, ఒక్క ధ్యానయోగముయొక్క పదునాఱవభాగముతో నై సగు అది సమానము కానేరదు.

17 విష్ణేయో ఒక్షరతన్మాత్రో జీఢితం చాపి చంచలమ్,
విహాయ శాస్త్రజాలాని యత్సత్యం తదుపాస్యతామ్
(చతుర్థోఽధ్యాయః)

అక్షరమగు పరమాత్మను ఎఱుంగవలెను. జీవితము చంచల మైనది. శాస్త్రసమూహములను వదలి సత్యమగు పరమాత్మను ఉపాసించవలెను.

18 అసంతరప్రభాచం చ జపో యజ్ఞ స్తథైవ చ,

ధీర్యాయాత్రాభిగమనం యావత్తత్త్వం స విస్తతి.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మనుజుఁడు (ఆత్మ) తత్త్వము నెఱుంగక యున్నంతవఱకు అ నేకకర్మలు, జపము, జపము, యజ్ఞము, తీర్థయాత్ర మొదలై సరి ఆసరిం గుచుండును.

19 అహం బ్రహ్మేతి నియతం

మోక్షహేతు ర్మహాత్మనామ్,

ద్వేష పదే బ్రహ్మోజాయ

స మమేతి చుమేతి చ.

మమేతి బధ్యతే జన్తు ర్న మమేతి విముచ్యతే.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మహాత్ములకు 'అహంబ్రహ్మ' (నేను బ్రహ్మమును) అను భావము నియతముగ మోక్షకారణమై యున్నది. బంధమునకు, మోక్షమునకు 'మమ' (నాది), 'నమమ' (నాదికాదు) అను రెండు పదములే కారణము. జీవుడు 'మమ' అనుభావముచే బంధమును, 'నమమ' అను భావముచే మోక్షమును పొందుచున్నాడు.

20 మనసో హ్యున్మనీభావే ద్వైతం నైవోపలభ్యతే,

యదా యాత్మన్మనీభావ స్తదా తత్పరమం పపమ్.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మనస్సు ఉన్మనీభావమును (మనస్సుచూడనిస్థితిని) జెందగా ద్వైతభావము కలుగదు. మనస్సు ఉన్మనీభావమునెందఁగనే జీవునకు పరమాత్మపదము లభించును.

21 హన్యా న్ముష్టిభి రాకాశం ఊధారః ఖండయే త్పషమ్

నాహం బ్రహ్మేతి జానాతి తస్య చుక్తి ర్న జాయతే.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆకాశమును విశిక్షింపచే కొట్టఁగాక! ఆకలిగొన్నవారని పొట్టును దంచుఁగాక! 'నేను బ్రహ్మమును' అని యెఱుంగనంత వఱకును ఎవనికని మోక్షము కలుగనేరదు.

22 తద్విష్టోః పరమం పదం సదా పశ్యన్తి సూరయః.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆ నిష్ఠువుయొక్క (పరమాత్మయొక్క) మహోన్నతపదమును జ్ఞానులు సదా కాంచుచుందురు.

60. భిక్షుకోపనిషత్తు

1 ఓమ్, అథ భిక్షాణాం మోక్షార్థినాం కుటీచక, బహూ దక, హంస, పరమహంసా శ్చేతి చత్వారః.

మోక్షార్థులైన భిక్షువులు (సన్న్యాసులు) నాలుగు విధములుగా నుందురు. వారు 1) కుటీచకులు 2) బహూదకులు 3) హంస 4) పరమహంస లని చెప్పబడుదురు.

2 కుటీచకో నామః గౌతమ, భరద్వాజ, యాజ్ఞవల్క్య, పసిష్ఠ ప్రభృతయః.

కుటీచకు లనఁగా గౌతముడు, భరద్వాజుడు, యాజ్ఞవల్క్యుడు, పసిష్ఠుడు మొదలైనవారు.

3 పరమహంసో నామః సంవర్తక, ఆరుణి, శ్వేతకేతు, జడభరత, దత్తాత్రేయ, శుక, వామదేవ, హరీతక, ప్రభృతయః...

పరమహంస లనఁగా సంవర్తకుడు, ఆరుణి, శ్వేతకేతువు, జడభరతుడు, దత్తాత్రేయుడు, శుకుడు, వామదేవుడు, హరీతకుడు మొదలైనవారు.

4 బ్రహ్మమార్గే సమ్యక్సంపన్నాః శుద్ధమానసాః పరమ హంసాచరణేన సంన్యాసేన దేహత్యాగం కుర్వన్తి తే పరమహంసానా మిత్యుపనిషత్.

(సర్వత్ర ఆత్మనే దర్శించుచు) బ్రహ్మమార్గమున లెస్సగ ప్రతిష్ఠితులై శుద్ధదిత్తులై పరమహంసాచరణముతో సన్న్యాసముతో శరీరమును త్యజించువారు పరమహంసలు.

61. మహావనిషత్తు

- 1 చిదణోః పరమస్యాంతః కోటిబ్రహ్మాండరేణవః,
ఉత్పత్తి స్థితి మథేత్య లీయంతే శక్తిపర్యయాత్.

2-4

పరమసూక్ష్మమైన వైతన్యబువునందు మాయాశక్తిచే
కోట్లకొలది బ్రహ్మాండములను రేణువులు ఉత్పత్తి, స్థితి, లయము
లను పొందుచున్నవి.

- 2 అహం సచ్చిత్పరానందబ్రహ్మైవాస్మి న చేతరః,
స్వయేవ సూక్ష్మయా బుద్ధ్యా సర్వం విజ్ఞాతవాన్ శుకః

2-11

‘నేను సచ్చిదానంద స్వరూపమగు బ్రహ్మమునే కాని మఱ
యేమియు కాదు’ అని తన సూక్ష్మప్రజ్ఞచే శుకమహర్షి సర్వము
నెఱిగెను.

- 3 తే భోగాస్తాని భోజ్యాని వ్యాసపుత్రస్య తస్యనః,
నాజహ్యు ర్మన్దపవనో బద్ధపీఠమి వాచలమ్.

2-26

పిల్లవాడువులు పర్వతమును చలింపజేయజాలనట్లు భోగ
ములుకాని, భోజ్యములుకాని శుకని, మనస్సును చలింపజేయ
జాలకపోయెను.

- 4 మనో వికల్పసంజాతం తద్వికల్పపరిక్షయాత్,
క్షీయతే దగ్ధసంసారో నిస్సార ఇతి నిశ్చితః.

2-34

61. మహావనిషత్తు

288

మనస్సుయొక్క వికల్పముచే కలుగునదియు, ఆ వికల్పము
నశించినచో నశించిపోవునదియు నగు ఈ పాగు సంసారము నిస్సార
మని నిశ్చయింపబడెను.

- 5 దృశ్యం నాస్తితి తోధేన మనసో దృశ్యమార్చనమ్,
సంవన్నం చే త్తదుత్పన్నా పరా నిర్వాణనిర్వృత్తిః.

2-38

‘దృశ్యము లేదు’ అను బోధచే మనస్సునందు దృశ్యము
యొక్క మార్చనము (స్మరింపకుండుట) సంభవించినచో పర
మైన నిర్వాణములు కలుగును.

- 6 అశేషేణ పరిత్యాగో వాసనాయాం య ఉత్తమః,
మోక్ష ఇత్యుచ్యతే సద్భిః స ఏవ విమలక్రమః.

2-39

వాసనలను పూర్తిగా త్యజించుటయే మోక్షమని సజ్జనులు
పలుకుదురు. అదియే నిర్మలమైన క్రమము.

- 7 యే శుద్ధవాసనా భూయో న జన్మానర్థభాగినః,
జ్ఞాతజ్ఞేయా స్త ఉచ్యంతే జీవన్ముక్తా మహాధియః.

2-40

శుద్ధవాసనలు కలవారు తిరిగి జన్మలను అనర్థమును పొందరు.
అట్టి మహాబుద్ధిమంతులు జ్ఞేయము నెఱిగినవారనియు, జీవన్ముక్తు
లనియు చెప్పబడుదురు.

- 8 పదార్థభావనాదార్థ్యం బద్ధ ఇత్యభిధీయతే,
వాసనాతానపం బ్రహ్మ మోక్ష ఇత్యభిధీయతే.

2-41

దృశ్యపదార్థములను గూర్చిన దృశ్యమైన వాసనయే బంధ
మనియు, అట్టి వాసన తొలగింపబడె మోక్షమనియు చెప్పబడును.

9 తపః ప్రభృతినా యన్తై హేతునైవ వినా పునః,

భోగా ఇహ న రోచన్తే న జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2-42

తపస్సు మొదలైన కారణములు లేకయే ఎవనికీ ఈ ప్రపంచమున భోగములు రుచింపకుండునో అతడు జీవన్ముక్తుడగు చెప్పబడును.

10 హర్షామర్ష భయక్రోధ కామకార్యణ్య దృష్టిభిః,

న పరామృశ్యతే యోఽన్తః న జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-44

సంతోషము, అసహనము, భయము, క్రోధము, కామము, లోభము, మొదలైనవానిచే వికారమును బొందనివాడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

11 ఈప్పితానీప్వితే న స్తోయ స్యాస్తర్వర్తి దృష్టిషు,

సుషుప్తివ ద్య శ్చరతి న జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2-46

అంతర్మథులైన ఎవని దృష్టిలో ఇష్టము, అనిష్టము అనునవి ఉండవో, ఎవడు సుషుప్తినివలె మెలకునో అట్టివాడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

12 సంవేద్యేన హృదాకాశే చునాగపి న లిప్యతే,

యస్మాదా పజడా సంపి త్న జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2-48

ఎవని హృదయము ఆకాశమువలె స్పృశ్యవిషయముల అంటకండునో, ఎవనిబుద్ధి బుడమకాదో (ఎవడు అత్మమాత్రుడై యుండునో) అతడు జీవన్ముక్తుడనబడును.

13 యావత్తీ దృశ్యకలనా సకలేయం విలోక్యతే,

సా యేన సుఖ సంతృప్తా న జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-53

కనబడుచున్న ఈ సమస్తదృశ్య సముదాయమును ఎవడు అసగృహీత్యజింతిచేయునో, అతడు జీవన్ముక్తుడనబడును.

14 కట్టిమలవణం తిక్త మమృష్టం మృష్టమేవ చ,

సమమేవ చ యో భుక్త్యై న జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-54

కారము, పులుపు, ఉప్పు, చేదు, రుచి, అరుచికల వస్తువుల నెల్ల సమముగ భవించువాడు జీవన్ముక్తుడనబడును.

15 జరామరణ మాపచ్చ రాజ్యం దాచిప్ర్యమేవ చ,

రమ్య మిత్యేవ యో భుక్త్యై న జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-55

ముసలితనము, మరణము, అపత్తి, రాజ్యము, దారిద్ర్యము అను వీనిని సమముగనే ఎవడు హనుభవించునో, అతడు జీవన్ముక్తుడనబడును.

16 య స్సమస్తార్థజాతేషు వ్యవహార్యపి నిస్సంహః,

పరాధేష్వివ పూర్ణాత్మా న జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2-62

ఎవడు సమస్త విషయములందును వ్యవహరించు చుండినను నిస్సంహృద్దై యుండునో, ఎవడు పూర్ణబోధస్వరూపుడో అట్టివాడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

17 స్వసంకల్పవశా దృష్టో నిస్సంకల్పా ద్విముచ్యతే.

2-70

జీవుడు తనసంకల్పము చేతనే బద్ధుడగుచున్నాడు. సంకల్పరాహిత్యముచే ముక్తుడగు చున్నాడు.

18 సార్థత్వికోటి తీర్థేషు స్నానపుణ్య ప్రథావతః,
ప్రాదుర్భూతో మనసి మే విచార స్సోఽయ
మిదృశః. 3-3

(నిదాఘుడు) మూడున్నరకోట్ల తీర్థములందు స్నానముచేయుటచే కలుగు పుణ్యమహిమచే నామనస్సు నంది తత్త్వవిచారణ ప్రాదుర్భవించినది.

19 ఆయుః పల్లవతోఽగ్రలంబాంబు క్షణభంగురమ్,
ఉన్మత్త డివ సంత్యజ్య యాత్యకాండే శరీరరమ్. 3-9
ఆయుస్సు చిగురుటాకు చివర వ్రేలాడు నీటి బొట్టువలె క్షణభంగురమైనది. అది అకస్మాత్తుగ పిచ్చివానివలె ఈ శరీరమును వీడి, పోవును.

20 యుజ్యతే వేష్టనం వాయో రాకాశస్య చ ఖండనమ్,
గ్రథనం చ తరంగాణా మాస్థా నాయుషి యుజ్యతే. 3-11

వాయువును పిడికిట పట్టవచ్చును. అకాశమును ఖండించవచ్చును. అలలను ప్రోగుచేయవచ్చును. కాని ఆయువునందు విశ్వాసము తగదు.

21 ప్రాప్యం సంప్రాప్యతే యేన
భూయో యేన న శోచ్యతే,
పరాయా నిర్వృతేః స్థానం
య త్తష్టివిత ముచ్యతే. 3-12

పొందదగిన దానిని (అత్మను) ఎవడు పొందెనో, దేనిని గూర్చియు శోకింపఁడో, చరమ ముఖకరమైన స్థానము నెవఁడు పొందెనో అట్టివాని జీవితమే జీవిత ము చెప్పబడును.

22 తరవోఽపి హి తీవన్తి తీవన్తి మృగపక్షిణః,
స నీవతి మనో యస్య మననే నోవజీవతి. 3-13

చెట్లు బ్రతుకుచున్నవి. మృగములు, పక్షులు బ్రతుకుచున్నవి. ఎవని మనస్సు ఆత్మాను సంధానము చేయుచుండునో, అట్టివాడే నిజముగ జీవించుచున్న వా ఁడగును.

23 జాతా స్త ఏవ జగతి జప్తప స్సాధుజీవితాః,
యే పున ర్ద్వేహ జాయన్తే శేషా జరతగర్దభాః. 3-14

సమిత్తమైన జీవితము కలవాడే, తిరిగి జన్మించనివాడే ఈ ప్రపంచమున వాస్తవముగ పుట్టినవారు. తక్కినవారు ముసలి గొడిదలవలె నిరర్థకజన్మలే యగుదురు.

24 అహంకారవశా ద్యద్యన్తయా భుర్తం చరాచరమ్,
త త్త త్సర్వ మవస్త్యేవ వస్త్యహంకారదిప్తా. 3-17

అహంకారవశమున నేను ఏదేది అనుభవించితినో అది యంతయు ఆ వస్తువే (మిథ్యయే) యగును. అహంకార రాహిత్యమే (అత్మయే) యథార్థవస్తువు.

25 అప్యర్థిపానా నృహతః సుమేరూస్మూలనా దపి,
అపి వహ్నిశ్చనా ద్భృహ్మా నిష్ఠమ శ్చిత్తనిగ్రహః. 3-20

మహా త్వరమైన సముద్రమును పానము చేయుటకంటెను, సుమేరు పర్వతమును పెకలించుటకంటెను, అగ్నిని భక్షించుటకంటెను మనస్సును నిగ్రహించుట కష్టతరము.

26 చిత్తం కారణ మహానాం తస్మిన్నతి జగత్త్రయమ్,
తస్మి న్నిజే జగత్క్షణం తచ్చిరీత్యం ప్రయత్నతః.

3.21

మనస్సు విషయములకు కారణము, మనస్సు ఉన్నచో ముల్లోకములు ఉండును. మనస్సు న్నిజించిన జగత్ప్రతి న్నిజించును. కావున ప్రయత్నపూర్వకముగ మనస్సునకు చికిత్సగావింప వలయును (నిగ్రహించవలెను).

27 తృష్ణావిఘాచికా మంత్ర శ్చిన్తా త్యాగో హి సద్విజః.

3.26

తృష్ణయను విఘాచివ్యాధికి మంత్రము చింతాత్యాగమే అయియున్నది.

28 రత్తమాంసమయ స్యాస్య స బాహ్యభ్యస్తరే మునే,
నాతై కధర్మిణో బ్రూహి తై వ కాయస్య రమ్యతా.

3.31

లోపల, వెలుపల రత్తమాంసములతో నిండియున్నట్టియు, శశించుటయే స్వభావముగఁ గలిగి యున్నట్టియు ఈ శరీరమునకు సాంపు ఎవరునున్నదో వచింపుము.

29 తడిత్పు శరద్రభేషు గర్భర్వనగరేషు చ,
స్తైర్యం యేన వినిర్ణీతం స విశ్వసితు విగ్రహే. 3.32

మోటువులందు, శరత్కాలమేఘములందు, గంధర్వనగరములందు స్థిరత్వమును నిశ్చయించు కొనివవాడఁ ఈ శరీరమును విశ్వసించును గాక!

30 మాంసపాంశాలికాయాస్తు యంత్రతోలే ఒజ్జపంజరే,
స్నాయ్యస్థిగ్రన్థిశాలినాః స్త్రియః ధిమిష శోభనమ్.

3.39

యంత్రమువలె కదలిక గలిగి, నాగులు, ఎముకలు, కీళ్లు మున్నగుపది నిండియుండు మాంసపుబొమ్మయగు స్త్రీ యొక్క శరీరమును పంజరము నండేమి సౌందర్యము కలదు?

31 త్వజ్మాంస రత్తబాష్పాంబు పృథక్కృత్వా విలోచనే,
సమాలోకయ రమ్యం చేత్కిం ముధా పరిముహ్యసి.

3.40

సర్వము, మాంసము, రక్తము, బాష్పజలము—వీనిని వెలుపలను నేత్రములను అవలోకింపుము. అందురమృత్వమే మి కలదు? వృథాగా మోహముఁజెందనేల?

32 శ్మశానేషు దిగస్తేషు స ఏవ లలనాస్తనః,
శ్వభి రాస్వాద్యతే కాలే అఘుపిండ ఇవాంధసః 3.42

శ్మశానములందు, దిగంతములందు ఆ స్త్రీ యొక్క స్తనమే శాలకమునకు కక్కలచే చిన్న అన్నపుముద్దవలె భక్షింపఁబడుచున్నది.

33 విషం విషయవైషమ్యం న విషం విష ముచ్యతే,
జన్మాంతరఘ్నా విషయా ఏకజన్మహరం విషమ్.

3.54

విషము విషముకాదు. విషయవాసనలే విషమగును. ఏల
యనిన విషము ఒక్క జన్మనే సశింపజేయును. విషయములు
బహుజన్మలను సశింపజేయును.

34 ఇతి మే దోష దాహగ్నిదగ్ధే సంప్రతి చేతసి,
స్ఫురన్తి హి న భోగాశా మృగతృష్ణా సరస్వతిపి.

3-55

దోషదాహగ్నిచే దహింపబడిన నా చిత్తమందు ఇట్టి భావ
నలు కలుగుచున్నవి. అందుచే సరస్వతలందు శుభమాప్తలవలె
నాకు భోగవాంఛ కలుగుటలేదు.

35 మోక్షద్వారే ద్వారపాలా శ్చత్వారః పథిక్షిప్తాః,
శమో విచారః సంతోష శ్చతుర్థః సాధుసంగమః. 4-2

మోక్షద్వారమున నలుగురు ద్వారపాలురు కలరని చెప్పఁ
బడినది. వారు శమము, విచారణ, సంతోషి, మహాత్ముల
సాంగత్యము.

36 ఏకం వా సర్వయత్నేన సర్వ ముత్సృజ్య సంశ్ర
యేత్,

ఏకస్మి స్వశగే యాన్తి చత్వారోఽపి పశం గతాః.

4-3

ఆ మోక్ష ద్వారపాలురలో ఒకరినైనను సర్వప్రయత్నముల
చేతను, సమస్తమును వదిలియెనను లెస్సగ ఆశ్రయింపవలెను.
ఒకరు పశ్యంతేనో, తక్కిన ముగ్గురును పశ్య మగుదురు.

37 శాస్త్రే స్సజ్జనసంపర్కపూర్వతే శ్చ తపోదమః,
అదౌ సంసారము త్యర్థం ప్రజ్ఞా మేవాభివర్ధయేత్. 4-4

శాస్త్రాభ్యాస, సజ్జనసాంగత్య. పూర్వకమైన తపస్సు చేతి
ను, దమము చేతను మొదట సంసారబంధము క్రికొలుకు ప్రజ్ఞనే
అభివృద్ధి పరిచవలెను.

38 స్యానుభూతేశ్చ శాస్త్రస్య గురో శ్చైవై కవాక్యతా,
యస్యాభ్యాసేన తేనాత్మా సతతం చావలోక్యతే.

4-5

ఎవనికి అభ్యాసవశమున స్వానుభవము, శాస్త్రవాక్యము,
గురువాక్యము—అనుమానమును సమన్వయిత్వమును బొందునో,
అతనికి అత్మ సదా గోచరించును.

39 సుకల్పాశానుసంధానపర్వసం చేత్ప్రతిక్షణమ్,
కరోషి త దచిత్తత్యర్థం ప్రాప్త వివాసి పాపనమ్. 4-6

అనుమానము సంకల్పములు, ఆశలు, విషయస్మరణము అను
సీనిని త్యజించుచు దోయిపచో, పవిత్రమగు అమనస్కస్థితిని పొందిన
వాడవే అగుదువు.

40 చేతసా సంపరిత్యజ్య సర్వభావాత్మభావనామ్,
యథా తిష్ఠసి తిష్ఠ త్వం మూకాన్ధబధిరోపమః 4-8

మనస్సుచే సమస్తసంకల్పములను విడనాడి మూగవాని
ఎలెను, గ్రుడ్డివానివలెను, చెవిటివానివలెను నుండుము.

41 సర్వం కింది దిదం దృశ్యం దృశ్యతే చిజ్జగద్గతమ్,
చిన్నిచ్చందాంశ మాత్రత్వం నాన్యవస్థీతి భావయ.

4-10

ఈ సమస్త దృశ్యవ్రసంహము చిద్వస్తుజే. వైతన్యము తప్ప
ఇప్పుట వేతాకటి లేదని భావింపుము.

42 నిత్యప్రబుద్ధచిత్త స్త్వం కుర్వన్వాపి జగత్త్రియామ్,
ఆత్మైకత్వం విదిత్వా త్వం తిష్ఠాత్కల్పమహభివత్.

4-11

ఈ ప్రకారము నీవు నదా జాగరూకత్వోః గూడిన మనస్సు
కలవాడవై, ఆత్మ అద్వితీయమని తెలిసికొని (అంతయు ఆత్మ
మాత్రమేయని గమనించి) జగత్కార్యము నాచరించుచునే నిస్త
రంగ సముద్రమువలె నిశ్చలుడవై యుండుము.

43 తత్త్వావబోధ ఏవాసౌ వాసనాత్మణాపాపకః,

ప్రోత్త స్సమాధిశబ్దేన స తు తూష్టి మవస్థితిః. 4-12

వాసనలను తృణమునకు అగ్నివంటివైన ఆత్మశక్త్యావ బోధ
యే 'సమాధి' యని చెప్పబడినది. అంతియేకాని సమాధియనగా
ఊరకయుండుట కాదు.

44 తస్మాన్నిత్య మకర్తాహ మితి భావన యేధయా,

పరమామృతనాహ్ని సా సమత్రైవాపశిష్యతే. 4-16

'నేను సదా అకర్తనైయున్నాను' అను భావనతో ఒప్పు
నదియు, పరమామృత మనబడునదియు అగు సమత్వమే జ్ఞానికి
శేషించుచున్నది.

45 అద్భివ ధృవమర్వాదా భవన్తి విశదాశయాః,

నియతీం స విముంచంతి మహావైఖాస్కరాభివ. 4-20

నిర్మలాత్మలైన మహాసీయలు సముద్రమువలె హద్దు
మీరక యుందురు. మఱియు సూర్యునివలె నియమమును వదలక
యుందురు.

46 కోఽహం కథ మిదం చేతి సంసారమల మాతతమ్,
ప్రవిచార్య ప్రయత్నేన ప్రాజ్ఞేన సహసాఽదునా.

4-21

'నేను ఎవడను? ఈ సంసారమాలిన్యము ఎట్లు విస్తరించినది?
అని ప్రాజ్ఞుఁడను, సాధువును అయిన మహాసీయని యొద్ద తెన్నగ
విచారణ చేయవలెను.

47 నాకర్మసు నియోత్తవ్యం నానార్యేణ సహపసేత్,
ద్రష్టవ్య స్సర్వసంహరౌ న మృత్యు రవహేలయా.

4-22

చేయఁగూడని కార్యములను చేయరాదు. అనార్యులతోఁ
గూడి నివసింపరాదు. సమస్తసంహారకారకమగు మృత్యువును
అలత్యముగ చూడరాదు.

48 శరీర మస్థి మాంసం చ త్యక్త్వా రక్తావ్యళోభనమ్,
భూత ముక్తావలీతంతుం చిన్మాత్ర మవలోకయేత్.

4-23

ఈ శరీరము ఎముకలు, మాంసము, రక్తము మున్నగు
సేయపదార్థముల సమూహమేయని తెలిసికొని, దానియందు
అభిమానమును త్యజించి ఈ సమస్తప్రాణులను మూర్త్యుల దంప
యందు దారమువలె నున్న చిన్మాత్రమును (ఆత్మను) గాంచవలెను.

49 ఉపాదేయానుపతనం హేయైకాన్తవిసర్జనమ్,
యదేతస్మిన్సో రూపం తద్బాహ్యం విద్ధి నేతరత్.

4-24

‘ఇదికావలెను’ అని దానినే అనుసరించుట, ‘ఇదివలదు’ అని దానిని విడలుట (ద్యేషించుట)—ఇదియే మనస్సు యొక్క స్వరూపము. వేఱొకటికాదు. ఆత్మ అట్టి మనస్సు కంటె వేరైతడని తెలిసికొనుము.

50 గురుశాస్త్రోత్తమాగ్గేణ స్వానుభూత్యా చ చిద్ధనే,
బ్రహ్మైవాహమితి జ్ఞాత్వా వీతశోకో భవే న్మునిః.

4-25

గురువులు, శాస్త్రములు, తెలిపినమార్గమును అనుసరించుచు స్వానుభవముతో ‘నేను చిద్ధనమగు బ్రహ్మమునే అయియున్నాను’ అని తెలిసికొని ముని శోకరహితుడగును.

51 గురువాశ్చ సముద్భూత స్వానుభూత్యాది శుద్ధయా,
యస్యాథ్యాసేన తేనాత్మా సతతం చాపలోక్యతే.

4-26

గురువాశ్చముచే సముద్భూతమైన స్వానుభవము మొదలైనవాని చేత పరిశుద్ధమైన బుద్ధితో నిరంతరము అభ్యాసముచేయుట చేత ఆత్మ చక్కగ గాంచబడుచున్నది.

52 స ధనాన్యుపకుర్వంతి స మిత్రాణి స పాన్ధవాః,
స కాయశ్లేశవైధుర్వం స తిర్థాయతనాశ్రయాః,
తేవలం తస్మిన్ మాత్ర జయేనాసాద్యతే పదమ్.

4-28

61. మహోపనిషత్తు

501

ఆత్మ సాత్వాత్కారమందు ధనములు ఉపకారిణులు కావు, జాలవు. అట్లే మిత్రులుకాని, బంధువులుకాని, పాన్ధవులుకాని తిర్థాత్రీతాదుల నివాసముకాని ఉపకరింపఁ జాలవు. కేవలము (ఆత్మ యందు) తన్మయమైన మనస్సు కలవాడే సరమాత్మి సదమును బొందఁగలడు.

53 యాని ద్యుభాని యా త్మష్టా

దుస్సహో యే దురాధయః,

శాస్త్రచేతస్సు తత్సర్వం

తమో ఒర్యేష్వివ సశ్యతి.

4-29

ద్యుభిములు, ఆశ, దుస్సహములైన చింతలు, ఏవేవి కలవో అవి దుస్సహము మనస్సు ఉపశమించిన మహానియంత సూర్యోగములందు అంధకారమువలె నాశ మొందును.

54 తుష్టారిరవింబాచ్ఛం మనో యస్య నిరాకులమ్,

మరణోత్పవయధ్ధేషు స శాస్త్ర ఇతి కథ్యతే. 4-33

నివని మనస్సు మరణమందును, ఉత్పన్నమందును, యస్థిమందును, వ్యాకులత్వములేనిదై శాంతబింబమువలె స్వచ్ఛముగానే యుండునో అట్టివాడొక శాంతియని చెప్పబడును.

55 తావ ద్విచారంపి త్రాప్తో

యావ ద్విశ్రాంతి మాత్మని.

4-39

ప్రాణాదై ననాగా ఆత్మయందు విశ్రాంతిని పొందునంత వఱకును తత్త్వ విచారణనలుపుచునే యుండునెను.

56 ద్రష్టు ర్పశ్యస్య సత్తా స్తర్పన్త ఇత్యధిధీయతే. 4-47

దృశ్యముయొక్క స్థితియే ద్రవ్యకు బంధమని చెప్పబడును.

57 ద్రష్టా దృశ్యపశా దృష్టో దృశ్యాభావే విముచ్యతే,
జగత్త్వమహ మిత్యాది సర్వాత్మా దృశ్య ముచ్యతే.
4.48

ద్రవ్య దృశ్యమువలన బద్ధమగుచున్నది. దృశ్యము యొక్క అభావముచే ముక్తుడగుచున్నాడు. జగత్త్వ, సేన, సీసా-
ఇత్యాది భేదములతో నొప్పు నృప్తియే దృశ్యమని చెప్పబడును.

58 మననై వేస్థాజాలశ్రీ ర్జగత్ ప్రవితన్యతే,
యావ దేత త్సంభవతి తావ చ్ఛోభో న విద్యతే. 4.49

మనస్సుచేతనే ఈ ప్రపంచమును ఇంద్రజాలము విస్తరించి
యున్నది. ఎంతవఱకు ఈ మనశకల్పన ఉండునో, ఇంతవఱకు
మోక్షము కలుగదు.

59 సంకల్పమనసీ ఖిన్నే న కదాచన తేనభిత్,
సంకల్పణతే గలితే స్వరూప మవశిష్యతే. 4.53

సంకల్పము, మనస్సు - ఇవి యెన్నడును, ఏ శారణముచేతను
గూడ వేఱుకావు. సంకల్పము లన్నియు తొలగినచో ఆత్మస్వరూ-
పము శేషించును.

60 అహం త్త్వం జగదిత్యాదౌ ప్రశాన్తే దృశ్యసంభ్రమే,
సౌత్వాదృశీ లేవలతా దృశ్యైః సత్తా ముపాగతే. 4.54

నేను, నీవు, జగత్త్వము మొదలగు దృశ్యభ్రమ శమించు
దృశ్యమణియు అసత్తాగా అట్టి స్థితియే (శేషించు ఆత్మస్థితియే)
త్రైవ్యము.

61 చిత్తాకాశం చిదాకాశ మాకాశం చ త్పతీయతమ్,
ద్వాభ్యాం శూన్యతరం వీధి చిదాకాశం మహామునే.
4.58

చిత్తాకాశము, చిదాకాశము, ఆకాశము - అని మూడవ
ఆకాశములు కలవు. అందు చిత్తాకాశ, ఆకాశములకంటె చిదాకా-
శము మహా శూన్యమైనదని యెఱుఁగుము.

62 తస్మిన్నిరస్త నిశ్శేష సంకల్ప స్థితి మేషి చేత్,
సర్వాత్మకం పదం శాస్తం తదా ప్రాప్నోతి
ష్యసంశయః 4.60

సమస్త సంకల్పములు నిరసంపబడిన స్థితియందు ని వెపుడను
నిలుకడ పొందుదువో, అప్పుడు సర్వాత్మకమైన శాంతపథమును
నిస్సందేహముగ పొందెదవు.

63 ఉదితౌదార్య స్థౌండర్య వైరాగ్యరస గర్విణి,
ఆనందస్యస్థిని యైషా సమాధి రభిధీయతే. 4.61

బౌదార్యము, సౌందర్యము, వైరాగ్యము - వీనితోగూడిన
పరమానంద స్థితియే సమాధియని చెప్పబడును.

64 దృశ్యాసంభవతో ధేన రాగద్వేషాదితానవే,
ఽతి ర్పతోదీతా యావత్ సమాధి రభిధీయతే. 4.62

దృశ్యములేదు 'అను భావ'చే రాగద్వేషాదులు శేషించు,
అప్పుడు గొప్పదియగు ఏ స్వరూపానందము ఆస్థినించువో, అదియే
సమాధియని చెప్పబడును.

65 దృశ్యాసంభవదోధో హి జ్ఞానం జ్ఞేయం చిదాత్మకమ్,
తదేవ తేపలిభావం తతోఽన్యత్సకలం సృషా. 4-63

‘దృశ్యములేదు’ అను బోధయే యధార్థమగు జ్ఞానము. అదియే (దానిచే సంభవించునదియే) చిదాత్మకమైన జ్ఞేయము. అదియే తైవల్యస్థితి. దానికంటె అన్యమైనదంతయు విశ్వయే యగును.

66 చిత్త మేవ హి సంసారో రాగాద్విశ్లేశదూషితమ్,
తదేవ తై రిద్వినిర్ముక్తం ఛివాన్త ఇతి కథ్యతే. 4-66

రాగద్వేషాదులచే దూషితమైన చిత్తమే సంసారము. ఆ చిత్త మెప్పుడు రాగాదిగోచరహిత మగునో అప్పుడది సంసారస్వృత్తి (మోక్షము) అని చెప్పబడును.

67 మనసా భావ్యమానో హి దేహతాం యాతి దేహకః,
దేహవాసనయా ముక్తో దేహధర్మై ర్ప తివ్యతే. 4-67

మనస్సుచే భావింపబడినవాడై జీవుడు దేహభావము నొందును. దేహభావన తొలగినపుడు ఇతః సత్యం దేహధర్మము లచే అంటబడవు.

68 తద్రూప్యహృదం మద్వంద్యం నిర్గుణం సత్యచిద్ధవమ్,
విదిత్వా స్వాత్మనో రూపం న విభేతి కదాచన. 4-70

దగ్ధంద్యరహితమై, నిర్గుణమై, సత్యమై, చిద్ధవమై ట్టి బ్రహ్మ సందమును తన ఆత్మరూపముగ నెఱిగి, ఇతః మానవుడు ఎన్నటి క్షణి భయపడ నేరడు.

69 తస్మా స్మముక్షుభి రైవ మతి ర్దీవేశవాదయోః,

కార్యా కీంతు బ్రహ్మతత్త్వం నిశ్చలేన విచార్యతామ్
4-75

ముముక్షువులు జీవేశ్వరవాదములలో బుద్ధిని ప్రవేశింప నీయరాదు. నిశ్చలమైన బుద్ధితో బ్రహ్మతత్త్వమును విచారణ చేయవలయును.

70 అవిశేషేణ సర్వం తు యః పశ్యతి చిదస్వయాత్,
స ఏవ సాక్షాద్విజ్ఞానీ స శివః స హరిః రిద్విధిః. 4-76

అస్వయన్వ్యతీకములద్వారా ఎవడు సమస్తమును నిర్విశేష చిదాత్మకనే చూచునో, అతడే సాక్షాత్తు విజ్ఞాని, అతడే శివుడు, అతడే విష్ణువు, అతడే బ్రహ్మదేవుడు.

71 దుర్లభో విషయత్యాగో దుర్లభం తత్త్వదర్శనమ్,
దుర్లభా సహజావస్థా సద్గురోః కరుణాం వినా. 4-77

సద్గురువుచొక్క కరుణ లేకునో విషయత్యాగము దుర్లభము, తత్త్వదర్శనము దుర్లభము, సహజావస్థ (ఆత్మయందు స్థితి) దుర్లభము.

72 యదా హ్యేకైష ఏతస్మి స్సల్ప మప్యస్తరం సరః,
విజానాతి తదా తస్య భయం స్యా న్నాత్ర సంశయః
4-79

ఎప్పుడు మానవుడు ఈ ప్రపంచమున ఒకింతైనను నదమును చూచునో (ఆత్మభిన్నమైనది ఉన్నదనుభావము కలుగునో) అప్పుడతః సోః భయము కలుగును. ఇటు సంశయము లేదు.

73 సర్వగం సచ్చిదానందం జ్ఞానచక్షు ర్పిరిక్షతే,

అజ్ఞానచక్షు ర్నేక్షేత భాస్వంతం భాను మన్ధవత్. 4-80

సర్వవ్యాపకమైన సచ్చిదానందమును జ్ఞాననేత్రము చూచుచున్నది. ప్రకాశించు సూర్యుని గ్రుడ్డివాడు చూడజాలనట్లు, అజ్ఞాననేత్రము చూడజాలదు.

74 ప్రజ్ఞానమేవ తద్రూప్యా సత్యప్రజ్ఞానలక్షణమ్,

ఏవం బ్రహ్మపరిజ్ఞానా దేవ మర్చ్యో ఒమృతో భవేత్.

4-81

ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము. అది సత్యజ్ఞానాది లక్షణములు కలది. అట్టి బ్రహ్మమును గూర్చిన జ్ఞానమువలననే మనుజుడు అమృతం వగుచున్నాడు. (అమరత్వమును, మోక్షమును పొందుచున్నాడు)

75 అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారో జగత్స్థితో,

ఏకనిష్ఠత యాస్తస్థ సంవిన్మాత పరో భవ 4-83

అనాత్మభావమును పరిత్యజించి, బగద్విషయమున నిర్వికారుడైన యుండుము. అంతర్మమృతమైన అనన్యనిష్ఠతో కేవలము సంవిన్మాత్రుడగు వలె (ఆత్మపరుడవలె) యుండుము.

76 మనోవ్యాధే శ్చిత్తాన్తర్థ ముపాయం కథయామి తే,

యద్యత్సాన్విభిమతం వస్తు తత్త్యజ నోక్త మశ్నుతే.

4-88

మనోవ్యాధియొక్క చికిత్సకొఱకు నీకు ఉపాయము చెప్పుచున్నాను వినుము. ఏయే వస్తువు నీకు ప్రియమైనదో ఆ యా వస్తువును త్యజించుచుపోయినచో మోక్షము లభించును.

81. మహాపనిషత్తు

307

77 స్వపౌరుషైకసాధ్యేన స్వేష్టితత్యాగరూపితా,

మనఃప్రళమ మ్రతేన వినా నాస్తి శుభా గతిః. 4-90

కేవలము తనయొక్క పురుషప్రయత్నము చేతనే సాధింపఁ దగినదియు, అభీష్టవస్తుపరిత్యాగరూపమైనదియు వగు మనఃప్రళమమ మాత్రము తప్ప వేరొక శుభగతి లేదు.

78 అనంకల్పన శస్త్రేణ చిన్నం చిత్త మిదం యదా,

సర్వం సర్వగతం శాంతం బ్రహ్మ సంవద్యతే తదా.

4-91

అనంకల్పమను శస్త్రముచే ఈ చిత్త మెప్పుడు ఛేదించివేయఁ బడినదో, అప్పుడు సర్వరూపమై, సర్వవ్యాపకమై, శాంతమైనట్టి బ్రహ్మము లభించును.

79 భవభావసయా ముక్తో యుత్తః పరమయా ధియా,

ధారయాత్తాన మవ్యగ్రో గ్రస్తచిత్తం చితః పదమ్.

4-92

(ప్రాపంచిక) భావన లేకయుండుము. విశాలమగు ఆత్మబుద్ధి కలిగియుండుము. మనస్సును నిగ్రహించుము. శాంతుడవలె యుండుము. మనస్సు ముంగివేయఁబడిన స్థితిలో పరమాత్మపదము.

80 పరం పౌరుషమాశ్రిత్య నీత్వా చిత్త మచిత్తతామ్,

ధ్యానతో హృదయాకాశే చితి చిచ్ఛక్రధారయా.

4-93

గొప్ప పురుషప్రయత్నము నాశ్రయించి, మనస్సును అమనస్సుగ చేసి, హృదయాకాశమున ఆత్మను ధ్యానించుచు జ్ఞానమను చక్రముచే మనస్సును ఛేదించివేయుము.

81 అయం సోఽహ మిదం తన్నే వితావన్తాతకం మనః,
తదభావనమాత్రేణ దాతేజేవ విలాయతే. 4-95

నేను, నాది ' అను నిట్టి భావనయే మనస్సు. అట్టి భావనలు లేకుండునంతమాత్రముచే కొడవలిచే వలె మనస్సు ఛేదించి జేయబడును.

82 కల్పాస్తపవనా వాస్తు యాస్తు చైకత్వమర్థవాః,
వతస్తు ద్వాదశాదిత్యా నాస్తి నిర్మనసః షటిః. 4-97

ప్రళయకాలవాయువులు వీచినను, సముద్రము లన్నియు ఏకమైనను, వండుగురు సూర్యులు ఏకకాలమున తపించినను, మన నాశమైన మహానీయునకు ఏ విధమైన హానియులేదు.

83 అసంకల్పనమాత్రైకసాధ్యే సకలసిద్ధిదే,
అసంకల్పాతిసామాజ్యే తిష్ఠాపష్టభి తత్పదః 4-98

సంకల్పరాహిత్యము చేతనే సాధ్యమైనదియు, సమస్తసూను సిద్ధింపజేయునదియు అగు సంకల్పరహితమైన మోక్షసామాజ్యమున ప్రతిష్ఠితుడవై యుండుము.

84 యత్తు చంచలతా హీనం తన్మనోఽమృత ముచ్యతే,
తదేవ చ తపశ్శాస్త్ర సిద్ధాంతే మోక్ష ఉచ్యతే. 4-101

చంచలత్వములేని మనస్సు అమృతమని చెప్పబడును. అదియే తపస్సు. అదియే శాస్త్రసిద్ధాంతమున మోక్షమని చెప్పబడినది.

85 అంతః పౌరుష మాశ్రిత్య చిత్త మాక్రమ్య చేతసా,
విశోకం పద మాలంబ్య నిరాతంకః స్థిరో భవ 4-104

పురుషప్రయత్నము నాశ్రయించి పరిశుద్ధముగు చిత్తముచే మలినచిత్తమును జయించి శోకరహితముగు పదవి పవలంబించి భయరహితుడవు, స్థిరుడవు కమ్ము !

86 మనసైవ మనశ్చిత్వా పాశం పరమబ్రహ్మమ్,
భవా దుత్తారయాత్మానం నాసా వనేన్ద్రన తార్యతే.
4-107

వివేకముతోఁ గూడిన మనస్సుచే మహాబంధరూపముగు మనఃపాశమును ఛేదించి సంసారసముద్రమునుండి నిన్ను సీపు ఉద్ధరించుకొనుము. తన్నుతానే ఉద్ధరించుకొనవలెను. అన్యులు కాదు.

87 యా యోదేలి మనో నామ్ని వాసనా వాసితాంతరా,
తాం తాం పదిహారే త్ప్రాప్తి స్తతోఽవిద్యాక్షయో
భవేత్. 4-108

లోన ఇచ్చాదిగూఢమున ఏ యే వాసన ఉదయించునో, దానిని ప్రాప్తించుకొనువాఁడు తొలగించుకొనవలెను. దానిచే అనిద్య నశించును.

88 దోగైకవాసనాం తగ్ధర్తా త్యజ త్వం భేదవాసనామ్,
భావాభావౌ తత స్త్యర్త్యా నిర్వికల్ప స్సఫీభవ. 4-109

భోగవాసనను వదలి, భేదవాసనను పరిత్యజించి, విమృట భావాభావములను వదలివైచి, ఏ సంకల్పమున్న లేక సుఖముగ నుండుము.

89 అనాస్త్వైవ హి నిర్వాణం దుఃఖ మాస్థా పరిగ్రహః.
4-111

దృశ్యమందు విశ్వానము, అసక్తిలేకుండుటయే మోక్షము.
దృశ్యమందు విశ్వానము, అసక్తి కలిగియుండుటయే దుఃఖము.

90 ఇచ్ఛామాత్ర మవిద్యేయం

తన్నాలో మోక్ష ఉచ్యతే,

స చాసంకల్పమాత్రేణ

సిద్ధో భవతి వై మునే.

4-116

ఇచ్ఛామాత్రమే అవిద్య. అది తొలగుటయే మోక్షమని చెప్పబడును. అట్టి స్థితి సంకల్పరాహిత్యముచే సిద్ధించుచున్నది.

91 వై త్యానుపాతరహితం సామాన్యేన చ సర్వగమ్,

యచ్ఛిత్తత్త్వ మనాభ్యేయం న ఆత్మా పరమేశ్వరః.

4-118

విషయములను వెంటఱింపనిదియు (దృశ్యసంబంధము లేనిదియు), సామాన్యరూపమున సర్వవ్యాపకమును, అర్వచనియమునగు ఏ వైతన్యము కలదో అదియే ఆత్మ. పరమేశ్వరుడు.

92 సర్వం చ ఖల్విదం బ్రహ్మ నిత్యచిద్ధనచుడతమ్,

కల్పనా ఒన్మా మనో నామ్నా విద్యతే స హి కాచన.

4-119

ఈ సమస్తము నిత్యమై, చిద్ధనమై, ఆకయమైపట్టి బ్రహ్మమే అయియున్నది. మనస్సును పేరుగల మఱియొక కల్పన ఏదియును లేదు.

93 గ్రాహం బ్రహ్మేతి సంకల్పా

త్సద్ధృతా దృఢ్యతే మనః,

91. మహాపనిషత్తు

311

సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పా

త్సద్ధృతా దృఢ్యతే మనః.

4-124

'నేను బ్రహ్మమును కాను' అను దృఢమైన సంకల్పముచే మనస్సు బంధింపబడుచున్నది. సమస్తము బ్రహ్మమే అను దృఢమైన సంకల్పముచే మనస్సు విముక్తమగుచున్నది.

94 త్సలోఒహం దుఃఖబద్ధో ఒహం

హస్తపాదాదిమా సహమ్,

ఇతి భావానురూపేణ

వ్యవహారేణ బద్ధతే.

4-125

నేను కృతించినవాడను, దుఃఖముచే బంధింపబడినవాడను చేతులు, కాళ్ళు 'మొదలైనవి కలవాడను'—అను నిట్టి భావములతో కూడిన వ్యవహారముచే బద్ధుడై బంధింపబడిన మహుడను.

95 సాహం దుఃఖి స మే దేహో

బంధః కోఒస్మాత్స్థాని స్థితః,

ఇతి భావానురూపేణ

వ్యవహారేణ ముద్యతే.

4-126

'నేను దుఃఖిని కాను, నాకు దేహము లేదు, అస్థియందు బంధ మెచట?—అను నిట్టి భావములతో కూడిన వ్యవహారముచేత బద్ధుడై ముత్తడగుచున్నాడను.

96 నాహం మాంసం న చాస్థిని

దేహో దస్త్యః పరో ఒస్మ్యహమ్,

ఇతి నిశ్చితవా సంతః క్షీణావిద్యో విముచ్యతే. 4-127

నేను మాంసమును కాను, ఎముకలునుకాను, దేహము
వేత్రై నవాడను, నేను పరతత్వమును - అని అంతరంగమున
యించుకొనువాడను అనిద్యారహితమై విముక్తిని బొందును

97 కల్పితే య మవిద్యేయ

మనాత్మ న్యాత్మభావనాత్,

పరం పౌరుష మాశ్రిత్య

యత్పాత్పరమయా ధియూ.

భోగేచ్ఛా దూరత స్త్రైక్వాప్తి

నిర్వికల్ప స్సుఖీ భవ.

4-1

అనాత్మయందు ఆత్మభావన చేయుటచే ఈ అవిద్య కల్పి
బడినది. గొప్ప పురుషవ్రయత్నము నాశ్రయించి ఉత్తమబుద్ధి
గూడి, భోగేచ్ఛను దూరముగ వదిలి నిర్వికల్పబుద్ధివై సుఖవం
వగుము.

98 మమ పుత్రో మమ ధన

మహం సోఽయ మిదం మమ,

ఇతీయ మింద్రజాలేన వాసనైవ విపల్లతి. 4-1

నా పుత్రుడు, నా ధనము, నేను, అతడు, ఇదినాది—
ప్రకారమైన ఇంద్రజాలమునలె వాసనయే విజృంభించుచున్నది.

99 మా భవాత్తో భవ జ్ఞ స్త్వం జహి సంసారభావనాః

అనాత్మ న్యాత్మభావేన కిమజ్ఞ ఇవ రోదిషి. 4-1:

నీవు అజ్ఞయైవు కాకుము. విజ్ఞయైవు కమ్ము. సంసారభా
వను విడిచివేటుము. అనాత్మయందు ఆత్మభావము గలిగి అజ్ఞాన
వల ఏర్పడుచున్నావు ?

100 క స్త వాయం జడో మూఢో

దేహో మాంసమయో ఒశుచిః,

యదర్థం సుఖదుఃఖాభ్యా

మవళః పరిభూయసే.

4-131

దేనిచేత నీవు అపశుభవమై సుఖదుఃఖములచే పరాభవము
నొందుచున్నావో అట్టి జడమై, మూఢుడై, మాంసమయమై అశుచి
యైనట్టి ఈ దేహము నీ కెట్లు దాపురించినది ?

101 అహో ను చిత్రం యత్పత్త్యం

బ్రహ్మ త ద్విస్తృతం వృణామ్,

తిష్ఠత స్తవ కాశ్యేషు మాస్తు రాగానురజ్జనా. 4-132

అహో ! ఎంత ఆశ్చర్యము ! ఏ బ్రహ్మము సత్యమైయున్నదో
దానినే జనులు మఱచిపోయిరి. జగత్కార్యములలో నుండు నీకు
రాగభావము లేకుండుగాక !

102 అహో ను చిత్రం వదోష్టై

ర్భృథా స్తస్త్తుభి రద్రయః,

అవిద్యమానా యా ఒవిద్యా

తయా విశ్వం భిలీర్మతమ్,

ఇదం తద్వజ్రతాం యాతం

తృణమాశ్రం జగత్త్రయమ్-ఇత్యుపనిషత్. 4-133

అహో ! ఆశ్చర్యము ! తామరతూగు దారముచే పర్వతములు
బంధింపబడినవి. వాస్తవముగలేని అవిద్యచే ప్రపంచము ఛిన్న
భిన్నమై పోయినది. తృణమాశ్రమైన ఈ ముల్లోకములు దానివలన
వజ్రముతో సమానమైపోయినవి (స్థిరముగా తోచుచున్నవి).

103 యత్స్వరూపపరిభ్రంశ శ్చేత్త్యాధే చితి మజ్జనమ్,
ఏతస్మా దపరో మోహో న భూతో న భవిష్యతి, 5-4

దృశ్యవిషయములందు దృక్కు నిమగ్నమగుట యేదికలదో అదియే స్వరూపభ్రంశ మనబడును. దీనికంటె వేరైన మోహము ఇంతపటికే లేదు. ఇతరమొకట నుండబోదు.

104 సంశాస్త్రసర్వసంకల్పా యా శిలాప దవస్థితిః,
జాగ్రన్నిద్రావినిర్ముక్తా సా స్వరూపస్థితిః పరా, 5-6

సమస్త సంకల్పములు నశించినదియు, శిలవలె నిశ్చలమైనదియు జాగ్రత్తు, నిద్రకానిదియునగు స్థితియే స్వరూపస్థితి యనబడును. అది సర్వోత్కృష్టమైన స్థితి.

105 అహంతాంశే తతే శాస్తే భేదనిష్పప్త చిత్తతా,
అజడా యా వ్రతచతి తత్స్వరూప మితినితమ్, 5-7

అహంవృత్తి తొలగఁగా, వైవ్రతియు ఉపశమింప భేదభావము చిత్తమందు రహితము కాఁగా జనముకాని ఏ స్థితికలదో అదియే స్వరూపమని చెప్పబడును.

106 జ్ఞానభూమిః శుభేచ్ఛాభ్యా వధమా సముదాహృతా,
విచారణా ద్వితియా తు తృతీయా తనుమానసి, 5-24

107 సత్త్వాపత్తి శ్చతుర్థీ స్యాత్తతో అసంసక్తి నామికా,
పదార్థభావనా షష్ఠీ సప్తమీ తుర్యగా స్మృతా, 5-25

సత్త్వానభూమికలలో మొదటిది శుభేచ్ఛయని చెప్పబడినది. రెండవది విచారణ, మూడవది తనుమానసి, నాల్గవది సత్త్వాపత్తి, ఐదవది అసంసక్తి, ఆఠవది పదార్థభావన, ఏడవది తుర్యగ.

108 ఆసా మస్తః స్థితా ముక్తి
ర్యస్యాం భూయో న శోచతి,
వితాసాం భూమికానాం త్వ
మిదం నిర్వచనం శృణు, 5-26

ఈ భూమికలలో (వానిని ఆసరించినవారికి) ముక్తి కలదు. ఆ మోక్షస్థితియందు వ్యక్తి మఱల శోకమును బొందఁడు. ఈ భూమికలయొక్క నిర్వచనమును నీ వివ్రతు వినుము.

109 స్థితః కిం మూఢ ఏవాస్మి
ప్రేక్ష్యే ఒహం శాస్త్రసజ్జనైః,
వైరాగ్యపూర్వమిచ్ఛేతి
శుభేచ్ఛేత్త్యుచ్యతే మధై, 5-27

అయ్యా ! నేనింతపటికే ఏల మూఢుడనై పడియుంటిని ? ఇకనైనను శాస్త్రసజ్జన సంగత్యాదులను గావించి యభ్యర్థతత్త్వమును దర్శించెదను '—అనఁగట్టి వైరాగ్యపూర్వకమైన ఇచ్ఛనే శుభేచ్ఛయని నిజ్ఞులు పలుకుదురు.

110 శాస్త్ర సజ్జన సంసర్గ వైరాగ్యాభ్యాన పూర్వకమ్,
సదాచార వ్రవృత్తి ర్యాప్తోచ్యతే సా విచారణా, 5-28

శాస్త్రసజ్జనసంగత్యముచేతను, వైరాగ్యాభ్యాసముచేతను, కలుగు సదాచారవ్రవృత్తి విచారణ యనబడును.

111 విచారణా శుభేచ్ఛాభ్యా మిద్వియాధేషు రరతా,
యత సా తనుమామేతి ప్రోచ్యతే తనుమానసిత్, 5-29

శుభేచ్ఛచేతను, విచారణలచేతను, ఇంద్రియార్థములగు విషయములందు అసక్తి శ్రీ శించిపోవుస్థితి 'తనుమానసి' యని చెప్పబడును.

112 భూమికా త్రితయాభ్యాసా చ్చిత్తే తు విరతేర్వశాత్
సత్త్వాత్మని స్థితే శుద్ధే సత్త్వాపత్తి రుదాహృతా. 5-30

ఈ మూడు భూమికలయొక్క అభ్యాసముచే చిత్తమందు చక్కని వైరాగ్య మేర్పడి, చిత్తము శుద్ధసత్త్వస్థితిని బహుస్వాత్మ యందు నిలుకడబొందుట సత్త్వాపత్తి యనబడును.

113 దశా చతుష్టయాభ్యాసా దసంసర్గఫలా తు యా.
రూఢసత్త్వ చమత్కారా బ్రోక్తా ఒసంసర్తినామికా. 5-31

నాలుగు భూమికల అభ్యాసముచే సత్త్వరూఢ స్థితిని బొంది విషయవాసనారహితమగు అసంగస్థితియందుండుట అసంసక్తి యనబడును.

114 భూమికా పంచకాభ్యాసా
త్వాన్విత్తారామతయా దృఢమ్,
అభ్యంతరాశాం బాహ్యేనాం
పదార్థానా మభావనాత్. 5-32

115 పరప్రయుతేన చిరం ప్రయత్నే నావబోధనమ్,
పవార్థభావనా నామ షష్ఠీ భవతి భూమికా. 5-33

ఈ ఐదుభూమికలయొక్క అభ్యాసముచే బాహ్యభ్యంతర పదార్థభావనారహితమై స్వాత్మయందు దృఢముగ స్థితినిబడయుచు

పరులచే చాల ప్రయత్నపూర్వకముగ పునరుత్థానము నొందింపబడు స్థితి 'పదార్థభావన' యనబడును.

116 భూమిషట్కచిరాభ్యాసా ద్భేదస్యానుపలంభనాత్,
యత్స్వభావైక నిష్ఠత్వం సా జ్ఞేయా తుర్యగా గతిః.
5-34

ఆఱుభూమికల చిరకాలాభ్యాసవశమున భేదభావన తొలగి గాన స్వభావముగ ఏర్పడి ఆత్మయందలి నిష్ఠ తుర్యగయని చెప్పబడును.

117 జీవన్ముక్తా న మజ్ఞన్తి సుఖదుఃఖరసస్థితే,
ప్రకృతేనాథ కార్యేణ పిచిత్కుర్వన్తి వా నవా.
5-37

జీవన్ముక్తులు సుఖదుఃఖాదులందు మునుంగరు. వారు సంపాదించు కార్యములను ఒకింతచేయుదురు, లేక, చేయకయునుందురు.

118 అణాగ్రత్స్వప్ననిద్రస్య యత్రే చూపం సనాతనమ్,
అచేతనం చా జడం చ తన్మయో భవ సర్వదా. 5-50

బాగ్రత్, స్వప్న సుషుప్తి దశలులేని నీయొక్క సనాతనమై నట్టియు, జడచేతనములు కానట్టియు, ఏ ఆత్మస్వరూపము కలదో దానియందు సదా తన్మయమై యుండుము.

119 జడతాం వర్జయిత్వైకం
శిలాయాం హృదయం హి తత్,
అమనస్క స్వరూపం య
త్తన్మయో భవ సర్వదా. 5-51

120 చిత్తం దూరే పరిత్యజ్య

యోఽసి సోఽసి స్థిరో భవ.

5-52

జహమగు స్థితిహాకటిని వీడిన శిలాహృదయమే అది (స్థితికాల ఆత్మస్థితి). అట్టి అమనస్కు ఆత్మస్వరూపమందు సదా తన్మయుడవై యుండుము. చిత్తమును దూరముగ పరిత్యజించి ఏది నీవై యున్నావో అట్టి ఆత్మస్వరూపమందు స్థిరుడవై యుండుము.

121 సంకల్ప సంక్షయవశా ద్గతే తు చిత్తే

సంసార మోహమిహికా గలితా భవంతి,

స్వచ్ఛం విభాతి కరదీప ఖమాగతాయాం

చిన్మాత్ర మేక మజ మాద్య మసంత మన్తక. 5-53

సంకల్పములు నశించుటవలన చిత్తము ఉపశమించును. అత్తజీ శరత్కాలము రాగా ఆకాశము తన సహజ నిర్మలత్వముతో ఆవిర్భవించునట్లు ఏకమై, జన్మరహితమై, అద్యమై, అసంతమై చిన్మాత్రాత్మ తనలో అనుభూత మగును.

122 సాక్షిభూతే సమే స్వచ్ఛే నిర్వికల్పే చిదాత్మని,

నిర్విచలం ప్రతిబింబంతి జగన్తి ముకురే యథా. 5-54

సాక్షిభూతమై, సమమై, స్వచ్ఛమై, నిర్వికల్పమై అట్టి చిదాత్మయందు, ఇచ్ఛలేకయే లబ్ధమునందు ఎన్నుటలవలె - జగత్కలు ప్రతిబింబించుచున్నవి.

123 ఏకం బ్రహ్మ విదాకాశం సర్వాత్మక మఖండితమ్,

ఇతి భావయ యత్ప్రేస చేత శ్చాంపజ్య కాంతయే.

5-55

ఏకమై, చిదాకాశమై, సర్వాత్మకమై, అఖంశమైనట్టి బ్రహ్మమును - చిత్తచాంచల్యము శమించుట కొంతకై - ప్రయత్నపూర్వకముగ భావించుము.

124 జ్ఞాతం జ్ఞాతవ్య మధునా దృషం ద్రష్టవ్య మద్భుతమ్
విశ్రావ్తోఽస్మి చిరం క్రాంత శ్చిన్మాత్రా న్నాస్తి కించన

5-58

ఇప్పుడు నేను తెలిసికొనదగిన దానిని తెలిసికొంటిని. చూడదగిన అద్భుతమైనదానిని (ఆత్మను) చూచితిని. చిరకాలము (సంసారమున) శ్రమించి ఇప్పుడు విశ్రాంతి నొందితిని. చిన్మాత్రము (ఆత్మ) కంటె వేరై ఏది ఏదియును ఇకలె లేదు.

125 త ఏవ భూమతాం ప్రాప్తా స్సంకాంతాశేషతీర్థిషాః,
మహాధియ శ్చాస్తధియో యే యాతా విమనస్స తామ్.

5-60

సమస్త పాపములు నశించినవారును, గొప్పబుద్ధివంతులును, శాంతచిత్తులును, అమనస్కులైన బొందినవారునగు మహాసీయులే భూమత్వమును (బ్రహ్మాత్వమును) పొందినవారగుచున్నారు.

126 దృశ్యం సంత్యజతో హేయ

ముపాదేయ ముపేయుషః,

5-62

127 ప్రప్థారం పశ్యతో నిత్య మద్రష్టార మపశ్యతః,

విజ్ఞాతవ్యే పరే తత్త్వే జాగరూకస్య తీవ్రతః. 5-63

సుప్తస్య ఘనసమ్మోహమయే సంసారపర్తవీ,

128 అత్యంత పక్ష్య వైవాగ్యా దర సేషు రసేష్యపి, 5-64

సంసారవాసనా జాలే ఖగజాల ఇవాధునా.

129 తోటితే హృదయగ్రంథౌ శ్లో వైరాగ్యరంహసా.

5-65

130 కాతకం ఫలమాసాద్య యథా వారి ప్రసీదతి,

తథా విజ్ఞానపశతః స్వభావః సంప్రసీదతి. 5-66

పేయమగు దృశ్యమును విహమించును, గ్రహింపదగిన ఆత్మవస్తువును గ్రహించువాఁడును, దృశ్య స్వరూపమును గాంచు వాఁడును, దృష్ట-కానిదానిని (జనమును) చూడనివాఁడగును, ఎఱుగదగిన పరతత్త్వమందు జాగరూకుడై జీవించువాఁడును, ఘన మోహమయమగు సంసారమాగ్నమందు నిద్రితుడై నవాఁడును, రస, అరసపదార్థములన్నిటియందు ఆత్మంత వివక్షవైరాగ్యము కల వాఁడును, సఖికి వలవలె ఉన్నట్టి ఈ సంసారవాసన యశశి వలన వైరాగ్యవేగముచే క్రైందివేసినవాఁడ ను, హృదయగ్రంథి పిచ్చి స్వప్రసవాఁడును, చిల్లగింజచే బలము రక్తమగునట్లు విజ్ఞానపశమున అవిద్య తొలగినవాఁడగును మహానియతకు స్వస్వభావము- (బ్రహ్మభావము, ఆత్మస్థితి) ప్రసన్నమగును. (ఆత్మసాక్షాత్కారము కలుగును).

131 ఉయవోస్సపనతే షష్ఠశ్చ దృగ్గ్రీవేషు యథా మనః,

నీరాగమేవ పతతి తద్వ త్కార్యేషు ధీరధీః. 5-70

నేత్రాద్యుద్దియములకు అప్రయత్నిముగనే గోచరించు విషయములందు మనస్సు ఎట్లు రాగరహితముగనే వ్యాపించునో, అట్లే ధీరుని బుద్ధి కర్తవ్యకార్యములందు రాగరహితముగనే ప్రవృత్తి గలిగియుండును.

132 హస్తం హస్తేన సంపీడ్య దస్తై ర్దస్తా నివిచూర్జ్య చ,

అంగానంగైః పాత్రమృణయే దాదౌ స్వకం మనః.

5-75

133 మనసే విజయా న్నాన్యాయా గతి రస్తి భవార్ణవే. 5-76

చేతితో చేతిని గట్టిగా నలిపి, దంతములతో దంతములను గట్టిగా కొఱికి అంగములను అంగములతో చఱచి (ఏదియో విధముగ పట్టుదలతో) తన మనస్సును జయించవలెను. సంసార సముద్రమును చాటుటకు మనస్సును జయించుటకంటె వేఱు మార్గము లేదు.

134 జాపన్నిశీప వేతాలా వల్లన్తి హృది వాసనాః,

ఏవతత్త్వ దృధాభ్యాసా ద్యావన్న విజితం మనః.

5-79

ఏకతత్త్వము (బ్రహ్మము) యొక్క దృఢాభ్యాసము ద్వారా మనస్సు జయింపఁబడనంతవఱకు రాత్రియందు శోతాశములవలె హృదయమందు వాసనలు మెలఁగుదుండును.

135 ఏనం మనో మణిం బ్రహ్మన్ బహుపంకరళంభితమ్.

వివేచారిహా సిద్ధ్యై ప్రజ్ఞా లోకవాన్ భవ. 5-83

బ్రహ్మనిష్ఠా! బహుదోషములు, పాపములు అను బురదచే కళంకితమైన ఈ మనస్సును మణిని మోక్షసిద్ధికొత్తికై వివేకమను నీటితో కడిగి ప్రకాశము (లేక చక్కనిచూపు, ఉత్తమదృష్టి) కల వాడవు కమ్ము!

136 వివేకం పరమాత్మత్య బుద్ధ్యా సత్య మవేక్ష్య చ,

ఇంద్రియూరీ సలం చిత్వా తీర్ణో భవ భవార్ణవాత్.

5-84

గొప్ప వివేకము నాశ్రయించి బుద్ధితో సత్యమును గాంచి, ఇంద్రియములను శస్త్రపులను లెస్సగా ఛేదించి సంసారసముద్రమును చాటివేయుము.

137 అస్థామాత్ర మనంతానాం

దుఃఖానా మాకరం విదుః,

అస్థామాత్ర మభిః

సుఖానా మాలయం విదుః.

5-88

అశయోక్త్యే—ఈ అనంతదుఃఖములకు స్థానమని పెద్దలు కనుగొనిరి. అశలేకుంగుటయే సమస్త సుఖములకు స్థానమని బుధులు కనుగొనిరి.

138 వాసనాతంతుబద్ధో ఓయం లోకో విపరివర్తతే,

సా ప్రసీద్ధాతిదుఃఖాయ సుఖా యోచ్చేద మాగతా.

5-89

వాసనలను త్రాళ్ళచే కట్టబడి ఈ లోకము (జనులు) జనన మరణచక్రమున పరిభ్రమించుచున్నది. కావున ఈ అశ ఊడినచో మహాదుఃఖమునకును, ఛేదించబడినచో మహాసుఖమునకును కారణ మగుచున్నది.

139 ధీరో ఓష్యతిబహుజ్ఞోఽపి కులజోఽపి మహానపి,

తృప్తయో బధ్యతే జన్తుః సింహః శృణ్వతియో యథా.

5-90

ధీరుడైనను, బహుజ్ఞుడైనను, కులీనుడైనను, మహత్ప్రకల వాడైనను, సింహము సంకల్పచే బంధించబడునట్లు మనుజుడు తృప్త (అశ)చే బంధించబడ చున్నాడు.

140 పరమం పౌరుషం యత్న

మాస్థాయాధాయ సూద్యమమ్,

యథాశాస్త్ర మనుద్వేగ

మాచరన్ కో న సిద్ధిభాత్.

5-88

గొప్ప పురుషప్రయత్నమును గావించి యత్నశీలుడైన శాస్త్రానుసారము స్థిరచిత్తముతో పరిశ్రమ మొనర్చుచో ఎవడు (మోక్ష) సిద్ధిని బొందఁడు?

141 అహం సర్వ మిదం విశ్వం

పరమాత్మాహ మచ్యుతః,

నాన్యదస్తి తి సంవిద్యా

పరమా సా హ్యహం కృతిః.

5-89

నేను, ఈ సమస్త ప్రపంచము అచ్యుతుడగు పరమాత్మయే. వైతన్యగూఢుడగు నాకంటె అన్యమైనది ఏదియును లేదు—అను నిట్టి అహంకారము సర్వోత్కృష్టమైనది.

142 సర్వస్మా ద్వ్యతితిక్తో ఓహం

వాలాగ్రాదప్రహం తనుః,

ఇతి యా సంవిదో బ్రహ్మ

ద్వితి యాహం కృతిః శుభా.

5-90

నేను ఈ సమస్త ద్వ్యతికంటెను వేరైనవాడను, నేను శేషా గ్రమునకం పెను నిశ్చలీ సూక్ష్మమైనవాడను—ఈ ప్రకారమగు జ్ఞానముతో గూడినది రెండువ అహంకారము. ఇదియు శుభప్రద మైనదే.

143 మోక్ష యోషా న బంధాయ ణీవమృతస్య విద్యతే.

5-91

ఈ అహంకారములను మోక్షమును కలుగజేయునని జీవన్ముక్తుల కుంకము.

144 పాణిపాదాదిమాత్రో ఒయ మహ మిత్యేష నిశ్చయః
అహంకార స్తృతియో ఒసౌ లౌకిక స్తుచ్చ ఏవ సః
5-9.

నేను మా స్తపాదాలతోఁగూడిన శరీరమునే అనెడి నిశ్చయముతోఁగూడిన అహంకారము మూడవది. ఇది లౌకికమైనది. తుచ్ఛమైనది యగును.

147 పర్య ఏవ దురాత్మాసౌ కంద స్సంసార దుస్త రోః,
అనేనాభిహతో జన్తు రధోః పరిధాపతి. 5-9.

ఈ మూడవ అహంకారము సంసారమను విషవృక్షమునకు మూలకంద మగును. దుష్టమైన ఈ అహంకారము త్యాజ్యమై దియె యగును. ఈ లౌకికాహంకారముచే అభిహతమైన జీవుఁడు అన్యోగతిని బొందుచున్నాఁడు.

148 ప్రథమౌ ద్వాపహంకారౌ పంగీకృత్య త్వలౌకికౌ,
తృతీయాహంకృతి స్త్రాజ్ఞా లౌకికీ దుఃఖదాయినీ.
5-9.

అలౌకికములైన మొదటి రెండు అహంకారములను అంగీకరించి మూడవదియైన తుచ్ఛలౌకికాహంకారమును వివరణపఱచును

149 అథ తే అపి సంత్యజ్య సర్వాహంకృతిపరితః,
స తిష్ఠతి తథాత్మ్యైః పర మేవాధిరోహతి. 5-9.

తదనంతరము మొదటి రెండు అహంకారములనుకూడ వదలి ఏ అహంకారమున్న లేక, విజ్ఞాను సర్వోత్తమమైన మోక్షపథమున అభిరోహించుచున్నాఁడు.

148 భోగేచ్ఛామాత్రతో బస్త్వైగో మోక్ష ఉచ్యతే,
మనసో ఒభ్యుదయో నాశో మహానాశో
మహాదయః. 5-97

భోగేచ్ఛయే బంధము. దానిని వదలుటయే మోక్షము. అని చెప్పఁబడును. మనస్సు (సంకల్ప వికల్పములు) వృద్ధిపొందుటయే హాని. మనోనాశమే గొప్పలాభము.

149 యథా సౌజ్ఞ్యే చిదాధాస్య అకాశో నోపలక్ష్యతే,
తథా నిరంశ శ్చిదావస్థ స్సర్వగోఒపి వ లక్ష్యతే-99

అకాశము సూక్ష్మమైనదగుటచే అగపతస్య, అఖంశమగు వైతన్యవత్త సర్వవ్యాపకమైయున్నను అగపతమైతి,

150 అదౌ శమదమప్రాప్తౌ గుణై శ్చిష్యం విరోధయేత్,
వశ్చా త్సర్వ మిదం బ్రహ్మ సుధ స్తవ్ మితిబోధయేత్
5.104

'మొదట శమదమాది గుణములచే గుఱువు శిష్యుని పరిశుద్ధునిగా చేయునటెను. అనువరి 'ఈ సమస్తము బ్రహ్మమనియు, నిన్ను పరిశుద్ధుడ'వనియు బోధింపవలెను.

151 జ్ఞానదృష్టౌ ప్రసన్నాయాం ప్రబోధవితతోదయే,
యథావ జ్ఞానస్థిని స్వస్థో మద్యాగ్రవృష్టి బలాబలమ్.

జ్ఞానదృష్టి కలుగఁగా, జ్ఞానోదయము కాగా స్వస్థుడై, నా వాగ్వృష్టి (బోధ) మొక్క బలాబలములను నీవు తెలిసికొనఁగలవు.

152 సర్వం బ్రహ్మైతి యస్యోన్త
ర్బావనా సౌ హి ముద్రితా,

భేదదృష్టి రవిద్యేయం సర్వథా తాం విసరయేత్.

మునే నాసాద్యతే తద్ధి పద మక్షయ ముచ్యతే 5-118

‘అంతయు బ్రహ్మమే’ అనుభావన ఎవని హృదయమున కలుగునో, అది యతనికి మోక్షము నొసంగును. భేదదృష్టియే అవిద్య. దానిని సర్వథా విసర్జించవలెను. అట్టి అవిద్యచే ఏది పొందబడుదో, విద్యచేతనే పొందబడునో, అది అక్షయమగు పద మని చెప్పబడును.

153 కురో జాతేయ మితి తే ద్విజ మాస్తు విచారణా,

ఇమాం కథ మహం హస్మిత్యేషా తేస్తు విచారణా.

5-114

ద్విజాడా! ఈ అవిద్య (నూయ) ఎట్లు కలిగినది? అను విచారణ నీకు వలదు. దీనినెట్లు సరింపజేయుదును? అను విచారణ మాత్రము కలిగియుండుము.

154 అస్తం గతాయాం క్షిణాయా

మస్యాం జ్ఞాస్యసి తత్పదమ్.

యత ఏషా యథా చైషా

యథా నష్టే త్యఖండితమ్.

5-115

ఈ అవిద్య సరించినచో నీవు బ్రహ్మపదము నెఱుంగగలవు. అపు షీ అవిద్య దేనివలన కలిగినది, ఎట్లు కలిగినది, ఎట్లు సరిచినది—అంతయు సంపూర్ణముగ తెలిసికొనినవలెను.

155 తదస్యా రోగశాలాయా యత్సం కురు చికిత్సనే,

యథైషా జన్మదుఃఖేషు న భూయ స్త్వాం నియోక్తతి

5-116

రోగరూపమగు ఈ అవిద్య సరించుటకై చికిత్సచేయుము. అవిద్యను సరింపజేసినచో అది నిన్ను మఱల జననమరణ దుఃఖము లందు పడనేయదు.

156 స్వసంకల్పిత తన్మాత్రాజా లాభ్యస్తరవర్తి చ,

పరాం విపశతా మేతి శృంఖలాబద్ధ సింహవత్. 5-129

తాను సంకల్పించుకొనిన విషయము లెవడు వలలోపడి - సంకల్పతో కట్టబడిన సింహమువలె-జీవుడు మిక్కిలి పరాధిపమై పోవుచున్నాడు.

157 చిన్తానలశిఖాదగ్ధం కోపాజగరచర్చితమ్,

కామాద్ధి కల్లోలరతం విస్మయ తాత్మపితామహమ్,

సముద్ధర మనో బ్రహ్మ న్మాతంగ మివ కర్దమాత్.

5-134

మహారోగయా! చింతయనెడు అగ్నిశిఖలచే దగ్ధమైనదియు, కోపమను కొండచిలువచే కబళింపబడినదియు, కామమను కల్లోల సముద్రమున ఊక్తి-రిబిక్తి-రి యగుచున్నదియు, తనయొక్క-కారణ కారణమగు ఆత్మను మఱచినదియునగు మహమ్మను - అరదనుండి ఏనుగును లేపఁడియునట్లు సముద్ధరింపుము.

158 భుక్త్వా జన్మ సహస్రాణి భూయ స్సంసారసంకటే,

పతన్తి తేవి దబుధా స్సంప్రాప్యాపి వివేకితామ్.

5-143

కొందఱు అజ్ఞులు వేలకొలది జన్మల సమగ్రవించియు, వివేచనాశక్తి కలిగియున్నప్పటికిని, తిరిగి సంసారసంకటమున పడుచున్నారు.

159 స జాయతే స మ్రియతే క్వచిత్కించి త్కదాచన,
పరమార్థేన విప్రేన్ద్ర మిథ్యా సర్వం తు దృశ్యతే.

5-165

ద్విజేంద్రా! పరమార్థముగ చూచిన ఏదియు ఎచటను పుట్టుటలేదు. మరణించుట లేదు. సమస్తము మిథ్యగనే కన్పట్టుచున్నది.

160 కోశ మాశాభుజింగానాం సంసారాదంబరం త్యజ,
అసదేత దితి జ్ఞాత్వా మాతృభావం నివేశయ 5-166

ఆశలను సర్పములకు కోశమైన ఈ సంసారాదంబరమును వీడంము. ఇదియంతయు అనర్థమి (మిథ్యయని) తెలిసికొని మాతృభావమును జెందుము (దృశ్యభావనను వదిలి దృశ్యత్రముగా నుండుము)

161 గంధర్వనగరస్యార్థే భూషితే లభూషితే తథా,
అవిద్యాంశే సుతాదౌ వా కః క్రమః సుఖదుఃఖయోః
5-167

గంధర్వనగరమందలి పదార్థములు భూషితములైనను, కాకున్నను, ఏమి ప్రయోజనము? అవి కల్పితములే యియున్నవి. అట్లే అవిద్యాంశమైన ఈ భుతాదుల విషయమున్ను అంతియే. కావున ఇక సుఖదుఃఖముల క్రమ మెచట?

162 ధనదారేషు వృద్ధేషు దుఃఖం యుర్తం స తుష్టతా,
వృద్ధాయాం మోహమాయాయాం త సుమాశ్వాసవా
నిహ 5-168

61. మహావనీ - త్త

329

ధనదారాదులు వృద్ధి అయినచో దుఃఖించుట యాత్మము కాని, సంతుష్టికొందుట కాదు. మోహమాయలు కల్గినచో ఈ ప్రపంచమున ఎవనికి శాంతికలుగును?

163 యైరేప జాయతే రాగో మూర్ఛస్మాధికతాం గతైః,
తై రేవ భోనైః ప్రాజ్ఞస్య విరాగ ఉపజాయతే.
5-169

ఏ భోగములు కఠినమైనచో మూర్ఛనకు రాగము కలుగునో, ఆ భోగములవలననే ప్రాజ్ఞునకు విరాగము కలుగుచున్నది.

164 యది తే నేన్ద్రియార్థశ్రీః స్వదతే హృది వై ద్విజ,
తదా విజ్ఞాతవిజ్ఞేయః సముత్థిర్దో భవార్థవాత్. 5-174

నీకు హృదయమునందు ఇంద్రియార్థములగు విషయములు రుచించినచో, అప్పుడు నీవు జ్ఞేయమగు ఆత్మ నెఱిగినవాడవును, సంసారసముద్రమును దాటినవాడవును అగుదువు.

165 ఉచ్చైః పదాయ పరయా ప్రజ్ఞయా వాసనాగడాత్
పుష్పాద్గంధ మహోహ్యరం చేతోవృత్తిం పృథ క్కురు
5-175

మహాన్నరమగు మోక్షపదప్రాప్తికొఱకై గొప్ప ప్రజ్ఞతో పుష్పమునుండి గంధమువలె-వాసనా సముదాయమునుండి చిత్తవృత్తిని వేరుచేయుము.

166 సంసారాంబునిధా వస్మి న్వాసనాంబువదిప్లుతే,
యే ప్రజ్ఞానాప మారూఢాస్తే తీర్థాః పండితాః పరే.
5-176

వాసనలను జలముచే ఉద్ధృంఘించు ఈ సంసార మహాసముద్రమును ప్రక్షయమున నొన నెక్కిన మహాత్ములు కాటివేయుదురు.

167 సంకల్పేనైవ సంకల్పం చుననైవ మనో మునే,
చిత్వా స్వాత్మని తిష్ఠ త్వం కిమేతావతి దుష్కర
5-1

మునీ! సంకల్పముచేతనే సంకల్పమును, మనస్సుచే మనస్సును చేదించివైచి స్వాత్మయందు స్థితి గల్గియుండుము. ఇకష్టమేమిహున్నది?

168 తండులస్థైర్య యథా చర్మ యథా తాప్రస్థైర్య కాశిః
సశ్చ తిక్రియయా విప్ర పురుషస్థైర్య తథా మలమ్,
5-1

ద్విజా! బియ్యపుగింజపై పొట్టున్న, రాగిపాత్రపై మున్న ప్రయత్నముచే తొలగిపోవునట్లు, మనుజుని హృదయదలి అజ్ఞానమాలిన్యమున్న ప్రయత్నముచే తొలగిపోగలదు.

169 తీవ్రస్థైర్య తండులస్థైర్య మలం సహజ మప్యలమ్,
నశ్చ త్యేవ న సందేహ స్తస్మా దుద్యమ వాప్యచే
ఇతి సహోపనిషత్.
5-

బియ్యపుగింజకు పొట్టు సహజమైనట్లు (అజ్ఞానియగు) బీజ అజ్ఞానమాలిన్యము సహజమైనను (అనాదిగానున్నను) అది ప్రయత్నముచే లెక్కన నశించును. కావున మనుజుని ప్రయత్నశీల కావలయును.

170 అస్తరాస్త్రాం పరిత్యజ్య భావశ్రీం భావనామయామ్.

యోఽసి సోఽసి జగత్స్యస్మిం శ్రీలయా విహరానఘం.

6-1

పాపరహితా! లోపల ఆసక్తిగ, (గృహ్య) భావనామయములైన భావనలను వీడి ఏది చేపించునో అది (ఆత్మ) నీవై ఈ జగత్తునందు శ్రీలగా విహరింపుము.

171 సర్వత్రాహ మకర్తేతి దృఢభావనయా ఽనయా.

పరమామృతనామ్నీ సా సమతై వాపశిష్యతే. 6-2

'నేను సర్వత్ర అకర్తవై యున్నాను'—అను ఈ దృఢ నిశ్చయముతో విహరింపుము. అప్పుడు సర్వోత్కృష్టమైన మోక్షమును సమావస్థయే చేపించును.

172 ఖేదోల్లాసవిలాసేషు స్వాత్మకర్తృత యైకయా,

స్వసంకల్పే క్షయం యోతే సమతై వాపశిష్యతే. 6-3

సుఖదాఖిలాలాసములు కేవలము మనఃకల్పితములై యున్నవి. మనుజులకు లీనయై క్షయం కల్గిన సంకల్పములు క్షయించినచో సమత్వము (ఆత్మస్థితియే) చేపించును.

173 సమతా సర్వభావేషు యోఽసౌ సత్కృపరా స్థితిః,

తస్యా మవస్థితం చిత్తం న భూయో జన్మభాగ్యచేత్.

6-4

సర్వానస్థలయందును సమముగనుండు సత్కృష్టి యోగికలచో దానియందు చిత్తము చక్కగా నిలుకడబొందినచో ఇతః జన్మరాహిత్యం జన్మను పొందనేరదు.

174 అథవా సర్వకర్తృత్వ మకర్తృత్వం చ వై మ
సర్వం త్యక్త్వా మనః పీత్వా యోఽసి సోఽసి

ఓ మునీ ! నేను 'సర్వకర్తను' అనికాని, 'నేను ఆక' అనికాని ఉండు సమస్తభావములను వీడి, మనసును (మింగి వీడి) మిగిలియుండునో దానియందు స్థిరముగ నుండుము.

175 శేషస్థిర సమాధానో యేన త్యజసి తత్త్వజ.

నీవు సర్వమును దేనిచే త్యాగమొనర్చెదవో దానిని (కారమును) కూడి త్యజించివేసి శేషించిన దానియందు స్థిర నుండుము.

176 సమూలమఖిలం త్యక్త్వా వ్యోమసామ్యః ప్రశాస్త

అంతయు సమూలముగ త్యజించి ప్రశాంతబుద్ధికలహ ఆకాశమువలె నిర్లబ్ధముగ నుండుము.

177 హృదయా త్సంపదిత్యజ్య సర్వా వాసనపంక్తయ
యన్తిష్ఠతి గతవ్యగ్రః స ముర్తః పరమేశ్వరః.

వాసన లన్నిటిని హృదయమునుండి త్యజించివేసి, ఏవారయులేక ఎవరుండునో, ఆతడే ముక్తుఁడు, ఆతడే పరమేశ్వరుడు.

178 దృష్టం ద్రష్టవ్య మఖిలం

భ్రాస్తం భ్రాన్త్యా దిశో దశ

యుక్త్యా వై చరతో జ్ఞస్య

సంసారో గోష్పదాకృతిః.

61. మహాపనిషత్తు

333

చూడవలసిన దంతయు చూచితిని. (భ్రాంతితోఁగూడి దశ దిక్కులఁ దిరిగితిని. శేలిన అంత మేమనఁగా—(గురూపదిష్టమగు) యుక్తితో సంపరించు జ్ఞానికి ఈ సంసారముద్రము గోవుపాదమంతటిది (దాటుటకు నులభసాధ్యమైనది).

179 స బాహ్యభ్యంతరే దేహే

హృథ డిర్ధ్వం చ దిక్షు చ,

ఇత ఆత్మా తతోఽప్యాత్మా

నాస్త్వనాత్మమయం జగత్.

6-10

దేహమునకు లోపల వెలుపల, క్రింద, మీఁద, దశదిశల, ఇటు, అటు అంతటను ఆత్మయే కలదు. అనాత్మమయముగ జగత్తు లేదు.

180 స తదస్మి న యత్రాహం న తదస్మి న తన్మయమ్,

కిమస్య దభివాంఛామి సర్వం సచ్చిన్మయం తతమ్.

6-11

నేనులేని చోటులేదు. నా స్వరూపముకాని పదార్థమేదియును లేదు. ఇక నేను వేరొకదానిని దేనిని కోరుదును? సర్వము వ్యాపకమైన సచ్చిదానంద మాత్రమే అయియున్నది.

181 సమస్తం ఖర్విదం బ్రహ్మ సర్వమాత్మేద మాతతిమ్,

అహ మస్య ఇదం చాన్య దితి భ్రాన్తిం త్యజానఘ.

6-12

పాపరహిత! ఈ సమస్తము బ్రహ్మమే. ఈ సమస్తము వ్యాపకమైన ఆత్మయే. 'నేను వేఱు, ఇది వేఱు' అను భ్రాంతిని వీడుము.

182 తతే బ్రహ్మఘనే నిత్యే సంభవన్తి స తల్పితాః,
స తోతో లన్తి స మోహో లన్తి స జరాన్తి స జన్మవా
6-13

నిరపకాశమై, సత్యమై, నిత్యమైనట్టి బ్రహ్మము సర్వత్ర
వ్యాపించియుండగా జానియందు కల్పితపదార్థము లుంటుంటి సంభ
వించును. కావున తోకములేదు, మోహము లేదు, ముసలితనము
లేదు, జన్మమును లేదు.

183 య దస్తీహ త దేవాన్తి విజ్వరో భవ సర్వదా,
యథా ప్రాప్తానుభవతః సర్వత్రా వధివాంఛనాత్.
6-14

ఇనట ఏది కలదో, అదియే అంతటను ఉన్నది. ఈ దృష్టితో
సర్వత్ర ఏ వస్తువును వాంఛంపక, సంప్రాప్తమైనదానిని అనుభవం
చుచు నదా సంతాపరహితమైన యుండము.

184 సంత్యజ్య హృద్గుహేశానం
దేవ మన్యం ప్రయాన్తి యే,
తే రత్న మభివాంఛన్తి
త్యక్తహస్తస్త కౌస్తుభాః.
6-20

ఎవరు తమ హృదయగుహయందున్న పరమేశ్వరుని విడిచి
ఇతర దేవతలను ఆరాధించుదురో, అట్టివారు చేతియందలి కౌస్తుభ
ముఖీ విడిచి, ఇతరముగు రత్నమును కోరువారే యగుదురు.

185 ఉత్థితాదుత్థితా నేతా నింద్రియారీ న్నునః పునః,
హన్యా ద్ద్వివేక దందేన ప్రక్షేపేప హరి ర్గిరీన్. 6-21

పైకిలేచుచుండు ఇంద్రియములను శత్రువులను వివేక
మును కట్టిచే - ఇంద్రుడు వజ్రాయుధముచే పర్వతములయొక్క
జైక్కలనువలె - మఱల మఱల కొట్టివలెను (వానిని జయించవలెను).

186 అజ్ఞానోపహతో బాల్యే యౌవనే వనితాహతః,
శేషే కలత్రచిన్తారః కిం కరోతి సరాధమః 6-23

ఈ జీవితము గాల్యమందు అజ్ఞానముచేతను, యౌవనమందు
వనితాదులచేతను హతమై హస్తమన్నది. ఇక శేషించిన వృద్ధా
ప్యమున భార్యాశ్చత్రాదులను గూర్చిన చింతచే మనుజుడు గాఢం
పలుకుచున్నాడు. ఇట్టి (అజ్ఞానియగు) సరాధముడు ఇక ఏమి
చేయగలడు ?

187 సతో లసత్తా స్థితా మూర్ధ్ని
రమ్యాణాం మూర్ధ్ని రమ్యతా,
సుఖానాం మూర్ధ్ని దుఃఖాని
కిమేకం సంశ్రయా మ్యహమ్.
6-24

దృశ్యపదార్థముల నెత్తిమీద లేమి (నివాసము) కూర్చొని
యున్నది. రమ్యమైన వానినెత్తిని అరమ్యత్వము నీరము వేసికొని
యున్నది. సుఖముల నెత్తిపై దుఃఖములు కూర్చొనియున్నవి.
ఇక నేను దేని నాశ్రయించుదును ?

188 యేషాం నిమేషణోన్మేషా జగతః ప్రలయోదయౌ,
తావత్తాః పురుషా యాన్తి మాదృశాం గణనైవ రా.
6-25

ఎవరు కన్ను తెరిచి మాయామాత్రమున జగత్తొనకు ఉత్పత్తి
ప్రళయములు సంభవించుచున్నవో అట్టివారుకూడ వెడలిపోవు
చున్నారు. ఇక మాపంటివారి సంగతి ఒక లెక్కా ?

189 సంసార విన దుఃఖానాం సీమాంత ఇతి కథ్యతే,
తస్మ ధ్యే వతితే దేహి సుఖ మాసాద్యతే కథమ్.

6-26

సంసారమే దుఃఖములకు పరాకాష్ఠయని చెప్పుటకు వున్నది. అట్టి సంసారమధ్యమున పడియుండు దేహముచే సుఖ మెట్లు పొందఁ బడును ?

190 ప్రబుద్ధోఽస్మి ప్రబుద్ధోఽస్మి
దృష్ట శ్చోరోఽయ మాత్మనః,
మనో నామ నిహన్యేనం
మనసాస్మి చిరం హతః.

6-27

నేను ప్రబుద్ధుడనైతిని. ప్రబుద్ధుడనైతిని. నా స్వరూప మగు ఆత్మను అవహరించిన దుష్టుడను చోరుడను ఈ మనస్సే. ఇది చాలకాలమునుండి నన్ను వేధించుచున్నది. ఇప్పుడు దీనిని నేను హత మాచెందను.

191 మా భేదం భజ హేయేషు
నోపాదేయపరో భవ,
హేయోదేయ దృశ త్యక్త్వా
శేషస్థః సుస్థిరో భవ.

6-28

త్యాజ్యవస్తువులను గూర్చి భేద మొందకుము. గ్రహ్యా వస్తువులందు ఆసక్తుడవు కాకుము. త్యాజ్య గ్రహ్యాభావములను వదిలి శేషించు స్వస్వరూపమున సుస్థిరుడవై యుండుము.

192 నిరాకతా నిర్వయతా నిత్యతా సమతా జ్ఞతా,
నిరీహతా నిష్ప్రియతా సౌమ్యతా నిర్వికల్పతా. 6-29

193 ధృతి రైత్రితీ మన స్తుష్టి ర్మృదుతా మృదుభాషితా,
హేయోపాదేయ నిర్ముక్తే త్థే తిష్ఠ స్త్రిపవాసనమ్.

6-30

నిరాకర్తృత్వము, నిర్భయత్వము, నిత్యత్వము, సమత్వము, జ్ఞానము, సమైక్యత్వము, నైష్కర్మ్యము, సౌమ్యత్వము, నిర్వికల్పత్వము, భీరత్వము, మైత్రి, సంతోషము, మృదుత్వము, మృదుభాషణము అను ఈ సద్గుణములు వానసారూప్యమును, త్యాజ్య గ్రహ్యరహితమునై ప మహానీయులయందు వుండును.

194 అసయా తీక్షణయా తాత ఛిద్ధి ఋద్ధిశలాకయా,
వాత్సయే వాముద్దం జాలం భిత్త్వా తిష్ఠ తతే నదే.

6-32

గాలిచే మేఘము ఛిన్నమై యి చోరుబడునట్లు తీక్షణాద్ధి (జ్ఞానము) యను శత్రువుముచే వాన గజాలమును ఛేదించివేసి వ్యాపకముగు బ్రహ్మపదమున నిలువడం బొందుము.

195 మనస్తైవ మన శ్చిత్త్వా ఏకారేణేవ పాదవమ్,
పదం పాపన మూసాద్య నద్య ఏవ స్థిరో భవ. 6-33

గొడ్డలిచే చాచునవలె (మద్ది) మనస్సుచేతనే (మనస్) మన మ్మన ఛేదించి వాన నముగు బ్రహ్మపదమును క్రూర పొంది అనామ సుస్థిరుడనై యుండుము.

196 తిష్ఠ స్థచ్చ స్థవిప భాగ్ర నివిప సన్నుచ్చత స్పృహన్,
అసదేవేద మిత్యస్తం నిశ్చిత్త్యాస్థాం పరిత్యజ. 6-34

కూర్చుండునపుడు, పడచునపుడు, క్రందించునపుడు, మెల్లను నొక్కించి, ఉంచునపుడు, పరిచునపుడు, తేచునపుడు, ఈ సమస్త ప్రపంచమును

చము అనత్యమని అంతరంగమున నిశ్చయించి దానియెడల ఆశను వీగుము.

197 దృశ్య మాశ్రయనీదం చేత్తత్పచిత్తోఽసి బంధవాన్,
దృశ్యం సంత్యజనీదం చేత్తదచిత్తోఽసి మోక్షవాన్.

6-36

దృశ్యము సత్యము అని నమ్మి దానిని ఆశ్రయించితివా అప్పుడు మనస్సు కలవాడవై బంధమును పొందుదువు. దృశ్యము మిథ్యయని భావించి దానిని విడచితివా, అప్పుడు మనస్సు లేనవాడవై మోక్షమును పొందుదువు.

198 రజఃబద్ధా విముచ్యంతే తృష్ణాబద్ధా న కేనచిత్,
తస్మాన్నిదాఘతృష్ణాం త్వం త్యజ సంకల్పవర్జనాత్.

6-39

[తాటిచేత కట్టబడినవారిని విడిచిపెట్టవచ్చును. కాని తృష్ణ (ఆశ) చేత కట్టబడినవారిని ఎవరును (సులభముగ) విడిచిపెట్టలేదు. కాబట్టి నిదాఘా! నీవు సంకల్పమును విడచుటద్వారా తృష్ణను త్యజించివేయుము.

199 ఏతా మహంభావమయీ మపుత్యాం

భిత్వానహంభావ శూన్యైవ.

స్వభావజాం భవ్య భవాస్త భూషా

భవ ప్రశాంతాభిల భూతభీతిః.

6-40

స్వాభావికమును, అహంభావమయమును అగు ఈ పాపిన్యి ఆశను అనహంభావమును (అహంభావరాహిత్యమును) ఆయుధముతో

ఖండించి, మంగళకరమై, ప్రపంచోపశమనరూపమైనట్టి భూమికను అధిష్టించి ఏ ప్రాణియెడల భీతిలేక నిర్భయుడవై యుండుము.

200 నాహం పదార్థస్య న మే పదార్థ ఇతి భావితే, 6-42

201 అస్త్యః శీతలయా బుద్ధ్యా

కుర్వతో లీలయా క్రియామ్,

యో నూనం వాసనాత్మాగో

ధ్యేయో బ్రహ్మ స్రవరీర్దితః

6-43

నేను నిషయములకు సంబంధించినవాడను కాను. విషయములు నాకు సంబంధించినవికావు—అని అంతరంగమున ప్రశాంతమైన బుద్ధితో క్రియలను లీలగా చేయుచుండినచో నిక్కముగ వాసనాత్మాగము ఏర్పడును. అదియే అత్యముగా నుంచుకొనఁదగినదని పెద్దలు చెప్పిరి.

202 ఇదమస్తు మమేత్యస్త

మిచ్ఛాం ప్రార్థస యాన్వితామ్,

తాం శీఘ్రం శృంఖలాం విద్ధి

దుఃఖజన్మభయప్రదామ్,

6-51

‘ఇది నాక. కావలెను’ అని ఇతరులను రూచించుటకు కారణ భూతమైన ఏ ఇచ్ఛ కలదో అదియే దుఃఖమును, జననమరణాది భయమును గలిగించెడి మహాదృఢమైన సంకెలయని తెలిసికొనుము

203 జాయతే నిశ్చయ స్సాధో వైరుషస్య చతుర్విధః,

అపాదమస్త క మహం మాతా పితృ వినిర్దితః, 6-54

204 ఇత్యేకో నిశ్చయో బ్రహ్మ

స్పందాయాస విలోకనాత్.

6-55

సాక్షి! మనుజులకు నాలుగవవిధములైన శిశ్నములు
లుండును. తల్లిదండ్రులచే వర్ణింపబడినా, పాదము మొరలు కిక్కిరింపు
వలయుననియు నగు ఈ 'దేహమే నేను' అనునది ఒక నిశ్చయము.
ఇది బంధమును, శ్రమను కలిగించును.

**205 అతీతః సర్వభావేభ్యో వాలాగ్రా దవ్యహం తనుః,
ఇతి ద్వితీయో మోక్షయ నిశ్చయో జాయతే సతామ్**
6-56

నేను సమస్తదృశ్యములకంటెను అతీతుడను. నేను కేశా
గ్రములకంటెను సూక్ష్మమైనవాడను - అనునది రెండవ నిశ్చయము.
ఇది మోక్షమును కలుగజేయును. ఇయ్యది స్వరూపకు ఉదయించును.

**206 జగజ్జాతపదార్థాత్మా సర్వ ఏవాహ మక్షయః,
తృతీయో నిశ్చయ శ్చోర్తో మోక్షయైవ ద్వితీత్తమ**
6-57

ఈ సమస్త జగత్పదార్థములు నేనే. నేను నాశరహితుడను -
అనునది మూడవ నిశ్చయము. ఇదియును మోక్షోత్తమమై
యున్నది.

**207 అహం జగద్వా సకలం భూవర్ణం వోమిమసమం సదా-
ఏవ మేష చతుర్థోఽపి నిశ్చయో మోక్షసిద్ధిః** 6-58

నా దేహము, ఈ సమస్తజగత్తు ఆకాశముల సదాహుస్యమే
అయియున్నవి, - ఈ ప్రకారమైన సార్వత్రిక నిశ్చయము కు ఈ మోక్ష
సిద్ధిని కలుగజేయును.

208 సర్వం చాభిమామేవేతి నిశ్చయో యో మహామతే,

**త మాదాయ విషాదాయ న భూయో జాయతే మతిః,
6-60**

మహామతీ! 'ఈ సమస్తము నేనే' అనెడి ఏ నిశ్చయము
కలదో, దానిని పొందినచో ఇక అట్టి బుద్ధి దుఃఖము నెన్నటికిని
అనుభవించదు.

**209 భూవర్ణం తత్రవృత్తతి ర్మాయా బ్రహ్మవిజ్ఞాన మిత్యపి,
శివః పురుష ఈశానో నిత్య మాత్మేతి తథ్యతే** 6-61

బ్రహ్మము కొందఱుచే భూవర్ణమనియు, కొందఱుచే ప్రకృతి
యనియు, కొందఱుచే మాయయనియు, కొందఱుచే విజ్ఞానమనియు,
కొందఱుచే శివుడనియు, ఈశానుడనియు, కొందఱుచే పురుషు
డనియు, కొందఱుచే నిత్యమగు ఆత్మయనియు చెప్పబడును.

**210 బహిః కృత్రిమసంరంభో హృది సంరంభపర్జితః,
కర్తా బహి రకర్తా ఉన్తర్లోకే విహర శుద్ధధీః** 6-68

పరిశుద్ధమైన బుద్ధికలవాడైన, గాఢమున కృత్రిమమగు
సంరంభము కలవాడైన, హృదయమందు ఏ విధమైన సంరంభము
లేనివాడైన, బయట కర్తవత్తెను, లోపల అకర్తగను మెలగుచు
లోకమున విహరింపును.

**211 అయం బంధు రయం నేతి గణనా లఘుచేతసామ్,
ఉదారచరితానాం తు వసన్తైవ కుటుంబకమ్** 6-71

'ఇతఁడు నా బంధువు, ఇతఁడు బంధువుకాదు' అని అల్ప
బుద్ధికలవారు భావించెదరు. విశాలదృష్టిగల మహాత్ములకు ప్రపంచ
మంతయు కుటుంబమే యగును.

212 ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితీ స్వచ్ఛా

నిష్కామా విగతామయా,

ఆదాయ విహర నైవనం

సంకటేషు విముహ్యతి.

6.78

స్వచ్ఛమును, నిష్కామమును, నిరామయమునైన బ్రాహ్మీ స్థితిని గ్రహించి లోకమున విహరించువాడగు సంకటములందు పడఁడు. విమోహము నొందఁడు.

213 వైరాగ్యేణాథ శాస్త్రేణ మహత్త్వాది గుణై రపి,

య త్సంకల్పహరార్థం తత్స్వయమే వోన్నయే

స్మయః. 6.79

వైరాగ్యముచేతను, శాస్త్రార్థ్యయనముచేతను, గొప్ప సుగుణములచేతను, సంకల్పాతీత వస్తుప్రాప్త్యర్థము స్వయముగనే మనస్సును ఊర్ధ్వముఖముగా నొనర్చవలెను.

214 తమేవ భుక్తవిరసం వ్యాపారోఘం పునః పునః,

దివసే దివసే కుర్వన్ ప్రాజ్ఞః కస్తా న్న లజ్జతే 6.80

అనుభవించుటచే రసనీనములైనను, ఆ యా విషయములనే ఆ యా కార్యములనే మఱల మఱల ప్రతిరోజు చేయుచు బుద్ధియు తుండు ఏల సిగ్గుపడకున్నాడగు ?

215 చిచ్ఛైత్యకలితో బద్ధ స్తన్తుకై ముక్తి రుచ్యతే,

చిద్వైత్త్యా పిలాత్మేతి సర్వసిద్ధాంతసంగ్రహః. 6.81

చ్యవస్థశ్శబంధమే తేక, మనస్సు, విషయముల సంబంధమే బంధమనియు, ఏది విడుదలయే మోక్షము అని చెప్పఁబడినది.

62. శారీరకోపనిషత్తు

343

నిర్విషయామైన వైతన్యమే ఆత్మ. ఇదియే సర్వసిద్ధాంతముల సంగ్రహము.

216 ఏతం నిశ్చయ మాదాయ విలోకయ యథేచ్ఛయా

స్వయ మేవాత్మనాత్మన మానందం పద మాప్స్యసి.

6.82

ఇట్టి నిశ్చయమును బడసి ప్రదీప్తమైన బుద్ధిచే స్వయముగా నిన్ను (ఆత్మను) నీవు అపరోక్షముగా దర్శింపుము. అపుడు పరమానందమును పొందఁగలవు.

217 సంశాస్త సర్వసంకల్పః ప్రశాంతః సకలేషణః,

నిర్వికల్పపదం గత్వా స్వస్థో భవ మునీశ్వర ఇతి.

6.83

మునీశ్వరా! సమస్త సంకల్పములు లేస్సగ శమించినవాఁడవును, కోరిక లన్నియు సమసివట్టివాడవును అయి నిర్వికల్పమైన ఆత్మపదమును పొంది స్వస్థుడవై యుండుము.

62. శారీరకోపనిషత్తు

1 అహింసా సత్య మస్తేయ బ్రహ్మచర్యాపరిగ్రహః,

అక్రోధో గురుశుక్రూషా శాచ స్సంతోష ఆర్జవమ్.

2 అమానిత్వ మదంభిత్వ మాస్తికత్వ మహింసతా,

నితే సర్వగుణా జ్ఞేయా సాన్నిత్వికస్య విశేషతః.

అహంకార, కత్వము, అస్తేయము (నొంగతనము చేయకుండుట), బ్రహ్మచర్యము, అపరిగ్రహము, క్రోధములేకుండుట, గురు

సేవ, శుచిత్వము, సంతుష్టి, ఋణత్వము, అమానిత్వము, అదంభిత్వము, ఆస్తికత్వము, మృదుస్వభావము, అను ఈ గుణములన్నియు విశేషముగ సాక్షిగను గుణము లని యెఱుంగవలయును.

3 అహం కర్తృత్వహం భోక్తృత్వ
ఽస్మత్త్వహం పరైఖమానవాన్,
ఏతే గుణా రాజసస్య
ప్రోచ్యంతే బ్రహ్మవిత్తమైః.

'నేను కర్తృను, నేను భోక్తృను, నేను వక్తృను, నేను అభిమానము కలవాడను, అనునివి రాజసుని గుణములని బ్రహ్మవేత్తలు పలుకుదురు.

4 నిద్రానిశ్యే మోహరాగో మైథునం చౌర్యమేవ చ,
ఏతే గుణా స్రామసస్య ప్రోచ్యంతే బ్రహ్మవాదిభిః.

నిద్ర, సోమరితనము, మోహము, రాగము, మైథునము, చౌర్యము, అనునివి స్రామసుని గుణములని బ్రహ్మవాదులు చెప్పుదురు.

63. యోగశిఖోపనిషత్తు

1 ఓమ్. సర్వే జీవా స్సుఖై ర్దుఃఖై
రమ్యాణాశేన వేషితాః,
తేషాం ముక్తిః కథం దేవ
కృపయా పద శంకర.

1-1

జీవులందఱును సుఖదుఃఖములచేతను, మారూఢాలము చేతను పరివేష్టించబడి యున్నారు. మరియు వారికి మోక్ష మెట్లు కలుగునో దయతో తెలుపుడు. (బ్రహ్మచేవుడు శివుని అడిగిన ప్రశ్న)

2 పతిభాః శాస్త్రజాలేషు ప్రజ్ఞయా తేన మోహితాః,
స్వాత్మప్రకాశరూపం తత్త్విం శాస్త్రేణ ప్రమాశ్రితే. 1-4

కొందఱు శాస్త్రజాలములందుపడి శాస్త్రప్రజ్ఞచే మోహితులగుచున్నారు. స్వాత్మప్రకాశరూపము శాస్త్రముచేత ఎట్లు ప్రకాశింపఁచుఁబడఁగలదు ?

3 నిష్కలం నిర్మలం శాస్త్రం సర్వాతీతం నిరామయమ్,
తదేవ జీవరూపేణ పుణ్యపాచఫలై ర్వ్యతమ్. 1-5

నిష్కలమై, నిర్మలమై, శాంతమై, సర్వాతీతమై, నిరామయమై నట్టి ఆత్మయే జీవరూపముతో పుణ్యపాపఫలములతో కూడి యున్నది.

4 కామక్రోధభయం చాపి మోహభోభమదో రజః,
జన్మమృత్యుశ్చ కార్పణ్యం శోక స్తంద్రా ష్టా తత్ప్రా
1-10

5 తృష్ణా లజ్జా భయం దుఃఖం విషాదో హర్ష మేవ చ,
విభి ర్దోషై ర్వినిర్ముక్త స్స దీప శ్శివ ఉచ్యతే. 1-11

కామము, క్రోధము, భయము, మోహము, లోభము, మదము, రజోగుణము, జన్మమృత్యుస్మృతులు, కార్పణ్యము (అత్మజ్ఞాన సహస్యము), శోకము, తంద్ర (సోమరితనము), అకలి, దప్పిక, తృష్ణ (ఆశ), లజ్జ, భయము, దుఃఖము, విషాదము, సంతోషము - అను ఈ దోషములనుండి నిర్ముక్తుడైన జీవుడు శివుడని చెప్పబడుచున్నాడను.

6 యోగహీనం కథం జ్ఞానం మోక్షదం భవతీహ భోః,
యోగోఽపి జ్ఞానహీనస్తు న క్షమో మోక్షకర్మణి. 1-13

7 తస్మా జ్ఞానం చ యోగం చ
ముముక్షుర్దృఢ మభ్యసేత్.

యోగములేని జ్ఞానము మోక్ష మెట్లు కలిగింపఁ
అట్లే జ్ఞానములేని యోగమున్ను మోక్షమును కలిగింపఁ
కాఁబట్టి ముముక్షువు, జ్ఞానమును, యోగమును దృఢముగా
సింపవలయును.

8 అజ్ఞానం కీదృశం చేతి ప్రవిచార్య ముముక్షుణా
జ్ఞాతం యేన నిజం రూపం తైవల్యం పరమం ప

ముముక్షువు అజ్ఞాన మెట్టిదో విచారించి, జ్ఞానమున
నిజస్వరూపమగు ఆత్మను తెలిసికొని మహత్తరమగు మె
మును పొందవలయును.

9 అసౌ దోషైర్వినిర్మూలః కామక్రోధభయాదిభిః.
సర్వదోషై ర్వృత్తో జీవః కథం జ్ఞానేన ముచ్యతే
కామ క్రోధ భయాదులను ఈ దోషములనుండి
తైన వాఁడు జ్ఞానముచే మోక్షమును పొందును. ఆ స
ములతో కూడియుండు జీవుఁడు జ్ఞానముచేత ఎట్లు విడ
కాఁగలఁడు?

10 కారణేన వినా కార్యం న కదాచన విద్యతే,
అహంకారం వినా తద్వద్దేహే దుఃఖం కథం

కారణములేక కార్య మెన్నఁగను ఉండదు. అట్లే అ
ము లేక దేహమందు దుఃఖమెట్లు కలుగును?

11 ఇంద్రియాణి మనో బుద్ధిః కామక్రోధాదికం జితమ్,
తేనైవ విజితం సర్వం నాసౌ శేనాపి బాధ్యతే. 1-39

ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి, 'కామక్రోధాదులు—
ఈ మున్నగు వానిని ఎవఁడు జయించునో, అట్టివాని చేతనే సమస్త
జగత్తు జయింపఁబడినదియగును. అతఁడు దేనిచేతను బాధింపఁబడఁడు

12 శుద్ధే చేతసి తస్మైవ స్వాత్మజ్ఞానం ప్రకాశతే. 1-65

ఎవని చిత్తము శుద్ధముగా నుండునో, వానికే స్వాత్మజ్ఞానము
చక్కగా ఉదయించును.

13 నాసాగ్రే దృష్టి మారోప్య హస్తపాదౌ చ సంయతౌ.
మన స్సర్వత్ర సంగృహ్య ఓంకారం తత్ర చింతయేత్
1-71

నాసికాగ్రమందు దృష్టిని నిలిపి, హస్తపాదములను సంయ
ము చేసికొని, మనస్సును సర్వపదార్థముల నుండి ప్రత్యాహర
మొనర్చి, అంతర్బుద్ధియు చేసి ఓంకారమును చింతన చేయవలెను.

14 జన్మాంతరసహస్రేషు యదా క్షణం తు రిల్లిషమ్,
తదా పశ్యతి యోగేన సంసారోచ్ఛేదనం మహత్.

1-78

వేలకొలది జన్మలందలి పాపమెప్పుడు నశించిపోవునో, అప్పుడు
మనుజుఁడు యోగముచే మహత్తరమగు సంసారోచ్ఛేదనమును
బొంది మోక్షమును బడయును.

15 ఏకాదినా సముపగమ్య వివిర్తదేశం
ప్రాణాదిరూప మమృతం పరమార్థతత్త్వమ్,
లఘ్వాశినా ధృతిమతా పరిఖావిశవ్యం
సంసారరోగ హర మౌషధ మద్వితీయమ్. 1-90

సాధకుఁ ఁ ఏకాక్షయై, ఏకాంతవాసముచే, లఘుమైన ఆహారమును భజించుచు, వైర్యముకలవాడై, సంసారరోగ నాశకమైన అస్వీతియు బ్రహ్మభంగును, సరమార్థగ్రహమును అగు అమృతమును (అత్మను) భావించవలయును.

16 హకారేణ బహిర్యాతి సకారేణ విశేత్పునః,
హంసహంసేతి మంత్రో ఒయుం సర్వై రీవై శ్చ
జప్యతే. 1-130

శ్వాస 'హ' కారముతో బయటికి పోవుచు, 'స' కారముతో తిరిగి లోని కేగుచుండును. ఈ ప్రకారముగా 'హంస, హంస' (సోఽహం) అను ఈ మంత్రము జీవులందఱి చేతను జపించఁబడుచున్నది.

17 సోఽహం సోఽహ మితి ప్రోక్తో
మంత్రయోగః స ఉచ్యతే. 1-132

'సోఽహం' 'సోఽహం' అని జపించుట మంత్రయోగ పని చెప్పబడుచున్నది.

18 ద్వాదశాణ్డం తు శుశ్రూషాం
యః కుగ్ధా వప్రసూదతః,
తస్యై వాచ్యం యథాతథ్యం
దాస్తాయ బ్రహ్మచారిణే. 2-2

మంత్రం. సంవత్సరములు అగ్రమయ్యిందై శుశ్రూష చేసినవానికి, శమదమములు గల బ్రహ్మచారికి బ్రహ్మచర్యమును యథావిధముగ బోధింపవలయును.

19 హంసనా త్రాప్తానా చైవ మదూప స్యావతోఽగ్రాత్
మంత్ర మిత్యుచ్యతే బ్రహ్మ స్మదధిష్ఠానతో ఒపి వా.
2-7

మననము వలనను, ప్రాణనమువలనను, నాదూపమే యెఱుంగఁబడుటవలనను, నా ఆశ్రయమునందే యుండుటవలనను మంత్రమని చెప్పబడుచున్నది.

20 నాస్తి నాదా త్పరో మంత్రో న దేవః స్వాత్మనః పరః
నానుసంధేః పరా పూజా న హి తృప్తేః పరం సుఖమ్
2-20

(ప్రణవ) నాదముకంటె గొప్ప మంత్రము లేదు. తన అత్మకంటె గొప్ప దేవుఁడు లేఁడు. భావనము కంటె గొప్ప పూజలేదు. తృప్తికంటె గొప్ప సుఖములేదు.

21 యస్య దేవే పరా భక్తి ర్యథా దేవే తథా గురౌ,
తస్యైతే రథితా హ్యర్థాః ప్రకాశన్తే మహాత్మనః. ఇతి.
2-22

ఎవనికి దేవునియందు వింబుటమగు భక్తియుండునో, దేవుని యందువలె గురువునందును అట్లే నింక్కిలి భక్తియుండునో, అట్టి వానికే ఈ చెప్పబడిన విషయములు చక్కగా గోచరము లగును.

22 యం బద్ధ్యా చాపరం తాభం మవ్యతే నాధికం తతః,
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన గురుకాపి విచాల్యతే.
3-13

23 యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా,
యత్ర చైవాత్మనా ఒదత్తానం పశ్యన్పాత్మని
తుష్యతి. 3-14

24 సుఖ మాత్మనికం యత్తద్బుద్ధిగాహ్య మతీన్ద్రియమ్
ఏత త్పరాక్షరాతీత మనక్షర మితీర్యతే. 3-15

దేనిని పొంది సాధకుఁడు మఱియొక లాభమును దానికంటె అధికముగఁదలంపఁజే, దేనియందున్నవాఁడై పెద్ద దుఃఖము చేతను నలింపఁజే, ఎచట చిత్తము యోగజేవచే నిగ్రహింపఁబడినదై ఉపశాంతిని పొందునో, ఎచట (శుద్ధ) మనస్సుతో ఆత్మను గుఱ ర్పించుచు తనయందు సంతోషమును పొందునో, ఏది నిర్మలమైన బుద్ధితో గ్రహింపఁదగినదియు, ఇంద్రియాతీతమైనది యునగు ఆత్మని తిలకింపఁజూచునో, అట్టి ఆత్మవస్తువు తురా తురా తీతమైన దని, నాశరహితమైనదని చెప్పబడుచున్నది.

25 సర్వజ్ఞం సర్వగం శాంతం సర్వేషాం హృదయేస్థితమ్,
సుసంవేద్యం గురుమతాం సుదుర్బోధ మచేతనామ్.

3-20

ఆ ఆత్మ సర్వజ్ఞమై, సర్వవ్యాపకమై, శాంతమై, సర్వలయొక్క హృదయమం దుండునదై, పవిత్రబుద్ధి గలవారికి సుబోధకమై, మఱివ చిత్తులకు దుర్బోధకమై యున్నది.

26 భక్తిగమ్యం పరం తత్త్వ మన్తర్గినేన చేతసా. 3-23

పరమగు ఆత్మతత్త్వము అంతర్గతమగు మనస్సుతో, భక్తి ద్వారా పొందఁదగియున్నది.

27 విషయం ధ్యాయతః పుంసో విషయే రమతే మనః,
మా మనుస్మరత శ్చిత్తం మయ్యే వాత్ర విలీయతే,

3-24

విషయములను చింతనచేయఁ మనుజునకు మనస్సు విషయమగు లంటే రమించుచుండును. ఎన్ను స్మరించుచుండు చిత్తము నాయంచే నీనమగును.

28 సర్వజ్ఞత్వం వరేశత్వం సర్వసంపూర్ణశక్తితా,
అనస్తశ్చిత్తమత్తవం చ మదనుస్మరణా ద్భవేత్. 3-25

ఎన్ను స్మరించుచుండుటచేత సర్వజ్ఞత్వము, వరేశత్వము, సర్వసంపూర్ణశక్తి, అనంతశక్తి కలుగును.

29 చైతన్యస్త్రితరూపత్వా ద్భేదో యుక్తో న క్షిప్రీచిత్,
జీవత్వం చ తథా జ్ఞేయం రజ్జావం సర్పగ్రహణీయథా.

4-1

చైతన్యము ఏకరూపమై యుండుటవలన భేదమెన్నడును యుక్తము కాదు. త్రాటియందు సర్పము గోచరించునట్లు ఆ చైతన్యమందు జీవత్వము (భ్రాంతిచే) గోచరించుచున్నది.

30 ఉపాదానం ప్రపంచస్య బ్రహ్మణోఽన్యేన్న విద్యతే,
తస్మా త్సర్వప్రపంచోఽయం బ్రహ్మైవాస్తి న
చేతరత్. 4-3

ప్రపంచమునకు ఉపాదానకారణము బ్రహ్మమునకుండు అన్యమైనది మఱియొకటి లేదు. కాబట్టి ఈ దృశ్యప్రపంచ మంతయును బ్రహ్మమేకాని మఱియొకటి కాదు.

31 వ్యాప్యవ్యాపకతా మిథ్యా సర్వమాత్మేతి శాసనాత్,
ఇతి జ్ఞాతే వరే తత్త్వే భేదస్యాపసరః ఓతః. 4-4

'సమస్తము ఆత్మయే' అను శాసనమువలన వ్యాప్యవ్యాపకత్వములు మిథ్యయై యున్నవి. ఈ ప్రకారముగ పరతత్త్వము నెఱిగిన యెవల ఇంక భేదమానకు అవసర మెవరు ?

32 సువర్ణాజ్ఞాయమానస్స సువర్ణత్వం చ శాశ్వతమ్,
బ్రహ్మణో జాయమానస్య బ్రహ్మత్వం చ తథా భవేత్

4-7

బంగారమునుండి పుట్టినది బంగారమే యగునట్లు, బ్రహ్మము నుండి పుట్టినది (జగత్తు) బ్రహ్మమే యగును.

33 స్వల్ప మవ్యస్తరం కృత్వా బీవాత్మపరమాత్మనోః,
య స్త్రిష్ఠతి స మూఢాత్వా భయం తస్యాపి భాషితమ్.
4-8

జీవాత్మ పరమాత్మలయందు స్వల్పమైనను భేదము గలిగి యుండువాఁడు మూఢుఁడే యగును. అట్టివానికి భయముకలుగునని చెప్పబడినది.

34 అనుభూతో ఒవ్యయం లోకో

వ్యవహరక్షమో ఒపి సన్.

అసద్రూపో యథా స్వప్న

ఉత్తరక్షణదాధితః.

4-10

ఈ జగత్తు అనుభవించబడుచున్నను, వ్యవహారయోగ్యముగనున్నను మఱుక్షణమున అవ్యక్తమైపోవు స్వప్నమువలె అసద్రూపమే అయియున్నది.

35 స్వప్నే జాగరితం నాస్తి జాగరే స్వప్నతా సహి,
ద్వయమేవ బయే నాస్తి అయోఒపి హ్యనయో ర్నచ
4-11

స్వప్నమందు జాగ్రత్తలేదు. జాగ్రత్తనందు స్వప్నములేదు. ఆ రెండును సుషుప్తియందు లేవు. సుషుప్తియు ఆ రెండింటియందు లేదు.

36 త్రయమేవ భవే నిత్యా; గుణత్రయ వినిర్మితమ్,
అస్య ద్రష్టా గుణాతితో నిత్యో హ్యేష చిదాత్మకః.
4-12

ఈ జాగ్రత్త్వపు సుషుప్తులు మూఁడును గుణత్రయ కల్పితము లగుటవలన బుద్ధయే యగును. ఈ మూడిటికిని సాక్షియైన ద్రష్ట గుణాతితమై, నిత్యమైన చిదాత్మయే యని యెఱుంగనగును.

37 య ద్వన్మృది ఘటాభ్రాన్తి : శుక్తే హి రజతస్థితిః,
తద్వ ద్రుహ్మణి జీవత్వం వీక్షమాణే వినశ్యతి. 4-13

మృత్తికయందు ఘటమునుగూర్చిన భ్రమవలెను, ముత్యపు దిప్పయందు వెండినిగూర్చిన భ్రమవలెను, బ్రహ్మమునందు జీవత్వము కల్పింపబడినది. విచారించినయెడల ఆ జీవత్వము నశించును.

38 యథా వర్ణ్యాసుతో నాస్తి యథా నాస్తి మరౌ జలమ్,
యగా నాస్తి మరౌ పక్ష స్తథా నాస్తి జగత్స్థితిః.
4-18

వంధ్యాపుత్రుఁడు ఎట్లులేదో, మరుభూమియందు జలమెట్లు లేదో, మరుభూమియందు వృక్షమెట్లు లేదో అట్లే బ్రహ్మమునందు జగత్తు లేదు.

39 గురు బ్రహ్మ గురుర్విష్ణు గురు ర్దేవ స్సదాఒచ్యుతః,
న గురోరధికః కల్పి త్త్రిషు లోకేషు విద్యతే. 5-56

గురువే బ్రహ్మచేవుఁడు. గురువే విష్ణువు. గురువే సదాఒచ్యుతుడైన దేవుఁడు. ముల్లోకములందును గురువుకంటె అధికుఁడు ఎవఁడును లేఁడు.

40 దివ్యజ్ఞానోపదేశారం దేశికం పరమేశ్వరమ్,
పూజయే త్పరయా భక్త్యా తస్య జ్ఞానఫలం భవేత్.
5-57

దిన్యజ్ఞానము నుపదేశించువాడ ను, పరిమేష్వరస్వరూపుఁడు అగు గురువును మిక్కిలిమగు శక్తితో పూజించవలయును. అట్టివానికి జ్ఞానఫలము కలుగును.

41 యథా గురు స్తథైవేళో యథైవేశ స్తథా గురుః.

పూజనియో మహాభక్త్యా న భేదో విద్యతే ఉనయోః.

5-58

గురుశ్లోవాఁడో ఈశ్వరుఁడైవాఁడే. ఈశ్వరుఁ డెట్టివాఁడో గురువును అట్టివాఁడే. కావున గురువును మహాభక్తితో పూజించవలయును. వా రిరువురకును భేదము లేదు.

42 గమాగమస్థం గమనాదిభూస్థం

విద్రూపదీపం తిమిరాస్థనాశమ్,

పశ్యామి తం సర్వజనాస్త రస్థం

సమామి హంసం పరమాత్మరూపమ్. 6-20

గమనః గమనములం గమనః, నదియు, గమనాదులు లేనిదియు, విద్రూపదీపమును, అజ్ఞానాంధకారమును పరింపఁజేయునదియు, సర్వజనుల అంతరంగమున నుండునదియు నగు పరమాత్మను చూచుచున్నాను (అనుభవతో మొనర్చుకొనుచున్నాను). హంస స్వరూపమైన అట్టి పరిపూర్ణమైన సమాత్మరూపము.

43 ... తస్మిన్ విలయం యాతి

తద్విష్టోః పరమం పదమ్.

2-21

మనస్సు ఎచట లయించునో అదియే విష్ణుస్థాయిక్క- (హృదయ పరమాస్త్రియొక్క-) మహత్తీతపదము అయియున్నది.

44 చిత్తే చలతి సంసారో నిశ్చలం మోక్ష ఉచ్యతే.

తస్మా చ్చిత్తం స్థిరీకుర్యా త్ప్రజ్ఞయా పరయా విధే

6-58

ఓ బ్రహ్మదేవుడా! చిత్తము చలించుటచే నసారము. చిత్తము నిశ్చలముగా నుండుటచే మోక్షము అని వెప్పఁబడినది. కావున మహాప్రజ్ఞతో చిత్తమును స్థిరమొనర్చవలెను.

45 చిత్తం కారణ మధానాం తస్మిన్ సతి జగత్ప్రయమ్,

తస్మిన్ క్షిణే జగత్క్షిణం తచ్చిచిత్వ్యం ప్రయత్నతః.

6-59

పదార్థములకు కారణము చిత్తిమే. ఆ చిత్తిము క్షణక్షణముల్లో కములును ఉండును. చిత్తము నశించినచో జగత్తు నశించును (స్ఫురించును). కాఁబట్టి ప్రయత్నముతో ఆ చిత్తిమునకు చికిత్స గావించవలయును.

46 మనసా మన ఆలోచ్య పృత్తిశూన్యం యదా భవేత్,

తతః పరశరం బ్రహ్మ దృశ్యతే చ సుదుర్లభమ్.

6-62

మనస్సుచేత మనస్సుచే గాంచి (నిగ్రహించి) కానిది పృత్తి శూన్యము గావించినపుడు, మహాదుర్లభమైన పరతరమగు బ్రహ్మము గోచరించును.

47 యథాగ్ని ర్ధారుమధ్యస్థో నోత్తిష్టే నృథనం వినా,

వినా చాభ్యాసయోగేన జ్ఞానదీప స్తథా నహి. 6-76

కొయ్యయందున్న అగ్ని మథనములేనిచో బయల్పడవలసినట్లు, అభ్యాసయోగము లేనిచే జ్ఞానదీపము వెలుగనరదు.

48 ఘటమధ్యే యథా దీపో బాహ్యే వైవ ప్రకాశతే,
భిన్నే తస్మిన్ ఘటే చైవ దీపఙ్గాలా చ భాసతే.

6-77

49 స్వరాయం ఘటమిత్కుర్తం
యథా డీపో హి తత్పదమ్,
గురువాక్య సమాభిన్నే
బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రకాశతే.

6-78

ఘటమునందలి దీపము బ్రాహ్మణ్యమున ప్రకాశించదు. ఘటము పగిలిపవును దీపపువెలుగు బయటకు ప్రసరించును. అట్లే తన శరీరము ఘటమని చెప్పబడును. అత్మయే దీపము. గురువాక్యముచే దేహాభాసన లోలగనవును బ్రహ్మజ్ఞానము ప్రకాశించును.

50 రద్ధధారం గురుం ప్రాప్య
తద్వార్తం ప్లవప ద్ధృఢమ్,
అథ్యాసవాసనాశక్త్యా
తరన్తి భవసాగరమ్-ఇత్యుపనిషత్.

6-79

గురువను నానికనిబొంది, అతని వాక్యమును గట్టి పోష్యను బడసి అభ్యాసపానసాశక్తిచే సంసారసముద్రమును జనులు తరించి వేయుదునన్నారు.

64. తురీయాతీతోపనిషత్తు

1 స్వవపుః కుణపారామిప పశ్యన్
లాభాలాభౌ సమౌ కృత్వా,

65. సన్న్యాసోపనిషత్తు

357

యత్ప్రాప్తం తేనైవ నిర్లోబప స్పర్శ విద్యా పాండిత్య
ప్రపంచం భస్మీకృత్య, స్వరూపం గోపయిత్వా
మత్తో వ్యతిరిక్తః కశ్చిన్నానోఽ
దుఃఖేన నోద్విగ్నః స్పృశేన నానుమోదకో రాగే నిస్సంహ
స్పర్శత్ర శుభాశుభయో రసభిన్నేహ స్పర్శేంద్రియో
పరమశ్చ విరాగీ సంచరన్ సన్ సంతాపజనకః స్వరూప
ధ్యానేన నిరాలంబ మవలంబ్య.

ఎవడు తన శరీరమును శబ్దమువలె చూచుచుండునో, లాభాలాభములను సమముగా నెంచుచుండునో, ప్రాప్తించిన దాంతో తృప్తిచెంది, అలుబ్ధుడై, సమస్తవిద్యాపాండిత్యమును భస్మము చేసి తన స్వరూపమును గోప్యముగా నుంచుకొనుచుండునో, నా కంటె వేరుగ ఎదియులేదని నిశ్చయించుకొనునో, దుఃఖముచే భీతి నొందక, సుఖముచే మోదముఁజెందక, రాగమునందు నిస్సంహముడై, శుభాశుభములందు అనాపత్తుడై, సర్వేంద్రియ జయ శీలుడై యుండునో, ఏకాగ్ర సంచరించును ఎవరితోను సంభాషించక స్వరూపధ్యానముచే నిరాలంబమైన అర్మిను అవలంబించి యుండునో—

2 యస్మిన్ ఉపధూత స్స కృతకృత్లో భవతి.

అస్తివాన్ అపధూతః అతః కృతకృత్కృత్ ఉగును.

65. సన్న్యాసోపనిషత్తు

1 దౌషధవ దశన మాచరేత్, దౌషధవ దశనం ప్రాశ్నీ
యాత్, యథాలాభ మశ్నీయాత్, ప్రాణసంధారణార్థం
యథా మేదోవృద్ధి ర్న జాయతే.

1

బౌద్ధమునువలె భోజనము చేయవలెను. దొరకినదానితో సంత్పత్తితోని భుజించవలెను. క్రొత్త పెరిగకుండునట్లు చూచుచు సాధనసంధారణము మూత్రము భుజించవలెను.

2 ... యథాహని తథా రాత్రౌ నాస్య నర్తం స దివా 1

రాత్రి, పగలు సమానముగా నెంచుచు జీవయాత్ర నలుపవలెను.

3 ఓమ్, చత్వారింశ తస్మాన్ సకలసర్వః సర్వతో విరక్త శ్చిత్త శుద్ధి మేత్యాశాసూయేర్ద్యాహంకారందగ్ధ్యా సాధనచతుష్టయ సంపన్న విప సన్న్యస్తు మర్హతి. 2-1

సలుపది (ఉత్తిమ) సంస్కారములు కలవాడై, సర్వత్ర విరక్తడై, చిత్తశుద్ధిని బడసి అనూయను, కుర్వను, అహంకారమును దహించి, సాధనచతుష్టయసంపన్నడైన వాడే సన్న్యసించుటకు అర్హుడగును.

4 త్యజి ధర్మ మధర్మం చ ఉభే సత్యాన్యతే త్యజి, ఉభే సత్యాన్యతే త్యక్త్వా యేన త్యజసి తత్త్యజి. 2-12

ధర్మాధర్మములను, సత్యాసత్యములను (సమస్త దృశ్యమును) త్యజించి, దేనితో వానిని విడలుచో దానిని (అట్టి మనస్సును) కూడ విడలుము.

5 అజగరప్రత్యాహారవరః స్వరూపానుసంధానవరః 2-13

అజగరప్రత్యో (నొరకినదానితో) ఆహారమును గ్రహించుచు స్వస్వరూపధ్యానపరుడై యుండువలెను.

6 జగత్తాప దిదం నాహం సప్తక్షతృణ పర్వతమ్, యద్బాహ్యం జడ మత్యంతం తత్సాక్ష్యం తథ మహం విభుః. 2-13

వృక్ష, తృణపర్వతములతోఁ గూడిన ఈ జగత్తు నేను కాను. జడము, బాహ్యము నగునది నే నెల్లగుదును? 'నేను జగద్బాహ్యమగుచును' అను నిశ్చయము గలిగియుండువలెను.

7 కాలేనాచ్ఛేస విలయీ దేహో నాహ మచేతనః, జడయా తర్హశక్కుల్యా కిల్బమానః క్షణస్థయా. 2-14

అల్పకాలముననే నశించిపోవునదియు, జడమైనదియు నగు ఈ దేహము నేను కాను. అది జడపదార్థములచే కల్పింపబడి ఊదాకాలము పూత్రమే ఉండునది అయియున్నది.

8 చైత్యవరిత చిన్తాత్ర మహ మేషో ఒపథానకః. 2-20 స దాహ్యభ్యంతర వ్యాపి నిష్కలో ఒహం నిరంజనః, నిర్వికల్ప చిదాధాన విక ఆత్మాస్మి సర్వగః. 2-21

వృక్ష్యరహితమైనదియు, ప్రకాశకమైనదియునగు చిన్తాత్ర మనే నేను. గాఢాభ్యంతరవ్యాపకమైనదియు, నిష్కలమైనదియు, నిరంజనమైనదియు, నిర్వికల్పమైనదియు, సర్వవ్యాపకమైనదియు, వికమైనదియు, ప్రకాశరూపమైనదియు నగు ఆత్మయే నేను.

9 ముచ్చైవ చేతనే నేమే సర్వే ఘటాపహదయః, సూర్యాన్తా అపథాస్యన్తే దీపే నేవాత్యతేజసా. 2-22

చైతన్యస్వరూపుడైన నా చేతనే, ఆత్మ తేజస్సుచేతనే సూర్యునివలెనగుట ఈ ఘటపహదీ సమస్తవస్తువులు, దీప్రకాశముచే పత్ర ప్రకాశింపఁజేయబడుచున్నది.

10 అసంతానందసంభోగా పరోపశమశాఖిని

శుద్ధేయం చిన్మయా దృష్టి ర్మయ త్యఖిలదృష్టిషు, 2-24

అసంతానందము ననుభవించునదియు, పరమశాంతిశాఖినియు నగు ఈ శుద్ధచిన్మయదృష్టి అన్ని దృష్టులను జయించుచున్నది.

11 సర్వభావాస్తరస్థాయ చైత్యముక్త చిదాత్మనే,

ప్రత్యక్షైచ్చతన్మరూపాయ మహ్య మేవ సమో నమః 2-25

సమస్త పదార్థములందున్నదియు, ర్మశృరహితమైన చిదాత్మయు, ప్రత్యక్ష చైతన్యరూపమునగు నాకు సమస్కారము.

12 ఇచ్ఛాద్వేష సముత్థేన ద్వంద్వమోహేన జన్తవః,

ధరావిపర మగ్నానాం కిటానాం సమతాం గతాః, 2-30

ఇచ్ఛాద్వేషములచే గలిగిన ద్వంద్వమోహముచే జన్మలు భూబిలములందలి పురుగులతో సమాన మగుచున్నారు.

13 తుభ్యం మహ్య మనన్తాయ మహ్యంతుభ్యం చిదాత్మనే,

సమస్తుభ్యం పరేశాయ సమో మహ్యం శివాయ చ, 2-32

అసంతస్వరూపులైన నీకు, నాకు సమస్కారము. చిదాత్మ రూపులైన నీకు, నాకు సమస్కారము. పరేశుడైన నీకు నమస్కారము. శివుడైన నాకు సమస్కారము.

14 సులభ శ్చాయ మత్యంతం సుజ్ఞేయ శ్చాప్తబస్థువత్,

శరీర పద్మకుహరే సర్వేషా మేవ షట్పదః, 2-34

ఈ ఆత్మ మహాసులభ మైనది. అప్తబంధువువలె లెస్సగ ఎఱుగఁదగినది. అయ్యది సర్వులయొక్క శరీరమును పద్మమందు తుమ్మెదవలె వెలయుచున్నది.

15 మనసా మనసి చ్చిన్నే నిరహంకారతాం గతే,

భావేన గతితే భావే స్వస్థ స్తిష్ఠామి తేవలః, 2-36

మనస్సుచే మనస్సు చిన్నము కాఁగా, నిరహంకారత్వము కలుగగా భావముచే భావము తొలఁగిపోగా నేను కేవలము స్వస్థుడనై యున్నాను.

16 యస్య నాహంకృతో భావో బుద్ధి ర్యస్య న లిప్యతే,

యస్యమ స్సర్వభూతేషు జీవితం తస్య శోభతే, 2-39

ఎవనికి అహంకారము లేదో, ఎవని బుద్ధి జేనితోను అంటక యుండునో, ఎవఁడు సమస్త జీవులయెవల సమభావము కలిగియుండునో, అట్టివాని జీవితమే శోభించును.

17 యో ఒన్తఃశీతలయా బుద్ధ్యా రాగద్వేషవిముక్తయా,

సాక్షిప త్పశ్య తీదం హి జీవితం తస్య శోభతే, 2-40

ఎవఁడు అంతరంగమున శీతలమైనట్టియు (శాంతమైనట్టియు), రాగద్వేషరహితమైనట్టియు బుద్ధిచే ఈ ప్రపంచమును సాక్షివలె గాంచునో అట్టివాని జీవితమే శోభించును.

18 గ్రాహ్యగ్రాహకసంబంధే క్షితే శాన్తి రుదేత్యలమ్,

స్థితి మఖ్యాగతా శాన్తి ర్మోక్షనామ్నాధిదీయతే, 2-42

గ్రాహ్య, గ్రాహక సంబంధము నశించినచో మోక్షమను పేరుగల శాశ్వతమైన శాంతి లెస్సగ ఉదయించుచున్నది.

19 భ్రష్టబీజోపమా భూయో జన్మాంకురవివర్జితా,

హృది జీవద్విముక్తానాం శుద్ధా భవతి వాసనా. 2-44

నేయించిన విత్తనమువంటిదియు, తిరిగి జన్మాంకురము లేనిదియు, శుద్ధమైనదియు నగు వాసన జీవన్ముక్తుల హృదయమందు కలుగును.

20 పాపనీ పరమోదారా శుద్ధనర్వాసుపాతిసీ,

అత్యధ్యానమయీ నిత్యా సుషుప్తిస్తేవ తిష్ఠతి. 2-44

పాపనమైనదియు, మహోదారమైనదియు, శుద్ధనర్తకమైనదియు, అత్యధ్యానమయమైనదియు, నిత్యమైనదియు నగు శుద్ధ వాసన జీవన్ముక్తులందు సుషుప్తియందున్నవానివలె నుండును.

21 చేతనం చిత్తరితం హి ప్రత్యక్షేతన ముచ్యతే,

నిర్మలస్క-స్వభావత్వా న్న తత్ర కలనా మలమ్.

2-45

చిత్తములేని చైతన్యమే ప్రత్యక్ష చైతన్యమని చెప్పబడును. అమలస్క స్వభావమగుటచే అందు సంకల్పమాలిన్యము ఉండునేరదు.

22 సా సత్యతా సా శివతా సావస్థా పారమార్థికీ,

సర్వజ్ఞతా సా సంతృప్తిః సను యత్ర మనః క్షతమ్.

2-46

మనస్సు ఎవట సశివతా, అదియే సత్యత్వము, అదియే శివత్వము. అదియే పరమార్థావస్థ, అదియే సర్వజ్ఞత్వము, పరమ సంతృప్తి.

65. సన్న్యాసోపనిషత్తు

23 ప్రలపన్ విస్మజన్ గృహ్లాన్ ఉన్మిష నిమిష స్పృహి,

నిరస్త మననానంద స్సంవిన్మాత్రపరో ఒన్మృహమ్.

2-47

మాట్లాడుచున్నను, వినుచున్నను, గ్రహించుచున్నను, కన్నులు తెరిచుచున్నను, మూయుచున్నను నేను అమనస్కానంద మయమైన చిన్మాత్రపరుడనే అయియున్నాను.

24 అత్యతా పరతే త్యక్త్వా నిర్విభాగో జగత్స్థితో,

ప్రజస్తంభప దాత్తాన మవలంబ్య స్థిరో ఒన్మృహమ్,

2-50

‘నాది, ఇతరులది’ అను భావమును నడలి జగత్ స్థితియందు భేదభావము లేనివాడనై నరజస్తంభమువలె అత్యున్న అవలంబించి స్థిరుడనై యున్నాను.

25 కదోపశాస్త్ర మననో ధరణీధర కోటరే,

సమేష్టామి శిలాసామ్యం నిర్వికల్ప సమాధినా. 2-52

నేను శాంతచిత్తుడనై ఎపుడు పరవత్సహలో నిర్వికల్ప సమాధియందు శిలాసామ్యమును (శిలవంటి నిశ్చలస్థితిని) పొందుదునో—

26 నిరంశస్యాన విశ్రాంతి మూకస్య మమ మస్తకే,

కదా తార్దం కరిష్యన్తి కులాయం పనపుత్రికాః. 2-53

నిర్వికల్ప సమాధిస్థుడనై శాంతుడనై మూకగవానివలె నున్న నామొక్క శిరస్సుపై పట్టులు ఎన్నడగు గూళ్ళుకట్టుకొని యుండునో—

27 సంకల్పపాదపం తృష్ణాలతం ఛిత్వా మనోపనమ్,
వితతాం భువమాసాద్య విహరామి యథాసుఖమ్. 2.54

తృష్ణయను తీగలతోఁగూడిన సంకల్పములను వృక్షములు
గల మనస్సును అరణ్యమును ఛేదించివేసి విశాలమైన భూమిని
(ఆత్మను) చేరి నేను సుఖముగ విహరింతును.

28 స్వాత్మన్యేవ తైవల్యమ్ స్వరూపానుసన్ధానేన భ్రమర
కీట స్థాయపత్. స్వరూపానుసంధాన పృథిర్హైలన్య
శాస్త్రాధ్యాస ఉచ్చకుంకుమభారవ ద్వ్యర్థః. 2.59

స్వాత్మయందే మోక్షము లభించును. స్వస్వరూపాను
సంధానముచే భ్రమరకీటస్వాయమున మోక్షము సిద్ధించును. ఆత్మ
స్వరూపానుసంధానములేక, ఇతరమైన శాస్త్రాధ్యాసము చేయుట,
ఓం లుమోయు కుంకుమబరువువలె నిరర్థకమే యగును.

29 ఏరండలై షేనప త్వర్వం పరిత్యజేత్. 2.59

ఆముదముపై నగల నురుగునువలె అనదృస్తుప్తులను (దృశ్య
మును) త్యజించవలయును.

30 స్వపృథిర్వీర్యం సర్వం త్యక్త్వా మధుకరవృత్తాహార
మాహరన్ తృణో భూత్వా మేదోఽపృథ్వి మతుర్వన్
విహరేత్. 2.59

యతి తన (ఆత్మ) కంటె అన్యమైన వస్తువులనెల్ల విహనాడి
మధుకరవృత్తితో ఆహారమును నైకొనుచు, శరీరమును పెంచక,
కొవ్వను వృద్ధిచేయక విహరించవలెను.

31 అహారస్య చ భాగో ద్వా తృతీయ ముదకస్య చ,
వాయోః సంబలనాథాయ చతుర్థ మపశేషయేత్. 2.59

159 చిత్త సత్తా పరం దుఃఖం చిత్తత్యాగః పరం సుఖమ్,
అత శ్చిత్తం చిదాకాశే నయ త్తయ మవేదనాత్. 5-117

చిత్తము ఉంగుటయే పరమదుఃఖము. చిత్తత్యాగమే పరమ
సుఖము. కాబట్టి చిత్తమును చిదాకాశమందు విలీనము చేసి
దృశ్యచింతన లేకయుండుము.

160 దృష్ట్యా రమ్య మరమ్యం వా

స్థేయం పాపాణవత్సదా,

ఏతావతాత్మయత్నేన

జితా భవతి సంస్కృతిః. 5-118

విజ్ఞాన రమణీయములైనవానినికాని, రమణీయము కాని
వానినికాని చూచి నదా శిలాసదృశుడై యుండువలెను. ఇంతమా
త్రపు స్వకీయ ప్రయత్నముచే సంసారము జయింపఁబడినది యగు
చున్నది.

70. సూర్యోపనిషత్తు

1 నమస్తే ఆదిత్య త్వమేవ ప్రత్యక్షం కర్మ కర్తాసి త్వ
మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం విష్ణు
రసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం రుద్రోఽసి, త్వమేవ ప్రత్య
క్షం ఋగసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం యజురసి, త్వమేవ
ప్రత్యక్షం సామాసి, త్వమేవ ప్రత్యక్ష మథర్వాసి,
త్వమేవ సర్వం ఛందోఽసి.

ఓ సూర్యభగవానుడా! నీకు నమస్కారము, నీవే ప్రత్యక్ష
ముగ కర్మ కర్తృత్వ. నీవే ప్రత్యక్షముగ బ్రహ్మము అయియున్నావు.

సీవే ప్రత్యక్షముగ విష్ణుఃకపుః సీవే ప్రత్యక్షముగ రుద్రుఃకపుః. సీవే ప్రత్యక్షముగ ఋగ్వేదసామాయజుర్వేదములు. సీవే సమస్త ఘండస్సులు అయియున్నావు.

71. ఏకాక్షరోపనిషత్తు

1 స సర్వవేత్తా భువనస్య గోప్తా నాభిః ప్రజానాం నిహితా జనా నామ్. 9

పరమాత్మ జగత్తును కాపాడువాడగు. ప్రజలకు నాభివంటి వాడగు (ముఖ్యుడగు, ఆధారభూతుడగు) జనుల హృదయంగణిత వసున వసించువాడగు.

2 తాం భూ రృవః స్వ స్త్వం హి స్వయంభు రథ విశ్వ తోముఖః, 'య ఏవం నిత్యం వేదయతే గుహాశయం ప్రభుం పురాణం సర్వభూతం హిరణ్మయమ్, హిరణ్మయం బుద్ధిమతాం పరాం గతిం స బుద్ధిమాన్ బుద్ధి మతీత్య తిష్ఠతీతి. 13

ఓ పరమాత్మా! నీవు భూరృవస్వస్త్వం శక్త్య రూపుడవు. స్వయంభువు. ప్రపంచమంతయు 'వ్యాపించియున్న వాడవు. ఎవడు ఈ ప్రకారము పరమాత్మను సమస్తజీవుల హృదయగుహ యందున్న వానినిగను, జగత్తునకు ప్రభువుగను, పురాణపురుషునిగను ప్రకాశి స్వరూపునిగను, బుద్ధిమంతులకు పరమగతిగను నిత్యము ఎఱుగునో, అతడగు బుద్ధిమంతుడై, బుద్ధివిహీనో ఆత్మయందు స్థితుడై యుండును.

72. అక్ష్యపనిషత్తు

1 సర్వ మేక మణం శాంత మనంతం ద్రువ మవ్యయమ్, పశ్య న్నూతార్థ చిద్రూపం శాస్త్ర ఆస్పత్రి యదా సుఖమ్. 2

ఈ సమస్తమును ఏకమై, బస్సురహితమై, భంగరహితమై, అవ్యయమై, నిశ్చలమై, అవ్యయమై సత్యార్థమైనట్టి చిద్రూపముగ నీ శాంతుడు శాంతియందై సుఖముగ నుండుము.

2 లవేదరం విదు ర్శ్రోగం చిత్తక్షయ మక త్రిమమ్, యోగస్తః కురు రర్చాణీ నీరస్తో నాభ మా కురు. 3

దృశ్యవజ్రాములను గుర్చిన భావనలేదని, అది మది చెప్పబడినది. అదియే అకృత్రిమమైన చిత్తక్షయము. యోగ మందున్నవాడవై కర్మలను చేయుము, శేక అభిరుచిలేనిచో చేయ కయు నుండుము.

3 పాపా ద్విభేది సతతం న చ భోగ మపేక్షతే. 6

విజ్ఞానగువాడగు నదా సాచభేది కలిగియుండును. ముఖ్యము అతడగు భోగములను వాంఛంపక యుండును.

4 మనసా కర్మణా వాచా సజనా సుపసేపతే, యతః కుతశ్చి దానీయ నిత్యం శాస్త్రాణ్యపేక్షతే. 8

నివేకవంతుడగు మనస్సుచేతను, వాక్కుచేతను, కర్మలచేతను సజ్జనులగు లెక్కగ పేరించుచుండును. ఎవడినింకించా శాస్త్రములను పైకొనవచ్చి, వానిని నదా పరిశీలించును. ను.

5 మదాభిమాన మాత్సర్యలోభ మోహాతి శాయితామ్,
బహి రప్యోస్థితా మీష త్త్రిజత్యహి రివ త్వచమ్. 13

బుద్ధిమంతుఁడు మదమును, అభిమానమును, మాత్సర్యమును, లోభమును, మోహాతిశయమును - పాము కుబుసమును మీడసల్లు విడిచివేయును.

6 వనావని విహరేణ చిత్తోపశమశోభినా,
అనన్త సుఖ సౌఖ్యేన కాలం నయతి నీతిమాన్. 17

నీతిమంతుఁడు తపోవనములందు విహరించుచు, చిత్తశాంతిలో శోభించుచు, అనంగసుఖసౌఖ్యములతో కాలమును గడుపుచు.

7 అభ్యాసా త్సాధుశాస్త్రాణాం
కరణాత్పుణ్యకర్మదామ్,
జన్తోర్యథా దేవేయం
వస్తుదృష్టిః ప్రసీదతి. 18

సాధుమహాత్ముల సాంగత్యమును, శాస్త్రములను అభ్యసించుటచేతను, పుణ్యకార్యములను ఆచరించుటచేతను, మనుజు సమి వస్తుదృష్టి (జ్ఞానదృష్టి) కలుగును.

8 ద్విప్రకార మనంసర్గం తస్య భేద మిమం శృణు,
ద్వివిధో ఒయ మనంసర్గః సామాన్యః శ్రేష్ఠ ఏవ చ. 20

అనంసర్గము (అనంగము) రెండు తెలియగుటగా నుండును. ఒకటి సామాన్యమైనది, రెండవది శ్రేష్ఠమైనది.

9 నాహం కర్తా న భోక్తా చ న బాధ్యో న చ బాధకః,
అత్యసంజన మర్థేషు సామాన్యాసంగనామకమ్. 21

నేను కర్తనుకాను, భోక్తనుకాను, బాధ్యుఁడనుకాను, బాధకుఁడనుకాను—అని తలంచి దృశ్యవస్తువులతో సంగము లేక యుండుట సామాన్య అసంగ మగును.

10 ప్రాచ్యర్మ నిర్మితం సర్వమీశ్వరాధీన మేవ వా,
సుఖం వా యతి వా దుఃఖం వైవాత్ర మమ కర్తృతా 22

సుఖముకాని, దుఃఖముకాని సమస్తము పూర్వకర్మానుసారము నిర్మితమైనది, ఈశ్వరాధీనమైనది—ఇటు నా కర్తృత్వ మేమి యును లేదు.

11 భోగాభోగా మహారోగా స్సంపదః పరమాపదః,
వియోగాయైవ సంయోగా ఆథయో వ్యాధయో
ధియామ్ 23

భోగములు మహారోగములు; సంపదలు గొప్ప ఆపదలు. సంయోగములు వియోగకరిములు. అప్పులు బుద్ధిమెక్క-నాస్థిములు.

12 కృత్వా దూరతరే సూన మితి శబ్దార్థభావనమ్,
యన్మాన మానసం శాస్త్రం తచ్ఛ్రోత్రాసక్త ఉచ్యతే. 24

దృశ్యభావములను దూరీకరించి, (అర్మియందు స్వగతిని) చూసముగ నుండు శ్రేష్ఠమగు అనంగమని చెప్పబడినది.

13 అద్వైతే స్థైర్యమాయాతే ద్వైతే చ ప్రళమం గతే,
పశ్యన్తి స్వప్నవల్లోకం చతుర్థిం భూమికాంగరాఃః।

ద్వైతము శమించి అద్వైతము స్థితమై నొంద, ఈ ప్రపంచమును జనులు స్వప్నమునువలె గాంచుదురు. నాల్గవజ్ఞానభాసుకను పొందినవాడు ఇట్టి స్థితియందుండును.

14 తోకానువర్తనం త్యక్త్వా త్యక్త్వా దేహానువర్తనమ్,
శాస్త్రానువర్తనం త్యక్త్వా స్యాధ్యాసాపనయంతురు

42

తోకానువర్తనమును, దేహానువర్తనమును, శాస్త్రానువర్తనమును ఓడి అధ్యాసమును తొలగించుకొనుము.

15 ఓంకారమాత్ర మఖిలం విశ్వప్రాజ్ఞాదిలక్షణమ్,
వాచ్యవాచరతా భేదాభేదే నానుపలభ్యతః.

43

విశ్వ, వైజన, ప్రాజ్ఞాది లక్షణమైన ఈ సమస్తప్రపంచము ఓంకారమాత్రమే అయియున్నది. వాచ్యవాచకత్వములు, భేదాభేదములు, ఇవట వాస్తవముగ లేవు. విచారశీలులకు సర్వత్ర ఏకమైన ప్రణవస్వరూప బ్రహ్మస్వరూప గోచరించును.

16 అకారమాత్రం విశ్వ స్యాదుమార స్తైజసఃస్మృతః,
ప్రాజ్ఞో మకార ఇత్యేవం పరిపశ్యే తక్రమేణ తు.

44

ఓంకారమందలి 'అ' కారమాత్ర విస్మయనీయు, 'ఉ' కార మాత్ర వైజనుఁడనియు, 'మ' కారమాత్ర ప్రాజ్ఞుఁడనియు క్రమముగ నెఱుంగ వలయును.

17 సమాధికాలా త్ప్రాగేప విన్యాసప్రచయత్నతః,
స్థూలసూక్ష్మక్రిమా త్సర్వం చిదాత్మని విలాపయేత్

45

బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు సమాధిదశకు పూర్వమే ప్రణాసి శీలఁడై స్థూలసూక్ష్మక్రిమమున సమస్తజగత్తును చిదాత్మయందు లయింపఁ జేయవలెను.

18 చిదాత్మానం నిత్య శుద్ధబుద్ధముర్త సదద్బయః,
పరమానంద సందేహో వాసుదేవో లహ మో మితి.

46

'సత్త్వమై, శుద్ధమై, బుద్ధమై, ముక్తమై, అద్వైతమై, సద్గుణానందరూపమై, ఓంకారస్వరూపమైన చిదాత్మయే, వాసుదేవయే నేను'—అని భావించ వలెను.

19 అదుమధ్యాససానేషు చుఃఖం సర్వ మిదం యతః,
అప్రాత్యసర్వం పరిత్యజ్య తత్త్వనిష్ఠో భవానఘ.

47

పాపసహితా! దృశ్యజగత్తంతయు ఆదిమధ్యాసతిమాలగును మఱియొకటి అయియుండదు. ఇంక సంతయు త్యేగ్యం నదిలి (ఆత్మ) తత్త్వనిష్ఠుడై యుండుము.

20 ప్రజ్ఞానఘన మానందం బ్రహ్మాస్మితి విభావయేత్,
—ఇత్యుపనిషత్, 49

'ప్రజ్ఞానఘనమే, ఆనందమే, అయిన బ్రహ్మమునే నేను అని వివేకపంతుఁడు నడా భావించుచుండునలయును.

73. అధ్యాత్మోపనిషత్తు

1 ఓమ్. అస్తకృరీరే నిహితో గుహాయా మజ ఏకో
నిత్యమస్య పృథివీ శరీరం యః పృథివీ మస్తరే
సంచరన్యం పృథివీ న వేద.

1

శరీరమునందు బుద్ధిగూహలో జన్మహిమింజును, నీకరూపు
నును, నిత్యుంజును, దేవదేవుంజునగు నారాయణుంజు నివసించు
చున్నాడు. ఈ పృథివి ఆతని శరీరము. ఈ పృథివి లోపల అతడు
సంచరించుచున్నాడు. కాని పృథివి అతని నెఱుంగలేదు.

2 స విష సర్వభూతాన్తరాత్మా, అపహతపాప్యా దివో
దేవ ఏకో నారాయణః 1

ఏకరూపుంజును, దేవదేవుంజును అగు ఆ నారాయణుంజును,
సర్వజీవులకును అంతరాత్మయై యున్నవాంజును, పాపరహితుంజును
అయియున్నాడు.

3 అహం మమేతి యో భావో దేహజ్ఞో దావనాత్మని,
అధ్యాసో యం నిరస్తవ్యో విదుషా బ్రహ్మనిష్ఠయా. 1

అనాత్మగూహములగు దేహేంద్రియాదులందు 'నేను, నాది'
అనుభావము అధ్యాసమే యగును. కావున విజ్ఞానగువాంజు బ్రహ్మ
నిష్ఠుడౌరా ఆ అధ్యాసమును తొలగింప వలెను.

4 జ్ఞాత్వా స్వం ప్రత్యగాత్మాపం బుద్ధి తద్వృత్తిసాక్షిణమ్,
సోఽహ మిచ్ఛేవ తద్వృత్త్యా స్వాస్యత్రాత్మమతిం
త్యజేత్. 2

బుద్ధికిని, దానివృత్తులకును సాక్షియైనట్టి తనయొక్క ప్రత్య
గాత్మను తెలిసికొని బుద్ధుంజు 'ఆ యాత్మయే నేను' అనుభావము
కలిగి, అత్యంత అభ్యములైన వస్తువులందు ఆత్మభావమును విడి
నాడవలెను.

5 స్వాత్మనేష్టప సదా ఛిత్తా మనో నశ్యతి యోగిన్.

యుక్తైః శ్రుతివాక్యములచేతను, స్వానుభవముచేతను
తన సర్వాత్మభావమును తెలిసికొని, తన ఆత్మయందే సదా స్థితికలిగి
యుండు యోగి మనస్సు నశింపచును.

6 నిద్రాయా లోకవార్తాయాః శబ్దాదే రాత్మవిస్మయే,
ర్షవి న్నావసరం దత్వా చిన్తయాత్వాన మాత్మని. 5

(అని) నిద్రకును, లోకవార్తలకును, శబ్దాదివిషయములకును
ఆత్మవిస్మయికిని ఏ మాత్రము అవకాశము నీయక పాపదయము
లందు ఆత్మను చింతింపుము.

7 మాతాపితౄర్మలోచూపతం మలహంసమయం వపు
త్యక్త్వా చందాలపద్మారం బ్రహ్మిభూయ కృతీ భవ. 6

అల్లిదండ్రుల మలమువలన కలిగినదియు, మలహంసమయ
మైనదియునగు దేహమును చండాలులవలె దూరముగ త్యజించి
బ్రహ్మత్వమును బడసి కృతార్థుడవు కిమ్ము.

8 ఘటారాశం మహాకాళ ఇవాత్మానం పరాత్మని,
విలాప్యాభిరంతఃకావేన చూర్జితం ఘన సదా మునే. 7

మిగిలి ఘటారాశమును మహాకాళమునందు విశేషవింప
జేయునట్లు, దేవాత్మను పరమాత్మయందు వీళవింపజేసి నీవు
అభిరంతఃకావేన సదా చూర్జితమై యుండుము.

9 యదైర్విష బగదాభాసో దర్పణాస్తేః పురం యథా,
తద్భ్రష్టానా మిదం జ్ఞాత్వా ప్రితకృత్యో భవాన్. 10

వాపరహితః! దేనియందు ఈ బగత్తు అగ్రమునందు అంతః
పురమువలె ప్రతిబింబించుచున్నదో, 'ఆ బ్రహ్మమే నేను' అని
యెఱిగి కృతకృత్యుడవు కమ్ము!

10 అహంకారగ్రహస్మత్త స్వరూప మపపద్యతే,
చంద్రప ద్విమలః పూర్ణ స్వదానంద స్వయంప్రభః.

11

అహంకారమును గ్రహమునుండి విముక్తడై, తీపులు అర్చి
స్వరూపమును బొంది సదానందుడై, చంద్రునివలె నిర్మలుడై,
పూర్ణుడై, స్వయంప్రభులై నిలసిల్లుచున్నాడు.

11 క్రియానాశా ద్భవే ప్రిన్తానాశో ఒస్మా ద్వాసనా

క్షయః,

వాసనాప్రక్షయో మోక్షః సా జీవన్ముక్తి రిష్యతే. 12

దృశ్యవిశాసములను కలిగించు క్రియలను చేయకుండుటచే
చింత సశించును. చింత సశించుటచే వాసనలు సశించును. వాసనలు
తెన్నగ సశించుటచే మోక్షము. అదిచే జీవన్ముక్తియని చెప్పఁ
బడుచున్నది.

12 సర్వత్ర సర్వతః సర్వబ్రహ్మ మాత్రావలోకనమ్,

సద్భావ భావనాదార్థ్యా ద్వాసనాలయ మశ్నుతే. 13

సర్వత్ర బ్రహ్మమాత్రమునే కాంచుటయను సద్భావప
రయిక్క దృఢత్వముచే వాసనలు సశించును.

13 ప్రమాదో బ్రహ్మనిష్ఠాయాం స కర్తవ్యః కదాచన

ప్రమాదో మృత్యు రిచ్ఛాపశు ర్విద్యాయాం బ్రహ్మ

వాదినః 14

బ్రహ్మనిష్ఠయందు ప్రమత్తిల్లి (పోయిరితనము) ఎన్నడును
కలిగి యుండురాదు. బ్రహ్మనిష్ఠయందు ప్రమత్తిత మరణముతో
సంబంధముని బ్రహ్మజేష్ఠులు చలికిరి.

14 యథాఒపకృష్టం శైవాలం క్షణమాత్రం సతీష్టతి,
అప్యశోతి తథా మాయా ప్రాజ్ఞం వాపి పరాజ్ఞాభవ్

15

నీటిలో ప్రక్కకు నెట్టబడిన నాచు తేజకాలమైనను అచట
నుండక మరల యథాగ్రకారము నీటిని కప్పివేయునట్లు, బహిర్మఖ్యు
డైన యెవల మాయ ప్రాజ్ఞుని గూడ ఆవరించును.

15 అత్రాత్మత్వం పృథీకుర్వ స్వరూపాదిషు సంత్యజన్,
ఉదాసీనయో లేషు తిష్ఠే ధృటపటాదివత్ 18

తన ఆత్మయందు అత్మభావమును దృఢపఱచుకొనుచు,
అహంకారాదులను త్యజించుచు వాని యందు ఘటపటాదులవలె
ఉదాసీనుడై యుండుటెను.

16 బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యస్తం మృషామాత్రా ఉపాధయః,
తతః పూర్ణం స్వమాత్మానం పశ్యే దేకాత్మనా స్థితమ్. 19

బ్రహ్మదేవులు మొదలుకొని తృణమువఱకుగల సమస్త
(దృశ్యరూప) ఉపాధులు ఆసత్యములే యగును. కావున విజ్ఞాన
సత్యమై పూర్ణమై, ఏకమై నీటి లన ఆత్మనే కాంచవలెను.

17 స్వయం బ్రహ్మ స్థాయం విష్ణుః స్వయం మిమ్రః
స్వయం శివః,

స్వయం విశ్వ మిదం సర్వం స్వస్యా దవల్ల ప్న
కించస్య 20

తానే (తన ఆత్మగో) స్వయంగా (బ్రహ్మ దేవుడు) తానే
సర్వము, తానే విప్రుడు, తానే ఇంద్రుడు, తానే ఈశ్వరుడు,
అగ్రము, తనకంటే పేరివని కింకెనను లేదు.

18 స్వాత్మ వ్యాపోషి తాదేషాభావ పస్తునిరాసతః,
స్వయమేవ పరః ప్రజ్ఞా పూర్వ మద్యయ ముచియమ్ 21

ఆత్మము తాదేషమగునని స్వత్వమున్నది అద్యోగము క
రందగునని తీర్పులు తానే స్వయంగా పూర్వము, అద్యయమై,
అక్షయమై పునరాత్మము అగుచున్నది.

10 అసత్కల్ప వికల్పలయ విశ్వ మిత్యేకపస్తుని,
నిర్వికారే నిరారాదే నిర్వికల్పే భిదా రుతః 22

అసత్కల్ప వికల్పలయములు నిర్వికల్పము, నిర్వికల్పము
నిరారాదము, నిర్వికల్పముగ్రామ్యము (అగ్రము) విశ్వ స్వయ
ముని భేద మిదము.

20 ఏవాత్మకే పరే తత్త్వే భేదకర్తృ రభః పనేత్,
మహిమ సుఖమాత్రాయాం భేదః కేవాపలోచితః 23

మహిమ స్వయమేవాత్మము, పరమ స్వయమేవాత్మము
సుఖమాత్రము, నిర్వికల్పముగ్రామ్యము (అగ్రము) విశ్వ స్వయ
ముని భేద మిదము.

21 చిత్తమాలో వికల్పలయ విశ్వాధాన్తి స కల్పః,
అత్యంతం సమాధేహి ప్రసక్తిరేవ వివాదాని 24

ఈ దృశ్య నికల్పమునకు మూలము చిత్తిమే అయియున్నది.
చిత్తిమేనేనో ఈ నికల్పము లేదు. కావున ప్రత్యగ్రూపమును
పరాత్పరమందు చిత్తిమును నిలుపుము.

22 అఖండానంద మాత్మానం విజ్ఞాయ స్వస్వరూపతః,
ఐహికస్తః సదానందరసాస్వాదన మాత్మని 25

అఖండానంద స్వరూపమును ఆత్మము స్వస్వరూపముగ జెల్పి
నికొని స్వయమే స్వస్వరూపములందు ఆనందానంద సాస్వాదన
మునే తాదేషమగును.

23 వైరాగ్యస్య ఫలం బోధో బోధస్యోపరతిః ఫలమ్,
స్వానందానుభవా చ్ఛాన్తి రేవై వోపరతేః ఫలమ్ 28

వైరాగ్యము యొక్క ఫలము బోధ (జ్ఞానము), బోధ
యొక్క ఫలము ఉపరతి, ఉపరతియొక్క ఫలము స్వానుభవము,
వలస కలుగు శాంతి.

24 వ్యాత్పద్యానే పరిత్యజ్య ప్రమా ధ్యేయైక గోచరమ్,
నివాతదీపవ చ్ఛిత్తం సమాధి రభిధీయతే 35

వ్యాత్పద్యానే పరిత్యజ్య ప్రమా ధ్యేయైక గోచరమ్,
నివాతదీపవ చ్ఛిత్తం సమాధి రభిధీయతే. 35

25 అనాదా విహ సంసారే సంకతాః కర్మకోటయః,
అనేన విలంబయాన్తి శుద్ధచర్మో వివర్ధతే 37

అనాదియగు ఈ సంసారము సంకతములైన కర్మకోట
ఈ సమాధిచే సమీకరింపును. శుద్ధచర్మో వివర్ధతే సమాధిచే

26 ధర్మమేఘ మిమం ప్రాహు స్సమాధిం యోగవిత్తమాః,
వద్ధత్యేష యథా ధర్మామృతధారా స్సహస్రశః 38

యోగవేత్తలు ఈ సమాధిని ధర్మమేఘమని పేర్కొందును.
నిలయనగా ఇది వేలకొలది ధర్మామృతధారలను వర్షింపను.

27 వాసనానుదయో భోగ్యే వైరాగ్యస్య తదావధిః,
అహంభావోదయాభావో బోధస్య పరమావధిః. 41

28 లీనపృత్యై రనుత్పత్తి ర్మర్యాదోపరతేస్తే సా
స్థితప్రజ్ఞో యతి రీయం య స్సదానంద మశ్నుతే. 42

భోగ్యపదార్థముల యెడల వాసన కలుగక పోవుట వైరాగ్యము యొక్క అవధియగును, అహంభావము కలుగకపోవుట భోధయొక్క పరమావధి యగును, ఎత్తిరాహిత్యము ఉపరితి యొక్క అవధియనియు చెప్పబడినది. (ఈ వైరాగ్యభోగోపరితులు కలిగి స్థితప్రజ్ఞైయై యుండు యతి సదా సరిమానంద మనుభవించుచుండును.

29 నిర్వికల్పా చ చిన్మాత్రా పృత్తిః ప్రజ్ఞేతి రథ్యతే
సా సర్వదా భవే ద్యస్య స జీవన్ముత్త ఇష్యతే. 44

నికల్పరహితమగు చిన్మాత్రస్థితిలో ప్రజ్ఞయని చెప్పబడును. అది స్థితప్రజ్ఞుని ఎవనినీ ఉండరాన, "జీవాత్" పరస్మైన్తి సని పేర్కొనబడును.

30 స ప్రత్యగ్భూహతో ర్భేదం పదాపి బ్రహ్మసర్గయోః
ప్రజ్ఞయా యో విజానాతి స జీవన్ముత్త ఇష్యతే 46

ప్రత్యగ్భూతు, బ్రహ్మమునకును మఱియు బ్రహ్మమునకు ప్రతికిని ఎన్నియను భేదములేదని ప్రజ్ఞతో వివేచింతుడనో, అతడు జీవన్ముత్తడని చెప్పబడును.

31 సాధుభిః పూజ్యమానేఽస్మి న్నిద్యమానేఽపి దుర్జనైః,
సమభావో భవే ద్యస్య స జీవన్ముత్త ఇష్యతే. 47

సజ్జనులచే పూజింపబడుచున్నను, దుర్జనులచే వీడింపబడుచున్నను, ఎవడను సమభావము కలిగియుండునో, అట్టివాడను జీవన్ముత్తడని చెప్పబడును.

32 విజ్ఞాతబ్రహ్మతత్త్వస్య యథాపూర్వం స సంస్మృతిః,
అస్తి చేన్న స విజ్ఞాతబ్రహ్మభావో బహిర్ముఖః. 48

బ్రహ్మతత్త్వము నెఱింగినవానికీ మునుపటివలె సంసారము కలుగదు. కలిగినచో ఆతడను బహిర్ముఖుడే కాని బ్రహ్మతత్త్వము నెఱింగినవాడను కాడు.

33 అహం బ్రహ్మాతి విజ్ఞానా శ్శల్పకోపితార్చితమ్,
సంచితం విలయం యాతి ప్రతోధా తస్యిష్ణ
కర్మవత్. 50

'నేను బ్రహ్మమును' అనువిజ్ఞానముచే వందలకొలది కోట్ల శల్పము లద్దించిన సంచితకర్మ — సాంకొనిన విషయ స్వప్నమువలె కర్మవల్ల — విలయింపబడును.

34 స్వ మసంగ ముదాసీనం పరిక్రాయ నభో యథా,
స క్షిప్యతే యతిః కించిత్కదాచి ద్భావికర్మభిః. 51

అసంగమై, ఉదాసీనమైవట్టి తన ఆత్మ నెఱింగిన యతి కర్మలచేతకా కలుగుటవిన్నడును, ఒకప్పుడు ను క్షిప్యమును బొందును.

35 స నభో ఘటయోగేన సురాగ్రస్థేన లిప్యతే,
తథాత్మోపాధియోగేన తద్దర్శైర్దైవైః లిప్యతే. 5

అకాశము ఘటసంయోగము వలన, ఘటమందలి కల్ల
వాసనచే అంటలుపట్లు, అట్టి ఉపాధిసంయోగము వలన
ఉపాధి భర్తములచే అంటలుపడదు.

36 అజరోఽస్మ్యమరోఽస్మితి య ఆత్మానం ప్రపద్యతే
తదాత్మనా తిష్ఠతోఽస్య కుతః ప్రారబ్ధకల్పనా. 6

నేను 'అజరుణను, 'అమరుణ 'నయియున్నా' నని తల
చుచు ఆత్మను పొందినవానికీ, అట్టి ఆత్మరూపముతో నున్నవానికీ
ఇక ప్రారబ్ధకర్మను గూర్చిన కల్పన యెవరిది?

37 ప్రారబ్ధం సిద్ధ్యతి తదా యదా దేహాత్మనా స్థితిః,
దేహాత్మభావో నైవేష్టః ప్రారబ్ధం తస్యజ్యతా మతః. 66

దేహాత్మభావముతో నుండు నప్పుడు ప్రారబ్ధము కలుగును.
దేహాత్మభావము లేనప్పుడు ఇక ప్రారబ్ధమును గూర్చిన ప్రసక్తి యే
లేదు.

38 అధ్యస్తస్య కుత స్మత్త్వ మసత్త్వస్య కుతో జనిః,
అజాతస్య కుతో నాశః ప్రారబ్ధ మనతః కుతః. 58

అధ్యాసము గావించబడిన దానికి స్థితి యెచట? స్థితిలేని దానికి
జన్మ మెచట? జన్మలేనిదానికి నాశ మెచట? అసద్వస్తువునకు
(లేనిదానికి) ప్రారబ్ధ మెచట?

39 ఏకమేవాద్యయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి విచన, 63

ఇహం అద్యయమగు బ్రహ్మమొకటియే కలదు. అనేకత్వము
ఏ మాత్రమును లేదు.

40 స్వానుభూత్యా స్వయం జ్ఞాత్వా స్వ మాత్మాన
మఖండితమ్,

స సిద్ధః సుసుఖం తిష్ఠ నిర్వికల్పాత్మనాత్మని. 64

స్వానుభవముచే అఖండామైన తన ఆత్మను స్వయముగ
జ్ఞాంచి, సిద్ధుడైన, ఏ వికల్పములున్న లేక ఆత్మయందు సుఖముగా
నుండుము.

41 త్వ గతం కేన వా నీతం కుత్ర లీన మిదం జగత్,
అధునైవ మయా దృష్టం నాస్తి కిం మహ దద్భుతమ్. 45

ఇంతకు ముందు నేను జూచిన జగత్తు ఇంతలోనే అదృశ్యమై
పోయినది. అది యెచటికి పోయినది? ఎవరు తీసికొని పోయిరి? ఎచట
లీనమైనది? ఇది చాల అశ్చర్యముగ నున్నది.

42 కిం హేయం కిముపాదేయం కిమన్య త్కిం
విలక్షణమ్,

అఖండానందపీయూష పూర్ణబ్రహ్మ మహార్ణవే. 66

అఖండానందామృతముచే పరిపూర్ణమగు బ్రహ్మ మను
నముద్రమున, వీక్షదగినది ఏది? గ్రహింపదగినది ఏది? ఏది వేరుగా
నున్నది? ఏది విలక్షణ మైనది?

43 స కించిదత్ర పశ్యామి స శృణోమి స వేష్యహమ్,
స్వాత్మనైవ సదానందరూపేణాస్మి స్థలక్షణః. 67

నే నిచట దేనిని ఒకేంతైనను చూచుట లేదు, వినుటలేదు,
తెలిసికొనుటలేదు. సదానందరూపమైన ఆత్మగనేయున్నాను. ఆత్మ
లక్షణములే కలిగియున్నాను.

44 అనంగోఽహ మనంగోఽహ మనింగోఽహ మహం హరిః,
ప్రశాంతోఽ మనంతోఽహం పరిపూర్ణ శ్చిత్తంతనః.
68

45 అతరాహ మభోక్తాహ మవిచారోఽహ మవ్యయః,
శుద్ధతోఽస్వరూపోఽహం కేవలోఽహం సదాశివః.
69

నేను అనంగుడను, నిరవయపుడను, అరూపుడను, హరిని, ప్రశాంతుడను, అనంతుడను, పరిపూర్ణుడను, సనాతనుడను, అకర్తను, అభోక్తను, విచారరహితుడను, నాశనర్థి యడను, శుద్ధబోధస్వరూపుడను, కేవలుడను, సదాశివుడను అయియున్నాను.

74. కుండికోపనిషత్తు

హిం వా దుఃఖ మనుస్మృత్య థోగాం స్త్యజతి
చోచ్చిత్వాన్,
గర్భవాసథయా ద్భీతః శీతోష్ణాభ్యాం తత్రైవ చ,
గుహ్యం ప్రవేష్టు మిచ్ఛామి పథం పద మనానుయ
మితి. 8

ప్రపంచమున దుఃఖమునూ అని కేవలంతు ను భోగములను విడిచివేయునాడను. గర్భవాసథయముచే శీతంబునవాడై, శీతోష్ణములచే శీతిల్లిన వాడై, రహస్యమైనదియు, నిరామయమైనదియునగు పరమాత్మ పదమున ప్రవేశించెదలందుచున్నాను.

ని మయ్యుభండసుఖాంధోఽ ఐహుధా విశ్వపీచయః,
ఉత్పద్యంతే విశీయంతే మాయామారుతవిభ్రమాన్.
14

అఖంశ మఖసముద్రమగు నాయుండు ఒగ్గియున్న అల్లు మాయయను గాలియొక్క విభ్రమముచే అనేకవిధములగు స్వరూపులు, అయిందుచున్నవి.

3 న మే దేహే న సంబంధో మేఘేనేవ విహాయసి,
అతః కుతో మే తద్ధర్మా జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిః. 15

అకాశమునకు మేఘములతో సంబంధములేదు, గుడు దేహముతో సంబంధములేదు. కాఁబట్టి ఇతః ఆ దేహాధ్యక్షములగు జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తులు నా కెట్లు?

4 ఆకాశపక్కల్ప వియారగోఽహమ్
అదిత్యపద్మాస్య విజయదోఽహమ్,
అహోర్యప నిష్కత్యవినిశ్చతోఽహమ్
అంధోఽపి త్పారవిపర్జితోఽహమ్.
16

నేను ఆకాశమువలె కల్పన లేనివాడను, సూర్యునివలె మణియొక్కదానిచే ప్రకాశింపఁబడని వాడను, ఎవ్వరినూచలె నదానిశ్చలుడను, సముద్రమువలె సారముగను నాడను (అనాచ స్వరూపుడను).

5 నారాయణోఽహం నరకా స్తకోఽహం
పురా స్తకోఽహం పురుషోఽహ మిహః,
అంధంధోఽహ మశేషసాక్షి
నిరీశ్వరోఽహం నిరహం చ నిర్మమః.
71

నేను నారాయణుడను, నరకాంతకుడను, పురాంతకుడను (శివుడను), పురుషుడను, ఈశ్వరుడను, అఖంశబోధస్వరూపుడను, సర్వసాక్షిని, నిశీత్వరుడను, నిరహంకారుడను, మమత్వరహితుడను అయియున్నాను.

6 స సాక్షిం సాక్ష్యధర్మాః సంస్మృతన్తి విలక్షణమ్.

అవికార ముదాసీనం గృహధర్మాః ప్రదీపపత్.

గృహధర్మములు దీపమును అంటనట్లు; నిలకొలుచుగొని సాక్షిని సాక్ష్యధర్మములు అంటనేరవు.

7 జలే వాపి స్థలేవాపి బుత త్వేష జడాత్మకః,
నాహం విలిప్యే తప్తరైః ఘటధర్మై ర్నభో యథా,

24

బహుమైన ఈ దేహము జలమందుఁగాని, భలమందుఁగాని గొరలుగాక! ఆకాశము ఘటధర్మములచే అంటఁబడనట్లు, నేను దేహధర్మములచే అంటఁబడను.

8 సర్వాత్మకోఽహం సర్వోఽహం సర్వాత్మితోఽహం మద్వయః,
కేవలాఖండబోధోఽహం స్వానందోఽహం నిరంతరః.

26

నేను సర్వాత్మకుడను, సర్వమయుడను, సర్వాత్మితుడను అద్వయుడను. కేవలాఖంశబోధ స్వరూపుడను, నిరంతర ఆత్మా సందరూపుడను.

9 స్వమేవ సర్వతః పశ్యన్మన్యమానః స్వ మద్వయమ్,
స్వానంద మనుభుంజానో నిర్వికల్పో భవా మ్యహమ్

27

సన్నే (ఆత్మనే) సర్వత్ర కాంచుచు, ఆత్మను అద్వయముగా తలంచుచు, ఆత్మానందమును అనుభవించుచు నిర్వికల్పుడగు సగురును.

10 గచ్ఛం స్థిష్ఠ మ్నపవిశ ఛాయానో వాన్యథా పి వా,
యథేచ్ఛయా వసే ద్విద్వా నాత్మారామః సదా మునిః.
28 — ఇత్యుపనిషత్.

ముని పడచుచున్నను, కుంచుచున్నను, శయనించుచున్నను, ఏ విధముగ నున్నప్పటికి, సదా ఆత్మారాముడై స్వేచ్ఛగా నిలసింపవలెను.

75. సావిత్రితోపనిషత్తు

1 క స్యవితా కా సావిత్రి మన ఏవ సవితా వాస్సావిత్రి,
స యత్ర మన ప్రద్వాగ్యత్ర వా వాత్సంతః.

8

'సవిత' ఎవరు? 'సావిత్రి' ఎవరు? మనస్సే సవిత, వాక్కు-సావిత్రి. ఎచట మనస్సు ఉండునో అచట వాక్కు ఉండును. ఎచట వాక్కు ఉండునో అచట మనస్సు ఉండును.

76. ఆత్మోపనిషత్తు

1 సత్యత్వేన జగచ్ఛానం సంసారస్య ప్రవర్తకమ్,
అసత్యత్వేన ఛానం తు సంసారస్య నివర్తకమ్.

4

జగత్తు సత్యముగా తోచుట సంసారమును కలిగించును. జగత్తు అసత్యముగా తోచుట సంసారమును తొలగించును.

2 ఘటోఽయ మితి విజ్ఞాతుం నియమః కోన్యమేతే. 5

'ఇది ఘటము' అని తెలిసికొనుటకు ఏమి నియమము కావలయును?

3 భాసునేవ జగత్సర్వం భాస్యతే యస్య తేజసా,
అనాత్మక మస త్తుచ్చం తిం సు తస్మాదభాసకమ్. 8

సూర్యునిచే జగత్తులయు ప్రకాశించునట్లు, బ్రహ్మము యొక్క తేజస్సుచే అనాత్మ, అనర్త, తుచ్ఛమునగు ఈ సమస్త జగత్తున్న ప్రకాశించుచున్నది.

4 ఊధాం దేహవ్యథాం త్యక్త్వా బాలః క్రిడతి వస్త్రని,
తదైవ విద్వాన్ రమతే నిర్మమో నిరహం సుఖే. 10

గాలుడు ఆడలిని, దేహవ్యథను వదిలి ఆటవిస్తువుతో క్రీడించునట్లు, విజ్ఞుడు అహంకార, మమకారములు లేనివాడై ఆత్మ యందు సుఖించుచు నుండును.

5 కామా నిష్క్రామరూపీ సన్ చరత్కేచరో మునిః,
స్వాత్మనైవ సదా తుష్టః స్వయం సర్వాత్మనా స్థితః. 11

ముని తనయిష్టమువచ్చినట్లు ఏకాకిగ సంపరించుచు, నిష్క్రామరూపి, స్వాత్మతోనే సదా సంతుష్టుడై స్వయముగ సర్వాత్మ భావనతో (సమస్తము తానే యనుభావముతో) మెలగుచుండును.

6 లఙ్కలక్ష్యగతిం త్యక్త్వా య ప్రియే త్కేవలాత్మనా,
శివ ఏవ స్వయం సాక్షా దయం బ్రహ్మవి దుత్తమః 19

లఙ్కలక్ష్య గతిని వీడి కేవలము ఆత్మరూపుడై యగును బ్రహ్మ విదు ధ్విముగను స్వయముగా సాక్షాత్ శివుడే యగును.

7 జీవన్మేవ సదా ముత్తః కృతార్థో బ్రహ్మవిత్తమః,
ఉపాధినాశా ద్బ్రహ్మైవ సద్బ్రహ్మచ్యుతి నిర్వయమ్. 20

బ్రహ్మవిత్తముడు జీవించియుండునపు సదా ముత్తయును, కృతార్థుడును అగును. ఉపాధినాశముచే (ఉపాధి భావములేమిచే) అతడు సద్రూప, అద్వయమగు బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

8 తైలాక్షో వేషసద్భావాభావయోశ్చ యథా పుమాన్,
తదైవ బ్రహ్మవిచ్ఛేద్యః సదా బ్రహ్మైవ నాపరః. 21

పురుషుడు (తైల) వేషము వేసికొనినప్పుడు కాని, వేసికొననప్పు డుగాని పురుషుడే అయియున్నట్లు, క్షేపణుడు బ్రహ్మవేత్తి సదా బ్రహ్మమే యగును, కాని అన్యుడు కాదు.

9 ఘటే నష్టే యథా వ్యోమ వ్యోవైవ భవతి స్వయమ్,
తదైవోపాధివిలయే బ్రహ్మైవ బ్రహ్మవి త్స్వయమ్. 22

ఘటము పగిలినచో ఘటాకాశము స్వయముగను మహా కాశమే యగునట్లు, ఉపాధివిలయముచే (ఉపాధిభావము తొలగి నపుడు) బ్రహ్మవేత్త స్వయముగ బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

10 మాయాక్ష్పౌ బద్ధమోక్షే న ప్రః స్వాత్మని వస్తరః,
యథా రజ్జౌ నిష్క్రియాయాం సర్వాభాసవినిర్గమా 26

నిష్క్రియమగు బద్ధువునందు, స్వము యొక్క ఆభాసము, తదభావము లేనట్లు మాయాకల్పితములగు బద్ధమోక్షములు వస్త్రవముగ ఆత్మయందు లేవు.

77. పాశుపతబ్రహ్మోపనిషత్తు

- 1 ప్రత్యగాత్మా పరంజ్యోతి ర్దాయా సా తు మహత్తమః,
తథా సతి కథం మాయాసంభవః ప్రత్యగాత్మని. 16

ప్రత్యగాత్మ పరంజ్యోతి స్వరూపము. మాయ మహాతమస్సు
(చీకటి). కాబట్టి ప్రత్యగాత్మ యందు మాయ యట్లు సంభవించును?

- 2 నాస్తి స్వాత్మాతిరేకేణ స్వయమే వాస్తి సర్వదా 26

ఆత్మకంబు వేరుగ ఎన్నడును నదియును లేదు.

- 3 స్వాత్మనేష్టప స్వయం సర్వం సదా పశ్యతి నిర్భయః. 31

జ్ఞాని తన ఆత్మయందే సమస్తమును సదా కాంచుచు నిర్భయుడై యుండును.

- 4 ఏవంరూపా పరా విద్యా సత్యేన తపసాపి చ,
బ్రహ్మచర్యాదిభి ర్ధర్మై ర్లభ్యా వేదాస్తవర్తనా 32

ఇట్టి పరావిద్య సత్యముచేతను, తపస్సుచేతను, బ్రహ్మచర్యాది ధర్మములచేతను వేదాంతపూర్వమున పొందదగినదై యున్నది.

- 5 ఏవం స్వరూపవిజ్ఞానం యస్య కస్యాస్తి యోగినః,
కుత్రచి ద్ధమనం నాస్తి తస్య సంపూర్ణరూపిణః, 34

ఇట్టి స్వరూపవిజ్ఞానమును పొందిన యోగి సంపూర్ణరూపుడై యుండును. కావున, అట్టి వాఁకిక ఎచటికిని గమనముచేయవలసిన పనిలేదు.

78. పరబ్రహ్మోపనిషత్తు

433

- 6 ఆకాశ మేకం సంపూర్ణం కుత్రచిన్న హి గచ్ఛతి,
తద్వద్బ్రహ్మాత్మవి చేర్చిష్ఠః కుత్రచి నైవ గచ్ఛతి. 35

ఆకాశము సంపూర్ణమైనది అగుటచేత ఎచటికినిపోదు అట్లే
శ్రేష్ఠుడగు బ్రహ్మ శ్రేష్ఠ ఎచటికిని పోనేరడు.

- 7 అభక్ష్యస్య నిపృత్యా తు విశుద్ధం హృదయం భవేత్,
అహారశుద్ధౌ చిత్తస్య విశుద్ధి ర్పవతి స్వతః. 36

భక్ష్యంవలెగని దానిని త్యజింపుటవలన హృదయము పరిశుద్ధమగును. అహారశుద్ధివలన చిత్తము స్వయముగ విశుద్ధమగును.

- 8 చిత్తశుద్ధౌ త్రమాజ్ఞానం త్రుట్యన్తి గ్రన్థయః సుఖమ్,
అభక్ష్యం బ్రహ్మవిజ్ఞాన విహితస్యైవ దేహినః. 37

చిత్తము శుద్ధముకాగా క్రమముగ జ్ఞానము కలుగును. అత్తఱి హృదయగ్రంథులు (అడ్డంకుగ్రంథులు) లేనగు భిన్నములై పోవును. బ్రహ్మసూత్రము లేనివాఁడే అభక్ష్యమును గ్రహింపనును.

- 9 బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నః ప్రతీత మఖిలం జగత్,
పశ్యన్నపి సదా నైవ పశ్యతి స్వాత్మనః పృథక్. 46

ఇత్తుపనిషత్.

బ్రహ్మ విజ్ఞానసంపన్నుడగు—ప్రతీతమగు ఈ సమస్త జగత్తును తన ఆత్మకంబు వేరుగ గాంచుచుండును.

78. పరబ్రహ్మోపనిషత్తు

- 1 యదక్షరం పరం బ్రహ్మ తత్సూత్ర మితి ధారయేత్. 1

నాశరహితమగు పరబ్రహ్మమే సూత్రము. అట్టి బ్రహ్మ సూత్రమునే ధరించవలెను.

2 పువర్ణస్మ నివృత్త్యర్థం మోక్షస్యాహర్నిశం స్మరేత్
సూచనా త్సూత్ర మిత్యుతం సూత్రం నామ పరం
పదమ్

మఱిల జన్మ కలుగకుండుట కొఱకై, మోక్షము కోరి
అహర్నిశములు పరబ్రహ్మమును స్మరించవలెను. బ్రహ్మమే
సూచించుట వలన సూత్రమని చెప్పబడినది. పరబ్రహ్మమేదే
సూత్రము.

3 తత్సూత్రం విదితం యేన స ముముక్షుః స భిక్షురపః,
స వేదవి త్సదాచారః స విప్రః పంక్తిపావనః.

ఆ బ్రహ్మసూత్రమును తెలిసికొనినవాడే ముముక్షుః
అతడే సన్న్యాసి. అతడే వేదవేత్త. అతడే సదాచారపరుడే
అతడే బ్రాహ్మణుడే. అతడే పంక్తిపావనుడే.

4 యేన సర్వ మిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ,
తత్సూత్రం ధారయేద్ధ్యోగీ యోగవిద్బ్రాహ్మణో
యతిః.

ఈ జగత్తంతయు దారమునందూ మణులవలె చేనియుండ
గ్రుచ్చబడియున్నదో, ఆ బ్రహ్మమను సూత్రమునే యోగిగో
యు, బ్రహ్మనిష్ఠుడను, యతియునగు యోగి ధరించవలెను.

5 తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన మోక్షపేక్షీ భవే ద్యతిః. 1

కాబట్టి సమస్తప్రయత్నముల చేసిను యతి (యత్నశీలుడు)
మోక్షమును అపేక్షించి అద్దానికొఱకై యత్నించవలెను.

79. అవధూతోపనిషత్తు

1 అక్షరత్వా ద్వరేణ్యత్వా ధూతసంసారబద్ధనాత్.

తత్త్వమస్యాది లక్ష్యత్వా దవధూత ఇతీర్యతే. 1

అక్షరమగుటవలనను, వరోన్యాయం (ప్రశ్నోదయం) అగుటవల
నను, సూత్రమైన (ఎగురగొట్టబడిన) సంసారిబంధనముకలవాడగుట
వలనను, 'తత్త్వమసి' మొదలగు మహావాక్యములు లక్ష్యముగా
గల వాడగుట వలనను, 'అవధూతో' అని చెప్పబడుచున్నాడు.

2 స కర్మణా స ప్రజయా ధనేన త్యాగేనైతే అమృతత్వ
మానశః 5

కర్మచేతగాని, సంతానముచేతగాని, ఫలముచేతగాని మోక్ష
ము కలుగదు. ఒక్కత్యాగముచేతనే జనులు మోక్షమును పొందిరి.

3 అపూర్వమాణ మచలప్రతిష్ఠం

సముద్ర మాపః ప్రవిశన్తియచ్ఛత్,

తద్యత్కామా యం ప్రవిశన్తి సర్వే

స శాన్తి మాప్నోతి స కామకామీ. 7

జలముచే సంపూర్ణముగ నిండింపబడినదియు, నిశ్చలమైనది
యునగు సముద్రమును పడేజలము మున్నగునవి యేవ్రకారము
ప్రవేశించుచున్నవో, ఆ ప్రకారమే భోగ్య విషయము లన్నియు
బ్రహ్మనిష్ఠుని పొంది (ఆరిని వికృతియు చేయలేక) అణగిపోవు
చున్నవో, అతడే శాంతిని పొందును గాని విషయాసక్తి కల
వాడగు కాదు.

4 దుఃఖినో లజ్ఘాః సంసరన్తు కామం పుత్రాద్యపేక్షయా,
పరమానందపూర్ణో లహం సంసరామి కిమిచ్ఛయా. 11

అజ్ఞానులు దుఃఖమై, పుత్రాదులను కోరి ఈ సంసారమున
ఇష్టమువచ్చినట్లు తిరుగుదురుగాక! పరమానంద పూర్ణుడనగు నేను
ఇంక దేనిని కోరి ఈ సంసారమున తిరుగుదును? (నాకు ఏ కోరికయు
లేదు కావున సంసారబంధము లేదు).

6 అనుతిష్ఠన్తు కర్మాణి పరలోకయియాసవః,

సర్వలోకాత్మకః కస్మా దనుతిష్ఠామి కిం ఛిథమ్. 12

పరలోకమును పొందగోరువారు కర్మలను చేయుదురుగాక!
కాని సర్వలోకాత్మకుడనై న నేను ఎందు పోగోరి ఏ కార్యమును
ఎట్లు చేయుదును?

6 అథవా కృతకృత్యోఽపి లోకానుగ్రహకామ్యయా,

శాస్త్రీయేనైవ మార్గేణ వర్తేఽహం మమ కా ఛితిః.

23

నేను కృతకృత్యుడనై నను లోకానుగ్రహము కొఱకై
శాస్త్రీయమార్గమున వర్తించెదను. దానివలన నాకేమి హాని
కలుగును.

7 దేవార్చన స్నాన శౌచ భిక్షదా పర్వతాం వపుః,

తారం జపతు వా క్షవ్య త్పత త్యామ్నాయ

మస్తకమ్. 24

8 విష్ణుం ఛాయతు ధీ ర్యద్వా బ్రహ్మనందే విలియ

తామ్,

సాక్ష్యహం కించి దప్యత్ర న కుర్వే నాపి కారయే. 25

నాశరీరము దేవార్చనమునందును, స్నానశౌచభిక్షాదులందు
ను ప్రవర్తించుగాక! నానోరు తారకమగు ప్రణవమంత్రమును

70. అనదూతోపనిషత్తు

439

జపించుగాక! నా మస్తకము వేదమును పొందుగాక! నా
నిష్ఠువును భాగ్యనించుగాక! బ్రహ్మనందమునందు, విలియ
నేనింట సాక్షిగానుండి ఏమిచేయుటలేదు, చేయరాదు.

9 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం నిత్యం సౌఖ్యానాం మంజసా

వేద్మి,

ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం బ్రహ్మనందో విభాతి మే

స్వప్నమ్. 27

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను. సౌఖ్య స్వప్నములు నేను
నత్యగ నెఱుంగుచున్నాను. బ్రహ్మనందము నాకు స్వప్నముగ గోచరించుచున్నది (అనుభూతి మగుచున్నది).

10 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం దుఃఖంసాంసారికిం స

వీజేఽస్మి,

ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం స్వస్వాస్థ్యానం పరామితం

కౌప్తి. 28

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను. సాంసారికదుఃఖమును నే
నిపుడు అనుభవించుటలేదు. ఇది అజ్ఞానబాధను ఎఱిగి నా
పక్షమై పోయినది.

11 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం కర్తవ్యం మే న విద్యతే

కించిత్,

ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం ప్రాప్తవ్యం సర్వం త్ర

పంపన్తమ్. 29

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను. నా కీర్తన కీర్తిప్రసాదము
బహిష్కరింపబడలేదు. నేను పొందగలిగినదానినంతయు పొందుచున్నాను.

12 అహో పుణ్య మహో పుణ్యం ఫలితం ఫలితం దృఢమ్
అస్య పుణ్యస్య సంపత్తే రహో వయ మహో
వయమ్ 31

అహో! నాపుణ్యము చక్కగా ఫలించింది. అహో! ఈ పుణ్య సంపత్తి ఆస్పృశ్యకరమైనది.

13 అహో జ్ఞాన మహో జ్ఞాన మహో సుఖ మహో
సుఖమ్,
అహో శాస్త్ర మహో శాస్త్ర మహో గురు రహో
గురుః. 32

అహో! ఈ జ్ఞానమెంత గొప్పది! ఈ సుఖమెంతగొప్పది! ఈ శాస్త్రమెంత గొప్పది! ఈ గురువు ఎంతగొప్పవాడని.

80. త్రిపురాతాపిన్యపనిషత్తు

1 అతో నిర్విషయం నిత్యం మనః కార్యం ముముక్షుణా.
యతో నిర్విషయో నామ మనసో ముక్తి రిష్యతే. 5-1

మనస్సుయొక్క విషయరాహిత్యమే మోక్షము. శాస్త్రపరమముత్సవ మనస్సును సదా నిర్విషయముగా నొసర్చునలయును.

2 నిరస్తవిషయాన్యం సంనిరుద్య మురో హృది.
యదా యాత్యమనీభావ స్తనా తత్పరమం పదమ్. 5-4

విషయానంగమును విదలించి మనస్సును మృదయమున నెల గొల్పి నాథుడై యున్న అమనస్కథేవము సంగో సో, అప్రేమోషా వయమును బహయము.

3 తదేవ నిష్కలం బ్రహ్మ నిర్వికల్పం నిరంజనమ్,
తద్బ్రహ్మహ మితి జ్ఞాత్వా బ్రహ్మ సంపద్యతే ప్రమాత్.
5-8

అదియే నిష్కలమైన, నిర్వికల్పమైన, నిజమైన బ్రహ్మము. 'అబ్రహ్మమే నేను' అని యెరిచి జీవుడు క్రమముగ ఆ బ్రహ్మమును పొందును.

4 ఏక ఏవ హి భూతాత్మా భూతే భూతే వ్యవస్థితా,
ఏకధా బహుధా చైవ సృశ్యతే జలచన్ద్రీపత్. 5-12

ఒకే ఆత్మ ప్రతి జీవియందును కలను. అది ఒకవిధముగను, అనేకవిధములుగను, జలమందు చంద్రునివలె కనించుచున్నది.

5 తద్విద్వా సక్షరం ధ్యాయే ద్యదీ చేద్ధి చ్చాన్తై మాతృసః
5-16

తనకు శాంతి శావలనని కోరు విజ్ఞుడు ఆ అక్షర మబ్రాహ్మమునే ధ్యానించవలెను.

6 ద్వే బ్రహ్మణి హి మస్తవ్యే శబ్దబ్రహ్మ పరం చ యత్,
శబ్దబ్రహ్మణి నిష్ఠాతః పరం బ్రహ్మధిగచ్ఛతి. 5-17

శబ్దబ్రహ్మము (శాస్త్రాదులు), మనబ్రహ్మము అను సందేహిని విజ్ఞుడు తెలిసికొనవలెను. శబ్దబ్రహ్మము పరమ అజ్ఞానమై వాని మనబ్రహ్మమును పొందును.

7 జ్ఞాననేత్రం సమాధాయ స మహ త్పరమం పదమ్,
నిష్కలం నిశ్చలం శాస్త్రం బ్రహ్మహమితి సంస్మరేత్.
5-20

జ్ఞాననేత్రమును పొంది, మహాత్మిరవదయై, నిష్కలమై, నిశ్చలమై, శాంతమైపట్టి బ్రహ్మమునే నేను' అని లెస్సగ స్మరించినతెను.

8 ఇత్యేకం పరం బ్రహ్మరూపం సర్వభూతాధివాసమ్,
తురీయం జానీతే సోఽక్షరే పరమే వ్యోమస్యధివసతి
5-21

ఈ ప్రకారముగ ఏకమును, సర్వభూతములందాను అధివసించునదియు, తురీయమును అగు పరబ్రహ్మరూపమును తెలిసికొనువాఁడు అక్షరముగు పరమ చిదాకాశమున నివసించును.

81. దేవుపనిషత్తు

1 సర్వే వై దేవా దేవీ ముపతస్థుః కాపి త్వం మహాదేవి
సామ్రాజీ దహం బ్రహ్మస్వరూపిణీ మత్తః ప్రకృతిపురు
షాత్మకం జగత్ చూన్యం చాభూన్యం చ. 1

దేవత లందఱును దేవిని సమీపించి యిట్లుడిగిరి—ఓమహాదేవి! నీ వెవరకు ఆమె యిట్లు చెప్పెను—నేను బ్రహ్మస్వరూపిణి. ప్రకృతి పురుషాత్మకమైనదియు, హాన్యమైనదియు, హాన్యము కానిదియు అగు ఈ జగత్తు నానుండి కలిగినది.

2 తే దేవా అబ్రువన్—

సమో దేవ్యై మహాదేవ్యై శివాయై సతతం నమః. 3

సమః ప్రవృత్త్యై భద్రాయై నియతాః ప్రణామాఃస్మృతామ్

ఆ శివత లిట్లు పలికిరి (స్తుతించిరి).

మహాదేవియు, శివస్వరూపిణియు, ప్రకృతియు, భద్రాయై నమః యనగు దేవికి ఎల్లప్పుడు నమస్కారము.

81. దేవుపనిషత్తు

441

3 హృత్పుండరీకమధ్యస్థైః ప్రాతస్సూర్యసమప్రభామ్,
పౌశాఙ్కశ ధరాం సౌమ్యాం పరదాభయహస్తరామ్,
త్రినేత్రాం రత్నవసనాం భుక్తకామదుఘాం భజే. 15

హృదయకమల మధ్యమందున్నదియు, ప్రాతికాల సూర్యుని సంతి శీఘ్రము కలదియు, పాశము, అంతశము ధరించినదియు, సౌమ్యరూపిణియు, పరప్రదయు, అభయహస్తముతో కిరీటధారిణియు, సూర్యనేత్రములు కలదియు, ఎఱ్ఱని వస్త్రము ధరించినదియు, భక్తుల అభీష్టములను నెరవేర్చునదియు ఏగు జేర్చి ధరించునదియు.

4 సమామి త్వా మహం దేవి మహాభయవిహాశినీమ్,
మహాదుర్గప్రళమసీం మహారాక్షాపిణీమ్, 16

మహాభయమును బోలగొట్టునదియు, మహాపదిలను సాగించేయునదియు, మహాకారుణ్య స్వరూపిణియు అగు ఓ దేవి! నీరు సమస్కరించుచున్నాను.

5 ఏతైవ సర్వత్ర వర్తతే తస్మా దుచ్యత ఏరా. 17

దేవి ఒకతెయి అయినను అంతటను నెలయుచున్నది. కావున ఆమె 'ఏక' అని చెప్పబడినది.

6 తాం దుర్గాం దుర్గమాం దేవీం దురాచారవిఘాతినీమ్,
సమామి భవభీతోఽహం సంసారార్థవకారిణీమ్ 18

దుర్గము మైనదియు, దురాచారములను సశింపఁజేయునదియు, సంసారసముద్రమును దాటించఁజేయునదియునగు దుర్గా దేవికి నెంగారము నెఱల భీతిల్లిన నేను సమస్కరించుచున్నాను.

82. త్రిపురోపనిషత్తు

1 శర్వః సర్వస్య జగతో విధాతా ధర్తా హర్తా విశ్వ
రూపత్వ మేతి. 15

శివుడు సమస్త జగత్తు యొక్క విధాతయు, జగత్తును ధరించువాడగుచు సమహరించు వాడగుచు, జగద్రూపమును పొందువాడగుచు అయియున్నాడు.

83. కతరుద్రోపనిషత్తు

1 సారమేఘ రసం లక్ష్ణావి సాక్షా ద్దేహీ సనాతనమ్,
సుఖీ భవతి సర్వత్ర అన్యథా సుఖితా కుః. 23

సారభూతమై, సనాతనమై ట్టి బ్రహ్మమృతరసమును పొంది జీవుడు సర్వత్ర సుఖవంతుడగును. అన్యథా సుఖ మెచట?

2 తదేవాభయ మత్యంతకల్యాణం పరమామృతమ్,
సద్రూపం పరమం బ్రహ్మ తిపరిచ్ఛేదవర్జితమ్ 27

ఆ పరబ్రహ్మము అభయమై, మహామంగళ స్వరూపమై, పరమామృతమై, సద్రూపమై, అఖంపమై (పరిచ్ఛేదము లేనిదై) నెలయుచున్నది.

3 యదా హ్యేవైష ఏతస్మి న్నల్ప మప్యన్తరం సరః,
విజానాతి తదా తస్య భయం సా న్నాత్ర సంశయః. 28

'ఎప్పుడు మనుజుడు ఈ పరబ్రహ్మమునందు స్వల్పమైనను శోధమును గాంచునో (జీవబ్రహ్మములమధ్య భేదమును గాంచునో) అప్పుడు నానికీ భయము కలుగును. ఇటు సంశయము లేదు.

83. కతరుద్రోపనిషత్తు

443

4 అన్యైవానందకోశేన స్తమ్బాన్తా విష్ణుపూర్వకాః,
భవంతి సుఖినో నిత్యం తారతమ్యక్రమేణ తు. 29

ఈ బ్రహ్మనందముచేతనే విష్ణుస్తమ్బములకొని గడ్డిచూరవలయు గల జీవులందఱును తారతమ్యక్రమముగ సుఖవంతులగుచున్నారు.

5 నిర్విశేషే పరానందే కథం శబ్దః ప్రవర్తతే. 32

నిర్విశేషమై, పరమైశ్వర్యై బ్రహ్మనందమునందు ఇత శబ్ద మెట్లు కలుగును? (పదజాల మెట్లుండును?).

6 తద్భ్రహ్మనంద మద్వంద్యం నిర్గుణం సత్య చిద్భవమ్,
విదిత్వా స్మాత్కరూపేణ న విభేతి కుతశ్చన. 34

అద్వంద్యమై, నిర్గుణమై, సత్యమై, చిద్భవమై ట్టి ఆ బ్రహ్మ నందమును తపరూపముగ నెఱిగిన మనుజుడు ఇత జేవలనను భయపడడు.

7 ఏవం యస్తు విజానాతి స్వగురో రుపదేశతః,
స సాధ్వసాధు కర్మభ్యాం సదా న తపతి ప్రభుః 35

ఈ ప్రకారముగ ఎవడు గురూపదేశముచే ఆ పరబ్రహ్మ మును తెలిసికొనుచున్నాడో, అట్టి విజ్ఞుడు కర్మలచే తాపమును బొందడు.

8 సర్వోపాధివినిర్ముక్తం స్వాత్మానం భావయే ఘృధీః,
ఏవం యో వేద త త్వేన బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే. 41

బుద్ధిమంతుడగు తన అత్మను సర్వోపాధిరహితముగ భావించ వలెను. ఈ ప్రకారముగ ఎవడు తన స్వరూపమును యథార్థముగ నెఱిసికొనునో అతడు బ్రహ్మత్వమును పొందును.

- 9 సర్వవేదాన్తసిద్ధాంతసారం వచ్చి యథార్థతః,
స్వయం మృత్వా స్వయం భూత్వా స్వయం మేవా
పశిష్యతే 42—ఇత్యుపనిషత్.

సమస్త వేదాంతసిద్ధాంతసారమును యథార్థముగ వచించుచున్నాను—తేవులు స్వయముగ మరణించి (దేహభావమును పోగొట్టుకొని), స్వయముగ బ్రహ్మస్వరూపుడై, స్వయముగ తాను తేవించుచున్నాను.

84. భావనోపనిషత్తు

- 1 ఆత్మాన మఖండమండలాకార మావృత్య సకల
బ్రహ్మాండమండలం స్వప్రకాశం ధ్యాయేత్.

అఖండబింబస్వరూపమై, బ్రహ్మాండమంతయును ఆవరించి స్వప్రకాశమై వెలయుచున్న ఆత్మను ధ్యానించవలెను.

స్వ వ్యతిరీక్తవస్తు సంగరహిత స్మరణంవిభూషణమ్.

తనకంటె (ఆత్మకంటె) ఇతరమైన వస్తువులతోడీ (దృశ్యముతో) సంగమము లేకరించుట విభూషణము.

- 2 సచ్చిత్సుఖపరిపూర్ణతా స్మరణం గంధః.

సచ్చిత్సుఖరూపమైన పరిపూర్ణాత్మ యొక్క స్మరణమే గంధము.

- 3 పవనావచ్చి న్నోర్ధ్వజ్వలన సచ్చిదుర్భాకాశదేహో
దీపః.

తనదేహము వాయువుచే అవచ్ఛిన్నమై, ఊర్ధ్వజ్వలలోఁ గూడినదై, ఏకరూపమున సచ్చిదానందజ్యోతిరూపముగ వెలుగుచున్నట్లు భావించుటయే తాంబూలము.

- 4 అవస్థాత్రయాణా మేకీకరణం తాంబూలమ్.

బాగ్రదాది మూడవస్థలు ఏకమని భావించుటయే తాంబూలము.

- 5 తురీయావస్థా సమస్కారః

తురీయస్థితియే సమస్కారము.

- 6 దేహశూన్యప్రమాతృతా నిమజ్జనం బలిహరణమ్.

దేహములేనట్లు భావించుటయే బలిహరణము.

- 7 స్వయం తత్పాదుకా నిమజ్జనం పరిపూర్ణధ్యానమ్.

తాను స్వయముగ భగవత్పాదారవిందములందు విలీనమైనట్లు భావించుటయే పరిపూర్ణ ధ్యానము.

- 8 ఏవం ముహూర్తత్రయం భావనపరౌ జివన్ముక్తౌ భవతి.

ఈ ప్రకారముగ మూడుముహూర్తముల కాలము దృఢముగ భావనచేసినచో మనుజుఁడు జీవన్ముక్తుఁడగును.

85. రుద్రహృదయోపనిషత్తు

- 1 యే సమస్యన్తి గోవిందం తే సమస్యన్తి శంకరమ్.

యేఁడర్చయన్తి హరిం భక్త్యా తేఁడర్చయన్తి వృషభవజ్రమ్. 6

ఎవరు గోచించునకు సమస్కరించుచున్నారో, వారు శంకను నకు సమస్కరించుచున్నారు. ఎవరు హరిని భక్తితో ఆర్చించుచున్నారో, వారు శివుని అర్చించుచున్నారు.

2 యే ద్విషన్తి విరూపాక్షం తే ద్విషన్తి బహుశమ్.

యే రుద్రం నాభిజానన్తి తే న జానన్తి కేశవమ్. 7

ఎవరు శివుని ద్వేషించుచున్నారో, వారు బహుశము (విష్ణువును), ద్వేషించుచున్నారు. ఎవరు రుద్రుని తెలిసికొనుటలేదో, వారు కేశవుని తెలిసికొనుటలేదు.

3 సర్వాధిష్ఠాన మద్వంద్యం పరబ్రహ్మ సనాతనమ్.

సచ్చిదానందరూపం త పవాహ్మనసగోచరమ్. 26

పరబ్రహ్మము సర్వాధిష్ఠాన మైనది. ద్వంద్వరహితమైనది. సనాతన మైనది. సచ్చిదానందరూప మైనది. అవాహ్మనస గోచరమైనది.

4 తస్మి న్సువిదితే సర్వం విజ్ఞాతం స్యాదితం శుక.

తదాత్మకత్వా త్పరస్పర్శ తస్మి ద్విన్నం న హి

త్వచిత్ 27

ఓ శుకా! సమస్తజగత్తు బ్రహ్మత్వకమే అయియుండుట వలనను, బ్రహ్మముకంటె వేరైనది ఎవరును లేదు కావునను, ఆ పరబ్రహ్మమును లేస్కగ నెరిగినయెడల ఈ సమస్త జగత్తు ఎఱుంగఁ బడినది అగుచున్నది.

5 సత్యవద్వాచి తత్సర్వం రజనర్పవ ద్ధాఢితమ్.

తదేత దక్షరం సత్యం తద్విజ్ఞాయ విముచ్యతే. 34

ఈ బగత్తంతయు తాటియందు పామువలె సత్యముగ వీరించుచున్నది. అక్షరమై, సత్యమై ట్టి బ్రహ్మము నెరిగినచో శివుని విముక్తుడగును.

6 జ్ఞానేనైవ హి సంసారవినాశో నైవ కర్మణా.

శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠం స్వగురుం గచ్ఛే ద్యథావిధి.

35

జ్ఞానముచేతనే సంసారబంధ వినాశము సంభవించునుగా కర్మచేత గాదు. (కర్మవ్యారా పరంపరగా మోక్షమునకు జ్ఞాత్వైక్తి కారణభూత మగును). కా బట్టి శ్రోత్రియుఁడును బ్రహ్మ నిష్ఠుఁడగు అగు గురువు నొద్దకు మహావిధి నెఱవలి జ్ఞాన మార్జింపవలెను.

7 గురుప్రమై పరాం విద్యాం దద్యా ద్భృహ్మత్వ

బోధినీమ్.

గుహాయాం నిహితం సాక్షాదక్షరం వేద చేన్సరః. 36

హృదయగుహయందున్న సాక్షాత్ అక్షరపరబ్రహ్మమును ఎఱిగిన వాడైన గురువు తిన్న సమీపించిన శిష్యునకు బ్రహ్మ త్రుబోధకముగు పరావిద్యను బోధించవలయును.

8 చిత్రా ౬విద్యామహాగ్రన్థిం శివం గచ్ఛే త్సనాతనమ్.

త దేతవమృతం సత్యం తద్బోధ్యవ్యం మున్ను క్షుభి. 37

బ్రహ్మసప్తఁడు అజ్ఞానఘ్నమయ మహాగ్రంథిని ఛేదించి యెన్నడు వలెన సనాతనమైన బ్రహ్మమును పొందును. అది అమృతము, సత్యము అయియున్నది. అయ్యది ముముక్షువులు తప్పక తెలిసికొనఁదగినది.

9 ద్వా సుపర్వా శరీరే ఒస్మి జ్ఞోవేశాభ్యా సహస్త్రితా
తయో తీవః ఫలం భుజ్యే కర్మణో స మహేశ్వరః.

41

ఈ శరీరమునందు సుందరములైన తెక్కలుగల రెండు పళ్లులు జీవేశ్వరులు సహవాసము చేయుచున్నారు. అందు జీవుడు కర్మ ఫలములను భుజించును. ఈశ్వరుడు హల్లు కాదు.

10 కేవలం సాక్షిరూపేణ వినా భోగం మహేశ్వరః,
ప్రకాశతే స్వయం భేదః కల్పితో మాయయా తయోః.

42

ఈశ్వరుడు కర్మఫలభోగములేక కేవలము సాక్షిరూపము యొక్క స్వయముగ ప్రకాశించును. ఆ జీవేశ్వరులకు భేదము కేవలము మాయచే కల్పింపఁ బడినది.

11 అద్వైతం పరమానందం శివం యాతి తు కేవలమ్,
అధిష్ఠానం సమస్తస్య జగతః సత్యబిడ్డనమ్,
అహ మస్మితి నిశ్చిత్త్య పితరోకో భవే న్మునిః.

48

ముని తత్త్విబోధచే అద్వైతమును, శివస్వరూపమును ఆగు కేవలము పరమానందమును పొందుచున్నాడు. సమస్త జగత్తునకు అధిష్ఠానము, సత్యమై, చిద్భవమైనట్టి బిడ్డనమ్మే నేను అని నిశ్చయించి ముని శోకరహితుడగుచున్నాడు.

86. యోగకుండల్యుపనిషత్తు

1 యోగాభ్యాసేన మే రోగ ఉత్పన్న ఇతి కథ్యతే,
తతో ఒభ్యాసం త్యజే దేవం ప్రథమం విఘ్నముచ్యతే.

1-58

‘యోగాభ్యాసముచే నాకు రోగము కలిగినది’ అని తలంచి ఆ అరోహచే కొందఱు అభ్యాసమును వీక్షించుచు—ఇది మొదటి విఘ్నము.

2 ద్వితీయం సంశయాఖ్యం చ తృతీయం చ ప్రమత్తతా,
ఆలస్యాఖ్యం చతుర్థం చ నిద్రాదూషం తు పంచమమ్.

1-59

సంశయము రెండవ విఘ్నము. ప్రమత్తిత మూడవ విఘ్నము. దోమరితనము నాలుగవ విఘ్నము. (అతి) నిద్ర ఐదవ విఘ్నము.

3 షష్ఠం తు విరతి ర్భ్రాన్తిః సప్తమం పఠిరీర్థితమ్,
విషమం చాష్టమం చైవ అనాఖ్యం నవమం స్మృతమ్.

1-60

(సాధనచండి) విరతి ఆఠవ విఘ్నము. భ్రాంతి ఏడవ విఘ్నము. విషమము ఎనిమిదవ విఘ్నము. అనాఖ్యము తొమ్మిదవ విఘ్నము.

4 అలభి రోగితత్త్వస్య దశమం ప్రోచ్యతే బుధైః,
ఇత్యేతద్విఘ్నదశకం విచారేణ త్యజే ద్దుధః.

1-61

యోగతత్త్వము లభించకపోవుట పదియవ విఘ్నము. ఈ ప్రకారములైన పది విఘ్నములను వివేకవంశిగఁ బరిచారణచేత త్యజించవలయును.

5 ఘటమధ్యగతో దీపో బాహ్యో నైవ ప్రకాశతే.

భిన్నే తస్మి స్థితే చైవ దీపజ్వాలా చ భాసతే.

3-15

ఘటమధ్యమందుగల దీపము బాహ్యమున ప్రకాశింపదు. భిన్నము పగిలిపోయినపుడు దీపజ్వాల బాహ్యమునకు ప్రకాశింపదు.

6 స్వకాయం ఘటమిత్తుత్తం యథా దీపో హితత్పదమ్,
గురువాక్యసమాభిన్నే బ్రహ్మజ్ఞానం సుప్రదీభవతీ.

అట్లే తన దేహము ఘటమని చెప్పబడినది. దీనినా బ్రహ్మము నుగ్రహవదేతముచే దేహ మను ఘటము భిన్నమైపోయెనా? (దేహ-భిన్నావము, దేహ-హంభావము తొలగిపోగా) శ్రావ్యముగా స్పష్టముగ ప్రకాశించును.

7. కర్ణాచారం గురుం ప్రాప్య కృత్వా సూక్ష్మం తరన్నిచ,
అధ్యాసవాసనాశక్త్యా తరన్ని భవసాగరమ్ 3..17

గురువను నావికుని పొంది, గురువార్యములను చక్క-గా ఆ-
రించి అభ్యాసదార్శ్యముచే సంసారసముద్రమును జనులు బా-
లేయుచున్నారు.

8 సోహనుస్మృతి నిశ్చయ స్వదా పరతే ప్రమాద,
శబ్ద రుచ్యావచ్చేర్నిచ్చ రాజ్ఞిహింపి పరిపక్వతే. 20

‘ఆ పరబ్రహ్మమే నేను’ అని సదా నిశ్చయించుకొని ఉన్నాను. మనజుడో మైత్రీవాక్యములచే భూమి, పవనాదినను, నీనీవాకర్మములు, దానిని, పవనాదినను వానిచే క్షమయు అంటుంటున్నాను.

9) బ్రహ్మాండం చైవ సిద్ధాంతం తోకా భూరాషయః
ప్రసూతః.

స్వస్థోపాధియోదేప లేమిదో ప్రతిగాత్రని ౩౨౨

అవ్వోండుము, పిండోండుము, గూలోకము మొదలగునవి
ములు తమ ఉపాధులు లభించుటకై సత్యమును
నినమె విఘ్నమవ్వవి

10 మాయయా మోహితః పశ్యాద్భహుజన్మాంతరే
పునః. 3.27

సత్య-రూపవిషాకాత్తు స్వవికారం చిరీర్షసి,
 రోఽహం తథ మయం దోష స్సంసారాఖ్య
 ఉపాగతః 3-28

జాగ్రత్తనీ పేర్చి వ్యవహారానీ సులువుచే ర్వ గణి ర్మము,
ఇతి చినాపరో భూత్వా స్వభాసా చ విశేషతః. ౩-29

అజ్ఞానాత్మ చిదాభాసో బహి స్తాపేన తాపితః,
దగ్ధం భవతోప తదా చూలపిండ మివాగ్నినా ౩-౩౦

మాయచే మోహితులగు నేవులగు బహుజన్మల అసంతో
 రము నత్త-ర్థపరిపాకముచే తిలకుగల వికారములనుగుఱింపి ని-
 రిందును — “నే నవదను? సంసారమును ఈ దోషము నాకెల్లు
 వాటిల్లనది? జ్ఞాగత, స్వప్నములందు మెలగుచు సుషుప్తయందు
 గమనమెల్లు కలుగును? నే నవదను? ఎందుభృతమను? అగి ఇల్లు
 విచారణాదుడై జ్ఞాని- అనిచే చూడింపబలె జ్ఞానాన్నిచే “జ్ఞాన
 మును సశింహశయను.

11. మనోమయ జ్ఞానమయూ వృష్టు ర్విధౌ క్రమేణ రు,
ఘటస్థదీప పచ్చశ్య ట స్తరేష ప్రకాశతే. 3-32

అత్తి తీ మన ముగావిడ్లు సమయ శ్రమలగు జీవులగు క్రమ
ముగ క్రమము చేపూచించి (అక్షాసమును పొరగోలి) కుగ
గంధు సీమమునల అంశుకల్మ పుష్ట సహ ప్రకాశించును.

12 ధ్యాయ స్తోత్రే మునిశ్చైవ మా నుప్తే రామృతేషు
దుః.

జీవన్ముక్త స్స విజ్ఞేయ స్స ధన్యః కృతకృత్యవాన్.

3.33

ముని తన అంతరాత్మను యావజ్జీవితము భ్యాసించుచు నుండును. అట్టివాడు జీవన్ముక్తుడగు, ధన్యుడగు, కృతకృత్యుడగు.

87. భస్మజాబాలోపనిషత్తు

1 అహ మేవాత్మాస్తాత్మా బ్రహ్మ త్యోతి రస్మిస్తా న్న మర్తో ఒన్యః పరః అహ మేవ ఏరో విశ్వాధిపః, మా మేవ విదిత్వా ఒమృతత్వ మేతి, తరతి చోకమ్ మా మేవ విదిత్వా సాంస్కృతిరీం రుజం ద్రాపయతి తస్మా దహం రుద్రో యః సర్వేషాం పరమా గతిః సోఒహం సర్వాచారః. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

నేనే ఆత్మను, అంతరాత్మను, బ్రహ్మత్యోతిని. నాకంటె వేరొక ముఠాకంటె నేను. నేను అతీతుడను, విశ్వమొకం నా అధిపతుడను. మనుజుడు సన్నే ఎఱిగి మోక్షము నొందును, శోకమును దాటిను. ఎన్నే ఎఱిగి సంసారరోగమును దూరీకరించును. కావున నేను రుద్రుడను. పర్వలకును పరిమగతిని, అట్టి నేను సర్వాచార్యుడనై యున్నాను.

2 యతో వా ఇమాని భూతాని జాయంతే యేన జాతాని దీపన్తి యత్ప్రియ స్త్రధిసంవిశంతి తం మామేవ విదిత్వోపాసిత భూతేభి ర్దేవేభి రభిష్టన్తో ఒహమేవ.

(..)

దేనినుండి ఈ ప్రామలందఱు జన్మించుచున్నారే, దేవత తీవించుచున్నారే, దేవియందు ప్రవేశించుచున్నారే, అట్టి నన్ను తెలిసికొని ఉపాసించవలయును. ప్రాణకోల్లవేరిను, జీవతలవేరిను కోరఁబడువాఁడు నేనే అయియున్నాను.

3 బ్రహ్మవి దాప్నోతి పరమ్. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

బ్రహ్మమును తెలిసికొనువాఁడు ఉత్తమ పరిగి ఆ బ్రహ్మమునే పొందుచున్నాఁడు.

4 మామేవం విదిత్వా సంస్కృతిపాశా త్ప్రముచ్యతే, తస్మా దహం పశుపాశవిమోచకః. (..)

ఈ ప్రకారముగ నన్ను తెలిసికొని జీవుఁడు సంసారపాశము నుండి విముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. కనుకనే నేను పశుపాశ విమోచకుడను.

88. రుద్రాక్షజాబాలోపనిషత్తు

1 అథ హ్రాసం కాలాగ్నిరుద్రం భునుండః పప్రచ్ఛ కథం రుద్రాక్షోఽప్యత్తి ప్రధారణా త్కిం ఫలమితి. తం పశో వాచ భగవాన్ కాలాగ్నిరుద్రః త్రిపురవధార్థ మహం నిమిలితాక్షో ఒభవమ్. తేభ్యో జలదస్త్వచో భూమో పతితాస్తే రుద్రాజ్ జాతాః. సర్వానుగ్రహార్థాఽయం దేషాం నామోచ్చారమాత్రేణ దశగోప్రదానవిలం దస్యసస్పృశ్య నాభ్యాం ద్విగుణం ఫలమ్.

భగవంతుఁడు కాలాగ్నిరుద్రుఁడు భునుండఁడు. కథ ప్రశ్నించెను. — మహాత్మా! రుద్రాక్షలు ఎట్లు ఉత్పిన్నమయ్యెనని వాని

ధరించుట వలన ఏమి ఫలము కలుగును? — అది విని భగవంతుడగు కాలాగ్నిర్బ్రహ్మణి వచించెను. శ్రీపురషధ నిమిత్తము నేను నిమిది లిఖనేమిడమై యుండు, ఆ నేత్రములనుండి జలబిందువులు భూమిపై పడుగా అవి రుద్రాక్షలుగ ఏర్పడినవి. అవి అందఱును ఆన్మగ్రహించు కొఱకు సంభవించినవి. వాని నామమును ఉన్నది చిన మాత్రముచే పదిగోవులను దానముచేసిన ఫలము, దర్శన స్వర్ణసములచే అంతగు రెట్టింపు ఫలము కలుగును.

2 తద్రుద్రాక్షం కరేణ స్పృష్ట్యా ధారణ మాత్రేణ ద్విసహస్ర గోప్రదానఫలం భవతి.

ఆ రుద్రాక్షులను చేతితో తాకి ధరించినంత మాత్రముచే రెండువేల గోవులను దానము చేసినంత ఫలము కలుగును.

89. గణపత్యుపనిషత్తు

1 సమస్తే గణపతయే త్వమేవ ప్రత్యక్షం తత్త్వమసి. త్వమేవ కేవలం ధర్తాసి, త్వమేవ కేవలం భర్తాసి, త్వమేవ కేవలం హర్తాసి, త్వమేవ సర్వం ఖర్చిషం బ్రహ్మాసి, త్వం సాక్షాదాత్మాసి, నిత్యం ఋషం వచ్చి సత్యం వచ్చి అప త్వం మామ్.

ఓ గణపతి! నీకు సమస్తాంతరము. నీవే ప్రత్యక్షముగ పరమాత్మపు. నీవే కేవలము ఈ జగత్తుయొక్క సృష్టికర్తగా భావించవచ్చు. ఈ సమస్తము నీవే నీవే బ్రహ్మము అయి యున్నావు. నీవే ఎల్లప్పుడూ సాక్షాత్ అత్మపు. నేను సత్యమును చర్చించుచున్నాను. సన్ను రక్షింపుము.

90. దర్శనోపనిషత్తు

1 సాంకలే శృణు పక్ష్యమి యోగం సాష్టాంగదర్శనమ్, యమశ్చ నియమశ్చైవ తదై వాసన మేవ చ. 1-4

2 ప్రాణాయామస్తథా బ్రహ్మన్ ప్రత్యాహరస్తతః పరమ్,

ధారణా చ తథా ధ్యానం సమాధిశ్చాష్టమం మునే 1.5

బ్రహ్మనిష్ఠుడవగు ఓ సాంకలీ! నీకు నేను అష్టాంగయోగమును తెలుపుచున్నాను, నినుము. యమము, నియమము, ఆసనము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహరణము, ధారణ, ధ్యానము, సమాధి—అను నివి యోగముయొక్క ఎనిమిది అంగములు.

3 అహింసా సత్య మస్తేయం బ్రహ్మచర్యం దయార్థ పమ్,

క్షమా ధృతి ద్విత్యాహరః ఛౌచం చేతి యమా సశ. 1-6

అహింస, సత్యము, అస్తేయము (చోంగిలించుకొంటు) బ్రహ్మచర్యము, దయ, అర్జునము (బ్రాహ్మణ్యము), నీతి (ఓర్పు), ధృతి, అత్యాచారము, శౌచము—అను ఈ ఎనిమిది యమములు అష్టాంగము.

4 బ్రహ్మ సర్వగతో ఒచ్చిదోర్చి వ గ్రాహ్యి ఇతి యా సుతి,

సా చాహింసా పరా ప్రోక్తా మునే వేదాస్తవాదిభిః 1-8

మునీ! ఆత్మ సర్వవ్యాపకమైనది, స్థానికమైనది, అగ్రాహ్యమైనది— అను భావము కలిగియుండుట శ్రేష్ఠముగ అపరాధముని వేదాంతవాదులు పేర్కొనిరి.

5 సర్వం సత్యం పరంబ్రహ్మ న చాన్యదితి యా మతిః,
తచ్చ సత్యం పరం ప్రోచం వేదాస్తజ్ఞానపారగైః.
1-10

సమస్తము సత్యమైనది పెరిగిపోయినది కాని మఱియొకటి కాదు— అను భావము శ్రేష్ఠముగ సత్యముని వేదాంతజ్ఞానవేత్తలగు మహానీయులు చెప్పిరి.

6 అత్య న్యనాత్మభావేన వ్యవహారవివర్తితమ్,
య త్తదస్తేయ మిత్యుక్త మాత్మవిద్ధి ర్మహామతే.
1-12

మహామతీ! ఆత్మయందు అనాత్మభావముతో వ్యవహారము జరుపకుండుటయే సత్యము మని (నొంగిలింపకుండుట అని) ఆత్మ వేత్తలు చెప్పిరి.

7 బ్రహ్మభావే మనశ్చారం బ్రహ్మచర్యం పరస్తవ.
1-14

పరింతవ! బ్రహ్మభావమునందు మనస్సును నిగ్గుము చేయబడే బ్రహ్మచర్యముగను.

8 స్వాత్మవ స్వరూపభూతేషు కాయేన మనసా నిరా,
అనుష్ఠా దా ఏయా నై ప్రోక్తా వేదాస్తవేదిభిః.
1-15

శరీరముచేతను, వాక్కుచేతను, మనస్సుచేతను, సర్వజీవులందును తనయందువలె ప్రేమ కలిగియుండుట 'దయ' యని వేదాంతవేత్తలు పలుకుదురు.

9 పుత్రే మిత్రే కలత్రే చ దిపౌ స్వాత్మని సంతతమ్,
ఏకరూపం మునే య త్త దాచ్ఛపం ప్రోచ్యతే మయా.
1-16

మునీ! పుత్రునియందును, మిత్రునియందును, భార్యయందును, శత్రువునందును, తనయందును సదా ఏకరూపముగా ప్రవర్తించుట 'ఆజ్ఞానము' (ఋజుత్వము) అని నేను ప్రవచింతును.

10 కాయేన మనసా వాచా శత్రుభిః పరిపీడితే,
బుద్ధికోభనివృత్తి ర్యా క్షమా సా మునిపుంగవ, 1-17

మునీశ్వరా! శత్రువులు బాధించినప్పుడు శరీరముతోను వాక్కుతోను, మనస్సుతోను, హృదయమునందు ఏ విధమైన కోప భేదములు క్షమ (ఓర్పు) యగును.

11 వేదాదేవ వినిర్మోక్షః సంసారస్య న చాన్యథా,
ఇతి విజ్ఞాన నిష్పత్తి ర్భూతిః ప్రోక్తా హి వైదికైః.
అహ మాత్మా న చాన్యో ఽస్మి త్యేవ మప్రచ్యుతా మతిః.

జ్ఞానముపలగనే సంసారబంధము తొలగెను గాని మఱి మొకదానిచే కాదు— అను విజ్ఞానము 'ధృతి' యని వేదవేత్తలు పలికిరి. 'నేను అత్మను, మఱియొకయను కాను' అను దృఢమైన భావము కూడ ధృతి యనబడును.

12 అల్పమృష్టాశనాభ్యాం చ చతుర్థాంశావశేషకమ్
తస్మా ద్యోగానుగుణ్యేన భోజనం మితభోజనమ్

స్వల్పమృష్టాశనమైన ఆహారమును నాలుగవభాగ పదలిపెట్టి ఇరువేళల యోగానుగుణ్యముగ భుజించుట మితమని చెప్పబడినది.

13 స్వదేహ మలనిర్మోక్షే మృజ్జలాభ్యాం మహాము-
యత్త చౌచం భవేద్బాహ్యం మానసం మనః

అహం శుద్ధ ఇతి జ్ఞానం శౌచ మాహు ర్మసి

మృత్తికతోను, జలముతోను తన శరీరమునందలి మా-
మును తొలగించుకొనుట బాహ్యశౌచము. బ్రహ్మచిం-
మానసశౌచ మగును. 'నేను శుద్ధుడను' అను జ్ఞానము శౌ-
చుద్ధిమంతులు పలుకుదురు.

14 తస్మా త్వర్వప్రయత్నేన మునేఽహింసాదిసా-
ఘ్నాన మక్షరం బ్రహ్మ విద్ధి జ్ఞానాత్తు వేదనా

మునీ! కావున నీవు అహింసాది సాధనలను అవల-
ప్రయత్నశీలుడవై నాశరహితమగు ఆత్మను బ్రహ్మమును జ్ఞా-
న్వారా ఎఱుగుము.

15 తప స్సంతోష మాస్తిత్వం దాన మీశ్వరపూజనమ్
సిద్ధాంతశ్రవణం చైవ హి ర్మతిశ్చ జపో ప్రథమ

16 ఏతే చ నియమాః ప్రోక్తా స్తా న్యక్ష్యమి క్రమా-
చ్ఛ్రీణు. 2.2

తపస్సు, సంతుష్టి, ఆస్తికభావము, దానము, ఈశ్వరపూజ-
నము, సిద్ధాంతశ్రవణము, లబ్ధి, మతి, జపము, వ్రతము—అను నివి
నియమము లని చెప్పబడినవి. వానిని గూర్చి క్రమముగ తెలిపె-
దను వినుము.

17 కో వా మోక్షః కథం తేన సంసారం ప్రతివన్నవాన్,
ఇత్యాలోచన మర్హజ్ఞాన్తప్తః శంసన్తి పండితాః. 2.4

మోక్షమనగా ఏమి? జీవించు సంసారమును ఎట్లు పొం-
దెను? —అను ఇట్టి పర్యాలోచనము తపస్సు అని అర్హజ్ఞానముకల
పండితులు చెప్పుదురు. అట్టి తపస్సును వారు శ్రవణించుదురు.

18 బ్రహ్మాదిలోకపర్యవ్రాద్విరక్త్యా య త్లభే త్ప్రియమ్,
సర్వత్ర విగతస్నేహః సంతోషం పదమం విదుః.
2.6

శ్రాతే స్మార్తే చ విశ్వాసో య త్తదాస్తిక్య ముచ్యతే.

బ్రహ్మలోకపర్యంతము కలిగియుండు వైరాగ్యముచే హృద-
యమునందు పొందు ప్రీతి, దృశ్యమం దంతట రాగము లేకుండుట,
సంతోషము (సంతుష్టి) అని పెద్దలు చెప్పుదురు. శ్రౌత, స్మార్తము
లందు విశ్వాసము కలిగియుండుట ఆస్తిక్య మనబడును.

19 న్యాయార్జితధనం శ్రాంతే శ్రద్ధయా వైదికే జనే,
అప్యద్వా య త్స్పృధీయన్తే తద్దానం ప్రోచ్యతే
మయా. 2.7

శ్రమశీలుఁడును, వేదవేత్తయ్యగు వానికి న్యాయమును శ్రద్ధతో ఒనంగుట దానమని నేను పలుకుచును.

20 దాగాద్యపేతం హృదయం వాగదుష్టాస్పతాదిన
హింసాదిరహితం కర్మ యత్త దీశ్వరపూజనమ్

రాగాదిరోషములు లేని హృదయము, అసత్య మాపితముకాని వాగ్విదియము, హింసాదిరహితమైన కర్మ పూజన మని చెప్పబడుచున్నది.

21 సత్యం జ్ఞాన మనస్తం చ పరానస్తం పరం ద్రుః
ప్రత్యగీత్యవగస్త్యం వేదాస్తశపణం ఋధాః.

సత్యము, జ్ఞానము, అనంతము, పరమానందము, ద్రువము, ప్రత్యగాత్మస్వరూపము— వీనినిగూర్చి తెలిసిన శ్రవణముచేయుట వేదాంతశ్రవణ మని బుద్ధు లెఱుంగుదురు.

22 వేదలౌకికమార్గేషు కుత్సితం కర్మ యద్భవేత్
తస్మి నృపతి యా అజా హ్రిః సైవేతి ప్రకీర్తి
వైదితేషు చ సర్వేషు శ్రద్ధా యా సా మతిర

వేద, లౌకికమార్గములందు నిందితకర్మలయెడల కల 'హ్రిః' అని చెప్పబడును. వేదోక్త కర్మలందు కలుగు శ్రయవలుగును.

23 వేదోక్తేనైవ మార్గేణ మంత్రాభ్యాసో జపః స

వేదోక్తమార్గముననే మంత్రాభ్యాసము చేయటం చెప్పబడినది.

24 కల్పనూత్రే తథా వేదే ధర్మకాస్త్రే పురాణే,
ఇతిహాసే చ పృత్తి రా స జపః ప్రోచ్యతే మయా.

2.12

కల్పనూత్రమునందును, వేదమునందును, ధర్మకాస్త్రమునందును, పురాణమునందును, ఇతిహాసమునందును ప్రవృత్తి, విరతి, యుండుట జప మని నేను పలుకుచును.

25 స్వస్తికం గోముఖం పద్మం వీరం సింహాసనం తథా,
భద్రం ముక్తాసనం చైవ మయూరాసన మేవ చ,
సుఖాసనసమాఖ్యం చ నపమం మునిపుంగవ.

3.1

మునీశ్వరా! స్వస్తికాసనము, గోముఖాసనము, పద్మాసనము, వీరాసనము, సింహాసనము, భద్రాసనము, ముక్తాసనము, అయూరాసనము, సుఖాసనము—అని తొమ్మిది ఆసనముల కలవు.

26 ఆసనం విజితం యేన విజితం తేన జగత్త్రయమ్,
అనేన విధినా యుక్తః ప్రాణాయామం సదా కురు.

3.13

ఆసనమునందు విజయమును బొందినవాడగు ముని కేవలము జయించినవాడై కురును. ఈ ప్రకారము యోగస్థితియై ప్రాణాయామమును సదా ఆచరింపుము.

27 ఆత్మతీర్థం సముత్స్పృణ్య బహిష్ఠిద్ధాని యో ప్రచేత్,
కరస్థం స మహారత్నం త్యక్త్వా దాచం విమార్శయే.

4.50

ఆత్మతీర్థమును వదలి బాహ్యతీర్థమును సేవించువాడగు ముని చేతియందలి మహారత్నమును వదలి గోమూర్త్యను విమర్శించుచు కురును.

28 చిత్త మస్తగతం దుష్టం తీర్థస్నానై ర్న శుద్ధ్యతి,
శతశోఽపి జలై ర్దౌతం సురాభాండమి వాశుచి. 4-54

చిత్తమందు అంతర్గతములైన మలినగుణములు కేవలము తీర్థస్నానములచేత తొలగనేరవు. జలముతో పెక్కుసార్లు కడిగినను కల్లుకుండ శుద్ధమగునా?

29 అంతఃస్థం మాం పరిత్యజ్య బహిష్ఠం యస్తు సేవతే,
హస్తస్థం పిండ ముత్సృజ్య తిహే త్కూర్పర
మాత్మనః. 4-58

అంతరంగమునఁ (హృదయమున) గల సన్ను (ఆత్మను) వీడి బాహ్యమైన ప్రతిమాదులను సేవించువాఁడు తనచేతయిందలి అన్నపుముద్దను వదలి మోచేతిని నాకువాడే యగును.

30 ఏవ మాత్మని పశ్యన్తి ప్రతిమాసు న యోగినః,
అజ్ఞానాం భావనార్థాయ ప్రతిమాః పరికల్పితాః.
4-59

యోగులు తమయందు (ఆత్మయందు) శివుని చూచుచున్నారు. అజ్ఞానులు (ఆత్మజ్ఞానములేని సామాన్యులు) భావించుట కొఱకు ప్రతిమలు కల్పించబడినవి.

31 అపూర్వ మపరం బ్రహ్మ స్వాత్మానం సత్య
మద్వయమ్,
ప్రజ్ఞానఘన మానందం యః పశ్యతి స పశ్యతి.
4-60

అపూర్వమై, అపరమై, సత్యమై, చిద్భవమై, ప్రజ్ఞానఘనమై, ఆనందరూపమై, ఆత్మరూపమైనట్టి బ్రహ్మమును చూచువాడే (అనుభూతమొనర్చుకొనువాడే) నిజముగ చూచువాఁ డగును.

32 నాడిపుంజం సదా ఒసారం నరభావం మహామునే,
సముత్సృ జ్యాత్మనాత్మాన మహ మిత్యేవ ధారయ.
4-41

మహామునీ! నాడీ సమాహమును, నదా, అసారమును అగు మనుష్యభావమును వీడి, 'నేను ఆత్మనే' అని నిశ్చయము గావించుకొనుము.

33 అశరీరం శరీరేషు మహస్తం విభు మీశ్వరమ్,
ఆనంద మక్షరం సాక్షా న్మత్వా ధీరో న శోచతి.
4-62

శరీరరహితుఁడగును, శరీరములందు పవించువాఁడగును, మహాత్మి రరూపుఁడగును, విభవను, ఈశ్వరుఁ డు, ఆనందస్వరూపుఁడగును, అక్షరుఁడగును అగు సరమాత్మను నాక్షాత్తుగ నెఱింగి ధీరుఁడు ఇతఁ ణోకము నొందఁడు.

34 ప్రాణాయామేన చిత్తం తు శుద్ధం భవతి సుప్రత,
చిత్తే శుద్ధే శుచిః సాక్షా త్ప్రతిగ్రహీతి ర్యవివస్థితః.
6-16

సుప్రతా! ప్రాణాయామముచే చిత్తము శుద్ధమగును. చిత్తము శుద్ధమైనయెడల శుద్ధమైన జ్యోతిస్వరూప ప్రత్యేగాత్మ నాక్షాత్కరించును.

35 వష్టే పాపే విశుద్ధం స్యా చ్చిత్తదర్పణ మద్భుతమ్,
పున ర్బ్రహ్మదిభోగేభ్యో వైరాగ్యం జాయతే వృధి.
6-46

పాదము సశింపగా చిత్తమును అద్వైతము అశ్వర్యకరముగా గుండ్రముగును. మఱిల బ్రహ్మలోకాది భోగముల యెడల పైరాగ్యము హృదయమందు కలుగును.

36 విరత్తస్య తు సంసారాత్ జ్ఞానం తైవల్యసాధనమ్,
తేన పాపాపహాని స్సాస్యత్ జ్ఞాత్వా దేవం సదాశివమ్. 6-47

సంసారమునుండి విరత్తుడై పాపానికి మోక్షసాధనమగు జ్ఞానము కలుగును. ఆ జ్ఞానముచే దేవుడగు సదాశివుని తెలిసికొనుటచే పాపము నశించిపోవును.

37 జ్ఞానామృతరసో యేన సత్పదాస్వాదితో భవేత్
స సర్వకార్య ముత్పన్నజ్య తత్రైవ పరిభావతి. 6-48

జ్ఞానామృతరసమును ఎవడు ఒక్కసారి అస్వాదిండునో, అతడు సర్వకార్యములను వదిలి దానివెంటనే పడుగును.

38 ఇంద్రియాణాం విచరతాం విషయేషు స్వభావతః,
బలా దాహరణం తేషాం ప్రత్యాహార స్స యచ్చతే. 7-1

విషయములందు స్వభావముగా సంపరించు ఇంద్రియములు పానినుండి బలాత్కారముగ వెనుకకు మఱిలించుట ప్రత్యాహారముగా చెప్పబడును.

39 య త్పశ్యతి తు తత్సర్వం బ్రహ్మ పశ్య స్స చూః
మోహః,
ప్రత్యాహారో భవే దేష బ్రహ్మవిద్భిః పురోదితః 7-2

దేనిని చూచునో అది యంతయు ఏకాగ్రచిత్తముతో బ్రహ్మమే యని తెలిసికొనుట ప్రత్యాహారమని బ్రహ్మవేర్తిలు పూర్వము చెప్పిరి.

40 ఏష మథ్యాసయు చ్చస్య పురుషస్య మహాత్మనః,
సర్వపాపాని పశ్యన్తి భవరోగశ్చ నువ్రత. 7-9

ఈ ప్రకారముగ అభ్యాసించు మహాత్మ్యనకు పాపము లన్నియు నశించును. సంసారరోగమున్న తొలగిపోవును.

41 దేహే త్వాత్మమతిం విద్వాన్ సమాత్మస్య సమాహితః,
ఆత్మనాత్మని నిర్వ్వంద్యే నిర్వికల్పే నిరోధయేత్. 7-13

విజ్ఞానం దేహమునందు ఆత్మబుద్ధిని వదిలి ధ్యాననిష్ఠుడై, నిర్వ్వంద్యమై, నిర్వికల్పమైనట్టి ఆత్మయందు మనస్సును నిలుపవలెను.

42 పురుషే సర్వకాస్థారం బోధానందమయం శివమ్,
ధారయే ద్బుద్ధిమాన్నిత్యం సర్వపాపవిశుద్ధయే. 8-7

సమస్తలోకములను పరిపాలించువాడగు, జ్ఞానానందమయఁ డగు, శివస్వరూపుడగు అగు పరమాత్మను బుద్ధిమంతఁడగు సమస్త పాపనివృత్తి కొఱకై ధ్యానింపవలయును.

43 సాక్షాదాత్మని సంపూర్ణే ధారయే త్ప్రణేచే సరః,
ఇంద్రియాణి సమాహృత్య మనసాత్మని యోజయేత్. 8-9

మనుజుడు ఇంద్రియములను గ్రహించి, సంపూర్ణమైన రియు, ప్రణవస్వరూపమైందియనగు సాక్షాత్ ఆత్మయందు మనస్సును నిలుపవలెను.

44 అథాతః సంప్రపజ్ఞామి ధ్యానం సంసారనాశనమ్,
ఋతం సత్యం పరం బ్రహ్మ సర్వసంసారభేషజమ్.

9.1

ఇతః సమస్తం సంసారబంధనాశకమగు ధ్యానమును గూర్చి చెప్పుచున్నాను, వినుము. పరబ్రహ్మము ఋతమై, సత్యమై సమస్తసంసారరోగమునకు ఔషధమై యుప్పుచున్నది.

45 ఉర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపం మహేశ్వరమ్,
సోఽహ మిత్యావరేణైవ ధ్యాయే ద్యోగీశ్వరేశ్వరమ్.

9.2

ఉర్ధ్వరేతుడును, పిరూపాక్షుడును, విశ్వరూపుడును, యోగీశ్వరేశ్వరుడును అగు పరమాత్మను 'అతిడే నేను' అను ఆత్మభావముతో ఆదరభావముతో ధ్యానింపవలయును.

46 ఆత్మానం సచ్చిదానంద మనంతం బ్రహ్మ సుప్రత,
అహమస్మి త్యభిధ్యాయే ద్యేయూతీతం విముక్తయే.

9.3

సుప్రతా! 'ఆత్మస్వరూపమై, సచ్చిదానందమై, అనంతమై ధ్యేయూతీతమై సట్టి బ్రహ్మమును నేనే' అని బంధవిముక్తి కొరకు అసంగ ధ్యానింపవలెను.

47 అథాతః సంప్రపజ్ఞామి సమాధిం భవనాశనమ్,
సమాధి స్సంవిదుత్పత్తిః పరశీవైకతాం ప్రతి. 10-1

ఇతః నిపుడు సంసారబంధనాశకమగు సమాధినిగూర్చి చెప్పుచున్నాను, వినుము. పరమాత్మైకవాత్మ్యం యోగత్వమును గూర్చిన విజ్ఞానము కలుగుటయే సమాధి యగును.

48 నిత్యః సర్వగతో హ్యత్మా కూటస్థో దోషపదితః,
10-2

ఏక స్సన్ భిద్యతే త్రాన్త్యా మాయయా

స స్వరూపత్యః

తస్మా దద్వైత మేవాస్తి న ప్రపంచో న సంస్కృతిః,

10.3

నిత్యమై, సర్వవ్యాపకమై, కూటస్థమై, దోషవర్జితమైన ఆత్మ ఏకమైనప్పటికీ భ్రాంతివశమున అనేకముగా తోచుచున్నది. మాయచే అట్లు తోచుచున్నదే కాని స్వరూపతః ఆత్మలో అనేకత్వము లేదు. కావున అద్వైతరూపమగు ఆత్మయే కలదు. ప్రపంచము గాని, సంసారము గాని లేవు.

49 నాహం దేహో న చ ప్రాణో నేంద్రియాణి మనో
సహి,

సదా సాక్షి స్వరూపత్వా చ్చైవ ఏవాస్మి కేవలః.

10.4

50 ఇతి ధీ ర్భ్యా మునిశ్రేష్ఠ సా సమాధి రిహోపగతే,

సోఽహం బ్రహ్మ న సంసారి న మత్తోఽన్యః

కదాచన. 10-5

మునివర్యా! నేను దేహము కాను. ప్రాణము కాను, ఇంద్రియములు కాను, మనస్సు కాను, సదా సాక్షి స్వరూపుడనై (ఆత్మయై) యుండుటవలన కేవలము శివుడనే అయియున్నాను. అను బుద్ధికలగియుండుటయే సమాధి యని చెప్పబడుచున్నది. 'ఆ బ్రహ్మనే నేను, నేను సంసారిని కాదు' నాకంటె నేనుగ వదియును ఎన్నడును లేదు—అని భావించుటయే సమాధియగును.

51 యథా ధేవతరంగాది సముద్రా దుత్థితం పునః,
సముద్రే లీయతే తద్య జ్జగన్మయ్యనులీయతే. 10-6

సముద్రమునుండి నురుగు, అలలు, మున్నగునవి లేచి మఱిల సముద్రమునందే లయించునట్లు ఈ జగత్తు నాయందు లీన మగుచున్నది.

52 యదా మనసి చైతన్యం భాతి సర్వత్రగం నదా,
యోగినో ఒవ్యవచానేన తదా సంపద్యతే స్వయమ్. 10-9

సర్వవ్యాపకమగు చైతన్యము ఎపుడు మనస్సునందు శాంతిచేత సజా భాసించునో, అపుడు యోగి స్వయముగ పరమాత్మరూపమునే బొందును.

53 యదా సర్వాణి భూతాని స్వాత్మన్యేవ హి పశ్యతి,
సర్వభూతేషు చాత్మానం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా. 10-10

ఎపుడు విజ్ఞానము సమస్తజీవులను తన ఆత్మయందును, సమస్తజీవులందును తన ఆత్మను చూచునో, అపు డాతడు బ్రహ్మయగుచున్నాడు.

54 యదా సర్వాణి భూతాని సమాధిస్తో న పశ్యతి,
ఏకీభూతః పరేణాసౌ తదా భవతి కేవలః. 10-11

ఎపుడు జీవులు సమాధిస్థుడై, పరమాత్మతో ఏకీభూతుడై సమస్తప్రాణులను (దృశ్యవ్రవచమును) గాంచకయి నో అపు డాతడు కేవలుడై (బ్రహ్మస్వరూపుడై) వెలయును.

55 యదా పశ్యతి చాత్మానం కేవలం పరమార్థతః,

మాయానూత్రం జగత్కృత్స్నం తదా భవతి

నిర్వృత్తిః. 10-12

(బ్రహ్మాన్మయం ఎపుడు తన ఆత్మను పరమార్థముగ (పరమాత్మరూపముగ) గాంచునో, అపుడు అఖండసృఖము ననుభవించును.

56 ఏవ ముక్త్యా స భగవాన్స్తత్తాత్రేయో మహామునిః,
సాంకృతిః స్వస్వరూపేణ సుఖ మాస్తే ఒతినిర్భయః. 10-13

ఈ ప్రకారముగ భగవంతుడును దత్తాత్రేయమహాముని సాంకృతికి బోధించగా, సాంకృతి అతినిర్భయుడై స్వస్వరూపమున సుఖముగ నుండును.

91 తారసారోపనిషత్తు

అథ ప్రాసం భారద్వాజః ప్రపచ్ఛ యాజ్ఞవల్క్యం,
డిం తారకమ్, డిం తారయతీతి, స హోవాచ
యాజ్ఞవల్క్యః,

ఓం నమో నారాయణాయేతి తారకం చిదాత్మక మి
త్యుపాసితవ్యమ్, ఓమిత్యేకాక్షర మాత్మస్వరూపమ్,
నమ ఇతి ద్వ్యక్షరం ప్రకృతిస్వరూపమ్, నారాయణేతి
పంచాక్షరం పరంబ్రహ్మస్వరూపమ్, ఇతి య ఏవం
వేద, సోఒమృతో భవతి.

భారద్వాజుడు యాజ్ఞవల్క్యుని సమీపించి తారకమంత్ర మేది? సంసారసముద్రమును దాటించునది ఏది? అని అడిగెను.

అప్పుడు యాజ్ఞవల్క్యుణ్ణి వచించెను—‘ఓమ్ నమో నారాయణాయ’ అనునది తారకమంత్రము. అది చిత్స్వరూప మనుభావముతో ఊహాసింపవలయును, ‘ఓమ్’ అనునది ఏకాక్షరము, ఆత్మస్వరూపము అయి యున్నది. ‘నమ’ అను రెండుక్షరములతో కూడినది ప్రకృతి స్వరూపము. ‘నారాయణాయ’ అను ఐదు అక్షరములతో కూడినది చరబ్రహ్మస్వరూపము. ఇట్లేతీగిన విజ్ఞాన అమృతమగును.

2 ఓమిత్యేతదక్షర మిదం సర్వం తస్మిన్ భావ్యాభ్యానమ్,
భూతం భవ్యం భవిష్య ద్యచ్ఛాన్యత్...

‘ఓమ్’ అను అక్షరము చరబ్రహ్మస్వరూపము. భూత, సర్వ మాన, భవిష్యత్తులతోను, తదితరములతోను కూడిన ఈ సమస్త ప్రపంచము అద్వాని వ్యాఖ్యానమే యగును. (సమస్తము బ్రహ్మ రూపమే యని భావము).

3 నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త సత్య పరమానం దానంతా
ద్వయ పరిపూర్ణః బ్రహ్మై వాహం రామో ఽస్మి భూ
ర్భువస్సువ స్తస్మై నమో నమః.

నిత్యమై, శుద్ధమై, బుద్ధమై, ముక్తమై, సత్యమై, పరమా సందమై, అనంతమై, అద్వయమై, పరిపూర్ణమై అట్టి బ్రహ్మమునే నేను, అట్టి రాముడనే నేను, భూర్భువస్సువ స్వరూపుడైన ఆ పరమాత్మకు నమస్కారము.

92 మహావాక్యోపనిషత్తు

1 తమేవం విద్వా నమృత ఇహ భవతి, నాన్యః పథా
అయనాయ విద్యతే.

పరమాత్మను తెలిసికొనిన విజ్ఞాన ఈ ప్రపంచమున అమృతమగుచున్నాడు. ఇట్లు భగవంతుని తెలిసికొనుటలేదని మోక్షమునకు మతియొక మార్గము లేదు.

2 సోఽహ మర్కః పరంజ్యోతి రర్కజ్యోతి రహం శివః,
ఆత్మజ్యోతి రహం శుక్రః సర్వజ్యోతి రసావదోమ్...

నేను సూర్యుడను, నేను పరంజ్యోతిని. నేను ఆత్మజ్యోతిని నేను శీతోపంథమైన పవిత్రజ్యోతిని. నేను ఓంకార స్వరూపుడను.

93 పంచబ్రహ్మోపనిషత్తు

1 అవస్థాత్రితయాతీతం తురీయం బ్రహ్మసంజ్ఞితమ్,
బ్రహ్మవిష్ణోద్దిభి స్సేవ్యం సర్వేషాం జనకం పరమ్.

13

బ్రహ్మము జాగ్రదాది అవస్థాత్రయమునకు అతీతమైనదియు తురీయస్వరూపమును, బ్రహ్మ, విష్ణోదులచే నేరింపబడునదియు, సర్వులకు జనకరూప మైనదియు (కారణమై యున్నదియు), పరిపూర్ణమైనదియు అగును.

2 ఈశానం పరమం విద్యా త్పేరిరకం బుద్ధిసాక్షిణమ్,
అకాశాత్మక మవ్యక్త మెంకారస్వర భూషితమ్. 14

సర్వులకు ప్రేరకుడగును, బుద్ధికి సాక్షియు, అకాశాత్మకుడగును అవ్యక్తుడగును, ఓంకారస్వరభూషితుడగును, అగు పరమేశ్వరుని ఎఱుగవలయును.

3 యేన ప్రకాశతే విశ్వం యత్రైవ ప్రవిలియతే,

తద్వృహ్య పరమం శాస్త్రం తద్వృహ్యస్మి పరం

పదమ్. 20

దేనిచే ఈ ప్రపంచమంతయు ప్రకాశించుచున్నదో, దేని యందు లయించుచున్నదో, అట్టి శాంతమై, శ్రేష్ఠపదమైపోయి బ్రహ్మమునే నేను.

4 పంచబ్రహ్మత్వకం సర్వం స్యాత్మని ప్రవిలాప్య చ, సోఽహం మస్మితి జానీయా ద్విద్వా నృహ్యమృతో భవేత్. 23

ఇత్యేతద్వృహ్ జానీయా ద్యః స ముక్తో న సంశయః.

24

వాస్తవముగ బ్రహ్మస్వరూపమై యున్న ఈ సమస్త ప్రపంచమును తన ఆత్మయందు లయింపజేసి, బుద్ధిమంతుడై, 'ఆ ఆత్మయే నేను' అని యెఱుంగునాను. అత్తటి అతడు బ్రహ్మయై పోను. అట్టి బ్రహ్మ (ఆత్మ) జ్ఞానముచే అతడు నిస్సంశయముగ ముక్తియగును.

5 పుండరీకం తు తన్మధ్యే ఆకాశో దహరోఽస్తి తత్. స శివః సచ్చిదానందః సోఽన్వేష్టవ్యో ముముక్షుభిః. 25

హృదయపుండరీకమునందు దహరాకాశము (చిదాకాశము) కలదు. అది శివస్వరూపము, సచ్చిదానందము. అద్భుతమని ముముక్షువులు అన్వేషింపవలయును.

6 అయం హృది స్థితః సోఽఽ సర్వేషా మవిశేషతః, తేనాయం హృదయం ప్రోక్తః శివః సంసారమోచయః - ఇత్యుపనిషత్ 26

సర్వజీవుల హృదయములందు సాక్షియు, శివుడను, సంసార మోచకుడను అగు పరమాత్మ సమముగ వెలయుచున్నాడు. కాబట్టి అది హృదయమని చెప్పబడినది.

94 ప్రాణాగ్ని హోత్రోపనిషత్తు

1 అభయం సర్వభూతేభ్యో స మే భీతిః కదాచన - ఇతి.

నేను సర్వజీవులకును అభయ మొసంగుచున్నాను. నా కెన్న భీతియు లేదు. నావలన ఎవరికిని భయము కలుగకుండు గాక!

95 గోపాలతాపిన్యవనిషత్తు

1 ఓమ్ సచ్చిదానందరూపాయ శ్చష్టాయాక్షిష్టకాశిణే, సమో వేదాంతవేద్యాయ గురవే బుద్ధిసాక్షిణే.

సచ్చిదానందరూపుడగును, ఉత్తమకార్యముల నొనర్చు వాడగును, వేదాంతవేద్యుడగును, గురువును, బుద్ధికి సాక్షియు సగు శ్రీకృష్ణునికు సమస్కారియు.

2 కః పరమో దేవః కుతో మృత్యు ర్నిభేద కస్య విజ్ఞానే నాఖిలం విజ్ఞాతం భవతి తేనేదం విశ్వం సంసరతీతి.

పరమదైవ మెవరు? మృత్యువు ఎవ్వవలన భయపడును? ఎవని నెఱిగినయెడల సమస్తము ఎఱుంగబడునది యగును? ఎవని వలన ఈ ప్రపంచము ఏర్పించుచున్నది?

3 కృష్ణో వై పరమం దైవతమ్ గోవిందా స్మృత్యు ర్విభౌతి
గోపీజనవల్లభజ్ఞానై తద్విజ్ఞాతం భవతి స్వాహేదం
విశ్వం సంసరతి.

కృష్ణుడే పరమదైవము. ఆ గోవిందునివలన మృత్యువు భయపడుచున్నది. ఆ గోపీనాథుని జ్ఞానముచేతనే ఈ సమస్తము ఎఱుంగఁబడినది యగుచున్నది. ఆ పరమాత్మవలననే ఈ జగత్తు వర్తించుచున్నది.

4 చిన్మయన్ చేతసా కృష్ణం ముక్తో భవతి సంస్మృతేః.

మనస్సుతో కృష్ణుని చింతించెయి వాఁడు. అ. సంసారబంధము నుండి విముక్తుఁడగును.

5 ఆత్మానం గోపాలోఽహమితి భావయే త్వ మోక్ష మశ్నుతే.

'నేను గోపాలుడను (కృష్ణుడను)' అని భావన చేయవలెను. అట్టివాఁడు మోక్షమును పొందును. తన ఆత్మయే కృష్ణపరమాత్మ.

6 ఓమ్ శ్రీకృష్ణాయ గోవిందాయ గోపీజనవల్లభాయ,
ఓం తత్సద్భూర్భువస్సువ స్తస్మై నమో నమః...

గోవిందుఁడును, గోపీజనవల్లభుఁడును అగు కృష్ణునకు నమస్కారము. ప్రణవస్మరూపుఁడును, భూర్భువస్సువస్మరూపుఁడును (విశ్వరూపుఁడును) అగు కృష్ణునకు మఱిల మఱిల నమస్కారము.

7 ఏకో దేవః సర్వభూతేషు గూఢః

సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాన్తరాత్మా,

కర్మాధ్యక్షః సర్వభూతాధివాసః

సాక్షీ చేతా కేవలో నిర్గుణశ్చ.

సమస్తజీవులందును నిగూఢముగ నుండువాఁడును, సర్వ వ్యాపియు, సర్వప్రాణులందును అంతరాత్మయై ఉండువాఁడును, సర్వాధ్యక్షుఁడును, సర్వభూతములందును అధివసించువాఁడును, సాక్షియు, చైతన్యస్వరూపుఁడును, కేవలుఁడును, నిర్గుణుఁడును అగు పరమాత్మ ఒకడే డేవుఁడు.

96 కృష్ణోపనిషత్తు

1 స ఏవ జగదన్తర్యామీ, స ఏవ సర్వాత్మకః, స ఏవ ముముక్షుభి ర్ధ్యేయః, స ఏవ మోక్షప్రదః, ఏతం స్మృత్వా సర్వేభ్యః పాపేభ్యో ముచ్యతే. తన్నామ సంకీర్తనః నిష్కలుసాయుజ్యం గచ్ఛతి, తదేతత్...

కృష్ణపరమాత్మయే ఈ జగత్తునకు అంతర్యామి. అతడే సర్వాత్మకుఁడు. అతడే ముముక్షువులకు ధ్యేయము. అతడే మోక్షప్రదుఁడు. అతనిని స్మరించి మనుజుఁడు సమస్త పాపముల నుండియు విడిపడుచున్నాఁడు. అతని నామమును సంకీర్తనచేసి విష్ణుసాయుజ్యమును బడయుచున్నాఁడు.

97 యాజ్ఞవల్క్యపనిషత్తు

1 ఈశ్వరో జీవదలయా ప్రవిష్టో భగవానితి,
ప్రణమే ద్దండపద్మామా వాశ్వచండాలగోఖరమ్. 4

భగవంతుడైన ఈశ్వరుఁడు జీవకళతో జీవునియందు ప్రవేశించియున్నాఁడను భావనతో విజ్ఞుఁడు గుఱ్ఱము, చండాలుఁడు, ఆవు, గాడిద మొదలైనవానికి దండప్రణామ మాచరించవలెను.

2 మాంసపాంచాలికాయాస్తు యంత్రలోకే ల్లపంబరే.

స్నాయ్యస్త్రిగ్రన్థికాలిన్యః స్త్రియః ధీమిప శోభనమ్. 6

మాంసపుటొమ్మయ, యంత్రములలో చలించునదియు, సురములు, ఎముకలు, గ్రంథులుకలదియు, అంగవంజరము కలదియు నగు స్త్రీయందు సుందరమైనది ఏమి కలదు?

3 త్వజాత్మంసర త్తదాష్టాంబు పృథ క్కృత్వా విలోచనో సమాలోకయ రమ్యం చేత్కిం ముతా పరిముహ్యసి.

6

ఓ మనుజాడా! స్త్రీయొక్క శరీరమున చర్మ, మాంస, రక్త, అశుబల, శ్లేతాదులను వేరుచేసి చూచుము. అవట ఏదీయును రమణీయమైన పన్నువుగదా? ఏల పృథక్ గ మోహము నుండి చున్నావు?

4 శృశానేషు దిగన్తేషు స ఏవ అలనాస్తనః.

శ్వభి రాస్వాద్యతే కాలే లఘుపిండ ఇవాస్తనః. 8

శృశానములందును, దిగంతములందును, ఆ స్త్రీస్తనమున, కుక్కలచే అన్నపుముగ్ధవలె తినబడుచున్నది.

5 అలభ్యమాన స్తనయః పితరా త్తేజయే చ్చిరమ్,

లథో హి గర్భపాతేన ప్రసవేన చ బాధతే. 15

కలుగని పుత్రుడు చిరకాలము తల్లిదండ్రులను క్షేపింపగాను, కలిగిన పుత్రుడు గర్భపాతముచేతను, ప్రసవ బాధలచేతను బాధించును.

6 స పాణిపాదచపలో న నేత్రచపలో యతిః.

స చ వాక్యపలత్వైవ బ్రహ్మభూతో జితేంద్రియః. 18

17. యాజ్ఞవల్క్యపనిషత్తు

477

యతి హస్తపాదముల చపలత్వము, నేత్రచపలత్వము, వాక్యయొక్క చపలత్వము లేనివాడై యుండునట్లెను. అతడు బ్రహ్మ స్వరూపుడై, జితేంద్రియుడై యుండునట్లెను.

7 రిపౌ బద్ధే స్వదేహే చ సమైకాత్వ్యం ప్రపశ్యతః, వివేరినః కుతః కోపః స్వదేహాపయచేష్టివ. 19

శత్రువునందును, బద్ధునియందును, తన శరీరమునందును, ఒకే ఆత్మ కలదని భావించి సమబుద్ధికల వివేకి తన శరీరముయొక్క అపయనములందువలె కోప మెట్లు కలుగును? (కలుగదని భావింము.)

8 అపకారిణి కోపశ్చ త్కోపే కోపః కథం స తే, ధర్మార్థకామమోక్షాణాం ప్రసహ్య పరిపన్థిని. 20

అపకారము చేయువానియొకల కోపము కలుగునో, కోపము (అపకారము చేయును కావున) నెవల కోపమేల కలుగదు? కోపము ధర్మార్థకామమోక్షములకు ప్రతిఘటన శత్రువు కదా?

9 సమోఽస్తు మమ కోపాయ స్వాశ్రయజ్ఞానినేభృశమ్, కోపస్య మమ వైరాగ్యదాయినే దోషబోధినే. 21

తన్ను ఆశ్రయించువానిని వెంటనే దళింపునదియు, నాకు వైరాగ్యమును కలిగించునదియు, దోషములను బోధించునదియు నగు నాయొక్క కోపమునకు నమస్కారము.

10 యత్ర సుప్తా జనా నిత్యం ప్రబుద్ధ స్తత్ర సంయమీ, ప్రబుద్ధా యత్ర తే విద్వా స్సుషుప్తిం యాతి యోగిరాత్. 22

జనులు జేనియందు (ఆత్మయందు) నిత్యము నిద్రావస్థయందునో, సంయమశీలుడైన యోగి అందు మేలుకొనియుండును.

జనులు దేనియందు (విషయాదులందు) మేలుకొనియుండునో,
యందు యోగీశ్వరుని క్రిందించుచుండును.

11 విదిహ స్థితి చిన్మాత్ర మిదం చిన్మయమేవ చ,
చిత్త్వం విదహ మేతే చ లోకా శ్చిదితి భావయ 2-3

ఈ ప్రపంచమునందు చైతన్యము (చిద్వస్తువును ఆత్మ) కాదు,
ఇది యంతయు చిన్మాత్రమే, చిన్మయమే అయియున్నది. అందుచే,
నీవు, ఈ లోకములు అన్నియు చైతన్యమే యని భావించుము.

98. వరాహోపనిషత్తు

1 నిత్యానిత్యవివేకశ్చ ఇహముత్రవిరాగతా,
శమాదిషట్కమంపత్తి ర్ముచ్యతా తాం సమభ్యసేత్ 2-3

(వరాహభగవంతుడు ఋభువునకు ఇట్లు చెప్పెను—)

నిత్యానిత్యవస్తువివేకము, ఇహముత్రఫలభోగవిరాగము,
శమాదిషట్కమంపత్తి, ముముక్షుత్వము—అను నీ సాధనవస్తువులు
మును లెక్కగ అభ్యసించవలెను.

2 ఏవం నితేంద్రియో భూత్వా నిర్వృత్త మమతా మతిమ్,
విహాయ సాక్షిచైతన్యే మద్య తుర్యో దహం మతిమ్. 2-4

ఈ ప్రకారముగ జీతేంద్రియై, సర్వత్ర మమత్వబాధ్యుని
ఏవలి సాక్షిచైతన్యమును నాయందు అహంబుద్ధి కలిగి నుండువలెను.
(తాను చైతన్యమని భావించవలెను.)

3 దుష్కలం ప్రాప్య మానుష్యం తత్రాపి సరవిగ్రహమ్,
బ్రాహ్మణ్యం చ మహావిష్ణో ర్వేదాస్తశవదాదినా. 2-5

4 అతిష్టాశ్రమం రూపం నచ్చిదానందలక్షణమ్,
యో న జానాతి సోఽవిద్యా స్కదా ముక్తో భవిష్యతి. 2-6.

స్వభవమైన మనుష్యశస్మయ సౌది అందును పురుషుడై
జన్మించి, బ్రాహ్మణ్యమును బహు మహావిష్ణుచేవునకు చెందిన
వేదాంతశ్రవణగులవ్వారా, వర్ణాశ్రమములను దాటి సర్వరూపము
శలదియగు సచ్చిదానందస్వరూపమును తెలిసికొననివాడను అజ్ఞా
నియే యగును. అట్టివాఁ డిది ఎప్పుడు ముక్తుఁడగును?

5 అహమేవ సుఖం నాస్య దవ్యచ్ఛేదైవ తత్సుఖమ్.
2-7

(సచ్చిదానందస్వరూపుఁడ నగు) నేనే సుఖమును. అన్యము
కాదు.

6 స్వప్రకాశం తి మాత్తాన మప్రకాశః కథం స్మృతేత్.
2-9

స్వప్రకాశమగు ఆ ఆత్మను అప్రకాశము (దృశ్యము) ఎట్లు
స్మృతించు గలడు?

7 స్వయం భావం నిరాభారం యే జానన్తి సునిశ్చితమ్,
తే హి విజ్ఞానసంపన్నా ఇతి మే నిశ్చితా మతిః 2-10

స్వప్రకాశమై, వేదాశ ఆధార మేమియు లేనిదైన పర
మాత్మతత్త్వమును తెలిసికొనినవాఁకే విజ్ఞానసంపన్ను లని నా నిశ్చి
తాన్ని పాయము.

8 స్వపూర్ణాత్మాతిరేణ జగత్తీదేశ్వరాదయః,

స సన్తి నాన్తి మాయా చ తేభ్యశ్చాహం విః

పరిపూర్ణమగు స్వాత్మికం ఆ వేఱుగ జగత్తు,
ఈశ్వరాదులు లేదు, మాయయు లేదు. వాని యన్నిటికంటే
విలక్షణమైనది.

9 సర్వసాక్షిణ మాత్మానం వర్తాశ్రమవివర్జితమ్,

బ్రహ్మరూపతయా పశ్యన్ బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం

సర్వసాక్షియు, వర్తాశ్రమవివర్జితముచు అగు ఆత్మను,
ముగాఁ గొంచుచు విజ్ఞాన స్వయముగ బ్రహ్మమేయగుచున్నాఁ

10 దేహాత్మజ్ఞానప జ్ఞానం దేహాత్మజ్ఞాన బాధకమ్,

అత్మ న్యైవ భవే ద్యస్య స నేచ్ఛన్నపి విముచ్య

దేహాత్మజ్ఞానమును తొలగించునట్టి దేహాత్మజ్ఞానముః
జ్ఞానము ఆత్మయందు కలిగియుండుచో అదిగాని కోరకున్నను మొ
మును బొందును. (అనగా 'నేను దేహమును' అని ఎట్లు తల
చున్నాడో అట్లే 'నేను ఆత్మను' అని తలంచుచో ముక్తుకాగ
భావము.)

11 సత్యజ్ఞానానందపూర్ణలక్షణం తమసః పరమ్,

బ్రహ్మానందం సదా పశ్యన్ కథం బధ్యేత కర్మణా

సత్యజ్ఞానానందపరిపూర్ణమైనదియు, తమస్సునకు పరమై
నగు బ్రహ్మానందమును సదా గొంచువాఁడు, ఇతఁ కర్మచేత ఎ
బంధించఁబడును?

12 సర్వగం సచ్చిదానందం జ్ఞానచక్షు ర్విరీక్ష్యతే,

అజ్ఞానచక్షు రేషేత భాస్వస్తం భాను సుధవత్. 2.18

సర్వవ్యాపకమైనదియు, సచ్చిదానందస్వరూపమైనదియు సగం
బ్రహ్మమును (ఆత్మను) జ్ఞాననేత్రము కలవాఁడు చూచును. అజ్ఞాన
నేత్రము కలవాఁడు—ప్రకాశించు సూర్యుని గ్రుడ్డివాఁడు చూచు
జాలవట్లు— అనిపించుట.

13 స్రజ్ఞానమేవ శబ్దప్రమా సత్యప్రజ్ఞాపరిక్షణమ్,

విషం బ్రహ్మపరిజ్ఞానాదేవ మర్చ్యై ఒమృతో భవేత్.

2.19

సత్యప్రజ్ఞానరూపముగ గ్రహ్యమమే అ బ్రహ్మము. అట్టి
బ్రహ్మపరిజ్ఞానమువలననే మునుజులు అమృతస్వరూపులగుదురు.

14 తద్వప్రమానంద సుద్ధింద్యం నిర్గుణం సత్యబిష్టమ్,

విదిత్వా స్యాత్మనిః మావం స బిడేతి చుశన్వ 2.20

ద్వంద్వరహితమై, నిర్గుణమై, సత్యబిష్టమై అ బ్రహ్మ
రందమే లేవ గూఢముగా నెఱింగి జీవులు ఇతఁ చేసికొని భయము
పొందును.

15 అజ్ఞాన్య దుఃఖౌఘమయం జ్ఞాన్యసందమయం జగత్,

అర్థం భువన మన్తస్య ప్రకాశం తు సుచప్తదామ్. 2.22

ఈ జగత్తు అజ్ఞానికి దుఃఖమయముగను, జ్ఞానికి ఆనందమయ
ముగను గోచరించును. గ్రుడ్డివానికి జగత్తు అంధకారమయముగను,
సంచినేత్రములుకలవానికి ప్రకాశమయముగను గోచరమగుచున్నది.

16 స్వస్వరూపం తు చిన్మాత్రం సర్వదా సర్వదేహిణమ్,

నైవ దేహాదీసంఘాతో ఘటప ద్భృగోపిచ. 2.24

సమస్తజీవులకును స్వస్వరూపము సదా చిన్మాత్రమే అయి యున్నది. జీవుల స్వరూపము దేహాదిసమూహము కాదు. ఏల యనిన అది కుంపకాలే (దృశ్యముగ) దృష్టిగోచర మగును.

17 స్వాత్మనోఽన్యదివాభాతం చరాచర మిదం జగత్,
స్వాత్మమాత్రతయా బుద్ధ్యా తపస్మీతి విభావయ.

2-25

స్వాత్మకంఠే వేఱుగా కనిపించుచున్న ఈ చరాచరజగత్తును స్వాత్మమాత్రముగా నెఱిగి 'ఆ ఆత్మయే నేను' అని భావింపుము.

18 బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నః ప్రతీత మఖిలం జగత్,
పశ్యన్నపి సదా నైవ పశ్యతి స్వాత్మనః పృథక్.

2-27

బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నుడగు ప్రతీతిమగు ఈ జగత్తుపంతయు చూచుచున్నను తన ఆత్మకంఠే వేఱుగా చూడడు.

19 మత్స్వరూప పరిజ్ఞానా త్కర్మభి ర్న స బధ్యతే,
యః శరీరేంద్రియాదిభ్యో విహీనం సర్వసాక్షిణమ్.

2-28

విజ్ఞానం నా స్వరూపముయొక్క కర్మాణ్యమువలన కర్మలచే బంధింపబడడు. నేను శరీరేంద్రియాది రహితుడను, సర్వసాక్షిని.

20 స్వస్వరూపతయా సర్వం వేద స్వానుభవేన యః,
స ధీరః స తు విజ్ఞేయః సోఽహం తత్త్వమ్ ఋభో
భవ. 2-30

ఎవడు స్వానుభవముచే ఈ సమస్తమును స్వస్వరూపముగా నెఱుంగునో ఆతడే ధీరుడు. ఆ ఆత్మయే ఎవరికైనా దగినది.

ఓంబుభూ! నీవు 'సోఽహం' భావము (ఆ ఆత్మయే నేను' అనుభావము) కలవాడవై యుండుము.

21 స్వస్వరూపానుసంధానా వృత్త్యస్తం సర్వసాక్షిణమ్,
ముహూర్తం చిత్తయే న్మాం యః సర్వబంధైః
ప్రముచ్యతే. 2-32

సర్వసాక్షియుగు నన్ను స్వస్వరూపానుసంధానముద్వారా ముహూర్తమాత్రకాలము (కొద్దిసేపై నను) ఎవడు ధ్యానించునో, అతడు సమస్తబంధములనుండి విడివడును.

22 సర్వభూతా స్తరస్థాయ నిత్యము ర్చ చిదాత్మనే,
ప్రత్యక్షైశ్చైతన్య రూపాయ మహ్యమేవ నమో నమః.
2-33

సమస్తప్రాణలయందు నివసించువాడను, నిత్యము క్షుద్రుడను, చిదాత్మరూపుడను, ప్రత్యక్షమైనైతన్యరూపుడను అగు పరమార్థుడైన నాకు నమస్కారము.

23 త్వం వాహుసుస్మి భగవో దేవతేఽహం వై త్వమసి,
తుభ్యం మహ్యమనంతాయ మహ్యంతుభ్యంచిదాత్మనే
నమో మహ్యం వదేశాయ నమస్తుభ్యం శివాయ చ.
2-34

భగవంతుడవైన దేవా! నీవు నేనే యగుదును. నేను నీ శకుదువు. అనంతరూపులమైన నీకును, నాకును, వరమేష్వరుడవైన నాకును, శివుడవైన నీకును నమస్కారము.

24 కిం కరోమి త్వ గచ్ఛామి కిం గృహ్లామి త్యజామి కిమ్,
యస్మయా పూరితం విశ్వం మహాకల్పాంబునా.యథా.
2-35

నేనేను చేయుదును, ఎవటికి పోవుదును, 'దేనిని గ్రహింతును, దేనిని విడుతును? కల్పాంతమునందు సముద్రజలముచే వలె నాచేతి ఈ జగత్తంతయు పూరింపఁబడియున్నది.

25 అంతస్సంగం బహిస్సంగ మాత్స్యసంగం చ సమస్త్యజేత్, సర్వసంగనివృత్తాత్మా ఏ మామేతి స సంశయః. 2-36

అంతస్సంగమును, బహిస్సంగమును, చేహసంగమును ఎవఁడు త్యజించునో, ఈ విధముగ సర్వసంగములను ఎవఁడు త్యజించునో అట్టివాఁడు నన్ను పొందును. ఇటు సంశయము లేదు.

26 ఉప సదాపి యో భాసో జీవాత్మపరమాత్మనోః, ఉపవాసః స విజ్ఞేయో స తు రామోస్థ్య ఇహిహి 2-37

'ఉప' అనఁగా సమీపమున, 'వాసము' అనఁగా జీవాత్మ పరమాత్మల సమీపమున నివసించుట—ఉపవాస మిహిహి, అంధిహి కాని ఉపవాస మనఁగా శరీరమును శుద్ధింపఁగలవాఁడు కాదు.

27 కాయభోజిణమాతేన కౌ తత్ర హ్యాపివేదినామ్, పశ్చిత్తతాదనాదేవ మృతః కిం ను మహతోపగః. 2-38

శరీరమును సంపూర్ణముజేసిసంతమాత్రమున ఏమిఁబోలు కలుగును? పుట్టును కొట్టిసంతమాత్రముచే లోపల నుపసర్పము (కామక్రోధాదులు) చుసపోవునా?

28 అస్తి బ్రహ్మేతి చే ద్వేద పరోక్షజ్ఞాన మేవ తత్, అహం బ్రహ్మేతి చేద్వేద సాక్షాత్కార స్స ఉచ్యతే. 2-41

బ్రహ్మముకలదు అని యెఱుఁగుట సరోక్షజ్ఞానము. ఆ బ్రహ్మమును 'నేనే' అని తెలిసికొనుట సాక్షాత్కారము అని చెప్పఁబడును.

29 యస్మిన్కాలే స్వమాత్మానం యోగీ జానాతి కేవలమ్, తస్మా త్కాలా త్సమారథ్య జీవన్ముక్తే భవ త్యని 2-42

యోగి సర్వజీనునికి నిర్మలమైన తన ఆత్మను సాక్షాత్కరించుకొనునో, అస్మిన్కాలే అతఁడు జీవన్ముక్తుఁడు అగును.

30 అహం బ్రహ్మేతి నియతం మోక్షహేతు ర్మహాత్మనామ్ ద్వే పదే బంధమోక్షాయ నిర్వమేతి మమేతి చ, మమేతి బధ్యతే జన్తు నిర్వమేతి విముచ్యతే. 2-43

'నేను బ్రహ్మమును' అను భావము మహాత్ములకు మోక్ష సేరింపజేయును. 'నాది, నాదికాదు అను' బంధములు శ్రమముగ బంధమును, మోక్షమును కలుగఁజేయును. 'నాది' అను నది బంధమును 'నాదికాదు' అనునది మోక్షమును కలుగఁజేయును.

31 భాద్యోచిన్తా స రర్తవ్యా తథైవాంతరచిన్త్రికా, సర్వజ్ఞాం సముత్సృజ్య స్విప్తో భవ సదా ఋభో. 2-44

ఋభూ! భావ్యాచింతను, అభ్యంతరచింతను రెండిటిని చేయరాదు. సమస్తచింతను లెస్సగ వాఁడోలి సదా స్వస్థుఁడవై యుండుము.

32 సంకల్పమాత్రకలనేన జగత్సమగ్రం సంకల్పమాత్రకలనే హి జగద్విలాసః,

సంకల్పమాత్ర మిద ముత్పన్న నిర్వికల్ప
మాశ్రిత్య మామకపదం హృది భావయన్. 2-45

సంకల్పమాత్రమువలననే ఈ జగత్తంతయు, ఈ జగద్విలాస మంతయుఁ గలుగుచున్నది. సంకల్పమాత్రమును దీనిని వదలి నిర్వి కల్పమైన నాయొక్కస్థానమును ఆశ్రయించి అద్వానిని హృదయ మందు భావింపుము.

33 మచ్చిస్తనం మత్కథన మన్యోనన్యం మత్ప్రభాషణమ్,
మదేకపరమో భూత్వా కాలం నయ మహామతే. 2-46

మహామతీ! నన్నుగూర్చి చింతించుట, నన్నుగూర్చి చెప్పు కొనుట, పరస్పరము వన్నుగూర్చి సంభాషించుకొనుట, నా యుండే తత్వరహితమై యుండుట గావించుచు కాలమును గడపుము.

34 అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారో జగత్ప్రతితా,
ఏకనిష్ఠత్రయాంతస్త సంవిన్యాత్ర పరో భవ. 2-49

అనాత్మత్వమును (దృశ్యభావమును) కీడి జగత్ప్రతియందు నిర్వికారుడనై, ఏకనిష్ఠతో, హృదయాంతస్థ చిన్మాత్రాత్మవరుఁ డవు కమ్ము!

35 తస్మా స్మముక్షుభి రైవ మతి క్షివేశవాదయోః,
కార్యా కిం తు బ్రహ్మరత్నం నిశ్చలేన విచార్యతామ్. 2-56

ముముక్షువులు జీవేశ్వరవాదములలో బుద్ధిమంచక బ్రహ్మ తత్త్వమును నిశ్చలముగ విచారించవలయును.

36 అద్వితీయబ్రహ్మతత్త్వం న జానన్తి యథా తథా,
భ్రాన్తా ఏవాభిలా ప్రేషాం క్వమ్ క్విః క్వేహ వా
సుఖమ్. 2-57

అద్వితీయమగు బ్రహ్మతత్త్వమును ఎఱుంగక భ్రాంతులైన వారికి మోక్ష మెచట? సుఖ మెచట?

37 స్వప్నస్థ రాజ్యభిజ్ఞభ్యాం ప్రబుద్ధః స్పృశతే ఖలు.
2-58

(దృశ్యసుఖములు అధికమైనను, అల్పమైనను వానివలన ఏమి ప్రయోజనము?) స్వప్నమందలి రాజ్యముచేఁగాని, భిక్షాట నముచేఁగాని మేల్కొనినవానికి సంతోషముకలుగునా?

38 అవిశేషేణ సర్వం తు యః పశ్యతి చిదస్వయాత్,
స ఏహ సాక్షాద్విజ్ఞానీ స శివః స హరి ర్విధిః. 2-63

ఎవఁడు చిన్మయానుభవమువలన సమస్తజగత్తును అభేదముగఁ గాంచునో ఆతఁడే సాక్షాత్తు విజ్ఞాని, ఆతఁడే శివుడు, ఆతఁడే విష్ణువు, ఆతఁడే బ్రహ్మదేవుఁడు.

39 దీర్ఘస్వప్న మిదం యత్తదీర్ఘం వా చిత్తవిభ్రమమ్,
దీర్ఘం వాపి మనోరాజ్యం సంసారం దుఃఖసాగరమ్,
సుప్తే రుత్తా మ సుప్త్యస్తం బ్రహ్మైకం ప్రవిచిన్త్య
తామ్. 2-64

ఈ సంసారము దుఃఖసాగరము. ఇది ఒక దీర్ఘస్వప్నము. దీర్ఘమగు చిత్తభ్రాంతి దీర్ఘమగు మనోరాజ్యము. కాఁబట్టి మేలు కొనిపెప్పటినుండి నిద్రపోవువఱకు బ్రహ్మ మొక్కదానినే లెస్సగ చింతించవలయును.

40 ఆరోపితస్య జగతో ప్రవిలాపనేన
చిత్తం మదాత్తకరయా పరికల్పితం నః.

శత్రూన్నిహత్యగురుషత్కుగణాన్నిపాతా
ద్గన్ధర్వద్విప్రో భవతి కేవల మద్వితీయః. 2-65

ఆరోపింపబడిన బగత్తులొక్క నిలయముచే చిత్తము వైవ
మయ మగును. అంతఃశత్రువులను కామాదిఅరిష్టవృద్ధిమును జయిం
చినవాడు గంధగజరాజువలె అద్వితీయుడై శోభిల్లును.

41 అద్యాస్తమేతు పపు రాశశితార మాస్తాం
కస్తావతాపి మమ చిద్వపుషో విశేషః,
కుంభే విసశ్యతి చిరం సమవస్థితే వా
కుంభాంబరసజ్జ న హి కోఽపి విశేషలేశః 2-66

నా శరీరము నేల నశించినను, 'లేక ఆచంద్రవత్' రాక్షసు
ఉండినను చిన్మయముడైన నాకు దానిచే కలుగు విశేష మేమియైన
తేదు, కుంభ పగిలిపోయినను, నిలిచియున్నను అందలి ఆకాశమున
కేమియు విశేషము కలుగదుకదా!

42 అహినిర్లయనీ సర్పనిర్మోహో జీవపర్ణితః.
పర్ణికే పతిత స్త్రిష్టే త్తం సర్పే నాభిమన్యతే 2-67
పాము వదలిన జీవరహితమైన కుబుసము పృథులందు పగి
యించును. దానిని సర్పము అభిమానింపదుకదా!

43 ఏవం స్థూలం చ సూక్ష్మం చ శరీరం నాభిమన్యతే,
ప్రత్యగ్భానశిభిధ్వస్తే మిత్థాజ్ఞానే సహతురే
నేతి నేతి రూపత్వా దశరీరో భవత్యయమ్. 2-68

అట్లే అత్యుజ్జానముకలవాడు స్థూలసూక్ష్మశరీరములను అభి
మానింపడు. అజ్ఞానము ప్రత్యగ్భాత్యుజ్జానమును అగ్నిచే గర్ధము

కాగా, 'నేతి, నేతి' [ఇది (దృశ్యము) కాదు, ఇదికాదు] అను
విచారణచే జీవుడు శరీరరహితుడౌ తగుచున్నాడు.

44 మరుభూమౌ జలం సర్వం మరుభూమాత్ర మేవ తత్,
జగత్ప్రాయ మిదం సర్వం చిన్మాత్రం స్వవిచారతః.
2-72

మరుభూమి యందు కానుపించు జలమంతయు మరుభూమి
మాత్రమే యగును. అట్లే ఈ ముల్లోకము లన్నియు స్వవిచారణచే
చిన్మాత్రమే (అత్మయే) యగును.

45 సజలే సైన్దవం యద్వత్సామ్యం భవతి యోగతః,
తథాత్సమనసో లైప్యం సమాధి రితి కథ్యతే. 2-75

నీటియందు ఉష్ణ కలిసిపోవునట్లు ఆత్మ, మనస్సు కలిసి
పోవుట సమాధి యని చెప్పబడును.

46 దుర్లభో విషయత్కాగో దుర్లభం తత్త్వవిర్యనమ్,
దుర్లభా సహజాపస్తా సద్గురోః కరుణాం వినా. 2-76
సద్గురువులొక్క కరుణ లేనిచో విషయత్యాగము దుర్ల
భము, (అత్మ) తత్త్వవిర్యనము దుర్లభము, సహజాపస్థ కలుగుట
దుర్లభము.

47 ఉత్పన్నశక్తిబోధస్య త్యక్తనిశ్శేషకర్తృణః,
యోగినః సహజాపస్తా స్వయమేవ ప్రకాశతే. 2-77

జ్ఞానశక్తివలనాడు (అత్మస్వరూప) కర్తృలను ఏ దేవు
వదలినవాడైన అగు యోగి సహజాపస్థ (సమాధిస్థి) స్వయము
గనే కలుగును.

48 రసస్య మనస త్చైవ చంచలత్వం స్వభావతః,
రసో బద్ధో మనో బద్ధం తే స సిద్ధ్యతి భూతతే. 2-78

పాదరసమునకు, మనస్సునకు చపలత్వము సహజ మైనది.
పాదరసమును బంధించినయెడల, మనస్సును బంధించినయెడల ఈ
ప్రపంచమున సిద్ధింపనిది ఏమియుండును?

49 పుంభానుపుంభవిషయేక్షణ తత్పరోఽపి,
బ్రహ్మవతోకనధియం వ జహతి యోగీ. 2-82
సంగీత తాల లయ వాద్య వళం గతాపి
మౌలిస్త కుంభపరిక్షణ ధీ ర్నతీవ.

నటి సంగీత శాళిలయవాద్యములను గావించుచున్నప్పటికి
శిరస్సుపైగల ఘటము తొనకకుండా జాగ్రత్తగా చూచుకొనునట్లు,
అనేక విషయములను పర్యవేక్షించుచున్నప్పటికి యోగి బ్రహ్మవ
తోకనబుద్ధిని వదలకుండును.

50 దృశ్యతే క్రూయతే యద్వద్ప్రహ్లాదోఽన్య స్మ
తద్భవేత్
నిత్య శుద్ధ విముక్తైక మఖండానంద మద్వయమ్,
సత్యం జ్ఞాన మనంతం యత్పరం బ్రహ్మహ మేవ
తత్. 3-2

కనబడునది, వినబడునది అంతయు బ్రహ్మముకంటె వేరైన
కాదు. బ్రహ్మము నిత్యమై, శుద్ధమై, విముక్తమై, ఏకమై, అఖండా
నందమై, అద్వయమై, జ్ఞానమై, అనంతమై యున్నది. అట్టి బ్రహ్మ
మునే నేను.

51 ఆనందరూపోఽహ మఖండబోధః

పరాత్పరోఽహం ఘనచిత్ప్రకాశః,
మేఘో యథా వ్యోమ స చ స్పృశన్తి
సంసారదుఃఖాని న మాం స్పృశన్తి 3-3

నేను ఆనందరూపుణును. అఖండబోధ స్వరూపుణును. పరా
త్పరుణును. ఘనచిత్ప్రకాశమును. మేఘము ఆకాశమును స్పృశింప
నట్లు, సంసారదుఃఖములు నన్ను స్పృశింప నేరవు.

52 సర్వం సుఖం విద్ధి సుదుఃఖనాశా
త్సర్వం చ సద్రూప మసత్యనాశాత్,
చిద్రూప మేవ ప్రతిభానయు ర్తం
తస్మా దఖండం మమ రూపమేతత్. 3-4

(జ్ఞానముచే) దుఃఖమంతయు నశించిపోవుటవలన సమస్తము
సుఖ మనియే యెఱుంగుము. అసత్యము నశించిపోవుటవలన సమ
స్తము సద్రూప మనియే యెఱుంగుము. ప్రకాశముతో కూడినది
కావున సమస్తము చిద్రూప మనియే యెఱుంగుము. కాబట్టి అఖండ
మైన బ్రహ్మమే నా స్వరూప మగును.

53 సత్య చిద్ధన మఖండ మద్వయం
సర్వదృశ్యరహితం నిరామయమ్,
యత్పదం విమల మద్వయం శివం
త త్సదాహ మితి మౌన మాశ్రయ. 3-6

సత్యమై, చిద్ధనమై, అఖండమై, అద్వయమై, సర్వదృశ్య
రహితమై, నిరామయమై, నిర్మలమై, శివస్వరూపమైనట్టి ఏ బ్రహ్మ

పదము కలదో, అదియే నదా నేను అయియున్నానని భావించి
మానమును ఆశ్రయించి యుండఁమా.

54 జన్మ మృత్యు సుఖ దుఃఖ వర్జితం

జాతి నీతి కులగోత్ర దూరగమ్,

చిద్వివర్తనగతో లస్య కారణం

తత్పదాహ మితి మాన మాశ్రయ.

3-7

‘జన్మ, మృత్యు, సుఖదుఃఖ, రహితమై, జాతిసీతీకలగోత్ర
వర్జితమై, పైతిన్యమయొక్క పిన్నమైన జగత్కృతకు కారణమై, చిద్వివర్తన
బ్రహ్మమే నేను’ అని భావించి మాన మాశ్రయించి యుండఁమా.

55 నిరుపాధిర నిత్యం యుత్సహై సర్వసుఖాత్పరమ్.

సుఖరూపత్వ మస్త్యేతదానంద త్వం నదా మమ. 3-10

ఉపాధిరహితమైనది, సుఖవృత్తియందు సర్వసుఖమయమైనది
యగు ఆనందమే నదా నాకు కలిగియున్నది. (నాయొక్క స్వరూపమై
యున్నది).

56 మమ చరణస్మరణేన పూజయా చ

స్వకతమసః పరిముచ్యతే హి జన్తుః,

న హి మరణ ప్రభవ ప్రణాశ హేతు

ర్మమ చరణస్మరణా ద్మతేన సి కించిత్. 3-12

నా పాదపద్మములను స్మరించుటచేత, మరణముకాదు
శాస్త్రము ప్రకారమైన ఆధ్యాపకము నుండి విముక్తికలుగును. జన్మన మరణ
ములను పోగొట్టుటచే నా పాదపద్మ స్మరణము కంటె అన్య మైనది
కేళికాళి ఏరియును లేదు.

58. ఏరాహోపనిషత్తు

493

57 ఆదరేణ యథా సౌతి ధనపస్తం ధనేచ్ఛయా,

తథా చే ద్విశ్వకర్తారం కో న ముచ్చ్యేత బంధనాత్.

3-13

ధనముకొఱకై ధనవంతుని ఆదరముతో ఎట్లు స్తుతించుచున్నా
ఆ ప్రకారముగ బిగత్తుయగు పెరచూత్తును స్తుతించినచో
ఏమియు బంధనమునుండి విముక్తు యగు కావలయును?

58 వ తర్తా నైవ భోక్తా చ న చ భోజయతా తథా,

కేవలం చిత్సదానందబ్రహ్మైవాహం జనార్దనః. 3-19

వాస్తవముగ కర్త లేఁడు, భోక్త లేఁడు, భుజింపఁ జేయఁ
వాఁడు లేఁడు. కేవలము చిత్సదానంద బ్రహ్మమే జనార్దనుడే
కలఁడు. ఆ బ్రహ్మమే నేను.

59 జలస్య చలనాదేవ చంచలత్వం యథా రవేః,

తథాహంకారసంబంధా దేవ సంసార ఆత్మనః. 3-20

జలముయొక్క చలనము వలననే (ప్రతిబింబిత) సూర్యుని
యొక్క చలనము సంభవించునట్లు (తోచునట్లు) అహంకారము
యొక్క సంబంధము వలననే ఆత్మకు సంసారము కలిగినట్లు తోచు
చున్నది.

60 చిత్తమూలం హి సంసార స్తత్ప్రియత్వేన శోభయేత్

హస్త చిత్త మహత్తాయాం తైషా విశ్వాసతా తవ.

3-21

సంసారమునకు మూలము చిత్తమే అయియున్నది. కాబట్టి
దానిని ప్రయత్నపూర్వకముగ శుద్ధము చేయవలెను. చిత్తము
యొక్క మహత్త్వమందు నీకు విశ్వాస మేలక!

61 కర్మ భనాని మహిషానాం బ్రహ్మణః త్వ జగన్తి ఁ
ప్రాక్షనాని ప్రయాతాని గతాః సర్గపరం పరాః
కోటయో బ్రహ్మణాం యాతా భూపా సప్తాః పరా
గవత్. 3.

రాజులయొక్కధనము ఎవటికి పోయినది? బ్రహ్మదేవుని
త్తులు ఎవటి కేగినవి? పూర్వపు సృష్ట్య లన్నియు గతించినాయె
కోట్లకొలది బ్రహ్మాండములు కాలగర్భమున పీలినములై ప
నవి. ఎందఱో రాజులు దుమ్మువలె ఎగిరిపోయిరి. (సలిందిలి).

62 ఉత్పాద్యమానా రాగాద్వా వివేకజ్ఞానపహ్నినా,
యదా తదైవ దహ్యతే తతస్తేషాం ప్రరోహణ
3.

ఉత్పన్నములైన రాగాదులు వివేకజ్ఞానమను అగ్నిచే దహి
తేయబడగా ఇంక అవి మఱల ఏల మొలకెత్తును?

63 యథా సునిపుణః సమ్యక్ పరదోషే క్షణే రతః,
తథా చేన్నిపుణః స్వేషు తో న ముచ్చేధ ఖడ్గదా
3.

ఇతరలదోషములను గాంచుటయందు నేర్పరి యైనట్లు
పుణ్యుడు తన దోషములను గాంచుటయందు నేర్పరియగునేని
ఎవఁడు బంధనమునుండి విముక్తుఁడు కావఁడును?

64 నాత్మజ్ఞమైష విషయ ఆత్మజ్ఞో హ్యత్మమాత్రద్య
ఆత్మనాత్మని సంతృప్తో నావిద్యా మనుధావతి. 3.

సిద్ధులు మొదలగునవి ఆత్మజ్ఞానికి సంబంధించిన విషయం
కావు. ఆత్మజ్ఞుఁడు ఆత్మమాత్రమునే శాంచును. అత్యయందే
త్వస్తిని బొందినవాఁడు అవిద్యవెంట పరుగిడఁడు.

65 యే కేచన జగద్వావా స్తా నవిద్యామయా న్విధూ,
కథం తేషు దీలాత్మజ్ఞస్త్యైవైవోని సజ్జతి. 3.28

ఈ జగత్తునందలి పదార్థములను అవిద్యామయములుగ
విూ, తెలుగుదురు. మఱి అవిద్యను వదిలిన ఆత్మజ్ఞుఁడు అట్టివాని
యందు (విద్యానులందు) ఏల మునుగును?

66 ద్రవ్యమంత్ర క్రియాకాలయుత్తయ సాన్ధుసిద్ధిదాః,
పరమాత్మపదప్రాప్తౌ నోపకుర్వన్తి కాశ్చన. 3.29

ద్రవ్యమంత్ర క్రియాకాలయుత్తులు సిద్ధులను తెచ్చగ కలుగఁ
జేయఁగలవు. కాని అవి యేవియు పరమాత్మ పదప్రాప్తికి ఉప
కరించవు.

67 సర్వేద్వారలనా శాస్త్రా వాత్మలాభో దయాభిధః,
స పునః సిద్ధివాంఛాయాం కథ మర్హత చిత్తకః. 3.30

సమస్తములైన శాస్త్రాలు శమించినపుడే - తత్వలాభము
కలుగును. అట్టి అత్మను బొందెన చిత్తరహితుఁడు మఱల సిద్ధులను
ఏలకోరును?

68 అద్వైతే పైరర్థ మాయాతే ద్వైతే చ ప్రశమం గతే,
పశ్యన్తి స్వప్నపల్లోకం తుర్యభూమి సుయోగతః. 4.12

అద్వైతభావమునందు స్థితత్వమును బడయఁగా, ద్వైత
భావము శమింపగా, తురీయభూమికయందు తెచ్చగ కలుగఁ బొం
దిన విజ్ఞులు లోకమును స్వప్నమువలె గాంచుదురు.

69 కేవలం క్షణమననం అస్తే ఒద్వైతే ఒతినిర్భయః
4.17

(అహంకారరహితుడైన) బ్రహ్మః పుణ్యం వేదము శ్రీ యామనస్సుడై అత్వైతభావమునందు అతినిర్భయుడై యుండును.

70 అంతర్భూయోర్ బహిర్భూన్య భూన్యత్వంభ భవాంబరే,
అంతఃపూర్ణో బహిఃపూర్ణః పూర్ణకుంభ ఇవార్దవే. 4-18

(బ్రహ్మనిష్ఠుడగు ఆకాశమునందలి సూన్యభూమివలె అంతః
భూన్యత్వంబు, బహిఃభూన్యత్వంబు అయియుండును. మఱియు, సము
ద్రమునందలి పూర్ణభూమివలె అంతఃపూర్ణుడగు, బహిఃపూర్ణుడగు
అయియుండును.

71 భావనా మఫిలాం త్యక్త్వా యచ్ఛిష్టం తస్మయో భవ.
4-19

సమస్తభావాలను వదిలివేసి ఏది శేషించునో అద్వైతయందు
(అట్టి అత్యయందు) తస్మయైత్యై యుండుము.

72 రాగద్వేషభయాదీనా మనురూపం చరన్మపి,
యోఽస్త రోష్ట్రమివ దచ్చః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే
4-24

రాగద్వేషభయాదులకు కనురూపముగా చరించువాడై
యున్నను, ఎవడూ హృదయమందు ఆకాశమువలె నిర్మలుడై
యుండునో, అట్టివాడగు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

73 యస్య నాహంకృతో భావో బుద్ధిర్వస్య స తివ్యతే,
కుర్వతో ఒకుర్వతో వాపి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4-25

ఎవనికి అహంకారము లేదో, ఎవనిబుద్ధి అసంగమై యుం
డునో, అతడగు కర్మచేసినను, చేయకయున్నను జీవన్ముక్తుడని
చెప్పబడును.

74 యస్మా న్నోద్విజితే లోకో లోకా న్నోద్విజితే చ
యః,

హర్దామృత భయోన్ముక్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4-26

ఎవనివలన లోకము భయమును తెందజో, ఎవడూ లోకము
జలన భయమును పొందజో, ఎవడూ హర్ష శోకాది ద్వంద్వములు
లేకుండునో, అట్టివాడగు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

75 ప్రజాహతి యదా కామా స్సర్వాం శ్చిత్తగతా మృతే,
మయి సర్వాత్మితే తుష్టః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే 4-28

మౌనీశ్వరా! ఎవడూ చిత్తమందలి కోరికలన్నిటిని లెక్క
తవలిచేయనో, సర్వమయుడనై స నాయకుడు సంతుష్టుడై యుం
డునో— అట్టివాడగు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

76 చై త్యవర్జితచిన్మాత్రే పదే పరమపావనే,
అక్షుద్ధచిత్తే విశ్రాంతః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4-29

దృశ్యవర్జితమగు చిన్మాత్రమందు, పరమ పనిశ్రమగు
బ్రహ్మపదమునందు ఏ విధమైన త్రోవ లేని ఉత్తముగలవాడై ఎవడూ
విశ్రాంతి నొందునో, అతడగు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

77 ఇదం జగ దహం సోఽయం దృశ్యజాత మవాప్తవమ్.
యస్య చిత్తే స స్ఫురతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4-30

ఈ జగత్తు, అహంకారము, దృశ్యరూపభూతము ఎవనిచిత్త
మందు తోలచినో, అతడగు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

78 సద్వ్రహ్మణి స్థిరే స్థావరే పూర్ణే తిషయవర్జితే,
అచార్యశాస్త్రమార్గేణ ప్రవిశ్యాకు ధ్విరో భవ. 4-31

సోదూషమై, స్థిరమై, విశాలమై, పూర్ణమై, విషయవర్జితమైనట్టి బ్రహ్మమునందు, గురుశ బ్రహ్మచూర్ణము బావరా నెట్లగునో ప్రవేశించి అచట స్థిరమై యుండుము.

79 శివో గురుః శివో వేదః శివో దేవః శివః ప్రధనః.
శివోఽస్మద్విహం శివః సర్వం శివా దస్మత్సర్వం చ దత్తమ్.
4-32

గురువు శివుడు; వేదము శివుడు; దేవుడు శివుడు; ప్రభువు శివుడు; నేను శివుణును; సమస్తము శివుడు. శివస్థితి లోని వేలుగ, ఏదియు బడింపజను లేదు.

80 విదిత్వా స్వాత్మనో రూపం సంప్రజ్ఞాతసమాధితః,
కుకమార్గేణ విరిజాః ప్రయాన్తి పరమం పదమ్. 4-38
సంప్రజ్ఞాత సమాధిద్వారా తన ఆత్మరూపమును తెలిసికొని శూన్యమూర్తియు బావరా విరక్తులై కొంతయు పరమాత్మపదమున ప్రవేశించుచున్నాడు.

81 అత్ర కో మోహః కః శోక వికత్వ మనువశ్యతః.
4-42

ఈ ప్రపంచమున ఏకత్వమును గాంచువానికి, ఇత మోహ మెచట? శోక మెచట?

82 యస్యానుభవపర్యవ్తా బుద్ధిః ప్రత్యే ప్రవర్తతే,
తద్బుద్ధిగోచరా స్సర్వే ముచ్యంతే సర్వపాతకైః. 4-43
ఎవనిబుద్ధి, అనుభవపర్యంగము అత్య శక్త్యమునందు ప్రవర్తిండునో, అట్టివానికి దృష్టిగోచరులైన వా రెల్లరును సమస్త పాపములనుండియు విముక్తి కెందుదుడు.

83 అనేకజన్మసంస్కార గురుదేవప్రసాదతః,
యోగోభ్యానో తతో వేధో జాయతే తస్య యోగినః.
5-66

అనేకజన్మల సుభాసంస్కారములచేతను, గురుదేవుని అనుగ్రహములను, యోగోభ్యాసము నలనను యోగి జ్ఞానము కలుగును.

84 తైలచారా మివాప్నోత్ దీర్ఘఘంటానినాదవత్,
అదావ్యం ప్రణవస్వార్థం యస్తం వేద స వేదవిత్.
5-69

తైలచారవలె అవిచ్ఛిన్నమైనదియు, దీర్ఘఘంటానినాదము వలె గుర్జుమైనదియు, అనాచ్ఛయమైనదియు, సగు ప్రణవమృతియు యొక్క అగ్రము నెఱిగినవాడు వేదవేత్తయని చెప్పబడును.

85 సర్వవిఘ్నహర శ్చాయం ప్రణవః సర్వదోషహః.
5-71

ప్రణవమృతియు సమస్త విఘ్నములను పోగొట్టునదియు, సమస్త దోషములను తొలగించునదియు అయియున్నది.

99. శాస్త్రాయనీయోపనిషత్తు

1 సమాసర్థం సదా చిత్తం జన్తో ర్విషయగోచరే,
యద్వేదం బ్రహ్మణి స్యాత్ తతో న ముచ్యతే.
బంధనాత్. 2

మనుజుని, చిత్తము విషయములందు లగ్నమైన విధముగా బ్రహ్మమునందు లగ్నమైనచో ఇత ఎవడు బంధమునుండి విముక్తుడు కాకుండును?

2 చిత్తమేవ హి సంసార స్తత్ప్రయత్నేన భోధయేత్,
యచ్చిత్త స్తస్మయో భవతి గుహ్య మేతత్సూత్రాతసమ్. 16

చిత్తిమే సంసారము. కావున నానిని ప్రభుత్వ మానక ముగ శుద్ధము చేయవలెను. మనుజుడు చిత్తిముతో జేచిని చింతించునో అద్వైతయందు తన్మయ మగును. (దానివలెనే రూపించున). ఇది సనాతనమైన రహస్యము.

3 జ్ఞానయజ్ఞః స విజ్ఞేయః సర్వయజ్ఞోత్తమోత్తమః. 16

జ్ఞానయజ్ఞము అన్నియజ్ఞములకంటె సర్వోత్తమమైనదని తెలియదగినది.

4 ఆత్మానం చేద్విజానీయా ద్ధర్మ మస్మీతి పూరుషః,
కిమిచ్ఛ స్మ-స్య కామాయ శరీర మనుసంజ్వరేత్ 22

మనుజుడు 'ఈ ఆత్మ నేను అయియున్నాను' అని తెలిసికొని నపుడు (ఆత్మసాక్షాత్కారమును పొందినపుడు) ఇంక 'దేని యెవల కోరికచేరి తనశరీరమును శ్లేశపెట్టెను? (దృశ్యవిషయములను వేసిని కోరడని భావము).

5 గురురేవ పరోధర్మో గురురేవ పరాగతిః. 36

గురువే పరమధర్మము. గురువే పరమగతి.

6 మస్య దేవే పరాభక్తి ర్యథా దేవే తథా గురో,
స బ్రహ్మవి త్పరం ప్రేయా దితి వేదానుశాసనమ్
—ఇత్యుపనిషత్. 37

ఎవనికి దేవునియందు గొప్పభక్తి కలగో, దేవునియందునతె గురువునందురు గొప్పభక్తి కలగో, అట్టి బ్రహ్మవేత్త. మరబ్రహ్మ యును పొందునని వేదము నచిందుచున్నది.

100. హయగ్రీవోపనిషత్తు

1 నారదో బ్రహ్మణ ముపసమేత్వోవాచ—

అధిహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం పరిష్ఠాం యయా

ఽచిరాత్పర్యపాపం ట్యపోహ్య బ్రహ్మవిద్యాం లభ్యై
శ్వర్యవాన్ భవతి—

బ్రహ్మోవాచ—హయగ్రీవదైవత్యా స్మస్త్రాస్మి నోఽ
వేద — స శ్రుతి స్మృతీహి స పురాణాని వేద
స సర్వైశ్వర్యవా నృపతి త వితే మస్త్రాస్మి.

నారదుడు బ్రహ్మదేవుని సమీపించి యిట్లుడిగెను—“మహాత్మా! దేనిచేత మనుజుడు సమస్త పాపమును పోగొట్టకొని బ్రహ్మ విద్యను పొంది సర్వైశ్వర్యవంతుడగునో అట్టి శ్రేష్ఠమగు బ్రహ్మ విద్యను గూర్చి వచింపుడు”—అని విని బ్రహ్మదేవుఁ డిట్లు చెప్పెను. హయగ్రీవదేవుని మంత్రములను తెలిసికొనువాఁడు శ్రుతిస్మృతి పురాణములను తెలిసికొనినవాఁడగును. అతఁడు స్వైశ్వర్యవంతుఁడగును. అని ఈ మంత్రములు—

2 విశ్వోత్తీర్ణస్వరూపాయ చిన్మయానందరూపిణే,

తుభ్యం నమో హయగ్రీవవిద్యారాజాయ విష్ణవే
స్వాహా స్వాహా నమః.

విశ్వతీతస్వరూపుఁ డవును, చిన్మయానందరూపుఁడవును, విద్యలకు ప్రభువును, సర్వవ్యాపకుఁడవును, హయగ్రీవుఁడవును అగు నీకు సమస్కారము.

3 ఋగ్వజ్ఞస్సామరూపాయ వేదాహరణకర్మణే,
ప్రణవోద్ధిభవపుషే మహాశ్వశిరసే నమః

స్వాహా స్వాహా నమః.

ఋగ్వజ్ఞస్సామవేదరూపుఁడగును, వేదములను సర్వ పాప్తింపఁ జేసిన వాఁడగును, ఓంకారస్వరూపుఁడగును, గోప్యతశ్వము యొక్క శిరస్సుకలవాఁడగును అగు హయగ్రీవునకు సమస్కారము.

4 ఉద్ధిభ ప్రణవోద్ధిభ సర్వవాగీశ్వరేశ్వర,
సర్వవేదమయాచిన్త్య సర్వం బోధయ బోధయ

స్వాహా స్వాహా నమః

ప్రణవ (ఓంకార) స్వరూపా! సర్వవాక్కులకు ప్రభువా! ఈశ్వరా! సర్వవేదమయా! అచింత్య స్వరూపా! సమస్తము (జ్ఞానము) బోధింపుము, బోధింపుము. నీకు సమస్కారము.

101. దత్తాత్రేయోపనిషత్తు

1 సత్యక్షేత్రే బ్రహ్మ నారాయణం మహాసామ్రాజ్యం కిం
తారకం తస్మై బ్రూహి భగవ నిన్మత్కుక్షః సత్యా
నంద చిదాత్మకం సాత్త్వికం మామకం ధామోపా
స్వేత్యాహ.

1

సత్యక్షేత్రమందు బ్రహ్మదేవుఁడు మహత్తరకత్త సామ్రాజ్యాధీశుఁడు నారాయణుని తారకము (ఉప్పుని తరింపఁజేయునది) ఏదియో వచింపుడని యుచు గంగా అందులకు నారాయణుని సత్య నంద చిదాత్మక మైనదియు, సాత్త్విక మైనదియునగు నాయొక్క స్థానమును (స్వరూపమును—ఆత్మస్వరూపమును) ఉపసంహరింపఁ అని చెప్పెను.

ఓమ్

102. గారుడోపనిషత్తు

1 విషం బ్రహ్మాతిర్థం స్యా దమృతం బ్రహ్మమాత్రకమ్,
బ్రహ్మాతిర్థం విషవ దృష్టిహృత్మాత్రం ఖగేవహమ్.

బ్రహ్మమునకంటె వేతై నది విషము. బ్రహ్మము అమృతము. విజ్ఞానగువాఁడు బ్రహ్మాతిర్థమైన దృశ్యజగత్తును విషమునలె అర్పించి బ్రహ్మబ్రూతమును అమృతమునలె స్వీకరించవలెను.

2 ఓం నమో భగవతే మహాగరుడాయ విష్ణువాహనాయ
త్రైలోక్యపరిపూజితాయ వజ్రనఖ వజ్రతుండాయ
వజ్రపక్షిలంశ్శత శరీరాయ ఏహ్యేహి మహాగరుడ
విషం చిన్తి చిన్తి ఆవేశయావేశయ హుం ఖల్ ప్యాహి.

భగవంతుఁడగును, విష్ణువాహనుఁడగును, త్రిలోక వాసులచే పూజింపఁబడువాఁడగును, వజ్రనఖుఁడగును, వజ్రములుగల వజ్ర పక్షాలంకృతశరీరుఁడగును అగు గరుడశృంగునకు సమస్కారము. ఓ మహాగరుడత్మంతుడా! రమ్మ! రమ్మ! విషమును ఛేదింపుము. (హుం శబ్దమున) ప్రవేశింపము!

103. కలిసంతరణోపనిషత్తు

1 య ద్వివ్యనామ స్మరణాం సంసారో గోష్పదాయతే,
స్వానన్యభక్తి ర్భవతి త ద్రామపద మాశ్రయే.

ఎవనియొక్క ద్వివ్యనామమును స్మరించువారికి సంసారము గోప్రపాదముగ తోచునో, అనన్యభక్తి కలుగునో, కట్టి శ్రీరామ చంద్రుని పాదములను ఆశ్రయించుదును.

2 ద్వాపరాస్తే నారదో బ్రహ్మణం జగామ, కథం భగవన్
గాం పర్యటన్ కలిం సంతరేయ మితి స హోవాచ
బ్రహ్మ సాధు పృష్టోఽస్మి సర్వశ్రుతిరహస్యం గోప్యం
తచ్చురిణి యేన కలిసంసారం తరిష్యసి భగవత ఆది
పురుషస్య నారాయణస్య నామోచ్చారణ మాత్రేణ
నిర్ధూతకలిర్భవతి, నారదః పునః పప్రచ్ఛ తన్నామ
తిమితి, స హోవాచ హిరణ్యగర్భః.

ద్వాపరయుగముయొక్క ఓపర నారదుడు బ్రహ్మజేవుని యొద్దకేగి 'మహాత్మా! నేను భూమంశలమున సంసరించుచు పాపము నెల్లు దాటంగలనో పచింపువని యడుగఁగా, అంతట బ్రహ్మ జేవుఁ డిట్లా పచించెను—'నారదా! మంచిప్రశ్న వేసితివి. సమస్త వేదముల రహస్యమైన సంసారతరణోపాయమును చెప్పుచున్నాను. వినుము—''భగవంతుఁడును, ఆదిపురుషుఁడును అయిన నారాయణుని నామమును ఉచ్చరించినయెడల పాపము దూరీకృత మగును— అంతట నారదుఁడు 'ఆ నామమేదీ! అని అడుగఁగా, బ్రహ్మజేవుఁ డిట్లా పచించెను—

104, 105. జాబాల్య, సౌభాగ్యలక్ష్మ్యపనిషత్తులు

505

3 " హరే రామ హరే రామ రామ రామ హరే హరే,
హరే శృష్ట హరే తృష్ట తృష్ట తృష్ట హరే హరే".

4 ఇతి ఖోదశరం నామ్నాం రత్నిరత్మషనాశనమ్,
నాతః పరతరోపాయః సర్వవేదేషు దృశ్యతే,
హరే రామ హరే రామ రామ రామ హరే హరే
హరే తృష్ట హరే తృష్ట తృష్ట తృష్ట హరే హరే

ఈ ప్రకారముగ పదనాలుగు సరములతోఁ గూడినదియూ, కలికల్పవ్రమును నిర్మించేయ నడియ నగు ఈ 'హరేరామ హరే తృష్ట' మంత్రిము దిష్ట కలిఁగెరిగియును మేళిత శ్రేష్ఠమై యు డిపాయము సమస్త వేదములందునుగూడ కనబడుట లేదు.

104. జాబాల్యపనిషత్తు

1 అహంకారావిష్టః సంసారీ జీవః స ఏవ పశుః,
సర్వజ్ఞః పంచకృత్య సంపన్నః సర్వేశ్వర తఃశః
పశుపతిః.

అహంకారముతోఁ గూడినవాఁడు, సంసారి అగు జీవుఁడు పశువు (పశుతుల్యుఁడు). సర్వజ్ఞుఁడు, సర్వశక్తి సంపన్నుఁడు అగు సర్వేశ్వరుఁడు పశుపతి.

105. సౌభాగ్యలక్ష్మ్యపనిషత్తు

1 అన్తే ఓనన్తం సహారోష్య ఖండే లఖండం
సమర్పయన్,

భూమానం ప్రకృతిం ధ్యాత్వా కృతకృత్యోఽమృతో
భవేత్ 11

అనంతమైనదానిని అంతిమందును, అఖంపమైనదానిని ఖంప
మంగును పరుర్పించును, ప్రకృతిని 'భూమా' స్వరూపముగా
భావించువాఁడు కృతకృత్యుఁడగును. అమృతత్వమును పొందును.

2 యోగేన యోగం సంరోధ్య భావం భావేన చాంజనా,
నిర్వికల్పం పరం తత్త్వం సదా భూత్వా పరం భవేత్ 12

యోగముచే దృక్పథసంయోగమును సంరోధించి, కైలసభావ
ముచే దృక్పథభావమును శీఘ్రముగ, తేజస్వగ నిరోధించి, సదా నిర్వి
కల్పమై, పరమైశ్వర్య తత్త్వరూపముగా అయి బ్రహ్మానిష్ఠుఁడు
పరబ్రహ్మమే యగుచున్నాఁడు.

3 అహంభావం పరిత్యజ్య జగద్భావ మనీదృశమ్,
నిర్వికల్పే స్థితో విద్వాన్ భూయో నాప్యనుభోచతి, 13

అహంభావమును వదిలి, జగద్భావమును వీడి, విజ్ఞానము నిర్వి
కల్పమగు ఆత్మయందు స్థితికలవాఁడై తిరిగి ఎన్నిడుచును దుఃఖంప
కుండును.

4 సలిలే నైస్థవం యిద్య త్సమ్యం భవతి యోగతః,
తథా ఒత్తమనసో నైక్యం సమాధి రభిధియతే, 14

సీటియందు ఉష్ణకల్లు లయించునట్లు ఆత్మయందు మనస్సు
లయించుట సమాధి యనఁబడును.

5 యత్సమత్వం తయో రత్ర జీవాత్మపరమాత్మనోః,
సమస్తైవష్టసంకల్పః సమాధి రభిధియతే, 16

జీవాత్మపరమాత్మల యొక్క సమత్వము, సమస్తసంకల్ప
లహీనస్థితి సమాధియని చెప్పఁబడును.

106. సరస్వతీరహస్యోపనిషత్తు

1 అస్తి భూతి ప్రియం రూపం నామ చేత్యంశపంచకమ్,
ఆద్యత్రయం బ్రహ్మరూపం జగద్రూపం తతో ద్వయమ్, 23

అస్తి, భూతి, ప్రియము, నామము, రూపము—అని ఐదు
అంశములు కలవు. అందు మొదటిమూడవవి బ్రహ్మముయొక్క
లక్షణములు. తక్కిన రెండును జగత్తుయొక్క లక్షణములు.

2 ఉపేక్ష్య నామరూపే ద్వే సచ్చిదానందతత్పరే,
సమాధిం సర్వదా కుర్యాద్ధృదయే వాథ ాహిః, 24

విజ్ఞానగుణవాఁడు నామరూపముల రెండిటిని ఉపేక్షించి,
సచ్చిదానందములందు (అస్తి, భూతి, ప్రియములందు) తత్పరుడై
హృదయమందుఁగాని, బాహ్యమునఁగాని సమాధినిష్ఠుడై యుండు
వాఁడగును.

3 సవికల్పో నిర్వికల్ప సమాధి ర్వివిధో హృది,
దృక్పథానుభవేన సవికల్పః పున ర్విధౌ, 25

హృదయమునఁ గావించు సమాధినిష్ఠ సవికల్పమని, నిర్వి
కల్పమని రెండువిధములు. అందు సవికల్పము దృక్పథానుభవమని,
శబ్దానుభవమని మఱియొక రెండువిధములు.

4 కామాద్యా భిక్షగా దృశ్యాస్తత్పాక్షిత్యేన చేతనమ్,
ధ్యాయే దృశ్యానువిధోఽయం సమాధిః సచిరల్పకః. 26

చిత్తవందలి కామాద లు దృశ్యమాలు. వానికి సామ్యమైన
చైతన్యమును ధ్యానించుట దృశ్యానుస్థి సచిరల్పసమాధి యగును.

5 అసంగః సచ్చిదానందః స్వప్రభో ద్వైతవద్భితః,
అస్మితి శబ్దవిధోఽయం సమాధిః సచిరల్పకః. 27

అసంగమై, సచ్చిదానందమై, స్వప్రభమై, ద్వైతవద్భిత
మైనట్టి ఆత్మనే నేను అని భావించుట శబ్దానువిధసచిరల్ప సమాధి
యగును.

6 స్వానుభూతిరసావేశా దృశ్యశబ్దానపేక్షితః,
నిర్వికల్పః సమాధిః స్వాన్నివాతస్థిత దీపవత్. 28

స్వానుభవరసావేశమువలన గలుగునదియు, దృశ్యశబ్దరహిత
మైనదియు, గాలిపీచునోటగల దీపమువలె నిశ్చల మైనదియు
నగు స్థితి నిర్వికల్పసమాధి యగును.

7 హృదీవ బాహ్యదేశేఽపి యస్మి న్కస్మింశ్చ వస్తునిః
సమాధి రాద్యసన్మాత్రా నామ రూప వృథత్కృతిః. 29

హృదయమునందువలె బాహ్యప్రదేశమందును ఏ వస్తువు
నందై నను నామరూపహితమైన భావము, ఆద్యసన్మాత్రాత్మ
భావము కలిగియుండుటయు సమాధి యగును.

8 ఏతైః సమాధిభి ర్షడ్వి ర్నయే త్కాలం నిరస్తరమ్. 30

ఈ ఆఱువిధములైన సమాధినిష్ఠలద్వారా నిరంతరము కా
మును గడపవలయును.

9 చేహభిమానే గలితే విజ్ఞాతే పరమాత్మని,
యత్ర యత్ర మనో యాతి తత్ర తత్ర పరామృతమ్. 31

చేహభిమానము తొలగఁగా, పరమాత్మ పరిస్థితిని గాఢంగా
మనస్సు ఎచు చెచటికి పోవునో అచటగల పరామృతమే (ఆత్మని,
స్వేతమే) అనుభూతి మగును.

10 మయి జీవత్వ మిశత్వం కల్పితం వస్తుతో నహి,
ఇతి యస్త విజానీతి స ముక్తో నాత్ర సంశయః.
—ఇత్యుపనిషత్ 33

‘నాయందు జీవత్వము, ఈశత్వము కల్పించఁబడినవి. వస్తువి
తీవు’—అని ఎవఁ యెఱుఁగు చున్నాఁడో అతఁడ ముక్తుఁడ యగు
చున్నాఁడు. ఇటు సంశయము లేదు.

107. బహువుచోపనిషత్తు

2 పంచరూప పరిత్యాగా దన్వరూప ప్రహణతః,
అధిష్ఠానం పరం తత్త్వ మేకం స చ్చిష్యతే మహత్.

పంచభూతరూపదృశ్య పరిత్యాగము విలనము, అస్వరూప
ముగు బహు (చిత్త) పదార్థములను విహించుట వలనను, అగ్రహే
వస్తై, ఏకమై, మహత్తరమైనట్టి పరత్వము (బ్రహ్మము) కేఁగి
చును.

108. ముక్తికోపనిషత్తు

1 సహస్రై ర్మృనిగణై ర్వినిష్ఠైశ్చ క్షరౌచిభిః.
అనైర్నిర్భాగవత్తై శ్చాపి స్త్రాయమున్న చుహర్మిశమ్
1-2

2 ధీవిక్రీయా సహస్రాణాం సాక్షిణం నిర్వికారిణమ్,

స్వరూపధ్యాననిరతం సమాధివిరమే హరిమ్. 1-3

3 భక్త్యా శుశ్రూషయా రామం స్తువన్ ప్రపచ్చ మారుతిః
1-4

సనకాది మునులచేతను, పసిష్ఠాదులచేతను, శుకాదులచేతను, ఇతరభాగవతులచేతను అహర్నిశములు స్తుతింపఁబడువాఁడును, వేలకొలది బుద్ధివికారములను సాక్షియైనవాఁడును, నిర్వికారుఁడును (ఆత్మ) స్వరూపధ్యాన నిరతుఁడును, (శ్రీ)హరియు అగు (శ్రీ)రామచంద్రుఁడు సమాధినిష్ఠుఁడని విరిమానబొందినప్పుడు హనుమంతుఁడు వారికి శక్తితో శుశ్రూషలు కావించును వారిని స్తుతించుచు ఇట్లుడిగెను—

4 త్వద్రూపం జ్ఞాతు మిచ్ఛామి తత్త్వతో రామ ముక్తయే,
5 అనాయాసేన యేనాహం ముచ్ఛేయం భవజన్తనాత్.

1-5

భృపయా వద మే రామ యేన ముక్తో భవా మ్యహమ్
1-6

ఓ రామచంద్రా! మోక్షముకొఱకై మీ స్వరూపమును యథార్థముగా తెలిసికొనఁగోరుచున్నాను. ఏ మీ స్వరూపసాక్షాత్కారముచే నేను సులభముగ సంసారబంధనము నుండి ముక్తుఁడనగుదునో, అట్టి మీ శాస్త్రవైఖ్యను స్వరూపమును దయచేసి నాకు తెలుపుఁడు.

6 వేదాన్తే సుప్రతిష్ఠో ఒహం వేదాంతం సముపాశ్రయః
1-7

108. ముక్తికోపనిషత్తు

511

(అవును (శ్రీ)రామచంద్రుడిట్లు చెప్పెను—)

ఓ ఆంజనేయా! నేను వేదాంతమందు సుప్రతిష్ఠుడనై యున్నాను. కాబట్టి నీవు వేదాంతమును లెస్సగ జిశ్రయింపుము.

7 తైవల్యం ద్వి రేతైవ పారమార్థికరూపిణీ,
దురాచారరతో వాపి మన్నామ భజనా త్కపే. 1-18

ఓ వాసరశేష్ఠా! దురాచారనిరతుడైనను నాయొక్క నామమును భజించుటచే (సన్మార్గము నవలంబించి) పరమార్థరూప ముగు తైవల్యమును, మోక్షమును పొందుచున్నాఁడు.

8 గురూపదిష్టమగ్నేణ ధ్యాయ స్మర్థుణ మప్యయమ్,
మత్స్యాయుజ్యం ద్విజః సమ్యగ్ గృజే ద్భృమరకీటవత్.
1-24

గురూపదిష్టమగు మార్గమణ్వారా నాశరహితమైన నాస్వరూపమును, గుణములను లెస్సగ ధ్యానించుచు బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు భ్రమరకీటన్యాయమున నాసాయుజ్యమును పొందును.

9 చతుర్విధా తు యా ముక్తి ర్మదుపాసనయా భవేత్.
1-25

సాలోక్య, సామీప్య, సారూప్య, సాయుజ్యములను నాలుగువిధములైన ముక్తిని మనుజుఁడు నన్ను ఉపాసించుటచే పొందుచున్నాఁడు.

10 గృహీత్వాష్టోత్తరశతం యే పతన్తి ద్విజోత్తమాః,
ప్రారబ్ధక్షయపర్యంతం జీవన్ముక్తా భవన్తి తే. 1-42

ఏ బ్రహ్మనిష్ఠులు నూటయొనిమిదిఊపనివత్తులను చక్కగ చదివి వాఁయందలిభాషమును గ్రహించిరి వారు ప్రారబ్ధక్షయ

పర్యంతము జీవన్ముక్తై విలసిల్లుదును. (అనుపరి విః
బహుయుగసు).

11 జీవన్ముక్తి విదేహిముక్త్యైః ఉష్ణోత్తరశబ్దో
ప్రమాణం, కర్తృత్వాది దుఃఖనివృత్తిద్వారా
సందాహాప్తిః ప్రయోజనం భవతి.

జీవన్ముక్తి, విదేహిముక్తులకు ఉష్ణోత్తరశబ్దో
(108 ఉపనిషత్తుల) ప్రమాణము. కర్తృత్వాదిదుఃఖము
నుటద్వారా నిత్యానందము లభిండుట ప్రయోజనము.

12 పురుషప్రయత్నసాధ్య వేదాస్త్రశవణాది జ్ఞాన

జీవన్ముక్త్యాది లాభో భవతి సర్వవాసనాత్తయ

పురుషప్రయత్నసాధ్యమైన వేదాంతశ్రవణాదుల
ద్వారా, సమాధినిష్ఠలచే జీవన్ముక్తి లాభము చేకూరును.
వాసనలు కలుగుచుంటే అట్టిలాభము సిద్ధించదు.

13 అథ చేదశుభో భావ స్త్వాం యోజయతి సం
ప్రహృత్తన స్తదసౌ యత్నా జ్ఞేతవ్యో భవతా

వాసరశ్రేష్ఠా! పూర్వపుటశుభవాసనలు, భావము
కుంసారసంకటమున పడవేయవేసి, క్రయస్థిపుర్వకము
శుభవాసనలద్వారా, భావములద్వారా (సప్త జన్మంశుః)

14 శుభాశుభాభ్యాం మార్గాభ్యాం పహన్తి వాసః
పౌరుషేణ ప్రయత్నేన యోజనీయో శుభే ప

వాసనలు అనునవి శుభ, అశుభములను రెండుమార్గముల
ద్వారా ప్రవహించుచున్నవి. పురుషప్రయత్నముచే అశుభమార్గ
మును నిరోధించి, శుభమార్గమున దానిని మరలించవలెను.

15 పౌరుషేణ ప్రయత్నేన లాలయే చ్చిత్తబాలకమ్. 2.7

పురుషప్రయత్నముచే చిత్తమును బాలకుని లాలించివశము
చేసికొనవలెను.

16 వాసనాక్షయ విజ్ఞాన మనోనాశా మహామతే,

సమదాఽం చిరాభ్యస్తా భవన్తి ఖలదా మతాః. 2.10

మహామతే! వాసనాక్షయము, తత్త్వజ్ఞానము, మనోనాశము
అను మూడుసాధనలను సమకాలము చిరకాలము అభ్యసించినచో
(మోక్షాన్ని) ఫలమును అవి కలుగజేయునని విజ్ఞులు తలంపుదు.

17 జన్మాస్తరశతాభ్యస్తా మిథ్యా సంసారవాసనా,

సా చిరాభ్యాసయోగేన వినా సక్షీయతే త్యచిత్. 2.14

వందలకొలది జన్మలందు అభ్యసించబడిన మిథ్యయగు
సంసారవాసన చిరకాలము అభ్యాసము చేయనిచో ఎన్నడను
క్షయించదు.

18 తస్మా తస్మయ్య ప్రయత్నేన పౌరుషేణ వివేకినా,

భోగేచ్ఛాం దూరత స్త్యక్త్వా త్రయ మేవ సమాచర.

2.15

కాబట్టి సాముద్రా! వివేకముతో గూడిన పురుషప్రయత్న
ముచే భోగేచ్ఛను దూరముగ వదిలివేసి వాసనాక్షయ్యాది సాధన
లను మూడిటిని తేన్నగ ఆచరింపుము.

19 తస్మాద్వాసనయా యుత్తం మనో బద్ధం విదు ర్పు
సమ్య గ్వాసనయా త్యక్తం ముక్త మిత్యభిధీయతే.
మనోనిర్వాసనీభావ మాపరాథ మహాకపే 2_

(అశుభ) వాసనలతోఁగొడియున్న మనస్సు బద్ధమని పే-
చెప్పబడు. వాసనారహితమగు మనస్సు ముక్తమని చెప్పబడి-
టవాసరక్తేషా! మనస్సును శీఘ్రముగ వాసనారహితముగ నె-
ర్చుము.

20 సమ్యగాలోకనా తృత్యాద్వాసనా ప్రవిలీయతే,
వాసనా విలయే చేత శ్చమ మాయాతి దీపవత్. 2_1

సత్యమును (యథార్థమును) లెస్సగ అవలోకించుట
వాసన సశించిపోవుచున్నది. వాసన సశించుటచే చిత్తము (నూ-
లేని) దీపమువలె శుభించిపోవును.

21 వాసనాం సంపదిత్యజ్య మయి చిన్మాత్రవిగ్రహే,
యచ్ఛివ్యతి గతవ్యగ్రః సోఽహం సచ్చిత్పుభాత్యకః.
2_1

వాసనను లెస్సగ వరిత్యజించి చిన్మాత్రస్వరూపుడనై
నాయందు (ఆత్మయందు) ఏవిధమైన పేరపాలులేక నిశ్చింతగ నె-
ఱినియుండువాఁడు సచ్చిదానందస్వరూపుడై యుండును.

22 సమాధి మథ తర్కాణి మా కరోతు కరోతు వా,
హృదయే నాత్మసర్వేషాం ముక్త ఏవోత్తమాశయః.
2_1

మనుజుఁడు సమాధినిష్ఠుడై యుండువాఁడు! లేక కర్మలను
చేయువాఁడు! హృదయమందు పొందబడిన సమస్తవాంఛలుగల
(పరిపూర్ణత్వమును బహసిం) ఉత్తమాశయఁగు ముక్తుడై యగును.

23 నైష్య-త్యేణ న తస్మాద్ద స్తస్యార్థోఽస్తి న కర్మభిః,
న సమాధానజాప్యోభ్యాం యస్య నిర్వాసనం మనః.

2_20

ఏవనిమనస్సు వాసనారహితముగ నున్నచో, అట్టివానికి
కర్మలను చేయవలయుచుండచేఁగాని, కర్మలను చేయుటచేఁగాని, సమా-
ధిచేఁగాని, జపముచేఁగాని ప్రయోజనము లేదు.

24 సత్యప్రవాసనా న్మానా దృతే నాన్యుత్తమం పదమ్.
2_21

వాసనలను వదలి సతానముగా నుండు స్థితికంటె ఉత్తమ
ప్రాసపదము (స్థితి) పోకొకటి లేనేలేదు.

25 దృఢాభ్యస్త పదార్థైక భావనా దతిచంచలమ్,
చిత్తం సంజాయతే జన్మజరామరణకారణమ్. 2_25

దృఢముగ అభ్యసించబడిన పదార్థభావనచే మహాచంచల
మగు చిత్తము జన్మజరామరణ కారణ మగుచున్నది.

26 అనంగవ్యవహారత్వాత్ భవభావనవర్జనాత్,
శరీరనాశ దృశ్యా ద్వాసనా న ప్రపర్వతే.
వాసనా సంపదిత్యాగా చ్చిత్తం గచ్ఛ త్యచిత్తతామ్.
2_28

అనంగముగ వ్యవహరించుటవలనను, సంసారభావన లేక
పోవుటవలనను, శరీరము సశించిపోవునది అని తెలిసికొనుటవలనను
వాసన కలుగకుండును. వాసన కలుగకుండుటవలన చిత్తము అచిత్త
త్వమును పొందును. (సశించును).

27 అవాసనత్యా తృతతం యదా స మనుతే మనః,
అమనస్తా తదోదేతి పరమోపశమప్రదా, 2-29

వాసనలు నశించుటచే మనస్సు సంకల్పరహిత మగును.
అప్పుడు పరమశాంతిప్రదమగు అమనస్కర్త్యము కలుగును.

28 అవృత్తృష్ణమనా యావద్భవా నజ్ఞాతతత్త్వచా,
గురుశాస్త్రప్రమాణై స్తు నిర్ణీతం తావదాచర, 2-30

మనస్సు వాసనారహితము కానింతటివరకు దరిల్పము
నెఱుంగక జాలకుండువు. కావున గురుశాస్త్రప్రమాణము
చే నిర్ణయింపబడిన దానిని ఆచరింపుము.

29 సహస్రాంకురశాఖాత్మ ఫలవల్లవశాలినః,
అస్య సంసారవృక్షస్య మనోమూల మిదం స్థితమ్
2-36

చేలకొలది అంకురములు, కొమ్మలు, ఫలములు, చిగుళ్ళు
మున్నగువానితో కూడిన ఈ సంసారమును వృక్షమునకు మనస్సే
మూలమై యున్నది.

30 సంకల్ప ఏవ తస్య న్యే సంకల్పోపశమేన తత్,
శోషయాశు యథా శోషమేతి సంసారపాదహః, 2-37

సంకల్పమే మనస్సని తలంతును. సంకల్పము శబించి
నపుడు సంసారవృక్షము ఎండిపోవును. కావున సంకల్పరాహిత్య
ముచే సంసారవృక్షమును శీఘ్రముగ శుష్కింపఁజేయుము.

31 ఉపాయ ఏక ఏవాస్తి మనసః స్వస్య నిగ్రహే,
మనసోఽభ్యుదయే నాశో మనోనాశో మహోదయః
2-38

తన మనస్సును నిగ్రహించుటకు ఒకే ఉపాయము కలదు.
మనస్సు వాసనారహితమై ఆత్మయందే నెలగొనియుండుటయే మనో
నాశము. అట్టి మనోనాశము మహామోదయమే యగును.

32 జ్ఞమనో నాశ మభ్యేతి మనోజ్ఞస్య హి శృంఖలా 2-39
విజ్ఞానకు మనస్సు నాశమను బొందును. అజ్ఞానికి మనస్సు
సంకెలనలె బంధక మగును.

33 తావన్నిశీవ వేతాలా పల్లన్తి హృది వాసనాః,
ఏకతత్త్వ దృఢాభ్యాసా ద్యావన్న విజితం మనః,
2-40

ఏకమైన కఠతత్త్వమును (ఆత్మతత్త్వమును) దృఢముగ
అభ్యసించుటద్వారా మనస్సు జయింపఁబడనలెవఱకు రాతొకాల
మున బేతాళములవలె హృదయమున వాసనలు విజృంభించుచునే
యుండును.

34 ప్రక్షీణచిత్తదర్శస్య నిగృహీ తేంద్రియద్విషః,
పద్మిన్య ఇవ హేమస్తే క్షీయన్తే భోగవాసనాః, 2-41

చిత్తముయొక్క మనసు నశించినవాఁడను, ఇంద్రియము
లను శత్రువులను జయించినవాఁడను అగు మహాజ్ఞానకు హేమంత
బురువునందు తామరతీగలవలె భోగవాసనలు నశించును.

35 హస్తం హస్తేన సంపీడ్య దనైర్దస్తాన్విచూర్ష్య చ,
అంగాన్యంగై స్సమాక్రమ్య జయే దాదా స్వకం
మనః, 2-42

చేతిని చేతితో నలిపి, దంఠిములను దంతములతో కొఱికి
అన మనములను అవయవములతో ఒక్రిమించి మొట్టమొదట తన
మనస్సును జయింపవలెను.

36 న శక్యతే మనో జేతుం వినా యుక్తి మనిందితామ్,
అంకుశేన వినా మత్తో యథా దుష్టమతంగజః. 2-43

అంకుశములేనిచో దుష్టముగ వీనుడును బయింపజాలనట్లు
ఉత్తమమైన యుక్తి లేనిచో మనస్సును బయింపటకు శక్యము
కాదు.

37 అఘాత్య విద్యాధిగమ సాధుసంగతి రేవ చ. 2-44

38 వాసనా సంపత్త్యాగః ప్రాణస్పృంద నిరోధనమ్. 2-45
ఏతా స్తా యుక్తయః పుష్టాః సన్తి చిత్తజయే కిల.

అఘాత్య విద్యాప్రాప్తి, సాధుజనసంగత్యము వాసనా
త్యాగము, ప్రాణానామము—అను ఈ యుక్తులు గిత్తిమీను
బయింపటకు అర్హులగుటకు ఉపకరించును.

39 విలాప్య వికృతిం కృత్వానైం సంఖపవ్యత్యయ
క్రమాత్,
పరిశిష్టం చ చిన్తాత్రం చిదానందం విచిన్తయ. 2-50

వికారము లన్నిటిని తొలగించుకొని, 'నేతి, నేతి' (అది కాదు,
ఇది కాదు) అను వ్యతిర్దారా దృశ్యభావమును బోగొట్టుకొని
శేషించు చిన్మాత్ర చిదానందాత్మనుగూర్చి చింతన చేయుము.

40 దృఢభావనయా త్యక్త పూర్వాపర విచారణమ్,
యదాదానం పదార్థస్య వాసనా సా ప్రకీర్తితా. 2-57

దృఢభావనపలన పూర్వాపరవిచారణ ఏమియులేక ఆయా
పదార్థములను గ్రహించుట వాసన యవలంబును.

41 భావితం తీవ్రసంవేగా దాత్మనా యత్తదేవ సః,
భవత్పాశు కపిశేష్ట విగతేరవాసనః. 2-58

వాసరశ్చేషా! మరుజాఁగం అన్యభావము లేనివాడై తీవ్ర
సంవేగముతో మనస్సుచే జేసిని భావించునో, ఆ వస్తువుగా అతఁడు
పరివర్తనమును పొందును.

42 తాపప్రసాహో హి పురుషో వాసనావిపశీకృతః,
సంపశ్యతి యదే వైత త్సద్వస్తితి విముహ్యతి. 2-59

వాసనాపరవశుడైన పురుషుఁడు తాదృశస్వరూపుడై జేసిని
గాంచునో అదియే సద్వస్తునని మోహమును చెందును.

43 వాసనా ద్వివిధా ప్రోహ శుద్ధా చ మలినా తథా,
మలినా జన్మ హేతు స్యాద్ధా జన్మ వినాశినీ. 2-61

వాసన శుద్ధమని, మలినమని రెండు విధములు. మలినవాసన
జన్మకు కారణ మగును. శుద్ధవాసన జన్మరాహిత్యమును కలుగఁ
జేయును.

44 బహుశాస్త్రకథాన్తా రోమన్తేన వృథైవ కిమ్,
అన్వేష్టవ్యం ప్రయత్నేన మారుతే జ్యోతి రాస్తరమ్. 2-63

అంబనేయా! అనేకశాస్త్రములకుఁ జెందిన కథలను పల్లించి
యటచేతను, నెమరువేయుటచేతను ఏమి ప్రయోజనము? వృథాయ
వృందలి ఆత్మజ్యోతిని ప్రయత్నపూర్వకముగ అన్వేషింపవలయును.

45, అధీత్య చతురో వేదా స్సర్వశాస్త్రాణ్యనేకకః,
బ్రహ్మతత్త్వం న జానాతి దర్శి పాకరసం యథా. 2-65

నాలుగు వేదములను సమస్త శాస్త్రములను పలుమార్లు
చదివినను అనుభవములేనిచో గరితె పాకముయొక్క చున్ని ఎఱుఁగ
జాలనట్లు మనుజుఁడు బ్రహ్మతత్త్వమును ఎఱుఁగనేరడు.

46 స్వదేహాశుచిగర్భేన న విరజ్యేత యః పుమాన్,
విరాగకారణం తస్య తిమస్య దువదిశ్యతే. 2-66

తనదేహమునందలి దుర్వాసనచేత వైరాగ్యమును బొంది,
వానికి ఇతః వైరాగ్యము కలిగించుటకై ఇతః ఏమి ఉపదేశము
చేయవలయును?

47 బద్ధో హి వాసనాబద్ధో మోక్షస్యాద్యాసనాక్షయః,
వాసనాం సంపత్తిత్యజ్య మోక్షాంత్య మపి త్యజ. 2-68

వాసనలు కలిగియుండుటయే బంధము. వాసనాక్షయమే
మోక్షము. వాసనలను లేస్సగ పరిత్యజించి మోక్షమును సూర్చిన
పాంథనుకూడ విడుదాసుము.

48 మానసి ర్వాసనాః పూర్వం త్యక్త్యా విషయవాసనాః,
మైత్ర్యాది వాసనానామ్నీ ర్గృహః శామలవాసనాః. 2-69

మొదట మానసికములైన విషయవాసనలను వదిలి మైత్రి,
కరుణ మున్నగు పవిత్రవాసనలను గ్రహింపుము.

49 తా ఆవ్యతః పతిత్యజ్య తాభి ర్వివహరన్నపి,
అస్తః శాస్త్రః సమష్టేతతో భవ చిన్మాత్రవాసనః. 2-70

తడువరి వానినికూడ వదిలి, వానితో వ్యవహరించుచున్నప్పటికి
లోన శాంతియేకై సర్వత్ర సమానమైన స్నేహము కలవాడై
చిన్మాత్రవాసనగలవాడై యుండుము.

50 తామ ప్యథ పతిత్యజ్య మనోబుద్ధి సమన్వితామ్,
శేషస్థిర సమాధానో మయి త్వం భవ మాదుతే. 2-71

అంజనేయా! తదవరి మనోబుద్ధిసమన్వితమగు వానినికూడ
వదిలి శేషించిన నాయందు (అత్మయందు) స్థిరముగ నెలకొని
యుండుము.

51 అశబ్ద మస్పర్శ చ రూప మవ్యయం
తథాఽరసం నిత్య చ. గన్ధపచ్చ యత్,
అనామగోత్రం మమ రూప మీద్యశం
భజన్య నిత్యం పవనాత్మ జాత్రిహన్. 2-72

జీవుల శ్లేశములను బోగొట్టువాడవైన వాయుపుత్రా! శబ్ద,
స్పర్శ, రూప, రస, గంధరహితమై, అవ్యయమై, నామగోత్రవర్జిత
మైన ఈ నా స్వరూపమును నిత్యము భజింపుము.

52 సృశిస్వరూపం గగనోపమం పరం
సర్వద్విభాతం త్వణ మేక మక్షరమ్,
అలేపకం సర్వగతం యదవ్యయం
తదేవ చాహం సకలం విజ్ఞాత్ ఓమ్. 2-73

దృక్-స్వరూపమైనదియు, ఆకాశసదృశమైనదియు, పరమై
వదియు, సదా ప్రకాశస్వరూపమైనదియు, జన్మరహిత మైనదియు,
ఏకమైనదియు, నాశరహిత మైనదియు, అనంగ మైనదియు, సర్వ
వ్యాపక మైనదియు, అద్వయ మైనదియు, విముక్తమైనదియు, సర్వ
ప్రపంచమున వ్యాపించియున్నదియు, ఓంకారస్వరూపమును అగు
బ్రహ్మోత్తమే నేను.

శ్లో.

హరిః ఓం తత్ సత్.

శ్రీ శుకబ్రహ్మశ్రమ గ్రంథములు

గీతామకరందము

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారు

రాహుల్ పైజ్ 1100 పేజీలుగల మహా గ్రంథము

ఇందు శ్రీ భగవద్గీత మూలశ్లోకములు, ప్రతి శ్లోకమునకు అవతారిక, ప్రతిపూర్ణము, తాత్పర్యము, వ్యాఖ్యానము, ద్రష్టా త్తరములు కలవు. ఇంకను గీతను గూర్చిన అనేక వివరములు గ్రంథాదియందు విందుపరుపబడినవి. ఇదిగాక, గీతాత్మ్యమును సుబోధక మొనర్పగల చాదాపు నూలు పేజీలు గల గొప్ప ఉపాధ్యాయమున్న ప్రారంభమున గలదు. గీతాశీలాంశులకు చాల అవశ్యకమైన గ్రంథము.

పూర్తికాల్గినో బైండు

వెల : రూ. 40-00

Gitamakaranda

(In English)

PRICE : Rs. 40-00

శ్రీ వసిష్టగీత

అను

సంక్షిప్త యోగవాసిష్టము

అనువాదకులు : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారు

శ్రీ వసిష్ట మునీంద్రులచే శ్రీరామచంద్రునకు ఉపదేశించ బడిన యోగవాసిష్ట మను మహాన్నత ఆధ్యాత్మిక గ్రంథము యొక్క సంక్షిప్త స్వరూపమే ఈ పనిష్టగీతి. ఇందు మూలశ్లోక ములు, తెలుగు తాత్పర్యములు కూడ కలవు. రెండో భాగములు కలసి ఒకే వాల్యూముగా అచ్చువేయబడినది ముముక్షువులకు అత్యవశ్యకమైన గ్రంథము.

రాహుల్ పైజ్ 1880 పేజీలు

వెల : రూ. 38-00

భాగవత రత్నాకరము

అనువాదకులు : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారు

భాగవతమునందు భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్య ప్రబోధకములైన శ్లోకములను పరి తెలుగు తాత్పర్యమును చేర్చి ఈ గ్రంథము ప్రకటింపబడినది. ముముక్షువులకు అత్యంతావశ్యకమైన గ్రంథము.

వెల : రూ. 36-00

రామాయణ రత్నాకరము

అనువాదకులు : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారు

రామాయణమునందు ఆధ్యాత్మిక బోధకు సంబంధించిన శ్లోకములు వీరి, తెనుగు తాత్పర్యములు చేర్చి ఈ గ్రంథము ప్రకటింపబడినది. గ్రంథ ప్రారంభమున శ్రీరామ స్తోత్రములు అనేకము చేర్చబడినవి. రామాయణమును గూర్చిన వెళ్ళు వివరములు తెలుపు ఉపోద్ఘాతమున్ను కలదు. ఆధ్యాత్మిక పిపాసువులకు ఇది చాల ఆవశ్యకమైన గ్రంథము.

ఢిల్లీ, జూలై ౧౯౮౦ దాదాపు 800 పేజీలు వెల : రు. 36.00

భారత రత్నాకరము

అక్ష శ్లోకములతో కూడిన మహాభారతమును చదివి సారాంశమును గ్రహించుటకు అందరికి సాధ్యమే విషయము కాదు. కావున శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వాములవారు భక్తులకు అందుబాటులో ఉండగా కొంతకు సారాంశమైన ఘట్టములను వీరి కూర్చిన గ్రంథమే “భారతరత్నాకరము”.

వెల : రు. 36.00

ఉపనిషద్ రత్నాకరము

ఆధ్యాత్మిక వాఙ్మయమునందు విశేష ప్రాముఖ్యతను గలిగి యున్నవి వేదములు.

అట్టి వేదముల సారము ఉపనిషత్తులు. అట్టి ఉపనిషత్తుల సారమును భక్తులకు అందించవలెనను ఉద్దేశ్యముతో శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారు 108 ఉపనిషత్తులలోని ముఖ్యమైన మంత్రాలను వీరి వాటికి తాత్పర్యమును వ్రాసిన గ్రంథరాజమే “ఉపనిషద్ రత్నాకరము”. వెల : రు. 25.00

యోగవాసిష్ఠ రత్నాకరము

శ్రీ వసిష్ఠులవారు శ్రీ రామ చంద్రునకు ఉపదేశించిన గ్రంథము పేరు యోగవాసిష్ఠము. ఇట్టి గ్రంథము 88 వేల శ్లోకములతో కూడుకొని యున్నది.

అంతటి బృహద్గ్రంథములోని సారాంశమును భక్తులకు అందించవలెనను సంకల్పంతో శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారు సాధనలకు ఎక్కువగా ఉపయోగపడు శ్లోకములను వీరి వాటికి తాత్పర్యమును వ్రాసిన గ్రంథమే “యోగవాసిష్ఠ రత్నాకరము”. గ్రంథ ప్రారంభమున శ్రీ యోగవాసిష్ఠము యొక్క కథాభాగమంతయు వచన రూపముగా దాదాపు 200 పేజీలలో వివరింపబడినది. వెల : రు. 25.00

గీతోపన్యాసములు

శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వాములవారు గీతాతత్వమును గూర్చి కావించిన మహోపన్యాసముల సంగ్రహమే ఈ గ్రంథము. సర్వలకును గ్రాహ్యమగు రీతి సులభశైలిలో వ్రాయబడినది. గీతాభిలాషులకు అత్యంత ప్రయోజనకరమగు గ్రంథము.

1/8 క్రొస్ సైజు 680 పేజీలు తెల : రు. 20-00

మోక్షసాధన రహస్యము

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారు

ఇందు మానవుడు మోక్షమును బంధరాహిత్యమును, పరమ శాంతిని బహయుటకు వలసిన సాధనోపాయముల కద్దరు తెన్నియొ వివరింపబడినవి. ముముక్షువులకు చాల హితకరమైన గ్రంథము.

1/8 క్రొస్ సైజు 675 పేజీలు తెల : రు. 20-00

బ్రహ్మచర్య విజయము

బ్రహ్మచర్యము యొక్క మహిమ అమోఘమైనది. ఆట్టి బ్రహ్మచర్యమును ఎట్లు అవలంభించవలెను? మార్గములు, నూత్రములు, రహస్యములు వివరముగా తెలుసుకొన దలచిన వారికి ఈ గ్రంథము గొప్పగా ఉపయోగపడగలను.

తెల : రు. 15-00

పరమార్థ కథలు

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారు

నిగూఢమైన అధ్యాత్మికతత్వము కథలద్వారా, ఉపమానముల ద్వారా, దృష్టాంతముల ద్వారా తెలుపబడినపుడు మాత్రమే శ్రోతల హృదయమున చక్కగ ప్రవేశించగలదు. వేదాంతతత్వమును సుబోధక మొనర్చగల అధ్యాత్మిక కథలు ఎన్నియో ఈ గ్రంథమున వ్రాయబడినవి. ప్రతి కథ చివర ఆ కథకు సంబంధించిన నీతికూడ తెలుపబడినది. సాధకులకు అధ్యాత్మ శీఘ్రమున ఈ గ్రంథము ఎంతయో ఉపకరించగలదు.

1/8 క్రొస్ సైజు దాదాపు పేజీలు 800 తెల : రు. 20-00

అధ్యాత్మ రామాయణము

అధ్యాత్మ రామాయణమును మహాస్థతి గ్రంథమును రచించినవారు శ్రీ వేదవ్యాస మునియు. ఈ గ్రంథము సార్వత్రిక పరమేశ్వర సనాదపరమముగ నున్నది.

మూలగ్రంథములోని అమూల్య భావములు సంక్షిప్తముగ నచనరూపమున ఈ పుస్తకమునంది. వివరింపబడినది.

తెల : రు. 10-00



తత్త్వ సారము

రచయిత: శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవారు

నిగూఢమైన వేదాంతతత్త్వము సులభమైన తత్త్వములు (పాటలు)తో ఇందు తెలుపబడినవి. జనసామాన్యమునకు పేని ద్వారా ఆధ్యాత్మికజ్ఞానము చక్కగ బోధపడగలదు. ఈ తత్త్వములను (పాటలను) వారివారికి అనుగుణ్యమైన రాగములతో పాఠాని ఆనందించవచ్చును. వెల : 2-00

మానసబోధ

వేదాంతరహస్యమును అందరికి అందుబాటులో ఉండగ కొరకు జనసామాన్యానికి ఇష్టమైన భాషలో అనగా పాటల రూప కముగా తయారుచేసిన బాగుండునని తలంచి శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వామిలవారు 108 పాటలుగ తయారుచేసిన గ్రంథమే మానసబోధ. వెల : 2-00

పాండవగీత

భక్తిరసాత్మకములైన పెక్కు మహత్తర శ్లోకములతో గూడిన గ్రంథమే ఈ పాండవగీత. ఇందు కేవలము పాండవులే కాక ఇంకను అనేకమంది మహర్షులు వచించిన దివ్యబోధలు గలవు.

వెల : రు. 2-00



ఆధ్యాత్మ జడ్జిమెంటు

పరమార్థక్షేత్రమును కోర్టులో ముముక్షువను వాది అజ్ఞానమును ప్రతివాదిపై దావా వేయగా నడ్డుదువు అను జడ్జి ఇరువైపుల సాక్షులను విచారింబి డిక్రీ ఇచ్చును. విచారణ అత్యంత మనోరంజకముగ నుండును. వెల : రు. 1-50

ప్రణవపూజ

నిర్గుణ పరబ్రహ్మముయొక్క వాచకమగు ప్రణవము (ఓం కారము) మహాపవిత్రమైనది. మహాన్నతమగు అట్టి ప్రణవము యొక్క పూజావిధానము ఇందు తెలుపబడినది.

వెల : రు. 0-75

గౌరీపూజా విధానము

(శ్రీ) గౌరీ దేవియొక్క పూజావిధానము, అర్చనపద్ధతి ఇందు తెలుపబడినది. వెల : రు. 0-75

ఆధ్యాత్మిక హితోక్తులు

ఆధ్యాత్మిక క్షేత్రమున సాధకునకు ఆవశ్యకమైన పెక్కు హితోక్తులు ఇందు వివరింపబడినవి.

వెల : రు. 0-75





మోక్షద్వార పాలకులు

వర్తిపూర్వశాంతికి నిలయమైన మోక్షమును పొందుటకు ముముక్షువు ప్రయత్నించుచున్నాడు. మరి అట్టి ప్రయత్నములు ఫలించుటకు పలనిన అనేక ముఖోపాయములను ఈ గ్రంథము తెలుపుచున్నది.

వెల : రు. 1-25

ధ్యానపద్ధతి

సాధకుడు ధ్యానమును ఎలా అభ్యసించాలి? మనస్సును ఎలా నిలపాలి, అవరోధమును ఎట్లు ఎదుర్కొనాలి మొదలగు విషయములు ఈ గ్రంథములో విశదీకరింపబడినవి.

వెల : రు. 1-50

ఆత్మతత్వ విచారణ

సర్వజీవులందును సాక్షిరూపమున వెలుగుచు, సమస్త ప్రపంచమునకు ఆధారభూతమై జగత్తు నశించినను తాను మాత్రము నశింపక సమస్తమును ప్రకాశింపజేయునది ఏది గలదో అట్టి ఆత్మ తత్వమును గూర్చిన విచారణ ఇందు తెలుపబడినది.

వెల : రు. 1-25



బ్రహ్మసంద వైభవము

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారు

ప్రతిజీవియు ఆనందమును కాంక్షించుచుండును. ఆనందము యొక్క పరాకాష్ఠయే బ్రహ్మసందము. విషయానందము శూణికమైనది. బ్రహ్మసందము శాశ్వతమైనది. అట్టి బ్రహ్మసందమును బడయుటకు పెక్కు ఉపాయములు ఈ గ్రంథమున తెలుపబడినవి. సద్గురును ఆపశ్యకమైన గ్రంథము.

1/8 క్రాస్ పైజా దాదాపు పేజీలు 200 వెల : రు. 10-00

భజనలు—కీర్తనలు

భగవంతుని భజించుటకు, సంకీర్తన యొనర్చుటకు నలసిన భజనలు - కీర్తనలు 566 ఈ గ్రంథమున ప్రకటింపబడినవి. ప్రతి భజనయొక్క తాత్పర్యమున్ను తెలుగులో వివరింపబడినవి. కాబట్టి భజనలు నలుపువారికి, సంకీర్తనాదులు నొనర్చువారికి ఈ గ్రంథము చాల సహాయకారిగ నుండుగలదు.

1/8 క్రాస్ పైజా 866 పేజీలు వెల : రు. 10-00





శ్రీ భగవద్గీత

(హూలాక్షరి)

(త్రివర్ణ ముఖచిత్ర ఫోటో - ప్లాస్టిక్ కవరుతో)

ఇందు భగవద్గీత మూలశ్లోకములు, పెద్దబై పులలో ప్రకటింపబడినవి. ప్రతి శ్లోకమునకు తెలుగు తాత్పర్యముకూడ కలదు. దృష్టిహీనులకు కలవాడు కూడ ఈ గ్రంథముద్వారా శిశుపారాయణ చేయుటకు పీఠంబును.

ఉప(1) పేజీలు

వెల : రు. 10.00

శ్రీ భగవద్గీత

(మూలం)

ఇందు భగవద్గీత మూలశ్లోకములు గలవు. పారాయణోపయక్తమైనది (కృష్ణుని త్రివర్ణ ముఖచిత్రము కేవలం ప్లాస్టిక్ కవరుతో.)

ప్లాస్టిక్ కవరు పైజా 812 పేజీలు.

వెల : రు. 3-00

శ్రీ మలయాళ మహర్షి

(శ్రీ) విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వాములవారి గురుదేవులయిన (శ్రీ) మహర్షి మలయాళ స్వాములవారి జీవిత విశేషములను వారి బోధనలు (శ్రీ) విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వాములవారు స్తుతముగా వివరించిన గ్రంథము. వెల : రు. 5.00



వివేకానంద సింహనాదం

(శ్రీ) వివేకానంద స్వామివారియొక్క గంభీరమైన వాక్యములు ఆధ్యాత్మిక బోధలు ఇందు కలవు. ఇంగ్లీషు వాక్యములు, వాని తెలుగు తాత్పర్యము కూడ ఇందు కలవు. ఆధ్యాత్మపథమున పయనించువారికి ఈ గంభీరవాక్యములు ఎంతయో ఉత్తేజమును కలుగజేయగలవు. వెల : రు. 2.50

యమలోక వార్తలు

జీవుడు ఏ పాపము చేసినచో యమలోకమున అతనికి ఏ దండం లభించునో ఆ వివరములున్ను, సరికళాధిలు తేకుడ చేసి కొనుట కొరకు మార్గములున్ను ఈ గ్రంథమున తెలుపబడినవి.

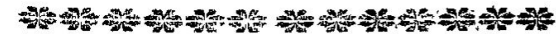
వెల : రు. 2.50

శ్రీ శ్రీ శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వాములవారి

జీవిత చరిత్ర

(శ్రీ) కాళహస్తి యందలి (శ్రీ) శుక్రబ్రహ్మశ్రమము యొక్క స్థాపకులును, శిశుమకరందాది గ్రంథరచయితలున్ను అష్టోత్తర శత శతాబ్దానయజ్ఞ సర్వాహుతులున్ను ఆ గు (శ్రీ) విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వాములవారియొక్క జీవిత విశేషములు ఇందు కలవు.

వెల : రు. 2-25



మట్టిలో మాణిక్యము

ఈ శరీరము ఆత్మజేవునకు మందిరమనియు, భగవంతుడు ఈశ్వరుడు దివ్యరథమనియు, అట్టి భగవంతుని స్వరూపమును కేటాల్గొనుగ విప్రులకరించిన గ్రంథమే మట్టిలో మాణిక్యము.

నెల : రు. 1-25

గీతోపన్యాసముల కేసెట్టు

పూజ్యశ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వాములవారి గీతోపన్యాసాలు చాలా ప్రశస్తి వహించాయి. వేలకొలది ప్రజానీకం ఈ ఉపన్యాసాలు వివరంగా గీతాయజ్ఞాలకు హాజరయ్యేవారు. తిరుమల - తిరుపతి దేవస్థానంవారు పై ఉపన్యాసాలు ప్రాముఖ్యం గుర్తించి చాటిని రికార్డు చేసి 'కేసెట్టు'గా విడుదల చేశారు. ఇప్పుడు 1 నుండి 18 అధ్యాయములు లభిస్తున్నాయి.

ఒక అధ్యాయముగల కేసెట్ నెల : రు. 25.00

ద్వాదశ మంజరి

ముముక్షువులకు ఆత్మవశ్యకములైన పంజరం బోధలు (న్యాసములు) ఇందు కలవు. నెల : రు. 1.50

వైరాగ్య సాధన

మణిభాగవతుడై పరిభ్రమించు జీవునకు తరుణోపాయమును తెలుపునట్టిదే ఈ గ్రంథము. నెల : రు. 1-25

అమృత బిందువులు

శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వాములవారు ఉపన్యాసముల ద్వారా బోధించు అనేక ధర్మరహస్యములను, ఇంకను మహా నీయులు బోధించిన దివ్యసూక్తులు, నడుపదేశములు సుభాషితములు అను అనేక శీర్షికలను ఏరి, చేర్చి కూర్చిన గ్రంథమే ఈ అమృత బిందువులు. నెల : రు. 1.50

“వేదాంతభేరి”

“మనశ్శాంతి మహావకాశము”

(గీతామకరంద రచయిత శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వాములవారి సంక్షేపము ప్రతినెల తెలుసుకొనవచ్చును.)

మహర్షుల చరిత్రలు, దేవాలయముల చరిత్రలు, ఆరోగ్య సూత్రములు, మహనీయుల నడుపదేశములు, సంస్కృతభాషా శిక్షణ మొదలగు ఎన్నో సూత్ర విషయములను తెలుసుకొనదలచినారా? అయినచో వేదాంతభేరి ప్రతిక చదవండి. మన శ్వాంతిని పొందండి. క్రింది అక్షరముకు M O. ద్వారా రూ. 16.00 పంపండి, ప్రతికను పొందండి. సంవత్సర చందా రూ. 16.00 లు మాత్రమే.

అక్షరము : వేదాంతభేరి కార్యాలయము, సూర్యారావుపేట, పోస్టుబాక్సు నెం. 123, విజయవాడ - 520 002.

శ్రీ శుక్రబ్రహ్మశ్రమ గ్రంథములు

1. గీతామకరందము	38-00
2. Gitamakaranda (English)	38-00
3. శ్రీ పసిష్టగీత	38-00
4. రామాయణ రత్నాకరము	38-00
5. భాగవత రత్నాకరము	38-00
6. భారత రత్నాకరము	38-00
7. ఉపనిషద్భాగవతము	25-00
8. యోగపాసిష్ట రత్నాకరము	25-00
9. గీతోపన్యాసములు	18-00
10. మోక్షసాధన రహస్యము	18-00
11. పరమార్థకథలు	18-00
12. ఆధ్యాత్మ రామాయణము	10-00
13. బ్రహ్మసందేహ ప్రశ్నము	10-00
14. బలనలు - కీర్తనలు	10-00
15. అమృత బిందువులు	10-00
16. బ్రహ్మచర్య విజయము	15-00
17. శ్రీ భగవద్గీత (స్థూలాక్షరి)	10-00
18. శ్రీ భగవద్గీత (మూలం) శృంగురేశ్వరు షాస్త్రి కవరుతో	3-00
19. మలయాళ మహర్షి	5-00
20. వివేకానంద సింహానందము	2-50
21. యమతోక వార్తలు	2-50
22. శ్రీశ్రీశ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారి జీవితచరిత్ర	2-25
23. తత్త్వసారము	2-00
24. వేదాంతభేరి అధ్యాత్మిక మాసపత్రిక సంవత్సర చందా	18-00
25. శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వాములవారి గీతోపన్యాసముల క్యాసెట్ ఒక్కొక్క అధ్యాయముగల కేసెట్లు	35-00

పైన తెలుపబడిన గ్రంథములు, క్యాసెట్లు ఈ క్రింది అడ్రసుకు
ప్రాసెస్ చేయించుకొనవచ్చును. (పోస్టేజీ ప్రత్యేకము)

ప్రాప్తిస్థానం: మేనేజరు,

శ్రీ శుక్రబ్రహ్మశ్రమము పోస్టు
శ్రీకాళహస్తి, చిత్తూరు జిల్లా, పిన్: 517 040

